

Digitized by the Internet Archive
in 2013

<http://archive.org/details/espaasagradathea20flre>

ESPAÑA SAGRADA

THEATRO GEOGRAPHICO-HISTORICO

DE LA IGLESIA DE ESPAÑA

TOMO XX.

HISTORIA COMPOSTELANA

SEGUNDA EDICION.

DONDE SE INCLUYEN LAS PRUEBAS DEL TOMO precedente , con otras muchas noticias de Papas , Cardenales , Obispos , Concilios , Reyes , Varones Ilustres , y en especial del primer Arzobispo de Santiago
D. Diego Gelmirez.

Escrita por tres Canónigos de Santiago desde el año mil y ciento al quarenta.

Dala à luz el M. R. P. Mro. Fr. Henriquez Florez , Asistente General Absoluto de las Provincias de España , Orden de S. Augustin.

EN MADRID : EN LA IMPRENTA DE LA VIUDA É HIJO DE MARIN.

Con las Licencias necesarias.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
530 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607

RECEIVED
MAY 15 1964

FROM: [Illegible]
TO: [Illegible]
SUBJECT: [Illegible]

UNIVERSITY OF CHICAGO
[Illegible text]

AL IL.^{mo} Y R.^{mo} SEÑOR
DON BARTHOLOME RAJOY Y LOSADA,
ARZOBISPO

Y SEÑOR DE LA SANTA IGLESIA , CIUDAD , Y ARZOBISPADO DE
SANTIAGO , CAPELLAN MAYOR , JUEZ ORDINARIO DE LA REAL
CAPILLA DE S. M. NOTARIO MAYOR DEL REYNO DE
LEON , &c.

IL.^{mo} SEÑOR.

La vida del primer Arzobispo de esa Apostólica Iglesia, escrita por tres Canónigos de sus dias, ha estado mas de seiscientos años como muerta , sin utilizar al Público. Yo me complazco de producirla , no solo por immortalizar la memoria de tan esclarecido Varon , para gloria de esa Iglesia, y honor de todo el Reyno de Galicia , sino porque salga á nueva vida bajo el nombre de V. S. I. à quien solo debe ser consagrada , como quien solo llena el Throno de la Metròpoli , que à costa de continuas solicitudes levantó el fervoroso zelo de este infatigable Prelado. La vida del primer Arzobispo debe quedar perpetuada bajo los auspicios del Arzobispo primero en verla publicada , asi por no haber Mecenas à quien pueda ser mas acepta , ni tan propria , como porque quantos vean las ilustres memorias del uno , renue-

ven las del otro : ambos naturales de un Reyno , ambos ascendidos à la Mitra , sirviendo àntes á la misma Iglesia : ambos desposados con ella sin conocer à otra ; circunstancia mucho mas recomendable al presente que en lo antiguo , por la diversa disciplina Ecclesiastica , y haber empezado el uno como Obispo , otro de primera asuncion elevado à la Dignidad Arzobispal , por los descollados méritos que empezaron à brillar , asi desde las Iglesias que ilustró (1) como en el honor de Comisario General de la Sta. Cruzada , donde fuera de lo que protegió al Estado Ecclesiástico (2) se hizo visible al Reyno , acepto à los Ministros , al Monarca , (3) y al Papa , (4) para que aun en esto pueda yo calificar la relacion del actual Arzobispo con el primero , por la aceptacion de uno y otro con los Príncipes del Siglo y de la Iglesia.

Ambos plausiblemente zelosos por el mayor culto del Apostol y de su Templo , (5) por las Iglesias de la Diócesi, (6)

y

(1) Penitenciario de Orense : Doctoral de Lugo , y despues de Santiago.

(2) Cortó un proyecto que estaba muy adelantado , y cedia en atraso y perjuicio del estado Ecclesiastico.

(3) Quiso el Rey D. Fernando VI. hacerle Gobernador del Consejo , siendo ya Arzobispo , pero no pudo su conciencia componer con esta Dignidad aquel Gobierno.

(4) Benedicto XIV. le escribió varias Cartas que indicaban el aprecio y afecto que le debia , como expresó tambien el Señor Nuncio.

(5) Ha dado el Ilmo. al Apostol una Esclavina de Oro , con los trofeos del Santo en bajo relieve , guarnecidos de brillantes , y un Bordon tambien de Oro , con Cruz y seis candeleros de lo mismo. Para una Capilla de la Cathedral quince mil ducados : y quatrocientos mil para disponer un Seminario en que vivan los Niños y sirvientes de la Cathedral , con doce Sacerdotes que asistan al Confesionario de la Santa Iglesia.

(6) Ha hecho desde los cimientos la Parroquia de Puente de Eume , su Patria , y de su Diocesi , fundando alli la Minerva en cada tercera Dominica de Mes , y consagró la Iglesia en 7. de Septiembre del

y fuera de ella (7) por el bien de los pobres , (8) Casas de la Dignidad , (9) gobierno de Vasallos , (10) franqueza à necesitados , (11) liberalidad à pobres , (12) penetracion en los negocios , afabilidad en el trato , facundia en la persuasion , y constancia infatigable en cargar sobre sus hombros las solitudes del cargo pastoral. Del primer Arzobispo dá este Libro las pruebas : del presente hablará otro ; pues como los primeros Escritores no trataron de su heroe hasta llegar el tiempo , el mismo método observa nuestra Obra. Yo tuviera mucha complacencia en referir las memorias de V. S. I. mas no caben en tan estrechos márgenes. Tal qual apunto al pie , para que

del 1761. dandola una gran lámpara , candeleros , y Cruz de plata : ornamentos , y fondo para la Fábrica , à costa de quantiosos caudales : alargando su liberalidad à los Conventos de N. P. S. Augustin de aquella Villa , para reedificar lo arruinado , y al de Santiago , con copiosos socorros , como tambien à otras Religiones.

(7) A la Cathedral de Orense , y à la de Lugo , dando á aquella mil pesos , à esta mil doblones para la obra de la Capilla mayor , y un Caliz de Oro , guarnecido de esmeraldas , y otras piedras.

(8) En el Hospital de *S. Roque* hizo Enfermería para los convalescientes , surtida de treinta camas , y fondo para sustento de los pobres. Está acabando un Hospicio para invalidos con cinquenta camas ; y tiene consignados veinte mil ducados para reparar las casas de la Carcel , y hacer una Casa de Recogidas.

(9) Junto al Padron una casa y huerta para la Dignidad , adquirida y aumentada con grandes expensas : demás de reedificar parte del Palacio de la Ciudad.

(10) Por sí mismo exâmina quanto pertenece à Capellanias , Congruas , y negocios de toda clase. Los delitos se quedan entre el Pastor y la Oveja , mientras no llegan à términos judiciales.

(11) Quantos desean hablarle , lo consiguen : dando orden expresa , de que le avisen luego que alguno le busque , sin excepcion.

(12) Fuera de las diarias limosnas del Palacio , y fuera de las que por sí mismo hace en secreto , se dán muchas en todas las Ciudades y Villas del Arzobispado à personas vergonzantes , sin embargo de las grandes pensiones sobre la Dignidad : de suerte que no es facil componer los crecidisimos gastos incluidos aun en solo lo apuntado , con el estado del presente recibo.

que la huella dé à entender algo del cuerpo.

Ahora solo pretendo que V. S. I. se digne admitir mi buen deseo , en que el mundo vea las grandezas antes no conocidas de esa Apostólica Iglesia y su primer Arzobispo , publicadas ya bajo su ilustrisimo nombre : y que disimule la honra que me tomo en firmarme su siervo.

Il.^{mo} y R.^{mo} S.^{or} mi S.^{or}

Fr. Henrique Florez.

NOTICIA PREVIA

De la Historia Compostelana, y sus Autores.

No puede renovarse sin dolor la memoria de tantos y tan ilustres Varones antiguos Españoles, que habiendo escrito Obras dignas de perpetuarse en Cedro, no han logrado hasta hoy un Patrono benevolo, que las sacase à luz. Entre estas una es la HISTORIA COMPOSTELANA, que andando en manos de algunos, se contentaron con dar à entender que la tenian, y despues de seis-cientos años, persevera muy cerrada en Archivos. Aquellos à quienes pudiera tocar hacer este servicio al publico, acaso no lo han hecho por alguna atencion particular. Pero el que trate de los Obispos Compostelanos, incluyendo al ultimo, que fue el primer Arzobispo de Santiago; si ha de ofrecer pruebas de los hechos que refiera (como es preciso, si pretende autorizarlos) no puede menos de poner por delante la Historia Compostelana, quien sola es como texto de lo que sobre los Obispos de Santiago se refiere. Esto hace indispensable el publicar la Obra: y como ahora es la primera vez que sale à luz, conviene dar razon de la importancia, de los Autores, del tiempo y fin para que la escribieron: pues no habiendo salido al publico, no ha podido formarse una idea puntual, y se han dicho algunas cosas mal fundadas.

Utilidad de la Historia Compostelana.

2. Qualquiera documento de los Siglos antiguos, escrito por el que se halló presente à los sucesos, es de una tal importancia para los hombres de letras, que su falta no puede ser resarcida por los hombres Sabios de la posteridad. Lo que yo escribo hoy sobre documentos antiguos, lo podran hacer otros, presentes, ò por venir, con mejor metodo y con mas felicidad: pero ninguno, ni todos los presentes, pueden contar lo pasado, que en no dejando vestigios, necesita un tal espiritu, como el de los que prophetizan lo futuro. Nada supieramos de lo sucedido en el mundo antes y despues del Diluvio, si Dios no lo hubiera revelado à Moyses, y si no perseveraran sus escritos. Los principios de las Iglesias, de quienes no tenemos documentos antiguos, totalmente se ignoran. Lo mismo sucederia con mil noticias de la Santa Iglesia de Santiago, si no fuera por la Historia Compostelana. Uno de los mayores hombres que deben ser aplaudidos en la Historia Eclesiastica (su primer Arzobispo) andaria sepultado en el olvido, si no fuera por esta Obra: y aun con ella no hay noticia de sus famosas acciones, por no haber salido hasta hoy à la luz publica.

La

3. La excelencia de la Iglesia del Apostol Santiago, nuestro Patron y Capitan General se interesa aqui, como ninguna. Merece que el mundo vea sus grandezas en lienzo original : el modo con que logró el Palio : la Metropoli con que fue condecorada : la Legacia Apostolica de su primer Arzobispo : y finalmente un tal cumulo de proezas en aquel gran Varon, el Sr. D. Diego Gelmirez, que le deben immortalizar entre los Heroes. Sobre estas utilidades propias de la Iglesia del Apostol, hay otras generales à otras, y en especial para la Santa Sede Apostolica Romana, por medio de muchas Letras Pontificias, hasta hoy no conocidas en el publico: sucesos particulares de Papas, y Antipapas, de que ò no habia noticia, ò tienen aqui su prueba original. Varias Cartas, Viages, y acontecimientos de Cardenales, Patriarcha de Jerusalem, Abades Cluniacenses, y Principes de Francia, que no se encontraran en otra parte. Sobre Prelados de España, Arzobispos, Abades, y otros Varones Ecclesiasticos hay unas particularidades, que ni sus mismas Iglesias las supieran, si faltára esta Obra, como sucede en las de Toledo, Abila, Salamanca, Zaragoza, y en especial Granada, de cuya persistencia de Obispo en el año 1116. hay aqui una comprobacion no conocida hasta ahora, como prueba el libro 1 c. 13. En valde se buscarán, fuera de aqui varios Concilios, que en ninguna otra parte han dejado vestigio. Lo mismo digo acerca de Reyes, y Señores de España desde el Rey

Don Alfonso VI. por todo el Reynado de su hija Doña Urraca, y Don Alfonso el Emperador, en cuyos tiempos se escribia esta Obra: y consiguientemente desde el año mil y ciento en adelante es Original y coetanea, que hubiera utilizado mucho à Baronio, ò à Pagi, si no estuviera oculta : y hubieran evitado los yerros cometidos sobre diversos puntos, como v. g. sobre el tiempo de la Metropoli en Santiago, y los sufraganeos que la pertenecieron : lo qual se ocasionó de no estar dada à luz : y esto es confirmacion de la utilidad, ò por mejor decir, necesidad de su publicacion.

Sus Autores, tiempo, y motivo.

4. Tambien recibe recomendacion un escrito por las circunstancias del Autor, por su veracidad, juicio, diligencia y documentos de que usa. En la Historia Compostelana no fue uno el Escritor, sino tres : los dos en el principio, unidos como uno ; y otro en el medio y fin. La idea nació del ultimo Obispo de Santiago, y Arzobispo, el Señor Don Diego Gelmirez, que deseando perpetuar las memorias de sus antepasados, y lo mucho que él hizo y meditaba hacer para exaltacion de su Iglesia, encomendó la Obra à dos Canonigos de los mas instruidos, y familiares suyos. El uno se llamó Don Munio (ò Nuño) *Alfonso*, Tesorero de la Santa Iglesia : el otro Don *Hugo*, que era Arcediano, y Frances de nacion. Ambos fueron estimados del Prelado, que les fia-

ba.

ba sus mayores secretos, y se valia de su consejo y diligencia en las cosas mas arduas. A estos como instruidos en los negocios por lo intimo, encomendó la Obra: valiendose de dos para el mayor acierto, y prontitud, pues consta, que cada uno escribia lo que pasaba por su intervencion, como se vé en la Translacion de las Reliquias de Portugal á Santiago escrita por el Arcediano Don Hugo, que acompañó al Obispo en aquel viage, como afirma aqui en el lib. 1. cap. 15. Don Nuño escribia otras cosas, como prueba el cap. 10. del lib. 1. donde dice: *Ego ipse Munio Adefonsiades &c.* y en el Cap. 16. n. 3. *Me ipsum Munionem &c.* Segun lo qual se manifiesta la recomendacion de la Obra por la calidad de los Autores que escribian de cosas á que se hallaron presentes.

5. Esto pide formar una distincion en lo que la obra refiere sobre Prelados antiguos de la Iglesia Iriense, y de lo que pertenece á Don Diego Gelmirez. La fuerza de autoridad que damos á esta obra apela sobre lo segundo, por ser esto lo de puntuales informes, como cosa de vista en sugetos habiles y veraces. Lo demas no tiene igual autoridad, por ser cosa que pendia de informes, los cuales suelen desfigurarse con el curso del tiempo. Por lo que en sucesos distantes del siglo undecimo hay lugar para sospechar mezcla de no puntual informe. Pero desde que empieza á nombrarse el Señor Gelmirez, no hay prudente funda-

mento para dudas, por ser cosas vistas y referidas por el mismo Prelado, ò presenciadas por el mismo que escribe. A lo antiguo damos la prerrogativa de anteponerlo siempre que no se descubra cosa en contra: porque la circunstancia de estar escrito dentro de la misma Iglesia, debe prevalecer, quando no hay otro documento coetaneo. Si le hubiere, deberá formarse el juicio por el todo de las circunstancias.

6. Esto es por lo que mira á la autoridad de la obra, que se entiende mejor individualizando el tiempo, sobre lo que algunos hablaron mal informados: y no hay duda en que fue despues del año 1100. en que empezó á ser Obispo el que mandó escribir esta obra: y despues del 1102. en que se hizo la traslacion de las Reliquias, escrita por Don Hugo, como refiere aqui: esto es lo unico que consta haber escrito Don Hugo: lo demás corresponde á Don Nuño (no sin acuerdo y aprobacion del compañero) pues demás de las palabras alegadas *Ego ipse, me ipsum*, vemos continuar las cosas de su tiempo en nombre de uno *verba Auctoris: aggrediar, &c.* y este parece Don Nuño, por ser el que mas descubrió el nombre, aunque todo corria por cuenta de los dos, pues el continuador atribuye á uno y otro lo que escribieron (*Proh. del libro 2.*) y solo hacemos la distincion referida, por haberla declarado ellos mismos en su obra: de suerte que el que quiera citar nombre del Autor, puede citar á

los dos como si fueran uno: á Don Hugo en la Traslacion de los Santos de Portugal: en lo demás á Don Nuño. Esto es acerca de lo perteneciente á su pluma; pero hay mas dificultad en declarar hasta donde escribieron, pues no lo dejaron distinguido: por lo que algunos citan mal á Don Nuño en lo que es de Girardo, y al contrario: á causa de no estar instruidos en lo que pertenece á cada uno. Sobre esto digo que Don Nuño y Don Hugo llevaron el nombre de la obra hasta el año 1112. en que los dos fueron á un tiempo electos para Obispos: D. Nuño, de Mondoñedo, y Don Hugo de Porto, como expresa el cap. 81. por lo que es muy de admirar el poco esmero con que Ferreras en el Tomo 16 pag. 7. del Apéndice, dijo haber escrito la Historia Compostelana *Don Munio, que fue Obispo de Lugo, y Don Bernardo, Prebendado de aquella Santa Iglesia:* cosas que solo pudo haber soñado, pero no leer aqui, ni en los Autores que han hablado de la Compostelana. Allí da á entender que deseó publicarla: pero como esta obra es (dice) de tanto cuerpo, es menester medios para que sola por sí salga á luz: y aunque se han hecho algunas insinuaciones á los Señores Prelados de aquella Santa Iglesia, embarazados de cuidados mayores, no han logrado su atención. Pellicer en su Dulcideo cometió otro yerro no menor diciendo fol. 30. b. que la Historia Compostelana se escribió por Don Diego Obispo de Orense, y Don Gerardo Canonigo

de Santiago: en lo que erró los Autores de ambas obras, Historia y Chronicon: pues este le aplicó á D. Nuño, y D. Hugo, que son Autores del principio de la Compostelana, y no del Chronicon: y la Historia la aplicó á quien no tuvo parte en ella, Don Diego Obispo de Orense.

7. Desde que fueron escogidos para Obispos Don Nuño, y Don Hugo fue preciso escoger otra pluma, porque necesitando las mencionadas Iglesias la presencia de sus Pastores, no podian estos continuar lo empezado: y en efecto encomendó la Obra el Obispo de Santiago á otro Canonigo de su satisfaccion, llamado Girardo, ò Girardo, reconocido por Frances en Don Nicolas Antonio, y entre otros. Yo no se si quiso declarar su Patria, quando refiriendo un tumulto de la Ciudad, dice en el cap. 109. n. 4. que quisiera hallarse entonces en *Beauvais*, Ciudad de la Galia Belgica en la Isla de Francia; pero no sin el Prelado: *Mallet esse Belvacii, eo tamen non absente.* Que era Canonigo de Santiago lo dice el mismo en el cap. 6. del lib. 2. *Ego Girardus Ecclesie B. Jacobi Canonicus, qui prioribus negotiis interfui, & hujus pagine seriem contexui.* Este acabó la obra, prosiguiendo desde donde lo dejaron los primeros, que corresponde al cap. 83. del libro 1. donde acaba la eleccion y consagracion de los primeros Escritores, cuya materia parece debe aplicarse á la misma pluma que lo antecedente, porque al hablar de la elec-

eleccion de los dos en el cap. 81. dicen del Obispo de Santiago, *de quo superius tractavimus* : y los que escribieron lo precedente fueron Don Nuño, y Don Hugo, no Girardo, que no tuvo necesidad de tomar la pluma, hasta que la soltaron los que se fueron á gobernar sus Iglesias en el año de 1113. Desde entonces empezó Girardo: pues dice en el Prologo del libro 2. *Præcedentis libri seriem ex parte contexere studuimus : ejusdem namque libri præcedentia Munio Mindunien-sis, & Hugo Portugalensis Episcopi, viri scilicet prudentes ac reverendi scripserant.* Si Girardo escribió parte del libro 1. como aqui afirma, debemos atribuirle lo que hay despues de ser consagrados Obispos los primeros Escritores de la Obra, que es desde el capitulo 83. del primer libro. Y segun esto empezó Girardo á tratar de lo acontecido desde el año 1113. hasta el fin, que fue el año de 1139.

8. Los otros hablaron de los Prelados antiguos de Iria, y de los primeros sucesos de Don Diego Gelmírez, pero con la notable diferencia de reducir à cosa de seis hojas lo acontecido en once Siglos (que precedieron à Don Diego Gelmírez) y dando todo el resto de la Obra à la Vida de este Prelado. La mencion de los demás Obispos fue por via de connexion, para introducir à su Heroe, de quien solo cuidaban y quien fue todo el *motivo de escribir*, como prueba el titulo de la Obra, llamado *Registro del Obispo Don Diego Segundo : Incipit primus liber*

REGISTRI Venerabilis Compostellanae Ecclesiae Pontificis Didaci Secundi : y el mismo Prelado mandó poner este titulo de Registro, como dicen los Autores en los Prologos del Libro I. y III. Pero hay otra diferencia, que los primeros propusieron solo dos Libros: uno del tiempo en que fue Obispo y otro desde que empezó su Arzobispado. Pero viendo que crecia mucho esta segunda parte, la dividió en dos libros, como expresa Girardo en el Prologo del tercero: *Divisit Registrum illud in tres libros, quorum primus Episcopatus liber : alii duo Archiepiscopatus non irrationabiliter intitulantur.* De aqui nace el que Vaseo, y otros, solo cuentan dos *Libros* en esta Obra, por no haber reconocido mas que el primer Prologo, donde se reparte en dos : uno del Obispado; y otro del Arzobispado. Pero la misma Obra manifiesta tres Libros, y Girardo en el Prologo del tercero afirma ser reparticion hecha por el Arzobispo.

9. De esta diferencia de Autores nació la diversidad que el mas diligente podrá notar en esta Obra, no solo en el estilo, sino en algunas materias, v. g. en el modo con que los primeros hablan de la hija de Don Alfonso VI. Doña Urraca, mas honorífico en los primeros que en el ultimo: porque quando aquellos escribieron no habia manifestado la Infanta la inconstancia y ligereza con que despues se portó.

10. Tambien por lo dicho se conocerá que no escribieron esta Obra dos Obispos (como algunos

refieren) y mucho menos tres, como dijo Ambrosio de Morales, pues ninguno era Obispo, quando escribia. Los dos primeros ciñeron despues Mitra: pero del continuador no sabemos que llegase á gozarla, antes bien es creible, que falleció primero que el Arzobispo, pues no escribió la muerte del Prelado: como tocamos en el Tomo precedente pag. 327.

11. Del principal fin de escribir esta Obra para perpetuar los muchos y grandes sucesos del Señor Gelmirez (como prueba el titulo, y el texto) se sacan varias consecuencias (como apuntamos en el Tomo 3.) contra los que forman argumentos negativos por el silencio de la Compostelana: pues lo que no pertenece al fin del Escrito, no debe hallarse allí, ó á lo menos no debemos extrañar que falte: y tal es lo que pertenece á la vida y predicacion del Apostol Santiago, de que allí no se trata: pues los Autores no pensaron en escribir de las cosas del Apostol, ni de otras particularidades de su Iglesia: cuidando solamente de referir las principales acciones del Heroe que iban á perpetuar. Por esto apuntaron algo de lo acontecido en sus dias, sobre lo qual no habian mencionado el principio, como sucede v. g. en el Privilegio de los *Votos*, en que ofrecen la confirmacion Pontificia de mandar el Papa que se paguen, sin dejar referido el Privilegio: porque este no fue en el tiempo de su asunto, sino solo el orden de que se guarde la costumbre antigua: y ya digimos que no cuidaron de los Privi-

legios de los Prelados antiguos, sino de los obtenidos por el Señor Gelmirez. No se debe pues echar de menos lo que no viene al caso: sino conocer por esto el perjuicio de que no haya sido publicada esta Obra: pues solo el que no la vea, podrá dar alguna fuerza á los argumentos negativos, creyendo que si hubiera tal ó tal cosa honorifica en lo antiguo, no dejarían de contarla los que escribieron Historia de la misma Iglesia: pero el que la vea ordenada y reducida al primer Arzobispo, conocerá que nacia de ignorancia aquellos argumentos, y añadirá el que yo hago para persuadir la utilidad de que la vea el mundo: pues por ella se desvanecen las instancias originadas de no tenerla vista.

12. Algun recelo tengo de que haya removido de estamparla el ver tan desconcertado el texto, que sin grave trabajo, y sin cotejo de diferentes copias, no es posible entender el sentido. A lo menos en los Egemplares que yo he visto, sucede así; y el que la vea corriente, creera que bastaria sacar copia: pero solo el que los registre, conocerá el molestisimo trabajo que ha costado averiguar el sentido de lo impreso, sacandolo no por nueva invencion, sino por estudio, yá de lo que pide el contexto de la frase latina, ya por beneficio de otra copia, de suerte que todo sea proprio de los Autores antiguos, y nada del editor. El mayor recelo es, que haya dejado de publicar esta obra por clausulas que no parecen favorables á Galicia, v. g. si entre los Gallegos de

de aquel tiempo prevalecia el interés á la verdad ; si miraban mas á las proprias conveniencias, que á la razon; y algunos tumultos populares contra el Obispo, y contra la Reyna Doña Urraca. Pero ninguna cosa de estas debe prevalecer contra las muchas utilidades de la Obra, donde son mas plausibles las acciones de los Gallegos esclarecidos, que vituperables las del vulgo : y no debe lo menos contrapesar á lo mas. Cada Nacion, ò Provincia suele tener su apodo, introducido por chanzas, ò por veras de la emulacion del confinante: pero la gente sería distingue bien lo comun de lo particular, y que ni son buenos todos los de Israel, ni malos los de la tierra de Hus. La Nacion, la Tierra, y el Cielo no son Hado : Galicia es solar de Familias primeras en la Nobleza de España. Aun los Reyes la escogieron para crianza de sus hijos. En cada Provincia se diferencian las operaciones del Noble, y del Plebeyo. El que la pretende motejar, se tira á lo mas bajo : queda pues lo principal intacto. Sin salir de esta obra se verá en ambas clases mas glorias, que desayres de Galicia. Demás de esto deben tomarse en cuenta las circunstancias de *quien ? y quando ?* El que habla es un Francés, que no estaba acostumbrado al genio de nuestra gente, criado en otra Patria : y aunque escribia en Galicia, no le precisaba aquello á contenerse, por estar hablando en favor del que era como Vi-Rey de la Provincia. El *quando* era en tiempo de tumulto, en que no se mira

á leyes, ni á lo recto, sino precisamente al empeño, en que los mas nobles, y poderosos suelen violar mas la justicia porque vengza la ley de su pasion. Era tambien en tiempo en que las armas estaban en las Ciudades, y en los grandes Señores, y por tanto miraban á los intereses propios, mas que al bien del comun. Aun quando el Autor parece mas acalorado, previene que todo aquello se entienda sin perjuicio de los hombres honrados de Galicia : *Sed hæc velim dixisse pace provorum Gallæciæ*, como expresa en el cap. 108. num. 3. pagina 210. Yo perdono al Autor quanto quiera decir de los Gallegos, por los bienes que publicó de otros, y especialmente del Heroe principal, el qual era Gallego y por tanto basta para desempeño, y credito de una Provincia, el qual supo honrar una Nacion.

13. Sobre esto debe tenerse presente el fin de la misma obra, que fue referir los hechos del Prelado, que actualmente vivia, y para realzar á uno es cosa muy regular, y casi inevitable, tirar á desayrar al contrario, ò dar á sus lunares mas viveza de la que fuera de la contraposicion correspondia. Viendo pues en el Obispo tanto zelo por el bien de la Patria, tanta solicitud por ensalzar la Iglesia, y que no le faltaban émulos (como no han faltado á otros de aquella, y mayor clase) era como preciso, que ludiendo la ingratitud con el bien, despidiese la pluma del que se acalora en la comparacion, algunas chispas que tiznen al ingrato. Mas todo esto era sin perjuicio de los

de-

demás (*pace provorum*) como expresa el Autor : y así la Provincia queda como todas las otras, sobre ellas en la produccion de este Heroe, y la Compostelana con el derecho de que sus generales importancias no pierdan por una, ú otra incidencia individual.

Copias de la Historia Compostelana, y del Chronicon Iriense.

14. **E**l mucho aprecio que hicieron de esta obra las personas de letras, obligó á que se hiciesen varias copias. Las que he visto ponen al fin una porcion de Historia Iriense, que Berganza en su *Ferreras convencido* publicó con titulo de *Chronicon Iriense* : y empieza *Cum Vandali, Silingi, & Ugni*. Esta no es parte de la obra : pero los que la veian al fin, y no leyeron la materia precedente, creyeron que todo era Historia Compostelana, como le sucedió á Don Nicolas Antonio en el cap. 22. del libro 6. de su *Bibliotheca* num. 500. y sig. pero tiene disculpa, porque luego confiesa que no tenia aquella Historia, y se guió por lo que escribió Pellicer en las observaciones sobre Dulcidio pag. 30. donde atribuye el *Chronicon Iriense* á Don Nuño Obispo de Mondoñedo, y á Don Hugo Obispo de Porto. Esto pudiera pasar en suposicion de reputar aquel *Chronicon* como parte de la Historia Compostelana : pero Pellicer las distinguió, dando á esta otros Autores, Don Diego Obispo de Orense (lo que yá digimos ser falso) y Don Gerar-

do Canonigo de Santiago, en el año de 1112. Don Nicolas en el lugar citado no distinguió las dos cosas, pues dijo, *Historia seu Chronicon Compostellano*, añadiendo que se escribió cerca del año de mil, reynando Don Bermudo II. por los dos mencionados Obispos Don Nuño, y Don Hugo. Nada de esto fue así : pues ni escribieron el *Chronicon* los Obispos, ni estos vivian en el año de mil, sino cien años despues, como conoció el mismo Don Nicolas en el Tomo siguiente al hablar de la Compostelana. El *Chronicon* acaba en D. Bermudo II. y esto hizo creer que se escribió entonces : pero no es de aquel tiempo, sino muy posterior, quando ya las especies de aquella edad andaban desfiguradas : pues expresa que Don Pelayo Obispo de Lugo, sucedió á S. Rosendo, y á Sisnando II. lo que no corresponde á Escritor coetaneo : pues el Obispo de Lugo Don Pelayo no pasó á Santiago, como convencimos en el Tomo precedente. Añade que le depuso Bermudo viviendo su competidor Don Ramiro : lo que es falso, como allí se dijo. Tambien confundió al Rey D. Sancho Ordóñez de Galicia con Don Sancho el Gordo de Leon : lo que no corresponde á Escritor del mismo siglo. Ni es verdad lo que afirman de Don Bermudo, en que acaba, diciendo entró en el Reyno por multitud de Tropas que le dió el Rey Moro, y no fue así, sino por muerte de Don Ramiro, quando ya no tenia competidor. Parece, pues, que allí falta mucho, si el Autor del *Chronicon* escribió has-

ta su tiempo, que segun la poca exactitud de noticias antiguas, y la puerilidad con que juega del nombre de *Compositum tellus* para Compostella, y de *Ilia* por hija del Principe Troyano; parece de siglo en que ya tenian aceptacion las Fabulas.

15 Lo cierto es que este fragmento no es parte de la Compostelana de D. Diego Gelmirez, sino escrito por alguno á continuacion de aquella Obra, que no quedó acabada, y si el original tenia hojas en blanco, las disfrutó el que le añadió allí. Viendole otros escrito á continuacion de la Compostelana, y no reparando en la suma inconexion de las materias, creyeron ser toda una Obra. Yo no he visto el original, ni sé que perseverare: pero es mas verosimil que este Chronicon se escribiese al fin de algun traslado de la Compostelana, incorporandole allí por ver que hablaba de los Obispos Compostelanos; al modo que ingirieron en el principio de algunas copias otros Chronicones de los Suevos, Godos, y Reyes de Leon, con Catalogo de Arzobispos de Santiago, que en la copia usada por Ambrosio de Morales llegaban hasta el año de 1465. Item incorporaron al principio la Historia del Arzobispo D. Fr. Berenguer, del año 1317. y sig. que otras copias ponen al fin, como sucedió en la del Conde de Olivares, citada por D. Nicolas Antonio en el lib. 7. c. 4. n. 69. La de Morales y la que yo tengo, empieza el fol. 1. por este D. Fr. Berenguer: pruebas claras de que todo esto pendia de los Co-

piantes, ingerian y colocaban las piezas como querian, sin que ninguna fuese obra de los que escribieron la Compostelana: no la de D. Fr. Berenguer, que distó dos Siglos de aquel tiempo: no el Chronicon, que allí mismo se expresa de San Isidoro: no la Chronica de los Visigodos que empieza por Wamba, y ofrece hasta el Rey D. Garcia: pues esta se escribió en Asturias: *In hac Regione Asturien-sium*, como dice hablando de D. Pelayo: y obra de Canonigos de Santiago no digera en esta Region de Asturias, ni los del Siglo XII. se contentaran con escribir hasta D. Garcia del principio del Siglo X. Tampoco es suya la pieza que acaba en la muerte de la Reyna Doña Urraca, y en su hijo D. Alfonso: pues habla de la muerte de la Reyna de modo muy diferente que el Autor de la Compostelana: y el acabar allí fue porque entonces empezó el primer Arzobispo de Santiago, y su fin era dar el Catalogo de los Arzobispos, por lo que no refirió mas Reyes, que los necesarios para introducir el primer Metropolitano, y proseguir con su Catalogo de Arzobispos. Este empieza en Don Diego Gelmirez: y el Codice de Viteja que hoy tengo en mi estudio, solo pone diez Prelados que hubo hasta el dia de escribirse: despues le fueron otros añadiendo: y en el Siglo XIV. enquadernaron el Libro ingiriendo al principio la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario, pues al nombrarle el Catalogo, dice: *Cujus vitam inclytam . . . in primo folio libri hujus reperies*. Fuetambien despues
de

de estar colocada aquella vida al principio del Codice : pues dice *in primo folio* : y por tanto corresponde al mismo Autor lo historial que precede al Catalogo, y todo es muy posterior á los Escritores de la Compostelana.

16 Resulta pues que ninguna de estas piezas pertenecen á los Autores D. Nuño, y D. Girardo, y mucho menos el Chronicon Iriense, donde hay cosas opuestas á la Compostelana, como se ve en los Obispos Irienses, donde el Chronicon da el numero sexto á *Felix*, no conocido en la Obra principal de los que dicen que solo tienen noticia de los nombres y sucesion de los Obispos. El Autor del Chronicon parece fue á comentar aquella cláusula, añadiendo Reyes en cuyo tiempo florecieron, y Concilios en que se hallaron. Tambien ingiere la Dotacion del Rey Miro, de que no hay mencion en la Compostelana. La revelacion del Cuerpo de Santiago está en el Chronicon sin referir el modo. Este se lee en la Compostelana. Añade el Chronicon en lugar de lo que omitió, una junta de Sabios para dar nombre al sitio del descubrimiento : y aqui ensarta los caprichos de *Compositum tellus, Iria, &c.* de que no hay rastro en la Compostelana. Ni estos Autores que refirieron brevemente los Obispos de Iria y Compostela hasta D. Diego Gelmirez necesitaban escribir otro Chronicon del mismo asunto quando el suyo era precisamente desde el año mil y ciento en adelante, para lo que les

bastaba dar una breve noticia de los Obispos que precedieron en aquella Sede. Asi lo hicieron: mas para esto no era necesario escribir un Chronicon diverso.

De la edicion presente.

17 **E**ntre las varias copias que he visto de la Historia Compostelana, solo tres me han servido para arreglar esta edicion : una, que fue del uso de Ambrosio de Morales, segun muestran algunas notas de su mano al margen, por las quales se guiaba para hallar prontamente lo incluido en el texto. Es copia hecha en papel por escribiente que no sabia latin : y por tanto es comunisimo leer *no luit* donde el sentido pide *voluit*, y al revés : con otras mil individualidades de esta naturaleza. Hoy se guarda en la Real Bibliotheca de Madrid. El segundo Ms. fue de la Librería del Exmo. Señor Conde de Villaumbrosa, Presidente de Castilla, para al qual se sacó la copia por otra que el Ilmo. Señor D. Diego de Covarrubias, Obispo de Segovia, mandó hacer de la que tenia en su Archivo la Santa Iglesia de Santiago. Pusola en su Colegio mayor de S. Salvador, llamado *de Oviedo*, en la Universidad de Salamanca, y de aquel egemplar se hizo el traslado para el Conde de Villaumbrosa D. Pedro Nuñez de Guzman, en el año de 1672. que hoy con otra gran cantidad de Mss. se halla en Madrid, y le he tenido en mi Estudio para el coitejo. El tercero es un Códice en

vi-

vitela , que supe tenia en su Libreria el Ilmo. Colegio mayor de Salamanca llamado *del Arzobispo*, y no faltó quien me dijo ser Original : por lo que experimentado en la poca fidelidad de las Copias, me valí del patrocinio del Ilmo. Señor D. Francisco Cepeda , del Consejo y Cámara de Castilla, por cuyo patrocinio logré verle para hacer el cotejo. Es un bello Códice con algunas letras de oro bien iluminadas, conforme al uso del Siglo XIII. en que se escribió, segun muestra el carácter de la letra : y al fin tiene una Nota del año 1347. la qual no pertenece á la obra : pero siendo de letra mas moderna , prueba estar ya escrita la obra principal en el siglo antecedente. Lo mas es que el Catalogo de Arzobispos escrito alli al principio del Códice , despues del pequeño Chronicón , acaba en D. Bernardo II. Arzobispo 10. que vivia en el año de 1226. pues aunque prosigue el Catalogo de los Arzobispos , es de tinta y letra diversa : y esto prueba haberse escrito el Códice viviendo D. Bernardo II. cerca del año 1230. Es de la bella letra usada en aquel tiempo , que hoy llamamos Monacál , por conservarse en los Libros de Choro de nuestros Conventos con poca diferencia. Pero el escribiente no sabía latin : lo que junto con repetidissimas abreviaturas , y mucha union de letras con falta de orthographía de tiene muchas veces al Lector.

18 Sin embargo es la copia que mas me ha utilizado para descubrir el sentido de algunas cláusulas

las imperceptibles en los otros Mss. porque siendo antigua , mantiene los rasgos que acostumbraban poner sobre algunas letras en las dicciones abreviadas , por cuyo beneficio he podido descubrir el sentido de algunas cláusulas imperceptibles en las otras copias, supliendo por unas lo que falta en otras, pues ninguna es perfecta. Todo ha traido consigo no pequeña molestia, ya por el tiempo consumido en los cotejos , ya por la displicencia y detencion ocasionada por no saber latin los escribientes , como tambien por falta de apuntacion (que altera muchas veces el sentido) y por el desorden de la orthographía , parte del tiempo antiguo , y parte por los mismos copiantes que se iban atemperando al uso vulgar , mas que á la propiedad del latin, v. g. *Magestas*, por *Majestas* ; *Osmensis*, y *Osomensis*, por *Oxomensis* ; *Gallicia*, por *Gallæcia* : en las quales y en otras semejantes no tuvieron constancia , y por tanto no guardamos su modo de escribir. Lo peor es la suma dificultad en averiguar el sentido , que á veces queda imperceptible , y en las que no , ha sido á fuerza de repetida inspeccion , no sirviendo aqui el estudiar sobre el genio del escribiente , porque no es uniforme. Solo tiene firmeza en poner aspiracion donde no corresponde, como *hodingsa*, *honerata*, *huberiora* &c. lo que tampoco adoptamos , como ni el uso de *scilicet* , por *scilicet* ; *quatinus*, por *quatenus* ; *puplico*, por *publico* ; *Ilia* , por *Iria* ; pues donde un copiante usa la primera

voz , pone otro la segunda : y uno mismo las usa indiferentemente. Lo mismo sucede con las voces *Salamanticense* y *Salmanticense*: *Emeritanæ* y *Emeretanæ*: *Baselica* y *Basilica*, *Paleum* y *Pallium*: *Previlegium* y *Privilegium* : *lango-re* por *languore* : *jocunditas* por *ju-cunditas* : pues aunque *jocundatio* se halla en baja latinidad , el *ju-cunditas* no merece la *o*. Mantene-mos la orthographia de *reveren-tissime* y *benivole* : porque (aun-que aquí no es constante) se hal-lan usadas en otros documentos antiguos. Lo mismo sucede con algunas de las mencionadas: pe-ro viendo que no las usan con fir-meza , nos contentamos con esta prevencion , y usarlo tal qual vez, para que los principiantes no lo extrañen , quando las vean en al-gunos Mss. v. g. *temptet*. Las vo-ces *Galliciani* y *Gallæcos* se leen aquí indiferentemente. Adviertase que á los vecinos de la Villa de Nagera los nombra *Nazarenos*: por quanto llamaban *Nazara* á la Villa , como se vé en el Privi-legio del Rey D. Alonso VIII. en la *Bibliotheca Cluniacense* col. 1433. Mas por quanto hoy no se cono-cen los *Nazarenos* ; substituímos *Najareni* , advirtiendolo en la primera mencion que ofrece el texto, *lib. 1. cap. 73.* y por no ser hoy conocido este nombre, usamos el de *Najareni*.

19 El Códice de vitela em-pieza (segun está encuadrado) por la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario de Landorra , pero de letra y mano mas moderna. Si-guese el Chronicón que empieza:

In Era CCCC. y acaba en D. Alon-so VII. con los nombres de los diez primeros Arzobispos de San-tiago , y desde aquí prosigue el Códice con una misma letra , me-diando entre el Chronicón y la Historia Compostelana una hoja en blanco : y al punto empieza la Obra sin titulo ninguno , reparti-da cada plana en dos columnas , poniendo en la primera : *Didacus Dei gra. Compostellanæ Sedis Ar-chiepiscopus jussit hunc librum fie-ri &c.* como se vé aquí al empe-zar la Obra. Esto ocupa allí me-dia columna : y la otra media es una iluminacion de oro con fá-brica de dos arcos : debajo del uno está el Obispo con su Mitra , y báculo: en el otro , un Angel con incensario en la mano : y en el medio , donde se unen los arcos, pende una lámpara. Debajo hay tres Arcas , una mayor que otra, cubierta , en medio de las dos sin tapas , como muestra la estampa del principio , que sin duda es di-bujo del modo con que existe la bóveda subterránea del Apóstol: pues los Canónigos Autores de este libro la tendrían bien vista, antes que el Prelado cerrase la comunicacion de lo inferior de la Iglesia con la bóveda donde se encierra el cuerpo.

20 No hay en este Códice el Chronicón de S. Isidoro , con la continuacion , que los otros Códices ponen , incluyendo á D. Ordoño I. por lo que tampoco lo po-nemos aquí , por no ser parte de la Obra : ni la Vida de Fr. Be-rengario : porque esta correspon-de á su tiempo. El Chronicón á quien

quien se sigue el Catalogo de Arzobispos le publicamos , pero no al principio de la Obra , donde no pertenece , sino al fin , como pide el orden de los que sucedieron al primer Arzobispo , de quien solo es la Obra.

21 Ninguno de estos Mss. tiene Capítulos : y como sin ellos no pueden citarse los textos de modo que se hallen prontamente , fue preciso añadirlos. Los Autores fueron muy liberales en títulos , que á veces multiplicaron sin necesidad en una misma cosa. Por esto no en cada título añadimos numero de Capítulo , por ser un mismo asunto , como sucede en el cap. 32. donde en una misma hoja pusieron diez títulos *Item de eodem : Item : Item :* lo que suprimimos aqui , bastando para las citas los numeros que añadimos al margen de cada uno.

22 Otra cosa añadimos no menos importante , y oportuna : pues como sin Capítulos no pueden disfrutarse las citas , tampoco sin Chronología conocerán los Lectores el tiempo de que se vá tratando. Aqui ha luchado la fatiga con la utilidad : pues los Autores no fueron aficionados á la Chronología , segun muestra el poco uso que hicieron de los años. Las copias no siempre tienen fidelidad en los numeros : y si por un lado empiezan á ordenarse los tiempos , por otro salen desordenados. No ha sido poco el tiempo que esto me ha hecho perder , y la paciencia y constancia para no abandonar la empresa fue mayor. Pero en fin persistien-

do en prolijas combinaciones , van colocados al margen de las planas por la parte de arriba los numeros del año de que se trata. Entre ellos mezclan los Autores sucesos de otros años , por ser de una misma materia : y á este fin proponen el origen , ó confirmacion del negocio , concluido , ó empezado fuera del año de que van tratando , como expresan algunas veces , y en otras lo dicen las materias. Estos años incidentes no se notan al margen , por no turbar el orden Chronológico (como sucederia si despues de tratar del año 1104. se pusiese el de 1102.) pero van prevenidos en el texto , y tal vez al pie de la plana. De este modo la obra , donde no se podia encontrar una cita , ni averiguar el tiempo de los hechos sin prolija meditacion de los lectores , queda franca para todos en una , y otra linea sin trabajo , y se evitan los yerros cometidos por algunos Autores que publicaron fragmentos de la Compostelana con años totalmente contrarios á su Chronología , por fiarse de malas copias , cuyos vicios no podian descubrir sin mucho exámen , y larga combinacion de las materias : v. g. el Concilio de Palencia colocado por el Cardenal de Aguirre en el año de 1114. y por Pulgar en el de 1118. siendo asi que exáminada de espacio la misma Historia , consta fue en el año de 1113. de que sin duda va tratando el Autor (que fue el Canonigo Girardo , y no Don Nuño) como convence lo que precede , y pro-

sigue despues de aquel Concilio, puesto aqui en el cap. 92. del lib. 1. con el año 1113. al margen, por cuyo beneficio cesan las dificultades, y riesgos, que de otro modo eran como precisos. Mariana, refiriendo algunos sucesos del Reynado de Doña Urraca, omitió los años, confesando la dificultad: otros que declaró, salieron errados (como le sucedió á Zurita, y Sandobal por no haber combinado, y examinado de espacio la materia. Yo disculpo á todos, porque aun habiendo manejado varias veces la Compostelana, no podia averiguarme con la dilatacion de un Tomo en folio (quales son las copias manuscritas) escasisimo en expresion de tiempos, cuya obscuridad, y la prolija molestia necesaria para liquidar tantos años, me hizo retirar la mano algunas veces. Finalmente resuelto á publicar la obra, propuse no perdo-

nar á trabajo aun el mas improbo, hasta lograr el descubrimiento de los años para alivio, y facilidad de quantos la quieran manejar. Podra ser que no todo esté á gusto de todos: pero se me debe condonar lo menos por lo mas, y que acaso la misma fatiga puede haber ofuscado al mas vivo deseo de acertar.

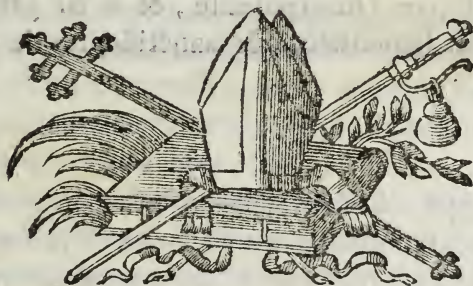
Añado un *Indice general* de nombres, en especial los mas notables, que pueda servir para hallar, y concordar los sucesos sin molestia: y como este Libro sirve para justificar lo escrito en el precedente mutuamente se ayudan: tal vez por lo alli escrito se entenderá mejor lo referido aqui: otras veces por este lo de aquel. Para el cotejo se valdrá de los años, qué en ambos se distribuyen por su orden, desde el año *mil y cieno* en adelante, que es donde empieza la autoridad de esta obra: y es como se sigue.

HISTORIA
COMPOSTELLANA,
SIVE DE REBUS GESTIS
D. DIDACI GELMIREZ,
PRIMI COMPOSTELLANI ARCHIEPISCOPI.

*Ubi multa aliàs incognita de summis Pontificibus, Cardinalibus,
Episcopis, Conciliis, Regibus, virisque illustribus (ab anno
præcipuè MC. ad MCXXXIX.) memoriæ
commendantur.*

NUNC SECUNDO EDITA
PER R. P. MAG. ET DOCT. FR. HENRICUM FLOREZ,
Ordinis Eremitarum S. P. Augustini.

TOM. XX. HISPANIÆ SACRÆ.

MATRITI: APUD VIDUAM PETRI MARIN. ANNO MDCCXCI.

*TOTIUS OPERIS INITIUM Á SUBSEQUENTI
monitu, & comminatione.*

Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus jussit hunc Librum fieri, & in thesauro B. Jacobi reponi, & si aliquis per eum legere voluerit, legat, & cognoscat quantos honores, & quantas hereditates, & ornamenta, & dignitates ipse Archiepiscopus suæ Ecclesiæ acquisivit, & quantas persecutiones, & pericula à tyrannicis potestatibus pro suæ Ecclesiæ defensione pertulerit: & postquam legerit, & omnia cognoverit, in suo loco eum reponat, & semper ibi permaneat, & nemo eum inde rapiat, aut aliqua fraude, vel invidia auferat: quod si fecerit, aut ignorantia rapuerit, seu aliquo dolo eum dextruxerit, auctoritate Omnipotentis Dei, & B. Mariæ Virginis, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Beatissimi Jacobi, & omnium Sanctorum Dei, & nostra auctoritate, sit maledictus, & excommunicatus, & cum Juda Domini proditore; & cum Dathan & Abiron, quos vivos terra absorbit, in inferno perpetualiter sit damnatus. Amen, amen. Et qui eum servaverit, & bene custodierit, à Deo Patre Omnipotente, & à B. Jacobo Apostolo ejus discipulo sit benedictus, & sanctificatus in sæcula sæculorum. Amen.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.
 Incipit primus liber Registri venerabilis Compostellanæ
 Ecclesiæ Pontificis Didaci Secundi.

Incipit Prologus.

PAtres antiqui, de instructione & eruditione posterorum solliciti, Regum atque Ducum gesta, necnon virorum illustrium probitates & industrias, paginæ commendare consueverunt, ne diuturna vetustate, aut longis temporum interval-
 lis abolita in foveam oblivionis labefierent: idcirco autem ea nequaquam oblivioni tradenda esse, sed potius per scripturæ notationem vivaci & diuturnæ memoriæ commendanda arbitrati sunt, ut posterī eadem sæpius legentes, sapientium & benevolentium mores & laudes in ipsis historiis notarent, & per gestarum rerum memoriam ad virtutem incensi probos & industrios viros probitate & industria imitari, & eorum vestigia sequi sollicitè studerent: & è contrario stultorum & per-
 versam vitam ducentium, vitia & pravæ consuetudines omnino devitarent. In scripturis etenim auditorum mentes & vitæ doctrina, & morum disciplina instruuntur, & ad bonarum operationum studia scitantur, quia scripturæ ad pravorum morum extirpationem, & ad bonorum ædificationem à discretis & sapientibus Doctoribus compositæ sunt, egregio prædicatore in Epistola ad Romanos attestante sic: *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, &c.*

Reverendus itaque Compostellanæ Sedis Episcopus Didacus Secundus, antiquorum Patrum consuetudinem in Registri compositione imitatus, prædecessorum suorum gesta, quorum partem ipse propriis oculis viderat, partem vero à personis & authoratis viris frequenti auditione veraciter didicerat, ab exordio hujus Apostolicæ Sedis scribi & ad memoriam revocari commendavit, ut quidquid in eis laudabile

le & imitabile diligens lector inveniret, laudare & studiose imitari satageret: & è contrario, si quid in eisdem vituperabile & reprehensibile inspiceret, id vituperare & reprehendere ad aliorum correptionem & emendationem non cessaret. Nam sicut ille qui percutit malos in hoc quod mali sunt, minister Dei est; ita ille qui pia intentione increpandos increpat, minister Dei est. Unde Apostolus ad Discipulum suum scribens eum ad increpandorum increpationem exhortatur his verbis: *Argue, increpa, obsecra*. Sua quoque gesta suorum prædecessorum gestis in hoc registro subnotari curavit, ut successores ea legendo comperirent, quantum ipse pro exaltatione & utilitate, & honore suæ Ecclesiæ laboravit; & quantas persecutiones atque pericula à tyrannicis potestatibus pro ejus defensione pertulerit: ut illis compertis, per ipsius exempla gradientes ad utilitatem & honorem, atque defensionem suæ Ecclesiæ viriliter elaborent, & se pro domo Israel murum opponant; ne mercenarii, potius quam boni Pastores esse, convincantur; & ut à Pastore pastorum boni pastoris mercedem pro pastoralis cura promereantur.

Supradicta igitur de causa hoc Registrum fieri jussit duobus voluminibus (1) comprehensum: quorum unum *de Episcopatu*, alterum vero *de Archiepiscopatu* intitulatur. Et in libro quidem de Episcopatu successus & adversitates ipsius, & quos honores aut hereditates suæ Ecclesiæ acquisierit, & multa alia continentur, quorum singula diligens lector hunc librum legendo ad plenum pernotabit. Multa etiam acquisivit, & in potestatem atque dominium suæ Ecclesiæ redegit, honores scilicet, villas, hereditates, possessiones, Palatia, domos, ecclesiastica ornamenta, Pontificalia vestimenta, quæ nequaquam in serie hujus libri scrip-

ta

(1) Tertius postea liber à tertio hujus operis Scriptore additus.

ta sunt, utpote ab eo oblivioni tradita, aut majorum negotiorum emersione relicta. In libro autem de Archiepiscopatu continetur quomodo ipse Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compostellanam Ecclesiam supremo labore, & multimodis impensis, divina præveniente gratia, Beato Jacobo cooperante transtulerit. In eodem etiam libro continentur multa alia, quorum singula percurrere in hoc Prologo minime necessarium duximus, tædiosam prolixitatem devitantes. Si quis autem animum suum ad legendum hunc librum nullo fere urbanitatis colore coloratum applicuerit, eum obnixius deprecamur, ut quæ in eo approbanda & tenenda notaverit, approbet, & teneat; & quæ corrigenda & emendanda, corrigat & emendet, neve venenosis invidiæ morsibus scripturam cum Auctore corrodat, sed potius illud philosophicum ante oculos mentis proponens, nihil perfectum in humanis actibus posse inveniri, veniam concedat humanæ possibilitati. *Tu autem Domine, &c.*

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

INCIPIT TRANSLATIO BEATI JACOBI

fratris Joannis Apostoli & Evangelistæ.

Caput I.

SICUT igitur ex veritate evangelica didicimus, Dominus ac Redemptor noster quadragesima suæ Resurrectionis die in Cælum ascensurus Discipulis suis Evangelium per universum orbem terrarum prædicare, & Gentes ad veram fidem conversas in nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis baptizare præcepit, dicens: *Ite in universum mundum, prædicate Evangelium omni creaturæ* &c. Aliis itaque Apostolis ex præcepto Domini ad diversas Provincias & ad diversas Civitates Evangelicæ prædicationis studio commigrantibus B. Jacobus, S. Joannis Apos-

Apostoli & Evangelistæ frater, Hispaniæ & Hierosolymis verbum Dei prædicavit, (1) ibique ab Herode ob Christi confessionem & Catholicæ fidei assertionem decollatus, primus omnium Apostolorum subiit martyrium. Unde B. Lucas Evangelista in actibus Apostolorum ait: *Misit Herodes Rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia, occidit autem Jacobum Fratrem Joannis gladio.* Cujus equidem beatissimi Apostoli corpus venerandum Judæi malivolentia & invidia ducti nec sepeliere voluerunt, nec à Christianis qui tunc temporis Jerosolymis conversabantur sepelire permiserunt: sed sicut Leo Papa in Epistola quam de ejus passione & ipsius Corporis in Hispaniam translatione, ad Hispanos destinavit, affirmat: *Integrum corpus cum capite extra Civitatem projicientes canibus, avibus, atque feris devorandum: consumendumque exposuerunt.* Sed illius Discipuli ab illo vivente præmoniti quatenus corpus suum in Hispanicam Regionem transferrent tumultandum, totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes, litus adusque maris citato calle pervenerunt: dumque ibi de navigio quo in Hispaniam transmearent solliciti essent, navim sibi divinitus apparatam in litore maris invenerunt: quam Deo gratias unanimiter referentes, sacratissimo corpore imposito, ovanter conscenderunt, & Scyla cum Carybdi atque periculosis syrtibus, manu Domini gubernante, devitatis, primum ad Iriensem portum felici navigio pervenerunt: deinde venerabile corpus ad locum qui tunc Liberum donum vocabatur, nunc autem Compostella dicitur, deferentes, ipsum corpus sub marmoreis arcibus ecclesiastico more ibidem sepelierunt.

2 Floruerat autem antiquitus in illo loco inter catholicæ
fi-

(1) Ita nonuli Codices: alii vero Jerosolymis remansit, verbum Dei prædicaturus; ibique &c.

fidei cultores Christiana Religio: sed tempore persecutio-
nis ingruente, & superba Paganorum tyrannide christiani
nominis dignitatem conculcante, totus fere Christianæ Re-
ligionis cultus longo jam tempore inde evanuerat. In to-
to igitur tempore Sarracenorum, & longo etiam tempore
post restitutionem fidelium, veneranda Apostoli tumba nul-
lius christiani accessu frequentata, fruticum sylvarumque spi-
ritudine mansit diutissime cooperta, nullique usque ad tem-
pus Teodomiri Iriensis Episcopi fuit revelata aut cognita.
Sed quando omnipotenti Deo placuit Ecclesiam suam labo-
rantem visitare, & ejus adversitatem in prosperitatis tran-
quillitatem misericorditer convertere, tempus statim suo po-
tenti imperio mutavit: Regnum Hispaniæ transtulit, & gen-
tili superstitione per regionem Hispanicam conculcata & pror-
sus annullata, Christi sui nomen atque fidem inibi suscitavit.

3 Ante autem illius pestis expulsionem Miro bonæ me-
moriæ Rex divina dispositione Regni scepra suscipiens, pri-
mus Pontificales Sedes per Hispaniæ Provincias juxta Ro-
manæ Ecclesiæ normam, divina gratia inspirante constituit,
& Andream in Episcopum eligens Iriensi cathedra primitus
sublimavit. Huic equidem hos inferius subscriptos ordine suc-
cessisse legimus (quorum nullam profecto præter nomina
habemus notitiam) Dominicum, Samuelem, Gotomarium,
Vincibilem, Ilduifum, Selvam, Teodesindum, Bemilam,
Romanum, Augustinum, Honoratum, Quendulfum, item
Quendulfum.

DE REVELATIONE CORPORIS B. JACOBI
fratris Joannis Apostoli & Evangelistæ. Cap. 2.

Prænotatis autem Episcopiis fertur successisse Teodomirus eadem Cathedra Divina disponente gratia sublimatus: in cujus tempore divinæ majestatis omnipotentia Occidentalem Ecclesiam sepulchro tanti Apostoli revelato visitare & illuminare dignata est. Qualiter autem ei revelatum fuerit, sequens pagina patefacit. Quidam namque personati & magnæ auctoritatis viri præfato Episcopo retulerunt se luminaria in nemore, quod super Beati Jacobi tumbam diuturna vetustate excreverat, nocturno tempore ardentia multotiens vidisse; ibique Angelus sibi frequentius apparuisse. Quo audito ipsemet ad eum locum, unde illi se talia vidisse asserébant, accessit, & luminaria in prædicto loco ardentia propriis oculis proculdubio aspexit. Divina igitur inspiratus gratia præfatum nemusculum festinanter adiit, & diligentius circumspectans, quamdam domumculam, marmoream tumbam (1) intra se continentem, inter Sylvas & frutices invenit. Qua inventa Deo gratias referens, Casti Regis Adefonsi, qui tunc in Hispania regnabat, præsentiam incunctanter adivit, eique rem ut audierat & propriis oculis viderat, veraciter notificavit: ipse vero tantæ audientiæ gaudio diffusus citato calle has partes intravit: & ad honorem tanti Apostoli Ecclesiam restaurans, Episcopium Iliensis Sedis in hunc locum qui Compostella dicitur, multorum
Epis-

(1) *In exemplari, quo Ambrosius de Morales fuit usus, ita ad oram scripsit* Hic nimirum tumulus marmoreus Arcæ illæ sunt marmoricæ, toties in Regum Prævilegiis hoc ipso nomine repetitæ. Et sæpe equidem corruptissime leguntur. *Sed id forte capite superiori num. 2. in fine congruentius animadvertet, ubi sub marmoreis arcibus corpus sepultum traditur,*

Episcoporum, ac Dei Servorum, nobiliumque virorum auctoritate, atque Regali privilegio commutavit. Hoc autem sub tempore Karoli magni factum fuisse multis referentibus audivimus. *Teodomirus* vero Episcopus tanto fidentius oculos mentis ad Cælestis patriæ consideratione erigebat, quanto frequentius Beatum Jacobum post Basilicam sibi factam miraculis & virtutibus coruscare conspiciebat. Spe ergo Cælestium præditus aliquanto interjecto tempore vitam securus effudit finali sorte interveniente.

2 Cui *Adaulfus* succedens divini verbi pabulo gregem sibi commissum prout valuit vigilantia cura cibavit. Secundus quoque *Adaulfus* Pontificalis ordinis regimen suscipiens tanto internæ visionis desiderio succensus extitit, quod præ invidia à quibusdam hostium suorum de Sodomitico vitio in præsentia Regis qui tunc temporis Hispaniæ præerat, accusatus fuit. Rex igitur audito tanti facinoris commisso, vehementi ira commotus jussit eum indomito ac ferocissimo tauro secundum suum impiissimum judicium coram omni Concilio exponi, (1) ea videlicet lege, ut qui tanti criminis reus esse dicebatur, impetu impatientis tauri penitus dirumperetur. Sed ille qui occulto judicio statum justitiæ æquali lance ponderat, non permittens radium veritatis mendacii umbra obscurari, sic ferocitatem furentis tauri mitigavit, quod quamvis à canibus incitaretur, eidem religioso viro nihil impedimenti inferre valeret. Hoc autem ideo evenisse putamus, quia ille quamvis ad humanos visus jam damnatus esset, divina tamen pietate confidens, ante quam ad judicium tantæ crudelitatis veniret, officium Sacræ Missæ celebravit, & Pontificali infula (2) indutus quasi inexpugnabilis athleta Dei ad martyrium, ubi spectaculum erat, divina miseratione prote-

(1) Commentum id esse ostendimus tomo præc. in vita *Adaulfi* II.

(2) Pro infula Codex alter Casulam habet.

tegendus pervenit. Taurus siquidem tubis, canibusque venatorum vehementissime irritatus, ut eum vidit, de indomito domitus factus, ultroneus cornua ejus manibus tradidit: & sic servus Dei illæsus evasit. Cumque Rex & omnes qui cum eo erant, tantæ virtutis miracula conspicerent, ante ipsius pedes prociderunt: & testimonii falsi quo eum damnasse prave voluerant, se reos extitisse manifesto clamore confessi sunt. Ipse autem juxta Apostolum pro malis bona reddens eis misericorditer indulisit: & eadem hora sui Pontificatus dignitatem dimittens Asturienses partes hujus fugitivæ vitæ transitoria postpositurus, solique Deo serviturus intravit: ubi exemplum Sanctæ conversationis aliis relinquens in Era DCCCC.IV. naturæ debita persolvit. Cujus equidem casula cum qua ipse in die præfati examinis Missam celebravit, tantæ virtutis divinitus extitit, quod si quis alicubi Sacramentum daturus, illam indueret, & forte perjurus existerat, ea profecto exui nullatenus valeret.

3 *Sisnandus* itaque hujus Ecclesiæ Episcopus, qui divine providentia sanctæ recordationis Adaulfo succesit, adeo in labore sanctæ prædicationis desudavit, quod despectis sæcularium rerum negotiis, supernæ contemplationi toto mentis affectu inhiavit. Is etiam prædecessoris sui ejusdem Adaulfi sanctam vitam recolens, summæ ac fraternæ dilectionis desiderio Asturienses partes intravit, eumque mortuum Compostellam asportavit, & cum summa reverentia sepelivit. Præterea consilio & obedientia Domini Adefonsi Sanctissimi Imperatoris Xemenæque Reginæ hujus reverendissimi Apostoli Ecclesiam amplificans, & amplificatam cum multis Episcopis consecravit. Fundavit etiam Monasterium quod de *Ante altaria* nuncupatur, & *Piniarium*, ubi Monasterium S. Martini ad honorem Dei constructum est. Fundavit & *Lovium*, ubi reliquiæ S. Felicis reconduntur. Insuper & B. Job sententiam, qua dicitur: *Pes fui claudo, & oculus*

cæco, ante suæ mentis oculos reducens, juxta turrin principalis introitus hujus Ecclesiæ tam claudis, quam cæcis, omnibusque debilibus sedes fecit constitui; hac videlicet intentione, ut ejus eleemosynis & oblationibus fidelium inopiæ sustentarentur. Præfata igitur Monasteria, scilicet de Ant-altaria, & Piniarium, idem venerabilis Episcopus tali equidem intentioni de propriis B. Jacobi facultatibus construxit; ut si quis hujus Ecclesiæ seniorum sub regula B. Benedicti suorum criminum sordes divinæ compunctionis flelibus perluere inardesceret, in quolibet eorum tamquam in familiaribus ac privatis mansionibus monacharetur. Eadem quoque intentione Lovium ab eodem Episcopo constructum fuit; ut si aliquis de familia ejusdem Ecclesiæ debilitaretur, illuc se ad quietem quasi emeritus conferret. Cujus nimirum familiæ exordium sicut in rei veritate cognovimus, verissima descriptione referemus. Supra namque memoratus Sisnandus Episcopus nefandissimæ traditionis atque accusationis Avunculi sui religiosi Episcopi Domini Adaulfi recordans, quotquot reperire potuit ex cognatione & propagine eorum qui eum tradiderant, faciendis officiis hujus Ecclesiæ sub titulo servilis conditionis auctoritate Regis, & decreto mansuro tradidit; ea videlicet lege, ut alii quoque mariti, & alii debitores omnium faciendorum servitiorem ex eis eorumque stirpe in perpetuum fierent. Postmodum aliquanto delapso spatio in Era DCCCC. & LVIII. idem catholicus Episcopus in pace vitam finivit. (an. 920.)

4 Cui Gundesindus filius Comitiss Aloiti qualicumque modo succedens, ferventiori studio sæcularibus, quam cælestibus inhiavit; qui nimirum circa finem suæ vitæ, ut inceperat, etiam minus religiose vivens, ex habitaculo carnis fertur acrius evulsus fuisse. Cujus equidem mater inde nimio confecta mœrore, nocte ac die supernæ pietatis clementia pro eo instantius exorans; ad remedium ejus

animæ; quidquid habuit pauperibus erogavit; & multo tempore in vigiliis & orationibus ante aram beatissimi Jacobi permansit, ut quoniam diversorum generum tormenta subiisse credebat, per immensam omnipotentis Dei misericordiam sanctissimo interveniente Jacobo, ad supernorum Civium consortia perveniret. Inter hæc ad contemplationem cælestis patriæ sitibunda mente diffusa sollicitissima intentione januam misericordiæ divinæ ad hoc tandem pulsavit, quod si hæc ejus preces fuscæ in conspectu supernæ majestatis erant susceptæ, per aliquam sanctam revelationem colligeret, qualiter filius suus se haberet. Cum ergo charitatis visceribus calefacta quadam nocte in Ecclesia hujus sacratissimi Apostoli pernoctaret, circa medium noctis oculos assiduitate vigiliarum jam fere gravatos momentaneo submitit sopori. Dormienti itaque visum est volumina quæ ad officium Ecclesiæ in Librariis reponi consueverat, à quodam sanctissimo viro succensa fuisse, & ad eorum incendium se expergefactam surrèxisse. Cumque inde stupefacta recumberet, inauditivè vocem dicentem sibi: Scias filium tuum hac nocte ad electorum societatem admissum fuisse. Post hæc *Ermegildus* in Episcopum electus, ac post electionem pravis desideriis hujus præsentis exilii deditus, dum vixit iniquitatis dominio mentis colla submitit. Cum autem paulo ante diem sui exitus vehementi ira commoveretur, cūdam viduæ unam vaccam cujus lacte se, filiosque pascēbat suos, auferri præcepit. Altera ergo die cum militibus suis inter epulas sedenti dapifer suus unum ex intestinis illius vaccæ, quod Gallæo vocabulo *duplicia* nuncupatur, in scutella argentea inter alia fercula apposuit. Ipse vero dapium diversitate jam distentus, atque nectaris liquore ingurgitatus cum priori morsu appositæ dupliciæ quam comedere voluit, medio ventre, eis qui intererant videntibus, crepuit. Postquam autem sepultus fuit; monumentum ejus combustum fuisse: à

quam pluribus audivimus, & etiam ipsius combustionis signa propriis oculis ipsi aspeximus. (1)

6 Huic equidem *Sisnandum* filium Comitis Menendi, ac nepotem præfati Gundesindi Episcopi, quadam sorte potestatis succedentem, Rex Sanctius in tenebrosis carceribus obtrudi præcepit, & Reodosindum (2) Cællænovæ Religiosum Monachum ejus in honorem subrogavit. Defuncto igitur Rege Sanctio idem Sisnandus à vinculis mox ereptus, armata manu in die Natalis Domini Compostellam intravit, & arrepto ense Reodosindum minatus est decapitare Episcopum. (3) Reodosindus itaque vir sanctissimus amore divinæ fortitudinis, permanens intrepidus hujus maledictionis verba Sisnando intulit Episcopo: Qui mihi mortifero gladio Sisnande minaris, mortifero gladio violenter confodiaris. Sisnando denique in Pontificali Cathedra tyrannidis potestate permanente Reodosindus præsentis exilii tumultus fugiens ad Monasterium Cællænovæ quasi ad portum tranquillitatis, Domino miserante, pervenit. Hic obiit in Era I. XV. Cumque Normani ex portu qui Juncariæ dicitur venientes, & Iliam tendentes, partes istas deprædarentur, idem Sisnandus à Civitate exiit, & sui exercitus robore circumvallatus in die mediæntis Quadragesimæ, usque ad prædium quod dicitur Fornellos, eos est insecutus: ubi pugnam aggressionis accerrimæ cum eis incipiens, sanctissimi Reodesindi maledictionis sagitta percussus, casu interveniente occisus est IIII. Kl. Aprilis Era I. VI. (4)

7 Pelagius autem filius Comitis Ruderici Velasqui, & post Sisnandum dignitatem hujus Pontificatus sæculari potentia sus-

(1) *Paulo indulgentius de rebus hujus Episcopi ferendum esse judicium in ejus vita Tomo præcedenti ostendimus.* (2) *Sanctum Rudesindum intellige.*

(3) *Vide quæ de posthuma Sisnandi II. fama in ejus vita scripsimus.*

(4) *Codex membranaceus, Era i. vi. Alii perperam i. xvi.*

cupiens; nec suscepti honoris curam gessit, nec in hujus peregrinationis valle per desideriorum cælestium lamenta suo se creatori, ut deberet, humiliavit: unde divina dispensatione Ecclesiam injuste ab eo diutius nolente occupari, à Domino Rege Veremudo expulsus est. (1)

8 In cujus equidem honorem *Petrus de Mosontio*, videlicet Abbas de Ante altaria, divinæ providentiæ gratia subrogatus, ac districti exâminis pavore perterritus cœpit maculas suarum sordium pœnitentiæ lamentis amarissimè punire, & in alta se Dei contemplatione elevare. Hujus ergo sanctitate & religione Dominus Rex Veremudus, superni timoris amore interveniente, compunctus, quidquid Ecclesia beati Jacobi temporibus omnium Episcoporum amiserat, huic Reverendissimo viro omnino præcepit restitui. Interea Rudericus Velasqui & pater præfati Episcopi cum ceteris Consulibus terræ hujus Sarracenos cum duce eorum Almezor in partes istas duxit. Qui Compostellam venientes majorem partem parietum Beati Jacobi Ecclesiæ præter ejus Sanctissimum altare penitus destruxerunt. Igitur beatissimus Jacobus volens, ne ab Ecclesia sua, quam ipsi tantæ superbix calce oppresserant, impune evaderent; tanto disenterix morbo eos percussit, quod mortuis eorum quam pluribus, perpauci ad propria redierunt. Cumque Dux eorum Almezor interna consideratione tantæ ultionis periculo suos acrius percuti conspiceret; quisnam esset ille cujus aula eorum impetu jam fere destructa esset, sui itineris ductores fertur consuluisse. Quorum nimirum responsione, Jacobum scilicet, unum ex discipulis Filii Mariæ Virginis cujus nomen apud eos, ecce Maria nuncupatur, ibidem certissime tumulari comperiens, ac tantæ audaciæ pœnitudinem gerens, fugam obstinate iniit, & in fugiendo repentino languore percussus mortuus est apud Me-

(1) Ea itidem quæ de Pelagio scripsimus Tomo præcedenti consulenda.

Metina Celime , ubi sepultus est , & animam suam sinui Mafometh infeliciter commendavit. Rex igitur superni amoris stimulo excitatus , in hanc urbem curiosa intentione venit , & hujus Apostoli Ecclesiam quam dirutam invenit , cum eodem Episcopo Domino Petro , Deo adjuvante , restauravit. Post restaurationem consecrata equidem Ecclesia, Petrus idem Episcopus obdormivit in Domino.

9 Unde *Pelagius Didaci* temporali potestate subnixus , pastoralis curæ dignitatem post eum usurpavit : & quia sub tantæ prælationis obtentu vitio elationis intumuit , divino interveniente judicio à principibus terræ ignominiose abjectus fuit. Cui frater suus *Vimara Didaci* succedens quonian sub prætextu religionis non Deo, sed suæ gloriæ deservire studuit , sive casu , sive proditione in fluvium Minei dimersus est. Hujus itaque Instruarius pontificales suscipiens vices adeo doctrinam vitæ sanctæ pravis moribus conculcavit , quod suis exigentibus meritis à domino Rege *Vermudo* in vinculis mancipatus , sub Era (1) debita naturæ persolvit.

10 *Gresconius* igitur nobilissimo genere ortus , tantæ nobilitatis lampade respanduit , quod suæ militiæ circumspecta strenuitate *Normanos* , qui hanc terram invaserant , funditus extinxit , & ædificia murorum turriumque ad munendam urbem *Compostellæ* construxit. Cumque post consummationem hujus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ , quam ipse , Deo opitulante , fecit , jam instante ejus vitæ termino ad Castellum *Honesti* quod ad defensionem Christianitatis construxerat , perveniret , in Era I. CVI. metuendæ mortis incursu impulsus est.

11 *Gudesteus* igitur nepos ejus post eum ad Pontificatus apicem provectus quoniam juxta rigorem prædecessoris sui dig-

(1) Nullum hic vacuum spatium : sed absdubio Eræ annum Auctor exprimere voluit.

dignitates & honores hujus Apostolicæ Ecclesiæ ad statum recititudinis promoverè voluit ; inter eum & avunculum suum Comitem Froilam multa dissensionum conflictâ sunt suborta. Cum autem modo concordēs, modo discordēs ad invicem esse consuescerent, quadam dierum pace inter eos fidei juramento firmata, idem Comes Froila Iliam ubi Dominus Episcopus quadragenarii numeri sacros dies observabat, suos Nuntios eum adlocuturos subdole delegavit. Qui ab eo benigne suscepti, in ejus mensa ad sumendos cibos consederunt, & quasi familiares sui in eadem Camera cum eo ad dormiendum recubuerunt. Qui Episcopo dormiente, noctu surgentes, ac tacitis gressibus per fores exeuntes, ad nemus in quo impiissimus ille supra memoratus Froila cum exercitu suo latitabat, venerunt, & inde subdoli pedetentim cum eo egredientes per ostium Cameræ in qua ipse dormiens jacebat, irruentes, eum impia crudelitate sub Era I. CVII. frustatim dilaniarunt (1)

12 Porro in eadem Cathedra *Didacus Pelaiz* à Domino Rege Sancio sublimatus est. In hoc tempore apud Hispanos Lex Toletana oblitterata est, & Lex Romana recepta. Et prædictus quidem *Didacus* multo tempore nobilitate ac generositate in hac præsentī vita floruit. Sed adeo curis exterioribus implicitus extitit, quod Ecclesiastici habitus normæ internam intentionem, ut debuit, non submitit. Unde à Domino Rege Adefonso suis exigentibus meritis captus, spatio XV. annorum permansit in vinculis. (*Vide lib. 2. cap. 2. & 55*)

Promotio Petri Cardinensis Monasterii Monachi, in Compostellanum Episcopum. Cap. 3.

I Nter hæc siquidem Dominus Rex Adefonsus, vir Catholicus, intima consideratione comperiens quod beatissimi Apostoli Ecclesia in periculo viduitatis posita,

ni-

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 55.*

nisi pastorali muniretur providentia, sine damno, nullo modo constare posset; alium in Pontificalem Ecclesiæ B. Jacobi sublimare Cathedram satagebat. Celebrante itaque Ricardo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali atque Legato apud Sanctam Mariam de *Fusellos* (1) Concilium, idem Rex Adefonsus affuit, & prædictum Episcopum quem diutius vinculis mancipari fecerat, quasi solutum, sed tamen sub custodia, ad Concilium venire jussit: videlicet ut eum à Pontificali dignitate dejiceret. Tunc prædictus Episcopus metu Regis, & spe liberationis perjudicium Romani Cardinalis passus est, & coram omni Concilio se indignum Episcopatu proclamans, annulum & virgam pastoralem Cardinali reddidit. Cardinalis autem alium videlicet *Petrum* nomine, Cardinensem (2) Abbatem, in Pontificalem Ecclesiæ B. Jacobi Cathedram intronizandi licentiam concessit. Post hæc idem Episcopus, quamquam præjudicio gravatus, captioni tamen Regis iterum mancipatus est. Ea propter his demum Romæ ventilatis prædictus Ricardus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis atque Legatus; confussionis atque ignominie jaculo confossus est. Nimirum Papa Urbanus atque S. Romana Ecclesia admodum objurgavit atque confudit, utpote qui prædictum Compostellanensem Episcopum captioni mancipatum præjudicio gravaverat, & injuste deposuerat: proinde ipse quoque Legatione qua talia præsumperat privatus est. Rex autem Adefonsus communi consilio sapientum virorum Hesperie, quemdam Abbatem Cardinensis Monasterii nomine *Petrum*, huic Apostolicæ prætulit Ecclesiæ, qui post commissi gregis regimen biennio in Episcopatu permanens, quia sine consensu Matris nostræ S. Romanæ Ecclesiæ ad tanti honoris arcem pro-

(1) *Vulgatum Fusellense Concilium anno 1088. fuit indictum*

(2) *Hodie Cardena.*

profectus fuit, in quodam Concilio Legionæ à Domino Cardinali Regnerio celebrato, qui postea in urbe Roma factus Papa, sortitus est nomen *Paschalis*, juste & canonice depositus est.

Eo absentante sequitur Villicatio.

Ibi namque quidam Parochianorum Ecclesiæ B. Jacobi nomine *Petrus Vimara*, laicus, & regius villicus, totum honorem quem Episcopus obtinuerat sanctissimi Regis Domini Adefonsi manu suscipiens, ad propria rediit: ubi tantum crudelitatis pauperes ac divites deprædando instanter exercuit, quod universa hostili more dissipando destruxit, & quia ipse omnia sine intermissione conflaturum ac rapturum sese præsumperat, quorundam benevolentiam iniquissime captando terram illam quæ *Montanos* nostro vocabulo vocitatur, & quoddam Castellum S. Jurgii; sive quamdam partem illius parochiæ quæ *Cordarium* dicitur, huic Patrono nostro B. Jacobo funditus auferri consentiendo permisit. Eo queque deposito, & venerabilissimo Comite Domino Raimundo augustissimam filiam Catholici Domini Regis A. in conjugium suscipiente, Arias Didaci Majorinus hujus terræ effectus est. Iste quippe crudelis ardentissima cupiditate existens quæcumque extorquere & rapere potuit, sitibunda mente vehementius rapuit & destruxit: unde tam potens, quam impotens tantæ afflictionis intolerabiliori pondere oppresi usque ad illius obitum in afflictione acerrima permanserunt. Canonici itaque hujus Ecclesiæ, qui dispensatores Ecclesiasticæ dignitatis esse deberent, ad tantum inopiæ tum temporis devenerunt, quod paupertatis vinculis obligati, cibus corporeæ sustentationis in ipsa etiam Canonica modis omnibus indiguerunt. Quod autem valde indignum est, ac flebiliter condolendum, vilissimis etiam & variis vestimentis indu-

ti, quasi totius doctrinæ Ecclesiasticæ consuetudinis exper-
tes in choro laudes Deo inordinate cantabant.

Verba Auctoris.

Præceptis Domini Didaci Secundi Compostellanæ Sedis
Episcopi, libenti & devoto animo obtemperans, ipsius præde-
cessorum gesta, quam verissime potui hucusque paginæ com-
mendavi. Nunc vero ipsius Reverendi Episcopi successus quos
in hoc honore habuit, & adversa, quæ in eodem viriliter per-
tulit, atque ea quæ ipse ad Dei honorem & suæ Ecclesiæ uti-
litatem Domino cooperante discrete & sapienter peregit, des-
cribere, & ad posterorum memoriam revocare divina præve-
niente gratia aggrediar. *Adjutorium nostrum in nomine Domini.
Qui fecit Cælum & terram. Amen.*

De Prælatione Didaci Gelmiride. Cap. 4.

Comes itaque Domnus Raimundus, vir idoneus atque
discretus, condolens Compostellanæ, Ecclesiæ, non juxta
Canonum instituta, ut supra exposuimus, ordinatæ, non
inconsultis quatuor Episcopis, videlicet Petro Lucensi,
Gunsalvo Minduniensi, Auderico Tudensi, Petro Aurien-
si, quosdam seniorum & populum hujus Ecclesiæ ex af-
fectu internæ pietatis sic adloquitur dicens: Ite, & vobis
metipsis consulentes quemcumque à me reposcere voluerit-
is, protectorem & defensorem Domino miserante impræ-
sentiarum habere poteritis. Hæc igitur audientes seorsum
sumpto consilio in conspectu Domini Raimundi, totius
Principes Gallatiæ pariter advenerunt: & coram eo assis-
tentes summis precibus ab eo quemdam Clericum nomine
Didacum Gelmiridem, honestum & magne discretionis
virum, uno ore petierunt. Cujus Patrem (1). Iriam & ei

vi-

(1) Pater ejus Gelmirius vocabatur. Vide lib. 2. cap. 2.

vicinam Provinciam, videlicet, inter duos fluvios Uliam & Tamarem, mira arte discretionis, & summo rigore moderaminis & multis annis gubernasse recolebant. Quorum petitioni venerabilis Comes viscere tenus condescendens Dominum Didacum Ecclesiæ S. Jacobi Canonicum, quem per manum & licentiam omnium Canonicorum, pro Cancellario & Secretario (1) suo secum in Curia honorifice tenebat, omni terræ & honori Reverendissimi Apostoli Jacobi præposuit: qui luce inexpugnabilis intentionis suffultus, nobiliorum virorum prudenti consilio adjutus cœpit destructa restaurare, & restaurata conservare, & conservata quasi ad statum rectitudinis multo labore perducere.

De Dalmachio Cluniacensi Monacho in Episcopum Compostellanæ promot. Cap. 5.

Præterea delapso unius anni spatio venerandus Rex Hildesonus, & ejus gener dominus Raimundus, & uxor sua nobilissima Domina Urraca (2) consilio & Cleri & populi B. Jacobi, auctoritate S. Romanæ Ecclesiæ quemdam Monachum Cluniacensis Religionis nomine *Dalmatium*, pudicum & religiosum virum, & Abbatis benedictione & licentia, Compostellanæ Ecclesiæ, Domino auxiliante, fecerunt Episcopum. Hic sedem quasi incultam reperiens vineam, sicut formam sanctæ Doctrinæ noverat, utilitati sanctæ Ecclesiæ ardentissimo amore instuduit. Nam cum Dominus Urbanus S. Romanæ Ecclesiæ Providentissimus Episcopus apud Clarum Montem Concilium celebraret, Religiosus idem Dalmatius cum quibusdam comprovincialium Episcoporum, qui germana juncti charitate ejus sanctitati inhæserant, in eodem

(1) Secretarii Vocabulum pro officio & dignitate ejus qui à secretis in Aula jam tunc in usu erat.

(2) Fere semper nomen hoc (& aliorum) sola prima littera denotatur.

Concilio Domino Papæ se præsentavit: ubi ab omnibus valde honoratus hoc Privilegium in sequenti serie conscriptum, quod nemo prædecessorum suorum impetrare potuerat, cum istis subsequenter literis de confraternitate hujus Ecclesiæ scriptis apud gratiam Domini Papæ summis precibus impetravit.

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIAE.

Urbanus Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri Dalmachio Compostellano Episcopo, ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum. Veterum Synodaliū & gestorum Pontificalium series confitetur, semper Sedi Apostolicæ licuisse, ut & pro temporis ratione conjuncta disjungeret, & disjuncta conjungeret, & sedes sedibus commutaret. Hac igitur præcedentium Patrum auctoritate firmati, tibi fratri in Christo Carissime Dalmati, tuisque successoribus, decreti præsentis auctoritate concedimus pro B. Apostoli Jacobi reverentia, ut sicut Episcopatus Cathedralis prædecessores vestri in urbe quæ Iliā (1) dicitur habuerunt, ita peregrini deinceps tempore in ea quæ Compostella dicitur, & Ecclesiam continet in qua B. Jacobi corpus requiescere creditur, habere debeatis. Universa ergo ad præfatam Iliæ Civitatis Diocesim pertinentia, tibi tuisque successoribus integra semper & illibata permanere decrevimus. Ad hæc pro singulari B. Jacobi devotione concedimus, ut tam tu quam tui deinceps successores, nulli præter Romano Metropolitano subiecti sint: & omnes qui tibi in eadem Sede successerint per manum Romani Pontificis tamquam speciales Romanæ Sedis Suffraganei consecrentur. Præterea mansuro in perpetuum decreto sancimus, ut quidquid hæctenus juste beati Jacobi Ecclesiæ testamentis

re-

(1) Pasiū Iliā vel hilia scribitur, quæ Iriā, (sicut & Irienses, vel portus Iriensis) in eodem codice nominatur.

regalibus oblatum est; quidquid catalogis legitimis continetur, quidquid Parochiarum Iriensis cathedra juste habuisse cognoscitur, tibi tuisque legitimis successoribus Compostellæ permanentibus firmum semper, integrumque servetur. Vestram de cetero concedet sanctitatem, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ decreta in omnibus observare, & ita virtutum luce interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona opera, & glorificent Patrem vestrum qui in Cælis est.

Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio, Comes, Vice-Comes, Judex aut Ecclesiastica quælibet sæcularisve persona hujus decreti paginam sciens contra eam temerè venire temptaverit, secundo, tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subjaceat. Cunctis autem hæc observantibus, & præfatam B. Jacobi Ecclesiam venerantibus, sit pax Dñi. nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia eternæ pacis invenient. Amen. Amen. Amen.

Datum apud Privatam (1) oppidum per manum Joannis S. R. Ecclesiæ Diaconi Cardinalis, Nonis Decembris Indictione tertia, anno Dominicæ Incarnationis M.XCV. (2)

Pon-

(1) Privatium aliis dicitur, in Vavariensi Galliæ tractu, non longe à Rhodano.
 (2) In codicibus, quos mihi videre licuit, annus MCXVI. scriptus: corruptissime abs dubio, cum Urbanus ante ann. MC. defunctus sit. Inversi ego numeri CX. pro XC. & non VI. sed V. addendus, ut sit ann. 1095. qui solus ex adjunctis evincitur, nempe ex Concil. Claromontano, ex Indict. III. & ex octavo Pontificatus, ejus qui anno 1088. die 12. Martii cathedram ascendit.

Pontificatus autem Domini Urbani secundi Papæ VIII.

Dissolutio Dalmacii Episcopi, & Prælatio secunda Didaci Gelmiride. Cap. 6.

Inde tanto dono rediens decoratus Compostellanam Ecclesiam libertatis robore decoravit. Sed quia non durat quem mors prosternere curat, octo dies durat, quod nos dolor ejus adurat. Clerici ergo qui se de tot periculis ac tribulationibus ad portum quietis pervenisse putabant, quasi navis in medio maris, ingruente tempestate de litore solet excuti, sic inter procellas hujusmodi huc illucque se quati conspiciunt. Sed omnipotentis Dei clementia quæ secundum suæ providentiæ dispositionem dissoluta nave naufragantibus manum perfectæ consolationis porrigit; gubernatorem nostrum Catholicum Regem domnum Ildefonsum, generumque ejus piissimum Comitem Dominum Raimundum cum uxore sua Domna Urraca divinitus animavit, ut eos de hujusmodi assiduis incursibus ad portum tranquillitatis misericorditer retraheret: quod sic factum fuisse recto ordine describitur. Clerus, & populus Ecclesiæ B. Jacobi omnium beneficiorum, quæ Dominus Didacus Gelmirides eis primitus fecerat non immemores existentes, tam importuna petitione januam misericordiæ prædictorum Principum suppliciter pulsare studuerunt, quod apud eorum gratiam eundem Dominum Didacum pro gubernatore & Domino impetrarunt.

Anno
1095.

Vide
lib. 2.
cap. 1.

Semotio Didaci primi ab Episcopatu. Cap. 7.

Dominus itaque Didacus Pelaiz prædictus Episcopus à captione Regis jam liberatus, audiens Sanctissimum Dalmacium Episcopum naturæ debita persolvisse, & hunc alium totum honorem non Pontificali dignitate, sed vicaria potestate pro tempore obtinere, Romam percita festinatione petiit; ibique pontificalem dignitatem se injuste amisisse, & vim passum fuisse,

Anno
1096.

im-

importunis clamoribus conquestus est: unde sic factum est, quod post mortem Domni Dalmaci Ecclesia ista inter diversas angustias posita, hoc negotium *quatuor annorum spatio* permansit indefinitum. Per illos autem *quatuor annos continuos* Dominus Didacus Gelmirides Vicarius totum hujus Ecclesiæ honorem communi bonorum consilio & assensu gubernavit. Divina tandem pietate inspirante, & ad communem utilitatem providentia persuadente, excellentissimus idem Rex Adefonsus, volens diffinire præfati negotii causas tam diutina protelatione agitatas, misit Romam Nuntios suos cum Clericis hujus Ecclesiæ, suas rationes contra eundem Didacum Pelaiz, calumniâs adhuc in eum injuste devolventem, propalaturos, & pertractaturos: qui Romam pia intentione pervenientes bonæ memoriæ Papam Urbanum ad quem mittebantur defunctum, & *Paschalem* ei in honorem jam subrogatum invenerunt. Hic Paschalis ante Papatus adeptionem *Ranerius* dictus in Hispania fuerat jam Legatus, & totam hanc disensionem, & beati Jacobi Ecclesiæ calamitatem certissime noverat. Reverendissimus igitur S. Romanæ Ecclesiæ Episcopus Paschalis eorum rationes & objectiones patula cordis aure perspicacius audiens, ac tantæ inquietudinis summam subtili consideratione discernens, Didacum Pelagidem tantæ dignitatis prælatione indignum esse dictante justitia, censuit: unde hæc Ecclesia quæ spatio XV. annorum in supradictis miseriis quasi languida permanserat, Domino miserantē liberata, idem Papa venerabili Regi nostro, Clero & populo beati Jacobi subsequentes remissit literas.

Anno
1099.
die 15.
Aug.

AD REGEM DE LIBERATIONE COMPOSTELLANÆ

Ecclesiæ. 1099.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei Carissimo filio Ildesonso Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

2 *Petitionem tuam pro B. Jacobi Ecclesia benigne suscepimus, tum quia & nos Ecclesiæ ipsius graviter detritionem condolemus, tum quia eo te filium Ecclesiæ Catholicæ ducimus loco, ut in his quæ justa sunt, quæque mortalium cuilibet annuenda, te potissimum admittere debeamus. Recensitis igitur Domini prædecessoris nostri Urbani sanctæ memoriæ literis, fratribus etiam qui in legali ratiocinatione, eidem Domino nostro Urbano affuerunt requisitis, patenter constitit confratrem nostrum Didacum, quondam Iriensis Ecclesiæ Episcopum, juste & canonice ab Episcopatu semotum, quamvis ei Dominus noster Urbanus officium Episcopale permiserit, si quando à vacanti evocaretur Ecclesia. Placuit itaque universis qui nobiscum convenerant fratribus, certum tantis varietatibus finem imponere, ne ulterius occasione ejus B. Jacobi destituatur Ecclesia. Omni qua propter ambiguitate seposita, personam & religioni, & regimini Episcopali congruam largiente Domino apud Compostellanam B. Jacobi Ecclesiam eligi, & ad nos consecrandam reduci præcipimus. Porro pro supra nominato Ex-Episcopo Didaco benignitatem tuam rogamus, ut in regni tui collata divinitus latitudine tantum ei honoris conferas, quantum ejus sustentationi possit honeste sufficere. Statum nostrum plenius ex Legatorum relatione percipies, & quo modo, quo habitu Apostolica Sedes agitetur agnosces. Tu autem cum Ecclesiæ membra diligis, illam ut caput diligere, adjuvare, & honorare non cesses, omnipotens Dominus suo te amore accendat, hostium suorum victorem faciat, ab omnibus peccatis absolvat.*

Datum Laterani III. K. Janu.

Anno
1099.

AD CLERUM ET POPULUM COMPOSTELLANÆ
Ecclesiæ de eodem.

Anno
1099.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei Clero & Populo Compostellano, & ejusdem Provinciæ Episcopis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

3 *Quantis jam diu calamitatibus pro Pastoris absentia B. Jacobi fatigetur Ecclesia, Hispaniarum angulus jam nullus ignorat. Unde Catholicorum omnium mater Romana Ecclesia tanti membri, quod in corpore suo præclarius gestat, dolores diutius tolerare non patitur. Igitur Apostolicæ Sedis præceptis & Synodalis Collegii, quod in vestra Provincia per ejus Vicarium pro eodem negotio celebratum est, gestis diligentius requisitis, ex pleniori fratrum nostrorum sententia sancto ut credimus spiritu dictante, decrevimus S. Jacobi Ecclesiam tantis calamitatibus absolvendam. Omni igitur ambiguitate seposita, omni spe seu ambitione quam post depositionis suæ Synodale judicium frater noster Didacus ex Apostolicæ Sedis miseratione gestabat, oblata; personam, & religioni ac regimini congruam Episcopali Compostellanæ Ecclesiæ festinantius eligere, & consecrandam ad nos dirigere festinate. Datum Laterani IIII. K. Janu.*

Dilatio Electionis. Cap. 8.

Cum nobis equidem his præcipientibus literis electionem diu desideratam facere liceret, propter absentiam Præpositi nostri Doñi Didaci Gelmirez, qui orationis gratia limina B. Petri adiverat, ubi ad ordinem Subdiaconatus promotus est, usque ad adventum ejus electionem fieri modis omnibus distulimus: & quia vitam & mores ipsius cognoveramus, visis Domini Papæ istis subsequentibus literis, eum nolentem, atque renitentem cum nobilioribus totius Gallatiæ, &

& assensu Regis Adefonsi, & Comitis Raimundi qui nobiscum laudantes aderant, in Episcopum elegimus.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei, universo Conventui Ecclesie S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

ORDINATIO PRÆDICTI D. ROMÆ IN SUBDIACONUM.

2 *Didacum Ecclesie vestre Canonicum, & vice Doñum, venientem ad nos paterna benignitate suscepimus: quem in Apostolicæ Sedis gremio Subdiaconum ordinatum vestre charitati remittimus. Nulla siquidem genii querela eum inhiberi censemus, non ex præcedentibus ante id temporis causis sollicitari volumus, quin deinceps largiente Domino suis temporibus ad sacros ordines debeat promoveri. Datum Romæ per manum Joannis Diac. Cardin. Bibliotecarii XV. K. April.*

Electio ejusdem, & consecratio. Cap. 9.

Et in venturis Kal. Julii annuente Dño prædictus Didacus in Episcopum electus est (1) sub Era I. C. XXXVIII. & ad venturum Pascha Episcopus consecratus est XI. K. Maii. Unde magna lætitia in Ecclesia nostra orta est. Post electionem verò cum multis hujus Ecclesie personis *Toletum*, ubi Dominus Rex Adefonsus erat, petens, à Toletano Archiepiscopo cum summa processione ibidem susceptus est. Inde regali gratia valde honoratus rediens, cum ejusdem regis Vicario quamdam partem honorum quam Ecclesia B. Jacobi prædecessorum suorum temporibus injuste amiserat, Domino au-

Anno
1100.

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 2. de Episcopis qui ejus interfuerunt electioni.*

Anno
1101.

auxiliante, recuperavit: & quia eundem electum Romæ consecrandum juxta Privilegium prædecessoris sui Dñi Dalmatii cognoveramus, ne suorum hostium dolosis insidiis in eundo vel in redeundo forte caperetur, interruptentibus suspiriis valde doluimus. Didacus quippe Pelaiæ Ex-Episcopus, & ejus propinqui, cum Dño Petro Aragonensium Rege per cujus Regnum ipsi electo transeundum erat, morabantur, & ideo gloriosus Rex Adefonsus, & B. Jacobi Ecclesia nequaquam eum Romam ire consecrandum permittebant, captionis periculum à supra dictis hostibus illi metuentes. Quamobrem ab eodem Dño nostro Rege Adefonso deprecatorias literas expostulantes, duos ex Canonicis nostris cum eis ad Dñum Papam, ut eum apud nos consecrari permitteret, misimus: qui has literas suscipientes Dño Hugone agravato ægrimonia, aliis scilicet Vincentius viam universæ carnis subiit.

P. Episcopus servus servorum Dei P. Lucensi Al. & G. Episcopis, & universis Clericis S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

DE EODEM.

Destititioni Ecclesie Compostellane jam diutius conatibus huiusmodi. Nunc autem eam Christianorum captivitas per litteras vestras nobis nuntiata est, major nos dolor affecit. Tunc circo petitioni vestre citra difficultatem præbimus assensum, ut ejusdem Ecclesie electio ne ad nos nunc temporis ventura parcamus. Unde & fratri nostro Magalonensi Episcopo, litterarum nostrarum auctoritate præcipimus, ut ad eum consecrandum accedat. Quod si forte nequiverit, Burgensis Episcopus, qui nostri juris est, advocetur. Ipsi quoque electo presentium litterarum auctoritate mandamus, ut onus quod ei commum

Ecclesie consensu imponitur, de misericordia Domini confidens accipiat. Porro sicut militibus, ita etiam Clericis vestrarum partium interdiciamus, ne occasione Ierosolymitance visionis Ecclesiam & Provinciam suam deserere presument, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum Melfe II. Idus Octobris.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri G. Magaloniensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Nosse fraternitatem tuam credimus, quod Compostellana Ecclesia predecessoris nostri privilegium meruit, dum nulli Metropoli subjueretur, ut Episcopus ejus a Romano debeat Episcopo consecrari. Electus autem ejus impedimentis plurimis impeditus non valet utique ad Sedem Apostolicam pervenire; unde in autumno preterito fraternitati tuae literas misimus, quas ad te non pervenisse miramur. Iterum ergo mandamus, ut illuc hodeas, & electum ipsum vice nostra in Episcopum benedicas. Datum Laterani VIII. K. Aprilis.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Karissimo filio suo A. Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem. Sicut de tua, ut nosti, prosperitate gaudemus, sic profecto tua de adversitate afficimur. Unde Regni tui, & proximorum tuorum finibus providentes, milites tuos quos vidimus ire Ierosolymam prohibuimus. Literas insuper hoc ipsum prohibentes, & peccatorum veniam pugnatoribus in Regna vestra Comitatusque mandavimus. Porro quod de captivitate Christianorum significasti, vehementius affecti sumus, & quod idem super electo Compostellano petisti non negare decre-

ANNO
1101.

vimus. Magalonensem enim Episcopum ad eum in Episcopum consecrandum literis ire præcipimus, qui si fortè defecerit, Burgensis Episcopus, qui nostri juris est, advocetur. Omnipotens Dominus Ecclesiæ & tibi de inimicis suis victoriam largiatur. Datum Melfiæ II. Idus Octobris.

Item de eodem. Cap. 10.

Et quia Legatorum alio jam defuncto, alio vero summo languoris pondere oppresso, has præcedentes literas quarum auctoritate noster consecrandus erat electus, nullatenus habere potuimus, ego ipse Munio Adefonsiades, & alter Munio Gelmirides, frater ejusdem Pontificis, à Canonicis hujus Ecclesiæ cum repetitis à Sanctissimo Imperatore nostro literis missi Romam, solitè ibimus, & divina interveniente clementia has literas ampliori collectione descriptas summo labore detulimus.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Clericis S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

2 Destitutioni Ecclesiæ vestræ Compostellanæ jam diutius condoluimus. Idcirco in autumno præterito petitioni vestræ assensum præbuimus, ut ejusdem Ecclesiæ electo ne ad nos veniret tum temporis parceremus. Quas literas sicut nuntiis vestris deferentibus accepimus, ad vos non pervenisse miramur. Unde venerabili fratri nostro Magalonensi Episcopo tanta literarumstrarum auctoritate præcipimus, ut ad eum consecrandum accedat. Quod si forte ipse nequiverit; Burgensis, aut alius Catholicus Episcopus advocetur. Ipsi quoque electo præsentium literarum auctoritate mandamus, ut onus quod ei à communi consensu Ecclesiæ imponitur, de misericordia Domini confidens accipiat. Porrò sicut militibus ita etiam

etiam Clericis vestrarum partium interdiximus, ne occasione Jerosolymitanæ visionis Ecclesiam & Provinciam suam deserere præsumant, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Al. salutem & Apostolicam benedictionem.

3 In autumno præterito de Compostellani Episcopi consecratione petitioni tuæ consensimus. Unde te repetito rogare mirati sumus. Quas literas quia interceptas audivimus, iterum venerabili fratri nostro Magalonensi Episcopo literarum auctoritate præcipimus, ut ad eum consecrandum accedat. Quod si ipse fortè nequierit, Burgensis, aut alius Catholicus Episcopus advocetur. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis.

De confirmatione libertatis. Cap. II.

Post consecrationem suam idem Episcopus juxta Ezechielem Prophetam quod à grege sibi commisso rejectum fuisse cognovit, reduxit; & quod fractum invenit, sicut melius potuit alligavit, & ut Ecclesia ad arcem dignissimæ libertatis proveheretur, providenti diligentia laboravit. In primo etenim anno sui Pontificatus me nondum Thesaurarium cum quodam Gaufrido Archidiacono Romam sollicitus delegavit, ut privilegium quod prædecessor ejus Dalmatius à Domino Urbano sanctæ memoriæ Romano Episcopo de libertate Ecclesiæ impetraverat, Sanctissimus Dominus Papa Paschalis, qui ei succeserat, auctoritatis robore confirmaret, & confirmando aliqua Ecclesiæ nostræ utilia subministraret. Ubi tranquillitatis tempore cum essemus Cardinalium opitulacionibus adjuti, & privilegium libertatis tantæ, similitudine rescribi fecimus, & cum eo robustius confirmato has subsequentes literas asportavimus.

Con-

Anno
1102.

Confirmatio Compostellanæ Diœcesis, & libertatis, & Vo-
torum. Cap. 12.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri
Didaco Compostellano Episcopo Secundo, ejusque successoribus
canonicè promovendis in perpetuum. Justitiæ ac rationis ordo
suadet, ut qui sua à successoribus desiderat mandata probari,
prædecessoris sui proculdubio voluntatem & statuta custo-
diat. Proinde nos prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Ur-
bani II. statuta custodientes pro B. Jacobi reverentia legiti-
mum sempiternum auctoritate sancimus, ut sicut Episcopatus
Cathedram prædecessor tuus bonæ memoriæ Dalmatius Epis-
copus in Compostellana Urbe per Apostolicæ concessionem se-
dis obtinuit, in qua B. Jacobi corpus requiescere creditur,
ita perenni deinceps tempore, tam tu quam successores tui ha-
bere opitulante Domino debeatis. Universa igitur ad Iriæ Ci-
vitatis Diœcesim jure veteri pertinentia tibi, tuisque legiti-
mis successoribus Compostellæ permanentibus integra semper
& illibata permanere decernimus. Ad hæc pro singulari B.
Jacobi devotione concedimus, ut tam tu quam tui deinceps suc-
cessores, nulli præter Romanum Metropolitanum subjecti sint,
& omnes qui tibi in eadem Sede successerint, per manum Ro-
mani Pontificis tamquam speciales Romanæ Sedis Suffraganei
consecrentur. Præterea mansuro in perpetuum decreto sanxi-
mus, ut quidquid hætenus juste B. Jacobi Ecclesiæ à Regi-
bus, seu quibuscumque fidelibus oblatum est; quidquid Catalo-
gis legitimis continetur, quidquid Parochiarum Iriensis Ca-
thedra juste habuisse cognoscitur, tibi tuisque legitimis succes-
soribus Compostellæ permanentibus firmum semper integrumque
servetur. Illud omnimodis interdicimus, ut nulli unquam per-
sonæ facultas sit B. Jacobi Ecclesiæ censum illum qualibe
occasione subtrahere, quem Hispanorum Reges quidam no

Vilis memoriae, Al. presentis praedecessores, pro salute totius Provinciae statuerunt, a flumine videlicet Pisorgo, usque ad litus Oceani annuatim ex singulis bouum paribus persolvendum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesiae continetur. Vestram de cetero concedet sanctitatem sanctae Romanae Ecclesiae decreta in omnibus observare, & ita virtutum luce interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona opera, & glorificent Patrem vestrum qui in Caelis est.

Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio, Comes, Judex, aut Ecclesiastica quaelibet saecularisve persona hujus decreti paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore ac sanguine Dei & Domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subjaceat. Cunctis autem haec observantibus & saepefatam B. Jacobi Ecclesiam venerantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi; quatenus & hic fructum bonae actionis percipiant, & apud districtum Judicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Petri Notarii Regionarii a scriptis sacri Palatii. Ego Paschalis Sanctae Catholicae Ecclesiae Episcopus. Datum Laterani per manum Joannis S. Romanae Ecclesiae Diaconi Cardinalis II. Kal. Januar. Indictione X. anno Incarnationis Dominicae M.C.II. Pontificatus autem Domini Paschalis Papae III.

De Cardinalibus. Cap. 13.

P. Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ecclesiam quam regendam disponente Domino suscepisti

Tom. XX,

E

jam

ANNO
1102.

jam diu etiam cum Pastorem habere videretur, Pastoris solatio caruit. Idcirco strenuitati tuæ vigilantius insistendum est, ut in ea rite omnia juxta normam Sedis Apostolicæ disponantur. Cardinales in Ecclesia tua Presbyteros, seu Diaconos tales constitue, qui digne valeant commissa sibi Ecclesiastici regiminis onera sustinere. Porrò quæ Presbyterorum intersunt Presbyteris, quæ Diaconorum Diaconibus committantur, ut in aliena stipendia nullus obrepat. Si qui sanè ante Romanæ legis susceptionem, secundum communem patriæ consuetudinem, conjugia contraxerunt, natos ex eis filios, nec à sæculari, nec ab Ecclesiastica dignitate repellimus. Illud omnino incongruum est, quod per regionem vestram Monachos cum Sanctimonialibus habitare audimus, ad quod resecandum experientia tua immineat, ut & qui in præsentiarum simul sunt, divisis longè habitaculis separentur; prout arbitrio tuo & religiosorum virorum consilio melius visum fuerit; nec in posterum consuetudo hujusmodi præsumatur.

Ad adipiscendam libertatem Parochiarum Compostellanæ Sedis. Cap. 14.

Iterum amore B. Jacobi succensus, & hujus præcedentis impetratiõnis odore excitatus, duos ex Canonicis nostris, videlicet Hugonem, & Didacum, pro honore & reverentiæ suæ Ecclesiæ Romam misit, & has subscriptas literas ab eisdem redeuntibus suscipiens successoribus suis reliquit.

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIAE.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio.

Tuis

Tuis ergo frater in Christo Karissime, petitionibus annuente-
 tes, pagine præsentis assertione statuimus, ut sicut Com-
 postellana Ecclesia pro singulari B. Jacobi devotioni Sedis
 Apostolicæ se lætatur protectioni muniri, sic & ceteræ sui
 juris Ecclesiæ per diversas Parochias constitutæ, quæ fide-
 lium donationibus ad præfatam videntur Ecclesiam pertine-
 re, eadem mereantur tuitione foveri. Ipsas namque Eccle-
 sias in Romanæ Ecclesiæ tutelam suscipientes Apostolica auc-
 toritate sancimus, ut quæcumque bona, quæcumque posse-
 siones eidem cognoscuntur Ecclesiis juste, & canonicè perti-
 nere, tibi, & tuæ Ecclesiæ firma, & illibata servantur. De-
 cernimus ergo, ut nulli hominum liceat easdem Ecclesias te-
 merè invadere, aut bona illarum auferre, vel ablata reti-
 nere, sed omnia integre servantur, tam tuis quam Clericorum
 & pauperum usibus profutura. Adjicimus etiam, ut nec Episco-
 pis, nec Episcoporum ministris, facultas sit in eisdem Ecclesiis
 quaslibet novas imponere consuetudines, neq̄ ipsarum Clericos,
 vel ipsas Ecclesias excommunicare, aut interdicere absque tua
 examinatione & certioris culpæ cognitione, sed in tuo & Eccle-
 siæ Compostellanæ dominio integrè & quietè permaneant. Si qua
 sanè Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ Constitu-
 tionis paginam sciens, &c. (ut supra) Amen. Amen. Amen.

Datum Laterani Kal. Maii indictione XI. Incarnationis
 Dominicæ anno M. C. III. Pontificatus autem Domini Pas-
 chalis secundi Papæ III.

Quando adiit Portugalam. Cap. 15.

U t ergo quantum ad humanam capacitatem nullatenus dis-
 creparet à sententia qua dicitur quæcumque potest manus
 tua facere, instanter operare, in quibuscumque potuit vi-
 gilantius laboravit, ne præsentis vitæ subrepente studio, sub
 terrenæ cogitationis aggere ipsius animus sepeliretur. Cum ita-
 que

Anno
1102.

que divina inflammatus gratia Portugalenses intraret partes, quodcumque in his subsequentibus legitur Dño auxiliante peregit.

Translatio S. Fructuosi, Silvestri, Cucufati, Susanae Virg. & Martyris in Compostellam.

Anno igitur Incarnationis Dominicæ M.C.II. (1) Venerabilis Pater D. Secundus Ecclesiæ B. Jacobi Compostellanæ Sedis divina præstante gratia Episcopus, secundo Episcopatus sui anno Ecclesias, cellas, & hereditates quæ in Portugalensi pago Compostellanæ Ecclesiæ juris esse cognoscuntur, ut iustum est, visitare decrevit: ad bonum namque pertinet pastorem, ut tam exterioribus suæ Ecclesiæ bonis, quam interioribus provideat, & si quid detrimenti, vel aliquid inordinatum in eis invenerit, providentia sua restauret, & disponat. Assumpsit itaque de majoribus suæ Ecclesiæ personis, & ad Portugalensem uti disposuerat iter suum direxit. Cumque appropinquarent Civitati, quæ Brachara dicitur, nuntium suum ejusdem Civitatis Archiepiscopo præmisit qui adventum suum ei nuntiaret. Ipse vero Archiepiscopus nomine Giralduus, vir prudens atque religiosus, audito quod Episcopus S. Jacobi ad suam veniret Civitatem, magno repletus est gaudio, & congregans omnes Clericos suos, cum civibus & ceteris Ecclesiæ suæ ornamentis obviam procedens, Episcopum Compostellanum cum magna veneratione in processionem suscepit, & Clero cantante ipse cum manu dextera tenendo in Ecclesiam suam introduxit, & ut in ea eadem die Missam celebrare

(1) Bullam anno 1103. signatam supra posuit, quoniam alteram anno 1102. obtentam subsequuta, ut ex ejus patet verbis cap. præc. Hujus præcedentis impetrationis (anno 1102.) odore excitatus, &c. Nunc de rebus ab Episcopo gestis eodemmet anno 1102. iterum illi sermo.

dignaretur summis precibus apud ipsum impetravit. Post Missæ vero celebrationem ad mensam refectionis, post refectionem quoque ad suam Cameram propriam Archiepiscopus Episcopum honorificè comitando perduxit, eique suum proprium hospitium præbens, in aliam mansionem ibit mansurus. Illa itaque die Episcopus S. Jacobi apud Archiepiscopum Bracharensem commoratus est. Sequenti vero die salutatis ejusdem Ecclesiæ fratribus, atque benedictione firmatis, præfatus Episcopus ad Ecclesiam S. Victoris, cujus juris medietas Bracharæ Civitatis esse perhibetur, Archiepiscopo comitante pervenit, & in sua Regia Palatia ut Dominus susceptus est. Interea tamen Ecclesias suas circumeundo, visitando, & in eis Missarum solemnia celebrando, multorum corpora Sanctorum quæ per eas semiseputa debito carebant honore intuens, pio gemebat affectu, & pietatis studio pio versabat pectore, quod postea divina opitulatione implevit: ferventi namque studio excogitabat qualiter pretiosas de inconvenientibus locis margaritas extrahere posset; & ad Compostellanam Urbem asportaret. Convocatis itaque suis familiaribus Clericis, & consilio probatis, quid inde, vel quo modo facere vellet aperuit, dicens: Fratres Karissimi, scitis quia ad has partes ideo venimus, ut si quid in Ecclesiis istis, seu hereditatibus destructum, seu inordinatum esset, præsentia nostra restauraret, & ordinaret, & male posita in meliorem statum mutaret. Nunc autem vestram non latet diligentiam quæ in eis inconvenientia reperiantur: plurima etenim Sanctorum corpora nullo cultu venerata, sed nuda & publico visui patentia passim per eas jacere inspicitis, quæ debita veneratione carere non ignoratis. Si ergo vestra nobis consuluerit prudentia, hoc emendare curabimus, & quædam pretiosorum corpora Sanctorum, quibus nullus hic exhibetur cultus, ad Compostellanam Sedem transferre

curabimus. Occultè tamen hoc fieri oportebit, ne forte gens hujus terræ indisciplinata, tantoque thesauro exoliata, in nos subitam seditionem commoveat, sicque quod tentare audemus, frustra nos tentasse doleamus. Hoc autem consilium cum ejus Clerici approbassent, utpote consilium divina inspiratione ortum, esse postponendum assererent, Venerabilis Episcopus maxima mentis jucunditate repletus respondit, & ait: Dominus Jesus Christus de cuius misericordia confidimus, ipse sua pietate quod desideramus adimpleat, & propositi nostri devotionem ad bonum finem perducere dignetur. Deinde Ecclesiam S. Victoris ingrediens, ibique Missam celebrans, ad dexteram partem majoris altaris fodi præcepit. Ibi Arca marmorea mirè ac subtiliter fabricata, mox sub terra reperta est. Quam cum præsentè Dño Episcopo aperuissent, duas capsulas argenteas intus invenerunt. Eas itaque prædictus Episcopus cum magno timore accipiens, glorificato nomine Domini cum Psalmis & orationibus reseravit: in una quarum Domini nostri Salvatoris reliquias, in alia vero plurimorum Sanctorum esse demonstravit. Clausas igitur & firmiter sigillatas suis fidelibus Clericis custodiendas tradidit. Alia autem die ad Ecclesiam beatæ Susannæ Virginis & Martyris, quæ non longè ab Ecclesia S. Victoris remota est, perrexit, & in ea summa cum devotione Missam celebravit. Celebrata autem Missa, ut sacris vestibus erat ornatus, ad mausolea S. Cucufati & Silvestri Martyrum in eadem Ecclesia requiescentium, trepidante animo accessit, & eorum gloriosa corpora munda sindone involuta de inconvenientibus sarcophagis latenter assumpsit, & cum magna reverentia per idoneos ministros atque fideles, ceteris ignorantibus ad cameram suam deferri fecit, & fideliter custodiri. At sepulchrum quoque Sanctæ Susannæ Virginis cum pervenisset ejus venerabile corpus cum fletu & lacrymis suspiran-

do accepit, & occultè cum aliis custodiendum tradidit.

3 Præterea vir Dei cognoscens divina pietate ei esse concessum quod Sanctorum corpora per eum honorificanda essent, apposuit ut B. Fructuosi Confessoris atque Pontificis gloriosam corporis glebam simili modo transferret, atque convenientius collocaret. Post duos verò dies venerunt ad Ecclesiam B. Fructuosi, ibique Missam solemniter celebravit. Finita verò Missa ad ejus sepulchrum sacris indutus vestibus accessit. Sed quoniam S. Fructuosus regionis illius defensor & Patronus erat, cum majore timore & silentio de Ecclesia sua, quam ipse adhuc vivens in carne fecerat, eum pio latrocinio sustulit, & sublatum fidelibus suis custodibus servandum commisit, & quamvis hoc factum omnes lateret, præter hujus consilii conscios, consequenti tamen nocte haud quaquam Episcopus secure dormire potuit: timebat enim perdere quod secum gaudebat habere. At ubi mane factò quod egerat non esse pro palatum agnovit, cum gaudio & lætitiâ suum occultum thesaurum comportans ad quamdam S. Jacobi Villam, quæ *Corneliana* nuncupatur, tamquam iniens fugam accelerando regressus est. In Corneliana igitur rumor populi aures pontificales percussit, referens ab Episcopo S. Jacobi indignum fieri facinus, qui Sanctos de Portugalensi terra sublato, Patriæ, scilicet, defensores, atque Patronos, ad suam conabatur transferre Civitatem. Quo audito vir summæ prudentiæ & pietatis eximiæ veritus ne qua occasione seu violentia pretiosam sarcinam amitteret, cuidam fidei Archidiacono suo Sanctorum corpora commisit, & quomodo ea per oculos tramites ad Tudensem deferret Civitatem, sapientibus verbis eum instruxit. Pontifice ergo apud Cornelianam remanente, Archidiaconus secundum ejus preceptionem iter faciens usque ad flumen Minei quod secus Tudam defluit, prospere pervenit. Flumen equidem ante tam asperrimis per tres dies in-

Anno
1102.

inhorruerat procellis, quod nullis navibus transiri posset. At postquam Sanctorum corpora supra ripam fluminis imposita fuerunt, eorum reverentiam fluvius sensisse visus est: nam gravis auræ asperitate submota, aerisque intemperie evanescente, transferendis Sanctis tantam transfretandi facultatem flumen exhibuisse perhibetur, quantam ipsius planicies, aquæ subministrare potuit: quæ sedatis fluctibus tam magna ferebatur tranquillitate, ut nec modica fluctuationis undâ quateretur. Translatos itaque per fluvii tranquillitatem Sanctos in Cœnobio S. Bartholomæi, quod in Suburbio *Tudæ* Civitatis situm est, posuerunt. Archidiaconus igitur fidei custodiæ administratione quemdam Diaconum S. Jacobi Apostoli Canonicum cum eis relinquens, ad Episcopum in Cornelianam reversus est, eique quidquid in itinere accidisset, & ubi Sanctos Dei dimisisset referendo patefecit. Deinde Diaconus quem custodem deputatum esse prædiximus, ex præcepto Pontificis supradictos Sanctos ad Ecclesiam S. Petri de Cella, quam B. Fructuosus fabricaverat, religiose detulit. Ibi vero per decem dies Episcopum præstolando, debitam venerationem eis exhibuit.

4. Audiens autem Episcopus, quia jam Minei fluvium Sancti transissent, & in tuto loco positi essent (fluvius enim iste Portugalensem terram disternat à Gallætia) præparatis omnibus quæ præparanda erant, ad Monasterium ubi Sancti erant positi festinando pervenit; & assumptis inde Sanctis, jam manifestè per Villas S. Jacobi cum magna veneratione & lætitia ad Compostellanam Civitatem redire cœpit. Cum autem pervenisset ad Villam quæ *Gosgildum* appellatur, nuntios suos Clero & populo Compostellano præmissit, ut eis Sanctorum adventum nuntiarent, & qualiter deberent suscipi jussione Episcopi admonerent. Clerus igitur Compostellanus & populus audientes quia divina miseratione permissum esset, quod Sanctorum Cor-
po-

pora Brachara in Compostellanam transferrentur Civitatem, valde gavisi sunt : intelligebant siquidem quod tam eorum meritis & intercessionibus , quam piissimo B. Jacobi Apostoli patrocinio , cujus Sanctissimi Corporis præsentia Compostellana Civitas illustratur , ab omni peste , seu languorum debilitate , liberandi essent. Exeuntibus ergo obviam nudis pedibus Clerici subsequenti populo totius Civitatis usque ad locum qui Humiliatorium dicitur , religiose processerunt. Quo cum pervenisset Episcopus , & se & qui secum venerant , discalciari præcepisset , Clerici secundum ejus dispositionem sacris vestibus ornati , nudis pedibus existentes , post eos venientibus turbis gloriosa Sanctorum corpora susceperunt , & Episcopo præeunte & Clero in Civitatem suam cum Hymnis & Canticis , & pia devotione detulerunt , & in Ecclesia S. Jacobi Apostoli Compostellanæ Sedis collocata fuerunt.

5 Corpus enim S. Fructuosi Confessoris atque Pontificis ad Altare S. Salvatoris in majori ejusdem Ecclesiæ Crypta positum est. Veruntamen expletis quatuor annis iterum præfato Pontifici suisque Clericis melius visum est , ut B. Fructuoso , quem de propria mansione susceperant , proprium facerent habitaculum. In ejus itaque honore fabricatum & dedicatum est altare , & ab eodem Episcopo consecratum in sinistro membro ejusdem Ecclesiæ , in Crypta quæ est inter portam quæ mittit in Clastrum , & Altare S. Jacobi. Ibi ergo positum est Corpus B. Fructuosi , & conditum , & tamquam in propria sede requiescit usque in sempiternum diem miraculis gloriosum. Sanctum vero Cucufatum Martyrem altare S. Joannis Apostoli & Evangelistæ suscepit : & S. Silvestri Martyris corpus ad altare Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in ejusdem Ecclesiæ corpore conditum est. Beata verò Susanna Virgo & Martyr in Ecclesia quæ in honore S. Sepulchri & omnium Sanctorum fundata cognos-

citur in loco quem antea uterium puldrorum (1) appellare solebant, honorificè collocata requiescit. Hugo ejusdem Compostellanæ Sedis Canonicus, & Archidiaconus, qui prædicti secreti conscius fui, qui etiam in tanti tamque pretiosi thesauri inventionem & inventi administrationem fidelissimus consultor & diligens cooperator corpore præsens & animo devotus extiti; præfati eventus prosperitatem, ne oblivionis caligine sopiretur, diligenter scripsi, & posteris memoriam fideliter tradidi. Translata igitur Sanctorum Corpora, ut supradictum est, collocata fuere XIII. Kal. Jan. Regnante Domino nostro Jesu-Christo, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Quando Romam adiit pro Pallio. Cap. 16.

Præterea non post multum temporis idem venerabilis Episcopus circa ministerium & dignitatem Sanctæ Ecclesiæ infinitam sollicitudinem gerens, cum nobilissimis hujus Ecclesiæ personis præsentiam catholici Imperatoris nostri Domini Regis Adefonsi humillima dilectione visitavit, & quidquid utilitatis suæ Ecclesiæ competentis in armariolo sui pectoris præfixum se tenuisse recoluit, in ejus discretis auribus exposuit. Qui de diversis negotiis colloquentes tacita assertionem disposuerunt, ut ipse divinæ pietatis confidentia roboratus cum quibusdam Canonicorum suorum gratia impetrandæ alicujus dignitatis Romam peteret; & ne ab inimicis Regis illata sibi aliqua pateretur adversa, clanculum divertendo incederet. Tantæ itaque prudentiæ in hujusmodi peragendis negotiis præfatus Episcopus fuit, quod nec

(1) *Henschenius edidit: ante Altare Sepulcrorum. Auterium verò pullorum melius retinendum, quod Hispanicè dicas Otero de Potros: ibi enim nundinæ fiunt pullorum equinorum. Vide dicta tom. præced. sub hoc anno. Infra cap. 116. pullorum, non puldrorum scriptum.*

nec ab illis omnibus quæ cum Rege nostro Sanctissimo ibi disposuit declinavit, nec suæ dignitatis excellentiã nisi interveniente sanctæ humilitatis virtute aliquo modo inclinari permisit: prius etenim quam de Campania (1) partibus egrederetur, Burgensis Ecclesiæ G. (2) Episcopus cum summa processione eum honestius suscepit, & in quibuscumque potuit per Parochias sui Pontificatus pro velle ei magnopere obsequi non cessavit. Postquam autem multis & idoneis personis tam Clericorum, quam militum circumdatus transpirenavit, & in partes Vasconiæ ad honores salutatum nostræ Ecclesiæ pervenit, tanto affectu à majoribus terrarum, & à ceteris, honoratus exitit, quod licet imperitiæ meæ descriptio tanta hebetudine, ut cernitis, nequaquam pigresceret, nullatenus insinuare valeret.

De honorificentis & Processionibus.

Cumque hæc per partes illas fama volans circumquaque vulgaret, *Auxensis* Ecclesiæ nobilissimis Archiepiscopus ei obviam occurrens in festivitate Nativitatis B. Mariæ, quæ præ ceteris apud indigenas partium illarum specialiori devotione annuatim celebratur, eum cum summa processione honorabiliter suscepit. Ibi etiam eadem die, licet ex itinere defessus multis tamen precibus Archiepiscopi & omnium Canonicorum compulsus, majorem Missam celebravit, & prout ei gratia S. Spiritus vires infudit, multitudinem gentium, quæ ex diversis locis ad festivitatem confluerat, pabulo sanctæ predicationis cibavit. Ea propter Archiepiscopo & fere omnibus probis viris qui affuerant

(1) Campaniam dicit tractum quam veteres incolebant *Vaccæi*, quique patrio hucusque sermone terra de Campos nuncupatur.

(2) Burgensis tunc Episcopus Garcia vocabatur.

Anno
1104.

indissolubili vinculo dilectionis conjunctus, post tertiam diem cum ampliori veneratione à Civitate egressus est.

Item de eodem.

Inde per salvitates & honores B. Jacobi aliquantisper remorando, summo cum honore *Tolosam* intravit. Cumque ibidem divina administratione quosdam inimicorum suorum memorati Imperatoris Doñi A. sibi insidias apposuisse cognosceret, me ipsum Munionem, & Archidiaconum hujus Ecclesiæ nomine Gaufridum, Romam præmisit, & ipse cum ceteris Clericis, videlicet, Archidiacono Oduario, Hugone Cardinali Capellano, Petro Anajade, Petro Pelagiade, & aliis quam pluribus & militibus suis per devia incedens ad Monasterium *S. Petri de Mosiaco* quasi ad tranquillitatis portum, Domino auxiliante, pervenit: ubi cum officio sacræ processionis digne & laudabiliter susceptus cum quibusdam præcessoribus ejusdem Monasterii *Caturnicensem* urbem adire est adgressus. Cujus equidem Episcopus ex ejus jam sibi notificato adventu sollicitus, quæcumque viro tantæ capacitatis paranda erant, sagaci industria parare festinavit, & hunc venientem congrua veneratione gaudens suscepit.

Item de eodem.

Hinc nempe cum egrederetur ad Monasterium *S. Petri Usurgesensis* veniens apud Religiosos Monachos & Abbatem, qui ibi erant, non minus honorificentius susceptus est. Sic itaque, ut supra exposuimus, ab omnibus ubique honoratus *Clemoniæ*, ubi corpus S. Martialis revera esse cognoscitur, fideliter venit, & tanta ibi reverentia honoratus extitit, quod si in humano corde plene concipitur, ab ore tamen minus plene profertur: si vero juxta rei eventum singula

quentium obsequiorum, quæ apud S. Leonardum, & Sanctam Valeriam, ac Saluimum Compostellano Episcopo postmodum subministrata fuerunt; subtili consideratione pensemus, ea quæ superius memoravimus minora proculdubio fuisse conspiciamus.

Item de eodem.

5 **C**um autem ad *Cluniacum*: videlicet ad caput totius Monasticæ Religionis, præfatus Episcopus, tot & tantis sacris venerationibus insignitus accederet, apud beatitudinem illius Sanctissimæ Congregationis quam ibi divinitus profecto esse credimus, variis Ordinibus processionum intervenientibus, familiarius ac specialius est susceptus. Sicut enim qualitate Sanctæ Religionis ac quantitate, claritate dignitatis, *Cluniacum* ab omnibus Monasteriis fere distare cognoscimus, ita charitatem ipsius omnibus intervenientibus largifluam ac paratissimam constare sentimus. Quamobrem idem venerabilis Episcopus Sanctissimo Abbati & ejus Sanctæ Congregationi quasi quodam privilegio amoris adeo innexus existebat, quod à Domino Abbate consilium petens, ob quam causam tantum iter arripuisset, ejus auribus instilavit. Cujus animo tanti negotii auditione pulsato, cœpit ipse intra sinum suæ mentis, quasi mira quæ audierat repetita cogitatione revolvere, & revolvendo, hæc sequentia quæ Compostellanum latebant Episcopum, ei aperire: Cum Doñus Urbanus, in Christo Karissime, qui prius *Cluniacensis* Monachus, ac postea *S. Romanæ Ecclesiæ* extitit Apostolicus, apud *Claram montem* Concilium celebraret, filius noster Doñus *Dalmachius*, ut tua charitas novit, *B. Jacobi Ecclesiæ* religiosus Episcopus, ab urbe *Compostellana* veniens eidem Concilio interfuit: ubi cum multis Religiosis Episcopis Doñum Papam pro dignitate Pallii, ut jam expressius nominemus, summis precibus exoraret, quamvis uterque nostræ Congregationis

Anno
1104.

consocii fuissent, nihil tamen apud Eusebium gratiam impetrans, repulsam passus fuit.

6 Aliud quoque obstaculum imminet quod dudum tuæ Ecclesiæ, frater Reverendissime, valde nobis fuisse cognovi. Quodam namque tempore cum quidam Cardinalium Romanæ Ecclesiæ Legationis gratia Gallatiam intraret, nuntios suos Compostellano præmisit Episcopo, ut ei subjectæ obedientiæ debita subministraret, eumque cum officio sacre processionis veneranter susciperet. Quorum equidem suscipienda eloquia, surda aure audiens, atque moleste ferens, non religiosa urbanitate, sic eis fertur respondisse: *Ite* (inquit) *ad hujus Ecclesiæ Cardinales, & tantum obedientiæ honorisque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus exhibeant, quantum postea Romani Cardinales versa vice Romæ exhibituri sunt.* (1) Unde Romana Ecclesia, quæ caput & forma omnium Ecclesiarum est, ut audivit, communi decreto constituit, ne suo assensu Compostellana ulterius sublimaretur Ecclesia. Hæc profecto superius dicta, fili Karissime, tuæ petitioni repugnatura valde pertimesco. Hæc indesinenter pulsant animum meum: hæc etiam meritis & intercessionibus Petri Principis Apostolorum & B. Jacobi à tenaci memoria Cardinalium Romanæ Ecclesiæ penitus removeri optarem. Tu autem umbraculo patrocini B. Jacobi suffultus matrem tuam Sanctam Romanam Ecclesiam, sicut jam incepisti visitare ne renuas, & ne forte Dñs Papa petitioni tuæ condescendere refugiat, non per te, sed per Clericos tuos supradictam dignitatem impetrare pertenta. Cujus equidem verbis memoratus Episcopus

(1) *Alter codex exhibitum est, & paulo ante, prius à Rom. Cardinalib. ex quibus melius videtur legendum, quantum eis prius à Romanis Cardin. versa vice Romæ exhibitum est: scilicet præteritum præsentem compensando, non præsens exhibendo pro futuro, quod sub obsequentis non cadit potestate. Ita etiam infra lib. 2. c. 1.*

fidem commodans in festivitate S. Michaelis eorum precibus motus majorem Missam in Conventu eorum celebravit. Idem etiam Reverendissimus Compostellanæ Ecclesiæ minister pietate timoris eruditus sub forma sanctæ humilitatis inter negotia Ecclesiastica degens, quidquid carnale in se ipsum corrigendum persensit, spirituali mentis dominatione restrinxit, ac sincera rationis discretionem æternæ pacis requiem sollicitè requisivit, ad quam requirendam requiem apud gratiam Doñi Abbatis divinitus promeruit, ut post ejus decessum, ibi in recordatione sui ipsius anniversarium, & tricennarium in perpetuum fiat.

Item de eodem. Cap. 17.

Deinde Sanctæ Congregationis benedictionibus munitus per cellas & possessiones Cluniacensium obedientiarum usque ad valles *Maurianenses* Dño auxiliante pervenit. Ibi etiam venerabilis Comes *Umbertus* eum honorifice suscipiens, usque ad urbem *Sensiam* (1) summa cum veneratione perduxit: ubi præ timore Teutonici Imperatoris, qui tunc temporis euntibus ad Dñm Papam insidias tetenderat, militari habitu indutus variis laboribus Romam profectus est. Cum autem sacrum intraret Palatium, quia nullus Episcoporum hujus Ecclesiæ Romæ sponte fuerat, tanto affectu præcordialissimæ dilectionis Dñs Papa hunc suscepit, quod si subtilius consideremus, paucissimos ita suscepisse arbitramur: & ne singula numerando diutius fatigemur, ad ea quæ decem dierum spatio ibi assiduis precibus impetravimus, omni circuitione seposita veniamus. Idem igitur venerandus Episcopus omnium quæ Doñus Cluniacensis Abbas ei insinuaverat, non immemor existens, interventu omnium Cardinalium à Dño Papa per Clericos suos

(1) *Al. Seusiam. Ego Setiam lego, urbem ditionis Pontificiæ.*

Anno
1099.

suos dignitatem Pallii petiit, & ut petitioni suæ condescenderet, non infructuosè laboravit. Tandem superna cooperante gratia, Pallium quod valde desideravit, in Ecclesia S. Laurentii ab altari juxta Romanam consuetudinem de Dei misericordia confidens religiose accepit, & per hoc subsequens privilegium S. Jacobi Ecclesiæ in perpetuum tradidit.

CONCESSIO PALLII.

P. Episcopus servus servorum Dei. Dilecto fratri Didaco Compostellano Episcopo Sancti Jacobi Ecclesiæ salutem & Apostolicam benedictionem.

Jacobi Apostoli corpus in partes Hispaniarum allatum occidentalis credit & veneratur Ecclesia, cujus nimirum honor juxta vaticinium David dicentis: Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum, succedentibus temporibus etiam apud homines Deo disponente succrevit. Nempe locus ipse ubi Sacrosancta ipsa pignora requiescunt, prius Villa Burgensis, deinceps Municipium fuit, quod Compostellæ nomine nuncupatum est. Mox per Apostolicæ Sedis dispositionem etiam Episcopalis Cathedra quæ in proximo Iriæ Municipio fuerat, Compostellam translata est. Ipsa etiam cum Bracarensi Metropoli subjaceret, ea mox libertate donata est, ut speciale Sedis Apostolicæ membrum fieret. Nos quoque tantam prædecessorum nostrorum gratiam intuentes, filiorum nostrorum Alfonsi spectabilis Regis, cujus opera ejusdem Apostoli locus nostris temporibus admodum magnificatus est, & Clericorum Compostellanorum precibus indulgendum duximus, ut pro tanti Apostoli gratia Ecclesiam ipsam honore Pallii decoraremus. Tibi igitur Karissime frater in Christo Didace Compostellanæ Civitatis Episcopo Pallii dignitatem ex Apos-

tolicae Sedis liberalitate concedimus, ut te & Ecclesiam tuam eidem Apostolicae sedi amplius semper debere cognoscas. Cujus profecto usum infra Ecclesiam tantum ad Missarum solemnia peragenda tibi licere cognoveris diebus inferius designatis, id est, Nativitate Domini, Epiphania, Annuntiatione Domini, Cæna Domini, Dominica Palmarum, Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festis B. Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, Festo S. Michaelis, S. Joannis Baptistæ nativitate, Solemnitate B. Jacobi, seu ceterorum Apostolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, Dedicacionibus Ecclesiarum, Festis etiam Sanctorum Laurentii & Vincentii Martyrum, Confessorum quoque Martini & Isidori. Cujus indumenti honor quoniam modesta actuum vivacitate servandus est, hortamur, ut ei morum tuorum ornamenta convenient, quatenus auctore Deo rectè utrobique possis esse conspicuus. Quamobrem Karissime frater quem pastoralis curæ constringit officium, dilige fratres: ipsi quoque adversarii propter mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu, pacem sequere cum omnibus, sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum. Piis vaces operibus, virtutibus palleas, fulgeat in pectore tuo rationale judicii cum superhumerali actione conjunctum: ita procedas in conspectu Dei & totius Ecclesiæ, quod hujusmodi gregi commisso præbeas exempla, ut videant opera tua bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. Sit in lingua verus sermo, sit zeli fervor in animo. Creditum tibi agrum dominicum exerce, dum licet, semina in timore, dum tempus est: bonum faciendo non deficias: tempore enim suo metes, non deficiendo. Vigilanter itaque terrena negotia relinquendo, cælestibus anhela. Quæ retro sunt obliviscens, in ea quæ antè sunt temetipsum enixius extende. Mens tua in sæculari varietate non defluat, sed tota in unum currat, atque confluat. Finem respice, quem mira suavitate David respe-

Anno
1104.

xerat, cum dicebat: Unam petii à Domino hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Sancta Trinitas fraternitatem tuam gloriæ suæ protectione circumdet, & ad finem, qui non finitur pervenire concedat. Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ R. E. Diaconi Cardinalis II. Kal. Novemb. Indictione XIII. Nativitatis Dominicæ anno M.C.III.

Obedientia P. Papæ promissa.

Hujusmodi obedientiam idem supradictus Episcopus P. Papæ promisit. Ab hac hora in antea fidelis ero Sancto Petro, Sanctæque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, & Domino Papæ P. ejusque successoribus canonice intrantibus. Non ero in consilio, nec in facto, ut vitam perdam, aut membra, vel capiantur mala captione, Consilium quod mihi per se, aut per literas, aut per Nuntium credituri sunt ad eorum damnum me sciente nulli pandam. Papatum Romanum, & regalia S. Petri adjutor ero ad retinendum, salvo meo ordine, contra omnes homines. Vocatus ad Synodum veniam, nisi præpeditus necessitate. Legatum Apostolicæ Sedis, quem certo Legatum ejus esse cognovero, honorifice tractabo. Apostolorum limina singulis triennis aut per me, aut per meum nuntium visitabo nisi eorum absolvar licentia. Sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

De restauratione altaris B. Jacobi & ceterorum. Cap. 18.

Inter ceteras quibus præfatus Episcopus dignitates Ecclesiam suam decorare non pigra solitudine festinavit, quæcumque in ejusdem Ecclesiæ altari, sua manus restauratoria gesserit, ne in posterum ignorantia nebula obfuscentur, ab oblivionis interitu defendere curavimus. Sed ne singula proferendo per-

devia longius evagemur, intentionem nostram ad rectum tra-
mitem dirigamus, quatenus ea quæ propriis oculis aspeximus
prout possibilitas nostra valuerit, succedenti memoriæ com-
mendemus. Altare etenim S. Jacobi quantulacumque parvita-
tis extiterit, ne minus vero dicere judicemur, ex ipsius arulæ
quantitate verius colligi poterit. Crescente denique in fidei cog-
nitione christianæ professionis religione, aliam arulam ali-
quantisper majoratam à cultoribus Sanctæ fidei superimposi-
tam, antiqua antiquorum Patrum memoria tam fidelium ver-
borum enuntiatione, quam certa literarum subministrati-
one, nobis evidenter insinuavit. Ceterum præfatus Episcopus in
augmentando suæ Ecclesiæ decore sollicitus vehementer, quo-
niam arula jam secundo augmentata, tantum Apostolum mini-
me decebat, Apostolicum altare majorari debere pia conside-
ratione consideravit. Quapropter habitaculum illud ab ejusdem
Apostoli columnis ad instar inferioris mausolei conditum, quo
Sacrosancti Apostoli pignora sine ullo scrupulo claudi cognos-
cimus, religiosorum virorum prudente consilio roboratus, se
destructurum Canonicorum Conventui sibi super hac re fortiter
reluctanti prænuntiavit: multiplices etenim assertiones asse-
rebant, opus manibus tantorum virorum, licet rude & de-
forme ædificatum destrui nullatenus debere, ne ipsi aut eo-
rum dominus, cælestis fulminis mucrone percussus tantæ au-
daciæ citata pericula sustinerent. Ipse vero velut strenuus mi-
les impenetrabili suæ bonæ considerationis clypeo muni-
tus, quia eos exterioribus magis quam interioribus, ocu-
lo suæ discretionis intendere prospexit, calcata eorum for-
midine, pede bonæ intentionis supradictum habitaculum
solo tenui destruxit, & altare quod modicæ quantitatis
primitus extiterat, jam tertio marmoreo desuper imposi-
to lapide undique prout decuit augmentavit. Circa cu-
jus egregiam & optimam quantitatem, argenteam tabulam
non interjecto temporis spatio, mirabiliter incepit, &

Anno
11051

mirabilius consummavit. Pavimentum quoque cum gradibus, quibus ad altare conscenditur plano opere & omni decore decorato reedificare curavit. (1) Ciborium (2) etiam ad honorem Apostolici altaris, quod congruenti artificii varietate, auro, argenteoq; fieri præcepit humanæ investigationi suæ monstravit intuitus. Altari etenim, sicut superius prælibavimus, taliter extracto, quoniam humanis visibus ex omni parte patebat, nullum arcanum in quo privatæ orationis à fidelibus voto solverentur, relinquēbatur. Opportunum namque & Sanctæ meditationi necessarium eminebat, quatenus mentes internæ contemplationis splendore coruscantes, & maculas suæ conscientiæ fuso lacrymarum flumine in secreto loco mundarent, & per sanctæ orationis juvamina quasi cælestis alimentis dapibus refecti, à pestifera mole vitiorum exonerati redirent. Quare cœpit Episcopus intra suæ mentis hospitium cogitationi insistere, & ad faciendam in altari confessionem indefessa solitudine funditus anhælare. Quam equidem confessionem infra duas altaris columnas, quæ Ciborium sustinent, quantam vel qualem construxerit apparet, quando felicem aditum præbet intrantibus.

Consecratio Altarium, & de oblationibus Hospitali concessis, & de Ecclesia S. Sepulcri. Cap. 19.

In eodem vero opere omnia altaria circumquaque convenienti Magisterio, convenienter disposita, videlicet S. Maria Magdalene, S. Salvatoris, S. Petri, S. Andreæ, S. Fructuosi, S. Joannis Baptistæ, & in sinistro cornu altare S. Joannis Apostoli;

(1) Peractum opus illud ann. V. sui Episcopatus (nempe 1105.) ut versus in eadem sculpti tabula (quæ hodie Frontale dicitur) testantur. Vide Tom. præc.
(2) Aliis Ciborium, tegimen scilicet, & umbraculum Altaris, columnis innixum.

& S. Crucis, postquam sacra chrismatis unctione perunxit deificæ nobilitatis, insignius splendescere fecit ornamento; qui quoniam in supernæ patriæ contemplatione indissolubiliter animum fixerat, & quoniam mutua semper charitate fervebat, rogatus precibus Petri Pampilonensis Episcopi condescendit, cui altare sanctæ Sedis ad consecrandum cum ingenti veneratione concessit. Facta autem omnium altarium consecratione dedicato in sublimi S. Michaelis altari, quia extra urbem tendere volumus, quædam quæ prætermisimus, licet non in suo loco, huic tractatui inserere debemus, de altari videlicet S. Mariæ Magdalænæ, & S. Crucis, unde superius mentionem fecimus; mediâ omnium elemosynarum largitiones à fidelibus superpositas, peregrinorum & debilium hospitalium domui concessit, quam sane ante Episcopalis consecrationis adeptionem suo pretio acquisivit, & propriis facultatibus propensius dilatavit. His igitur superius denotatis, quoniam Monasterium de Piniario, sicut prælibatum est, à prædecessori sui bonæ recordationis Sisnandi Episcopi solertia constructum cognoverat, Ecclesiam S. Martini ad usum Monasticæ Religionis jam fere destructam, cum Leovegildo ejusdem Ecclesiæ ministro diligenter majoravit, & majoratam diligentius consecravit. In suburbio autem ejusdem Civitatis Ecclesiam S. Sepulchri venerabili S. Susannæ corpore splendidius illustratam, quam de Bracarense Civitate sua transtulit industria, construxit, & expleta Paschalis gaudii Solemnitate in sequenti die ad eam annuatim processionem fieri firma stabilitate stabilivit, quatenus inibi à Clero & ab omni Compostellano populo, Missarum solemnibus solemniter celebratis quisque ad sua alacriter remearet.

De Ecclesia in Monte gaudii fabricata & consecrata, de Pontificalibus Palatiis, de ordine & numero Canonicorum. Cap. 20.

Denique prædicti Præsulis summa solertia, cujus propositum ab ipsis fere cunabulis semper extiterat, & destructa construere, ne iterum labefierent sub ipso suæ constructionis statu conservare, ex altero latere Civitatis in Monte gaudii Ecclesiam Sanctæ & reverendæ Crucis per ejus jussionem plano opere fabricatam; Ecclesiastico more consecravit, ad quam completa anni revolutione, tam Clerum, quam etiam populum in letania majore, in festivitate videlicet S. Marci Evangelistæ; cujus sacras Reliquias in eodem loco veneramus, & colimus, ad instar Romanæ curiæ cum pompa ire constituit, & intra Missarium solemnia à Præsule Sedis Apostolicæ sollemniter celebrata omnes pavulis æternæ vitæ refecti, sicuti ex ordine primitus iverant; sic ordinatim ad sua recta repedarent.

2. Præterea postquam Episcopatus conscendit fastigia, quoniam Ecclesia quam divina disponente gratia regendam susceperat, diutino temporis spatio proprii Pastoris fuerat destituta præsidio, non solum nullam ibi domum Pontifici honestam & congruam; sed neque Clericos, præter rudes & fere nulli disciplinæ Ecclesiasticæ subditos, in ea valuit reperire. Quapropter intra præcordia suæ considerationis vehementer affectus, salubri consilio salubriter assumpto inter muros ejusdem Civitatis, B. Jacobi opus noviter inceptum mirabili suo ingenio tricameratum Solum cum turri convenienter incepit, & convenientius ad perfectionem non remota festinatione perduxit. Denique domos circumquaque mira dispositione disposuit, ubi & Ecclesiam mirabiliter fabricatam, & mirabilius depic-
tam,

tam, Pontificali infula decoratus cum summa veneratione consecrando consecravit. Qui quoniam & exteriora congruo moderamine subtiliter regebat, & interiora subtiliori mentis acumine subtilius prævidebat, majora minoribus anteponebat ejus largiflua bonitas refectorium Canonicis mirabile fecit & congruum, juxta cujus similitudinem, sicut ab ore ipsius frequenter audivimus, in platea Palatii claustrum hujusmodi domibus cum appenditiis exornatum, si eum corporalis molestia non subreperit, se perfecturum spondit.

3 De cetero non solum Clericos, qui propter inopiam victus, quem de redditibus Ecclesiæ usque ad medium anni habere vix poterant, propriam Ecclesiam dimisserant, verum etiam alios è diversis partibus colligens, locato de doctrina eloquentiæ Magistro, & de ea quæ discernendi facultatem plenius administrat, ut nos ab infantia subtraheret rudimentis, suo nos commendavit imperio. Denique claritate sui ingenii sic res Ecclesiasticas providendo disposuit, quod etiam juxta numeralem Discipulorum Domini collectionem septuaginta duos Canonicos elegit, quibus per totius anni revolutionem sufficientia victualia minime deessent. Eis etiam & charitatis concordia & favore nimie dilectionis, sicut bonum decet Pastorem, totis viribus erat innexus. Sed quia antiqui hostis versutia eos quos ita videt adstrictus felle suæ invidiæ maculare non cessat, in veteri Testamento facta duorum fratrum, quorum alter, Cain scilicet fratricidium perpetravit, ad memoriam reduxit Episcopus. Reduxit quoque in novæ Legis exordio de XII. Discipulis quod unus eorum proditor extiterit. Et quia hæc omnia valde Pontificis animum pungebant, qualiter radix illa proditoris quæ antiquitus pululaverat extirparetur, ne præsentibus veneno pestiferæ suasionis interficeret, à majoribus suæ Ecclesiæ personis con-

Anno
1105.

silium petiit, quorum consilio ne supradicta fieri possent, ab unoquoque Canonorum subjectionis obedientiam consequenti iurejurando suscepit.

De Juramento Canonorum.

Anno M.C.XX. Kal. Maii Episcopatus sui anno secundo (i) hoc iuramentum fecerunt Canonici Ecclesie B. Jacobi Apostoli suo Episcopo Dño. Didaco II. quorum nomina inferius scripta & singulatim notata videntur.

Juramentum.

Ego N. juro vobis Dño. Didaco presenti Episcopo per Deum Patrem omnipotentem, quod ab hoc presenti die, & deinceps vobis obediens & fidelis semper in omnibus ero, & vitam vestram & membra & honorem totum quem habetis nunc, vel habituri estis, defendam, & exaltabo absque aliqua fraude & malo ingenio secundum posse & ingenium meum omnibus diebus vite meae. Sic Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia.

Nomina eorum.

Gundensindus Abbas. Munius Gelmirez. Pelagius Gunsal. Gaufridus Arc. Hugo Capell. Oduarius Arc. Pelagius Did. Joannes Arc. Petrus Astuariz. Munio Adef. Pelagius Muniz. Didacus Rud. Martinus Pel. Munio Mr. Adefonsus Atinez. Arias Muniz. Petrus Pel. Cyprianus Pel. Petrus Didaci. Adefonsus Did. Petrus Gundesindiz. Bernardus Gutierre sp. Michael Gunsal. Petrus Did. Joannes Rud. item Petrus Did. Pelagius Muñ. Munio Sisnandici. Arias Arc. Didacus Bod. Petrus

(i) Si anno Pontificatus secundo id iuramentum factum; abs dubio anno MCII. nullo vero modo MCXX. legi debet. Ideo autem circa annum 1105. illud refert, quoniam de Canonorum concordia, communiq; eorum victu & habitatione tractavit.

trus Judex. Didacus Rud. Pelagius Anajaz. Vimara Ab. Joannes Guimiriz. Michael Janardiz. Didacus Pel. Aloitus Bned. Fagildus P. Pelagius Tanaoiz. Oduarius Pr. Gundesindus Pr. Adrianus Rud. Didacus Jul. Petrus Al. Rudericus Fr. Aloitus Joannes. Martinus Beraldus. Pelagius Manso. Petrus Cresc. Pelagius Gelmi. Petrus Anaide. Petrus Mr. Martinez Cidiz. Romanus Romaz. Vimara Astrariz. Riquila Cl. Adefonsus Pel. Petrus Abbas. Arias Guntadiz. Martinus Pel. Petrus Cres. Erus. Petrus Eliæ. Adulfus. Giraldu Archiepi-
scopus Bracarensis. Pelagius Joannes. Arias Gunsalu. Petrus Fulco. Arias Did. Episcopus Auriensis D. A. Tudensis Episcopus. (1)

De Ordine eorumdem.

7 **Q**uibus ita gradatim dispositis nobis omnibus veluti bruta animalia nulla adhuc jugali asperitate depressa reluctantibus, sicut nec Chorum ingredi, sic à gradibus altaris ad altare conscendere, nisi superpelliciis decoratos minime permisit. Quid plura? Sic vomere disciplinæ aspera Clericorum corda demulcendo mollificavit, quod etiam illi qui ad quælibet facienda præcipites nullo unquam moderationis fræno fuerant obligati, & sic, quod dictu nefas est, in mutuam cædem prorumpabant, non solum charitatis concordia uniti erant, verum etiam omni jam morum honestate redun-
dabant.

De ædificatione Ecclesiæ de Cánogio. Cap. 21.

Anno
1106.

His ergo & aliis consimilibus laboribus semper intentus Ecclesiam Sanctæ & intemeratæ Virginis Mariæ de Cánogio cum domibus circumcirca dispositis, quæ non longe ab urbe

se-

(1) Tudensis Episcopus. Audericus, Auriensis vero Didacus vocabatur.

Anno
1106.

sejungitur (1) quanta vel quali animi intentione fundaverit, nisi in examine venturæ felicitatis perfecte dici à mortalibus minime poterit: quippe cum ejus discretionis intuitus totius Gallatiæ Sanctimoniales sine regulari districtione vacare intueretur (nullum etenim Sanctimonialium Monasterium intra tanti Regni latitudinem habebatur) ejus animus germanæ charitatis calore succensus ad id peragendum tam idoneum loci situm veluti illum reperire non potuit: tum quia à Præsule Sedis Apostolicæ de vitæ suæ continentia colloquio continuæ visionis frequentius imbuerentur: tum quia propter contiguam loci affinitatem eis uberius & commodius necessaria suppeditarentur. Divino igitur compunctus amore tota mentis intentione cupiens locum illum ædificare, non solum pomerium & cerasetum, unde nec pars arboris ibi habebatur, sed etiam omnia genera arborum, quæ ad gignendos fructus in partibus istis reperiuntur habilia, convenienti loco circumquaque plantari fecit: & in eodem flumine, quod per terminos Ecclesiæ discurrit, sicut frequenter audivimus, vivaria piscium fieri jussit, quatenus cum pisces reperiri non possent, Sanctimoniales, quæ eundem locum incolerent, eorum possent subsidio sublevari.

De restauratione Ecclesiarum in Patrono, in Iria, in Sancta Cruce, in Sancta Eolalia, in Sancta Leocritia, in Navarro, & de Cultura Villæ nomine Godegildi.

Cap. 22.

Hoc quoque silentio præterire nequaquam dignum existimo quoniam eo in pastoralis curæ celsitudine permanente, cum honores & Ecclesias, veluti bonus Pastor, in sua Diocesi Sanct-

(1) *Milliario scilicet, in occidentali Saris ripa, ubi hodie Conventus Patrum Ordinis B. Mariæ de Mercede, vulgo Conjo.*

Sancta visitatione pervisitare, in toto sui Episcopio, ubi suus frequens erat accessus, ad peragenda divina officia præ nimia vetustatis obumbratione congrua loca invenire nequivit. Ea propter & Ecclesiolam S. Jacobi de *Patrono* ab uno Templi sabulo usque ad summa tecti fastigia, cum quodam bonæ memoriæ Pelagio Presbytero ædificando construxit; & sicut altare S. Eulaliæ in Iria, sic in Pistomarcis Ecclesias quas inferius de tenebris ignorantiae ad communem lucis notitiam deducimus, videlicet S. Crucis, S. Eulaliæ, S. Leocritiæ, S. Mariæ Nevarensis, quas etiam solo tenus destructas, vel quasi tuguria reperit, cum hominibus utrobique congruenti ædificatione ædificatis, eum vigili exercitio condidisse cognovimus; quas omnes Canonicorum suorum collegio stipatus honorifice consecravit. Juxta Paratellam verò S. Jacobi Villam, Ecclesiam S. Michaelis de Bojone de quorundam militum potestate, qui eam quasi pro sua tenebant, justa liberatione liberavit. Quo in loco quoniam juxta ipsam Villam ad recipiendum Pontificem sessio non erat idonea, palatia, & domos circumquaque convenientes ædificando construxit. In Saliniensi quoque pago Regiam Villam vocabulo Godegildum cultoris inopia desolatam & destitutam, quam immensa fructuum densitas vehementer occupaverat, à laicale possessione penitus abstulit, & ad eam excolendam proprios cultores celeriter intrömmissit, juxta cujus Villæ affinitatem Ecclesiam S. Mariæ de Lua à sitibunda militum cupiditate ante præsentiam piissimi Comitis Raimundi per legum censuram justa liberatione liberans, postquam pro suo jure consecravit, juri suæ restituit Ecclesiæ.

De libertate Civium Compostellanorum. Cap. 23.

Supradicto namque Consule Raimundo, qui tam ingenii claritate, quam generis nobilitate inter Occidentales emicuit, Gallatiæ Regnum obtinente, inter Compostellanos Cives contra nobiles terrarum Principes magnam dissensionem ortam esse cognoscimus: nobiles etenim sine aliqua justitiæ repetitione, & sine aliqua justa ratione Civibus cum per honores suos extra urbem commercia requirebant, censum & vehicula & omnia quæ asportabant sua, vi auferebant, quorum negotio ex utraque parte rationaliter ventilato, idem vir summæ prudentiæ & sapientiæ Consul R. finem imponere cupiens adstante non modica turba militum & virorum nobilium, tale edictum fecit, quod numquam aliquis Civium pigneraretur, nisi pro sua tatummodo causa justitia primitus postulata, & à Pontifice Sedis Apostolicæ denegata. Quod si quis superbia tumidus fastu elationis impinguatus, hujusmodi edictum ejus robore roboratum, in aliquo violare tentaret; ea quæ pigneraret duplici compositione componeret; & pro ipsa sui ausus temeritate solidos LX. persolvere idem Consul certa scripturæ cognitione affirmando confirmavit. Dato itaque judicio cum vir illustrissimus socer ejus Rex Adefonsus causa orationis B. Jacobi limina ferventi animo visitasset, & à Civibus, ut hoc judicium confirmaret, vehementius pulsaretur, ipse eorum justissimæ postulationi assensum præbendo suarum cognitionem literarum suæ successioni reliquit, & cum qui non observaret perpetuo anathemate constringendo constrinxit.

De Tributo S. Pelagii de Luto Cap. 24.

Cumque apud Civitatem Zamoram præfatus Consul tam dissenteria morbo, quam acutæ febris ægrimonia percuteretur, de-

debito S. Pelagii de Luto (quod vulgari appellatione *Portati-*
cum dicitur) præfatus Episcopus eum vehementi invectione ve-
hementer increpavit: quisquis etenim ea loci parte sive fece-
rat, sive transitum faciebat, non solum propter suæ pecuniæ
amissionem, verum etiam propter magnum sui corporis dede-
cus, nudato exuviis sæpius corpore, instantius lacrymabatur.
Quorum labores Episcopus animi compasione recordans, quia
Consulem tunc temporis census inopiam pati cognoverat
(multa etenim idem Consul militiæ suæ sponderat, sed unde
persolveret non habebat) ex propriis suæ Ecclesiæ stipendiis
censum, qui ei more solito de Căstrō illo dabatur, pari truti-
na trutinatum ei conferre voluit: sed quia Consul pro remedio
animæ suæ cognovit Episcopum constantius insistentem inter
reliquas suarum eleemōsynarum largitiones debitum id per fir-
mam scripturæ cognitionem cum consilio suæ conjugis penitus
abstulit, & suæ propagini, si id repeteret, modis omnibus in-
terdixit.

*De acquisitis domibus Compostellæ, & de Pilonio, & de
Branderitio. Cap. 25.*

Præterea sanctissimi Regis Adefonsi sororem sanctissi-
mam, vocabulō Geloyram, finali sorte depressam totam cur-
tem Anaemaris numularii Ecclesiæ B. Jacobi contulisse cog-
novimus. Quam equidem Geloyram medietatem Monasterii
Pilonii & Branderitii cum pertinentiis eorum, non disimiliter
dedisse præsensimus. Cujus digna vestigia ejus soror Urraca
Regis Fredenandi discreta & nobilis filia, profunda mentis
provisione pertractans, antequam suus spiritus de ergastulo
carnis fuisset elapsus, in urbana Compostellæ Civitate solum
quoddam juxta forum luculenta literarum attestazione non dis-
similiter impendit. In acquirenda autem supradictorum Mo-
nasteriorum, Pilonii, videlicet, & Branderitii, alia medietate

cum

Anno
1106,
cum omnibus suæ dominationi jure veteri pertinentibus, tantum nostra desudavit Ecclesia, quoad usque vir summæ prudentiæ & religionis Rex Adefonsus cum ea quæ sibi proxima consanguinitatis linea juncta constabat, Urraca videlicet, eodem utero progenita, per certam scripturæ cognitionem firmo stabilitatis robore eam laboratam Clericis Jacobensis tribuit Ecclesiæ.

De indagine terminorum Pilonii.

His igitur impetratis, & à Pontifice diligenter receptis, quia quidam corbulon Anfonsum, scilicet Ramiriz, cognovit Episcopum ad suam venire Ecclesiam S. Eolaliam de Loson, quæ Pilonii, & erat & esse dicebatur, felle suæ malæ opinionis infectus ad Villicum terræ Luzum Ariam se transtulit, & per eum Consuli & ejus uxori se præsentavit, quatenus Ecclesiam illam & ea quæ sui juris non erant, eorum dominio manciparet: quod Episcopus comperiens tamdiu cum Infanta nunc blandis sermonibus, nunc duris invectionibus sæpessatum negotium pertractavit, donec vir ejus super hujuscemodi rebus in quæstione positus, & vera sua indagine determinatis, tam ipsum Anfonsum, quam ejus hereditatem, quia ad Ecclesiam B. Jacobi pertinere cognoverant, Præsulis dominio mancipavit. Recepto itaque Pilonio, cum ejus honorem diligenti investigatione investigasset, totum dominium à Viniola usque in Carrium, & à Carrio usque ad Portum Mourii, unde solo nomine se possidere medietatem persensit, juri suæ Ecclesiæ vera assertionem attinere tum temporis didicit. Quo cognito præsentiam Consulis celeriter adiit, & ejus conspectui super hujuscemodi terminis querelam opposuit, cujus judicio & certa diffinitione de Viniola usque in Carrium aliam medietatem se impetrasse gavisus est, & quia ab Carrio usque ad Portum Mourii, aliam medietatem sub judicium desu-

ter-

terminatione determinanda remansit, opportuno eam tempore determinari ratio postulat.

Anno
1106.

De diffinitione Oxomensis & Burgensis diæceseos, & de ægrimonia Comitum Raimundi.

Cap. 26.

Porro aliquanto labente temporis articulo Dominus Papa dilectioni ejus quasi præcordiali & speciali filio suo præceptorias literas delegavit, quatenus cum comprovincialium sedium Episcopis, Petro videlicet Legionensi, & Pelagio Asturicensi, & aliis quos vitandæ longitudinis causa sub silentio tegimus, eam quæ inter Oxomensis & Burgensis Ecclesiæ Clericos ambiguitatem de finibus communis Parochiæ habebatur, certissima indagine determinaret, & facta determinatione super hujuscemodi omnibus, aures Dñi. Papæ literis suis informarent: cujus profecto jussionis velut vir magnæ auctoritatis & humilitatis sine morâ obtemperans ad indagandos terminos iter suum cum omni celeritate arripuit. Cum autem in partibus Campaniæ ejus notus fuisset adventus, quoniam vir illustrissimus Consul R. quem natura & morum dignitas inter Occidentales non parum exornaverat, apud Villam Gralialium secus sanctum Facundum positam, gravi ægrimoniæ languore detinebatur, idem Consul, notæ prædicti Præsulis clementiæ quasi ad desiderabile salutis animæ suæ refugium, ut ad sese venire dignaretur, nuntios suos destinavit: ante cujus præsentiam cum percita festinatione pervenisset, tanta veneratione venerandus Episcopus est susceptus, quantam silentio præterimus, ne in ejus descriptione diutius & morosius immoremur. Nam postquam Consul dignis pœnitentiæ fletibus suorum criminum maculas detersit, & se & omnia suæ potestati consistentia arbitrio Præsulis commisit, in ripa fluminis Minei Monasterium

de

Anno
1106. de Plantata (1) cum suis apendiciis Ecclesiæ S. Jacobi
fidelissima literarum attestazione dare voluit.

De Testamento S. Mametis, & de Obitu ejusdem Comitis. Cap. 27.

Sed quoniam Ecclesia nostra non solum in capite, verum etiam in suis membris sic intrinsecus quomodo forinsecus à Villicis ejus frequenti impugnatione impugnabatur, ex internæ pietatis affectu colloquiorum dulcedine præfati Principis aures pulsans instantius, ei tandem persuasit, quod sicut Infantæ Dominæ U. uxoris suæ consultu de servili conditione progenitis tam ad regalia imperia, quam etiam ad Comitatum pertinentibus, & in Civitate S. Jacobi commorantibus, inconcusa stabilitate per testamentum jugum debitæ servitutis abstraxerat, sic me Petrum nondum Capellanum, scriptum de S. Mamete cum suis omnibus pertinentiis facere coarctavit, quod ante præsentiam soceri sui Catholici Regis Domini Adefonsi, qui ad videndam ejus ægrimoniam, quoniam specialis dilectionis Privilegio eum diligebat, advenerat, robore suo roboravit. Quibus ita peractis aliquanto suæ uxori sulfureæ tempestatis terrorem denuntians, aliquando venturæ felicitatis gaudia repromittens, postquam ei persuadendo persuasit, quatenus omnes Ecclesias & hereditates, præter hereditatem Superati & curtem unam in civitate, inter fluvios Uliam scilicet & Tamarim Apostolicæ Ecclesiæ per testamenti deliberationem, sicut & contulit, contulisset, ejus sancta anima debita naturæ munera persolvendo de habitaculo carnis est evulsa: quocirca communi Clericorum consilio, cum Petro Legionensi Episcopo, & aliis consortiis ad faciendam terminorum supradictorum indaginem duos Cle-

ri-

(1) Plantata hodie Chantada.

ricos suos direxit; ipse vero ad propria revertendo supradicti viri exequias & pretiosam sepulturam in Ecclesia B. Jacobi debita humanitatis officia solvens officiosa pietate peregit.

*De burgo Tabulato, & de Moneta S. Jacobi à Rege datis,
& de altercatione pro Joanne Longobardo & fratre
ejus. Cap. 28.*

Denique præfatus Imperator Doñus Adefonsus interna mentis consideratione considerans tantæ Pastoris solertiam circa opus Ecclesiæ ejusdem fore semper intentam, ex affluentiarum rerum fertilitate operis inopiam sublevare desiderans, & in confinio Vallis Carceris burgum *Tabulatum* (1) & monetam S. Jacobi modis omnibus liberatam, ea legis conditione concessit, quatenus ejusdem operis machinam primitus consummata, ulterius tam ad Clericorum inibi deservientium impensas, quam etiam ad usus suæ necessitati, necessarios Ecclesiæ perpetuo sine ulla suæ propaginis receptione permeneat. Recepta ergo, sicuti patula cordis aure superius audistis, omnino libere moneta, ejusdem Præsulis summa solertia omnibus suis nummulariis Tandulfum majori ingenio præditum cum magna cautela proposuit: cujus custodiæ omnimodo monetæ dominium, ne falsificaretur, attribuit: qui Tandulfus per secretam sæpe fati Pontificis jussionem in discretis auribus piissimi Regis Adefonsi de duobus Civibus suis Joanne videlicet Longobardo, & ejus fratre Gaufrido, querelam opposuit, quorum alterum, Joannem scilicet Regis filiæ Repositarium, eadem Regina per jussionem & summam Præsulis roagationem collegerat, alterum vero Petrus Consul ab eodem Pontifice non dissimili ratione susceperat, quorum potestate vallatos tunc temporis Episcopus justificare non poterat. Audita igitur hu-

(1) *Nunc Trabadelo.*
Tom. XX.

Anno
1107.

hujusmodi querela Rex Episcopum cum ingenti veneratione ad se arcessiri præcepit, & de his Civibus justitiam ab eo sine dilatione expostulavit: & quoniam hæc Legione acta fuerant, ubi Consul P. & Regina tum temporis aderant, Episcopus eos advocavit, ut causas illorum suorum hominum ante Regem cum suo nummulario determinarent. Missus itaque fuit consul Petrus, ut pro se & Regina causas diligenter discuteret, & querimonia utriusque partis jam diutius pertractata in conspectu nobilium, qui eo tempore præsentialiter aderant, Rex omnium Civium dominationem, tam suæ filiæ, quam etiam Consuli, in perpetuum abstulit, dicendo ab avis & proavis suis ea legis concessione dominium Ecclesiæ B. Jacobi fuisse concessum, quod nullum hominum, nec aliquod jus in Civitate habere deberent, & tradidit eos Pontifici judicandos ut suos. Insuper etiam omni suæ futuræ propagini modis omnibus maledicendo interdixit, ne quis ex sua stirpe descendens, sive descensus, aliquo ausu temerario hoc judicium contaminare vellet: quod si facere præsumeret, maledictionis ejus sententiam festinanter incurreret, & à paterno cespite exul fieret, & dignæ divinæ dispensationis ultioni subjaceret.

De Cyrographo Monetæ.

Sub eodem vero tempore idem quoque Episcopus pro Cyrographo (1) Monetæ, quod erat faciendum duos Clericos suos Didacum Britanum videlicet, & Munionem fratrem suum, Burgis cum Rege reliquit: quod equidem factum cum nullatenus impetrare valuissent, quia Rex super altare Apostoli se illud oblaturum esse asservit, cum omni celeritate in propria sunt reversi.

De

(1) *Idem ac Chirographum.*

*De morte Sancii Regis filii, & de impetrato Cyrographo
Monetæ. Cap. 29.*

Transacto ab hinc ferme triennio (1) in ea parte quos æstus solis facit Ethiopibus similes, castra & oppida Toletò subjacentia acrius solito invaserunt; & interfectis hominibus qui eorum obstabant fortitudini, quia robore militum suorum vallati nulla hostium spicula formidabant, ibi quasi in summa positi tranquillitate sua tentoria firma-verunt: quod cum filio Regis, Sancio scilicet, fuisset au-ditum, cujus custodiæ secundum Patris imperium Toleti dominium erat comissum, assumpta nobilitate Consulum, & stipatus probitate & militia virorum nobilium, ad fugandos hostes suæ patriæ destructores celeriter est pro-fectus. Quos cum assiduis icibus & duris incursionibus ster-neret, quod est lacrymabile dictu, voluntatis suæ contra-rium incurrit, quia ipse cum omni nobilitate sua Mauro-rum spiculis infeliciter succubuit. Cujus igitur audita per-nicie, & virorum nobilium clade percepta, prudentia Præ-sulis suorum militum multitudinem collegit, & cum filia Regis Urraca ad loca quæ Mauri invaxerant, desideratus advenit. Unde fugata hostium multitudine valida eum ægrimonia protinus est insequuta. Sed cum omnipotens Deus Ecclesiam S. Jacobi tanti Pastoris præsentia privari mini-me vellet, quatenus qui corrigendi erant Pastoralis curæ solitudine, corrigerentur, eum pristinæ incolumitati res-tituit, & Segoviam Civitatem, quæ Regis præsentia læta-batur, quam citius potuit intravit. Ubi cum surgente lu-

(1) *Præfata Monetæ donatio circa annum 1105. videtur facta, si inter-cessit triennium: at cum post mortem Sancii pueri fuerit Scriptura firmata; huic non incongrue loco ejus mentionem reservavit. Obiit autem Regius ille puer anno 1108.*

Anno
1108.

cis aurora tam de causis Ecclesiasticis, quam etiam de sæcu-
 laribus negotiis, sicuti bonum decet Ecclesiæ Rectorem, Re-
 gem alloqueretur, inter cetera scripturam, quam de Monetæ
 concessione jam fieri præceperat, ab eo summo petiit.
 Cumque hoc persistendo nihil responsionis acciperet, & in se-
 quenti die eadem Episcopus repeteret, tale fertur suscepisse
 responsum: Primitus inquit, Toleti mœnia visurus adibo, &
 tunc sub habitu peregrinationis gratanti animo peram acci-
 piam, & recto tramite eundo B. Jacobi Patroni & tutoris mei
 limina diu mihi desiderata visitare curabo. Ad quæ equidem
 loca cum Deo auxiliante pervenero, quod tua charitas valde
 deposcit, me offerente Cyrographum impetravit. Ne forte,
 inquit Episcopus subrepenti mortis articulo plenum vestræ de-
 votionis affectum consequi non possitis, dum vestræ discretio-
 ni possibile conceditur, quia quod superstes feceritis, à pro-
 pagine vestra, quæ amplius cupit acquirere, quam sanctis do-
 nis Ecclesias impertire, minime destruetur, vestri muneris
 largitionem impendere debetis: omnipotens etenim Dominus
 qui verus cordium & cogitationum nostrarum est inspector,
 non ad loca vel ad munera respicit offerentium, sed quæ mu-
 nera & quo animo dentur, ex alto prospectat, quibus æternæ
 beatitudinis præmia sine fine conservat. Cum autem & his &
 hujuscemodi sermonibus Regis animus incalcesceret, ite inquit,
 & omnia vobis necessaria hac die suppeditabimus, & in cras-
 tinum quod de his omnibus nobis Deus donaverit respondebi-
 mus. Mane itaque facto cum Rex & Regina in secretarii sui
 mansione sederent, Episcopus ab eis honorifice susceptus,
 quanta Regis animus tota nocte revolverat eo referente cognov-
 vit. Accersito etenim Repositorio, sua scrinia fecit aperiri,
 unde sibi præfatum scriptum jussit asportari: quo accepto fle-
 xis in terram poplitibus, genisque rivo lacrymarum madefac-
 tis, pedes Pontificis osculando, illud ei cum ingenti venera-
 tione concessit.

Quod ædificavit burgum Cacavellos & cetera. Cap. 30.

Idem quoque Episcopus quanta in francigeno itinere vigili exercitio condiderit, ad vestræ cognitionis memoriam reduci-
mus, ne ignorantiae tenebris obfuscata futurorum scientiam la-
tere valeant. Construxit namque Burgum *Cacavellos*, quod solo
tenuis destructum reperit, & domibus inibi factis cum magno
honore Ecclesiam consecravit. Denique cum partes Campaniæ
pro adipiscendis suæ Ecclesiæ honoribus sæpius visitaret, &
cum per Astoricam & Legionem sæpissime transitum faceret,
& in propriis B. Jacobi mansionibus locum requiescendi mi-
nime reperisset (destructæ etenim & omnino incultæ humanis
usibus apparebant) ipse intra suæ mentis habitaculum quasi
quoddam velamen tristitiæ retinens, exterius tamem nulla
ejus vestigia ostendens, qualiter eas ad perfectionis cumu-
lum perduceret modis omnibus cogitabat. Transacto ita-
que non multo temporis intervallo de propriis suis facul-
tatibus censum & necessaria omnia cuidam villico suo attri-
buit, qui quo artificio eas spatiosas condiderit, ne mi-
nus vero dicere videamur, ex ipsarum perfectione, qui sci-
re voluerit, plenius cognoscere poterit.

De donis Consulium. Cap. 31.

Quia igitur hæcenus & de Regibus & de Filiorum
Regum muneribus quæ diximus sub-brevitate descripsimus,
tempus exoptat, ut ad Comitum dona omni postposita morula
redeamus. Comes namque Sanctius debita Consulibus jura summo
regens moderamine, sicut in Aviancos Villam *Maurim* per tes-
tamentum attribuit, sic eum in eodem loco Ecclesiam de-
disse non surda aure audivimus: quem Consul Petrus
tota animi devotione sequi cupiens: cum animus suæ uxo-

Anno
1108.

ris à suo velle non discreparet, sicut solum in Civitate circa monetam, ita post corporalem sui resolutionem in Nemitos Ecclesiam *S. Tirsi*, penes Avcundum *S. Jacobi Villam* cum hominibus debitæ servituti obnoxiiis, & Villam *Pausatam* perpetuo habendas nostræ Ecclesiæ reliquit. Cujus sinceram devotionem soror ejus *Munima* ante oculos suæ mentis sæpius revolvens, quoniam sobrinum suum *Froylam*, præfati Comitis filium, in Nemitos cum servis Villam *Eruedinum* jam dedisse *B. Jacobo* præceperat, ipsa non inferioris posse se esse existimans, in territorio *Saliniensi*, Villas videlicet *Romarizium*, & *Ostarium* soprinum imitata, Clericis Ecclesiæ perpetuo concessit. In *Lemos* quoque Comitissam *Geloyram* partem Monasterii *S. Verissimi* cum omnibus suis Beneficiis & debitis, dedisse, quoniam scimus, sine ambiguitate proferimus.

De donis Militum.

Expeditis itaque Comitum donis, & pro nostro modulo diligenti pertractatione pertractans, qui ad inferiores Militum lineas gradatim descendendo descendimus, eorum dona, licet inferiora, minime prætermittere debemus: per hæc etenim & minus valentes ad exercitium bene operandi decenter assurgunt, & potentes ad sublimiora peragenda penitus inardescunt.

3 *Lucius* ergo *Ariades* cum vehementi febris molestia vehementer esset astrictus, quoniam uxorem suam *Majoram* in supremo finis articulo positam, mediam partem de ea Villa quæ est secus *Pontem Uliæ*, & in *Salnes* medietatem de Villa *Quintalna*, & in *Taberiolos* Villam *Ruvinum*, contulisse cognoverat; ipse eam toto mentis ardore imitari desiderans, itidem in *Deza* Villam *Sautum Jongum*, & in *Cusanca* Villam *Da-*
din,

din, & in *Deza Villam novam*, & aliam penes Pontem *Ullia* non dissimili ratione concessit.

4 In Saliniensi vero confinio Oduarius Didacides *Villam Ovar*, & Ovecus Cresconides *Villam Portal*, & Nunnus Pelagides aliam *Sautum*, sicut cum magna suarum conjugum devotione dederunt, sic nos eas summo animi affectu suscepimus.

5 Sed quia idem Pastor in acquirendis suae Ecclesiae rebus semper erat sollicitus, quartam partem Ecclesiae S. Verissimi de Arcubus, & medietatem Ecclesiae de Ecclesia S. Georgi *Villae novae*, & in ripa *Ulliae* Ecclesiam S. Joannis de *Coba* ab *Aria Aldotide* simul cum servis suis solícite conquisivit, & conquisitam vigilantibus cura, vigilantius conservavit: sicut etenim aliena justè conquirere summa virtus esse cognoscitur, sic acquisita caute custodire non inferior virtus à sapientibus creditur.

6 Denique in monte *Zebuario Burgo Paturnelo* ab *Oveco Sanctio* impetrato, in ripa *Tamaris* de *Monasterio Novallis* *Didacum Viliulfidem* tertiam partem contulisse, propriis obtutibus ipsi perspersimus.

7 Præterea in *Farensi pago* Cresconium *Petridem*, sicut *Villam* dedisse cognovimus, sic *Sandinum Adefonsum* in *Dubria* portionem suam de *Villa Benviver* concessisse similiter scimus.

8 Porro Episcopus subtili mentis industria quasi futurorum certissimus eminens futura mala prospiciens, ne pauperes intolerabili pondere cujusdam nostri parochiani, *Petri* videlicet *Consulis*, qui omnia more hostium devastare consueverat, opprimerentur, & *Villam* ab *Onega Ectaz* per testamenti seriem acquisitam pro alia in *Aona* cum ejus fratre *Garsiea* transmūtavit, & ibi, in *Aona* videlicet, *Villam* *Petri Petridis* convenienti pretio conquisivit, quas præfatus Comes cupiditatis siti in modum *clibani* ardens emere concupierat. Tunc
Epis-

Anno
1198,

Episcopus ipsam Villam nomine *Quam* pretio videlicet sexcentos solidos à Petro Petriz, cujus juris erat, emit, & sic ab injuria Comitis evasit.

9 Circa idem fere tempus Episcopus in Montanos Villa Jacobi de Martino Pelagide jam djutius impetrata in Vaniensi affinitate Guaza Eriz evidenti inditio Ariam Gundesindidem evidenter aspiciens, qui quartam partem Monasterii S. Pelagii de Circitello contulerat, ejusdem Monasterii suam portionem & Octavam S. Eulaliæ de Bando cum omni stabilitate nostræ contulit Ecclesiæ.

10 Interea Ildoncia Froilaz, ea quæ nullo umquam fine determinantur ætate confecta sancta meditatione premeditans, post hujus vitæ naufragia, se ulterius operari minime posse, Geloyram Martinidis, & Adefonsi Munionis sancto exemplo fortiter excitata, quorum alter in cofinio S. Eulaliæ de Ovorio Villam, alter in Pistomarcis Villas, *Olveiram* scilicet, *Citues*, & *Nedram*, Ecclesiæ habendas perpetualiter concessit; ipsa non dissimilem gerens animum, in Cornato de Monasterio Argentario, quod suus animus expectabat ad bonæ devotionis effectum sine ulla dilatione perducere festinavit, quando suam particulam per certam scripturam præsentibus Clericis nostræ submitit Ecclesiæ.

11 Acquisitis itaque in Taberiolos à Baragunzia Sisnandiz *Villacobas*, & de *Villa plana* sexta, de *Lagaztone* vero superiori sexta, & de inferiori decima portione, in dominio Saliensi de Villa bella duas partes pretii collatione comparavit.

Item de restauratione Ecclesiarum. Cap. 32.

Præterea præfati Præsulis provida paternitas sicut clara sui ingenii solertiâ de muliere Ariæ Savariquiz Guina Oduariz, duas Villas, *Pausatam* scilicet, & *Fusim*, altera

tera earum in *Lagartones*, alteram vero in ripa fluminis *Uliæ* in dominio *Sacri Montis* solicite conquisivit, sic in *Sancta Xpina de Noya*, aliam *Villam de Pelagio Gundesindide* cum ab hac præsentī luce migraret, non minus solicite impetravit. Impetravit postremo *Ecclesias* quas in propriis *B. Jacobi* hereditibus cum quodam honesto viro *Joanne* scilicet nostræ *Ecclesiæ Archidiaconi* in *Nemitos paternitatis* ejus discretio solicoite restauravit, & restauratas præsentia nostra nequam postposita solicitus consecravit, veluti *Barbarios. Pravelle, Avegundo, Toiobre, Degio, Aumentarias, Moralias*, de hoc tractatu excludimus.

De ædificatione Castellī Honesti. Cap. 33.

Hæc autem inserendo inserimus, quia cum assidua incur- sione *Ismaelitarum* sævitia in devastationem nostræ Patriæ vehementius desevisset, ipse *Episcopus* cum *Propheta* pro domo *Israel* se fortem murum opposuit, & cum homines è di- versis partibus ad *Honesti* (1) *Castrum* reficiendum annua re- volutione ex assuetudine convenirent, quatenus quæ destructa & aptanda erant advenientium frequentia restauraret, sumpto cum *Rege* consilio, *Rex* injunxit ei, ut quoniam male aptatum erat, *Castrum* illud penitus destrueret, ne forte *Ismaeli- tarum* subdola aversutia qualibet machinatione, seu ingenii calliditate, illud caperet, & inde totam affinitatem ejus, & circumquaque vicinam solo tenus devastaret. Consilio ejus audito *Episcopus* intra suæ mentis hospitium digna volvens suspiria, quoniam ejus prudentiæ magis placuit semper ad utilium ædificationem tendere, quam ad destructionem fundi- tus anhelare, ex unaquaque domo totius sui *Episcopii* ad illud sublevandum *Regiæ Monetæ* solidum reddi præcepit. Qui- bus receptis homines huic servituti obnoxios per certam

scrip-

(1) Vide Tomo præc. sub *Cresconio Episcopo* num. 5.

Anno
1108.

scripturæ interpositionem ab hoc servili more ingenuavit: de quorum minima pecunia quoniam moneta tam pondere, quam lege tum temporis erat attenuata & debilis; non turrim integram ad summitatem perducere potuit, sed de propriis facultatibus sic Castrum Honesti murorum ædificio, propugnaculis, & turrium altitudine munivit, quod si forte tam Moabitæ, quam Ismaelitæ se aliunde quoquò modo ad id Castrum applicarent, aut lapidibus & acutis sudibus desuper jactis obruerentur, aut à militibus qui ibi sub tranquillitatis custodia permanerent, captionis aut mortis periculo proculdubio urgerentur.

De Archipresbyteratibus Bisancos, Trasancos, & Salagia;

Cap. 34.

ANTE vero quam hæc omnia agerentur (1) præfatus Episcopus, recolens Minduniensem Episcopum duos Archipresbyteratus, & dimidium, ab antecessoribus suis scilicet Compostellanis Episcopis, sub nomine præstaminis obtinuisse, ne forte eos in posterum Compostellana sub aliqua occasione amitteret Ecclesia, ab eo pacifice requisivit: & quia ei reddere contempsit, in Carrionensi Concilio, quod B. Toletanus Archiepiscopus, & S. Romanæ Ecclesiæ Legatus celebravit, proclamationem fecit, & super hac re nuntios suos Domino Papæ multotiens destinavit. Cujus literas licet diverso tempore asportatas, qui ad unum negotium pertinebant, in unum non incongruè constringendo constrinximus. Archiepiscopus

(1) Scilicet ab anno 1102. ut *res num. req. constat*: sed cum anno 1108. (de quo nunc) *lis denuo fuerit agitata*; res ad eam pertinentes, esse diverso, ut inquit, tempore actas, non incongrue simul commemorat.

igitur Donus Bernardus à compluribus comprovincialium Episcoporum comperiens supradictos Archipresbyteratus, videlicet Bisancos, Trasancos, & Salagiam, ad jus Compostellanæ Ecclesiæ pertinere, has Minduniensi Episcopo misit literas.

De eodem.

2 **B**ernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Karissimo suo Domino G. (1) Minduniensi Episcopo salutem. Quod ad *Carrionense Concilium* fraternitas tua se præsentare nequiverit per nuntios tuos ægrimoniam tuam necessitatem cognovimus, in quo quidem Concilio inter ceteras quæ adversus te ortæ sunt querimonias, Ecclesia S. Jacobi in auribus nostris gravem super te querelam peregit, quod duos scilicet Archipresbyteratus & dimidium, quos juris præfati Apostoli quondam fuisse constat, violenter usurpat. Quo circa tibi per obedientiam præcipimus, ut quidquid præfata Ecclesia legitimis scriptis habuisse perhibetur, sicut in Privilegio Romano continetur, omni alia ambage postposita reddere non recuses, ne forte Romani Privilegii transgressor, anathematis gladio feriaris. Postremo his præfata Ecclesiæ restitutis, venerabilem fratrem & Coepiscopum D. interpellabimus, quatenus vel eam, vel alia fraternitati tuæ indescendendo, (2) nostro interventu ad tempus tibi conferat. Vale.

Datum Legionæ II. Nonas Februarii Era M.C.XI.
(anno 1103.)

3 Quibus literis Minduniensi Episcopo non obediente, Compostellanus Episcopus ad Dñum Papam duos nuntios

(1) Gundisalvus ei nomen erat.

(2) Forte idem quod vulgo condescendendo, id est, illius voluntati, indulgendo.

Anno
1102.

Anno
1103.

tios delegavit, & per eos hujusmodi negotium in Carrionensi Concilio agitatum ei notificavit. Dñs. Papa tantæ auctoritatis literas conspiciens, ac totius Concilii jussionem intenta cordis aure prospiciens, subsequentes literas Minduniensi direxit Episcopo.

4 P. Servus servorum Dei. Venerabili fratri G. Minduniensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Venerabilis fratris nostri Didaci Compostellani Episcopi, & Clericorum ejus querelam accepimus pro Ecclesiæ S. Jacobi Archipresbyteratibus, quos injuste retinere diceris audivimus, & quia judicium Legati nostri Toletani Archiepiscopi, quod apud Carrionem nuper in Concilio edixerat, contempsisti. Mandamus ergo ut aut juxta judicium datum facias, aut si te pergravari existimas, præsentiam tuam ad ipsius Legati audientiam repræsentes causam tuam tractaturus: si vero nec modo acquiescere volueris sententiam quam ipse dictavit, auctoritate nostra confirmamus. Datum Laterani K. Maii (1103.)

Item de eodem.

5 **H**is literis susceptis nobis respondere noluit, sed ad præsentiam Dñi. Papæ Clericos suos, scilicet Gundisalvum & Munionem destinavit, & per eos has literas Compostellano Episcopo D. asportavit.

6 P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Petentibus Ecclesiæ tuæ Clericis qui dudum ad nos venerant, scripsisse nos reminiscimur Minduniensi Episcopo, ut duos Archipresbyteratus & dimidium quos in ejus Paroquia B. Jacobi Ecclesia tenuisse dicebatur, tuæ potestati restitueret. Venientes vero ad nos suprascriptæ Minduniensis Ecclesiæ Clerici dixerunt per annos XL. postquam ter-

ra illa de manibus Sarracenorum erepta est, præfatam Ecclesiam quiete Archipresbyteratus illos possedisse. Si ergo veritas sic se habet, præcipimus dilectioni tuæ, ut eosdem Archipresbyteratus & dimidium in ejusdem Ecclesiæ possessionem dimittas quiete. Præterea consuetudines quas pari possessione in quibusdam se dicunt habuisse Ecclesiis, quas tua fraternitas abstulisse dicitur, volumus te jam dictæ Ecclesiæ restituere. Sane si in his omnibus B. Jacobi Ecclesia jus aliquod habet, ad proximas Kal. Octobris nuntios cum Minduniensis Episcopi legatis, qui in eodem termino ad nos venturi sunt, destinabit. Datum Laterani Idus Octobris.

Item de eodem.

7. **Q**uarum quidem præceptione tam nos quam ipsi apud Kal. Octob. Romam magna festinatione ivimus: & hoc iudicium à Dño. Papa Paschali II. suscepimus, videlicet, ut quinque personæ ex vetustioribus Minduniensis Ecclesiæ irent Astoricam, ibique Burgensi Episcopo Doño G. præceptorii literis Doñi Papæ adveniendi jurarent prædictas Diöceses se XL. annorum spatio inconcusse possedisse, ea scilicet ratione quod ulterius non inquietarentur. Minduniensis Episcopus supradictum iudicium audiens, quamvis senectutis suæ debilitate impatiens laboris esset, cum Clericis Compostellanæ Ecclesiæ Astoricam iudicium subiturus intravit: ubi cum esset, & Burgensem Episcopum interveniente ægrimonia non invenisset, tam propter absentiam ejus, quam etiam indigentiam personarum, iudicium complere nequivit. Ea propter simul disposuerant, ut ubicumque ipse esset, ejus conspectui se repræsentantes tantum negotium diffinirent. Cumque inde egrederentur omni festinatione ad Castrum Soritium, ubi Doñus Rex A. erat, pervenerunt, & in ejus Curia Burgensem Episcopum invenerunt. Ibi etiam sicut prius

prius Astoricæ, ita coram ipsius præsentia ac multorum nobilium virorum iudicium Dñi. Papæ complere omnino renuit. Burgensis itaque Episcopus videns eos defectum incurrisse, Dño Papæ literis suis patefecit: ipse vero Cardinalium sumpto consilio has literas Minduniensi Episcopo remisit.

Item de eodem.

8 *P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri G. Minduniensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Sicut ex confratris nostri Burgensis Episcopi, cui negotium commisseramus, suggestione cognovimus, & sicut venerabilium Episcoporum Petri Lucensis, Alfonsi Tudensis, significatione percepimus, qui in eodem negotio cum alio Episcopalis officii viro, cujus literas non accepimus, memoriæ suæ testimonium perhibuerunt Archipresbyteratus illos de quibus coram nobis quæstio acta fuerat, Bisancos, Trascancos, Salagia, in communi tractatu constitit ad jus Compostellanæ Ecclesiæ pertinere, quippe quæ ab Iriensi seu Compostellano Episcopo ad præsidium fuerant Minduniensis Episcopi distributi. Ea propter dilectioni tuæ præcipimus, ut eosdem Archipresbyteratus, qui equidem ad Compostellanæ Ecclesiæ jus ita pertinere noscuntur, quietos & integros in ejusdem Ecclesiæ jure deinceps permanere permittas, alioquin justitiæ obsistentes justitiæ frameam efficacius sentiat. Datum Laterani VIII. Kal. Novembris.*

Item de eodem.

9 **H**is nimirum supra scriptis literis visis, ipsi tanquam ignorantiae vinculo obligati obedire contempserunt. Cum ergo Toletanus Archiepiscopus & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Legione Concilium celebraret, idem Com-

postellanus Episcopus interfuit, & in præsentia Regis totiusque Concilii, proprio ore querimoniam ex inobedientiæ culpa latine ventilavit. Querimonia siquidem audita, & ex utraque parte diutino spatio pertractata, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus hujusmodi diffiniendum negotium quibusdam commisit Episcopis: qui seorsim venientes & utriusque partis rationes invicem pertractantes, communi consilio statuerunt, ut Diœceses illæ à Minduniensi Episcopo ablatæ, sub regimine Auriensis Episcopi retinerentur, donec cum literis totius Concilii Romam peterent, & huic negotio tam longo tempore agitato finem imponerent. Acceptis itaque tam Toletani Archiepiscopi, quam etiam totius Concilii literis, idem Episcopus suum Archidiaconum, nomine Gaufridum, super hoc negotio Romam direxit, & quia Minduniensis Ecclesiæ nuntii defuerunt, Dñus. Papa non determinavit judicium, sed Toletano Archiepiscopo determinandum per has literas commisit.

Diffinitio ejusdem negotii. Cap. 35.

I. P. Episcopus II. B. Toletano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Literas dilectionis tuæ breves omnino recepimus, in quibus præter causam quæ inter Ecclesiam S. Jacobi & Mindunienses agitur, nil aliud de statu nobis Hispaniarum dicere voluisti. Cumque te in eisdem Concilio celebrasse dixeris, nihil de rebus in eodem Concilio gestis præter præfatam causam intimare curasti, de quibus satis nos mirari noveris, quia & te videre, & statum terræ vestræ libenter vellemus agnoscere. Causam autem illam, quam inter Mindunienses Clericos & S. Jacobi Clericos agi prædiximus, si Mindunienses, sicut mandasti, à probatione possessionis defecerunt, fraternitas tua partibus utrisque competenti loco & tempore convocatis tranquille & legaliter sine dilatione diffinire procuret: in eos
au-

autem qui constituto à te loco & tempore defuerint, Canonicam sententiam dare non differas.

3 Et quia his literis asportatis, per Archiepiscopum Toletanum Romanæ Ecclesiæ Legatum justitiam habere nequivimus, aliquantulum temporis ab hac disceptatione non sine molestia quievimus. In qua nimirum dilatione ejusdem Diœcesis Clerus & populus recolentes easdem Diœceses, tam catalogis legitimis, quam proprietate juris Ecclesiæ B. Jacobi fuisse, & esse debere, sine ullo scrupulo cognoscentes; insuper audito judicio Toletani Archiepiscopi & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legati, ultro-que ad prædicti Episcopi celsitudinem venerunt, & se irrasse viva voce confessi sunt, qui ducta tam longi erroris pœnitentia, ei & Ecclesiæ suæ perpetuam obedientiam exhibuerunt. Quorum subjectio & nomina literarum cognitione inferius denotata sunt.

Obedientia Abbatis Sancti Martini de Trasancos.

2 **E**go Nunno Abbas Cœnobii S. Martini, quod est situm territorio Trasancos secus flumen quod dicitur *Juvia*, pro Parochia Ecclesiæ Compostellanæ promitto canonicam subjectionem & omnem in Christo obedientiam Doño Didaco II. Ecclesiæ S. Jacobi Apostoli Episcopo, ut cum prædicto Monasterio & hominibus ei pertinentibus sim fidelis & obediens deinceps in perpetuum pro Diœcesi S. Jacobi, tam illi quam successoribus ejus canonice promovendis, tam ego quam successores mei eidem Monasterio præponendi. Hanc professionem feci ego Nunno Abbas Era I.C.XVIII. & quot VII. Id. Februarii. (anno. 1110) (1)

(1) Estò de rebus anno 1108. gestis, nunc sermo; præfatas meritò adjungit obedientias, quamvis aliquanto elapso tempore (ut præmisit) factas, usque quæ causæ pro vunc finem dederunt. Vide libro 2. cap. 56.

De Subjectione aliorum.

Recepta hujus Abbatis obedientia non multo subrepenti temporis articulo hanc professionem & obedientiam ab inferioribus scriptis devote suscepimus sub era M.C.XVIII. & quot Nonis Mar.

*Obedientia Monachorum, Abbatum, Clericorum,
& Laicorum.*

Nos habitantes apud Diöceses Bisancos, Trasancos, Lavacencos, & Arros, tam Abbates, Archipresbyteri, Monachi, & omnium illarum Ecclesiarum Rectores, quam & Comites, & Milites, & Dominæ, & universus populus quorum nomina & subscriptiones inferius notantur, vobis Ven. Dño D. II. Dei gratia S. Jacobi Apostoli Episcopo & Ecclesiæ vestræ veridice confitemur prædictas Diöceses Canonica institutione esse quondam Iriensi sedi subjectas per fines proprios & antiquos terminos, & quadam causa injusta existente inde sublatae sunt, & quia nos & antecessores nostros cognoscimus contra Canonum decreta erravisse, agnito veritatis tramite sponte subdimur tibi & Ecclesiæ tuæ promittentes obedientiam, ut deinceps simus concurrentes ad B. Jacobum census & debita quæ ad jus Sedis vel Diöceseos pertinent singulis annis fideliter vobis & successoribus vestris per dispositionem vestri Prælati, quem vos & successores vestri nobiscum & cum nostrorum successorum assensu unanimiter elegeritis, tam nos quam & successores nostri cum omni reverentia persolvamus & tali pacto hoc coram Deo & B. Jacobo unanimiter affirmamus, ut non nos, neque successores nostri, nullo unquam tempore ab hac promissione, & subjectione retra-

hamur, sed viribus nostris & toto nostro conamine abjecta & aliorum Pontificum prælatione & dominatu, ut prædiximus, vestræ vestrorumque successorum obedientiæ ac præceptis perenniter adhærentes, vobiscum in hoc sæculo educati, justè ac piè vivamus, & Cælorum Regna vestris orationibus & B. Jacobi intercessionem feliciter capiamus. Et si aliquis non credens in futurum recalcitrare vel quod stabilitum est irritare voluerit, quisquis fuerit, nisi resipuerit, perpetui anathematis gladio feriat. Cunctis autem observantibus sit Domini Redemptoris nostri atque B. Jacobi benedictio, & suorum peccatorum plena remissio, & in perpetuum cum omnibus Sanctis felix habitatio. Hæc confessionis & subjectionis scriptura plenum obtineat robur per omnia sæcula. Amen.

Confirmatores.

Petrus Floylaz Comes proprio signo confirmo. Comitissa Dña Mayor, uxor ejusdem Comitis, confirmo. Nunnus Abbas Cœnobii S. Martini de Juvia propria manu conf. Munina Floylaz soror prædicti Comitis proprio ore & subscriptione confir. Visclavara Froylaz & soror ejusdem Comitis, atque Munia Deo vota conf.

Nomina militum de Bisancos.

6 Hæc sunt nomina militum habitantium Bisancos, quæ inferius denotata sunt. Menindus Holmiz confirmo. Feruens Holmiz confir. Histarius Holmiz conf. Ovecus Froylaz conf. Rudericus Pelaiz conf. Vistrarius Pelaz conf. Gundisalvus Menendiz conf. Muninus Oduariz c. Veremudus Rageliz c. Joannes Vimaraz c. Veremudus Asmodi c. Petrus Veremudiz c. Fernandus Suariz c.

Nomina Sacerdotum.

7 **H**æc sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem juste B. Jacobo devoverunt & confirmaverunt, tam pro se præsentibus, quam pro ceteris suis sociis absentibus, atque pro universo populo, Pelagius Almondiz Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Cervalles conf. Didacus Fulgentiz Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Juvia conf. Vimara Presbyter S. Jacobi de Francia conf. Rudericus Sisnandiz Presbyter, & Prælati Monasterii S. Vincentii conf. Pelagius Veremudiz Presbyter Ecclesiæ S. Joannis de Pinnario conf. Guttierre Osoriz Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Magnios conf. Rudericus Muniz Presbyter Ecclesiæ S. Vincentii de Mediano conf. Oduarius Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Caurio conf. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Baraliobre conf. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Mametis de Laragia o. Joannes Presbyter Ecclesiæ S. Marinæ de Seliobre o. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Seliobre o.

Nomina militum de Trasancos, & Lavacencos, & Arros.

8 **H**æc sunt nomina militum Trasancos, & Lavacencos, & Arros habitantium, quorum nomina inferius denotata sunt, qui hanc subjectionem justè fecerunt tam pro se præsentibus, quam & pro sociis suis absentibus, atque pro universo populo. Nunnus Veremudiz conf. Ovecus Gundisalviz conf. Gundisalvus Petri o. Suario Teliz o. Veremudus Gelidiz o. Rageliz o. Menindus Gundisalviz o. Froyla Veremudiz o. Ovecus Muniz o. Petrus Muniz o. Petrus Gundisalviz o. Veremudus Hiscaz o. Egica Stephaniz o. Veremudus Petri o. Petrus Suariz o.

Nomina Presbyterorum ibidem morantium.

9 **H**æc sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem firma stabilitate, ut supra exaratum est, devoverunt & confirmaverunt, tam pro se, quam pro universo populo. Joannes Presbyter, Prælati Monasterii S. Juliani de Naraon conf. Moninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Sicha-rio o. Enindus Presbyter, Prælati Monasterii S. Stephani de Setes o. Suarius Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Castro o. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Avinio o. Erus Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Laco o. Garsia Presbyter Ecclesiæ S. Juliani de Lamas o. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Saturnini o. Rudericus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ Majoris o. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Lexa o. Muninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Lavacencos o. Vimara Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Sarantes, & Petrus Luz o. Gunsalvus Presbyter, Prælati Monasterii S. Mattheæi o. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Columbæ o. Pelagius Presbyter Ecclesiæ S. Georgii de Marinas o. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Romani de Doñius o.

Ego Pelagius Pelagii filius, & Presbyter illius patriæ indigena confirmante supradictorum assensu scripsi in Concilio, & confirmo.

Ad confirmandam hanc obedientiam. Cap. 36.

Acepta ergo tam Clericorum, quam populi obedientia præfatus Episcopus duos de Clericis suis, Gaufridum videlicet ejusdem Ecclesiæ Archidiaconum, & Petrum Capellanum super hujuscemodi omnibus, citato calle Romam direxit, qui à Domino Papa subsequentes literas huic negotio finem imponentes asportarunt.

Testamentum horum quæ pertinent ad Ecclesiam S. Jacobi.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Episcopo ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis ergo frater in Christo charissime petitionibus annuentes quas per fideles Ecclesiæ vestræ filios Gaufridum Ecclesiæ vestræ Archidiaconum, & Petrum Presbyterum Capellanum suggestistis, ad perpetuam Sanctæ Compostellanæ Ecclesiæ pacem ac stabilitatem pro B. Jacobi Apostoli reverentia præsentis decreti stabilitate sancimus, ut universa quæ ad ejusdem B. Jacobi Ecclesiam, in qua nimirum ejus corpus requiescere creditur, proprietario jure intra vestram Parochiam pertinent, sicut ex suprascriptorum fratrum relatione didicimus, quieta omnino & integra vobis vestrisque successoribus in perpetuum conserventur, videlicet terra de Superato, Dormiana, Bavegium, Coronatum, Mercia, Archipresbyteratus S. Pelagii de Circitello, Mons Sacer, Taberiolus, terra montium usque ad Avium, Morracium, Salniense, terra Termarum, terra de Arcubus, Iriense, Pistomarcus, Amaheæ & alii montes, Prucios, Trasancos, Lovacencos, Arros, Nemitos, Bisancos, terra de Faro, Coporos, Celticos, Brecantinos. In montanis duo Archipresbyteratus, Dubria, Barcala, Salagia, Gentines, & cetera usque ad Oceanum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesiæ continentur. Confirmamus etiam vobis quæ à Rege memoriæ nobilis Ildefonso & à sororibus ejus Gelayra videlicet atque Urraca, & à suprascripti Regis genero Comite Raimundo & ejus conjugè Urraca ejusdem Regis filia B. Jacobo & ejus Ecclesiæ Chirographis seu testamentis legitimis oblata sunt, videli-

cet

cet Monetam Compostellanae Civitatis, Monasteria Pilonium & Branderizium, Ecclesia S. Mametis cum omnibus pertinentiis eorum, domos in Civitate Compostellana. Confirmamus etiam vobis oppida, seu praedia, quae à superioribus Hispanorum Regibus data sunt, videlicet Honestum, Farum, Castellum S. Mariae de Lanciata cum pertinentiis eorum, Ecclesiae SS. Victoris & Fructuosi, & Villam Cornelianam in Portugalensi pago cum pertinentiis suis. Decernimus itaque ut nulli & omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Dñi. Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonae actionis percipiant, & apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Datum Laterani per manum Joannis Sanctae Romanae Ecclesiae Diaconi Cardinalis ac Bibliothecari XI. K. Maii, Indict. III. Incarnationis Dominicæ anno M.C.X. Pontificatus autem Dñi. Paschalis secundi Papae anno XI.

Anno
1110.

De oppressione Sanctae Ecclesiae, & de invasione Ecclesiae S. Michaelis in Compostella. Cap. 37.

I P. Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri
D.

D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Oppressiones & angustiae quas in partibus vestris Ecclesia patitur, gravi cor nostrum mœrore afficiunt: unde & omnipotentem Dñum. ut vobis subvenire dignetur oramus, & vos ipsos monemus, ut strenuos viros ad defensionem Ecclesiae suscitare curetis. Petitionem quam nobis tam vestra quam ex Cleri & populi parte, Ecclesiae vestrae filii G. Archidiaconus & Petrus Capellanus, qui ad nos missi sunt, suggesserunt, ad præsens implere non possumus, sicut idem nuntii vobis poterunt vivis vocibus intimare. Ceterum id vos indubie scire volumus, quia nos exaltationi vestrae Ecclesiae congaudemus. Cupimus enim eam competenter pro B. Jacobi meritis honorare.

2 Idem quoque P. nostrae Ecclesiae Capellanus, super quodam spurio nomine Suario qui amplius saeculari potestati fulgebat, quam Subdiaconatus officio vacabat, in praesentia Domini Papae querimoniam latine ventilavit. Suarius enim suarum trium robore vallatus, sine aliqua justitiae repetitione, tertiam Ecclesiae S. Michaelis portionem, Mense Januariò nondum finito, ei cum summa violentia abstulit, cujus tempestatis impetum ferre non valens, ad Domini Papae celsitudinem confugium fecit, cernendo Suarium injustitiae nebula esse obductum, de cujus Ecclesiae restitutione subsequentes literas Romanae auctoritatis sigillo munitas suscepimus.

De Redintegratione eidem Ecclesiae.

3 *P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem. Filius noster P. Ecclesiae vestrae Capellanus adversus Suarium conqueritur, quod saecularibus potestatibus usus Ecclesiam S. Michaelis quae in Civitate vestra sita est, ei violenter abstulit, unde quid in Canonibus cautum sit,*

Anno
1109.

sit, non ignorat fraternitas tua. Mandamus itaque dilectioni tuæ, ut eum convenias, quatenus ei prædictam Ecclesiam restituat, & quiete tenere permittat: alioquin canonica sententia feriatur, & Ecclesia ipsa interdicatur.

Confirmatio Cardinalium & ceterorum. Cap. 38.

Literas denique quas de confirmatione vestrorum Cardinalium, quos Deo juvante ad decus vestræ Ecclesiæ in Ecclesia statuimus, & de investitura Ciniensis Monasterii, de illis etiam qui incesto conjugio filias suas astringunt, & de aliis diversis negotiis in unum coligere non incongruum duximus, quia ante mortem Regis nos eas suscepisse meminimus. Sed ante quam ad alia transeamus, de militibus qui causa Hierosolymitanæ visitationis loca vestra Maurorum incursionibus debastanda relinquebant, sicut literas prius suscepimus, sic eas non immerito in serie libri præponimus.

Ne occasione Hierosolymitani itineris occidentalis depuletur Ecclesia. Cap. 39.

P. Episcopus servus servorum Dei. Clericis & Laicis Al. (*) regnum habitantibus salutem & Apost. benedict.

Magnum vestræ salutis dispendium facit, quod Apostolicæ Sedis præceptis obedire contemnit. Scripsimus enim vobis præterito tempore, ne Hierosolymitanæ expeditionis occasione partes vestras disereretis, quæ Maurorum & Moabitarum quotidianis incursionibus impugnantur, non parum enim in discessu vestro illorum tyrannidem occidentalibus partibus formidamus. Quare nos partium vestrarum, tam Clericos quam Laicos, quos videre potuimus, à Hierosolymitana professione desistere, & ad patriam suam

(*) Aldefonsi, scilicet, VI.

redire præcipimus. Latores quoque præsentium Munionem, & Didacum, & Nunonem cum sequacibus suis à nobis coactos redire sciatis. Unde etiam vestræ dilectioni præcipimus, ne quis eos pro reditu hoc infamare, aut calumniis aliquibus præsumat impetere. Vobis ergo omnibus iterata præceptione præcipimus, ut in vestris partibus persistentes Moabitæ & Mauros totis viribus impugnetis: ibi largiente Deo vestras pœnitentias peragatis: ibi Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli & Apostolicæ eorum Ecclesiæ remissionem, & gratiam percipiatis. Datum Laterani VIII. K. Aprilis.

Vocatio ad Concilium. Cap. 40.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis B. Toletano, G. (1) Bracarensi & eorum suffraganeis, & D. Compostellano salutem & Apostol. benedict.

Quantum veritatis hostibus terrorem, quantam Ecclesiæ fortitudinem Synodalis Concilii procinctus comparet, dilectio vestra cognoscet: qua propter & nobis & vobis vivaciter providendum est, ut auctore Deo, in plenariam debeamus Synodum convenire. Quam eodem Deo nostro præstante Sanctorum Apostolorum juvantibus meritis, in exordio proximæ Quadragesimæ celebrare decrevimus. Hortamur ergo strenuitatem vestram, ut omni occasione seposita, convocatis Diœceseos vestrarum Abbatibus, in prædicto tempore ad Urbem convenire curetis. Sancti Facundi Abbatem non dissimiliter invitamus.

De
(1) Giraldus Bracharensis obiit die 5. Dec. anni 1109. Eo autem anno invitatio facta ad Concilium Romæ habitum anno 1110. 3. Non. Mart.

Anno
1109.

De causa Pelagii. Cap. 41.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis G. Bracarensi, Didaco Compostellano, A. (1) Tudensi, salutem & Apostol. benedict.

Causam Pelagii multis presentibus fratribus nostris diligenti indagacione discussimus, in qua nimirum discussione juxta literarum vestrarum tenorem ex ipsius P. confessione patuit viduam illam ob timorem raptus Religionis sumpsisse velamen, quod multi etiam qui presentes aderant, ore proprio fatebantur. Ceterum juxta Cartaginensis Concilii prescriptum, nec se Deo devovit, nec laicali veste abjecta sub testimonio Episcopi vel Ecclesie in religioso habitu apparuit. Quia igitur eidem temporalis velationi Sacramenta hujusmodi defuerunt, Matrimonii Sacramentum quod idem P. cum ea contraxit, nullatenus videtur esse solvendum. Verum enim vero quia juxta B. Innocentii sanctionem religiosum propositum simulavit, ei agenda aliquanto tempore penitentia injungatur: non enim juxta Apostolum pollicitae fidei irritatione constringitur. Hac igitur ratione collata eundem P. in conjugio permanentem a vinculo excommunicationis absolvimus. Datum Laterani Idibus Martii.

De illicita Copulatione. Cap. 42.

P. Episcopus servus servorum Dei Principibus, Militibus, ac ceteris Laicis per Hispaniam in Gallitiam salutem & Apost. bened.

Grave valde & horrendum de vestris partibus flagitium nuntiatur: non solum enim juxta Prophetam, sanguis sanguinem tangit, sed sub specie penitentiae percipiendae, quidam ultronei hujus nequitiae feruntur auctores, quasi in fla-

(2) Tudensis Episcop. Adefonsus erat.

gitio permanentibus locus pœnitentiæ pateat : & quiaam tamen renitentibus peccata plerumque confingunt. Ceterum sub spe pœnitentiæ Deum offendere, hoc est pœnitentiæ sibi aditum denegare. Quicumque igitur filios vel filias suas incestis nuptiis copulant, eodem se reatu astrictos noverint quo & ii qui copulantur astricti sunt, nisi eos juxta facultatem suam dirimere sepositis dolis mera voluntate curaverint. Hæc igitur ne de cetero fiant, modis omnibus interdiciamus, & fratribus nostris Episcopis penitus coercenda præcipimus. Datum Laterani II. Kal. Novembris.

De Abbate Ciniensi. Cap. 43.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis B. Apostolicæ Sedis Legato, D. Compostellano, D. Minduniensi, P. Lucensi, salutem & Apost. benediçt. Abbatem Ciniensi Cænobia ex conventus Episcopalis sententia restitutum P. Comes Froylax loco suo violenter excusit: vos autem tanto officii vestri fervore flagratis, ut tantam Ecclesiæ injuriam tacitis clamoribus toleretis: nec illud Prophetæ opprobrium pertimescitis, quo ex divina indignatione dicitur, Nocte tacere feci matrem tuam. Expergiscimini igitur & clamate, & eundem Comitem modis omnibus congruentibus convenite, ut Abbatem ipsum Nunonem in locum suum redire, & res Monasterii secundum Episcoporum sententiam quiete tenere permittat: quod si usque ad proximæ Quadragesimæ medium contempserit facere, vos eum tam nostra, quam vestra auctoritate coercere curate.

De Monasterio Ciniensi.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis Bernardo Toletano Apostolicæ Sedis Vicario, & Didaco Compostellano salutem & Apost. benediçt. Postquam de Monasterii Ciniensis causa eam quam

Anno 1109. *notis sententiam scripseramus, veniente ad nos filio nostro P. Comite plurima ejusdem Monasterii monimenta prolata sunt: in quibus patenter agnovimus locum ipsum ad conversationem sanctimonialium institutum. Præterea significatum nobis est locum ipsum non tantarum existere facultatum, ut duarum ex eis valeant congregationum stipendia ministrari: unde magis congruum visum est, ut si fieri potest prior in eo sanctimonialium status reformetur: si vero id omnino fieri non potest, ne monastica illic religio penitus pereat, Monachorum Congregatio admittatur. Datum Laterani III. Idus April.*

De eodem.

P. Episcopus servus servorum Dei dilectio fratri D. Compostellano Episcopo, salutem & Apostol. benedict. Qualem quamtamque tua fraternitas erga nos dilectionem gerat, fidelibus obsequiis & operibus aperte demonstrat, quæ licet longis sit à nobis terrarum spatiis separata, præsentem se tamen nobis reddit, & animi charitate, & frequentium obsequiorum exhibitione. Quapropter & nos te ut fratrem nostrum dilectionis mutuae munere recompensantes, monemus & rogamus, ut à cæptæ bonitatis tramite ac cæptæ dilectionis exhibitione, nulla aliquando velis occasione animum avertere. De suscepta autem officii dispensatione curam & sollicitudinem, ut miles strenuus, habere satage, & ita rerum terrenarum abundantia frueri, ut cælestium præmiorum non debeas dilectione carere: exteriora tibi & transitoria non adeo animum implicant, ut æternis & permanentibus bonis priveris: terrenis semper præpone cælestia. perituris æterna: talem te prorsus in omnibus exhibe, ut boni Pastoris mercedem à pastore pastorum merearis recipere. Oblationes quas per nuntios tuos nobis direxisti, gratanter accepimus, & pro eis gratiam referimus. Quod autem quibus-

busdam tuis postulationibus assensum ad præsens accommodare nequivimus, certa ratione fit. De Abbate Ciniensi super quo nos consuluisti mandamus, ut eum Monasterio restituas, ut ibi regularem ordinem & vitam Monasticam cum fratribus ducat. Sanctimonialibus autem in aliquo loco convenienti positis, victus & omnia necessaria ab eodem Abbate dari decernimus. Datum Laterani Kal. Maii.

De Mitris habendis. Cap. 44.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo, dilectis filiis Compostellanæ Ecclesiæ Canonicis, salutem & Apostol. benedict. Petitionem vestram quam nobis per filium nostrum G. vestræ Ecclesiæ Archidiaconum suggestistis, paterna benignitate suscepimus. Id enim tamquam magis proprium Romana semper Ecclesia habuit, ut dignitatum suarum gratias aliis Ecclesiis tamquam mater filii impertiret. Præsentium igitur literarum vobis assertionem concedimus, ut in solemnibus diebus majores Ecclesiæ vestræ personæ intra Ecclesiam mitris gemmatis capita contegantur, in speciem videlicet Presbyterorum seu Diaconorum Sedis Apostolicæ Cardinalium. Vestra igitur intenderit circa Sanctam Sedem Apostolicam gratos semper existere, ut sive in capite, sive in membris Compostellanæ Ecclesiæ gratiam super gratiam contulisse, merito semper tamquam in bonis filiis Mater Ecclesia Romana congaudeat. Datum Laterani Nono Kal. Novembris. (*)

Quod super altare B. Jacobi nemo celebret Missam, nisi Episcopi, vel septem Cardinales. Cap. 45.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri D.

(*) *Intrusa hic Bulla supra posita Cap. 35. quæ ad illum tantum pertinet locum.*

Anno
1109.

D. Compostellanæ Sedis Episcopo salutem & Apostolicam benedict. Piæ voluntatis affectus prosequente debet studio confoveri, ut Ecclesiastica utilitas Apostolicæ Sedis favore vires accipiat, & accrescat. Significavit nobis paternitas tua, quod secundum Romanæ Ecclesiæ consuetudinem septem Cardinales Presbyteros in Ecclesia tua ordinaveris, qui ad altare B. Jacobi Missarum officia succedentibus sibi vicibus administrent: quod nostrarum exoptulas literarum munitione firmari. Nos itaque dilectionis tuæ petitionibus annuentes, ordinationem tuam præsentibus literis, & apostolica auctoritate firmamus, statuentes, ut nec per te, nec per tuorum quemlibet successorum constitutus ille Sacerdotum numerus imminui debeat, aut immutari, nec per aliam quamlibet personam, nisi per præfatos Sacerdotes, aut Episcopos, aut Romanæ Ecclesiæ Legatos, Missarum super altare B. Jacobi statuimus solemnia celebrari. Datum Beneventi III. Kal. Novemb.

De probitate & scientia Regis Adefonsi, & de pace in Regno ejus, & de furamento à Gallæcis apud Legionem facta Adefonso filia Comitis Raimandi adhuc puero.

Capit. 46.

Magna igitur Præsulis prudentia, hereditates, Ecclesias, & Villas, quas superius ordine minime observato prænotavimus, pervigili sollicitudine, & immenso labore acquisivit, & acquisitas Ecclesiæ suæ juri in perpetuum mancipavit: multas etiam alias his adjecit, à nobis prætermissas, utpote ignoratas, quas qui scire voluerit eum ad scripturarum cognitionem in thesauro B. Jacobi Ecclesiæ repositam & servatam ire præcipimus. Hæc autem supra dicta omnia ante mortem Regis nostri Catholici bonæ memoriæ Adefonsi à Præsule sunt juste acquisita. Qui nimirum Rex miræ sanctitatis virtute conspicuus, atque ferventis ingenii capacitate mirandus, quam du-

duris ictibus & assiduis incursionibus terga suorum hostium cæciderit, proculdubio novimus, quia ea loca quæ à potestate Ismaelitarum gladio suo invicto liberavit, corporali intuitu prospeximus. Regnum etenim Toleti, Castella, Civitates, & Oppida quæ ultra decursum Dorii fluminis esse noscuntur, in quibus christianæ professionis Religio tenetur, & observatur, à cultura gentium, numina vana colentium, penitus evacuavit. Quo nimirum loco Ecclesiâs faciendos desudavit, & consecratos divino cultui mancipavit. In regendis autem subditis, licet præpotentissimus esset, tantæ discretionis, & sapientiæ, & humilitatis extitit, quantam, si describere vellet humanum ingenium, nequaquam posset. Non enim singularitate culminis lætabatur, sed æqualitatem conditionis in se ipso contemplantur. Sciebat enim quia si æquales natura sibi subditos despiceret, sive eos uti decet non regeret, totius creaturæ rectorem, sub quo omnes natura æquales sunt, modis omnibus offenderet: unde à subditis quam justo & temperato moderamine debita potestatis exegerit, seu quam pacificus circa eos extiterit, post ejus obitum nobilium virorum pernicies, & subsequencia bella crebrius exorta, parte monstraverunt. Hic Rex cum ejus generum Consulem Raimundum à visione præsentis lucis fatali funditus subduxissent, & ejus filius, qui adhuc triennii tempus nequaquam expleverat, piissimi Regis præsentaretur, ex internæ pietatis affectu super eum misericordiæ viscera commovens, omnes Gallatiæ nobiles, Consules, & Principes qui ejus præceptione cum puero iverant apud Legionem, tali alloquio affatus est: »Omne equidem Gallætiæ regimen & jus pueri pater obtinuit, & ideo vos omnes qui ejus jura, & honores eo vivo tenuistis, & eo mortuo adhuc tenetis, filio ejus, nepoti meo, proculdubio famulatores exhibeo, & totam ei Gallatiam concedo, si ejus mater Urraca virum ducere voluerit, nec ab eo etiam mi-

Anno
1109.

„mihi ipsi ulla ulterius obsequia depono. & ut omni-
 „bus his in auribus vestræ præsentiae profero sine ullo scrupulo
 „pulo dubietatis, fidem adhibeant præsentem Vienense Ar-
 „chiepiscopo præfati pueri patruo; in manibus Domini
 „Didaci Secundi Ecclesiæ B. Jacobi divina dispensatione
 „Episcopi, discreti videlicet viri, hujusmodi jusjurandum
 „vos dare præcipio, quatenus præsentem puerum in Do-
 „minum suscipiatis, & susceptum cautius & vigilantius
 „custodiatis: honorem etiam quem vobis præsentibus ei
 „attribuo, etiam contra me ipsum si injuriosus ipsi exti-
 „tero, totis viribus defendatis.” Facto igitur intra mœnia
 Legionis, sicut audivimus, juramento, & à Pontifice Com-
 postellanæ Ecclesiæ solerti cura recepto, cum auctoritate
 tanti Principis ad sua quisque reversus est.

*De morte Regis Adefonsi, & de discordia, & ceteris
 malis ingruentibus. Cap. 47.*

Cum autem fere biennium pertransisset, hic Rex Ade-
 fonsus moritur gravitate doloris, qui lux & clypeus
 Hispanis extitit oris, sub Era M.C.XVII. & quot III.
 Kal. Jul. (1) quo nimirum mortuo & fides, acsi num-
 quam esset, postponitur, & pax quæ principatum diu
 possederat; cum rectore suo amittitur. Inde etiam per to-
 tam Regni ejus latitudinem bellum seditio, & fames exoritur:
 inde etiam tellus non solum debita cultura privatur,
 sed omni rectitudine viduata desolatur. Quamobrem inter
 Consulem Petrum (2) & quosdam Gallatiæ nobi-

(1) II. Kal. Julii legendum, Era 1147. nempe ultimo die Junii
 anni 1109.

(2) Petrus Froylaz Comes de Trava, nutritor Regii pueri Adefonsi VII.
 de quo multa in hoc opere, locis in generali indice consulendis.

biles jūsjurandum, quod Dño. suo fecerant, non attendentes postposita pacis connexione, magna discordia pullulavit. Quod idem Cōsul, cujus custodiæ puerum vivens pater attribuit, cupiens evitare, nunc blandis sermonibus, nunc minarum illationibus eorum contumaciam compescere tentavit, quatenus eos de tenebris ignorantiae semoveret, & ad statum rectitudinis quem incaute reliquerant, solerter perduceret. Sed quia cor quod iniquitate gravatur, si superna gratia desit, nec verborum copia, nec sermonum abundantia illustratur, nebula erroris abducti, atque nimio furore succensi verbis Consulis credere recusarunt. Tali etenim adinventæ germanitatis pactione connexi erant, ut sese hostium fortitudinem mutuo & indefesso robore adjuvarent, & omnia adversa unanimiter tolerarent. Qua securitate vallati, à concordiae unione animum semovebant, à quibus Compostellanus Episcopus summo opere invitatus, & multa prece efflagitatus, solatium tantæ germanitatis hac intentione suscepit, quatenus pacem & stabilitatem Ecclesiæ conservaret, & salute totius Regni Gallatiæ indefessa sollicitudine invigilaret, & eis dissuadendo, & violatæ fidei periculum ostendendo, modis omnibus quibus posset, Consuli concordaret. Recepto itaque supradictæ amicitiae contubernio, & intercedente non multo temporis intervallo, præfati nobiles terræ, quoniam Compostellanum Episcopum ingenio clarum, consilio providum, ratione discretum, veracem, & rectitudinis zelo ferventem, in omnibus & per omnia cognoverunt, circa *Castrum Biti* solertiam tanti Præsulis invitantes, juramentum & fidelitatem ei fecerunt, licet multi de melioribus Gallatiæ ante hoc novæ germanitatis inventum præfato Episcopo hominum fecerant propter solidatas & præstamina, quæ uberius ab ejus largitate susceperant, veluti Arias Petriz, Petrus Gudesteiz, Joannes Didacides, & Pelagius Gudesteiz, & alii quam

Anno
1109.

plures egregii milites quos sibi hominii vinculo vehementer astrinxerat. (*)

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ad hoc omnipotens Deus te populo suo præesse constituit, ut eorum peccata corrigas, & Domini adnunties voluntatem: Stude igitur secundum datam tibi divinitus facultatem, tantum incesti facinus, quod à Regis filia perpetratum est, debita ultione corrigere, ut vel à tanta præsumptione desistat, vel Ecclesiæ consortio, vel sæculari potestate privetur.

De illicito connubio Regis Aragonensis & Reginae, & de guerra inde orta inter Gallæcos. Cap. 48.

Interea sumpto Rege Aragonensi, cui incesta conjugii copula Urraca Regina inhæserat, eadem Regina pro filio suo in partes Gallatiæ nuntios suos celeriter destinavit: & quoniam eundem filium in Regni fastigia sublimari prorsus inardebat, ne tanto gaudio privarentur, ad ejus sublimationem omnes Gallatiæ nobiles invitavit, cujus jussa sine ulla dilatione complentes, iter suum cum omni festinatione arripuerunt. Cum autem incolumes Legionem transissent, Regi Aragonensi viro videlicet suo (si cum esset ei proxima consanguinitatis linea junctus, vir ejus est nominandus) eandem Reginam reconciliatam, & alligatam verissima relatione didicerunt. Unde vehementi mœrore affecti, Consulem Enricum, præfati pueri avunculum, celeriter acersentes quid ex hoc rei eventu acturi essent, diligenti curâ consuluerunt: cujus prudenti

(*) Absque titulo literæ adlate Pontificis, de illicito Reginae Urracæ & Regis Aragonensis connubio, de quo statim.

ti consilio fortiter excitatus. Consul Petrus quosdam ex illis, qui jusjurandum filio Comitis mentiebantur, juxta *Castrum Soricis* (1) in itinere cepit, & cum eis in Gallætiâ celeri cursu regreditur, pro quorum postea solutione *Castrum* (2) *Minei* suscepit: ubi eam, quæ uxor sua esse cognoscitur, cum filio & Dño suo quem ipsi in gremio suo aluerant, quasi sub tutâ defensione celeriter intromisit. Cujus intromissionis damna indigenæ tolerare nolentes, & Consulem de finibus illis cum ingenti dedecore pepulerunt, & sine intermissione debita jura promissæ fidei violantes, cum illis qui eorum nequitia participabant, Dominum suum, quod dictu nefas est, & ejus nutricem in Castro *Minei* impudentius obsederunt: cujus obsidionis laborem cum obsesi propter annonæ & potus paucitatem, obsidentes vero propter diutinam stationem, jam ultra fame affecti tolerare nequibant, alterutra conventione jusjurandum ex utrâque parte octava manu firmatum suscipientes unanimiter decreverunt quatenus obsesi *Castrum*, & quemdam quem vincitum tenebant, *Oduarium* videlicet *Ordonidem*, obsidentibus absque ulla redemptione solverent, & ipsis ductoribus *Comitisa* cum omnibus quæ intro erant, ad propria sine aliquo detrimento incursu remearet.

De obsidione Castelli Minei. Cap. 49.

Sed quia illustres viri, qui cum *Comitisa* famulatum regali puero diligentius exhibebant, de eorum fide, quasi futurorum præ sagii, aliquantulum titubabant, se egresuros à *Castro* omnino denegaverunt, si *Compostellani* Pontificis præsentia deesset, in quo solo fidei ubertas tum

(1) *Hodie* Castro *Xeriz*. (2) *Castrum Minei hodie* S. *Mariæ* de *Castrelo ad ripam Minei quatuor circiter leucas infra Auriam*.

Anno
1110.

temporis plenarie redundabat: qua propter ad eum legatione super his omnibus destinata, ex utraque parte bis & ter eum cum omni solitudine invitaverunt: qua nimirum legatione suscepta per nuntios suos quos ad eos extemplo præmisit, se iturum celeri cursu spondit: nitentur enim de tam ineffabili laboris angustia & Dominum suum eruere, & eos dissidentes concordiaë ligamentis devincire, & pacem terræ funditus reformare. Directo itaque calle cum præfatus Episcopus ad Ernegum fluvium cum paucis de suis militibus pervenisset, nuntios suos quos jam præmiserat, reperit: quo in loco licet se fraudulentam legationem suscepisse quorundam relatione compireret, tamen ab incepto calle pedem bonæ intentionis retrahere recusavit. Ipse namque tam de incepto piæ devotionis studio, quam de illis quos privilegio hominii sibi alligaverat, nimium confidens, duos nuntios Munionem videlicet couterinum suum, & P. Gutierrezem diversa de causa ad eos secundo direxit: Munionem, qui ab inimicis Pontificis & à Comitisa, quid de hoc negotio acturi essent disceret: Petrum vero, qui tunc temporis hostis Comitæ habebatur, ut ab inimicis præfati Consulibus, si forte fortuito laqueos prodicionis tetendissent, quoquo modo rimaretur. Qui celeri cursu redeuntes, non solum se nullas insidias reperisse dixerunt, verumetiam Ariam Oduaridem ad Episcopum, qui securius eum præcederet, & ei dubietatem prodicionis auferret, obviam venire fecerunt. Cujus contubernio fretus usque ad ripam Minei cum eo loquendo pervenit.

112 Quo in loco celebrata Missarum solemnitate, postquam sui milites sua tentoria firmaverunt, auditu nefandæ prodicionis perculsi, ne fluvium transmearet, Episcopo multiplices causas ostendendo interdixerunt: quod etiam militibus A. Petridis, & aliis probis probantibus crede-

dere contempsit, in eis quippe nimium confidebat : tum propter germanitatem invicem habitam, & hominum quod sibi postea ipsi ultronei fecerant; tum propterea quia fere omnes de ejus Parochia erant, & solidatas & præstamina ab ejus largitate susceperant. Hac igitur securitate persuasus cum duos alios nuntios ex parte Comitissæ, Sanchium videlicet Ramiridem, ex alia vero parte Rudericum Sanchidem sese cum omni festinantia invitantes, cominus suscepisset, proculdubio lembum intrare non formidavit: ad cujus ingressum dum sui milites juxta morem patriæ vana auguria diligenter investigarent, & majorem aquilam è contrario transeuntem diligentius inspexissent, insuper equidem omnes uno omine pelculsi tertio & quarto eum ne illo iret vehementius increpaverunt : quorum dicta quia non tantum ex sensus abundantia, quantum ex matre errorum, videlicet ignorantia, processerant, & præfatus Episcopus benigna cordis aure suscipiens, tale fertur eis dedisse responsum. Nolite inquam, Karissimi filii, his nugis & vanis tentationibus propositum bonæ intentionis disturbare: omnipotentem namque Dñum totius creaturæ gubernatorem secreta sui consilii hujusmodi avibus; & brutis animalibus, nullatenus commisisse noveritis.

Quando Episcopus Castellum Minei adiit.

3 **H**ac inexpugnabili ratione deviçti omnes milites ora sua fræno compescentes conticuerunt, deinde cum tribus sociis se comitantibus P. Anaide Clerico, & Canonico suo, & M. Gelmiride, & P. Gutierrezide, qui ejusdem prodicionis intimator dicitur & esse non dubitatur, ad aliam partem fluminis incolumis pertransisset, cum
pro

Anno
1110.

proditoribus suis, Petro videlicet Aria, & aliis (*) secretum colloqui habuit quo in loco eis imminetia terræ pericula sapienter ostendit, atque eos vigilantî cura & tota diligentia interrogavit, quatenus de fraude, quæ sepius suas aures attriverat, eis referentibus veritas sibi quoquo modo manifesta claresceret. Sed quia à mente quam sua iniquitas deprimit, superna se veritas abscondit, cum vulnus prodicionis in pectore servarent, ut iniquitati iniquitates celerose accumularent, ejus celsitudini cum jurejurando se prodicionem minime facturos modis omnibus denegaverunt: nos etenim tuæ paternitati, inquirunt, per certam hominî subjectionem colla nostra submisimus, & post hæc omnia felle malignitatis non infecti, aliquod dedecus tibi inferre excogitavimus? Imò etiam si forte fortuitu ab aliquo aliquod dedecus tibi inferri viderimus, nos usque ad necem corpora nostra tui amore periculis obiecturos esse discretio tua confidenter agnoscat.

Quod factò juramento proditores invitaverunt eum ad cœnam. Cap. 50.

His igitur dictis & promissis falsis Episcopus illectus, ad sublimitatem turris in qua Comitisa cum Dño suo sedebat pedetentim ire aggresus est: cujus adventum cum superius astantes jam vicinius aspexissent, tanta cordis hilaritate, tanta etiam mentis jucunditate eum susceperunt, quanta illi lætitia gavisi sunt, quos baratro demersos, superna charitas sua præsentia visitavit. (1) Quo in loco cum de multis alterutra allocutio acta esset, extra Castri munitiones ex utraque parte sa-
cra-

(*) Præcipui prodicionis auctores erant *Arias Perez, Petrus Arias, Ferdinandus Sanchez, & Oduarius Ordoñez.* (ex cap. 66.)

(1) *Nollem hunc blandiendi modum imiteris.*

cramenta duodecima manu firmata, ea conditione præsentè Pontifice firmaverunt, quatenus in subsequenti die Castrum illud eis funditus redderetur. Et ipsam eandem Comitissam cum nobili puero Dño videlicet suo, & cum omni sua militia & suppellectili usque ad virum suum sine detrimento ipsi conducerent. Firmata igitur hujusmodi pactione cum recedente die nox jam vicinius incumbebat, ultra flumen ubi totam suæ militiæ cohortem reliquerat, ubi etiam sibi & illis sumptus necessaria parari præceperat, se iturum circumstantibus dixit. Illi autem qui intra sinum suæ mentis proditiōis horrendæ sibi pila præfixerant, qui jam ad perficiendum suum dedecus unanimiter conspiraverant, paternitatem ejus obnixius deprecati sunt, hortantes eum ne in tam profundæ noctis conticiniō fluvium transmearet: quorum blandis sermonibus acquiescens Episcopus effectum suæ petitionis eis sine mora attribuit. Porro Fredenandus Sancides, cujus dominio Lemensis Provincia tunc temporis opprimebatur, eadem nocte eum procurandum his fraudulentis verbis suscepit: oportet, inquit, te Sanctissime Pater & Dñe, qualem nunquam sumpsisti, hodie mecum cœnam sumere.

Machinamentum proditiōis. Cap. 51.

Quantus autem vel qualis cœnæ fuerit apparatus, subsequenti diei proditiō manifestavit: & quia multoties animus solet esse futurorum præagus, totam fere noctem illam insomnem duxit Episcopus. Mane itaque facto cum quorundam ejusdem Provinciæ indigenarum ad se veluti ad fontem misericordiæ confugientium, confessionem patula aure percepisset, eisque misericordiæ viscera aperiendo, modum pœnitentiæ prout decebat injunxisset; supradictus Fredinandus facie proditiōis peragendæ præceteris æstuans; cum quibusdam complicitibus suis Epis-

Anno
1110.

copum ut inceptæ deditiois negotium citius perageret, dolosa circumventionem increpare non horruit: & quia dies in studio bonæ operationis ad effectum tendebat, pravæ voluntatis effectum se non posse consequi formidabat. Pius ergo pater à dextris & à sinistris habens arma, ejus insolentiam charitatis ardore diffusus sustinuit: primitus, inquit, fili, juxta veritatis vocem oportet me Regnum Dei evangelizare, deinde his quæ mundi sunt curam impendere.

De Comitisa. Cap. 52.

Consulto itaque primum juxta pastoralis curæ sollicitudinem ovium deposito, cum magna circumstantium lætitia deditioem facturus Castrum intravit, ad quem utpote ad portum salutis intra aditum Castri residentem, ab ipsa turris summitate, qua veluti in maris profunditate Comitisa cum regali puero detinebatur cum alia non modica nobilium turba, summa cum jucunditate descendit. Quo in loco donec sui omnia supellestilia apportaverunt, latus Pontificis claudendo cum Regio puero permansit.

De Captione Regis pueri, & Comitissæ. Cap. 53.

Dumque ibi tanti patris præsentia se esse excogitaret munitam, proditorum turba gladiis, clypeis instructa, atque omni genere armorum horrenda, per Castri hostium impudentius irruit, & unanimiter ad tollendum puerum, ipsa in gremio suo jam jam propter inopinatum assaultum & armorum strepitum fere exanimem tenebat, festinantius cucurrerunt: quem quidem quia ipsa de eorum manibus nitebatur eruere, more leonum in eam frementes, ei terribiliter comminati sunt, quod nisi eum festinanter dimitteret, eam proculdubio, quod grave est dictu: fece tenus dehonestarent: quorum dicta acer-

rime prolata cum Pontificis aures vehementer perculerant, ejusdem Præsulis summa puerum solertia ferme exanimem suavi tactu de Comitissæ manibus auferens, Ordonio nutritori suo custodiendum cum diligenti cura attribuit. De cetero ipsam Comitissam genas suas vehementi impetu dilanantem, atque ad instar undantis fluminis lacrymis effluentem, ad altitudinem turris, qua sua sponte descenderat, cum Dño suo, & quibusdam aliis, gravi cum dedecore captam deduxerunt.

De rapina rerum Pontificalium. Cap. 54.

His igitur ita peractis cum nobiles & egregios milites, qui cum Comitissa regali puero obsequabantur, graviter percuti, dehonestari, atque propriis facultatibus expoliari, præfatus aspexit Episcopus, duobus tantummodo Clericis comitatus præ nimia cordis angustia quasi aliquantisper sui oblitus, tristis humi resedit. Munitionem namque couterinum ejus quem gratia legationis ad Ariam Petriz extra Castrum direxerat in ipsa legatione consimili dolo & proditione ceperunt. Ceterum juxta Joannis sententiam, ut *qui nocet noceat adhuc, & qui sordidus est sordescat adhuc*, ut super iniquitatem scelus propensius augmentarent, Pelagium Martini, & Leovegildum Luz suæ malignitatis complices, cum maxima parte suæ militiæ, & tota illius terræ germanitate ad invadenda Præsulis tentoria, atque ad diripienda ejus militum spolia, sitibunda cupiditate ultra fluvium destinaverunt: qui sub pacis figmento euntes, & cum eis infraudulento colloquio perdurantes, eorum mansionem & castra armata manu terribiliter invaserunt: unde proditionis felle inebriati, atque suæ cæcitatibus calligine obfuscati, non solum omnia Præsulis suppellectilia abstulerunt, verum etiam (quod humanis auribus terribile insonat) in ejus Capellam suas manus sacrilegas injecerunt: ejus namque casu-

Anno
1110.

lam (1) juxta insaciatam luporum rapacitatem, inter se frustatim diripientes, suis pravis usibus profuturam conservari non horruerunt: ex qua nimirum casula suarum vestium oras & limbos quasi decorando sine ulla mora turpissime dedecorarunt. Aureum quoque vasculum quo Dominicum corpus, nostra scilicet hostia salutaris, immolatur, trimembri divisione partientes, ille inferiorem partem, iste vero superiorem, hic autem reliquam partem sibi execrabilius vendicare, proculdubio non formidarunt. Arcam denique argenteam, & Crucifixum mirifica aurificis manu consculp- tum, nulla dissimili ratione partiti sunt. Quid plura? Non solum omnes fere equitaturas, & totius militiae proci- nctum, verum etiam non qualescumque sarcinulas, styli tædiosum laborem evitando, præterimus. His itaque so- lenter præcognitis tantus timor, & tam inopinatus hor- ror totam Compostellæ Ecclesiæ militiam perculerat, quod relicto viæ compendio per nemorosa montium cacumina eundo ad propria non sine magno labore pervenit.

Quando Proditores transierunt Mineum cum Pontifice.

Cap. 55.

Facta autem superius audita proditione cum Pontifice & quibusdam aliis nobilibus, & Petrus Arias & filius ejus ipsa eadem die à Castro exeuntes, juxta Monastè- rium S. Stephani Ripæ Silis quiescentes pernoctaverunt, & tota nocte vigili cura, & armata militum manu eos cap- tos custodiri fecerunt: qua transacta cum Phœbus ab un- dis Oceani solito more emersisset ad *Portum Minei*, qui vulgari appellatione *Ambas mixtas* (2) nuncupatur, celeri cur-

(1) *Alii Codices, infulam, quæ apud illius ævi Scriptores idem ac Casula.*

(2) *Hodie Ambas mestas, ubi Sil & Minius miscentur.*

su pervenientes sine aliquo detrimenti obstaculo transmea-
runt: quo in loco præfatus Episcopus *Ariam Petriz* seor-
sum vocavit, & cum eo præsentibus duobus Clericis suis
hujusmodi colloquium habuit: Miror, inquit, te ante hac
nobilem & egregium virum, quem loco Germani fratris &
quasi pro dimidio mei cordis habebam, hujusmodi proditionem
excogitasse, & excogitatam fecisse: te etenim prærogativæ di-
lectionis privilegio ab ipsa etiam pueritia connexum habebam,
necnon etiam in te veluti præcordiali amico ampliori confiden-
tia confidebam, tum quia præstamina & uberrimas solidatas
à mea largitate suscepas: tum quia hominii vinculo non se-
mel, sed bis & ter sub jurejurando firmato me tibi credulum
feceras: tuæ siquidem & tuorum consociorum inscitiae, & frau-
dulenti juventuti vehementius, quam meo dedecori condoleo,
quod tuæ nefandissimæ proditionis nomen toto terrarum orbe,
nisi melius tibi provideris, vulgabitur & blasphemabitur.

Responsio Ariæ ad verba Pontificis. Cap. 56.

Cujus dicta tam sapienter probata Arias hujuscemodi affa-
mine subsequitur: Hæc inquam Sanctissime Pater, quæ mihi
summo charitatis ardore à tua paternitate referuntur, vera
esse, & deteriora proculdubio quam tu ipse asseris, oculo meæ
discretionis considerando intueor: verum parti nostræ tam
vehementi formidine formidabaris, si celsitudinem tuam quæ
tanta consilii prudentia, tantique exercitus abundantia, &
amicorum ubertate redundat, ad propria reverti incolumen
permissemus, pro ceterorum captione, quam coram tua
veneranda præsentia peregrimus, tam propriis honoribus,
quam propriis etiam facultatibus nos ipsos privari sine mo-
ra: quod equidem factum licet humanæ rationis detestabile
& remorsibile videatur, quoniam jam non potest non fie-
ri, quo pacto id queat dissolvi, inter nostrarum men-

Anno
1119.

tium considerationem reperire nequaquam possumus.

Verba P. Anaide. Cap. 57.

Quem equidem P. Anaides, præfati Præsulis Clericus quasi ex indignatione silentium prorumpens, sic est alloquutus: Cum tua dicta assidua animi revolutione speculando præmeditor, eximia indignatione vehementi cordis dolore afficior, quod in hujuscemodi actibus omnino vobis consilium defecisse perpendo: vos etenim, quibus nuper in sinistro latere ingenii vena salire putabatur, quomodo tam egregium, tamque potentem virum, totius videlicet Gallætiæ Governatorem, malo ingenio & fraude vestri horrendi criminis circumveniando cepistis, quali pactione postea id factum dissolveretur non prius indefessa solitudine excogitastis. Ad ultimum si vestræ utilitati providendo desudatis, pro ejus solutione, utrum sui muneris largitione vos divites efficiat, an venerandis obsidibus dubietatem vestræ formidinis auferat, in præsentiarum sine ulla dilatione conferre debetis. Si vero eum timoris occasione, ut asseritis, cepistis, vel jusjurandum à Munione couterino fratre ejus, vel Castrum Honesti, & S. Mariæ de Lanciata, ne id quod formidatis vobis eveniat, ad tempus suscipiatis, (hoc etenim de Castris ex industria, & sui ingenii sagacitate protulerat, quoniam si hac pactione solveretur, Dñum suum circa triduum Castra sua recuperaturum incunctanter cognoverat) Intueor etiam vos ipsos, vobisque succedentem posteritatem tam horrendi criminis periculum nullatenus evasuros, hujusque nefandissimæ proditiōis opprobrium sempiternaliter incururos, nisi eum quantotius liberare festinetis. Cujus verba nedum finita quoniam modo invectionis proferebantur, P. Abbas Termarum, qui ejusdem captionis Domini sui socius esse cognoscitur, tali affamine intercipiendo subsequutus est.

Verba P. Abbatis Termarum. Cap. 58.

Nosti inquam, Karissime frater, quod hujus nostri Patris providentia Compostellanam Ecclesiam tam honoribus quam facultatibus uberius dilataverit, & numero LXX. duorum Canonorum quos ejus paternitas intra gremium suæ dilectionis bene morigeratos reddiderat, plenius exornavit, & firmiter corroboravit. Quæ videlicet Ecclesia tanti patris afflictione multata, omnino desolabitur, & te existente causa ruinæ destructa adnihilabitur.

De pacto liberationis Episcopi. Cap. 59.

Has itaque & supradictas rationes Arias Petriz benigno cordis affectu suscipiens, pro Castrorum inquam receptione Dominum vestrum sine intermissione liberare festinabo. Ea igitur die ad quoddam rus, videlicet Amoarium citato calle pervenientes præfatum pactum, ne labefactari seu infirmari posset, fide ex eorum parte recepta firmavimus; & super his omnibus Munionem Eriz, & Froylam Menindiz Compostellam direximus. Cum autem secundæ lucis præsentia à facie mundi tenebras effugaret, Castrum S. Joannis de *Pena Corveria* (1) intravimus: tertio itaque die ibidem relicto P. Aria cum Regali puero, & quibusdam aliis vinctis, per debia & fructicosa montium cacumina euntes, non sine magno labore ad *Castrum Lupariæ* (2) pervenimus. Quo in loco supra nominatos nuntios quos jam Compostellanæ Ecclesiæ præmisimus cum duobus ejusdem Ecclesiæ Canonicis, & quibusdam aliis concivibus, cum summa cordis jucunditate suscepimus: quibus referentibus didicimus

om-

(1) Cornaria legendum, ut infra cap. III. n. 4. Hodie vulgo *Pena Corneira*. (2) Inter Compostellam & Iriam.

Anno
1110.

omnes Compostellanos Clericos sacro se juramento alligasse, quod prædicti Præsulis solutioni unanimiter insisterent, & eo vitalem auram suscipiente, in Dominum nullum alium susciperent. Insuper etiam non solum concives, verumetiam totius terræ milites sacræ sibi fidei vinculo diligenti ratione astrinxerant, quatenus sub omni celeritate euntes, de tam nefandæ captionis ergastulo Dominum suum liberarent: in conducenda etenim militia totus Ecclesiæ thesaurus, totaque respublica expendi unanimi omnium sententia exponebatur. Is itaque rumor qui nos vehementi lætitia cælo tenus extulit, Ariam Petriz graviore vehementius perculit: quocirca cum quibusdam de suis consilium sumpsit, ut à supradictæ pactionis promissione disceret, & præfatum Pontificem ad aliud Castrum quo firmitus & securius teneri posset, sine ulla temporis dilatione deduceret: quorum consilium quoniam Pontificem minime latuit, ipsi solerter præsentis sua militia A. Petriz ad rationem posuit, quia à pacto quod jam superius pepigerat, semetipsum irrationaliter subtrahere vellet: quod illius terræ Barones non sine cordis moestitia percipientes, eumque summopere increpantes, ne aliquid aliud præter id quod inter illos stabilitum erat, facere auderet, ei modis omnibus interdixerunt. Horum ergo inexpugnabili ratione A. Petriz coactus illorum custodiæ cum eo tenore commisit, ut si ea die præfata Castra sibi dederentur extemplo eum ipsi exolverent. Quem ipsi in sui tutelam gratanter suscipientes, eum à Castro per spatium unius leucæ semoverunt: ex quo nimirum loco M. Fratrem suum, & P. Anaidem ad Castrum Honesti dedendum direxit, & deditum Froylæ Menindiz, qui illud ex parte Ariæ susciperet, sub omni imperio reddi præcepit.

De liberatione Episcopi. Cap. 60.

Dum hæc agerentur, A. Petriz intra arcanum sui cordis præmeditans, præfata Castra se nullatenus posse retinere, sump-

sumpto meliori & utiliori consilio, Barones suos sic alloquitur: Utile mihi valde & necessarium esse existimo, quod dimissis Castris Episcopum liberum ire permittam, & de illato ei dedecore qualem à me exegerit justitiam libenti animo faciam: verum etenim ne id quod verebar mihi eveniat hac tempestate, tres de fratribus suis Munionem, videlicet, Ecclesiæ B. Jacobi thesaurarium, & Petrum Gelmiridem, & fratrem ejus Joannem, ad tempus mihi in obsides quamcitus iverit, mihi mittere non remoretur. Interea O. Archidiachonus, & P. Anaides, & P. Vimariades, donec ipsi veniant, mecum remaneant. Cujus nimirum sanum & egregium consilium, quoniam omnes sui milites æquanimiter laudaverunt, cum maxima eorum parte præfatus Episcopus eadem die Castrum suum Honestum cum ingenti pompa dediturus intravit. Quo equidem intrante cum nimia cordis jubilatione ingens suorum militum multitudo eum suscepit. Quæ videlicet multitudo lanceis & gladiis & clypeis exornata diverticulum petendo, in quibusdã abditis se sapienter occuluerat, ut si forte fortuitu Castrum milites Ariæ susciperent, ipsi cum omni celeritate venientes ne Castrum necibus impleant, circumquaque obsiderent, & obsessum unanimiter expugnarent. Peracta igitur ejusdem noctis lætitia, suorum militum robore vallatus sequenti die apud Iriam non minus honorifice susceptus est: ex quo nimirum loco tres fratres suos ad eundem Ariam juxta præfatæ sponsionis conventionem celeriter destinavit, quatenus alios tres qui horum vice cum eo remanserant, ipse sine mora exolveret, quos quasi à vinculis absolutos veneranda Præsulis præsentia cum omni alacritate suscepit.

Omnia
1111

Gaudium Compostellæ in adventu Episcopi. Cap. 61.

Rubescente itaque tertiæ lucis aurora cum iter suum Compostellam disponeret, ingens utriusque sexus multitudo è diver-

ver-

Anno
1110.

versis partibus quasi ad totius Provinciæ Patronum totaliter confluens ad milliarium usquequo desiderabilis Sanctæ Civitatis situs prospicitur ejus optatam præsentiam comitata est: ad quæ nimirum loca cum auxiliatrice Dei gratia, uti paulo superius prælibavimus, pervenisset, omnis Compostellanorum turba cum timpanis & citharis & diversis musicorum instrumentis cantantes, atque de recepti pastoris incolumitate supernæ pietati laudis præconia persolventes, ei obviam exivit: innumera namque juvenum caterva tanto exultationis jubilo concinebat, quod si exprimere vellet, in describendo nostri eloquii ratio tanto labori subcumberet. Cetera denique adolescentum multitudo cum hymnis atque dulcissimis harmoniæ melodis ejus optatæ præsentia congraudentes, usque ad Compostellanam Ecclesiam cum eo cantando perveniunt. In qua equidem Ecclesia si antea subditorum curæ minus quam debuit invigilavit, divino fultus patrocínio postea quidquid in subditis emendandum esse persensit, baculo pastoralis curæ correxit divina Dei gratia largiente qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

De pacis reformatione post liberationem ejus. Cap. 62.

Anno
1110.

Postquam ergo in Era I.C. quadragesima VIII. (1) Venerabilis D. Apostolicæ Sedis (ut jam sæpe dictum est) Episcopus à supradictorum captione proditorum Dño liberante educatus est, vir scilicet immensa bonitate conspicuus, prudentia discretus, temperantia probatus, fortitudine constans, justitia rigidus & universa morum honestate præclarus, tanto eum de perfida captione venientem Clerus, & populus Compostellæ Civitatis, mulieres, & parvuli receperunt gaudio, quanto so-

ro-

(1) *Codices duo VIII. pro VIII. sed perperam: anno quippe seq. Era M CXLIX. scribunt. Cap. 73.*

rores Lazari suum fratrem quadridianum resuscitante Dño Salvatore suscipere meruerunt. Dum enim per solos quinque dies à suis traditoribus; heu facinus! in custodia teneretur, ubicumque ejus audiebatur traditio, protinus oriebantur preces, furoris impetus, ancepsque turbatio: in Civitate siquidem Compostellana illi quibus maxime probitatis studium odio semper esse solet; ad tantam subito insolentiam conscenderant, quod in religiosas Ecclesiæ personas nefanda conspiratione insurgere audebant, assultusque in Clericos facere, nulla reverentia, vel formidine, dubitabant. Unde factum est, ut quemdam S. Jacobi Archidiaconum catholicum scilicet & nobilem virum à pravis glotonibus Civitatis in domo sua circumdatum falsa suspitione interficere voluerunt. Atamen veritas, quæ sæpe solebat illum coitari Archidiaconum, in tanto discrimine amatorem suum deserere noluit, quem ab impiis sacrilegorum manibus misericorditer liberavit. Eos tamen qui tanta debriati insânia debacabantur, assiduo clericorum servitio subdendos & regie potestatis decreto sancitum est, & Apostolicæ auctoritatis privilegio confirmatum, ut in legitimo B. Apostoli catalogo scriptum inveniri potest. Veruntamen Pontifice in suæ Sedis cathedra divina revocante gratia collocato, mox prosperitas aliquantisper subsequuta est, & bellicosæ fluctuationes Gallatiæ, frequentesque tumultus Civitatis parumper quieverunt. Hæc nempe idcirco evenisse putamus, quoniam facinorosi realem Præsulis ultionem animadvertere, boni verò viri ejus dilectionem amittere metuebant: quin etiam Comitum ceterorumque Gallatiæ Primatum negotia ad Episcopum referebantur ejus consilio & ratione diffinienda, & unanimitè laudabatur ab omnibus quidquid prudenter disponebat Episcopus.

12 Qui nimirum Præsulè ingenti lamentatione & suspiriis pro Regio gemebat, querebat, nepote scilicet gloriosi Regis Adefonsi, imperii sanctitate solemniter memorandi, qui

Anno
1110.

cum Pontifice traditus in eadem adhuc captione detinebatur, eumque quem proculdubio regnaturum sperabat, eo propensius venenosa eorum calliditate interire formidabat. Hoc metu & formidine perterritus Præsul venerandus totam mentis intentionem & nisum ad hoc dirigere intendit, ut prædictus Reginae filius qui indigne captus erat, digna liberatione solveretur, existimans per ejus solutionem posse revocari Gallætiæ in paci & concordiae unionem. Convocatis itaque majoribus suæ Ecclesiæ personis voluntatem, quam in animo suoolvebat, patefecit, & accepto cum eis utili consilio, misit legatum suum pro Comite Petro, cujus uxor & filii pro regali infantulo captivi tenebantur, ut cum eo acciperet consilium qualiter infans sublimaretur in regnum.

De solutione pueri filii Reginae. Cap. 63.

Convenerunt igitur Comes Petrus & Pontifex isuprædictus secus flumen quod dicitur *Tamar*, ibique multimodis rationibus variisque assertionibus multiplicatis, ad hoc tandem perventum est, quod sine consilio pariter & auxilio Reginae, quæ mater ejus erat, tantum negotium minime fieri deberet. Eunt ergo Legati ab Episcopo & Comite, ipsi arcanum patenter significarunt Reginae, quod Episcopus diuturno tempore latenter ruminaverat in mente: quibus Regina attentius auditis & diligenti scrutinio inquisitis solemniquodam & ultra quam credi potest exultavit gaudio, tum quia propii audiebat filium in Regnum sublimationem, tum quia per ejus exaltationem confidenter credere poterat, posse evenire, facilius ruinam Aragonensi tyranno, vel citius de regno expulsionem. Confestim ergo vocat ad se Comitem Fredenandum strenuum scilicet & prudentem virum, quem Regina Dña Uxalibus suppliciter alloquitur verbis.

Verba Reginae ad Comitem F. de filio suo in Regem sublimaturo. Cap. 64.

Nobilis & sapiens Comes F. quem non solum consanguinitatis linea, verumetiam larga quam semper tibi exhibui honorificentiae prerogativa indissolubili catena mihi vehementer astringit, salubre à liberalitate tua depono consilium, quid demum statuendum sit filio quem venerandus B. Jacobi Episcopus in Regem erigere omni studio conatur. Tibi etenim notum est, & omnibus Hispaniae Regnum incolentibus, quoniam pater meus Imperator Adefonsus appropinquante sui transitu hora mihi apud Toletum Regnum totum tradidit, & filio meo Adefonso nepoti suo Gallatiam, si maritum susciperem, & post obitum meum totius ei dominium Regni jure hereditario testatus est. Omnes ergo fere Consules aliosque in Hispania principatum tenentes, qui tunc temporis in expeditionem contra Moabitas profecti *Toletum* convenerant, quorum quidem alios à pueritia educaverat, alios ex paupertate abundanter ditaverat, alios ex humili genere sublimando, nobiles fecerat, ante se venire jusit, eorumque famulatum meo benigne subdidit imperio, meamque personam & Regnum eorundem fideli custodiae diligenter commendavit, interminans & admonens ne quid grave vel arduum praeter eorum voluntatem & commune consilium ullo modo disponere praesumerem. Sicque factum est quod defuncto genitore meo secundum eorum dispositionem & arbitrium invita nupserim cruento pialtico (*) Aragonensi tyranno, infeliciter ei juncta nefando & execrabili matrimonio. (1)

2 Quae vel quanta dedecora, dolores, & tormenta, quantum diu cum eo sui passa sim, nemo melius quam tua prudentia

(*) Infra, phantastico. (1) Vide cap. 79. num. 3.

Anno
1110.

novit: non solum enim me jugiter turpibus dehonora-
 vis, verumetiam faciem meam suis manibus sordidis, mul-
 toties turbatam esse, pede suo me percussisse, omni dolen-
 dum est nobilitati: ipse nimirum mente sacrilegio pollutus,
 nulla discretionis ratione formatus, auguriis confidens; & di-
 vinationibus Corvos, & Cornices posse nocere, irrationabi-
 liter arbitratus, sapientes viros & nobiles quasi erubescendo
 subterfugit, factusque vilium collega nebulonum ad omnem
 levitatis strepitum sollicitatur: execrata apostatarum consor-
 tia studiose veneratur, omnemque divinum Ecclesiæ cultum,
 personasque religiosas pro nihilo ducens aspernatur. Hinc
 est quod Ecclesias Dei absque pietate violat, & dirumpit,
 earumque ministros expoliat, possessionesque eripit. Hinc
 est quod Burgensem Episcopum & Legionensem à suis sedi-
 bus suæ violentia tyrannidis expulsi. In Palentinum etiam
 manus injecit, quem sub christianæ fidei tenore ad se venire
 præceperat, & sic per fraudem eum & dolositatem cepit. Ar-
 chiepiscopum quoque Toletanum, religiosam scilicet Eccle-
 siæ Dei columnam, & Romanæ Sanctitatis Legatum, à Diœ-
 cossi sua per biennium absentavit, necnon & Abbatem S. Fa-
 cundi à proprio fugavit Cœnobio, in cujus locum sacrilegum
 fratrem suum omni remota religione & justitia intronizavit.
 Insuper etiam tanto furore & odio in filiolum meum Ade-
 fonsum exarserat, ut ad eum extinguendum totis viribus an-
 helaret, existimans Regno secure potiri, si puer quoquo-
 modo traderetur neci: quo circa bellicosum Comitem Petrum
 fidei firmitate fortissimum dira machinatione perditum ire
 moliebatur, eo quod fidus infantuli nutritius nulla tribula-
 tione vel molestia, ab ejus fidelitate separari poterat, cui do-
 minium patre meo præcipiente in Legionis Civitate juraverat.
 § 3. Sævus igitur Celtiberus Gallætiæ furibundus in-
 travit & quot & quanta facinora in regione illa patrave-
 rit, nobilium cedes, militum apud Montem rsoum crudeli-

ter occisorum, Castrumque dirutum, & terra depopulata, bonisque omnibus expoliata, Ecclesiarum violationes, earumque dehonoriati Sacerdotes, bonæ mulieres denudatæ, Virgines impudenter violatæ, destructæ Comitum Petri hereditates, mansiones & palatia combusta, greges equarum, & armenta bouum à Gallætia partim abstracta, partim dilaniata, afflictorum gemitus, & lacrymæ pauperum, manifeste ostendunt. Ad hæc, formidandum Domini Papæ anathema, & Archiepiscopi Toletani, & religiosissimi Ecclesiæ Apostolicæ Pontificis execratio nostram conjugii turpitudinem incessanter damnabant. Cum ergo me valde contaminatam esse sacrilegii contagio cognoscebam, & acutissimam justitiæ frameam sufferre non poteram, studioso affectu à phantastico idolatra me dissociare curavi: factum autem discidio, ruptoque pudendo mihi matrimonio, statim incendia, cedes, & rapinæ, homicidia, proditiones, bella per Campos & Castellam passim exorta sunt. Dum enim meo indigne frueretur consortio, quasdam Civitates fraudulenter occupaverat, quas suis apparitoribus custodiendas tradidit, de quibus modo egredientes sui prædones scelerati, totam deprædantur provinciam, meas regales Villas & palatia comburunt, burgos in via publica, & Hospitia ubi S. Jacobi hospitari solebant peregrini, dilapidant immisericorditer & obruunt. Denique ager est incultus, tellus inarata, fames & inopia ingruit, Agricolarum olim copiosis abundantes divitiis, quibus nihil omnino relictum est præter leves paleas quas ad tegenda fragilitatis suæ pudenda nudato corpori opponunt, per plateas undique & agros algore & inedia reperiuntur mortui, pudor virginum sine pudore violatus, dedecus matrum, & lamentatio viduarum, pupillorumque desolatio, deserta & vastata quæ inhabitari solebant loca, nostram lacrymabilem miseriam patentibus indicibus manifestant. Postremo nul-

Anno
1110.

Illus latet Hiberiæ angulus qui tanti furoris strepitu vel perturbatione non moveatur. Nunc igitur, clarissime Consul, enodatis rationibus universis meisque interioribus patefactis, tuam decet nobilitatem, meo dubitanti animo, quod melius tibi videtur adhibere consilium.

Responsio Comitis Ferdinandi. Cap. 65.

1 **C**omes autem F. tale fertur dedisse responsum: Regina potens & gloriosa, narrationem tuam vera ratione prolatam diligentissime perpensi, & firmæ memoriæ totaliter commendavi, in qua Regem Aragonensem totius mali causam esse & Hispaniæ detrimentum, nullamque salutis spem in eo nos spectari insinuasti, unde tibi summo opere vigilandum est, ne quod vir Apostolicus monitu divino inchoare aggreditur, & per suos tibi mandavit legatos, per te aliquatenus differri videatur. Sed, omni remota dilatione, solerti cura consummare studeas, teque tuumque filium ejusque causam & negotium supradicti Episcopi arbitrio, & dispositioni committas, nihilque præter ejus consilium deinceps facere præsumas: immò etiam si bene visum fuerit tuæ voluntati, hanc eidem Episcopo perferam legationem, eique ex præcepto tuo, ei in omnibus quæcumque mandaverit, fideliter obsecundabor, & auxilium quibuscumque modis potero, libenter subministrabo.

2 Cum autem Regina summo favore approbaret consilium, statim Comes F. iter aggrediens ad præfatum Episcopum festinanter pervenit, eumque apud S. Jacobum in Curia sua circumstantibus Clericis, & militibus residentem invenit: cui manum ex parte Reginæ deosculando ei multiples & benignas salutationes impertivit. Causas quoque ob quas venerat, & quidquid ei Regina narraverat, totum Pontifici seorsum & singulariter recitavit. Deinde Comes

F- ductus ad hospitium post laborem itineris grato sopori membra dedit. Episcopus autem nocte illa nihil aut parum dormire potuit. Sollicita namque consideratione tractabat quod vix aut numquam fieri poterat, ut videlicet suum, & Ecclesiæ suæ dedecus, inultum non remaneret, & Infantem à captione liberare valeret, eorum siquidem qui puerum tenebant propositum erat, infantem suarum inimiciarum constituere pretium, quas ab eodem Pontifice & à Petro Comite ob suarum culpas injuriarum sibi contraxerant. Assupto itaque Episcopus sano & utili consilio, maluit suam injuriam non ulcisci, quam infantem turpi captivitate detineri. Misit itaque nuntios ad suos proditores & inimicos, quatenus infantem solverent, & vindictam criminis quod in Episcopum commisserant, super se venire non timerent. Quo audito, proditores cupienti animo se facturos sponponderunt, si simili pacto Comes Petrus suarum odia injuriarum relaxaret. Statuto ergo die, & loco, sæpedictus Pontifex ad Uliæ fluminis portum, (1) qui *de Cessuris* appellatur, proditores & Comitem pariter convocavit, quos prius fidei juramento firmiter astrinxerat, ne quid mali sibi invicem in conventu illo machinari tentarent. Multiplices igitur causarum diffinitiones, variasque relationes patenter & occulte ibi pertractatis impresentiarum explicare non valemus, sed quod nobis inuentibus factum est, silentio præterire non debemus.

Solutio pueri & ordinatio ejus in Regem. Cap. 66.

Quia ergo Episcopus se captionem personæ propriæ, & dedecus condonare ad communem totius terræ salutem,
&

(1) Pontem lege de Cessuris, qui etiam hodie nomen retinet, super Ullam ad Iriam.

Anno
1110.

& ad publicam utilitatem subtiliter providebat pertinere, P. Ariæ, & Ariæ Petridæ, & Fernando Sanciade, & Oduario Ordonide, ceterisque traditoribus impiis injuriam suæ proditiōis, & opprobrium non solum ex animo relaxavit, & in ultam esse concessit, verum etiam Comiti P. suas itidem injurias injuriarumque inimicitias postponere blando sermone persuasit. Finitis itaque omnibus culparum calumniis & universis inimitiarum odiis, Comes, & viri supra nominati juramenti firmatum, amicitiae fœdus salva felicitate & fidelitate Reginae, & Infantis inierunt, & ad solidæ pacis concordiam revocati sunt. Effecti vero, firmata pace, fideles amici, Episcopus immensa bonitate plenus, & omnes alii unanimiter statuerunt diem quo infantem erigerent in Regem. Dominica ergo sequenti, qua cantatur ad introitum Missæ *Justus es Domine* (*) Infantem qui regnaturus erat, ad S. Jacobum cum magna & nobili pompa cunctis exultantibus adduxerunt. Episcopus vero Pontificalibus ornamentis indutus, ceterique Clerici vestimentis Ecclesiasticis decenter ornati, gloriosa processione eum susceperunt: quem accipiens Pontifex ante altare B. Jacobi Apostoli; ubi corpus ejus requiescere prohibetur, gratulanti animo perduxit, ibique juxta Canonum instituta religiosa eum in Regem unxit, ense quoque & sceptrum ei tradidit, & aureo diademate coronatum, in sede Pontificali Regem constitutum residere fecit. Deinde Missa ex more solemniter celebrata, Regem novum deducens ad Palatium suum, Episcopus omnes Gallatiæ Proceres ad regale invitavit convivium, in quo clarissimus Comes Petrus, Regius dapifer extitit, ejusque filius Rudericus clypeum & frameam ad Regis scapulas Alfericeus te-

(*) Scilicet, Dominica 17. post Pentecosten, quæ anno 1110. incidit in die 25. Sept.

tenuit, Múnio Pelárides regalisi offertorius, Veremudus Pe-
trides, vinum, & siceram omnibus mensis abundanter minis-
trari præcepit, sicque omnibus diversis ferculis accurate sa-
ciatis, dies illa in hymnis jubilationis & canticorum cantici-
cis peracta pertransiit.

De subjugatione Lucensis Civitatis imperio Regis pueri
Cap. 67.

Altera autem die quæ prima post ejus sublimationem illu-
xit, convenerunt omnes ante Pontificem, consilium ineuntes,
ut Legionem suam ducerent Regem: ibique eo cum Matre co-
llocato totum ejus ditioni Regnum submittere, una cum om-
nibus Castellanis Primatibus niterentur. Sed quoniam adhuc
quidam de diversis partibus in *Lucensi* Civitate congregati,
injustitiam Aragonensis tyranni stolida præsumptione susten-
tabant, qui videlicet scelerati latrones, homicidæ, transgres-
sores, adulteri, fornicatores, miserorum substantiæ cruenti
raptores, Ecclesiarum violatores, pro nefandis facinoribus
pœnas suis corporibus cruciatusque metuebant, visum est
congruum Episcopo & Comiti, ceterisque Principibus, ut
prius Civitas ab omnibus criminosis expurgata, Regis subde-
retur imperio, quam aliud inciperent tractare negotium. Eun-
tes igitur ad Civitatem, Lucensibus legatos præmiserunt,
quatenus aut Civitatem Regi redderent, aut se si possent, de-
fendere pararent. Qui cum terribilem audissent legationem, &
exercitum Regis super se venientem, maluerunt se Regi Civi-
tatem reddere, quam contra suum naturalem Dominum ali-
quid quod ejus turbaret voluntatem committere.

De Bello facto in Angos. Cap. 68.

Pacificata igitur Civitate, & Regio Pueri restituta, Epis-
copus & Comes cum paucis ex nobilioribus iter suum, sicut

Anno
1110.

Compostellæ constituerant, Legionem recto tramite direxerunt. Cum autem pervenissent ad locum qui *fons de Angos* nuncupator, ppilonēs & tentoria sua circumquaque tetenderunt, & ignorantes quod perfidus Aragonensis exploratores in itinere vel insidias occultasset, illa nocte omni remoto timore quiescentes, ibi securam mansionem & somnum habuerunt: omnes tamen CCLXVI. & non amplius erant. Quod cum perfidus Aragonensis à suis exploratoribus cognovisset, congregavit exercitum sexcentorum LX. militum, ferro vestitorum, & duo millia peditum in arcu, & gladio, & fustibus, & armis munitorum: & prosiliens ex occultis veniebat in occursum eis. Gallæciani vero mane facto surgentes hostemque improbum super se venire audientes, ad arma continuo prosilierunt, & festinanter armati, acies suas constituerunt, bellumque cum paucis pugnatoribus expectantes, contra decem unus, contra mille X. pugnaturi, campum audaciter occuparunt: attamen ubi hostes ad se pròcul venientes torvis vultibus aspexerunt, adversus tantum exercitum gradatim tendere cœperunt, & cum jam prope essent, validis lanceas vibrantes lacertis, velocesque equos calcaribus urgentes, terribili conflictu primam aciem invaserunt, eamque totam fere vulnerantes, ad terram prostraverunt, & mortua est ilico Aragonensium non minima multitudo: sed cum præliando, hostesque viriliter prosternendo, ad immensam militum cohortem & innumerabilem peditum turbam penetrassent, bello fatigati, pulvere & hostibus undique circumveniuntur, & à tergo & lateribus sauciati impetum fortunæ sustinere non valuerunt. Quidam igitur sanguinolento interierunt bello: quidam vero, non sine magna sanguinis effusione, capti sunt. Animosus Comes Petrus, qui in medias hostium proruperat acies, post acerrimam & diurnam in hostes ultionem, maluit bellando captus esse, quam campum inhoneste dimittere. Comes quoque Fredenandus in bello interiit, & alii multi corruerunt.

Cum

2 Cum autem cognovisset Episcopus fortunam belli in contrariam cedere partem, majori timore & cura super Regem quem noviter unxerat, quam super propriam sui corporis personam sollicitabatur, non solum enim mortem ejus vel captionem, verum etiam totius Hispaniæ destructionem evenire metuebat. Solerti ergo studio, & prudenti industria, Imperatorem parvulum à tanto belli periculo subducere curavit, & genitrici suæ Reginæ Dñæ Urracæ sanum & incolumen in forti Castello *Orzilione* (quod Castrum est in Castella) restituit, seque in Astoricam Civitatem recepit, ubi per triduum vulneratos in prælio, dispersosque collegit, factus communis omnium salutis portus, & singulare solatium. Post triduum verò cum omnibus quoscumque de prælio colligere potuit, ad Compostellanam S. Jacobi Civitatem per magna reversus est itinera: quam non solum infortunato belli eventu audito graviter perturbatam invenit, verum etiam tota fere Gallætia tantis jam cladibus bellicosisque fluctuationibus agitabatur, quod penè labefactata de salute desperaret. Omnes ergo Gallætiae Proceres Episcopus convocavit, eosque firmis jusjurandi securitatibus compulit, ut Reginæ, & filio ejus, fidelitatem exhiberent & servitium, & ita Gallætiae tranquillitatem reformavit & pacem.

De infantatice inter Tamarim & Uliam à Regina B. Jacobo dato. Cap. 69.

Regina autem suscepto filio suo Adefonso Rege parvulo venienti, ut dictum est, de infelici prælio, quantam mentis lætitiã habuerit, regalium matres filiorum patentius quam scriptum notificare possunt: primum enim lætabatur quia filium receperat sanum, deinde quia se per eum Aragonensem tyrannum de Regno eliminari posse non imme-

Anno
1110.

rito sperabat. In *Orzilione* igitur forti & inexpugnabili munitione suum Regina filium custodiendum tradidit. Relictisque cum eo fidelibus custodiis de Primatibus terræ illius, ad Gallætiā proficisci disposuit. Ad asperos itaque Astures montesque lapidosos iter aggrediens, per *Ovetum* transitum fecit. Cumque ad *Lucensem* pervenisset Civitatem, divina compunctione, ejus viscera sunt commota ad hoc ut causa pœnitentiæ B. Jacobi limina visitare satageret. Venit itaque Compostellam, & apostolicam ingrediens Ecclesiam, inter ferreas ipsius vestibuli januas & altare Sanctissimum se prostravit in pavimento, & expandens manus, hujusmodi ad Dominum pio affectu fudit orationem: “ Domine Jesu-Christe, qui dispensatione patris cooperante Spiritu Sancto perditum per prævaricationem primi parentis mundum proprio sanguine tuo restaurare dignatus es, te suppliciter exoro & deprecor, ut Hispaniæ Regnum à patre meo A. feliciter obtentum, sed modo ipsius morte graviter desolatum, & tyrannidis schismate Aragonensis undique perturbatum, dulcissima Apostoli tui Jacobi intercessionem, cujus gloriosissimi corporis gleba in hoc præsentī loco venerabiliter requiescit, Tu priissime Salvator noster ei Domino cui jure pertinet concedere, & pacificare digneris, quatenus fideles tui in eo tranquille manere valeant, & efficiantur idonei ad serviendum tibi, Deo vivo & vero per infinita sæcula sæculorum. Cumque signo crucis facto, ab oratione surrexisset, venerandus ejusdem loci Pontifex suorumque venerabiles Clericorum personæ, ut eam decebat, susceperunt, & ad Pontificalia palatia deduxerunt, ubi convenienter hospitata est. Sequenti verò die, divino afflata spiritu, cor habens in Domino contritum, & supplicī devotione humiliatum pro sua totiusque Regni salute, & pro suæ remedio animæ, suorumque parentum regalis in eadem Civitate curtes, aliasque

que mansiones, quæ sui juris erant, & totum infantaticum quod inter *Tamarim*, & *Uliam*, & quidquid ad regale jus pertinere videbatur, B. Jacobo, ejusque ministris charitativo affectu obtulit, & oblatum ad decus Ecclesiæ illius scripturæ Privilegio confirmavit.

Domorum & hereditatum nomina quæ dedit Regina B. Jacobo. Cap. 70.

Quas nimirum hereditates, curtes, sive mansiones nominatim describendo describimus, scil. illam curtem quæ fuit F. Dñi. Regis: in illa Quintana, quæ fuit Gundisalvi Adefonsidis, quatuor domos scil. duo solia, & duas casas terrenas, & in alio loco unam domum, quæ fuit majoris Didacidis juxta illam Joannis Struaridis, & duo solia quæ habuit ex parte Froylæ Didacidis, & unam terrenam domum, quæ est in valle miluorum, & aliam domum quæ est juxta domum Ariæ Didacides, & illam Villam de Siceranes, & unam Villam de Erimar, & Villam quæ vocatur *Figueirola*, & unum Molendinum quod fuit de Novales. Similiter in terra de Pistomarcis de Regalengo Sanctum Vincentium de Sispalona, Trenonzum, (1) Ferrarios cum suis abjunctionibus, Senderezum monumenta, Villam novam de Masiti, Ramam hereditatem de Odorio, Monumenta, Sarram, Castrum de Malladas, Corronium, pratos de Dño. Pepi, Vincarias (2) Villafredi, Listas, Canales: in Nogia Verrimes de jusano, iterum Villamfrancam, Lovium medium, in Auzonio suam rationem: in Alvariza unam tabulam de terra per suos marcos, in Pastoriza suam rationem, quartam de aquarios de jusano, in Circites de Arum de suptus casa Ariæ Exemenidis tertiam, Villam

(1) *Alter Codox*, Hispalona, Trevonium. (2) *F. Juncarias*.

Anno
1110.

Villam de Palatios, Villam quæ vocatur Dara cum suis hominibus, in villiestro Figeirolam.

De facultatibus thesauri datis Reginæ. Cap. 71.

Omnes has hereditates superius prænotatas, quæ sunt inter Tamarim & Uliam cum hominibus ad regalengum; & ad infantaticum pertinentibus, eidem Ecclesiæ non dissimili ratione contulit, quod factum universorum animos Clericorum ad utilitatem Reginæ mirabiliter incenderat, & ad omnem ejus voluntatem juste exequendam valde animaverat. Porro Regina totum fere patris sui thesaurum in exercendo contra Aragonensem bello consumpserat, & ideo ad diurnam expeditionem facultates ei sufficientes non erant: quo circa communi Canonicorum consultu, totiusque senatus decreto, visum est non deberi negari Reginæ auxilium, sive consilium, quod ab eorum Ecclesia expostulasset. Ad debellandum itaque pessimum Hispaniæ vastatorem, & effugandum totius Regni perturbatorem, de thesauro S. Jacobi centum uncias auri, & CC. marcas argenti Reginæ postulanti spontanea voluntate præceperunt dari.

De obsidione Lupariæ & captione Ariæ Petriz, & ejus complicum. Cap. 72.

Anno
1111.
Pascha
die 2.
April.

Interea quindecim dierum Compostellæ Regina moram faciens Proceres Gallætiæ suamque Curiam universaliter convocavit ad proximum Pascha quod futurum erat. (*) Protinus convenerunt undique optimates Gallætiæ, scilicet strenus & fidelis Comes P. & Muninus Pelagides, & Veremudus Petrides, & Rudericus Veleades, & M. Gelmirides, & ceteri qui aliquos principatus vel Dominium in Gallætia obtinere videbantur: inter quos etiam affuit Arias Petrides, qui profecto ex-

extiterat princeps nefandæ proditiōnis, quæ apud *Castellum Minei* in Dñum Pontificem D. & in Reginæ filium infantem A. (sicut supradictum est) (1) dolose facta fuerat, & eodem tempore Castrum *Lupariæ* fraudulenter usurpabat. Verum enim vero licet Arias infamis proditor esset, & tantæ contumaciæ & dolositatis, quod eum quispiam aut vix, aut numquam, tolerare poterat, Regina tamen prudens & modesta eum benigne suscipiens, honorifice tractabat. Sed quoniam solito feritatis turbine ferebatur, & de perpetratis facinoribus meritas superbiæ suæ pœnas, cruciatusque non modice formidabat, & ejus infamia manifeste notabatur, timore perterritus & desperans sequenti nocte post Parascevem Compostellam furtim egressus est, & in *Lupariam* se recepit, Regi-
 næ suoque filio rebellaturus, & aliam si posset proditiōnem facturus, quod protinus sub eadem nocte in matutinis in Ecclesia nuntiatum est Reginæ. Ipsa confestim accepto cum Pontifice ceterisque nobilibus consilio, recte quidem statuit, ut post Pascha Domini gloriose celebratum, superbiam Ariæ & fraudem prosternere unanimiter egrederentur. Altera ergo die Paschæ Regina cum Pontifice, suoque exercitu egressa est, & Ariam proditorem & superbum in *Luparia* obsedit. Contumax itaque obsessus Arias nimio terrore percusus, furoris sui tumultu instabilis & trepidus de salute prorsus desperabat, & discretionem non habens, & ratione carens, quid ageret ignorabat. Tandem tetra suæ malignitatis calligine obcæcatus, suique oblitus, nullum pro se fœderis pactum, de sceleribus quæ commiserat accipiens, se & Castellum Reginæ tradidit, & cum ea equitabat. At vero ejus complices præfactæ proditiōnis participes, ut Ariam cum Regina esse audierunt, existimantes eum, qui quasi caput eorum conjurationis existeret, aliquod salvationis suæ fœdus accepisset, conveni-
 runt ad eum in curia, & loquuti sunt. Cum autem nihil sibi utile invenissent, ob suarum infamiam & confussionem cul-
 pa-

à cap.
 49.
 Anno
 I IIII.

parum abesse à curia summopere exoptabant: sed recedere non potuerunt: jussit enim eos omnes Regina capi, & tandiu ferreis vinctos teneri compendibus, donec universa quæ tenebant Castella dimitterent.

Anno
1111.

De obsidione Astoricæ. Cap. 73.

Susceptis ergo Regina Castellis à proditoribus perfidis in Era ICXLIX. congregavit exercitum Gallætiae, & ad Regem expugnandum Aragonensem profecta est, per gravia quidem itinera & laboriosos montes, frigidisque nivibus & glacie præteritæ hiemis, quæ anno illo asperrimæ inhorruerat, usque ad *Astoricam* Civitatem perventum est: dumque in eadem Civitate pedites & mancipia reficerent, ea quæ in itinere debilitata fuerant, & viatica necessaria præpararent, communi consilio Heroum suos Regina nuntios pro Castellanis & Asturibus, ceterisque per Campaniam fidelibus suis direxit. Qui profecto audito Reginae præconio valde velociter conveniunt, & procedentes de Castellis, sua in campis tentoria, & papiliones posuerunt: non tamen statim directo tramite ad Reginam devenerunt, & tetenderunt.

2 Inter hæc hostis impius Aragonensis innumerabilem exercitum latenter congregaverat. Convenerunt namque Najareni, (1) & Burgenses, Palentini, Carrionenses, Cemorani, Legionenses, & qui de S. Facundo unanimiter exierant, quorum equidem corda diabolica persuasio ita stimulaverat, ut eum qui sine lege fidei christianæ atque justitiæ ætatem suam agere decreverat, prona voluntate sequerentur, ejusque jussionibus libenter obedirent. Has inquam omnes, aliamque co-

pio-

(1) *Mss. Nazareni: incolæ scilicet Villæ tunc dicta Nazara in Rivogia: nunc Najara: qua de causa Najareni suffecti, ut in Notitia prævia num. 18. prænotavimus.*

bam secum habebant, qui ob graves facinorum infamias homicidæ, malefici, fornicatores, adulteri, latrones, scelerosi, raptores, sacrilegi, incantatores, arioli, fures odiosi, apostatæ execrati, propria turpiter loca dimiserant, & ei tanquam omnium Principi reorum inhæserant. Talium ut dictum est exercitu stipatus erat Aragonensis malignus, & ecce contra Astoricam proficiens ex improvise apparere viderunt inter fruteta montium cum ingenti turba militum quæ inter flumen Orbicum ab Astorica prospiciuntur: & accedens prope Civitatem, castra metatus est, & mansionem fecit: & quoniam fortes bello Gallicianos esse ad *Fontem Angos*, cum pauci essent, expertus erat, non audebat eos ad Civitatem invadere, præsertim cum eorum gentem esse majorem quam tunc fuerat, certe cognovisset.

3 Missis ergo in Aragoniam Legatis : CCCtos. milites loricatedos ex Aragonensibus Martinus Muniades ejus jussu adducebat, & eorum auxilio aut Civitatem capere aut frequentes assultus in eam facere expectabat. Verumtamen Castellani, quos in plano tentoria sua posuisse paulo superius memoravimus, audientes quod Aragonenses ad hostilem exercitum adjuvandum festinarent, confestim ad arma cucurrerunt, & veloces ascendentes equos, viam qua venturi erant ferociter occuparunt, cumque eos venire procul atrocibus oculis conspicerent, præ nimia pugnandi cupiditate, non modicum in semetipsis frementes, totam simul aciem in eos converterunt, & acutis leves equos urgentes calcaribus, & validis tenentes hastas laceris, terribiliter eos aggressi sunt, & duris ictibus percutientes, subter clypeos & loricas hostium viscera effundebant. Vulnerati prosternuntur, & spolia impiorum diripiuntur. Aragonenses siquidem corruerunt, & captus est illico Martinus Muniades, & alii quam plures. Ce-

Anno
1111.

teri vero omnes, præter captos, & eos qui bello interierunt, in fugam conversi sunt: aut inter frutices occulti latuerunt. Quo audito Aragonensis efferus, vana quam expectabat spe frustratus, & tamquam Herodes à Magis illusus, anxio metu trepidus, diffidentia & insomni cura fatigatus, venienti nocte clam ab obsidione furtim cum exercitu suo discesit, & in *Carrionem* aufugit.

4 Mane autem facto Regina cum fidis Gallicianorum Proceribus foras in planum egressa est, suosque dirigens Legatos, jusit ad se venire Castellanos & Astures, & quoscumque fideles sibi per Campos & Extrema (1) habere videbatur, & jam non in Castellis seu Civitatibus morabatur, sed in tabernaculis habitabat, & congregavit, exercitum magnum valde & fortem, & persequuta est crudelem regulum Aragonensem, castra sua & tentoria, suumque exercitum circumponens, eum *Carrione* obsedit, obsessumque diuturno tempore tenuit.

De pacis reformatione in Gallætia ab Episcopo. Cap. 74.

Interea, Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus ad propria remeavit: ille siquidem à supradicta expeditione Triacastella consilio Reginæ omniumque Gallætiae Primatum discesserat, ut pacem & concordiam Gallætiae reformaret, dum Regina ad bellandum Aragonensem tyrannum properaret. Eodem tempore Pelagius Gudesteides, & Rabinatus Munides, postquam Reginam Alpes transcedisse, & ad Gallætiae partes non facile redditum esse facturam audierant, non modica itineris parte profligata, ad Castella sua reversi sunt, & qualiter Reginæ Urracæ & fi-

(1) Olim Extrema, & Extremitas ab extremis Durii partibus ad ortum fluminis & ad oram Australem (cujus Secobia caput) Vide cap. 117. Nunc Extremadura à Salmantica in Emeritam, & ultra fluvium Anam

filio suo parvulo Regi Adefonso, quem supradictus Episcopus in Ecclesia B. Jacobi in Regem unxerat, rebellare possent, machinati sunt. Deinde Ariam Petridem, & P. Aridem, & Oduarium Ordonidem, & complices suos adeunt. Illi siquidem ob supradictam in Pontificem Dnum. Didacum & in Reginae filium, parvulum Regem A. prodicionem, à Regina capti & catenati fuerant, & in Reginae manu obsidibus positus, & omnibus Municipiis suis datis, exules ad portus & extremos Gallatiæ fines confugerant: cum quibus P. Gusdesteides, & R. Munides consilium ineuntes de Regni perturbatione tractant: heu miseri! Jusjurandum quod Reginae & filio ejus Regi A. fecerant, floccipendunt. Coadunato igitur utrimque exercitu *Deciam*, *Taberiolos*, & omnes alias terras invaserunt, & circumcirca depopulando, totam terram quæ inter Minium & Uliam jacet, præter Castellum Lupariæ, impetu tyrannidis suæ sibi vendicarunt, & nobiles atque agrestes Dño suo, id est, Aragonensi tyranno, quem nefanda manu sibi dominum elegerant, fore fideles juramento astrinxerunt.

2 Supradictus vero Episcopus postquam proditorum efferam rabiem pullulasse cognovit, nimio dolore compunctus, audaciter tamen prudenti fretus consilio, magnum exercitum conglomerat, & illos quamquam innumera acie bellatorum stipatos, ire perditum properat: noverat enim quod qui percutit malos in eo quod mali sunt, minister Dei est. Verum enim vero perditissimi proditores sui reatus conscii, audito Pontificis adventu disperguntur: pars illorum scilicet P. Gudesteides & R. Nuni-des cum militibus suis ad munita Castella confugiunt. Pars, quibus Arias Petrides, & P. Arides cum præfatæ prodicionis participibus præerant, Castellorum munitione privati, prærupta montium conscendunt, ibique latuerunt. Præsul ita-

Anno
7111.

que, utpote vir summæ prudentiæ, quidquid illi acquisierunt, ad Reginæ favorem convertit, & deleto priori juramento, homines prædictæ conjurationis jurare fecit, ut fideles forent Urracæ Reginæ, & filio ejus parvulo Regi Adefonso, ejusdem Episcopi filiolo, & ab eodem postquam illum abstraxit à captione A. Petride, & Petri Aride, & Oduarii Ordonide, in Regem consecrato. Expulsis, fugatisque hostibus, idem Episcopus pacem restituit, & ne illi redire præsumerent, maximam partem suorum militum ad protegendas terras illas dimisit.

Preces Reginæ ad Episcopum pro obsidione Castellorum rebellium. Cap. 75.

Post hæc, aliquanto tempore transacto, Regina Urraca supradicto tutori literas in hæc verbâ misit. "Reverendissimo & Sanctissimo Dño. Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Episcopo Regina Urraca salutem. Qualiter equidem vestræ virtutis gratia, vestra prudentia Gallatiæ Regnum defenderitis, & qualiter P. Gudesteidem, & Rabinadum Nunidem, & A. Petridem, & alios proditores à Regno meo & à Regno filii mei Regis A. quod si bi usurpabant expuleritis, qualiter pacem & tranquillitatem, expulsis proditoribus Gallatiæ, restitueritis, quot & quanta mala pro Regni mei tuitione ex quo à vobis discessi sustineritis, mihi in propatulo claruit, unde omnipotenti Deo, & B. Jacobo, & vobis summas grates refero, & referendo pro tam reverendo tutore gaudeo. De cetero autem clementiam vestram suppliciter exoro, & prudentiam vestram summopere efflagito, ut Castellum S. Pelagii *de Luto*, & *Daravum*, & cetera quæ sunt Pelagii Godesteide, & Rabinati Nunide, & aliorum nefariorum refugium obsessum eatis: quod si, Deo annuente, & B. Jacobo intercedente, hostes ab illis Castellis expellere, & ea debellando capere valueritis, prout me-

» melius prudentiæ vestræ visum fuerit, vel ea vobis retineatis,
 » vel qui ad opus mei & filii mei parvuli Regis A. fideliter cus-
 » todiant, ea quibusdam Primatum meorum detis. Valete, &
 » quantotius potueritis supradicta ad effectum perducite.

2 Igitur hæc audiens supradictus Patriæ clypeus, id est
 Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus, protinus edictum
 dedit, ne quispiam integræ ætatis aut virilis animi in suo
 principatu ab expeditione se retraheret. Dedit etiam fra-
 tri suo M. Gelmiride quoddam Castellum, ut auxilium
 sibi præberet, deinde innumera acie equitum, atque pe-
 ditum coadunata, ad extirpandam flagitiosorum rabiem,
 & ad supradicta Castella debellanda, quamtotius prope-
 rat. Prius tamen edicens atque præcipiens, ut Irienses,
 & quicumque in honore B. Jacobi Oceani maris litora in-
 colebant, aptata classe ad eandem obsidionem tenderent,
 ut Castellum *S. Pelagii de Luto*, quod in litore maris po-
 situm, hinc situ, illinc impulsu maris munitum habeba-
 tur, undique obsidione clauderetur. Igitur Irienses au-
 dito Domini sui edicto atque præcepto, haud mora clas-
 sem ex more aptant, armis & quibusque necessariis naves
 suas onerant, & præter Castellum *Honesti* remigantes ho-
 mines de *S. Maria de Lanchata*, adeunt, ii etenim ejus-
 dem artis periti in litore maris sedebant, & in navali
 exercitio studere soliti erant. Itaque Irienses densata ma-
 nu juvenum inceptum iter aggredientes se alto committunt,
 statuque secundo ad injunctam obsidionem tendunt.

De piratis Angliæ. Cap. 76.

Eodem tempore P. Godesteides, & R. Nunides pi-
 ratas pretio conductos sibi in auxilium assumpserant,
 qui ab Angliæ partibus venientes causa adeundi Hiero-
 solymam, Hesperiam attigerant, & hac de causa eos sibi
 assump-

Anno
IIII.

assumpserant, ut illorum auxilio muniti, ipsi adjacentes partes deprædando & depopulando inquietarent, & Anglici piratæ, utpote gens nullius pietatis melle condita, & remota & mari finitima pesundarent, & atrocitatis suæ rabiem exercerent, quod haud aliter accidit: equidem Anglici ex improvise, cursu velifero maris confinia invadentes, hos trucidabant, illos denudantes, omnibus bonis suis privabant, alios, acsi essent Moabitæ, captos & catenatos ad redemptionem cogebant, quin etiam nimia pecuniæ cupiditate obcæcati, proh nefas! Ecclesias violabant, tantique sacrilegii rei quæcumque necessaria ibi inventa, & etiam homines, inde abstrahebant. Sed B. Jacobi intercessio à nefanda gente Provinciam suam pesundari & depopulari haud impune permisit, tantumque nefas non inultum remanere voluit.

2 Interea dum Irienses Nautæ, virique qui de S. Maria de Lanchata venerant, ut ad suprædictam obsidionem tenderent, forte prædicti prædones solito more ad prædam venerant, & destructa quadam Ecclesia, spolia ad classem comportabant: quos ubi Irienses ceterique in quadam à se remota parte litoris viderunt, proculdubio Anglicos piratas fore arbitrati sunt: post hæc arma capiebant, scuta, gladios, tella aptabant, & ad bella alacriter properabant, nec tamen à remigis officio cessabant. Anglici quoque eadem faciebant, sed impediende reatu, aut ad armandum, aut ad remigandum, vix illis tempus sufficiebat: quid plura? Bellum utrinque exoritur: tella ad instar grândinis mittuntur, & maxime lapidibus quos ad hoc in carinis ferebant, bellum geritur. Denique Irienses, & homines de S. Maria de Lanchata, auxiliante B. Jacobo, acrius in hostes insurgunt, & celeri saltu hostium naves conscendunt. Igitur hostelitis transverberant, hos lapidibus obruunt: illos junctis

manibus post terga vivere permittunt, & ingredientes Anglicorum piratarum biremem & alias duas naves quas Pelagius Godesteides, & Rabinatus Nunides Anglicis in auxilium dederant, inceptum iter peragunt, tantoque triumpho lætantes, captivos secum ducunt, & ad supradictam obsidionem tendunt, quæ postquam ad aures Dñi sui, scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Ven. Episcopi, uti gesta fuerant, pervenerunt, magno gavisus gaudio, omnipotenti Deo summas grates tradidit, qui Provinciam Apostoli sui Jacobi à malignis prædonibus defendere & protegere dignatus est. Cum autem prædicti victores se litori applicuissent, Episcopus videns Anglicos captos, flentes, & ejulantes, paterna pietate compunctus, misericordia motus est: habebat enim in thesauro memoriæ scriptum: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est*, & cetera. Tunc alloquutus est Nautas suos, ita dicens: Fratres, scitis quintam partem omnium quæ in hac victoria, Deo juvante, adepti estis, ad me jure pertinere, quæ quamquam plura & pretiosa sint, nihil tamen à vobis accipere volo, sed tantummodo captivos in portionem meam mihi date. Hoc autem dicebat volens illos à vinculis solvere, & à captivitatis jugo eruere. Acceptis itaque in portionem captivis, ipse Episcopus eos juramento astrinxit, ne amplius Christianorum inquietatores essent, aut tale quid quod superius dictum est in Christianos facere præsumerent, sicque solvens eos à vinculis liberos abire permisit.

De obsidione S. Pelagii de Luto, & de deditione, & de Daravo. Cap. 77.

Interea Castellum S. Pelagii de Luto obsidetur, & hinc ingenti tumultu bellatorum, illinc navali prælio circumdatur. Tunc supradictus Episcopus quasdam cohortes, tam peditum, quam equitum elegit, eisque præcepit, ut
pro-

Anno
1111.

properanter euntes, Daravum obsiderent, in quo R. Nunides cum turba proditorum latitabat. Ipse vero cum innumero exercitu prædictæ obsidioni interfuit. Obsesso igitur utroque Castello tormenta componuntur, ballista, ceteraque machinamenta ad debellanda Castella eriguntur: sed turba rebellantium, quæ in Castello S. Pelagii de Luto residebat, postquam videt Pontificis constantiam ab incepto minime desistere, & propositum ad effectum velle perducere, & se ei posse resistere desperat, omnia sua in præcipitio posita considerat, jam terretur, jam deditio- nem pollicetur. Quid multis moror? Tanto tumultu bellorum stupefacti nimioque terrore concussi, Castellum Pontifici reddiderunt. Eadem die qua Castellum S. Pelagii de Luto Dño. Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Ven. Episcopo datum est, R. Nunides audiens suorum complicum deditio- nem timuit, ne totius belli tumultus in se & in sua verteretur. Quapropter Castrum Daravum, scil. spem & fidu- tiam suam, Episcopi militibus, qui ut superius diximus illud obsederant, reddidit. Facta itaque utriusque Castelli deditio, Episcopus ea quibusdam Primatibus commenda- vit, qui ad opus Reginae U. & filii sui parvuli Regis A. ejusdem Episcopi filioli, & fideliter tenerent, & tenendo protegerent. Quæ postquam prædicti proditores, scil. A. Petrides, & P. Arides, & ceteri audierunt (etenim in mon- tibus latitantes, & illorum debellatorum auxilio confiden- tes ex integro Gallætiæ inquietare disposuerant) audito tali rumore, frustrata spe confusi & perterriti ad Portus Gallætiæ confugerunt. Tandem fugatis extirpatisque supra- dictis proditoribus, acquisitis, munitisque Castellis, ve- nerabilis Episcopus cum gaudio & lætitia ad propria re- versus est, auxiliante Dño nostro Jesu Christo, cui est honor & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

De prudentia Episcopi. Cap. 78.

Postquam supradictus Episcopus supradictorum proditorum rabiem sedavit, & eorum Municipia obsidione cepit, ad Ecclesiam Patroni sui B. Jacobi Apostoli rediens, circa eam indefessam sollicitudinem exhibuit. Licet enim tot & tantis negotiis, ut superius dictum est præpediretur, & pro pace reformanda multiplici curarum tumultu detineretur, nihilominus tamen in Ecclesiæ cultu usquequaque desudabat, & ad Ecclesiasticarum rerum exaltationem tota mentis affectione anhelabat.

2 Reversus itaque à supradicta expeditione, vetustissimam Ecclesiolam obrui præcepit, quæ intra immensam novæ Ecclesiæ capacitatem imminente ruina lapsum minabatur. Hæc in longitudinem ad altare B. Jacobi protendebatur ab illo pilari qui juxta principalem Ecclesiæ parietem, & secus unum de quatuor principalibus pilaribus existit, in sinistra parte superiorem partem chori ingredientibus pone relinquitur, & juxta fores pontificalis Palatii Ecclesiam introeuntibus, recta fronte opponitur, & in alia parte, id est in dextera, à pilari opposito supradicto pilari usque ad idem altare: latitudo vero illius eadem quæ modo & chori est. Destructa illa Ecclesia in Era I. C. L. quæ quasi obumbraculum totius Ecclesiæ esse videbatur, Chorum satis competentem ibidem composuit, qui usque in hodiernum diem Dei gratia & B. Jacobi per industriam ejusdem Episcopi optimi Cleri excellentia egregie decoratur. Ipse quoque Episcopus, utpote sapiens Architectus, in ejusdem chori dextro capite fecit supereminens Pulpitum, in quo Cantores, atque Subdiacones officii sui ordinem peragunt. In sinistro vero aliud, ubi lectiones & Evangelia leguntur. Est autem B. Jacobi specialis

Anno
1112.

Anno
1112.

& præclara nova Ecclesia incœpta Era I. C. XVI. (*) V.
Idus Jul. (an. 1078.)

De adventu Clusensis Abbatis in Hispaniam. Cap. 79.

Interea prædictus Episcopus videns discordiæ tumultum magis magisque multiplicari, & Aragonensem tyrannum feritatis suæ impetu fere totam Hispaniam depopulari pro totius Patriæ pace sollicitus, Sanctæ Rom. Eccl. Pontifici iterum iterumque literas miserat, admonens & deprecans eum, ut ipse qui totius orbis dominium tenebat, totiusque christianitatis pastor & Rector erat, occidentalibus partibus nimix discordiæ tumultu perturbatis consilium suum porrigeret, scilicet quempiam de Cardinalibus suis, seu aliam Ecclesiastici gradus venerabilem personam illuc mitteret, qui utrobique examinata norma justitiæ, aut belligerum Aragonensem ad pacis fœdera invitaret, aut renuentem anathematis gladio percuteret. Præter hæc ostendens ei, quæ & qualia prædictus Aragonensis in eisdem partibus ambitione Regni fecisset, quot & quanta mala tyrannidis rabie succensus Hispaniæ intulisset, videlicet divina & humana ab eo audacter temerata, Hispaniarum Ecclesias graviter conturbatas, Ecclesiarum thesaurus violenter direptos, & earum hereditates & prædia distracta: duces, omnesque Hiberiæ heroes, alios ab eodem vinculis ferreisque catenis astrictos, alios gladio peremptos, pauperes ferro, fame, frigore, morti deditos, ipsos Sacerdotes Domini, ipsos Ecclesiarum Magistros Episcopos, tamquam fures, & latrones captos, & à sedibus suis expulsos, diversisque contumeliis afflictos. Venerabilem quoque virum Toletanum Archiepiscopum & Romanæ Ecclesiæ Lega-

(*) *Si Eram cum dicendis lib. 3. c. 1. conferas, non XVI. sed XX. leger: nempe anno 1082. non 1078.*

gatum, ab eodem graviter inquietatum, & à Diœcesi sua per biennium expulsum, Episcopum Palentinum Proditione, atque Oxomensem captos, Burgensem, & Legionensem expulsos, Abbatem S. Facundi à cœnobio suo abstractum. Præterea tantam Ecclesiæ perseuutionem, tantam in Hispania attritionem, quantam nec Sarraceni, si sui juris esset, ei intulissent.

2 His igitur atque aliis Romanus Pontifex à Compostellanæ Sedis Episcopo multoties suppliciter admonitus, venerabilem personam scilicet Clusensem (1) Abbatem ad Hispanos misit. Qui ab eodem legis Magistro literas secum attulit, quatenus omnes Hispaniarum Pontifices usque ad proximam B. Mariæ festivitatem ad præsentiam ipsius Papæ convenirent, & Aragonensis Regis & nobilis Reginae U. nuntios secum ducerent, ut utriusque causa plenius indagata, tantis cladibus, Deo auxiliante, finis imponeretur, & Hispaniæ finibus pax & tranquillitas reformaretur. Ecclesiæ vero B. Jacobi supradictum Episcopum idem venerabilis Pater ab hoc conventu cessare præcepit: noverat enim illum totius patriæ esse firmissimum clypeum, & infinita cura pro patriæ tuitione & pacis reformatione sese contra hostes inexpugnabilem opponere murum, & ob hoc Aragonensem tyrannum ei per nimium inimicari, & si posset tota mentis intentione illi muscipulam velle machinari. Heu miser Aragonensis! In mentis promptuario non habebat, quod *qui foveam fodit proximo suo, in illam decidet, & qui statuit lapidem proximo, offendit se in eo.* Et alibi: *Nolite tangere Christos meos, & cetera.*

3 Supradictus itaque Abbas Clusensis Occidentales partes ingrediens, & multo plura & nefandiora quam quod audierat videt, totamque Hispaniam discordiæ stimulo pertur-

ba-

(1) Clusensem, non Cluniacensem. Est autem Clusa Abbatia Taurinensis Diœcesis.

Anno
1112.

batum invenit. Tunc impium Aragonensem adiit, atque illi ex auctoritate B. Petri Apostoli, & S. Romanæ Ecclesiæ, & ejusdem Apostolicæ Sedis Pontificis, uti sibi injunctum fuerat, interdixit, ne deinceps ad consanguineæ suæ illicitam copulationem rediret, & ne Hispaniæ Regnum feritatis suæ turbine amplius inquietare præsumeret, quod nobilissimus Rex A, persolvens jura naturæ filiæ suæ U. Reginae & nepoti suo parvulo Regi A. dederat: quod si aliquid horum facere renueret, anathematis gladio succumberet. Quid igitur ille? Nempe quod scriptum est: *In malivolam animam non intrabit sapientia*. Deinde idem Abbas U. Reginam adiit, atque illi eadem retulit. Illa vero prout eam decuit, congrue respondit: Post obitum patris sui Regis A. Aragonensem tyrannum ad Regnum suum convolasse, & ne Hispaniæ Regnum tanto Rege nuper desolatum aliquo discordiæ tumultu fluctuaret, Hiberos proceres se ad illius connubii unionem invitam coegisse: quocirca cum fas & leges talia prohibeant, Romanæ auctoritati fatiscere non repugnabat: noverat enim quod sub spe pœnitentiæ Deum offendere, est pœnitentiæ aditum denegare. Præterea Clusensis Abbas litteras à Romano Pontifice directas Hispaniarum Episcopis tradidit, & eos ad supradictam Synodum tempore determinato invitavit, ut de Regis & Reginae negotio, & de pacis atque concordie colloquio in præsentia ipsius Papæ plenius tractarent.

Quod idem Abbas Gallatiam adiit, & à prædicto Episcopo consilium accepit.

4 **H**is ita dispositis, Abbas ad Gallatiæ partes proficiscitur: & per angustas & asperas fauces montium Gallatiæ ingreditur. Tandem ad Apostolicam Civitatem Compostellam pervenit, & ab ejusdem loci Pontifice honorifice susceptus est. Et quia Clusensis Abbas venerabilem Ecclesiæ
B.

B. Jacobi Episcopum prudentiæ profluum fontem habere noverat, & eum firmissimum patriæ clypeum, insuper justitiæ cultorem atque pacis amatorem esse sciebat, & pacis fœdera si quoquomodo possent fieri, maxime per ipsum restitui, non immerito existimabat, ab eo se enucleari summopere expostulavit totius rei seriem, & inter impium Aragonensem & Reginam U. nobilis Regis A. filiam totius discordiæ causas, quæ & qualia idem Aragonensis in occidentali plaga fecisset, & quomodo pax & concordia, extirpata discordiæ lepra, Hispaniæ reformari posset.

5 Ad hæc Venerabilis Episcopus tale fertur dedisse responsum: Et quidem venerabilissime frater, in temporibus nobilissimi Regis A. Hispaniæ Regnum divitiarum gloria, & non modica fertilitate nimium & plusquam nimium floruit, & illo regnante pax, fides, leges, jura vigerunt: quo defuncto postquam A. Rex Aragonensis in illicitum ruens consanguineam suam U. Reginam prædicti Regis A. filiam in matrimonium sumpsit, omnia suprædicta in contraria conversa sunt. Quid enim referam Hispanorum Procerum gloriam in laborem & ærumnam conversam, & pauperes fame, nuditate, omnique calamitate oppressos? Quid referam Hispaniarum Ecclesias ab illo Aragonensi violatas & destructas, divina & humana ab eodem temerata? Quid referam Toletanum Metropolitanum, venerabilissimum virum, & Romanæ Ecclesiæ Legatum, & expulsus & captum, proh nefas! Insuper Oxomensem, Palentinum, Auriensem insuper captos: Legionensem, Burgensem, & etiam Ecclesiæ S. Facundi Abbatem expulsos, & diversis contumeliis dehonestatos? Quid plura? Illius violentia leges, justitia discesserunt: fraus, perjuria, & cetera hujusmodi subierunt: unde omnipotentem Deum suppliciter deprecemur, & B. Jacobo tota mentis devotione supplicemus, ut finem tot & tantis malis dignetur imponere, &

Anno
1112.

Hispaniam de ore cruentuli Leonis eruere: & quandoquidem inter supradictum Aragoniæ Regem & Reginam U. consanguineam suam discidium & discordia habetur, & ad invicem, ut fieri justum est, separentur, totis viribus animi & corporis niti & resistere debemus, ne amplius inter eos illicitæ copulationis concordia fiat. Utiq̃ nostrum est ad hoc pluribus de causis elaborare. Si enim illum illicitum connubium Aragonensis Lupi & nostræ Reginæ U. (quod absit) consolidatum fuerit, proculdubio illicitæ copulationis horrendum facinus amodo occidentis partibus auctores illos sequendo inolebit, & Sancta Mater Ecclesia fundo tenus eveletur, & destruetur. Proh dolor! Ministri Domini pluribus & intolerabilibus contumeliis opprimuntur, Principes, Duces, omnesque Hispaniarum Proceres in contumeliam rediguntur. Denique Aragonensi tyranno in Hispania regnante pax & concordia prorsus effugabuntur. Qua in re venerabilissime frater quem Mater nostra Sancta Rom. Ecclesia ad hoc definiendum & discutiendum misit, Regem illum Aragonensem hortare, & hortando compelle, ut consanguinitatis reatu se amplius pollui pertimescat, & Hispaniæ Regnum quod nobilissimus Rex A. dum adhuc viveret, filiæ suæ Reginæ U. & nepoti suo parvulo Regi A. ejusdem Reginæ filio tradidit, inquietare desistat: sua habeat, aliena relinquat: quod si renuerit, à liminibus Sanctæ Ecclesiæ, & consortio omnium Christianorum segregetur. His auditis, Clusensis Abbas Pontificis prudentiam nimium collaudavit, acceptoque ab eo consilio, ab Apostolica urbe discesit.

De Reconciliatione Regis Aragonensis, & Reginæ, & de discidio. Cap. 80.

Eodem tempore, Aragonensis tyrannus, & Regina Uraca, simulato iterum nomine pacis fœdera concordiæ inter

ter se composuerunt, ut alter ab altero *Castella* & *municipiones* quadam argumentosa *machinatione* abstraherent. *Veruntamen* illi *subdolæ concordatione* interfuerant, *Duces*, *Principes*, *Burgenses*, *Najarei*, *Carrionenses*, *Palentini*, *Legionenses*, & alii quam plures, quorum maxima pars firma *jusjurandi catena* sibi *alligata* est hac *conditione*, ut si *Rex Aragonensis U. Reginam*, ut solitus fuerat, *injuriaret*, & *rumpendo fœdera pacis pactum* inter se & ipsam *Reginam* *stabilitum transgredi* videretur, *supradicti Proceres*, atque omnes alii *parti Reginæ* *faverent*, & *illius injurias unanimiter ulcisci* non differrent: *insuper Castella*, *oppida*, atque omnes suas *munitiones* in manu *Reginæ* *traderent*, & *mendacem*, atque *perjurum Aragonensem Regem à Regno* *expellerent*. Quod si *Regina* in illum *injuriosa foret*, è *converso* res in *contraria* *verteretur*. *Verum enimvero* *ferox Aragonensis fraudis suæ laqueos* *diu celare* non valuit, & *quæcumque potuit Castella*, *Municipia*, *fraude sua Reginæ* *abstulit*. Tandem *rupto fœdere* *eam de Regno suo expellere* *voluit*. Igitur *Burgenses*, *Najarei*, *Carrionenses*, *Legionenses*, atque alii *Hispaniæ Proceres* *apud S. Facundum* *ad supradictum Aragonensem* *conveniunt*, & *ei quod prius diffinitum pactum transgredere* *tur*, & *Reginam omnino injuriaret*, *ostendunt*. Ille autem *multiplices rationes prætendens*, & *de crastino in crastinum* *argumentosis verbis rem differens*, *per suæ fraudis effectum fœdera rupisse* *ab omnibus comprobatum* est, & *resipiscere nolens*, à *S. Facundo* *furtim*, quasi *fugiens* *discescit*. Tunc omnes qui in *S. Facundum* *ad discutiendas supradictas injurias venerant*, *Castella*, *oppida*, & omnes *munitiones suas Reginæ* *illico tradiderunt*, & *Dominæ suæ Domini sui nobilissimi Regis A. filiæ* *congratulati* sunt. *Veruntamen* *quamquam discordiæ tumultus supradicti tyranni* *absentia* *nimiun suffocaretur*, *Hispaniam tamen* in

Anno
1112.

magna parte sui inquietabat. Discedens etenim supradictus Aragonensis in Castellis & munitionibus, quæ prius habuerat, vel postea à Regina abstraxerat, milites suos reliquerat, qui partes sibi adjacentes inquietantes debastabant, & depopulabantur & circumcirca hostiliter deprædabantur.

De electione Munionis Minduniensis Episcopi, & Hugonis Portugalensis. Cap. 81.

In temporibus Dñi. Didaci Ecclesiæ B. Jacobi admodum Reverendi Episcopi, de quo superius tractavimus, ejusdem Apostoli Ecclesia Canonorum senatu feliciter floruit, & Clericorum venerabili conventu claruit. Illam nimirum Ecclesiam super omnes Hispaniarum Ecclesias in excellentia Cleri, in personarum venustate, dignum erat coruscare, quæ totius Occidentis partes B. Jacobi Apostoli præsentia irradiabat. Veruntamen si fas est de veris vera prædicare, idem supradictus Episcopus Patroni sui Apostolicam Ecclesiam Canonorum dispositione, optimorum Clericorum lampade decoravit. Postquam enim ad Pontificatus honorem, annuente Deo, in Ecclesia supradicti Apostoli sublimatus est, Clericos ibi degentes tamquam bruta animalia vomere disciplinæ excoluit, honestate morum ornavit, jugali asperitate depressos, Scholarum studio desudare compulit. Præterea non solum illos ab ignorantiae tenebris extraxit, verumetiam unumquemque prout merebatur, ad honoris fastigium sublimando Ecclesiasticis facultatibus ubertim ditavit. Quid plura? Supradictus paterfamilias vineam sibi traditam prudenter excoluit: & de commissis talentis Domino suo lucrum reportare curavit.

2 Et quoniam B. Jacobo Ecclesiæ suæ filios exaltari placuit, duo de Canonicis, quos supradictus Episcopus educaverant, ad pontificatus culmen conscenderunt. Alter

quo-

quorum Hugo, scilicet S. Jacobi Archidiaconus, in Portugalensi sede: Alter vero, Munio scilicet Adefonsiades, ejusdem Ecclesiæ Thesaurarius, in Minduniensi sublimatus est. Facta utriusque electione Donus Mauritius Bracharensis Archiepiscopus eorum consecrationem *Tude* fieri disposuit. Post hæc Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum ad eandem consecrationem venire rogavit: hi etenim quos consecraturus erat, ejus præcordiales filii erant, & ipsum nimio dilectionis vinculo invicem amplectebantur. Quippe Archiepiscopus, S. Jacobi Canonicus erat, & ab eodem Episcopo commoda atque præstamina recipiebat, videlicet medium Bracharæ, & medium *Cornelianæ*, cum appenditiis suis, quod est de regali jure, & ad S. Jacobi Episcopum pertinet. Quod vero Canonico-
rum S. Jacobi est, Archiepiscopo minime commissum est. Ea utique Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus summæ dilectionis gratia compunctus, Bracarensi Archiepiscopo, scilicet ipsius venerabili personæ, non tamen Ecclesiæ ejus, ad tempus pro feudo commiserat, quæ quando vellet reacceperet, & sua ad se redire faceret.

De Bracarensi Archiepiscopo.

Hoc scriptum fecit Mauritius Bracarensis Archiepiscopus prædicto S. Jacobi Episcopo in Tudensi Civitate, quando accepit ab eo præstimonium quod inferius scriptum est Era I.C.XLVII. (1) & quot XVI. Kal. Octobris. Ego Mauritius Bracharensis Ecclesiæ Archiepis. de manu amici, & confratris nostri Dñi. Didaci II. venerabilis Compostellanæ Eccl. Episc. suscipio in præstimonium, sive feudum, medietatem possessionum & hereditatum quas habet Ecclesia S. Jacobi in Portugalensi terra à flumine Limiæ usque ad Dorium,

(1) Anno 1109. Vide Tom. præc. in vita D. Gelmirez num. 63.

Anno
1112.

rium, scil. medietatem Ecclesiæ S. Victoris, & Fructuosi cum omnibus appenditiis suis, & medietatem Villæ quæ vocatur *Corneliana*, cum omnibus ad eam pertinentibus, & ceterarum Villarum quæ ad præfatam B. Jacobi Ecclesiam pertinere dignoscuntur, ut teneam ab eo, & possideam, & quando ipse recipere voluerit, ei vel Ecclesiæ S. Jacobi quiete dimittam, vel restituam.

Ego Mauritius Archiepiscopus præfatus manu mea conf. Qui præsentés fuerunt. Hugo Archidiaconus S. Jacobi conf. Munio Adefonsi ejusdem loci Thesaurarius conf. Petrus Didaci Canonicus S. Jacobi conf. Vimara Bracarensis Ecclesiæ Prior & Archidiaconus conf. Bernardus ejusdem Ecclesiæ Magister conf. Ego Didacus II. licet indignus Ecclesiæ B. Jacobi Episc. confirmo manu mea. Munio Gomez Archidiaconus Notarius conf.

De Ordinatione prædictorum electorum. Cap. 82.

Omnia autem hæc Apostolicæ Sedis Episcopus absque consensu & consilio Canonicorum suorum Archiepiscopo dederat: quapropter pro irritò haberi poterat. Verum enimvero prædictus Episcopus ad determinatum locum nullatenus ire præsumpsit, tum quia hiems asperior solito inhorruerat, tum quia totam Gallatiam discordiæ tumultu turbatam considerabat, & metuebat, ne in itinere, aut se, aut suos rebelles atque proditores Gallatiæ dedecorare, aut inquietare præsumerent. Misit itaque illic cum supradictis electis quosdam de Canonicis suis, scil. egregias atque venerabiles personas, qui & electos honorifice comitarentur, & Archiepiscopo causam suæ absentiae penitus intimarent. Archiepiscopus vero audita Pontificis absentia supradictis de causis propius accedens, ad *Lercensem* Ecclesiam (*) quæ est Diocesis B. Jacobi, venire non reuult, & ad Pontificem Legatos misit, ne benignitas

*Holie
Lerez.*

sua

sua futuræ consecrationi interesse recusaret: præsertim cum & ipse diuturnæ infirmitatis dolore, quam passus erat, contractus & debilitatus per ardua montium, per concava vallium à Bracarensi sede ad Lercensem Ecclesiam accessisset, & eum toto mentis affectu videre desideraret, ut cum illo de discordiæ remotione, de pacis reformatione, de Ecclesiarum tranquillitate plenius pertractaret. Ingruente siquidem discordia non modico tempore jam transacto Pontifices nec ad celebranda Concilia convenire, nec etiam suas proprias dioceses secure visitare audebant. Si enim hoc satagerent, proditores, flagitiosi, perjuri, atque alii Aragonensis tyranni sectam edocti, quod nequaquam dignum est relatu, in ministros Christi, si possent, manus injicerent. Attamen Apostolicæ Sedis venerabilis Episcopus fratris sui Bracarensis Archiep. audito propius accessu, à Canonicis suis super hoc negotio consilium accepit, & iter aggreditur: tandem ad Lercensem Ecclesiam pervenit, cujus adventui Archiepiscopus maxime congratulatus est.

2 In eadem die, id est, in Sabbato ante Dominicam de Passione Domini, qua S. Jacobi Episcopus Lercium ingressus est, Archiepiscopus Missam celebravit, Dnm. Hugonem Archidiaconum ad Presbyterii gradum sublimavit. Sequenti die, scil. Dominica de Passione Dni, in Lercensem Ecclesiam S. Jacobi Canonici convenerunt, videlicet supradictus Episcopus Canoniorum pater & Canonicus, Bracarensis Archiep. Auriensis Episc. atque Tudensis, Minduniensis electus, atque Portugalensis. Hi omnes Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli Canonici erant, necnon alii venerabiles Canonici. Pappæ quanta & quam reverenda lampade S. Jacobi Canoniorum Lercensis Ecclesia resplenduit, quæ in illa die tantum memoriale adepta est! Post hæc Archiepiscopus Missam solemniter celebravit, & supradictis Episcopis astantibus prædictos electos his quæ ad rem pertinebant sufficienter indagatis con-

Anno
1113.

secravit. Celebrata Missa Apostolicæ Sedis Episcopus quodam rus suum, scil. Geogildum in cujusdam Vallis amœnitate situm prope Lercium repetivit, & Auriensem Præsulem secum adduxit. In Lercensi vero Ecclesia Archiepiscopum cum utroque Episcopo modo ad Episcopatus dignitatem provecto, & aliis quoscumque vellet accuratissime procurari præcepit, ipse etenim bene noverat, *hilarem datorem diligit Deus*. In ipsa die Archiepiscopus & Ecclesiæ S. Jacobi Episcopus consilium ineuntes de pacis fœdere, de Ecclesiarum utilitate, de his etiam quæ ad Auriensem, vel ad Tudensem Diœcesim pertinebant, pro quibus inter utriusque Sedis Episcopum dissensio erat, diu pertractaverunt.

3 Alia vero die B. Jacobi Episcopus Compostellam redire non distulit, & cum eo Auriensis, Minduniensis, atque Portugalensis Episcopi. Cumque ad milliarium ex quo Compostellanæ Civitatis situs prospicitur, pervenirent, venerabilis pater quosdam præire jubet, qui Apostolicæ Sedis Clero Pontificum adventu notificarent. Ingrediente igitur suprascripto patrono Apostolicam urbem, universa Civitas occurrit, parvi siquidem pueri, juvenes, viri, senes, Virgines, conjugatæ, matronæ, ad spectaculum conveniebant, ut Canonicos S. Jacobi ab infantia rudimentis secum educatos, & jam ad Pontificatus culmen provectos, viderent. Ipsum quoque Pastorem suum Deo gratias & B. Jacobo referentes magnificabant, qui erga filios suos tam studiose, atque tam obnixè paternam dilectionem exhibebat, ut eos ad honoris culmen sublimaret. Postquam ad Ecclesiam B. Jacobi Apost. pervenerunt, Canonici superpelliciis, & sericeis Cappis superinduti, universæque Civitatis Clerus cum processione eos susceperunt, & usque ad ferreas januas Altaris responsorium cantando cum summa veneratione deduxerunt. Nempe sui patris reverenda prudentia ita fieri & disposuerat & præceperat. Post hæc quia erat festivitas Annuntiationis S. Mariæ, Dñus, Hugo

Por-

Portugalensis Episcopus & Ecclesiæ S. Jacobi Archidiac. super ejusdem Apostoli Altare Missam venerabiliter celebravit. Ipse equidem nuper (ut superius diximus) ad Presbyterii gradum, & ad Pontificii culmen ascenderat, & dignitatis suæ primitias cum summa gratiarum actione benignissimo Patri suo B. Jacobo non immerito offerebat, qui eum ad tantam honoris celsitudinem provehi dignatus fuerat. O quanta & quam magna B. Apostoli clementia, qui filios suos tam gloriose, tamque feliciter beatificando sublimat! O quantum Ecclesiam suam Apostolus decoravit! quantum & quam memorabile decus Ecclesiæ suæ contulit, cum duos de Canonicis suis in eadem die ad Pontificatus honorem sublimavit! Nos ergo, dilectissimi fratres, omnipotenti Deo supplicemus, & B. Jacobi Apostoli clementiam efflagitemus, ut sedis suæ idoneum Pastorem, & supradictos Episcopos feliciter regere & custodire dignetur, & de virtute in virtutem ascendere faciat, & qui illos sublimari, & sibi summos Ministros fieri voluit, alios atque alios de eadem Ecclesia Apostoli sui eligere & exaltare dignetur Dominus Noster Jesus Christus in sæcula sæculorum. Amen. (*)

De guerra Regis Aragonensis in Castella. Cap. 83.

Dum Regina U. super Civitates, oppida, & quam plurima Castella sui Regni regnaret, & expulso Aragonensi ab his qui perjurii reatum incurrere voluerant, ut supra diximus, non modicam partem Hispaniæ suo principatui subjugasset, Aragonensis tyrannus armata manu militum, nunc Castellam, nunc Campos, nunc Extremitatem invadebat, ferro, flamma, omnia devastabat: agricolas hos gladio confodiebat, illos vinc-

(*) *Quæ hucusque scripta sunt, memoratis assero Episcopis, Munioni scil. & Hugoni: cetera Giraldo Canonico. Vide in nōtia prævia n. 7.*

Anno
1113.

vinctis manibus post terga captos ducebat. Quid plura? Ecclesias etiam armata rabie violabat, & quæcumque in suæ matris sinum ad securitatis confugium plebs formidolosa asportaverat, nefanda tyrannis altari & templi parietibus hominum cruore medefactis abstraherat. Proh dira cupiditas habendi! Quæ numquam satiari novit, & siti pecuniarum ruit in interitus puteum. Deinde sacrilegus ille ad Castella sua redibat, & ea non modica stipendiorum ubertate replebat, homines suos ad bellorum strepitus dociles incitabat, & modo hostibus suis insidias parabat, modo in illos impetum faciendo animositate militiæ succinctus quosdam capiebat, quosdam dare terga fugæ cogebat. At Castellani audito nomine Aragonensium perterriti, nec se nec sua defendere poterant, & ad bellicos tumultus sudare omnino recusabant, & quoniam de illis mentionem agere cæpi, formidolosam militiam eorum non prætereo.

De Castellanis.

2 **T**empore siquidem nobilissimi Regis A. Regis Fredenandi F. milites Castellani bellorum studio maxime desudabant, & periculi atque laboris patientes erant, & quanto frequentius militaria negotia exercebant, tanto animosiores, ad armaque promptiores, in bella ruebant, hostes prostercendo, hostium spolia rapiendo, triumphum, laudem, militiæ famam sibi acquirebant. Illos utique Hispania sibi præclariore elegerat, & ad bella fortiores mittere non formidabat: tunc nimirum temporis Rex A. illorum Dux atque Princeps erat, & virtutis suæ, atque probitatis formam, in eos quasi in specialiores & præcordialiores heredes transferre studebat. Ipse prior in hostes ruebat, prior hostium cuneos prosternebat, & milites suos ad eadem animabat: illos obviam ire Agarenis, & militari exercitio viriliter desudare ad sui exemplar instruebat. Verum enimvero mortuo

Rege

Rege A. qui probitatis Castellanorum lampas & clypeus existerat, illis omnia in deterius conversa sunt: Castellani desidiæ & ignaviæ dediti sunt, luxus & cupiditas eorum audaciam detrivit, & pristina animositas ingruente formidolositate latuit, & quanto magis rei necessitas eos ad belli strepitum invitabat, tanto magis bello abesse & remotius latere cupiebant: nec sua defendere, nec aliena militanter acquirere studebant: etenim quamquam major turba militum in Castella haberetur, & Aragonenses à Castella, nisi eis deesset animus, facile expellere valerent, nequam tamen antiqua animositas in eis pullulabat: quapropter Aragonenses & quidam transpirenorum militum qui auxilio Regis intererant, Castellanis impropria atque ludibria inferentes, eos femineos milites vocabant, & eos amplius nec castra tueri, nec bellorum tumultu incitari censebant, cum mille quingentis cederent, & centum super ducentis triumpharent.

Ut Gallæci in procinctum properent.

3 **I**gitur Regina U. videns suum, sui que filii parvuli A Regnum fundo tenus devastari, & ab hostibus suis ferro, flamma, depopulari, nimio cordis dolore compuncta; indoluit: nempe sola mulier sine viro, paucorum suffulta suffragio in tanto rerum tumultu quid ageret ignorabat: filium suum Regem A. adhuc pueritiæ rudimentis obnoxium videbat: Castellanos, quos prius bello strenuos, & virtute pollentes noverat, modo desides, & fere nullius probitatis laude succensos considerabat & eis infinitum thesaurum patris sui distribuerat, ut jam sibimetipsi familiares res etiam ad necessaria deficerent, & quæ municipibus suis daret largiflua munera non haberet. Porro hostes ante fores urbis crebros assultus quotidie facere conspice-

Anno
1113.

152

HISTOR. COMPOST.

ciebat, boves, oves, jumenta, & cetera hujusmodi rapi, segetes, vineas destrui, domos incendi: homines interfici: nimium & plusquam nimium dolebat: ad Castellanos ut sibi auxilium afferrent sine intermissione Legatos mittebat, quorum alios abesse, alios Aragonensium faciem valde pertimescere videbat, & præ nimia mentis indignatione multoties hos in risum pertrahebat. Tandem Regina prudenti accepto consilio legatos ad Gallicianos mittit, orans & supplicans illis, ut se à faucibus hiantium, à manibus Aragonensium quantocius veniant ereptum: in his enim multum confidebat, qui filium ejus educaverant, & eum tota mentis affectione diligebant: hos & bello strenuos, & sibi filioque suo semper fore fideles neutiquam ambigebat: inter quos venerabilem Episcopum S. Jacobi, qui filium ejus parvulum Regem A. baptizaverat, & in Ecclesia B. Jacobi in Regem unxerat specialiter sic allocuta est (is etenim totius Gallætiae lampas omnibus patrocinium impendebat, & hujus consilium Gallicianis fore placitum Regina proculdubio noverat, & quidquid ipse Gallætiae Proceribus consuleret, aut vix aut numquam aliter fieret.)

4 Venerabilissime Pater, placeat sanctitati vestræ collecta manu militum in expeditionem venire, & omnes Gallætiae Proceres hortari, & admonere, quatenus mihi filioque meo Regi A. citius properent succurrere: Aragonensis siquidem tyrannus Regnum meum graviter dissipat, nec est qui tyrannidi illius resistere valeat. Quamobrem paternitas vestra Gallicianos properanter ad bella venire compellat, nec solum Consules, Primates, aliosque Gallætiae milites in expeditionem venire compellatis, verumetiam coadunato vestrorum militum agmine cum illis venire minime recusetis: si enim impius ille Castella stipendiis, armis, & quibusque necessariis priusquam Gallætia ad me mittat milites suos, munire po-
tue-

»tuerit, postea nec adventus eorum proderit; annoque
 »sequenti Castella obsidione ad deditionem cogi non po-
 »terunt. His auditis Venerabilis Episcopus Gallatiæ Pro-
 cures in curiam B. Jacobi convocat, videlicet Comitem
 P. R. Velaz, Comitem Gutierrez, M. Pelagidem, M. Gel-
 miridem, & P. Pelagidem, & alios quam plures, & cum
 illis de expeditionis negotio plenius pertractat. Hortatur
 & admonet eos quatenus semota omni occasione in au-
 xilium Dominæ suæ Reginæ coacervato undique exerci-
 tu festinent: ostendit etiam eis Reginam in tanto Regni
 culmine pene omnium auxilio viduatam, filium ejus adhuc
 pueritiæ cunabulis subditum, Aragonensem tyrannum ei in-
 festum, Castellanos trepidos, & ad omne belli studium im-
 becilles: hostes adesse, & undique Regnum ejus devasta-
 re. Præterea Reginam in Gallicianis spei & fiduciæ suæ
 cumulum possuisse, & illos ab infantia sua ei fuisse cario-
 res insinuat. Quod quia in tanto rerum periculo eorum au-
 xilium tam obnixè implorat, nullatenus debere differri af-
 firmat. Quid plura? His atque aliis Galliciani admoniti pa-
 rent patrono, & quoniam ipsum sibi fore præducem in-
 telligebant, & in auxilium Reginæ & filii ejus A. tendere,
 ut pacem regno reformaret, & secum lorica justitiæ se
 deferre noverant; quibusdam virtutis stimulis succensi ad
 belli studium properare ulterius nequaquam differunt, sese
 pro Regni tuitione opponere & Aragonensis tyranni ra-
 biam comprimere summopere cupiunt.

De Gallacorum expeditione, & de Reginæ machinatione,
 Cap. 84.

Igitur III. Kalendarum Junii Venerabilis Episcopus B. Ja-
 cobi, neçnon Comes Petrus, totaque militia Gallatiæ in
 expeditionem egressa est, & ad Campos proficiscitur. Ve-

Anno
1113.

rumtamen non modica itineris parte profligata Nuntii ad Episcopum B. Jacobi & ad universos Gallatiæ Primates venerunt dicentes: Reginam Gallicianis esse infestam, & quia citius ad bella non processerat, graves inimicitias in eos exercere: & si eam adirent, quosdam honoribus privari, quosdam compendibus detineri: item alii atque alii venientes eadem ajebant. Unde accidit plures Gallicianorum vehementer perturbari, & ab incœpto labore pedem velle retrahere. Tunc Episcopi admiranda prudentia hanc schismatis nebulam illis substraxit, ostensoque recti consilii tramite, illos ad propositum revocavit, dicens, hæc omnia à delatoribus fuisse inventa, & nil veri in se habitura. Deinde trasanctis aliquot diebus cum jam fauces Gallatiæ egressi essent, omnes unanimiter reverti voluere, & Reginæ maledicentes, nec auxilium impendere, nec ulterius ad eam venire statuere. Sæpius enim Nuntii ad eos venientes, & eadem referentes, rem ita se habere asserebant. Sed prædictus Episcopus turbatos Proceres eloquentia sua compescens, Legatos ad Reginam mittit, & utrum Nuntii vera retulissent inquirat. Cum autem *Astoricam* venissent, & supradicta pro veris habuissent, mira Præsulis prudentia optimates exercitus convocat, & cum illis quid prædicta significant pertractat. Post hæc pluribus argumentis ostendit Reginam numquam talia machinari, præsertim cum ipsa Gallicianos nimium diligeret, & eorum auxilio (in hoc tempore maxime) egeret. Sed cum prædicti Proceres Præsuli non acquievisserent, duos de venerabilibus Clericis suis, scil. Cardinalem P. & P. Pelagidem pro supradicto negotio ad Reginam legat, & quid illi referant, qualiter eam increpent, utque prædictæ rei seriem inquirant, injungit.

2 Qui discendentes *Carrione* Reginam inveniunt, & paternis monitis instructi, sic eam alloquuti sunt: Quisquis gratiam vel retributionis plenitudinem cujusque merito prout
jus-

justum est, non compensat, necessitatis tempore auxilium sibi negari expostulat. Quis enim tam demens qui pro beneficio quemquam inculpet? Vel pro obsequii retributione odium retribuatur? Neque, O Regina, postquam Rex Aragonensis Hispaniæ Regnum cœpit inquietare, quod nobilissimus Rex A. pater tuus tibi, ac filio tuo parvulo Regi A. reliquit, Galliciani parti vestræ aliis fideiores permansere, nulloque discordiæ impetu compulsi, contra hostium rabiem constantes fuere. Cum enim Castellani, Legionenses, necnon Camporum, atque Extrematuræ gens innumera cessissent, & fortunæ favorem sequentes Aragonensem tyrannum Regem sibi præposuissent, Galliciani tibi atque inclytæ proli tuæ fidele obsequium indesinenter suppeditaverunt, & multo majora multoque graviora sustinuerunt. Quid enim referamus quanta ad *Fontem Dangos* passi fuerint? Quanta mira audacia Aragonensis hostis innumeras acies invaserint? Præterea idem Aragonensis Gallicianos in Astorica obsedit, sed destructa illius obsidione, quod eundem Aragonensem *Carrione* obsederint (*) & obsessum diuturno tempore tenuerint, omnibus notum est. Ecce iterum quoniam Aragoniæ prædonem, Castellam, Campos, & sibi finitima devastare, & Castella sua armis, stipendiis munire audierant, sæpius tuis deprecatoriis Nuntiis advocati, coadunato exercitu in auxilium tui, tuique filii veniebant, & pro Regni tuitione sanguinem suum effundere gaudebant. Verum enimvero postquam te nugigerulis, atque delatoribus acquiescere eis nuntiatum est, eorumque militia floccipensa, qui hætenus totius Regni tui tutores fuere, obsequium, & laudem in culpam converti, & quia pro benefici gratia, pro meritorum retributione, eos ab honoribus privari, & compedes illis minaris, ob hoc pedem ab incepto labore retrahunt, & pro bono malum recipere nolunt: in Gallætiæ reverti, se regnumque suum tueri volunt, tibi filioque tuo, fideles erunt. Ceterum postquam reversi fuerint,

Supra
c. 73.
n. 4.

Anno
1113.

ut hinc in expeditionem veniant, Gallætiæ Alpes non transcendent. Hæc nos pro omnibus illis tibi dixisse, & nisi resipueris, ita ad effectum perducere ne dubites: nempe nobilissimus Rex A. pater tuus, cum Gallicianos, Astures, Castellanos, & quoscumque sui Regni milites ad bellorum exercitia convocarent, alios honoribus ditabat, aliorum benevolentiam captabat. Numquid enim his molestus esset, qui sibi in nullo molesti erant, ejusque mandata per omnia complebant? absit.

3 His auditis Regina obortis lacrymis cœpit detestari, & jurare se numquam talia præmeditatam fuisse, neque in strenuos Gallætiæ milites hujuscemodi fraudem velle machinari. Post hæc Regina Legatos orat, ut Dominum suum, scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum, suppliciter deprecentur, quatenus ipse Gallætiæ Proceres hortetur, & admoneat, ne audita frivola pro veris habeant, ne ve adventum suum diutius retardent.

Quod Gallæci pacificati Burgos adierunt. Cap. 85.

à cap.
49.

Eo tempore Arias Petrides, & Fredenandus Sanchiz, & quidam de complicitibus eorum, in Curia Reginæ erant, & quia Comiti P. & quibusdam Gallætiæ Proceribus inimicabantur, auribus Reginæ quidquid mali poterant de Gallicianis instilabant. Hi siquidem, ut supra diximus (*) apud *Castellum Minei* seditionem in Episcopum S. Jacobi, & in filium Reginæ parvulum Regem A. necnon in Comitissam uxorem Comitis P. atque in plures Gallætiæ optimates fecerunt, eosque captos tenuerunt. Igitur supradicti Legati discedentes, Gallicianorum tentoria adeunt, & quæcumque eis Regina retulerat, Domino suo Episcopo referunt. Tunc Episcopus Proceres convocat, eosque paternis monitis hortatur, ne sibi ignaviæ titulum assumant, neve ab incepto negotio desistere velint: omnia namque
quæ

quæ de Regina odio ferebantur, proculdubio falsa erant. Tandem Galliciani paternis monitis acquiescunt, & iter ad Reginam arripiunt. Postquam *Carrionem*, ubi Regina morabatur, ventum est, tentoria sua secus fluvium, qui *Carrion* dicitur, in pratis virentibus posuerunt. Sed quia quæ iterum & iterum audierant, ambigui timebant, & inter Comitem P. & inter plures Gallatiæ Proceres & Reginam non erat firma amicitia, ad Curiam protinus ire renuerunt. Qua propter præmittuntur Legati, qui fidem, scilicet securitatis pignus, à Regina peterent (timebant enim ne Regina plus acquiescens his quæ delatores auribus ejus instillaverant, aut in personis suis, aut in honoribus se dedecoraret) Dum hæc plenius tractarentur, & Sol ad occasum dimergeretur, ecce adest Nuntius referens Reginae, Regem Aragonensem in proxima die cum multo milite *Burgos* venturum, & Castellum quod adhuc tyrannus ille retinebat, viris, armis, stipendiis, muniturum, quod si fieret, & Gallatiæ exercitus ad obsidionem illus frustra properaret, & Aragonensis prædo per longa tempora solitum confugium non amitteret. Nempe *Burgis* Civitas in latere montis posita, Reginae favebat: in eodem quoque monte natura duo capita composuerat: inferius plebs Judæorum incolebat, quæ & nostræ parti opitulabatur. In superiori vero Castellum situm est, quod hinc natura loci, illinc muro atque turribus satis munitum conspicitur. In hoc rebelles Aragonenses cum Sarracenis, quos Rex ibi miserat, & urbem sibi subditam depopulabantur, & adjacentes partes deprædabantur. Quæ postquam Reginae cognita sunt dato securitatis pignore suppliciter orat Gallatiæ partes, ut sui gratia properent, *Burgos* tendant, & truculenti hostis adventum perterreant. Sub silentio itaque intempestivæ noctis strenui milites iter aggrediuntur, & celeri curso *Burgos* perveniunt: montem occupant, &

Anno
1113.

secus castellum tentoria figunt. Interea B. Jacobi Episcopus inter Reginam & Comitem P. pluresque Gallatiæ Primates amicitiae foedus restituit, ac firmæ dilectionis vinculo, scilicet juramento, eos adstrinxit.

Quod Episcopus Missam celebravit in Ecclesia S. Joannis juxta Burgos. Cap. 86.

die 24
Junii.

Quadam die idem Episcopus Ecclesiam B. Joannis, quæ circa Burgos est, adiit, & quia erat festivitas B. Joannis Baptistæ, Missam celebrare disposuit. Tunc conveniunt ejusdem Civitatis Cives, Castellani, omnesque exercitus Gallatiæ, necnon Regina cum omnibus suis Proceribus interfuit. Inter Missarum itaque solemnia Venerabilis Episcopus B. Jacobi astantem plebem divini eloquii pabulo refocillavit, & quæ ad tantæ solemnitatis gaudia pertinebant, sufficienter enucleavit: deinde caducam Hispaniæ sortem considerans de statu Sanctæ Ecclesiæ de Hispanorum imbecillitate plenius cœpit tractare, & ait.

Sermo Episcopi de statu Regni Hispaniæ.

2 **N**ostis Fratres Karissimi, quoniam nobilissimus Rex A. cultor justitiæ fuerit, & quandiu Hispaniæ Regnum rexit, status S. Ecclesiæ in sui vigore feliciter floruerit: tunc temporis leges, jura, pax, justitia præcipue vigeabant, & virtutum cultores ubique inveniebantur: ejusdem quoque Regis tempore Mauri Moabitæ, ceterique finitimi hostes nobis cessere, & eorum municipia nostræ dominationi subjugavimus. Postquam autem Rex A. persolvens jura naturæ filiæ suæ Reginæ U. atque Nepoti suo parvulo Regi A. Regnum suum tradidit, & ad eos imperii sceptrum jure pertransiit, illico discordia cœpit pul-

Illulare: statim Ecclesiæ jura penitus violata, Duces, Principes, omnesque Hispaniæ Proceres confracti, & ad ignaviæ titulum redacti sunt. Pristina virtus eorum omnino latuit. Scimus equidem quoniam Regina U. filiusque ejus Rex A. Regnum sibi deditum jure habere debent, hisque viventibus hujus Principatus ad alios transferri jure non potest: attamen quamquam justa causa patrocinio suffultissimus, quamquam hostes à patriæ finibus, quod justum est, expellere velimus, qui prius triumphatores fueramus, modo à paucis quamplures superamur: quare autem tanta virtus, tanta militiæ gloria in nobis habetata vires suas amiserit, indagare & perscrutari libet. Jam jam Fratres Karissimi in tantum peccatorum pondere premimur, in tantum colla nostra jugo Sataniæ submisimus, quod licet gratia justitiæ arma moveamus, virtus in nobis mole peccatorum oppressa vires suas exercere non valet: nos innumera turba vallati impetum hostium nostrorum ferre non valemus. Quod ut melius perpendatis quid in vetere legi acciderit, audite.

De ultione in Tribum Benjamin propter mulierem stupro oppressam.

3 **F**orte quidam vir de populo Israel cum uxore sua venit in Civitatem quam Tribus Benjamin incolebat: cumque in foro resideret, & qui sibi hospitium præberet neminem invenisset, ecce quidam homo pauper suburbanus videns illum alienigenam, & hospitio egentem, cum uxore & cum sarcinulis suis duxit in domum suam. Ille quidem advena satis pulcher & decorus aspectu erat, uxor quoque illius elegantissimam formam habebat. Facto autem crepusculo viri illius Civitatis ad domum illam veniunt, & advenam cum uxore sua sibi dari expostulant: nem-

*Liber
Judic
c. 19.
& 20.*

Anno
1113.

nempe in viro Sodoinæ vitium imitari, mulierem adulterio
 polluere volebant. Quod audiens Dominus domus convices
 suos exorare & admōnere cœpit, ne tam horrendum tamque
 insolitum nefas præsumerent. Cumque illi non acquiescerent,
 & impetum facere vellēt, tradidit eis mulierem, vix pre-
 cibus impetrans, ut saltem virum dimitterent. Tunc flagitio-
 si viri mulierem assumentes, & eam tota nocte coitu oppri-
 mentes interfecerunt, mortuamque ante suburbanum ostium
 projecerunt. Facto mane cum vir ille abire vellet, mulie-
 rem suam ante ostium mortuam invenit, quam frustra
 divisit, & ad unamquamque Tribum Israel singula
 frustra misit. Videntes autem undecim Tribus Israel frustra
 mulieris sibi fuisse missa, nefandissimum prodigium ad-
 mirantes, quid hoc portenderet, solliciti considerare cœ-
 perunt. Denique omnes Tribus Israel decem viros ele-
 gerunt, qui illius rei seriem tamquam horrendi prodigii
 significationem plenius investigarent. Postquam quid in
 Tribu Benjamin accidisset propalatum est, protinus om-
 nes unamiter tantum nefas ulcisci consurgunt. Mittun-
 tur ergo quadraginta millia militum, qui animosiores &
 ad bella fortiores Tribu Benjamin à minimo usque ad
 decrepitum perdant, eorumque Civitatem fundo tenus
 destruant. Viri autem Benjamin cognito hostium adven-
 tu XXV. millia equitum, & septies centum sagittarios,
 arte sagittandi peritissimos, ad bella congregant, & con-
 tra innumeros hostes bellum ineunt. At illi qui justitiæ
 causa arma induerant, prædictumque nefas ulcisci vole-
 bant, quamquam (ut supra diximus) multo plures essent,
 prima die belli cesserunt, & de his XXII. millia cecide-
 runt. Postea iterum atque iterum ad bella procedunt, &
 omnes exceptis V. millibus à Tribu Benjamin interempti
 sunt. Stupent atque mirantur, se justitiæ causam tueri,
 & à nefando hoste superari. Tandem Israelitis coadunatis,

surrexit inter eos quidam senex, & quare tot infortunia eis accidissent, insinuavit. Ostendit eos vitiis deditos & peccatorum mole oppressos, inermes & imbecilles hostibus non posse resistere. Verum enimvero si colla sua peccatorum, jugo subtraherent, & accepta pœnitentia resipiscerent, succincti virtute quæ prius vitiis suffocata latebat: proculdubio hostes prosternerent, hostiumque injuriam plenarie ulciscerentur. His auditis Israelitæ accepta pœnitentia colla erigunt, & deposita mole peccatorum hostes invadunt. Quid plura? horum quinque millia qui remanserant, XXV. millia equitum, & septies centum Sagittarios de tribu Benjamin prosternunt, & omnes, exceptis quadringentis, qui inter rupes latuerunt, interfecerunt, eorumque Civitatem fundo tenus destruxerunt. Præterea omnes pepigerunt, intra XI. Tribus Israel & Tribum Benjamin amplius nulla connubia fieri, & Tribum Benjamin à ceteris tribubus omnino alienari. Vos quoque fratres simili facto expergefacti, resipiscite, & pravæ dominationis jugo colla vestra subducite, tantarum illecebrarum nebulas à vobis extirpate, virtutis clypeum assumite, lorica justitiæ induite, ut Regnum vestrum defendere, vestrorumque hostium rabiem comprimere: & ad Paradisi gaudia pervenire possitis: ipso præstante qui vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

De Burgensis Castellii deditio. Cap. 87.

Postquam prædictus Pater sacri eloquii dogmata uberius enodavit, animosque omnium in auditis admirantium ad virtutis spem reduxit, celebrataque solemniter Missa ad tentoria rediit. Obsesso ut supradictum est à Gallicianis Castello, Rex Aragonensis exercitum congregat, stipendia præparat, & ad Castellum per medios hostes venire nullatenus formidat: si enim hujus Castellii confugio care-

Anno
1113.

ret, totius Castellæ expers fieret. Quod ubi Regina nuntiatum est, statim Legatos ad Castellanos mittit, qui eis referant, Regem Aragonensem cum multo exercitu adesse, eosque invitent ad tanti belli laborem properare. Castellani vero Milites Aragonensis adventum audientes se in crastinum ad bellum venire sponderunt, quippe quantæ audaciæ impetu Aragonenses ad bella ruerent, olim experimento didicerant, atque ideo se tanto labori subducere curabant. Pappæ! strenui milites Castellæ, hostes fines suos invadere vident, quamquam aliorum munimine fulti eis ire obviam formidabant. At ubi Gallicianis relatum est, subito arma capiunt, & prædicto hosti ire obviam stimulant, audacia ruunt: *Athaporcam* perveniunt, & facto crepusculo membra quieti dederunt, in crastinum ad bellum egresuri, & in adventum hostis impetum facturi. O quam dispar causa hos & illos ad bella ciebat? Gallicianos leges, jura, pax, justitia ad arma vocabant: Aragonenses horum contraria in omne nefas præcipitabant. Postquam Aragonensi ad mensam in *Villafranca* residenti Gallicianos adesse & amore Martis in occursum ejus ruere nuntiatum est, timuit: quippe Gallatiæ milites militia plæclaros & belli studio strenuos efferus ille ad *Fontem de Angos*, quamquam pauci fuissent, expertus fuerat, & quanta audacia hostium sanguinem sitirent, experimento didicerat. Cessit itaque bellicosus bellicosis, & Marte ferox ferociores timuit. Quo audito Galliciani cum triumpho summæ laudis ad tentoria redeunt, illi autem qui in Castello rebelles erant, postquam dominum suum cessisse & sibi auxilium non posse impendere vident, Regiam adeunt, & datis obsidibus hujusmodi pactum cum ea statuerunt, scilicet si Rex Aragonensis usque ad XV. dies auxilium & stipendia illis non preberet, Castellum Reginae proculdubio se reddituros pollicentur, & determinant ut ipsi incolumes cum omnibus suis facta deditioe discedant.

supra
c. 68.

De celebrando Concilio in Palentia. Cap. 88.

Eodem tempore, B. Toletanus Archiep. & Sanctæ R. E. Leg. Burgos venit, quem B. Jacobi Episcopus adiit, & ejus reverendam paternitatem obsecravit, ut de statu Ecclesiæ quæ funditus evertetur, & de pacis reformatione tractaret. Tunc venerabilissimus Pater illi acquiescens advocavit Episcopos qui intererant, scilicet Auriensem, Ovetensem, Minduniensem, cum quibus Archiepiscopus, atque S. Jacobi Episcopus adiit, diutius colloquentes, Ecclesiæ jura violata penitus, Hispaniam Aragonensi tyrannide undique devastatam atque desolatam, una doluerunt. Sed quoniam ingruente discordiæ tumultu, hæc plenius stabilire impræsentiarum tempus non exigebat, tum quia complures Hispaniarum Pontifices deerant, tum quia Regina multiplici guerrarum negotio irretita erat; placuit eis tantæ rei diffinitionem producere, & in futuro generaliter Concilium celebrare ad quod omnes Hispaniarum Pontifices, Abbates, Duces, Principes, Comites ceterique Primates octo diebus ante venturam festivitatem omnium Sanctorum in *Palentinam* urbem possent convenire, & causam Regis & Reginæ subtilius indagare, diœceses, Villas, mansiones, agros, vineas, quæ in hoc discordiæ tempore amiserant, sedibus & Monasteriis reddere, quæ res Reginæ, omnibusque Hispaniæ Principibus supra modum placuit.

*Pro
Die
25.
Oct.*

De Nuntiis Regis Aragonensis ad Reginam pro reconciliatione

Cap. 89,

Interea Rex Aragonensis videns rabiem suam nihil proficere, & Municipia quæ aut in Castella, aut in Campania, aut in Extremitate habebat, quædam ab hostibus suis capi, quædam diuturna obsidione claudi, Legatos ad

Anno
1113.

Reginam mittit, & pacis fœdera requirit : simulat se ad illicitum connubium Reginae velle redire, & pactionis jurandum, quod inter se & illam fuerat, adimplere. Proh subdola calliditas, ut saltem sic Regni principatum posset acquirere ! Quadam itaque die postquam Burgis discesserunt Toletanus Archiepiscopus, Episcopus Auriensis, Minduniensis, atque Ovetensis, forte fortuitu Ven. Episcopus B. Jacobi Reginam adiit, ut ei solito more de tot tantisque negotiis consuleret, & Aragonensis Legatos in medio Palatii invenit. Hi Reginam ad nefandum connubium Regis compellebant, & Burgenses eam sub simulatæ pacis nomine ad illud idem invitabant. Quorum sacrilegis colloquiis complures, ac præcipue Francigenæ, condescenderant : quippe Galliciani, Astures, Legionenses, Campani, Castellani ejusdem civitatis incolæ, alique complures convenerant; quod ubi venerabilissimo Patri compertum est; & omnes impudenti animo ad præcipitium ruere cernit, licet perversæ contumaciæ eorum aliquid objicere difficillimum videretur; virtutis clypeo munitus surrexit. Cumque omnes in Clastrum S. Mariæ convenissent, & Regina astante Aragonensis Regis Nuntiorum verba benigna aure suscepissent, Episcopus silentium fieri jussit, & factum est : equidem omnes illum utpote B. Jacobi Episcopum præcipue venerabantur, & super hujus rei summa nullius diffinitionem audire volebant : putabant enim quod Aragonensis Regis Nuntiis condescenderet, & quod tanti conventus irrationabile murmur fieri universaliter determinaverat, ejus quoque prudentia approbaret. Verum prædictus Pater insensatæ plebi non acquiescens, immò illos à perversi favoris exhibitione reducere volens, sic illis prædicare cœpit intrepidus.

Verba Compostellani Episcopi.

Hactenus Aragonensis Regis Nuntiis assensum præbuitis, eorumque relationes tota mentis affectione ascultastis: nunc autem omnipotentis Regis Nuntium audite, ejusque mandata in armariolo mentis recondite. Iste nimirum perpetuæ salutis doctrinam vobis annuntiabit, & quod probum & justum est, in conspectu Domini nostri prædicabit. Prædicti Nuntii valde nociva & ad interitus puteum tendentia vobis dixerunt, & quod hic & in æternum vestræ saluti sit contrarium, quodque etiam fas atque leges prohibent, annuntiaverunt. Ego, fratres, Omnipotentis Dei minister, & Nuntius, & ad Sanctæ Ecclesiæ jura tuenda præmunitus justitiæ interpretes vobis salutifera pandam, quæque vobis tenenda, vel quæ sint refutanda in hoc negotio ostendam. Nostis, fratres Karissimi, quoniam Dominus ac Redemptor noster in veteri lege Pontifices fieri præcepit, ut populo suo præessent, & Dominicis præceptis populum sibi subditum instruerent. Sub novæ quoque legis exordio ipse Dominus Apostolos sibi elegit, & eos ministeriorum suorum dispensatores ordinavit. Sacramenta illis Ecclesiæ commisit, & ligandi atque solvendi potestatem in cælo & in terra tradidit eis, dicens: *Quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in Cælis: & quodcumque solveritis super terram, erit solutum & in Cælis.* Horum vicem, nos quamquam indigni, obtinemus, & eadem potestate nobis tradita, pastoralis curæ apicem conscendimus. Nos ministeriorum Dei summi dispensatores Pontifices vocamur: nos specialiores & præcordialiores filii Dei sumus. Unde Veritas: *Qui vos, inquit, tangit, pupillam oculi mei tangit.* Nobis Christus Sponsam suam, scilicet Ecclesiam, commisit, ejusque filios nobis erudiendos dedit. Quid plura? quod Regi Regum in mundo præcordialius & pretiosius est, nobis pro-

Anno
1113.

procurandum tradidit, videlicet curam animarum gerere, & oves commisas à truculenti lupi rabie tueri: quod si forte desipuerint, & in amplioris viæ præcipitium ruerint, nostrum est utique ad veritatis viam revocare, & disciplinæ pascuis gregem commissum pascere. Nobis Reges terrarum, Duces, Principes, omnisque populus in Christo renatus subjugatus est, omniumque curam gerimus. Quâ in re vos, Fratres Karissimi, deprecor, & deprecando admoneo, ne Regem Aragonensem & Reginam U. contribules, & consanguinitatis linea adfines, ad illicitum connubium aliquatenus redire velitis: nefas est enim & satis horrendum flagitium talia fieri: si vero proclamaveritis vos in Regis & Reginæ pactionem jusjurandum fecisse, & perjurii reatum nolle incurrere, & ob hoc quasi juramento coactos, utrumque ad prioris fœderis unionem velle reducere, sciatis utique hujusmodi juramenta esse confringenda: ait enim Scriptura: *Non est conservandum juramentum, cum malum incaute promittitur*; velut si quispiam homicidium se facere juramentum faciat, vel adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim juramentum non implere, quam homicidium perpetrare, vel in stupri flagitio permanere. Admoniti itaque resipiscite, & tantum nefas Hispaniæ finibus inolere prohibete. Quisquis autem hujusmodi connubium vel fecerit, vel fieri consenserit, illum ex auctoritate Dei Patris Omnipotentis excommunicamus, & anathematizamus, & à liminibus S. Ecclesiæ sequestramus.

3 Præterea, ut non solum eos à supradicti criminis participatione revocaret, verum etiam ab Ecclesiarum subversione, à cædibus, rapinis, incendiis cessare compelleret, literas inferius scriptas à Domino Papa, omnibus Hispaniarum Pontificibus missas, illis ostendit.

P. *Episcopus servus servorum Dei, Venerabilibus fra-*
tri-

tribus B. Primati, & ceteris Episcopis, & Principibus Hispaniæ, salutem & Apost. benedic. Regionum vestrarum calamitates, Ecclesiarum subversiones, cædes, rapinas, incendia dolemus apud vos plura fieri, quam à nobis valeant enarrari. Quamobrem prudentiam vestram literis præsentibus commonemus, ut tantorum malorum remedia communicatis consiliis sollicitius requiratis: Nos quidem, opitulante Deo, quanto maturius potuerimus, Apostolicæ Sedis Legatum ad vos mittere deliberavimus. Interim provida vobis divinitus facultate paci publicæ providere curetis: illos sâne Proceres, sive milites, qui honores, obedientias, Villas & cetera bona Ecclesiastica invaserunt & occupant, nisi ab eadem invasione desistant, ab Ecclesiæ consortio removemus. Diversarum etiam partium incentores, per quos bella apud vos & flagitia cetera perpetrantur, nisi ab hac malignitate desistant, excommunicationi subjicimus. Pax nostra, & salus nostra Dominus, pacem vestram, & salutem vestram misericorditer operetur. Datum Laterani XVIII. Kal. Maii.

Quod Episcopus fugiens tumultum evasit.

4 **P**ostquam supradiçtus Episcopus verbis finem imposuit, subito omnes populus confremuit, & dissonum murmur inter eos ortum est. Quidam enim quibus cura erat efficacius æquum & justum examinare, reverendi Patris verba laudabant: alii autem quos causa nequior non trutinata justitiæ norma in præceptis compellebat, quorum agmen densius erat, lapides jacere, aut impetum volebant in eum facere. Sed Præsulis milites, tanto tumultu excitati adveniunt, & dominum suum armata manu undique muniunt. Tunc Præsul militum suorum turba circumvallatus, incolumis discesit, & tentoria cito repetivit.

Anno
1113.*De Burgensis Castellii deditione, & Gallæcorum reditu.*
Cap. 90.

Transactis XV. præfinitis diebus Aragonenses Reginae Castellii deditionem faciunt. O quantam, quamque præclaram militiæ laudem Gallicianis dies illa contulit, in qua belliger. Aragonensis illis cessit! sed multo præclarius multoque jucundius fuit, cum strenua Gallætiæ virtus Castellam, ejusque milites, ab impetu hostium protexit, & Aragonensis Castellii deditionem facere coegit. Proh pudor! Castellani aliorum viribus egent, & Gallicianorum audacia proteguntur. Formidolosis militibus quid fiet, cum Gallætiæ exercitus, clypeus & murus eorum, discesserit? Jam Galliciani diem repatriandi statuunt, jam discedere, & ad propria redire gaudent: quod ubi Reginae compertum est, ad Castra venit, & eos obnixius à proposito recessus reducere tentabat. Volebat enim illos ad Castellum *Barlancam* mittere, quod Moabitæ obsederant. Omnes autem unanimiter dominæ suæ precibus nolentes acquiescere, propensius discedere properabant. Tunc Ven. Episcopus Regiam alloquens ei consuluit, ne amplius Gallicianorum reditum differret, ne velle, eorum profellando quod bene egerant ingloriosum remaneret. Igitur Regina reverendi Patris consilio præmonita Gallicianos ad propria redire jussit, & cum illis ipsum Episcopum ad B. Jacobi Ecclesiam reverti permisit. Prius tamen summas grates ei referens, & secum firmæ dilectionis vinculum connectens: licet enim Regina illum, utpote tantum Patronum, prius & diligeret & veneraretur, multo magis tamen postquam tantæ prudentiæ eloquentiam sibi prodesse noverat: postquam illum justitiæ tramitem sectando sui auxilio medulitus desudare viderat, ampliori veneratione & firmiori dilectione amplectebatur, & præcepta illius sagaciter observabat. Quapropter hujusmodi

pac-

paſtum cum illo fecit, & ſubſcriptum placitum ei fecit.
Era I. C. LI. VIII. idus Jul.

Anno
III 3.
die 8.
Julii

2 Ego Regina U. vobis Dño. D. Eccleſiæ S. Jacobi Episcopo hoc paſtum fidei promiſione facio, quod deinceps ſim veſtra fidelis amica, & exaltem honorem veſtrum, & deprimam malum dum vixero, & non deficiam vobis pro poſſe, & ingenio meo ad profectum: & ſi aliquod malum honori, vel perſonæ veſtræ, contrarium ſenſero, non teneam vobis coopertum, ſed in convenienti tempore vobis revelabo, & pro poſſe meo deſtruum: ſi autem aliquod malum de me vobis dictum, vel obortum fuerit, horum iudicio qui inter me & vos ſunt, ſi amici mei fuerint, determinetur, & ſi defuerint, fiat iudicio aliorum utriuſque amicorum. Perſonæ autem veſtræ ne ulterius in expeditionem veniat, niſi voluerit, condono, milites veſtros tantum in auxilium mihi more ſolito mittatis. TESTES, qui huic paſtioni interfuerunt. M. Mindun. Episcopus, & P. Cardinalis S. Jacobi.

De reditu Episcopi, & Gallæcorum.

3 Tandem diſcedunt Galliciani, & ad patriam iter aggredientes, ſupradictum Episcopum ducem & patronum, ſibi ſociari congratulantur. Comes autem Petrus cum quadam parte ſuorum militum, Comesque R. & M. Pelagiades, necnon M. Gelmirides, Episcopi B. Jacobi frater, cum quadam parte ſuorum fratrisque ſui militum, & alii quam plures Gallæciæ Proceres, *Barlancam* ad obſidionem Moabitarum tenderunt, & non inveniētes eos ibi, reſerſi ſunt. Poſtquam Galliciani *Carrionem* venerunt, Carrionenſes audito ſupradicto anathemate Pontificem tenere quærebant, ſed divina gratia protegente, quodam rubeo pallio coopertus, & pileo more Longobardorum, obumbratus evaſit. Proh nefas! quoniam juſtitie formam Eccleſiæ jura prædicaverat, nefando popu-

Anno
1113.

lo odio habetur. Sequenti die ideim Episcopus, ut securius incederet, quasdam cohortes militum præire, quasdam præcedentibus omnibus sequi, & sarcinas inter utrumque disposuit, & ut caute irent, omnibus injunxit. Præterea quam affabilis quamque benevolus in itinere illo omnibus fuerit, omnesque doctrinæ pabulo refocillaverit, & qualiter insidias hostium hinc atque inde insidiantium devitare præmonstraverit, quot & quanta suffragia universo exercitui contulerit, ingenio mei ariditate impediente, sufficienter enotare non potero, etenim quamvis interfuerim, propriisque oculis viderim; quædam tamen memoriæ stylo percurro, nonnulla prolixitatis causa prætereo. Nezanum etiam Gudesteidem, qui ob injurias sibi illatas, milites Comitum P. atque M. Pelagide capere, & dehonestare volebat, pacificum reddidit, & eum nimix dilectionis vinculo eis conjunxit. Sane ille Castellum S. Mariæ de Oëtaris (1) tenebat, & omnibus Gallæciæ montana ingredientibus, per fauces montium, & concava vallium aditum prohibere poterat: sed prædictus Pater Gallicianorum Dux & tutor fuit, & eos incolumes usque ad propria conduxit: ipse quoque à Sanctæ matris suæ Ecclesiæ Clero, & ab omni populo, cum gaudio & lætitia, cum processione veneratione, susceptus est, & ejus adventui omnis conventus congratulatus est.

De morte Gundesindi Cardinalis, & de P. Gundesindix in locum ejus promoti.

4 **E**odem tempore quidam Cardinalium Ecclesiæ B. Jacobi, nomine Gundesindus, mortis debitum persolvit, & matris suæ, scilicet prædictæ Ecclesiæ, hereditatem quæ *Hologium* nuncupatur, distribuit: domorum quoque suarum, quas

(1) De Autares melius leges, faucibus Valcarceris imminens, cujus hodie ruinæ visuntur in earum rupium culmine.

quas præter domos Palatii habuit, medietatem Hospitali S. Jacobi, aliud vero medium ad opus ejusdem Apostoli construendum dedit, quas Petrus prædictæ Ecclesiæ Prior in conventu atque consensu omnium canonicorum emit, Defuncto itaque suprascripto Card. P. Gundesindiz, qui præscripti Episcopi Capellanus fuerat, ad ejus vicem complendam, Cononica promotione sublimatus est, & Cardinalis nomen adeptus est.

De concambio hereditatum Ariæ Exemenides pro medietate Denæ. Cap. 91.

Suprascriptæ expeditionis tempore cum prædictum Castellum Burgos Gallæciæ Proceres obsedissent, Arias Exemeniz, ejusque contribules, Reginam U. adeuntes, summopere deprecati sunt, quatenus hereditates, quæ inter fluvium Uliæ & Tamaris Majoris Didacide fuerant, quasque ipsa Regina B. Jacobo sub chirographo dederat, à Dño. D. ejusdem Apostolicæ sedis prædicto Episcopo: quoquomodo abstrahere moliretur. Eorum itaque precibus Regina acquiescens, sane strenuæ juventuti Gallæciæ quidquam molestiæ inferre erubescens; utpote ingruente Martis tumultu, Pontificem super his alloquitur, orat, & deprecatur eum, ut prænominatas hereditates A. Exemeniz, ejusque contribulibus reddat, & pro illis medietatem Denæ in concambium recipiat. Accepto cum quibusdam Canoniorum suorum, qui intererant, Præsul consilio, concambium fieri non renuit, precibusque Reginæ condescendere prudenter voluit: tum quia pars hereditatum illius villæ Denæ, quæ in concambium dabatur, intra honoris B. Jacobi confinia continebatur: tum quoniam in terra de S. Maria de *Lanchata*, quasdam hereditates ad Denam pertinentes, quæ Regalis juris erant, à Regali jure eripere nitebatur, easque ad Ecclesiam B. Jacobi pertinere summo desiderio desiderabat. Præterea Reginæ preces circa hoc casas fieri, haud op-

Anno
1113.

portunum ei videbatur. Factum est igitur concambium inter prædictum Episcopum, & Reginam U. datis hereditatibus quæ fuerant Majoris Didacide inter Uliam & Tamarim Ariæ Exemeniz, recepta Denæ medietate, quod factum satis utile, atque commodum Ecclesiæ B. Jacobi fore proculdubio creditur.

De Concilio Palentia celebrato, & de reditu Compostellani Episcopi. Cap. 92.

à 25
Oat.

Anno MCXIII. (1) Dñicæ. Incarnationis Bernardus Toletanus Archiep. & S. R. E. Legatus, Synodale Collegium VIII. K. Novemb. Palentia celebravit, & de Hispaniarum oppressionibus atque angustiis, & de Ecclesiarum subversionibus atque calamitatibus plenius pertractavit. Gallæciæ quidem Pontifices interfuerunt: Ecclesiæ autem B. Jacobi Episcopus, cujus consilio atque suggestione, prædictus Archiep. Concilium celebrari disposuerat, urgente discordiæ tumultu, prædicto Concilio interesse non potuit, difficillima causa obsistente detentus: ipse namque præteritæ ætatis tempore, coadunato undique exercitu, ad debellandum Aragonensem, Campaniam adierat: quod si iterum partes illas adire præsumeret; oportebat aut militum cohortes ad se protegendum & muniendum illuc secum ducere, quod temporis qualitas assiduique laboris exercitum fieri prohibebat, aut prædictum flagitiosa rabies, quod relatu abusivum est, in Christum Domini mittere manum, nihilominus vereretur. Porro perniciose manus bellorum temporibus, prædæ divitiarumque cupiditate incitata, in omne nefas ruere non perhorrescit. Prædictus tamen Episcopus ad Generalem Sydonum iter aggrediens *Tria Castella* per-

(1) *Perperam aliqui Codices XIII. pro XIII. habent. Pulgar Tomo 2. pag. 150. edidit 1118. quod nullatenus ferendum: totus enim narrationis contextus de anno est 1113. qui in hujus Capituli fine Era 1151 signatur.*

pervenit. Verum enim vero Comes R. necnon Comes M. complures Gallæciæ optimates illum adeuntes, quatenus ab incepto labore desisteret, hortantur & deprecantur, dicentes: Scimus equidem, venerabilissime pater, si Campaniæ partes absque armatæ manus clypeo adire præsumpseris, & te à truculenta hostium violentia graviter inquietari, aut ut verius profiteamur, cujuslibet prædonis captione dehonorari, & Gallæciam multiplici discordiæ impugnatione opprimi, nos quoque, te absente, in salutis nostræ dispendia ruere, haud ambiguum est. Tua interest curam & sollicitudinem nostram, totiusque Gallæciæ gerere: ea propter hortamur, & consulimus, ut ab incepto respicias, & quod potissimum est, tibi, nobisque omnibus provideas: quod si nobis obsistere volueris, antequam ab aliis (quod in certissimis est) dedecoreris, vel capiaris, ne tantum quid temerarie aggrediaris, à nobis captus teneberis: melius est enim tibi discessus licentiam à nobis inhiberi, quam improvido favore, ad tantum præcipitium tibi assensum adhiberi. Igitur Episcopus his atque aliis acquiescens, duos de Clericis suis ad prædictum Concilium direxit, qui illius absentiae necessariam causam Romano Legato prætendentes, has inferius scriptas literas attulerunt.

Literæ S. R. E. Legati ad Compostellanum Episcopum.

2 **B**ernardus Toletanus Sedis Archiep. & Dei gratia S. R. E. Legatus, Compostellanensis Ecclesiæ Pontifici salutem, & benedictionem. Legatos quos nobis misistis, vidimus dicentes, quod Concilio quod Palentiæ, vestro præcipue consilio celebravimus, interesse nequivistis, inevitabili necessitate detentus: verum quia solatium, & auxilium, & consilium vestrum nobis subtraxistis, ut verum vobis fateamur, moleste tulimus, sed propter pristinam amicitiam, quæ inter me & vos diu existit, & interventu vestrorum Clericorum, patimur ac vobis indulgemus.

De

De Villa Pianela data M. Froylaz. Cap. 93.(1)
Muni-
na

Post hæc supradictus Episcopus ad multiplicandum Ecclesiæ suæ bona vigilantius anhelans, omnium Canonicorum consilio Villam nomine *Pianelam* cum Ecclesia sua cuidam Sanctimoniali, scilicet M. (1) Froylaz, sorori Comitis P. contulit, ut eam dum vixerit, habeat, incolat, ædificet, plantet, prout melius potuerit. Expleto autem illius vitæ curriculo, præscripta Villa ad Ecclesiæ B. Jacobi jus cum omnibus suis redeat. Ipsa quoque tanti beneficii non immemor, Ecclesiæ B. Jacobi has subscriptas hereditates tradidit, videlicet Villam cum Ecclesiola sua nomine *Rus* in Nemitos, portiones quas habet in *Figariola*, Villam *Marin* mediam de heremo, in territorio quoque Saliniensi Villam *Maranes*, medietatem etiam illius hereditatis quæ fuit socrus suæ Godæ. Hæc omnia cum omnibus sibi pertinentibus B. Jacobo contulit. Hujus rei placitum atque pactum utrobique, ut magis ratum, magisque firmum habeatur, neve surreptentium temporum cursu deleatur, Chirographi pagina, quod in Catalogo B. Jacobi reperies, sancitum est. Factum est autem in Era M.C.LI. VIII. idus Novemb. (*Anno 1113.*)

De alia medietate Denæ, & de aliis hereditatibus vel Ecclesiis. Cap. 94.

Aliam quoque Villæ Denæ, de qua supra meminimus, medietatem Comes P. quem prædictus Episcopus utpote spirituales filium suum spiritualis doctrinæ pabulo instruebat, eumque ut Ecclesiis, Ecclesiarumque ministris decimas omnium quæ possidebat, ceteraque beneficia plenius impenderet admonebat, Ecclesiæ B. Jacobi contulit. Dedit etiam has subscriptas hereditates, videlicet in Prucios portionem suam Ec-
cle-

clesiæ S. Salvatoris de Pernis, S. Julianum de *Carantonia*, S. Petrum de Grandal, integram S. Mariam de Castro in Bisanços, S. Jacobum de Francia, S. Stephanum de *Erens*, S. Eugeniam de Trasanços. S. Saturninum illam Ecclesiam in Abbati, illam Ecclesiam in Nendos, S. Mariam de *Olarios* in salto illam Ecclesiam, S. Tyrsum in Selaya, in Nemancos S. Stephanum de Lires. S. Mariam de Mauri. S. quoque Mariam de Ozia in Nemancos. S. Mariæ de Mour medietatem ad præsens, post mortem vero ejus hereditatem quæ ibi est. Præterea *Amaranti*, & Nimiam, & quidquid habet inter Uliam & Tamarim, vel quantum ibidem deinceps adeptus fuerit in his hereditatibus, & curtem in Patrono, præter casas in Compostella, B. Jacobo contulit.

Ad removendas oppresiones populorum. Cap. 95.

Circa id fere temporis prædictus Gallæciæ Patronus, pietatis oculo oppresiones atque angustias pauperum, plebem calumniis & injuriis afflictam, Provinciam B. Jacobi gravius assiduæ rapacitatis inquietatione pessundatam, misericorditer respiciens, paternæ pietatis sollicitudinem adhibuit, injustasque populorum oppresiones relevare summopere studuit. Quippe post obitum nobilissimi Imperatoris A. ingruente tantarum guerrarum tumultu milites majoribus sollicitatis, amplioribus possessionibus beari oportuit: quod oppressionis, & inopiæ causa populis erat. Pecunia enim imbecillioribus minusque potentibus quoquomodo subtracta, nobilibus ceterisque bellorum exercitiis insudantibus, larga manu erogabatur. Porro res exigit, bellorum tempore milites qui hostium inquietationi resistent, & sua fortiter defendant, munerum largitate à patriæ tutoribus plenius remunerari. Verum prædictus Episcopus oppressionis tribulationem, inopiæ calamitatem in subditis misericordiali compunctione intuens, illasque

que paterna pietate compatiens, tantorum malorum causas removere solícite curavit. Ad relevandum namque & refocillandum totius honoris B. Jacobi populum, publicis privatisque calumniis atque rapinis usquequaque afflictum cum omnium Canonicorum Apostolicæ Ecclesiæ consilio decreta quæ in honore B. Jacobi firmissime observarentur, constituit, & in his, ut equum & justum, remota ambage, custodiretur, stabilivit: quæ ut firmiora forent, neve aliquo impulsu laberent, omnes Optimates qui principatu in honore B. Jacobi pollebant, sive illius domini subjacebant, quatenus ea solitius observarent, juramento astrinxit: ceteros quoque ejusdem juramenti non immunes prætermisit. Deinde, ne interlabente temporum curriculo delerentur, scripta breviter nobis legenda, & observanda contradidit.

Incipiunt Decreta Didaci Ecclesiæ B. Jacobi II. Episcopi ad protegendos pauperes. Cap. 96.

Divina disponente clementia ego Didacus II. Ecclesiæ B. Jacobi Episc. cum ejusdem sedis Canonicorum Judicio, ceterorumque nobilium virorum consilio prædecessorum statum relegendo, ad protegendum populum, ad exhibendam justitiæ normam in toto honore B. Jacobi, excepta Compostellana urbe, omnibusque burgis, quo advænæ aliique complures confluentes statuta nullatenus observare valeret, hujuscemodi decreta constituo, & constituendo confirmo.

A capite igitur exordium sumentes præcipimus, ne quis Ecclesiæ terminos irrumpat, aut violenter ingrediatur. Si quis vero intra Ecclesiæ terminos quidpiam capere, aut sibi præsigillare existente justitia, & exigente voluerit, Pontificis Vicarium, ut licentiam sibi dari prius expostulet.

2 *De Domibus nobilium, & ignobilium, de pigneribus, & de perpetratis calumniis.*

IN domibus nobilium, seu ubicumque eorum uxores, aut filii, inermes fuerint, Vicariis, & quibusque aliis pignerandi licentiam resecamus. In ceterorum quoque domibus id ipsum observare præcipimus, excepto si furti aut homicidii, aut violentæ mulieris violationis, quod vulgo raptum dicitur, aut quadragesimalis tributi causa extiterit. Quod si extra domos rusticanas armenta, ceterave hujusmodi quæ pro perpetrata calumnia capiantur, inventa minime fuerint, Vicarius admotus vicinis, & legitimis testibus domum præsigillet, vel inde pignus abstrahat. Quidquid ut prædictum est pigneratum fuerit, quousque VIII. dies compleantur, integrum conservetur, & vicinis reservandum commendetur, & usque ad præfinitum terminum illæsum, & ab omni usu liberum maneat: si fuerint omnia animalia exercendi operis studio adhibenda, totius laboris expertiã serventur. Tandem si calumniæ perpetrator præfinito tempore ad examinandam justitiã venire neglexerit, nisi necessaria detentus causa fuerit, justitiæ examinatores pro calumniæ quantitate pigneris partem detineant. Cetera dominis suis referantur. Si quis injuste vel absquẽ domini sui petita licentiã quẽmpiam pignerare præsumpserit, duplum restituat, & sexaginta solidos Pontifici persolvat. Verumtamen quisquis prius requisita justitia coram idoneis testibus cum Vicario pigneravit, duplum minime restituat.

3 *De Judicibus.*

Hereditatum, & Ecclesiarum causæ non nisi ab optimatibus, & Apostolicæ sedis judicibus diffiniantur. Calumniæ fidejussoriæ iudicia, more antecessorum nostrorum postha-

Anno
1113.

bitis in honore B. Jacobi alius iudicibus, Apostolicæ Sedis iudicibus referantur.

4 *De Calumniis pauperum.*

Pauperes & imbecilles misericorditer calumnias compleant, ut beneficiis suis penitus non priventur.

5 *De Proditoribus & Latronibus.*

Proditores & Latrones nemo protegere, nemo defendere præsumat. Sane eorum protectores damna vel calumnias quæ illi sustinere meruerant, sustineant.

6 *De Furibus.*

Fur postquam tertio furti reus convictus, comprehensusve fuerit, Principibus terræ atque justitiæ examinantibus tradatur. Qui, dictante justitia, pro meritis ultionem in eum exercent, sibique dati gladii causam animadvertant: noverint enim quia qui percutit malos in eo quod mali sunt, minister Dei est, & alibi: Punire malos non est effusio sanguinis.

7 *De Characteribus.*

Caracteres coram totius Ecclesiæ conventu sive publico concilio, fieri jubemus, aliter factos, valere inhibemus.

8 *De Fosataria, & Luçtuosa.*

His qui servilis conditionis jugum sustinent, vel qui quadragesimalia tributa persolvunt, redditus solitos qui Fosataria, & Luçtuosa nuncupantur, relâxamus, si patrum parentumve suorum hereditates incolunt.

9 *De die Dominica.*

In Dominica die rucolas ad civitatem negotiatum ire prohibemus.

10 *De Placitis, & ceteris scriptis.*

Placita & cetera hujuscemodi scripta ab authenticis Clericis

sicut à judicibus, vel ab Archidiacono, sive ab ipsius loci Archipresbytero fiant. Sin autem, cassa habeantur.

Si quis potentum iudicii causam tractare adversus pauperem, vel diffinire habuerit, similem personam introducat, quæ per se causam suam definiat, ne forte cujuspiam majestate pauperis justitia suffocetur.

Diebus quadragesimæ characteres fieri, calumniarum causas diffiniri, judicia exerceri, fossatariam dari, nisi magna expeditionis necessitas ingruerit, nostris quidem non extraneis, qui pro dñorum suorum velle tractabuntur, excepta furti, rausi, homicidii, quadragesimalis tributi causa, removemus.

Die 13 *Ut calumniarum causæ in Kalendis discutiantur.*
Die Kalendarum Archipresbyteri, Presbyteri, milites, rustici, in Kalendarum antecessorum more conveniant: tunc si quid querelæ, vel injuriæ obortum fuerit, ab Archipresbytero, ceterisque discretis viris, veraciter perquiratur, & emendetur: quod si diffinire nequiverit, sequenti die super illius negotii causa vera indagine facta Pontifici, atque Apostolicæ Sedis Primatibus referatur, & determinetur.

Uniscujusque hebdomadæ sexta Feria Pontificalis palatii januis reseratis, quidquid querelæ, quidquid injuriæ fuerit, in præsentia Pontificis, Judicum, & Canonicorum, intimetur, & diffiniatur.

In unoquoque Sabbato (excepto Paschæ, & Pentecostes) Presbyteri, milites, rustici, cujusque negotii immunes, lupos exagitantés persequantur, & eis præcipicia, quod vulgus *fogios*

Anno
1113.

vocat, præparent. Quæque etiam Ecclesia VII. ferreas cannas persolvat. Ad hoc negotium quisquis ire distulerit, si sit Sacerdos, nisi infirmorum visitatione detineatur, vel miles, V. solidos, rusticus vero ovem, vel solidum persolvat.

M 16 *De Vicariis.*

Milites, & quicumque principatu præminent, villicationibus suis tales Vicarios statuunt, qui si quid contra decretorum justitiam egerint, calumniarum causas unde compleant, habeant. Sin autem, eorum domini perpetrati damni, & justitiæ calumniâs sustineant.

Q 17 *De Latronibus.*

Quicumque latronem comprehenderit, eum villico terræ tradat, & quæcumque villicus ab eo abstraxerit, horum tertiam partem habeat, sic & de proditoribus.

Q 18 *Ne quis res mortuorum diripiat aut inquietet.*

Quoties quis naturæ jura persolverit, illius hereditates, ceteraque beneficia, usque ad X. dies, integra, nullaque inquietatione labefacta, qualiter ille dimiserit, consistant. Finitis autem X. diebus, possessionibus, ceterisque beneficiis sub eodem jure, sub quo mortis spiculo ceciderit, qualiterve dimiserit, existentibus, si qua calumniarum schismata super his fuerint, ab Apostolicæ Sedis iudicibus, ceterisque disertis viris diffiniantur. Ceterum ne quis hereditate, ne quis sicophanta usurpative accedat, justitiæ argumentis plenius indagetur.

A 19 *Ne in Dominica Sajones licentiam habeant pignerandi.*

Ab hora nona Sabbati, usque in Feria secunda hora prima, nullus Sajo habeat licentiam pignerandi, nisi homicidas, latrones, scilicet, violatores virginum, per vim raptos, & pro-

proditores: & si aliquis de extranea patria justitiam postulaverit, infra supradictum tempus justitiam sumat.

Anno
1113.

S 20 *Ne conventus alternantium fiat in Ecclesia.*

Sajonum Concilium, vel militum conventus in Ecclesia sive terminis ejus fieri prohibemus.

C 21 *Ne clerici fiant laicorum villici, vel pedagogi.*

Clerici neque laicorum villici efficiantur, neque filiorum illoaum nutritores, neque à laica persona dehohestentur, vel eorum bona capiantur. Qui aliter egerit, canonicam institutionem componat, & excommunicatus à conventu fidelium sequestretur.

B 22 *De Rebus captivatorum.*

Bona eorum qui capiuntur à Mauris, usque ad annum p'enum intemerata & integra conserventur, ut si forte fortuitu captum potuerint redimere, redimant: sin autem completo anno juxta arbitrum propinquorum eorum bona distribuantur.

M 23 *De Mercatoribus & peregrinis.*

Mercatores, romarii, & peregrini, non pignerentur, & qui aliter egerit, duplet quæ tulërit, & sit excommunicatus, & solidos LX. persolvat Dño. illius honoris.

C 24 *De Clericis.*

Clerici fossatariam non dent. Abbates, & Clericos venientes ad Synodum, vel votum, aut tertias afferentes, pignerari vetamus.

O 25 *De Mensuris.*
Omnes alias tls. (1) nisi ad mensuram illius petræ quæ stat

(1) Talegas lege, mansuræ scil. species, quæ alterius à nostris fanega dictæ, quarta est apud Gallæcos pars.

Anno
1113.

in campo Compostellæ, tam in hac Civitate, quam extra vendere vel emere prohibemus, & qui aliter egerit excommunicatus LX. solidos solvat, donec respiscat.

De Concilio Palentiæ, & de Cappellano Reginæ in Lucensem Episcopum electo. Cap. 97.

In prædicto Palentiæ Concilio (1) Toletanus Archiep. & S. R. E. Legatus una cum plerisque Hispaniarum Episcopis, Abbatibus, pro modo & tempore justitiæ examinationem salubrius edisserendo, rapinas, incendia, cædes, ceterasque Hispaniæ calamitates de die in diem crebrius ingruere doluit. Communicatis autem omnium consiliis, ineffabilem Dei misericordiam omnes humillima devotione, quatenus tot tantisque malis remedia maturius impendere dignaretur, expostulavere. Demum Ecclesiarum subversiones, divina etiam & humana audacius temerata ingemiscentes, consulere, relevare, tantisque calamitatibus, Deo opitulante, finem imponere, solícite curarunt. Lucensi quoque Ecclesiæ, de cujus inquietatione sermo in publicum ventilatus est, paternæ consolationis auxilium non distulere: illa namque jam dudum tutore privata, & pene Pastore viduata, maximis procellis, ut puta bellorum tempore, impellebatur. Petrus, quippe ejusdem Ecclesiæ Episcopus, totus supernæ beatitudini inhians, & ab hujus mundi cura immunis, tanti culminis sollicitudinem ferre recusabat: Lucensis Ecclesiæ honorem protegere, animarum curam gerere, multis diversisque negotiis insudare, sicut necessarium erat, nequibat. Præterea illum ægrimonia vexabat, nec amplius ad id officii satis esse poterat: ea propter prædicta Ecclesia patrocínio viduata, procellarum impulsu valde inquietabatur, & maxime Comitís R. dominio subjugata, opprimebatur. Quapropter

(1) Anno 1113. ut initio cap. 92. prænotavimus.

ter generali Collegio sancitum est, quod quoniam prædictus Lucensis Ecclesiæ Episcop. regiminis curam ferre penitus re-
 nuebat, nec Pontificis ministerium implere nullatenus poterat,
 ne Ecclesia fundo tenus extirparetur, alium qui & Ecclesiam à
 morsibus hiantium protegeret, & curam animarum gereret,
 canonicè in Episcopum promoveri. Igitur Lucensis Ecclesiæ
 Clerici Archiepiscopum adeuntes, quatenus matris suæ desola-
 tioni consulens, eorum petitioni condescendat, misericorditer
 exposcunt. Ipse quoque præfatus summæ Religionis vir, ut jam
 tanto labori desisteret, aliusque qui quod ipse nullo modo im-
 plere poterat, & ut Ecclesiam protegeret, & Pastoris officium
 teneret, in Episcopum eligeretur, summopere precibus impe-
 trare laboravit. A supradictis itaque Lucensis Ecclesiæ ceteris-
 que venerabilibus personis Petrus Reginæ U. Capellanus desig-
 natur Præsul, & summo affectu exposcitur. Deinde ad Lucen-
 sem Urbem canonicè ad Episcopatum promovendus mittitur.
 Ipse equidem Archiep. super illius electione atque consecratio-
 ne D. Compostellano Episcopo, A. Tudensi, D. Auriensi, M.
 Minduniensi, has literas direxit.

De Scrutinio & consecratione Lucensis electi. Cap. 98.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepisc. & S. R. E.
 Legatus, dilectis in Christo fratribus atque Coepiscopis, Dño.
 D. Compostellano, Dño. M. Minduniensi, Dño. A. Tudensi.
 Dño. D. Auriensi cælestis Regni aditum. Vestræ fraternitati
 notum fieri volumus, Lucensis Ecclesiæ Clerum & populum
 Dñm. Petrum Capellanum Reginæ, sicut accepimus, sibi in Pas-
 torem elegisse: sed utrum electio canonica fuerit, quia ignora-
 mus, vobis charitative præcipimus, atque præcipiendo roga-
 mus, quatenus rem diligentius perquiratis: quod si electionem
 canonicam inveneritis, quia Bracharensis quandiu S. R. E. in-
 obediens, sicut nostis, atque rebellis extiterit, ab Episcopa-
 li-

Anno
1114.

li suspensus officio, neminem consecrare potest; aut cum Dño. Compostellano vice nostra fungente benedicere studete, aut nobis cum vestris literis ipsum proculdubio consecrandum dirigite. Mauricio autem dum in hac malitia perseveraverit, nullus Episcop. nullus Bracarensis Provinciæ Abbas, sed nec Clericus, aut laicus, ut dignum est, obedientiam exhibeat. Valete.

*
Anno
1114.

Visis autem his literis de ejus electione promptissima indagine consulitur, & quoniam canonice fuerat facta, consecratio non differtur. Fungente igitur Didaco B. Jacobi Episcopo vice Archiep. Lucensis Ecclesiæ electus in Ecclesia B. Jacobi VII. K. Maii * præsentibus D. Auriensi, M. Mindun. Episcop. in Episcopum consecratur, & Lucensi Ecclesiæ Pastor destinatur.

Item supradiæctus Archiep. Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Episcopo has literas direxit.

Ad insinuandam amicitiam inter Toletanum Archiepiscopum & Episcopum Compostellanum de excommunicatione M. Bracarenensis Archiepiscopi. Cap. 99.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepisc. & S. R. E. Legatus, dilecto in Christo fratri Coepiscopo Dño. D. Compostellano, supernis civibus feliciter copulari. Magno mentis affectu, multo animi desiderio, vestram si fieri posset optarem videre amicitiam, de comuni utilitate hujus Regni maxime perturbati vobiscum locuturus. Sed quoniam tanta est perturbatio, quod mutuo visu præsentialiter fraudamur, jungat charitas, & Epistola quos separat corporis absentia. Noverit igitur dilectio vestra, M. Bracharensis, quoniam de invasione Legionensis Ecclesiæ satisfacere noluit, & exinde à nobis ab utroque officio suspensus, Episcopale & Sacerdotale officium imprudenter celebrare præsumpsit, subjectas à Dño. Papa accepisse literas: *Inter querelas alias quæ de te ad Sedem Apostolicam delatæ sunt, Legionensis Ecclesiæ in-*

vasio, & contritio Nos gravius cantristavit: super qua & nostris literis monitus, & à Vicario nostro B. Toletano ad Concilium evocatus, & venire & satisfacere contempsisti. Ad hæc pro hujusmodi nequitia & inobedientia per eum tam à Sacerdotali, quam Episcopali officio interditus, eadem officia celebrare pertinaciter præsumpsisti. Nos igitur auctore Deo tantum nequitiae & superbiae facinus ulciscentes, & eadem tibi officia & Bracharensis Ecclesiae obedientiam interdicimus, donec resipiscens obedias & plenius satisfacias. Datum Laterani XIV. K. Maii indictione VII.*

*

Anno
1114.

Precamur igitur amicitiam vestram, quatenus omnibus Suffraganeis Bracharensis Ecclesiae Episcopis has ostendatis literas, & ne prædicto M. secundum jussionem Dñi. Papæ obedientiam exhibeant, admoneatis. Has quoque alias Portugalesium Infantisæ vestri gratia pro nostro amore destinate. Valet.

De Ecclesiis & hereditatibus ab eodem Ecclesiae B. Jacobi Episc. acquisitis. Cap. 100.

Eodem quoque tempore prædictus Apostolicæ Eccles. Episcop. circa dignitatem, augmentationemque suæ Ecclesiae usque quaque indefessa sollicitudine anhelans, Ecclesias fabricavit, hereditates & possessiones lucrifecit, ædificia & municipia construxit. Has scilicet hereditates Ecclesiae suæ acquisivit, Monasterium S. Pelagii de *Circitello* cum familia sua & villis suis, videlicet Villamajore Maurentani. Castro fracto, Salamiri, Cesari, Anserice, Quintanas, Villar. Rubi. Salimes cum Ecclesia S. Marthæ, & in Castella Molnes, Ango. In Deza, villas Trauca, Occa, Ordiale. In Siaonia, alias villas, cum omnibus testationibus & adjunctionibus prædicti Monasterii ubicumque inveniri poterint. Item filia Comitis Petri Froylaz, nomine Enxemena, Ecclesiae B. Jacobi octavam partem S. Mariæ de Transmonte contulit cum familia sua, om-

Anno
1114.

nibusque adjunctionibus suis. Octavam quoque partem de S. Pelagio de Lenes cum familia sua, omnibusque adjunctionibus suis, ejusdem quoque Comitis P. frater nomine Rudericus Froylazi quoddam rus quod est secus Auegundi, Villam scil. B. Jacobi, ejusdem Apostoli Ecclesiæ tribuit. Præterea idem Episcop. quasdam Ecclesias ædificavit, Ecclesiam S. Jacobi de Patrono, Ecclesiam de Pilonio, Ecclesiam S. Salvatoris de Cherua in Pistomarcis. Castrum quoque Honesti turribus munivit, muro circumdedit, ponte ceterisque decoravit, & quam plura ædificia in honore B. Jacobi construxit. Item Rabinatus Muniz dedit Ecclesiæ B. Jacobi Villam Aquilon, Vilar, Rial cum familia, & adjunctionibus suis. Comes quoque Petrus cum Comitisa uxore sua domina M. ibidem contulit in Ventosa medietatem unius Ecclesiæ, scil. S. Christophori, & in terra de Faro tertiam partem alterius Ecclesiæ S. Mariæ de Aozo. Item in Coronato dedit Suarius Froylaz Villam nomine Bausendi, & alias duas Villas ibidem.

2 Eodem fere tempore Regina Domina U. venerabilis mem. Regis Adefonsi filia, quosdam B. Jacobi Ecclesiæ Clericos, Didacum scil. Ludanensem, (1) & ejus fratres Pelagium, & Petrum, & totam eorum progeniem cum tota sua hereditate esse capite censos asserebat, & eos sibi servili conditione debere servire multis assertionibus comprobare volebat; & quia illi B. Jacobi Canonici erant, Episcopus D. de eorum dedecore, & detrimento non modicum contristatus Dñam Reginam summis, & indefessis precibus interpellavit, ut illiusmodi calumniam divino, & B. Jacobi amore, omnino postponeret, & supradictos Clericos, & eorum progeniem, quietos esse, & libertatis jure uti in Dei obsequium, & suorum peccatorum remissionem permetteret. Cujus petitioni una Regina condescens

(1) Budanensem, ex sequentibus, leges.

dens non solum illos de suo genio inquietare Dñi Episcopi intercessionem cessavit, verum omnes eos inter suos familiares, & speciales amicos ex illo tempore habere disposuit. Duobus autem supradictorum fratrum Pelagio, & Petro mortuis, tertio autem vivente, scilicet Didaco, sed insano, qui suum patrum diabolo stimulante dum esset insanus interfecit, Nuno Budanensis cum suo fratre Froyla, & avunculo suo Didaco Dulcitii, & aliis parentibus, *Budanense Monasterium* in terra de Coronato stabilitum, quod sua propria hereditas erat, B. Jacobi Ecclesiæ incartaverunt, & testamentum in ostensionem & confirmationem suæ incartationis à seipsis factum propriis manibus roboraverunt, & roboratum Dño. Episcopo in thesauro B. Jacobi tenendum & habendum, læta manu & jucundo animo tradiderunt. Hanc autem incartationem eo tenore, & eo pacto fecerunt, ut quandiu illi viverent supradictum Monasterium ad usum vitæ haberent, & B. Jacobi Ecclesiæ subditi, & obedientes essent. Hoc quoque additum est, ut si qui ex eorum progenie Clerici esse, & sæculariter continere vellent, prædictum Monasterium eodem tenore possiderent. Hoc testamento facto, & ab illis accepto omnia fere Kartaria quæ illi de supradicto Monasterio habebant, Dñs. Episcopus nulla mala arte, & nullo malo ingenio acquisivit, & in B. Jacobi thesauro ad testimonium supradictæ conditionis reposuit.

3 Petrus quoque Vimaraz cum uxore sua dedit inter ambos pontes sextam partem Ecclesiæ de *Tabladella* B. Jacobi Ecclesiæ. Dedit etiam villam de *Tabladella* cum suo servitiali. Præter hoc idem supradictus Ep. Ecclesiam S. Thomæ Apostoli de Ojames restauravit, renovavit, & consecravit. Item Ovecus Gallæciæ Comes, & uxor sua Eila dedere B. Jacobo in ripa Pisorgi portionem suam de *Villa Bovadella*, & de *Villa Pisata*, & omnes servos suos

Anno
1114.

à servitutis jugo absolutos, tuitioni B. Jacobi commenda-
runt. Comes quoque Petrus cum uxore sua Comitisa
M. medietatem filiorum Ecclesiæ S. Tyrsi de *Avegundo*
cum caractere suo prædicto dedere Apostolo, quam Eccle-
siam jam dudum ibidem contulerant. Item M. Gelmirides
frater prædicti Pontificis suas portiones quinque Ecclesia-
rum, scil. S. Petri de Orvego, S. Michaelis de Casta-
nella, S. Jacobi de Ripa de Sar, S. Antonini de Castro,
B. Jacobo contulit, hac conditione, ut annuatim in an-
niversario suo, scilicet, in festivitate S. Mariæ Magda-
lenæ, de illis Canonici splendide procurentur. Item Arias
Petrides dedit Villam viridem. Item Visclavara Froylaz,
Soror Comitis Petri, dedit B. Jacobo medietatem S. Pe-
tri de Crendes in Nemitos.

4 Comes Munio, & uxor sua Comitisa Lupa contu-
lere B. Jacobo portionem suam Ecclesiæ S. Eulaliæ de
Aria: in Salceta unum servitiale cum sua hereditate: in
Amunio alium servitiale cum sua hereditate: in Decia
Villam de *Vellegio* cum sua creatione: in Aviancos S. Mar-
tinum de *Olarios* sicut U. Regina dederat eis. Item Rane-
mirus Muninz, dedit prædicto Apostolo totam suam por-
tionem S. Martini de *Severana* cum adjunctionibus suis,
scilicet S. Joanne de *Bojon*, cum Villis & hereditatibus,
id est, Villa de *Forno*, Villa de Cerquitu cum omnibus
allis hereditatibus: item pro parte S. Martini de Severana
medietatem S. Mariæ de Coleirsi, medietatem S. Petri de
Sena, medietatem S. Eulaliæ in ripa Umæ, medietatem
Sanctæ Leocritiæ de Sicana, medietatem S. Martini de
Meix, portionem suam Monasterii de Calogo cum suis ad-
junctionibus, id est, Villa Callario, & item Callerii, &
3. & callarius: item portionem suam de Deiru, & de Vil-
la *Usa*, & de Villa de *Curbellion*, & de Villa de *Unio*, &
de Villa de *Portas*, & de Villa de *Loix*, & de S. Maria da

Vesomanio. Item Marina Fredenandiz dedit B. Jacobo portionem suam Ecclesiæ S. Salvatoris de *Sobradello*. Item Petrus Arias dedit B. Jacobo portionem suam, de Villa nova. Item Gundesindus Cidiz dedit B. Jacobo in Taberiolos quartam partem Ecclesiæ S. Joannis de *Santellas* cum adjunctionibus, & creatione sua. Munio quoque Didaz contulit B. Jacobo partem suam S. Mariæ de *Carredecello* cum adjunctionibus, & cum quodam rure. Item Regina Urraca dedit B. Jacobo medietatem Monasterii de *Ledesma* cum adjunctionibus, & creatione sua, & medietatem Monasterii S. Stephani de *Caneda* similiter cum adjunctionibus, & creatione sua. Item Regina dedit B. Jacobo scripturæ testamento *Caldas de cuntes*, & quamdam hereditatem in sautu de Lide, & aliam in Veja.

Amicitia inter Archiepiscopum, & Comitem P.

5 **E**go Comes Dñs. P. Froylaz cum his inferius denotatis juro vobis Dño. Didaco II. Episcopo, per Deum Patrem omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus & virtutes Cæli, ut salva fidelitate Infantis Dñi. A. vel alterius Domini quem communi consilio susceperimus, sim vester fidelis amicus absque fraude & malo ingenio, & custodiam & defendam vitam vestram & membra, & honorem quem nunc habetis, vel habituri estis, modis omnibus deprimendo dedecus vestrum, in omnibus & per omnia: & similiter honorem exaltando, contra omnes homines secundum meum posse & ingenium & arbitrium: & similiter juro ut parentes vestros, quos mihi commendaveritis, & ipsi se mihi conjunxerint, adjuvem & amparem, sicut aliquos de meis bonis hominibus: homines vero, & honores B. Jacobi, qui sunt in mea terra, defendam & amparem, ad vestrum proficuum & utilitatem, ita quod per me nullum impedimentum

Anno
1114.

tum, aut damnum habeatis in eis, & si ego aliquam injuriam fecero ibi, aut mei homines, corrigam per me, aut per judicium & laudamentum de nostris amicis, & hominibus ex toto velle meo & posse: & si forte fortuitu perdidideritis honorem vestrum, medietatem mei honoris tribuam vobis, & defendam, & amparem vos, & Canonicos vestros; qui vestri amici fuerint & mei, sicut metipsum. De sublimando autem Infante Dño. A. & de suis honoribus dandis & conferendis, secundum jussum & vestrum consilium faciamus, dum eum in potestate nostra habuerimus: & si de hoc juramento mentitus fuero, sim ego perjurus, & isti qui mecum jurant, si se perjurare voluerint, stent cum suis præstaminibus & honoribus, exceptis Castris, vobiscum, & adjuvent vos sine arte & malo ingenio: & de istis qui sunt in hoc pacto, sicut discuterint, & judicaverint de omnibus negotiis inter nos factis, ita faciam; & hoc juramentum sit solutum, si nos solverimus.

6 Qui jurant cum Dño. P. Comite ad illum Episcopum hi sunt: uxor ejus Comitisa Dña. Major. Veremudus Petriz filius ejus. Fernandus Petriz filius ejus. Arias Nuniz, Arias Exemeniz, Froyla Petriz. Arias Sesmondiz, Sarracenus Muniz. Froyla Afonso. Joannes Gutierrez.

De Concilio apud Legionem celebrando. Cap. 101.

Non post multum temporis Bernardus Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. prædicto Pontifici has subsequentes literas direxit, & ut ad Concilium quod Legionem XV. K. Novembris celebraturus erat, veniret, ei mandavit.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. dilecto fratri, & Coepiscopo Dño. D. compostellano; sempiternam beatitudinem. Noverit dilectio

vestra me cum Rege (1) & Regina de communi pace lo-
quutum fuisse : sed quoniam inter eos nullam concor-
diam Rege renuente , facere potuimus , Concilium Le-
gione XV. Kal. Novembris * celebrare decrevimus : cui
dilectionem vestram interesse volumus , atque præcipimus.
Valde enim in eo nobis necessarius eritis , nec ulla occasi-
one optamus ut præsentiam vestram prædictæ Synodo sub-
trahatis. Valete. Abbates vero atque præpositos vestræ Diœ-
cesis vobiscum adducere mandamus.

Anno
1114.*
Die
18.
Oct.

De statu S. Ecclesiæ , & de rigore justitiæ quem prædictus
Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum inferiori nominatis
Episcopis stabilivit.

2 *Nos Divina dispensatione Ecclesiæ Dei ministri,
Didacus Compostellanæ Sedis , A. Tudensis , Munio Valli-
briensis , Petrus Lucensis , Didacus Auriensis , Hugo Portu-
galensis , nutu Domni Bernardi Toletanæ Sedis Archiep. &
S. R. E. Leg. XV. K. Decemb. * Compostellæ convenimus,
& cum Abbatibus Monasterium Gallatiæ , ceterisque Religio-
sis Prælati Concilium celebravimus Dño. annuente. In quo
equidem Concilio Comites , & ceteros terræ optimates , qui ad
Concilium Legionense ire non potuerunt , commonere fecimus,
ut Decreta quæ in eodem Concilio sancita fuerant , inviolabili
observatione custodirent , 1. Ut in Ecclesiis Dei & earum re-
bus & ministris , nullus laicus violentiam aliquam facere præ-
sumat , & hereditates & testamenta eisdem Ecclesiis integre
restituantur , quæ injuste ab eis ablata sunt. 2. Ut nullus laicus
aliquam habeat potestatem intra sacrarium Ecclesiæ , quod vul-
gariter passales , vel dextros appellamus. 3. Quod nullus laicus*

*
Die
17.
Nov.

(1) Aragonensi scilicet.

Anno
1114.

192

HISTOR. COMPOST.

decimas Ecclesiarum, vel primitias, seu oblationes vivorum vel mortuorum nec accipere neque tangere audeat, & quod nullus ordinatus, à manu laica Ecclesiam suscipiat. 4. Ut negotiatores, & peregrini, & laboratores in pace sint, & securi per terras eant, ut nemo in eos vel eorum res manus mittat. 5. Ut legitimum conjugium nullo modo violetur, & qui in consanguinitate vel parentela conjuncti sunt, omnino separentur, aut communione priventur. 6. Ut proditores & manifesti perjuri, & eorum testimonia à nullo suscipiantur, quia infames sunt. 7. Ut nulla persona Ecclesiam vendat, vel comparet, seu alicui laico incartet, quia Simoniacum est. 8. Ut nullus Clericus mulierem in domo sua habeat, præter eas quas Canones consentiunt. 9. Ut Monachi, vel Clerici qui reliquerunt habitum, communione priventur, donec resipiscant. 10. Ut Monachi sub manu Abbatis vivant, & proprietatem non habeant, & publica officia ut Parochiani Presbyteri non faciant. Qui vero hæc decreta secundum dispositionem Episcoporum suorum observare, & complere studuerint, gratiam Dei omnipotentis habere mereantur: illi autem qui neglexerint, tam in Campis, & in Castella, quam in Portugali, & in Gallætia, necnon in Extremitatibus, & Aragonia, anathemati subjacebunt, & in eorum terra vel dominatione Officium Divinum nullatenus celebrabitur, præter Pœnitentiam, & Baptisterium, Confraternitatem etiam inter nos fecimus, ut alius alium diligat, & alius alii, si necesse fuerit, pro posse suo subveniat, & mutuam charitatem invicem habeamus: & quando aliquis nostrum obibit, ejus animæ alii unanimiter succurrant eleemosynis, orationibus, sacrificiis, quatenus ad æternam beatitudinem pervenire possit. Ad hanc autem confraternitatem confirmandam statuimus, ut unoquoque anno mediante Quadragesima Compostellæ conveniamus, & corrigamus malefacta, quæ ad audientiam nostram venerint. Item hæc ad Romanum Ponti-

ti-

tificem eodem Compostellano Episcopo ad Ecclesiæ suæ exaltationem solícite desudanti, (1) directa sunt.

Responsio ad petitionem Episcopi.

3 **P.** *Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Episcop. salutem & Apost. bened. Etsi procul à vobis positi vestras tamen tribulationes agnovimus, & quæ vos experimini corpore, nos sentimus in corde. Si quid etiam facultatis in nobis est, fraternitati vestræ libenter auxilium impertimur. Tu vero frater charissime sicut cœpisti, viriliter age, & ad pacem restituendam modis omnibus labora; vestrarum nempe partium bellum Ecclesiæ periculosius est, tum propter gentium ferocitatem, tum propter infidelium vicinitatem, quibus Christiana Fides propter hujusmodi facinora ludibrior est. Propter quas Regni vestri & Ecclesiæ perturbationes postulationi tuæ juxta voluntatem tuam ad præsens respondere non possumus, quia Ecclesiarum novæ dispositiones in hujusmodi tumultibus minus competenter fieri possunt, cum magis perturbationem Ecclesiæ videantur afferre, quam pacem. Ceterum si pacem finibus vestris misericordia divina reddiderit, super hoc negotio quod opportunum fuerit libentius tractare curabimus. Datum Laterani VIII. K. Julij.**

*

Hæc quoque à Joanne Gaietano, & Cardinali & Cancellario, ei directa sunt. (Qui postea Gelasius Papa)

Annus
1115.

4 **C**harissimo fratri & amico dulcissimo D. Compostellano Episcopo Fr. Joannes, Dei gratia Diaconus, salutem in Dño.

(1) *Nempe Compostellanus de transferenda in Ecclesiam suam Emeritensi Metropoli serio & avidissime cogitabat. De hoc illi præcipue cura: ad hæc responsio Pontificis, esto nihil de petitione exprimat.*

Anno
1115.

Dño. Benignitati vestræ gratias agimus, quia quod ab aliis nuntiis vestris minus factum fuerat, per alios adimplestis. De negotio quod significasti mihi, diutius cum Dño, Papa tractare non potui, quia me in Urbe commorante ipse longe discesserat: pridie tamen ante B. Joannis vigiliis rediit: pro tempore tamen egi quod potui: sed hoc tempore in dissensione tanta, nec ipsi nec nobis videtur idoneum hujusmodi mutationem deliberare. Illud enim parum quod Christiani tenent de provincia Emeritæ, Toletanus Episcopus possidet, quem hoc tempore in tanta compressione perturbare, peccatum est. Ceterum si quid nostræ industriæ est, nostis negotiis vestris paratum semper fuisse: Vos ergo nostri memores sitis. Custodiat vos qui custodit Israel. Amen.

De Machinatione Reginæ in Episcopum & de reconciliatione eorum. Cap. 102.

Interea Regina U. in Gallæciam repedavit, & Compostellam pervenit. Porro prædictus S. Jacobi Episcop. quoniam eam susurronibus atque detractoribus facile acquiescere, & quoniam ejus animum ad regendum in pace & justitia Hispaniæ Regnum femineum & inermem noverat, & quoniam filii ejus Regis Ildefonsi dominio Gallæciæ Regnum debere subjici, si justitia prout decebat polleret, sciebat; animum suum ab ejusdem Reginæ favore, aliquatenus removerat. Regina autem inimicorum Episcopi consilio, si locus aut tempus exigeret, illum capere satagebat. Interim alterutrum verba protendebantur, Regina muscipulam machinante, & Episcopo sagatius sibi cavente. Cumque Regina cassata intentione prius in Saliniensi pago & circumquaque moraretur, quo loco, vel quo modo, vel quibus coadjutoribus Episcopum capere posset pertractavit. Optabat namque, sed non præsumebat: pertractabat, sed verebatur. Denique stabilivit, ut Epis-

copus qui tunc Iriæ aderat, sibi à partibus illis revertenti occurreret, & sic ex insperato caperetur, non enim Compostellæ, aut ubi à suis vallaretur, in eum manus injicere auderet. Comes namque P. Froylaz præcordialis amicus supradicti Episcopi audita prodicione ab ipsâ equidem Regina, & à consiliariis suis: vehementer expavit; per nuntium suum clam & sub magna fide diem, horamque Pontifici, & quomodo faceré debuerât; fideliter, & ut sibi melius caveret, & fideliter protegeret, patefecit.

2 Audita nefandæ prodicionis fraude Episcopus Compostellam remeat. Prius tamen villicis suis injungens, ut Reginam apud Patronum honorifice procurent. Post hæc Proceres suos; Canonicos, Cives, in unum convocât, quidquid relatum fuerit sibi, qualiterve in se machinetur agere Regina, palam ediserit. Omnes mirantur, tamque prævi consilii causas unanimiter execrant. Inito denique consilio, Episcopus armata manu equitum, atque peditum circumvallatur, ne quid in eum temerarie hostes audeant, nevé quod machinati fuerant ad effectum perducant. Regina ut comperit consilii sui fraudem cassatam, nec ulterius posse proficere, consilium abdicat, neque se unicam talia excogitasse obnixius astruit. Culpa lacrymis usquequaque obumbrat, & Episcopum, utpote Patronum suum, tamquam se ipsam diligere, honorare, & protegere velle, jurejurando affirmat: scriptum est enim: *Cor stultorum dissimile erit.* Nihilominus tamen Episcopus Reginam accurate suscepit, eique obsequium Regii honoris impendit: nimirum armis circumseptus hostibus suis formidandus erat. Convenere autem Compostellam Gallæciæ Comites, ceterique optimatum, inter Reginam & Episcopum discidium inoleste ferentes, & omnes hujusmodi consilii complices, nefarios proditores vocant, & pacem inter eos restitui summopere elaborant. Tandem Regina Episcopum, & proceres suos ad foederis unionem revocat, eique cum XX. optimis Baro-

Anno
1115.

num, Gallæciæ, Castellæ, & Campaniæ, hujusmodi pactum, & juramentum facit.

Juramentum Reginæ.

3 **E**go Regina Dñā. U. juro vobis Dño. D. Episc. per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, ut de isto die in antea sim vestra fidelis amica, de vestro corpore & vestro honore quem habetis, vel habituri estis, sine mala arte & malo ingenio, ad meum posse, & non perdati honorem vestrum per me, vel per meum consilium, vel ingenium, & consilia quæ mihi dixeritis, & celare mandaveritis, non discooperiam in loco unde vobis male contingat, & ut adjuvem vos, defendere & amparare honorem vestrum ad directum contra omnes homines: & si aliquis homo dixerit mihi male de vobis, non habeam inde curam, vel affrontem vobis: & si aliquod malum fuerit affrontatum de me ad vos, corrigam me per judicium M. Vallibriensis Episcopi, & Dñi. A. & P. Muniz, & A. & P. Anaiaz, & si isti minus fuerint, ponamus alios qui nobis complaceant, & si hoc juramentum perjuro, sitis vos absoluti & vestri juratores, & ego perjura si me emendare noluerò usque ad X. dies si fuerimus in Gallæcia, & si inde foris fuerimus, usque ad tres menses postquam advocata fuero in Regno meo: adicimus autem in hoc juramento, ut si ego perjura fuero, omnes juratores mei sint ex parte vestra.

4 Nos juratores de parte Reginæ Dñæ. U. juramus vobis Dño. D. Episcopo ut sicut superius scriptum est, sic Regina Dñā. Urraca exequatur. Si autem Regina renuerit jussionem, præscriptorum faciemus judicium. Nos hoc in concilio testemur semel, vel bis, competenti loco & tempore, in Regno ejus, sin autem simus perjuri juxta concessionem ejus. Comes Dñus. M. Adefonsus Ruderiquiz, Fredenandus Joannes, Jaones Didaci, & quos absolverit Episcopus sint absoluti ab hoc juramento.

De Navibus Episcopi, & de præda per eas in Sarracenos facta. Cap. 103.

Iisdem temporibus Hispalenses, Saltenses, Castellenses, Salvienses, Lisbonenses, ceterisque Sarraceni ab Hispali usque ad Colimbriam confinia maris incolentes, naves construere consueverant, & navigio armata manu venientes, maritima à Colimbria usque ad Pyrenæos, videlicet Portugalliam, Morracios, Saliniensium fines, Pistomarchos, Gentines, Nemarkos, Sonariam, Salagiam, Bregantinos, Nemitos, Prucios, Bisancos, Trasancos, Vivarium, Duvios, Naviam, ceterosque maritimos Asturum fines, terramque S. Julianæ depopulando vastabant. Præcipue litora maris, quæ propius Provinciæ B. Jacobi abjacent, circumquaque pessundabant. Ad insulas namque quæ prope sunt, scilicet *Flamiam*, *Aonios*, *Saluaram*, *Aroucam*, *Creviam*, Montemque *Lauros*, cursus destinantes, ibi sedem suam figebant, ibique se ipsos, navesque suas ab itineris labore reficiebant. Hinc crebros assaultus in Christianos modo clanculo, modo aperta fronte faciebant. Quid multis morer? Ecclesias funditus destruebant, altaria suffodiebant, quod dici nefas est. Palatia quoque nobilium virorum, Villas, tuguria, incendebant, arbores succidebant, armenta etiam interficiebant, & quantum de eis necesse habebant, in navi reponebant, viros, mulieres, juvenes, pueros, alios captivabant, alios morti tradebant. (1) Quid referam? Fredenandum Ariam, Menendum Didacidem, nobilissimos viros, & valde potentes ab illis captivatos, & pro se redimendis LX. Captivos Christianos, tamen ex servili conditione, captivitati eorum dedisse. Præterea complures nobilium, alios captivitati, alios neci de-

(1) De hoc iterum lib. 2. cap. 21.

Anno
1115.

dere: quippe in litore maris ipsi Sarraceni tentoria sua figebant. Igitur Oceani litoris agricolæ à medio Veris usque ad medium Autumni litora deserebant, aut in speluncis cum omni domo sua latitabant.

2 Tot tantisque Gentilium persecutionibus prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum optimatibus Gallæciæ medicinæ manum sæpius porrigere curaverat. Verum enim vero Galliciani, nec naves construere exceptis sarcinariis, nec veliferis biremibus pelagi alta secare in consuetudine habebant. Quamobrem Episcopus tot tantisque malis se nullatenus finem imponere posse rebatur. Porro ut prædictum est, decreta quibus plebs à potentiõibus inconcussa maneret, quibusque dictante justitia unusquisque sua haberet, dederat. Pacem quoque quantum sua intererat, obnixius patriæ administrabat: quid autem consilii, quid patrocinii protenderet, ubi nec consilium, nec patrocinium prodesse valebat? Sola Dei ineffabilis misericordia, sola ipsius inæstimabilis sapientia, operi suo consulere poterat.

3 Prædictus itaque Episcopus incircumscrip̄ta Dei providentia fultus, & Christianorum captivitate compunctus, nuntios suos *Pisam*, atque *Genuam* direxit. Ibi namque optimi navium artifices, nautæque peritissimi qui palinuro Eneæ naturæ non cederent, habebantur; quos præscripti nuntii plurimorum munerum pollicitis pavere, & ut naves constructum in Gallæciam proficiscantur commovere: nec mora artifices navium à Genua Civitate Compostellam ad Episcopum veniunt, & ut duas biremes ei construant cum eo determinato prius pretio paciscuntur. Quantum autem gaudium, quantumve tripudium maritimorum incolæ, immo omnes Galliciani, habuerint, ex rei utilitate perpendi valet, quippe pro liberatione, atque protectione patriæ gaudebant. Quomodo enim Sarraceni in navium multitudine venientes à præda & à capti-

tivitate Gallæciæ inhiberi possent, nisi versa vice navali exercitio? Magno itaque admodum sumptu, factis duabus biremibus, quas vulgus *Galleas* * vocat, Irienses accito sibi altero palinuro, earumdem scilicet navium artifice, nomine Eugerio, præcepto & admonitione Episcopi Sarracenis vices redditum eunt. Quid plura? Ducenti viri mari belloque prompti, cursu vellifero Ismaelitarum terram invadunt. Pro acceptis itaque olim damnis atque contumeliis æquipollentia & amplius Ismaelitis rependunt: incendunt domos, & segetes in areis, (erat enim tempus triturationis *) arbores, vineas succindunt, nec parcit gladius eorum à majori usque ad minorem: templa quoque eorum comburere ac diruere, & in eis fœda relatu facere non erubescunt. Naves eorum oneriferas aut velliferas, Captivos Christianos defferre assuetas, capiunt, destruunt, comburunt. Tandem saciato gladio, navibusque suis auro, argento, spoliis oneratis, concinentes laudem Deo & B. Jacobo ad propria cum gaudio revertuntur. Papæ! quanta Christianæ Fidei cultoribus lætitia, videre Sarracenos vinctis manibus post terga suis propriis navibus captivos adduci. Horum omnium Irienses Episcopo quartam dedere portionem, additis aliis, quæ ex navium suarum proprietate ei debebantur. Dedere etiam B. Jacobo captivos qui ad ædificandam ejus Ecclesiam lapides & cetera comportarent. Utinam Ismaelitarum infidelitas taliter sæpius retundatur! Utinam bona fidelibus, mala infidelibus sæpius eveniant!

Furamentum Comitum M. & R. prædicto Episcopo.

Cap. 104.

Circa id fere temporis Comes M. & Comes R. prædicto B. Jacobi Episcopo hujuscemodi jusjurandum fecerunt. Ego Comes M. Pelagides de Monteroso, & Comes R. Veláz de

Anno
1115.

*
*Hodie
Galleas.*

*
*Circa
Mens.
Julii.*

Anno
1115.

de Sarria juramus vobis Dño. D. II. S. Jacobi Episcopo, per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, ut simus vestri fideles homines & amici vestri, absque mala arte, & malo ingenio, & contra omnes homines adjuvemus vos ad defendendum corpus, & honorem vestrum, quem nunc habetis, vel habituri estis, terram videlicet quæ dicitur *Montanos*, & Castellum *S. Georgii*: ista quæ nominamus, & omnia quæ nunc habetis, & omnia quæ habituri estis, juvemus vos acquirere, & defendere, secundum posse & ingenium nostrum, modis omnibus dum vixerimus. Insuper dabimus vobis Reginam Dñam. U. ut juret vobis, & nos iterum cum ea, & cum aliis quos volueritis, ut sit vestra fidelis amica, & nunquam per ipsam perdati honorem vestrum, sed juvet vos contra omnes homines ad salvandum vobis corpus & honorem vestrum dum vixerit, & si ipsa velit in vos insurgere, vel aliter quam juraverit, vobis facere, quocumque modo possemus ad recipiendum amorem ejus sive recuperandum salvo toto honore vestro vos juvaremus: quod si hoc cum honoribus vestris facere vobis non possemus, ipsos honores vestros pro vobis relinquamus, & vobiscum nos teneamus, donec amorem Reginæ & honorem vestrum vobis recuperemus.

Juramentum Reginæ U. eidem Episcopo.

Ego Regina Dña. Urraca juro vobis Dño. D. Ecclesiæ S. Jacobi Episcopo per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod ab hac die sim vobis fidelis amica, & domina sine arte & malo ingenio, & defendam, & adjuvem vos, & honorem vestrum, contra omnes homines, & dedecus vestrum disturbem omnibus modis, & in diebus meis non perdati honorem, nec per me,

nec

nec per meum consilium, vel ingenium: & si aliquid malum sciero de vobis, vel de honore vestro, monstrem vobis in tempore convenienti ad profectum vestrum. Et hoc juramentum semper sit firmum, quandiu vos attende-
ritis juramentum quod mihi fecerunt vestri homines pro vobis: & si in vos erra-
vero, corrigam me per iudicium istorum qui in hoc pacto sunt.

Hæc sunt nomina juratorum. Comes Froyla Didacides. Comes R. Velaz. Comes Munio Pelagides. Vermez Nuniz filius Comitis Nunionis.

Hæc juramenta præcedentia, & subsequencia tēporibus guerræ suprædicti Episcopi molimine cum consilio Canonico-
rum suorum, ne B. Jacobi Ecclesia quoquo modo labefieret, vel ne suis privaretur, & ut etiam honores quos ejusdem Ecclesiæ prædecessores injuste amiserant, recuperare posset, post obitum Regis bonæ memoriæ Dñi. A. in octavo anno ejus mortis facta fuere in Era M. CLIII. * (1)

*

Anno
1115.

Juramentum M. Vallibriensis Episcopi.

Præter hoc idem Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus à M. Vallibriensi (2) Episcopo, qui prius B. Jacobi thesaurarius fuerat, hoc juramentum suscepit. Ego M. Vallibriensis Episcopus juro vobis, Dño. D. II. B. Jacobi Episcopo, quod ab hac die deinceps sim vobis fidelis amicus sine arte & malo ingenio, & exaltem honorem vestrum, & deprimam malum vestrum: & honorem altaris quem mihi datis juste & canonice in vita mea, nullo modo quæram ab alio,

VO-

(1) Era & annus à morte Regis non concordant: Rex namque supra cap. 47. mortuus dicitur III. Kal. Jul. Era 1147. à qua ad 1153. non octo, sed sex, vel septem incepti, anni fluxerunt. Forte in originali erat In VII. anno, & negligens quidam addidit. VIII quod alter latine exprimere volens octavo posuit. (2) Hodie Minduniensis.

Anno
1115.

vobis vivente, & serviam vobis fideliter, in quibus advocatus fuero in vita vestra, sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

Quod Portugalensis Episcopus cum legatione Romam missus est. Cap. 105.

Licet prædictus Episcopus cum Canonicorum suorum consilio tot & tantis anhelaret ad sublimationem Ecclesiæ, non prætermisit tamen quin nuntios suos Romam delegaret, videlicet Hugonem Portugalensem Episcopum, qui prius Ecclesiæ B. Jacobi Archidiaconus fuerat: & L. * Clericum suum: qui hujusmodi literas à Dño. Papa attulere.

*
Lau-
ren-
tium.

De Libertate adepta dum guerra fuerit.

P. *Episcopus servus servorum Dei, ven. fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened. Perturbationem Regni vestri non parum in personam tuam declinare comperimus, partim pro Ecclesiæ B. Jacobi, cui Deo auctore præsidet, magnitudine, partim pro animi tui solertia, quæ nonnullis metuenda conspicitur: unde non parvo te odio insequi dicuntur, qui statum regni turbare nituntur, quorum profecto insidias sollicitius cavere te convenit, ne aut personæ tuæ, aut Ecclesiæ detrimentum (quod Deus avertat) eveniat; propter quam causam confrater noster Hugo Portugalensis Episcopus, & Laurentius Ecclesiæ vestræ Clericus, tuæ ad nos fraternitatis legationem afferentes, & fideliter exequentes enixius postulaverunt, ut personam tuam à Conciliis quæ per provincias sunt conventibus solveremus. Nos itaque saluti vestræ tamquam nostræ per Dei gratiam providere; & personam tuam periculis omnibus erui & abesse optamus. Idcirco nos petitioni tuæ benignitate debita impertimur assensum, & quandiu guerra & Regni perturbatio permanet, personam tuam à Concilio-*

rum

rum conventibus liberam manere concedimus. Ad decorem præterea fraternitatis tuæ addicimus, ut in quotidiana conversatione tunica & stola indutus incedas. Qui videlicet habitus Sacerdotalis est indicium dignitatis: optamus enim ut & salutem temporalem obtineas, & omnipotenti Domino in omnibus placere contendas. Datum Beneventi XIII. K. Septemb. indict. VIII. (Anno 1115.)

De Concilio Generali Romæ celebrando. Cap. 106.

P. *Episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, sive Clericis per Hispaniam, salutem & Apostolic. benedict. Ab Ecclesiæ Patribus quos terræ sal, & mundi lucem, Dominus ac Magister noster Christus instituit, exempla vel præcepta suscepimus, ut quoties in Ecclesia graviores emergerint quæstiones, frequentior fratrum numerus convocetur. Sane pro investituris Episcopatum, vel Abbatiarum, quas sibi jam dudum assumpserunt Laici, tantum in Ecclesia scandalum est exortum, ut ad schisma processerit: unde opportunum & valde necessarium duximus, tam pro investituris ipsis, quam pro Ecclesiarum occupationibus, fraternitatem vestram ad agendum Generale Concilium excitare. Rogamus & præcipimus, ut de Provinciis singulis, qui sapientiores, vel religiosiores per Dei gratiam cognoscuntur Episcopi, & de Parochiis Abbates, sive Clerici Scripturis Sanctis & institutis Ecclesiasticis eruditi, IV. Non. proximi Martii nobiscum in Urbe Roma studeant omnimodis convenire. Sic præstante Deo in hujusmodi quæstionibus præmuniti, ut Conventus nostri unitas universæ Ecclesiæ unitatis afferat firmamentum. Datum Beneventi XVIII. K. Septemb. (1) (Anno 1115.)* De

(1) Anno 1115. indictum Concilium quod Romæ mense Martio proxime sequentis anni est celebratum.

Anno
1116.De *Discordia* & *reconciliatione* *Episcopi* & *Reginæ*.
Cap. 107.

Inter prædictum Episcopum & Reginam U. discordiæ circa id temporis fomes cœpit pullulare. Porro Galliciani præcipue habent præ manibus susurrum, & principum auribus instillare modo vera, modo falsa: quorum crebris instillationibus cœpit alienari, & Episcopus à Regina, & Regina ab Episcopo. Regina itaque ut sibi reconciliaret Episcopum, maturat adire Gallæciam: per Episcopum enim noverat se vel habere vel amittere Regnum Gallæciæ: quippe caput & speculum Gallæciæ est Episcopus, & Ecclesia B. Jacobi, & hujus Regni spes in eo sita est. Postquam Regina per Duces suos, per Comites, per Vice-Comites, per Marchiones reconciliavit sibi prædictum Episcopum, gaudens bona fortuna sui adventus, Episcopo anhelante ad augmentandum honorem B. Jacobi contulit ei Termas decreto, quæ tunc erat Regii juris, & dona sua roboravit scripto privilegio, quod in Catalogo Ecclesiæ B. Jacobi scriptum reservatur usque in hodiernum diem. Præterea Regina venit *Limiam*, ut obtunderet superbiam Menendi Nuniz, qui rebellis ei *Limiam* depopulabatur. Quo peracto reversa est *Lupariam*.

De *Machinatione* *Reginæ* in *Episcopum*, & de *reconciliatione* eorum.

Interea loci quidam mali complicès, æmuli, atque maledici, amatores discordiæ, potius quam pacis, non cessant instillare Reginæ, quod capiat Episcopum, & auferat ei potentiam & honorem. Animus mulieris infirmus est, & instabilis, & cito exorbitat, ut scriptum est: *Melior*.

lior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Reginae animus jam vacillat, jam præparatur ad nefas perpetrandum: captionem multis modis præparat Episcopo, ut eum capiat, disponit laqueos. Sed quoniam manum mittere in tantum virum neque audebat, nec poterat, nisi adhibito sibi auxilio potentiorum Gallæciæ, mittit legatos suos ad Comittem P. Froylaz, & præcatur, ut porrigat auxilii manum tanto facinori. Pollicetur ei partem honoris B. Jacobi, scilicet pretium criminis. Ipse quidem tanti facinoris ausum facere non præsumit. Verum enim vero Comes ille vir timens Deum, & tantum nefas abhorrens, se in Christum Dñi. manum mittere omnino abdicat, & nefandæ proditionis se fieri complicem admodum formidat: ille siquidem Comes erat magnæ potentia, & erat nutritius filii Dnæ. Reginae Urracæ, & compater prædicti Episcopi, & erat ei vinctus fœdere summæ dilectionis, eique suorum peccatorum confessionem faciebat. Quæ propter per Joannem Vistruariz Civem B. Jacobi. revelat Episcopo omnia machinamenta nefandæ proditionis, & ut sibi caveat à laqueo iniquitatis ei consulit. Parabatur namque captio Episcopi futura Iriæ, vel Compostellæ.

3 Exhorruit Episcopus ad vocem tantæ nequitia, & vix potuit fidem adhibere auditis. Ab Iria revertitur Compostellam, ut nefandi propositi laqueos detegat Canonicis, atque Civibus: convocat utrimque Proceres suos, profert in publicum nefandum mulieris consilium: vallatur Episcopus manibus equitum, atque peditum, ut laquei mulieris decidant in vacuum. Regina Iriam venit, & licet hoc totum malum machinamentum ipse Episcopus sciret, ipse tamen ut prudens & sapiens, ei servire præcipiebat: *Minus enim feriunt jacula quæ prævidentur*: si enim Episcopus dolos non præscisset, facile in laqueum decidisset: Regina autem ut comperit machinamenta suæ fraudis: Episcopo

Anno
1116.

copo p̄tūisse, nec ad effectum quod voluerat jam posse perducere, p̄nitet eam incēpti; mallet non acquievisse susurronibus, detestatur complices tantæ nequitiae, quam maxime tunc potest, extirpat famam tanti facinoris. Asserit palam jurejurando se talia nec molitam fuisse, nec voluisse: nititur adhiberi sibi fidem lacrymis, & tantum nefas detestatur, & odit: tandem Compostellam revertitur. Episcopus autem licet illius colloquium evitaret, tamen ei honorifice servire p̄cipiebat, & armis vallatus per biduum, atque per triduum evitat colloquium illius. Demum summis precibus emollitus ad colloquium Reginae venit in Chorum Ecclesiae B. Jacobi pluribus astantibus: major tamen pars armatorum erat Episcopi p̄ timore, quia eam valde formidabat. Regina vero commemorans beneficia quae pater suus Rex Dñs. A. & ipsa fecerat Ecclesiae B. Jacobi & ipsi Episcopo, deprecatur obnixius Episcopum dicens: " Reverende Pater "cujus patrocinio vertitur Gallaciae Regnum, quem solum "post obitum Patris mei Regis A. habeo patronum, suppli- "cando precor sanctitatem tuam ne inducas animum credere "verbis nugigerulorum, neve susurronibus p̄beas assen- "sum. Ego enim malletm privari Regno meo, quam in te "Dñi. patronum meum manum mittere. Quis enim tam sce- "deratus, tamque perditus, qui Episcopum S. Jacobi vel in "minimo dedecore afficere, vel quod absit, infamiam nefandae "proditionis incurrere, & exemplum tantæ nequitiae posteris "relinquere? Nempe si me talia molitam fuisse vel voluisse "opinaris, centum Proceres quos elegeris in Regno meo vel "amplius tibi jurare faciam hæc falso in me ficta inventa fuis- "se. Revertamur obsecro charissime Pater, revertamur ad "pristinum foedus, & ne inter nos possit seminari causa dis- "cordiae, sint procul à nobis argumenta falsarum suspicio- "num, & detractorum officium cum suo livore apud nos pe- "reat: quem enim patronum habeam in Gallacia, quem consul-

„sultorem, si Episcopus B. Jacobi in me exerceat inimicitias?
 „Hunc enim oportet pro me præesse Gallæciæ, & justitiæ ju-
 „ra tueri: si quid discordiæ inter Duces aut Principes Gallæ-
 „ciæ ortum fuerit, hic revocabit eos ad pacem, hunc amplec-
 „tor, hunc veneror præ omnibus Episcopis Regni mei.

4 Ad hæc Episcopus, nobilissimus, inquit, Pater tuus
 Rex A. Ecclesiam B. Jacobi, & ejus Episcopum summo amo-
 re amplexus est, & quot & quanta beneficia ei contulerit, in
 propatulo satis habetur. Tu autem si detractoribus adhibeas
 animum, & proborum consilio non acquiescas, regnum tuum
 dissipabitur, quisquam sibi consulet, & stultorum via præibit.
 Ego impetum inimicorum meorum timendo, armata manu
 incedo, non tibi rebellando, sed dentes inimicorum meorum
 contremendo. Post hæc Episcopus revertitur ad Palatia sua
 non modica armatorum manu stipatus: deinde missis utrim-
 que Legatis bis & ter agitur de pace, & ut Episcopus Reginae
 non sit infestus laboratur. Regina fecit Episcopo pactum non
 modici fœderis, videlicet ut remoto scrupulo totius suspicio-
 nis habeat Episcopum patronum, & quasi Dñm. utpote virum
 tantæ reverentiæ, & tantæ prudentiæ. Pollicetur etiam ei
 Primatum Gallæciæ: additur huic pacto Reginam non adhi-
 bituram fore assensum detractoribus, maledicis, ceterisque
 Episcopi inimicis: hoc pactum se non violaturam, & pro
 posse adimpleturam, Regina juravit Episcopo, sicut resonat
 in subsequenti. Præterea ut pactum illud firmiter & indissolu-
 biliter haberetur pepigit Regina prædicto Episcopo XX. de
 potentioribus Gallæciæ, Legionis, & Campaniæ, & Castellæ,
 quos elegerit Episcopus eadem juraturos, & hac conditione
 solerter ab Episcopo interposita si Regina priusquam egrede-
 retur à Gallæcia X. præelectos Gallæciæ non daret ad jusju-
 randum, & totidem præelectos Legionis, Campaniæ & Cas-
 tellæ usque ad præfinitum terminum, prædictum pactum dis-
 solveretur, & Regina perjurii rea haberetur. Peracto jura-
 men-

Anno
1116.

mento pacis, & foedere stabilito inter Episcopum & Reginam; Regina revertitur *Lucum*, ubi quidam de Canonicis nostris ob hoc illuc euntes recipere juramenta quorundam Principum, quia ipsa ut promiserat non adimpleverat. Postea Regina transpyrenante praedictus Episcopus, non immemor pacti sui, misit Canonicos, & milites suos ad Reginam, qui reciperent juramentum praefectorum Principum Legionis, Campaniae, atque Castellae: sed maledicta terra ubi ipse regnat, & mulier principatum tenet: regnum non precibus ac blanditiis, sed legibus, & imperio regendum est: quem enim ultramontanorum Principum Regina non oravit, & precando non advocavit, ut pactum illud juramento firmaret. Ceterum mollia mollibus, aspera asperis conveniunt. Postquam Episcopus bis & ter missis Legatis ad Reginam praetaxatos juratores usque ad determinatum tempus nec post habuit, foedera praefati pacti dissolvi, nec ulterius ab eo observari, per nuntios patefecit Reginae: sed quot quantasque blanditias, quot quantaque pollicita Regina reddiderit Episcopo, nullatenus vallet quispiam ediserere, nisi cui patent mulierum figmenta: pollicetur ei multa, per multos & diversos homines.

De discordia Reginae & Regis filii sui. Cap. 108.

Eodem tempore & statu inter Reginam & filium suum Regem A. magna discordia pullulabat: quem puerum comorantem in Extremitatem Comes P. Froylaz, & non modica pars procerum Hispaniae sequebatur: quod Reginae valde molestum erat: timebat enim ne sic ascendendo totius Regni sceptrum adipisceretur, ea nolente, nulla siquidem fides Regni sociis.

De Pacis fœdere inter Episcopum & Regem.

2 Qui puer postquam novit pactum quod Regina fecerat cum prædicto Episcopo esse solutum, mittit ad Episcopum in hæc verba Nuntios : " Reverendissime Pater & Dñe. minime credo latere sanctitatem tuam ad mei Patris mortem , Comitis scil. Raimundi , nobilissimum Regem A. avum meum olim , cum adhuc infans essem , Proceres totius Gallæciæ *Legionem* convocasse , & jusisse eos facere mihi hominum & juramentum : & accepto juramento ab unoquoque illorum , dedisse mihi dominum totius Gallæciæ. Ceterum hanc conditionem Rex Dominus A. avus meus interposuit , si Regina mater mea thoro viduitatis contenta maneret , totius Gallæciæ Regnum in manibus vestris & patri mei Vieniensis Archiepiscopi (1) ejus dominio subjugaretur. Si verò maritale fœdus iniret , rediret ad me Regnum Gallæciæ : hoc ipsa mater mea & omnes Gallæciæ Proceres sanxerunt jurejurando. Gaudeo & te Sanctissime Pater interfuisse. Patet lippis & tonsoribus matrem meam maritali thoro gavissam fuisse. Nunc igitur merito requiro jura Regni mei. Si quis forte Gallæciæ Procerum Gallæciam mihi nititur auferre , perjurii reatum proculdubio incurrit , & Deus Judex justus & fortis inter me & eum judicet. Tu autem quem ego præ omnibus hujusmodi hominibus amplector & veneror , utpote Dñm. meum , patronum meum ; qui me fonte baptismatis regenerasti , & post non longum tempus in Ecclesia S. Jacobi in Regem unxisti , * in quo fiducia meæ anchora sita est , ad Regnum meum adipiscendum , impendere digneris auxilium.

*
Supra
c. 66.

3 His auditis Episcopus hinc misericordia compunctus,

(1) *Hic postea Papa Calistus fuit.*

Anno
1116.

tus, illinc justitia cogente, potio- rem partem affectat eligere. Considerat namque instabilem mulieris fidem, molle Imperium, & Regnum jam fere perditum, veritatem, & justitiam jam procul abiisse. Hinc pertrutinat teneris pueri annos: puerum paucorum auxilio fultum, sua non aliena requirere: homines Gallæciæ versipelles, & fortunæ comites. Si autem ille cujus erat justitiam tueri, justitiam auferre puero violenter aggrediretur, satis justa & digna proclamatio super eo oriretur. Consultis itaque Senioribus suis, puero pollicetur auxilium, ne Regnum quod suum jure erat, amittat. Proclamat Clerus & Populus Episcopum juste & misericorditer agere, & ad puerum debere redire Regnum suum. Profertur in publicum, hic mos est populis: semper venturus amatur. Quanto desiderio desideratur pueri adventus? Favet ei Clerus & Populus, & benedicuntur ab omnibus, detestantur Reginam, depopulatricem Regni, pacis & justitiæ inimicam. Sed quid referam mores quam plurimorum Gallæciæ? Sunt hi fortunæ comites, extolluntur in prosperis, franguntur in adversis, levis aura quovis eos impellit: habent pro summa libertate alternare Dños. & Dñis. suis esse rebelles: pecuniam non justitiam sequuntur, & unumquemque sua tantum habere nefas est, auribus potentiorum aliquid novi instillare, detrahere, & corrodere Dños. & amicos suos eis est in promptu, ars adulandi satis nota est eis: perjurium, & proditio diliguntur ab eis. Sed hæc velim dixisse pacè proborum Gallæciæ. (1) Ceterum si hujuscemodi mores referre insistam, prius me dies, quam copia deseret.

De

(1) Vide dicta in prænotatis num. 12.

De discordia Episcopi & Reginae, & de reconciliatione eorum.

Cap. 109.

Interea prædictus puer cum Comite P. Froylaz pedagogo suo ab Extremitate revertitur in Gallæciam, & à prædicto Episcopo apud Iriam honorifice suscipitur. Deinde cum summo tripudio, cum summa jucunditate, ventum est ab eo Compostellam. Regi puero ingredienti Civitatem occurrit universus populus Civitatis cum summa lætitia, & eum salutantes ex consuetudine Gallæciæ ipsius adventui congratulantur, utpote Dñi. sui: omnes equidem viri causa exhibendi honorem Regi egressi sunt obviam armati. Tunc cursus alipedum equorum, phalanges armatorum peditum, choreas psallentium mulierum videre satis jucundum erat. Interim Episcopus Præcessit ad Ecclesiam cum Canonicis qui secum aderant, & venienti Regi præparat processionem. Quid plura? Rex venerabiliter cum processione suscipitur, & ab omnibus honoratur.

2 Regina ut novit filium suum venisse in Gallæciam, & ab Episcopo S. Jacobi ceterisque comprovincialibus Baronibus in Regem honorifice Compostellæ susceptum, admodum molestatur, & sibi ipsi diffidens, Gallæciæ Regnum omnino amisisse timet. Post hæc properanter proficiscitur in Gallæciam ascitis secum optimatibus quos habere potuit, invenit Consules R. & M. pene jam in arcto positos, se & sua jam perditum iri à Rege sperantes. Coadunato itaque exercitu cis Triacastellam & Regina venit Mellidium cum prædictis Consulibus & cum proceribus suis, & quibusdam qui jam parvulum Regem dimisserant, & adhæserant Reginae, quæ est consuetudo Gallæciæ. Deinde mittit nuntios suos, non imperitos, ad prædictum Episcopum B. Jacobi in hæc verba: "Reverende Pater: Quamquam nequitia, & imperitia mea

Anno
1116.

»exigat, me privari Regno Gallæciæ, & illud ad alium trans-
 »ferri, parcendum est tamen sexui. Reminiscatur Paterni-
 »tas tua nobilissimi Regis A. patris mei, qui te ab ipso
 »educavit adolescentia, & tibi tot tantaque beneficia con-
 »tulit: ego quoque, si bene memor es, postquam regno,
 »divitiisque pollui, honori B. Jacobi & tibi non ingrata ex-
 »titi: placeat Sanctitati tuæ non auferre mihi Regnum
 »meum. Si pactum quod fuit inter me & te, me non ad-
 »implevisse, & me tibi inimicam fuisse causaris, prout
 »ipse jusseris, satisfaciam, ne per te caream regno meo.
 »Ad hoc tribuam Ecclesiæ B. Jacobi, & tibi honorem *Lup-*
pariæ cum ipso Castello, honorem *Ferrariæ* cum ipso Cas-
 »tello & *Montana*, ut habeam te mihi reconciliatum.” His
 preces etiam cum lacrymis addidit. Ceterum Episcopus, nec
 precibus, nec promisis, nec lacrymis labefactus, pro posse
 suo se nullatenus à justitia exorbitare affirmat. Vocat Gal-
 læciæ Proceres perjuros, quicumque Regi puero Gallæciæ
 Regnum juraverint, si non adjuvent eum ad acquirendum, &
 retinendum idem Regnum.

3 Verum enim vero, ut superius dixi, Galliciani
 Comites fortunæ, noctu veniunt ad Reginam, & qui mo-
 do fuerant Regis pueri pollicentur Reginæ auxilium suum.
 Cives etiam Compostellæ quos prædictus Episcopus qui
 noverat eos hujuscemodi esse, sibi juramento allegerat,
 furtim adeunt Reginam, salutant eam: ex communi Con-
 ventu Cleri & populi vocant eam Dñam. suam, pollicen-
 tur auxilium se ei duros, & Urbem Compostellæ: neque
 tamen ut verum fatear, hoc consilio omnium Compostel-
 lanorum fiebat. Quidam de Civibus, quibus proditiōis
 lepra naturaliter insita erat, machinabantur talia: interea
 Cives Compostellæ adeunt Episcopum, complures fraudu-
 lento consilio, quidam forsitam bono animo, supplicant
 ei & deprecantur, eum obnixius, ut Regem puerum &

Comitisam M. uxorem Comitis Petri pedagogi Regis compellat exire cum equitatu suo Compostella. Si hoc fecerit jurejurando asserunt unanimiter, adjuturos se Episcopum adversus omnes: utpote Dñum. suum. Porro Rex puer cum prædicta Comitisa, munierat turres & palatia Episcopi & Opus B. Jacobi non modica turba militum, & aliis quæ necessaria erant: quod Compostellani nimium formidabant, & ideo quædam clam machinabantur. Comes quoque Petrus erat extra Civitatem cum exercitu magno ut bellum iniret cum Regina. At ubi comperit deesse sibi auxilium Compostellæ, & videt non paucos milites convolasse ad Reginam, cesit: prædictus verò Episcopus Canonicorum & Compostellanorum precibus acquiescens vix apud Regem puerum potuit obtinere, ut cum equitatu suo egrederetur à Civitate. Egresso itaque Rege à Civitate cum Comitisa & equitibus suis, & Episcopo ibidem remanente cum quibusdam militibus & cum familia sua, Compostellani citius mittunt ad Reginam, inscio Episcopo, ut maturet ire Compostellam. Veniunt tamen ad Episcopum quidam de Compostellanis, & hortantur eum, ut cum Regina ineat fœdera pacis. Alii moluntur, ut Regina ingressa Civitatem Episcopus tamquam infestus ei, & rebellis, expellatur, degradetur, & privetur honore B. Jacobi. His molimentis intererant quidam de Civibus quos etiam Episcopus habebat sibi familiares. Sed ut ait Boetius: Nulla pestis efficiator ad nocendum, quam familiaris inimicus.

4 Interea Regina cum magno exercitu equitum atque peditum, ignorante Episcopo, venit Compostellam, & quidam Compostellani exeunt ei obviam, orantes & deprecantes, ut absque mora ingrediatur Civitatem: quod ubi patefactum est Episcopo, exercitus equitum atque peditum Regina circumquaque apparuit. Comperit fidem

Anno
1114.

proditorum, videt neque adesse sibi auxilium; neque prodesse consilium. Quid faciat? Videt Cives, exceptis paucis, esse sibi infestos, & quos credebat sui adjutores, & secum unanimes, animadvertit summopere sibi esse adversos, fortis tamen in adversis jubet muniri turres, & opus B. Jacobi, ut saltem illic possit resistere hostibus. Tandem Regina ingressa Compostellam, omnia quæcumque fuerant Episcopi, ubicumque inveniri potuerunt, extra turres & extra Ecclesiam, in prædam abeunt. Episcopus habetur rebellis, omnesque qui ei auxiliantur: minatur ei Regina atque Cives: minatur ei exercitus: dicitur de crastino in crastinum se ire expugnatum & perditum eum & omnes qui cum eo erant. Siquidem ut verum fatear ego, quia cum eo eram, & timui, & malem esse *Belvaci*, eo tamen non absente. Quid diu? Amicos ei inimicos, familiares infestissimos, Gallæciæ populum adversum videbam. Interea tamen Comes M. & Fredenandus Joannis, & quidam procerum Reginæ rogatu ibant ad Episcopum, ut saltem modo cum Regina pacem haberet, & cum ea non modicæ pacis fœdera iniret. Illic nunc bella, & captionem minantur Episcopo, nunc preces & promissa referunt. Intestini vero inimici summopere nituntur, ne Regina ineat pacem cum Episcopo, & ut Episcopus honore suo privetur. O quam pernitiōsa res simulata amicitia! Quam læthale vulnus intestina inimicitia! Melius caventur jacula de longinquo, quam de propinquo.

5 Tandem Episcopus coactus vi, acquiescens consilio procerum, & amicorum suorum, ut videt rem suam in arcto positam, & complures amicorum ceterorumque retro abiisse, refert nuntiis Reginæ ea quæ pacis sunt, & amplius non differt fœdera pacis. Ceterum quidam non modicus scrupulus disturbat omnia. Fredenandus namque Petrides filius Comitum P. Froylaz pedagogi Regis, auxi-

lio prædicti Episcopi obsederat Castrum Lupariæ quod erat proprium Reginae. Erat ille Fredenandus municeps prædicti Episcopi, dederatque ei Episcopus in præstimonium *Dubriam*, *Ventosam*, & *Viniones*, & medium insulæ de *Laonia*. Postquam itaque pullulaverat discordia inter Episcopum & Reginam, Fredenandus Petrides fultus Episcopi potentia invaserat, & circumquaque depopulatus fuerat Saliniensem terram. Præterea fere per tres menses obsederat Castrum Lupariæ, & sæpius expugnauerat. Denique nisi Regina maturasset venire in Gallæciam, Castrum illud jam coactum erat ad deditionem, quod Regina molestius ferebat: nullo itaque modo volebat sibi reconciliari Episcopum, nisi Episcopus reintegraret ei quæ Fredenandus in Saliniensi terra destruxerat, & rapuerat: ea propter differebatur placitum inter eos.

De Petro Priore, nepote Episcopi, & de Gundesindo fratre ejus, & de conspiratione Compostellæ. Cap. 110.

Tandem consilio Consulium & Principum foedera pacis inter eos sancita sunt, restituta est forma præteritæ pacis. Interim quidam Civium ceteris potentiores quibus, ut superius dixi, erat sinistra mens in Episcopum, nec tamen quod prius moliti fuerant potuerant perduxisse ad affectum, postquam vident molimenta sua collapsa esse, ad aliud animos inducunt. Commoventes enim populum, & conspirantes adversus Episcopum, quosdam contribules Episcopi, videl: P. nepotem ejus, Canonicum, & Priorem Ecclesiæ nostræ, & Gundesindum fratrem ejus ejiciunt ab urbe, consentiente Regina: dicebant namque consilio & instillatione eorum, Episcopum recessisse à Regina, & sic in Gallæcia discordiam exortam fuisse. Ad hæc per G. qui fuerat villicus urbis multa mala accidisse Civitati. Quibus ejectis ad diminuendam poten-

Anno
1716.

tentiam Episcopi, instinctu illorum quos dixi intestinos Episcopi inimicos, faciunt quamdam conspirationem, (1) quam vocant germanitatem. Ad hanc conspirationem confirmandam & corroborandam jungunt se omnes juramento, videlicet ut sibi invicem auxiliarentur adversus omnes homines, & sibi unanimiter caveant & se tueantur, & si quis ab aliquo potente vel ab alio qui sit extra conspirationem illam damnus vel injuriam sustinuerit, alii complices opitulentur ei pro posse suo. Adiciunt quoque multa alia quæ mihi longum est referre. Omnia autem molientes ad damnus Episcopi, & ad confringendum potentiam ejus, illius conspirationis Reginam Dñam. U. & Abbatisam fecere. Verum illa postea pro meritis illos tractavit, & dignam retributionem suis complicitibus contulit, sicut in sequenti refertur.

Quod Regina in Suberoso obsessa fuit. Cap. III.

Eo tempore Regina recessit Compostella, & adiit Toroniam, (2) ibi enim erat Gumesi Nuniz, qui favebat Regi puero, & rebellabat Reginæ, potens situ & munimine Castellorum, & multitudine equitum atque peditum: ubi cum Regina vellet obsidere sibi rebelles, obsessa est ab eis. Comes P. pedagogus Regis & Infantis Terasia soror Reginæ Dñæ. totius Portugalix cum exercitu magno obsedere Reginam in Castro *Suberoso*. Sed Regina ascito exercitu suo evasit, & reversa est *Compostellam*. Redeunti, occurrunt ei quidam de Civibus Compostellæ, dicentes prædictum Episcopum inimicum & infestum Reginæ, & pactum quod fuerat inter eos fregisse, & cetera quæ obsessent Episcopo. Hæc autem omnia ficta & inventa erant ab intestinis Episcopi inimicis, ut quod prius

(1) Anno integro duravit conspiratio, ut ex cap. 113. discimus, n. 2.

(2) Al. Toroniam.

prius effecisse non potuerant, saltem nunc efficerent. At Regina ubi rediit Compostellam, & vidit quæ sibi relata fuerant, falsa & inventitia; & illos habuit nugigerulos, & amplius illis quasi proditoribus acquiescere noluit. Tandem apud Compostellam parum commorans, *Legionem* reversa est.

De Conspirationibus Compostellæ.

2 **I**nterea prædicti conspiratores adjuncto sibi Clero, & populo, quasi pro tuitione justitiæ alios opprimunt, alios exaltant, renovant leges & plebiscita, assumunt sibi Dñium totius urbis, palatia destruunt, quibusdam etiam mortem minantur: Episcopus vero contentus sola umbra nominis, & pro tempore cedens, quanquam non laudet opera & consilia eorum, non tamen vituperat: sufficit ei vocari Dominus & de quibusdam se consuli ab his conspiratoribus, extra namque Civitatem tantum dominium solitum habebat. Ceterum in Civitate neque res, neque tempus exigebat, exercere Dñium. In tantum convaluerat proditorum conspiratio! Quorum opera & consilia, si explicare velim, prius me tempus quam copia desereret.

De bello factò in Portu de Macenaria.

3 **E**odem tempore Comes P. pedagogus Regis cum filiis suis Veremudo, & Fredenando, & coadjutoribus suis, inquietabat Compostellam, & crebros assultus in homines, & in pecora faciebat, nunc prospere ei accidebat, nunc dabat terga sagittis, sicut sunt vices bellorum: qualiter autem acciderit ei in portu de Machanaria, & quantum virorum, equorum, armorum amisserit, longum est referri. Prædictus enim Episcopus qui in tempore pacis Ecclesiasticis negotiis operam dabat, ut vidit Civitatem suam, & quæ circa sunt inquietari, & deprædari, duxit opere pretium, honorem B. Jacobi armis

tueri. O quam difficile est ab intimis & ab exteris hostibus sibi cavere! Oportebat Episcopum assidue refrænare exter-
 norum hostium audaciam, & providere à foveis familiarium: hos autem volo silentio transire, manibus quorum consilia, & negotia Episcopi pertractabantur, & à quibus Episcopus prodebat. Quippe Episcopus præelegerat sibi quosdam de Civitate, quos ipse ab ipsis cunabulis enutrierat, reliquosque complices præcordiales suisque consiliis intimos. At hi quidquid ab eo haurire poterant, omnibus effluebat. Erant enim pleni rimarum & Dño. suo pedicam præparabant. Veris quoque falsa adiciebant, & ut Clerum & populum in odium Episcopi commoverent, Episcopum infinito odio habere Clerum & populum ajebant. Proh nefas! Quos Episcopus ab ipsis cunabulis educaverat, quos beneficiis & honoribus ditaverat, quos paterno amore dilexerat, quos præcordialissimos sibi fecerat, hi eum ire perditum summopere desiderant. Episcopus tamen quia noverat mores quorundam Gallicianorum, jurejurando illos sibi astrinxerat. Sed scriptum est: *Qui nocet, noceat adhuc, & qui sordescit sordescat, & Sanctus sanctificetur.* Quid autem his immerer? Exitus acta probat. Interim prætaxati proditores crebro legationes mittunt Reginae, dicentes Episcopum subdolum Reginae, infestum inimicis Reginae adhærere, & ejus amicos opprimere. Ceterum Episcopus, licet non modicam horum partem præsciret, circa omnes benevolus, omnibus affabilis, lapsorum consolator, pauperum pro posse adiutor, intra se dicebat: *Sustinebo iram Dei quam merui, donec justificet causam meam.*

De Fuga Comitis P. & de gestis conspiratorum.

4 **C**irca id tempus prædictus Comes P. adibat cum equitatu suo quoddam Castellum suum, videlicet *S. Joannem*

nem de Pena Cornaria, transiens per confinia terræ B. Jacobi: quod ut compertum est Episcopo, convocato exercitu suo, Comitem insequitur, & eum in fugam per montes *Deciæ* coegit. Episcopus nimirum exteros hostes percutiebat duplici gladio, spirituali scilicet & materiali, & ad tuitionem patriæ suæ totus anhelabat, fortis equidem in adversis. Ut enim de cetero sileam, adversarii & deprædatores civitatis & provinciæ S. Jacobi quotidie in Ecclesia ejusdem Apostoli spirituali gladio percutiebantur, quod eorum animos admodum enervabat. Sic & sic Episcopus super hostibus triumphans, & suos protegere, & adversarios expugnare nitebatur: verumtamen proditoribus Compostellæ suspectus habebatur. Cum enim Episcopus tanto affectu diligeret Regem puerum, & inter Episcopum & Comitem Petrum fuissent tantæ amicitiae: vix credebatur Episcopum ex animo adversari Regi, & Comiti. Ob hoc Episcopus non exercendo odium in eos, sed sua protegendo, & partem Reginae tuendo, acrius hostes opprimebat: nec tamen hoc rei in laudem surgebat à proditoribus: quippe quidquid prudentiæ in eo erat, quidquid boni ab eo fiebat, ab eis clam more populi depravabatur. Eo tempore nimirum pars Episcopi in Compostellana urbe à proditoribus in tantum inferiorabatur, quod neque præcipere, neque disponere suum erat. Quidam ex familiaribus & proditoribus Episcopi quaque die Clerum & populum in conventum absente Episcopo vocabant, leges & judicia pertractabant, & debilitabant pro posse partem Episcopi, dicentes se pro libertate anhelare; hos alliciebant sibi juramento, alios muneribus, alios minis. Præterea jus Episcopi ipsi vel minuebant, vel sibi retinebant. Heu miseri, juramenti quod bis vel ter Episcopo pro fidelitate & homagio fecerant, penitus immemores erant! Sed si quis parti Episcopi forte favebat, aut latere, aut ori suo silentium imponere, eum oportebat, quippe proditorum ar-

Anno
III6.

gumentis, eorundem pollicitis Cleri & populi multitudo fere tota ab Episcopo divisa erat. Episcopus autem in palatio suo quasi in latebris, statutis eorum nec contradicere, nec petitioni eorum, si quid à se peterent, obviare audebat. Panem suum cum silentio comedebat, quod mensis ejus apponebatur, prius emebatur in foro à famulis suis. Vix aliquis ei obsequi, vix aliquis eum comitari: experto credendum est, vidi, & testimonium perhibeo, vasa Episcopi, & vestes pro cibis opignerari sæpius: nihil juris, nihil famulatus fere erat ei in Civitate. Omnia possidebant, omnibus imperabant complices proditoris.

5 Quadam die Clero & populo vocato in conventum quidam ex proditoribus suis habuit sermonem more suo ad populum, & ita omnes commovit in Episcopum, quod Episcopi palatia pene obruta sunt funditus, quorum palatiorum pars jam destructa fuerat. Argumentis illorum complicum prædictus ipse pessimus exigebat honorem, atque Ecclesiæ dignitatem ab Episcopo manu populi, quod Episcopus omnino abdicabat: injustum enim erat, ut qui violentia populi nolente Episcopo fieret, decoraretur in Ecclesia Dei. Verum enimvero ut comperit, Episcopus, si ipse non faceret honoratum, vel palatia sua cemento tenus destrui, vel in se ipsum forsitam graviora comitti, tunc Episcopus à populo Civitatis nimis coactus vocat prudentiores, & excellentiores Ecclesiæ personas, & accepto ab eis consilio, cecidit pro tempore. Dedit itaque Ecclesiæ dignitatem, non ei, sed illis mediatoribus, hac conditione, ut ab eis quando vellet, reciperet. Fit ipse non honoratus, sed inhonoratus: turris equidem modica facile labitur, quæ super arenam fundata est. Proh nefanda Gallæciæ proditio! quos Episcopus præcordialissimos habebat, qui una cibum cum eo capiebant, hi in ejus eradicationem corde toto anhelabant.

Quando Regina dedit caput B. Jacobi Episcopo. Cap. 112.

Anno
1116.

Eo tempore Episcopus videns Gallæciã hinc proditorum morbida peste maculari, illinc discordiæ tempestate destrui, statuit Reginam adire. Tunc temporis opinio erat in vulgo, Episcopum non ausum adire Reginam, nec etiam Compostella ausum discedere. Igitur Episcopus arrepto itinere Reginam adiit apud Campaniam, à qua contra quorundam opinionem diligenter, & honorifice susceptus est. Sermo erat in populo Gallæciæ eundem Episcopum capi, & incarcerari à Regina, si Regina eum capere posset, quod tunc longe aliter accidit: ab eadem enim Regina & honorifice susceptus est, & deinceps pro verissimo patrono apud eam habitus est: quippe in eo totius Regni Gallæciæ anchora sita erat: quod Reginam minime latebat. Regina ut didicit ab Episcopo statum totius Gallæciæ, & filii sui assiduos bellorum tumultus, accepto à Principibus suis consilio, comperit omne Regnum in se ipsum divisum desolatam. Petrus Prior Ecclesiæ B. Jacobi, neposque prædicti Episcopi à Compostellana urbe à proditoribus expulsus, à Regina causa Episcopi diligentissime collectus est. Postquam *Legionem* ventum est, Regina prædictum Episcopum pretiosissimo munere decoravit, videlicet capite B. Jacobi Apostoli, de quo rei seriem altius ordiamur.

De inventione capitis B. Jacobi.

Mauricius itaque Collibriensis Epus. qui postea Bra- carensis Archiep. nunc (1) autem Papa Guilbertus, dudum adiit Hierosolymam, ibique diutius commoratus est: fabricans equi-

(1) To nunc innuit Auctorem id scribere ab anno 1118. ad 1121. in quo Burdinus captus, ut infra cap. 41. legimus, Ille autem non Guilbertus sed Gregorius à suis appellabatur.

Anno
1116.

dem quandam Ecclesiam prope Hierosolymam, in qua dum moraretur senex quidam huic loco affiniis, coepit praesentiam ejus frequentare, quem M. de diversis percuntabatur, erat enim indigena illius loci: tandem sciscitatus est ab eo cur Ecclesiola illa in qua senex morabatur, tantae reverentiae apud indigenas haberetur. Responsum est a senē Sacerdote sicut acceperat ab antecessoribus, suis in illa Ecclesia esse caput B. Jacobi Apostoli: quod ut audivit M. Episcopus, coepit senem saepius ad se vocare, verbis allicere, muneribus amicum & familiarem sibi reddere, & idem attentius perscrutari, sicut est calliditas hominum. Coepit etiam idem Episcopus Ecclesiolam illam frequentare & venerari, & saepius vigiliis interesse. Verum ubi videt machinamenta sua non proficere (erant enim ibi assidue custodes) ad aliud animum intendit: convocat Clericos suos quos noverat esse fideliores, & ad hujuscemodi promptiores, & quid intendat aperit eis. Accepto itaque ab eis consilio, duo ex illis, ex industria coeperunt languere, & febricitari, & cum lucernis & cereis saepius frequentare Ecclesiam illam, & ibidem pernoctare. Quadam denique nocte tempestiva, ceteris absentibus, clauso Ecclesiae ostio aggreduuntur altare legionibus, quos secum furtim attulerant, & fodientes in altum sub altari, sicut audierant, inveniunt vas quoddam eburneum, & intus aliud argenteum plenum reliquiis. Quod accipientes discedunt cum Episcopo noctu, & adeunt Civitatem Sanctam Hierosolymam fugientes: quos cum vidisset summo diluculo in via praetereuntes quidam Eremita, vocavit eos ad se, & ait illis: Scio equidem fratres Carissimi quid feratis, & quam pretiosum Thesaurum, furati fueritis: ite, gratia Dei comitetur vos: oportet enim ut ubi est hujus Apostoli corpus, ibi sit & caput ejus. (1) Quod M. Epis-

co-

(1) Caput à Mauritio Conimbriensi Epo. allatum, non illius est Apostoli, cujus corpus Compostellae est tumularum, sed Jacobi Alphæi Hierosolymorum Antistitis. Vide Tomo praec. in hujus Praesulis vita num. 80.

copus audiens intellexit famulo Dei fuisse revelatum à Spiritu S. hoc quod fecerat. Timuit tamen ne hujus rei rumor circumquaque citius spargeretur, & quam citius potuit transfretavit. Tandem veniens in Hispaniam collocavit venerabiliter reliquias illas *Carrione* apud S. Zoylum. Vidit enim Hispaniam assiduo discordiæ tumultu perturbatam, & timuit ne quo casu tanto thesauro spoliaretur. Postea peracto non modici temporis curriculo Regina U. Carrione suscepta est, & Rex Aragonensis expulsus est, quæ ut novit caput B. Jacobi, quod M. Episcopus Hierosolymis attulerat, in Ecclesia S. Zoyle esse, imperat illud cum ceteris reliquiis ab hinc abstrahi, & asportavit *Legionem*, collocans in Ecclesia S. Isidori. Tantum igitur thesaurum, scil. caput B. Jacobi, & frustrum Dñici sepulchri, & quoddam os S. Stephani, ceterasque reliquias cum vase argenteo, contulit prædicto B. Jacobi Episcopo.

Quod Episcopus caput B. Jacobi datum sibi à Regina attulit Compostellam.

3 **I**nter cetera etiam negotia summis precibus efflagitavit prudentiam Episcopi, ut filium suum parvulum Regem sibi reconciliare elaboraret: quod Episcopo haud displicuit. Sciebat enim in Hispania pacem non haberi quandiu discordia foret inter Reginam, & filium suum. Misit quoque Regina Legatos suos Compostellanis, tam Clero quam populo, & præcepit eis, ut Episcopum suum venerarentur, & diligerent, nec auferrent ei jura vel potestatem suæ Civitatis. Præcepit etiam, ut ejusdem Episcopi nepotem P. Priorem Ecclesiæ B. Jacobi in honorem pristinum reciperent. Tandem Episcopus repatriat in Gallæciam, afferens secum pretiosum thesaurum. Postquam venit ad burgum quod dicitur *Ferrarios*, præmisit nuntios suos Compostellam, qui

&

Anno
1116.

& adventum suum ei notificarent, & pretiosa Reginae munera quæ secum Episcopus afferebat indicarent: quod proditi-
onis prædictæ complicitibus summopere displicuit. Existima-
verunt enim Episcopum à Regina nec colligi, nec diligi, nec
tam pretioso munere decorari, immo deteriora suspicabantur,
quod præter spem eorum accidit. Postquam Episcopus venit
ad *montem gaudii* scilicet ad *Humiliatorium*, Clerus & populus
totius Civitatis occurrunt ei obviam, cum summa jucundita-
te venerantes pretiosum thesaurum. Ipse etiam Episcopus nu-
dis pedibus psallendo cum Canonicis ingreditur Composte-
llam. O quantum tripudium Cleri & populi! Ego ipse rediens
cum Episcopo præ nimio gaudio prorupi in lacrymas. Quidam
tamen quia ad laudem & honorem Episcopi erat, moleste
ferebant. Prior Ecclesiæ una cum Episcopo & turbis gauden-
tibus ingreditur Civitatem: à promontorio montis gaudii us-
que in Ecclesiam B. Jacobi processio & procedit, & sequitur.
Tandem Episcopus ingrediens Apostolicam Ecclesiam, acci-
piens illum pretiosum thesaurum in manibus obtulit super
altare B. Jacobi, & celebrata Missa pro more, peractisque
solemniter gaudiis & laudibus Dei (erat enim dies Dominica)
rediit ad palatia sua. Alia vero die convocato Clero & po-
pulo, relatum est in publicum, quod Regina mandabat eis, &
cetera quæ ad rem pertinebant: attamen prædicti complices
non minus in Episcopi extirpationem anhelabant.

De Concordia Reginae & filii ejus. Cap. 113.

Non post multum temporis prædictus Episcopus vocavit
Regem puerum filium Reginae, & Comitem P. pedago-
gum ejus ad colloquium, & cum eis pertractavit de re-
conciliatione matris & filii, determinans qualiter inter
matrem & filium vera reconciliatio fieret, & quantum
Regni quisque sibi haberet, & quæ reconciliationis veræ

pignora inter eos forent. Quibus pertractatis & diffinitis Episcopus Compostella egrediens, iter aggreditur ad Reginam cum nuntiis Regis pueri, scilicet Fredenando Petrider, Comite Guterre, & ceteris qui partem Regis tuebantur, & quid cum filio ejus de eorum reconciliatione & vera pace inter eos tractaverit, Regina enucleat. Quibus auditis Regina præmium gavisæ est, & Episcopo summas grates reddidit. Quippe per alium inter Reginam & filium suum non poterat fieri reconciliatio, & nisi fieret, Hispaniæ & Gallæciæ regnum perderetur. O quam infinito odio boni malis habentur! O quantæ peritiæ vir, qui tantam talemque pacem poterat reformare! Episcopus multis odio habetur, quia ad pacem nititur, quia Hispaniæ Regno jam fere perduto pacem reddere elaborat. Igitur Regina convocat apud S. Facundum affines Episcopos super hoc negotio, videlicet Legionensem, Astoricensem, Ovetensem, Minduniensem, *Granatensem* qui aderat, Comites quoque P. Gundisalvi, Munionem Pelagidem, Comitem Suarium, ceterosque Principes, quos longum est referre: à quibus accepto consilio reconciliationis fœdus inter puerum & matrem ejus determinatur. Mittitur Consul Castellæ P. Gundisalvides cum Episcopo B. Jacobi & cum ceteris Legatis ad Regem puerum, qui determinati pacis sint testes, & tanti fœderis fidejussores. Ut perventum est in Gallæciam prædictus Episcopus S. Jacobi adit Regem puerum cum prædictis legatis ad ripam Tamaris, & refert ei verba suæ matris: refert quoque ei quanto affectu diligat eum mater sua, & quod totum regnum suum ei attribuat, & quæ reconciliationis fœdera cum eo velit inire, utpote mater cum filio, & quod testes & juratores huic fœderi velit adhibere. Creditur ei, utpote tanto patrono, qui ad pacem semper nititur, ceterisque Legatis: fiunt reconciliationis fœdera, & hujus concordiæ pactum jurejurando

Anno
1116.

do sancitur: hinc & illinc dantur juratores, triginta ex hac parte, & XXX. ex alia, qui meliores inventi sunt in Gallæcia, vel in Campania. Hi jurant inter Reginam & filium suum usque ad tres annos fidelitatis & amicitiae & alterni auxilii fœdus firmissimum. Determinatur etiam quantum Regni Regina sibi, & puer sibi proprie habeat, & ut invicem pro posse prout cuique necesse fuerit opitulentur. Stabilito denique pacis fœdere & jure jurando sancito, legati ad Reginam redeunt, & quid cum filio ejus egerint ei referunt. Gaudet Hispania reconciliatione matris & filii, & paci futuræ congratulatur: spe pacis Episcopi, Præsules, Consules, Principes, Milites, Cives, rustici exultant: & quod ab obitu Regis A. amiserunt, se modo recuperare credunt. Desiderant omnes Regem A. licet puerum, & in loco avi & patris sui eum regnare peroptant, ut vestigia pacis & justitiæ nobilissimi Regis A. & Comitum Raymundi imitetur: execrant Regem Aragonensem & se fore ei infestos, si hunc A. Regem habeant pollicentur.

2 Transacta itaque non modica parte veris (1) Regina causa filii sui in Gallæciam venit, nisi enim ipsa interfuisset, nullatenus prædictæ reconciliationis fœdera consumarentur, nec Gallicianos in expeditionem nisi cum filio suo ducere posset. Ingressa igitur Regina Compostellam proditoribus terror incutitur: quippe per totum annum Episcopi damnus, qui ad pacem nitebatur, moliti fuerant: jura & potestatem Civitatis ei abstulerant: nec Reginæ præceptis pro posse obedierant; principibus etiam & militibus Gallæciæ non minimas injurias intulerant, & quasi Reges exte-

(1) Cum anno integro (ut hic statim dicitur) tyrannica duraverit Compostellanorum dominatio, & in præcedenti 1116. orta fuerit, merito sequens detestanda perduellio anno 1117. copulatur. Illa etiam quæ post eam narrantur, ad annum pertinent 1118. ut in sequentibus apparebit.

terant, extirpaverant, destruxerant, renovaverant, exaltaverant, ut est consuetudo servorum & rusticorum, postquam datur eis potestas regnandi: quæ omnia quia impune & sine licentia fecerant, ne impune ferrent, metuebant. Postquam autem viderunt Reginam & filium suum reconciliatos, & prædictum Episcopum summo honori & amori apud eos haberi, molestius ferunt, & sibi ipsis diffidunt. Iniunt consilium quid acturi vel quid machinaturi sint, si Regina vel Episcopus velint eis obesse, si ab eis malefactorum injurias, & tot tantorumque calumnias velint requirere, non est eis spes vel fiducia nisi in proditione sua: discurrunt, consulunt, renovant parietes, & muros, Reginæ & filio suo qui jam cum ea erat, generant suspicionem rebellandi. Heu miseri, majora viribus moliantur, & ab alto decident. Episcopus tunc & Regina, necnon filius ejus cum totius Gallæciæ Principibus sustinent eos, & quasi ignoraverint molimenta tantæ proditionis disimulant.

De Congressu conspiratorum in Episcopum & in Reginam, & de incensa Ecclesia, & de ceteris. Cap. 114.

Interea Regina adit *Lupariam*, & inde rediens suscepta est ab Episcopo apud *Iriam*: postea revertitur *Compostellam* adjuncto sibi magno exercitu militum: cum Episcopo namque, & cum filio suo, & cum optimatibus Gallæciæ acceperat Regina consilium qualiter posset ulcisci injurias proditorum *Compostellæ*, qualiter etiam posset superbiam eorum domare. Ea de re coadunaverat non modicas armatorum phalanges, pars quarum cum ea & cum Episcopo, sicut dispositum erat, *Compostellam* ingrederetur, pars extra Civitatem cum filio ejus remaneret, quod *Compostellani* animadvertentes timuerunt valde. Erant enim culpæ conscii, & Regnum suum jam labefactari videbant: se & sua in arcto positos tan-

Anno
1117.

dem conspiciunt, & quod talia egerint pœnitet eos sero. Quid plura? Perditissimi Judæ soci, alii confugiunt in Ecclesiam S. Jacobi, alii in alias Ecclesias, alii latent in latetris suis: quidam qui erat unus de principibus proditiōnis accepit monachalem habitum fîcte, ut à periculo mortis in Ecclesia S. Martini ab Abbate ceterisque Monachis liberaretur, & sic evasit Manachus ab ira Reginæ: ceteris verò remanentibus in Ecclesia S. Jacobi, Regina vocavit ad se Episcopum, & ait illi: Reverende Pater, Placeat sanctitati tuæ inhonestissimos proditores ab Ecclesia abstrahi, & digna eorum meritis eis recompensari: tantus fœtor proditiōnis removeatur ab Ecclesia, & immundum sterquilinum ab ea projiciatur. Ad hæc Episcopus: Regina, inquit, non licet aliquem postquam ad Ecclesiam confugerit, licet fur, licet perjurus, licet proditor, licet flagitiosus ab Ecclesia extrahi. Ceterum omnis substantia eorum quæ extra Ecclesiam est, in prædam abeat, & à nostris capiatur. Si ergo, ait Regina, habent Ecclesiam auxilium, & securi sunt in ea, cur arma sibi retinent in Ecclesia, cum per Ecclesiam tuti & muniti habeantur? Quare ceteris armis armantur, & muniuntur? Non decet, ut qui satis tuti in Ecclesia habentur, aliam sibi tuitionem nisi Ecclesiam adhibeant. Jubeo talia inhiberi, & aut arma sua deponant, & securi prout decet in Ecclesia habeantur, aut illis armatis totidem nostri armati vel plures in Ecclesia cum illis maneant, ne quid insane facere audeant.

2 Placuit Reginæ consilium Episcopo, ceterisque assistantibus, & ne arma in Ecclesia capiantur interdicitur: quod ut compertum est proditoribus illis infremuere, & insequentes nuntios Episcopi & Reginæ per Ecclesiam qui eis dixerant, ut arma in Ecclesia deponerent, movent bella, fugiunt Legati ad altiora Ecclesiæ: vociferantur flagitiosi proditores, voces bellorum, clamor adit aures

universorum, rebellatur animus proditorum, & quod diu moliti fuerant, aperiunt. Strepit tota Civitas, curritur ad arma, & ad bella properatur: fama, qua nullum malum est velocius, refert milites Episcopi & Reginae invasisse Compostellanos: interfuere aliquot tam Canonici quam Cives extra hanc nefandam insaniam qui propinquorum vesanorum tantam audaciam voluere sedare: sed quid pauci contra tot millia? Currunt complices proditoris ad praelia, & ascitis sibi notis & amicis, volunt Episcopum & Regnam ire perditum, qui se perdere voluerint. Episcopus & Regina in Palatiis Episcopi postquam audiere Civitatis clamores & strepitus, & qualiter socii Scariotis incitaverint Civitatem in se, timuere: quippe vident proditorum audaciam pullulare, & bella audacius moveri, Ecclesiamque B. Jacobi, & Palatia Episcopi armatorum manibus obsideri, & acrius expugnari. Quid consilii capiant contra tam nefandos ausus ignorant: expugnatur Apostolica Ecclesia crebris assultibus, volant saxa, sagittæ, tela super altare, & nefanda praelia à proditoribus aguntur. Quid non audeant flagitiosæ manus? Perditissimi expugnatores imponunt ignem Ecclesiæ B. Jacobi, & eam utrinque incendunt, non modica enim pars Ecclesiæ erat cooperta miricis & tabulis. Proh nefas! Tam veneranda tamque digna Apostoli Ecclesia comburitur, tamque pretioso Patrono nullus honor impenditur. Proh dolor! Apostolicæ Ecclesiæ flamma surgit in altum, & circumquaque præbet horrendum spectaculum. Omnes qui astant, tam viri quam mulieres timentes Deum flent & ejulantur, & tanti facinoris actores execrantur. O quantus erat luctus peregrinorum qui de diversis Regionibus ad Apostolicum corpus venerant!

3 Postquam Episcopus & Regina videre Ecclesiæ incendia, & prædictos complices cum tanta multitudine
pomp-

Anno
1117.

promptos ad omne nefas, non ausi confidere in palatiis Episcopi, confugiunt ad turrim signorum una cum comitatu suo: Compostellani vero ascendentes ad altiora Apostolicæ Ecclesiæ, & ingredienti palatia Episcopi currunt, rapiunt, præcipitant: vestes, vasa aurea, & argentea, ceteraque quæ fuerant tam Episcopi quam Reginæ capiuntur, diripiuntur, & nefandis hostibus prædæ habentur: ascendunt Compostellani Ecclesiam B. Jacobi, ascendunt turrim palatii Episcopi, & ad expugnandum turrim signorum in qua erat Episcopus cum contribulibus, & cum militibus suis, & Regina cum suis, se præparant: pars eorum super Ecclesiam, pars in turribus, pars humi circumdensata, turrim illam invadunt, projiciunt saxa, & sagittas Episcopo & Reginæ, eorumque sociis mortem minantur. Sed hi qui in turri erant cum Episcopo & Regina non segnius pro loco & multitudinis imparitate se protegabant, & bellorum vices referebant: hic bellum diutius moratum est. Denique Compostellani videntes tantæ multitudini tam paucos resistere, & bellorum vices suas alterare, in simul concurrunt ad ignem, & connexis clypeis super capita ignem submitunt per fenestram quæ erat in inferiori parte turris. Adhibito igne, adhibent etiam igni fomenta: quid longius morer? Ignis intra turrim incenditur, & eos qui in turre erant aggreditur.

4 Postquam videt Episcopus nec sibi nec Reginæ parci, & in suam necem tantam multitudinem anhelare, alloquitur & Reginam & eos qui intus erant: Fratres Karissimi, jam circumvallamur impia manu flagitiosorum, jam in arcto positi nullum habemus refugium. Solus Deus qui est refugium oppressorum, solatium mœstorum, ipse est refugium & solatium nostrum: ponamus in Deo spem nostram, & fiduciam nostram, qui potest nos eripere de manibus impiorum, & de tanto periculo liberare nos: ipse enim

enim liberavit Daniele de lacu leonum: ipse liberavit tres pueros Sidrach, Misac, & Abdenego de camino ignis ardentis. Convertamur ad Dominum toto corde, & ipse convertetur ad nos. Ait enim: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*: pœniteat nos iniquitatum, & peccatorum nostrorum. Confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro invicem ut salvemur, invocemus misericordiam Dei ut peccata nostra nobis dimittat, & misericordiam suam præstare nobis dignetur, qui vivit in sæcula sæculorum. Ad hæc Regina & omnes qui aderat, prorumpunt in lacrymas, & Episcopo faciunt confessionem.

5 Tunc Regina conversa ad Episcopum inquit: Egredere Pater, egredere ab hoc incendio, ut ego tecum egredi audeam. Parcent enim tibi ut Patrono suo, Episcopo suo, Domino suo. Tunc Episcopus, non est hoc, inquit, sanum consilium: me etenim & contribules meos infestos habent, & ad necem nostram præcipue anhelant. Clamabant autem foris, Regina si vult egrediatur: illi soli egrediendi licentiam & vivendi facultatem concedimus: ceteri armis & incendio pèreant. Quo audito, incendio intus jam convalescente, & Regina coacta ab Episcopo, accepta fide securitatis ab eis egressa est à turre: quam ut vidit cetera turba egredientem, concursum in eam faciunt, capiunt eam & prosternunt humi in volutabrum: rapiunt eam more luporum, & vestes ejus dilaniant: à papillis siquidem deorsum nudato corpore, & coram omnibus, diu humi jacuit inhoneste. Multi quoque lapidibus eam voluerunt obruere, inter quos anus quædam Compostellana percussit eam graviter in maxillam lapide.

6 Interea Episcopo intus orante, & igne altius insurgente, venit ad eum Abbas S. Martini afferens secum quemdam Crucifixum, quem dedit ei: quo accepto Episcopus fecit confessionem suam, & quasi ad martyrium pro-

di-

Anno
1117.

diturus à turre egreditur, & abjecto palio suo, & accepta à quodam capa vilissima, mira res! posito ante faciem suam Crucifixo per acies pugnantium, per cuneos inimicissimorum, per arma flagitiossimorum proditorum ter mille & amplius, ab uno solo agnitus præterit. Tunc ad locum ubi jacebat Regina in volutabro turbis impetentium proculcata pervenit, & respiciens eam tam turpiter denudatam & provolutam, nimio dolore compunctus præteriit, & transiens per Ecclesiam B. Jacobi pervenit ad Ecclesiam S. Mariæ cum quodam Canonico, scilicet Michaelē Gundisalvide, qui in adversis ei postea societatem adhibuit: deinde accepit corpus & sanguinem Domini, & ibidem securius requievit.

7 Interim adveniunt illuc quidam Canonici, egressus ejus edocti, & quasi exploraturi: & utrum à periculo ignis & armatorum Episcopus evasisset, an in turre periturus remansisset inquirunt, verum Episcopus aliorum prodicionem expertus, ut ab hinc removeantur, prædictum Michaelē, & alios qui se juxta altare quasi tuebantur exorat: qui cum non potuissent inde evelli nisi prius patefacta ejus salute, & evasione Episcopi, juramento asserunt, se nemini quidpiam de salute Episcopi propalaturos, & sic, & quid vel qualiter Episcopo acciderit propalatum est eis, & abiere. Tandem Regina dilaniata crines, nudata corpore, provoluta luto, evassit & pervenit ad eandem Ecclesiam, in qua Episcopus latebat, nesciens tamen quidquam de Episcopo.

8 Hi autem qui in turre remanserant, postquam vident vires ignis celsitudinem turris exuperasse, quidam ex alto se præcipitant, & sic evasere: alii prorumpunt in medias acies armatorum. Petrus Ecclesiæ B. Jacobi Prior (de quo mentionem superius fecimus, nepos Episcopi) prosiliens in medios armatos agilitate sua evasit: sic & complures. Gundesindus Gelmirides frater Episcopi prosiliens

liens in medium, lanceis atque gladiis perfossus est: Rodericus Oduarides Majordomus Episcopi, Rademirus ejus dapifer, Didacus Strabo villicus urbis ibidem interempti sunt. Alii vulnerati, expoliati, seminices evaserunt. Regina in Ecclesia S. Mariæ residenti clam jussione Episcopi per quemdam Legatum nuntiatum est Regina Episcopum ab incendio evasisse, & in eadem Ecclesia latere: quod ut novit, licet suum dedecus & pœnam defleret, propter evasionem tamen Episcopi non modicum lætata est. Sed timuit ne pateret persecutoribus, & sic lætitiæ causam dissimulavit.

9 Post hæc conveniunt Compostellani ad Reginam in Ecclesia B. Mariæ, & quasi salutem ejus congratulantes eam comitantur, & ad ejus tuitionem replent armis Ecclesiam: quorum manipulos Regina hinc pro se pertimescens, hinc ne quid de præsentia Episcopi eis patefieret, sic alloquitur: *Ite, inquit, nequissimi, ite flagitiosissimi, ite perditissimi ad turrim in qua Episcopus vester armis & igne perit. Abstrahite eum quam citius potestis à periculo, ne exemplum tantæ nequitiae & infamiae posteris habeamini. Ite, inquam, rebelles & increduli, & tantum nefas prohibetè ne fiat: hoc autem ajebat ut eos, removeret ne quid de Episcopo præsentirent. Ad hanc vocem discedunt turbæ quæ convenerant, & ad turrim usque perveniunt: repellunt armitenentes adhuc turrim expugnantes, & igni irritamenta ministrantes: aquam uno ore poscunt, & intus projiciunt, ignem quantum possunt extinguunt, & Episcopum liberare nituntur: fient super Episcopo pars Canonicorum, viduæ, & pupilli, paupères, & non modica pars civium: ignis autem in tantum excreverat in turre, quod si Episcopus adhuc ibi fuisset, in favillam verteretur: turris nimirum, trabes & tabulata combusta sunt: signa mille & quingentis libris æris composita, combusta sunt, & corruerunt.*

Anno
1117.

10 Postquam Regina supradicta ratione removit populi incursus ab Ecclesia S. Mariæ, discessit & ipsa fugiens ad Ecclesiam S. Martini, ut ibi securior esset. Episcopus autem furtim atque latenter egrediens ab Ecclesia S. Mariæ propter frequentiam & incursus populi, comitatus à prædicto Michaelè & duobus Francigenis, transcendens per parietes, & per tégulata ingressus est in domum cujusdam nomine Maurini per fenestram, & illi cum eo. In hujus domus angulo latuit Episcopus cum prædictis sociis coopertus pannis & hujusmodi aliis rebus. Eo ibi latente ecce quatuor armati à parte proditorum requirentes eum, ajunt: Quisnam latet hic? Quid hic agitur? Vidistis illum quem quærimus, scilicet Episcopum? Hoc audito latuit Episcopus & Michael inter pannorum vestiumque multitudinem: nisi enim latuissent, illico ab illis armis perfoderetur Episcopus. Assurgunt autem illis venientibus duo Francigenæ dicentes se à tumultibus bellorum rediisse, & tanto labore fessos ibi requiescere. Adest quoque Matrona ejusdem domus, quæ noverat ibi latere Episcopum, & vociferando increpans eos quasi invasores & exploratores suæ domus coegit abire: cum quibus etiam abiere duo prædicti Francigenæ ut citius eos removerent, & suum Episcopum tegerent. Quanta omnipotentis Dei ineffabilis pietas, quæ Episcopum à prædicto periculo liberavit, & eundem ab ipsis manibus horum nequissimorum eripuit! Illis remotis adest Gundisalvus gener prædictæ Matronæ, inquiens: Ab hinc Pater & Domine quam citius fuge, latita: ecce enim nefanda manus proditorum, ceterorum sanguine imbuta tuum adhuc sitiens, ubique te requirit: vidi eos huc cum gladiis & fustibus properare: abi cito, nec ulterius moræ indulgeas, potens est Deus liberare te à manibus impiorum, à faucibus hiantium. His dictis surgit Episcopus, & dirupto tabulato proximæ domus ab eodem

Gun-

Gundisalvo, item alio, deinde tertio pervenit in domum Froylæ Rodesindiz, quæ erat in media Civitate: cœpit autem Dñā. domus vociferari ab invasoribus domum suam destrui, & intrari. Responsum est à Michaelē, quemdam notum & amicum viri ejus, nomine Froylam Menindiz, Regiæ villicum, intestinam seditionem tumultusque bellorum evasisse, & ad hanc domum confugere. Non post multum temporis advenit Dominus domus, scilicet Froyla Rodesindi, qui ut novit ibi esse Episcopum currit ad eum dicens cum lacrymis: Deo gratias Pater Karissime, qui à tanto te periculo liberavit & incolumen huc venire fecit. Veruntamen incursus hostium timendus est, ne huc illucque discursantes, te inventum perimant, qui sunt prout in omne nefas. Veni ergo mecum: & duxit eum cum Michaelē in quodam penu obscurissimum inferius: ibique diutius prorumpunt in lacrymas.

III. Interea prædicti Francigenæ præparant quatuor equos velocissimos Episcopo, ut inclinato sole transiens in alteram partem Vici, & inde per agros S. Martini super eos ipse & Michael ceterique ascendat, & sic aufugiant. Ceterum longe aliter accidit. His enim apparatis adest P. Abbas S. Pelagii cum quodam Monacho suo Pelagio Didacide, itemque P. Prior Canonicorum, ejusdem Episcopi nepos, dicentes: Nos missi à Clero & populo totius Civitatis venimus ad te. Pœnitet eos male egisse in te, & te utpote Dñum. suum, Episcopum suum diligunt, tibi equidem satisfacturi: præstolantur te tam Clerici quam Laici mille aut quingenti in claustrum S. Pelagii pro omnibus aliis juramentum dilectionis atque fidelitatis tibi facturi, & præsentiam tuam exposcunt: egredere ergo ab his latebris, & veni te reconciliatum eis: numquam eos magis tibi subditos habuisti, quam hodie, si nobis acquiescas. Hoc autem totum adinveniant proditores, ut hos

Anno
1117.

nuntios fallendo saltem sic possent Episcopum invenire, & inventum perdere. Cumque Episcopus ab his nuntiis egredi cogeretur, satisque ab eis objurgaretur, præcognita fraude & argumento proditorum, ait nuntiis: Ite ad mille vel ad quingentos illos quos dicitis, & renuntiate eis me sanum & incolumen esse, locum in quo ego sum nemini dicatis. Si ita est ut fertis, centum ex illis tantum pro omnibus aliis faciant vobis juramentum quod dicitis. Ego autem in crastinum veniam ad eos. O quanta viri prudentia, quæ quid vel qualiter illi nequam disposuissent Dei gratia prævidit. Tunc abeuntes prædicti nuntii neminem qui quæ promissa fuerant sanciret, inveniunt. Hic denique patuit eis fraudis atque proditionis figmentum: si Episcopus eis acquievisset, ex improvise eorum consilio in manus inimicorum incidisset, & ab eis forsitan interfectus esset. Prædictus Prior agnita fraude atque proditione eorum miratus expavit: remansit ibi tutus in Ecclesia.

12 Abbas autem cum prædicto Monacho revertitur ad Episcopum referens ei fraudem & mendacium proditorum, & quod Episcopus prudenter eorum molimenta præsensisset. Tunc facto jam crepusculo Abbas & prædictus Monachus adducunt Episcopum cum Michaelae latenter ad Ecclesiam suam, scil. ad Ecclesiam S. Pelagii, & ducunt eum in thesaurum ejusdem Ecclesiæ, ceteris Monachis nescientibus, excepto Theaurario. Post hæc alloquitur Abbas Episcopum dicens: Confortare Pater, & esto robustus, accipe cibum ut refocilleris. (Erat enim Episcopus adhuc jejunos). Ad hæc Episcopus: Non decet, inquit, solvi jejunium, cum in crastino moriturus digladier manibus inimicorum. Solius Dei pietas & misericordia quæ me hodie de tot tantisque periculis liberavit, in crastinum quoque faciet, si voluerit. Summis tamen precibus Abbatis condes-

cendens prælibavit parum panis & vini, & sic requievit. Luce clarius constat ea nocte Episcopum non dedisse membra nimio torpori, sed psalmis atque orationibus adhibuisse sibi solatium. Monachis autem surgentibus ad matutinas, surrexit & ipse, per fenestram quæ erat in eodem thesauro, audivit matutinale officium Monachorum.

13 Tandem clarescente die quæ erat dies Dominica, omnes proditoris complices conveniunt in Canonicam, ascito Clero & populo partim minis, partim muneribus. Æstimabant suæ nequitie conspirationem habere effectum, & quasi Reges imperium exercebant in omnibus. Præst illis quidam vir impius & valde nequissimus, qui toto tempore proditoris Compostellæ moratus fuerat, & ut Princeps proditorum complicum quamplures ad conspirationem incitaverat, spe dominium Ecclesiæ S. Jacobi amplexabatur, & ad hoc toto corde anhelabat. Jam enim inde ministri totum honorem B. Jacobi inter se partiti fuerant, & quid vel quantum quisque sibi haberet disposuerant. Postquam igitur convenere in Canonicam prædictus iniquus multis hortatus est eos verbis ut germanitas inter eos habeatur & firma permaneat, ut sint unanimes, ut Civitatem suam muro valloque muniant, & hoste si qui adhuc inter eos remanserunt expellant: accipiunt etiam consilium, ut reconcilient sibi Reginam, & satisficientes ei de externo opprobrio & incommodo illato firmissimæ pacis cum ea in eant fœdera. Mittunt ad Reginam in Ecclesiam S. Martini eorum metu latentem, qui hæc cum ea diffiniant. Prius tamen facta mentione Episcopi utrum evasisset, aut ubi lateret, vel quid de eo Clero & Populo placeret. Surrexit in medio quidam dilectus & nutritus ab Episcopo, in quo ipse Episcopus multum confidebat, & ad universos verba hujusmodi ostendit & declarat: Usque modo fratres habuimus super nos Dñm & Episcopum quem amodo nec

Anno
1117.

nobis dominari, nec Episcopari dignum est. Ille enim & Ecclesiæ vestræ dignitatem diminuit, & vos, dominii sui iugo graviter oppressit. Porro ne quis vestrum eum Dñm. vel Epm. exposcat fateor coram Deo & B. Jacobo, & coram vobis illum amodo nec Dominum meum, nec Episcopum meum fore: etenim probare præsto sum, juste ei talia accidisse, & toto honore quem habuit, debere carere. Hunc quidam pessimus prædictus Episcopus à puero educaverat in Palatio suo, & fecerat eum honoratum in Ecclesia S. Jacobi, tandem adultum miserat in Franciam ad discendum grammaticam, data ei non modica pecunia: postea revertentem fecerat eum sibi familiarissimum & præcordialissimum, & quasi Dominum suæ domus amplectens eum paterno amore: dederat quoque ei non modicas pecunias: cumque ab eo nullum fere obsequium recepisset, dederat ei bonum præstimonium, scilicet *Asnoios*, medium de *Sarantes*, *Ceiam*, medium S. Christinæ de *Noia*, & multa alia. Proh perditissima fides Gallæciæ! Episcopus prædictum pessimum paterno amore educaverat, dilexerat, & honoribus & beneficiis ampliaverat, & ipse tamen quasi horum omnium oblitus, & malum pro bono reddens ad Episcopi destructionem atque necem anhelabat. Qui postquam prædictæ proclamationis finem fecit, pars tam Cleri quam populi eodem imbuta veneno, laudavit verba ejus, & haud aliter fore censuit. Illi qui non erant participes illius prodicionis nec in Episcopum nec in Reginam conspiraverant, & quibus hujusmodi consilia odio habebantur, licet tantum nefas displiceret eis, licet de Episcopo & de ceteris aliis aliter sentirent, non tamen contradicere vel etiam mutire audebant: si enim inter tot Judæ complices aliud præter eorum voluntatem vel dicere vel facere præsumerent, confestim obruerentur domus eorum, substantia eorum abiret in prædam, & ipsi forsitan aggerè

lapidum obruerentur. *Tempus etenim est* (ut ait Salomon) *loquendi, & tempus tacendi.*

Tunc ipsi nequissimi proditores consilio accepto cum complicibus suis & omnino male imbuti, perditissimos legatos in hac conspiratione & proditione ad Reginam Dñam. U. callide & ingeniose mittunt, & sic eam alloquuntur: Confitemur equidem, ò Regina, nos tibi dedecus & opprobrium ire impetu fecisse, & in Ecclesiam B. Jacobi, & in te non audenda ausos fuisse: hujus rei admodum pœnitet nos, ideoque pro nobis & pro aliis sociis nostris tibi satisfacturi venimus: parcas itaque nobis & omnia tua reddemus tibi: volumus etiam ut nobiscum pacem habeas, & reconciliationis firmissimæ inter nos iuramenta habeantur. Quod audito Regina quæ more agnæ inter lupos adventum eorum expaverat, recte & ingeniose exhilarata est, & benignissime eis fecte respondit dicens: Perplacet mihi quod dicitis, & si quid in me peccastis, quantum mea refert vobis condonetur. Placet mihi inter me & vos fieri fœdera pacis, & præteritorum malorum non meminisse. Tunc adjecerunt nuntii dicentes facile de cetero pax & concordia inter nos fiet, sed unum excipimus, videlicet, D. Episcopum habere nolumus, & illi omnino infesti sumus, qui nos hæctenus oppressit, & dignitatem Ecclesiæ nostræ, & Civitatis nostræ ad nihilum redegit. Ideo omnes eum odio habemus, & eum super nos regnare nolumus. Tunc Regina: Quid ad me, inquit, de Episcopo vestro, pro velle vestro dijudicate eum: quodcumque vobis super hoc placuerit, placebit & mihi: quemcumque vos proposueritis, proponam & ego: in nullo enim a vobis amodo discrepo. Hoc autem agebat ut vel sic manus eorum evaderet. Quod audientes nuntii reversi sunt ad complices suos, referentes eis quæ audierant à Regina, & multa alia: cōgaudent nefandæ conspirationis complicēs,

&

Anno
1117.

& fraudis suæ molimenta ab ipsa Regina non refelli congratulantur. Verum hoc gaudium vertetur in tristitiam.

1500. Quidam iniquus qui prius acceperat Monachalem habitum, ut audivit complices suos regnare, Episcopum abjici, Reginam eis reconciliari, deposito Monachali habitu, egressus est à Monasterio factus apostata, utque fuerat socius conspirationis, voluit esse particeps Regni: quod præter spem ei accidit. Quidam Cardinalium atque Canonicorum Ecclesiæ B. Jacobi postquam audierunt Reginam reconciliari Compostellanis, & ab eisdem relatum fuisse Reginæ quod omnes habent odio Episcopum, nec eum dignum esse amplius Episcopatu, adeunt Reginam parati nec propter mortem verum reticere nec parti proditorum relicto Episcopo favere. Ajunt igitur ei ita: Regina, licet hujus conspirationis quam novisti complices retulissent tibi malum de Episcopo nostro, & licet dixissent eum minime dignum esse Episcopatu, non tamen credendum est eis: volunt regnare, sed per prodicionem: volunt imperare sed per violentiam. Parati sumus omnibus eum accusantibus respondere, & partem ejus tueri: quid enim egit quare degradetur? Quid foris fecit quare ab honore privetur? Si quis eum accusat, præsto sumus ei licet eo absente respondere: cum omnia in eum mentiantur, non est eis temere acquiescendum. His dictis Regina congratulata est, & quia fideles existebant Episcopo suo non modicas grates reddidit eis. Revera nihil causæ conspiratores habebant quare Episcopum ab honore privarent, nisi solam pro tempore violentiam.

Qualiter Regina evassit à Compostella. Cap. 115.

Interea Episcopus latens in Ecclesia S. Pelagii audierat pacem inter Reginam & Compostellanos fieri: hoc audito mittit ad Reginam quemdam Monachum Pelagium

Di-

Didacidem qui omnia sciscitetur ab ea, & qualiter & qua conditione fierent: quem Monachum clam Regina sciscitata de Episcopo ubi esset, talibus verbis allocuta est: Abi hinc citius fidelis confessor, & refer Episcopo ex parte mea, ut quam citius potuerit faciat pacem cum Compostellanis si potest, & egrediatur à civitate. Quod si hoc modo non potest egredi: saltem furtim sub noctis silentio egredi, & evadere manus impiorum festinet: ego enim quam citius potuero egrediar Compostella, & mala pro malis reddam proditoribus prout ipsi meruerunt: & ut evadere possim manus eorum, quasi fœdera pacis & reconciliationis cum eis in eo datura modo eis juratores ad id confirmandum, quos perjurii reos faciam, alio modo nimirum nequeo evadere vel exire à Civitate. His auditis revertitur Monachus ad Episcopum, & refert ei singula. Quibus auditis gavisus est Episcopus. Eadem die, scilicet Dominica, Compostellani adhuc pleni œstro vesaniæ conveniunt ad Reginam in Ecclesia S. Martini post prandium exigentes ab ea sanciri fœdus & pacem inter se & Reginam juramentis: postulant sibi dari juratores ex parte Reginæ & fœdus suum scribi: ipsi equidem jam statuerunt in Civitate villicum suum, tamen cum consilio Reginæ, ut eis ad tempus faveret, ut ipse nihilominus secundum consilium proditorum omnia ordinaret, & disponderet: alium Priorem, alium Præpositum Canonice, alium Dñum. altaris, & sic de ceteris designaverant.

2 Regina autem tale fertur eis dedisse responsum: Quid ulterius moramur in hac discordia? Accipite à me juramentum pacis, & reconciliationis inter me & vos firmandæ & tenendæ: jurent vobis ex parte mea Fredenandus, & Veremudus filii Comitis Petri, & Fredenandus Joannides, deinde dabo vobis quos præcipue vultis inter esse huic juramento, filium meum & Comitum Petrum qui sunt extra Civitatem non ausi huc ingredi propter hos

Anno
1117.

discordiæ tumultus, ceterosque Consules & Principes Gallæciæ: filius namque Reginæ cum pedagogo suo Comite Petro, ceterisque optimatibus Gallæciæ, cum magno equitatu erat prope Civitatem prospiciens si forte Regina evaderet: audito autem inter Reginam & Compostellanos quasi pacem fieri, attentius ibidem morabantur præstolantes eam. Tum Fredenandus & Veremudus, aliusque Fredenandus qui ab Ecclesia cum Regina confugerant, scil. prætaxati juratores, juravere Compostellanis sic fore inter Reginam & Compostellanos de pace & reconciliatione quemadmodum determinatum erat. Verum ad hoc jurant, ut Regina evadat, & ipsi perjurii habeantur, sic enim jam in colloquio secreto fore cum Regina statuerant. Compostellani alacres, & pro sua opinione voti sui compotes, accipiunt juramentum, dantque Reginæ, & suis licentiam egrediendi Civitatem, & ad hoc ut filium suum & Comitem P. ceterosque faciat eis jurare, & pactum illud sancire. O stulta audaciâ proditorum! O cæca vesania conspiratorum! Tantum tamque abhorrendum nefas putant fore inultum, & quod male fecerunt se impune laturos esse opinantur, quod est Regem esse. Egreditur Regina à Civitate, evadit laqueos proditorum, columba unguibus accipitris, agna ore luporum aufugit. Comitatur eam usque ad saltum quidam stultus & insanus, & cum eo quidam Compostellani complices sui. Verum enimvero remota Regina à Civitate postquam audierunt & noveiunt Reginam non reversuram Compostellam, nec habituram pacem cum Compostellanis, citius reversi sunt. Regina adiit filium suum, suosque Proceres, & jam secura retulit eis quæ sibi acciderant. Jubet etiam renuntiari ex parte sua Compostellanis diffidationem, ut sibi caveant, & se muniant, & ad bella se præparent: ait enim tantum nefas quod fecerant, non remansurum impune. Quo audito Compostellani quasi semianimes fiunt &

nimio terrore arrepti se in arcto positos conspiciunt, nihil fiducia, nihil consilii habent: ultionem sui facinoris vident pullulare, & sibimet diffidunt: confugiunt tamen ad Ecclesiam, & pretiosiora quæ habent illuc asportant.

Qualiter Episcopus evasit à manibus proditorum. Cap. 116.

Eadem die, scil. Dominica, sole inclinato prædictus Episcopus residens thesauro S. Pelagii, cogitat quid agat, qualiter evadat, quæ parte egrediatur. Ecce autem turba multa proditorum celeri cursu veniunt in claustrum S. Pelagii, omnes equidem armati & requirentes Episcopum. Quo non invento ibi, egrediuntur Ecclesiam proni ad sacrilegium: inquirunt Episcopum in angulo Ecclesiæ, post altaria, & etiam sub velaminibus altariorum interemturi ipsum, si eum invenirent. Tunc Monachus Thesaurarius, qui cum Episcopo erat, conversus ad Episcopum, vides (inquit) Pater, proditores tuos discurrentes armata manu? Ad hæc Episcopus, quid inquit? Respondit Monachus, ecce requirunt te in Ecclesia, extra Ecclesiam, sitientes sanguinem tuum: modo huc aderunt: consule tibi ne te hic inventum trucident: cerne quanta turba ingreditur, & quam velociter. Tunc Episcopus conversus ad Michaellem, fugiamus, (inquit) Michael! egrediamur hinc citius, induere te hoc pallio, & ego hac capa vilissima: inter hos discurrentes discurramus, inter properantes properemus, inter ingredientes & egredientes egrediamur: solus Deus si vult, potens est liberare nos.

2 Egreditur itaque Episcopus cum prædicto Michaelle, positus inter mortem & vitam, & inter frequentes requirentium se turbas transiens pervenit in claustrum ejusdem Monasterii: deinde in aliud claustrum, & circumseptus utrobique transiliit per murum juxta Ecclesiam S. Jacobi, ubi est altare S. Petri, & sic pervenit cum prædicto Michaelle in dormitorium nostrorum Canonicorum per tegula-

Anno
1117.

ta, & requievit ibi parum. Post hæc aperto ostio dormitorii egressus est in quintanam Palatii quæ est ante refectorium: erat autem lucidissimus splendor lunæ præbens sufficiens luminare omnibus concurrentibus ad Ecclesiam B. Jacobi, & sua illuc asportantibus. Erat enim tota Civitas perterrita formidans Reginæ militum assultus, & tanti facinoris conscientia noctu & die ad Ecclesiam confluebant. Verumtamen Episcopus quasi unus ex illis transiens per medium eorum pervenit ad domum Petri Gundesindidez Canonici & Card. Ecclesiæ B. Jacobi, tot tantisque procellis nec ab Episcopi sui favore, nec à tramite justitiæ recedentis. Tunc pulsavit Michael ostium pone latente Episcopo propter claros lunæ radios & propter frequentes discursus hominum. Aperto ostio Episcopus ingressus est Cameram prædicti Cardinalis, latens ibi quousque abirent quidam Canonicorum, quos Cardinalis vocaverat ad cœnam quosque Episcopus habebat suspectos. Quibus remotis, Episcopus cum prædicto Cardinali & Michaele transit per domum ipsius Cardinalis in alteram partem vici. Tunc Cardinalis ait Episcopo: Pater sanum est tibi consilium, ut induaris arma, & per medios vigiles qui hic & circumvallum excubant, quasi unus ex illis transeas. Ad hæc Episcopus: Absit inquit, ut alia induar arma præter arma Christi, quæ mecum habeo. Armis enim Christi Protectus hesternum incendium evasi, alia non minus formidanda pericula, eisdem armis munitus, & Deo adjuvante & protegente transibo per medios hostes. Verumtamen adhibe mihi alios duos armatos, cum quibus tot manus vigiliam præteream quasi unus ex illis: age non est longius moræ indulgendum. Præsto sunt enim hostes nostri qui nos insequuntur, & sanguinem nostrum sitiunt. Haud mora Cardinalis obedivit consilio ejus, & circummunit Episcopum duobus armatis, unius quoque lancea Michaele armato, sic pro-

progrediuntur. Quos cum vidissent prætereuntes inter vicum Fagarium & vallem miliorum excubæ qui hinc & illinc excubant, exclamantes ajunt: Quinam etis? quo itis? quid quæritis? Tunc unus ex sociis Episcopi monitus ab Episcopo quid responderet ait: Imus extra Civitatem excubitum, & provisum ne hostes furtive aggrediantur Civitatem: tempus enim est vobis vigilandi & excubandi: tempus est huc & illuc discurrendi, vos autem inertes quid hic moramini? quid hic datis membra quieti? surgite, discurrite, excubate attentius. Inter hæc verba prætereunt & transiliunt vallum. Quot autem & quanta mala passus fuerit in hac nocte Episcopus & per quæ loca pedes transierit, longus mihi labor est referre, & proprium opus inquit.

3 Tandem prædictus Episcopus pervenit ad fontem quærcus qui est in via *Patroni* fessus labore itineris, & comitatus Michaelis ceterisque compluribus, de quibus præmisit duos ad quemdam villicum suum, qui prope morabatur, ut ad se veniret, & adduceret secum equitaturas. Eas igitur adductas ascendit Episcopus cum aseclis suis, & non modica militum turba jam munitus venit *Iriam*, & quasi à captivitate fugiens, quasi à mortuis resurgens ab amicis suis receptus est. Prædictus autem Cardinalis per cujus domum transierat Episcopus, & qui eum liberaverat, interim capitur à proditoribus, & omnia ejus ad eisdem possidentur: alia die ducunt eum in publicum ut vel Episcopum reddat, vel ipse mortis pœnam patiatur. Sed Deus omnipotens, justus & fortis Judex, liberavit eum à manibus impiorum. Interea Episcopus apud *Iriam* patefacta Reginæ evassione sua, percutit omnes Compostellæ commorantes gladio anathematis, & eos à liminibus S. Ecclesiæ suspendit, quod Compostellanos medullitus sauciavit, & eos omnino enervavit. Convocat etiam Episcopus omnes Provinciæ B. Jacobi, tam milites quam pedites, & ad obsidionem

Anno
1117. nem Compostellanorum summis precibus Reginae condescendens maturat. Regina quoque mittit legatos suos circumquaque, & omnes tam Consules & Principes, quam milites, & pedites præcepit venire ad obsidionem & destructionem Compostellæ. Reginae filius A. obsidet Compostellam à parte montis petrosi non modico exercitu, tam militum, quam peditum, adjuncto sibi pedagogo suo comite P. & filiis ejus Fredenando, Veremudo, Ruderico levirisque suis Comite Guterio, & Gumiesse Nuniz, ceterisque optimatibus: à parte vero Iriæ obsidet Episcopus magno exercitu militum, & infinito numero peditum: à parte Montis Sacri obsidet comes A. cum exercitu Limianorum, adjunctis sibi Castellanis, (1) Decianis, & aliis compluribus. A parte Monasterii S. Petri obsidet Comes Munio cum omni exercitu suo: à parte Penellarum obsidet Comes Rudericus cum nimio exercitu.

4 Ad lucem frangitur supercilium Compostellanorum, hinc multitudine obsidentium & crebris assultibus, illinc anathematis gladio: licet enim nefanda turba conspiratorum daret animos ceteris Compostellanis, ut non reciperent anathema Episcopi, nec haberent eum pro Episcopo, alii tamen tam Canonici quam cives saniori accepto consilio justitiam observantes, obediunt ei, utpote Episcopo suo, & ejus excommunicationem suscipiunt. Discurrunt huc & illuc Scariotides, & muniunt Civitatem vallo, sepibus, aggere lapidum, & ligneis propugnaculis, animant atque hortantur populum, sed incasum. Postquam enim non modica pars Compostellanorum expers nefandæ proditiōis videt Civitatem circumquaque obsessam, arbores truncari, segetes colligi, capita, pedes, aut manus amputari, mortuorum corpora non humari, videt etiam Reginae exercitus

(1) Ex territorio scilicet, Castellæ, Auriensis Diocesis.

tus quotidie augmentari, suos autem decrescere, ducit operæ pretium aliud consilium accipere: magna pars nimirum Compostellanorum quaque nocte aufugiebat metuens Civitatem penitus destrui, & Compostellanis digna pro meritis reddi. Jam proditores odio habentur à ceteris, jam eorum consilium floci penditur, jam maledicuntur eis qui tantæ nequitix fuerunt auctores, quinque in Episcopum & in Reginam fecerunt conspiracy, quippe nullius fulti patrocínio vident Civitatem facile capi, si expugnetur, & exercitus undique expugnare eam avidos. Quis enim non irrueret avide in proditores? Quis non extirparet ipsos nefandos in Episcopum suum conspirantes? Quis non destrueret, Regnum & Sacerdotium destruere volentes? Quis non combureret Apostolicæ Ecclesiæ violatores & combustores? Tota Gallæcia habet infestos tanti facinoris auctores: tota Gallæcia sitiit sanguinem eorum.

5 Tandem spreto consilio proditorum, spreta conspiracy insania, quidam Canonicorum cum quibusdam Civibus, qui prædicta prodicione nec participaverant, nec destruere potuerant, egrediuntur ad Episcopum, & spe supplicandi, & poscendi misericordiam, & ajunt ei: Reverendissime Pater, venimus ad fontem misericordiæ tuæ, supplicamus tuæ sollicitæ pietati, aperiatur nobis gremium tuæ pietatis. Porrigere nobis auxilii manum: tota Civitas, exceptis proditoribus, supplicat tibi secetur & auferatur pars morbida, ut ceteri vivere possint: parce Pater, Pater parce filiis tuis, & quos solitus es fovere gremio pietatis & misericordiæ, noli hostili gladio percutere: miserere nostri & esto brachium nostrum, ad te enim confugimus, utpote ad Patrem nostrum, ad Episcopum nostrum. Quorum precibus cum condescendisset, Episcopus, & more paterno misertus fuisset filiorum suorum, adiit Reginam, & filium ejus, referens ei Compostellanorum supplicationem &

& confugium ad misericordiam. Quod cum audisset Regina, absit, inquit, ut parcatur proditoribus, qui tot tantaque nefanda comiserunt: stat mecum hæc sententia, scilicet omnes Compostellæ proditores & facinorosos igne aut gladio delere: sicut enim ipsi non pepercerunt Ecclesiæ B. Jacobi, nec tibi, nec mihi; sic nec eis parcendum est: animadvertatur obsecro in eos prout meruere, & pereant de librò vitæ. Tu quoque Pater in eorum delementum debes anhelare. Tua enim interest tantum nefas abominari & delere. Episcopus ut videt Reginæ animum ad suæ injuriæ ultionem pronum nulliusque precibus flecti; convocat Regem puerum, Comitem P. pedagogum ejus, Comitem Rudericum, Comitem Munionem, & ceteros Gallæciæ prudentiores, rogans eos ut Reginæ animum precibus emolliant, quatenus Apostolicæ Civitatis misereatur, & proditiosos delendo, ceteris parcat.

6. Tunc illi adeunt Reginam & summis & infinitis precibus eam ad misericordiam flectere nituntur. Flet Regina, quandoquidem videt se conspiratorum nefas pro velle suo non posse ulcisci, nec proditores, eorumque propaginem, funditus extirpare. Tandem Regina precibus Episcopi ceterorumque vix condescendens, quasi coacta reconciliationis fœdera cum Compostellanis consentit fieri: paciscuntur itaque jurejurando Compostellani in primis se germanitatem suam, scilicet conspiracyonem, omnino destruere, & ejus cirographum ut destruatut dant Episcopo: paciscuntur & dare mille & centum marchas argenti, & reddi omnia quæcumque Episcopo vel suis, & Reginæ & suis abstulerant: proditores autem tam Canonicos, quam Cives proscribi, videlicet exules fieri, hereditatibus, ædificiis, ceterisque beneficiis privari. Itaque tam de Canonicis, quam de Civibus, numero C. proscripti & exules facti sunt. Quibus expulsis & proscriptis, ceteri qui reman-

serant, tam Canonici, quam Cives, veniunt ad Episcopum & ad Reginam in alterum pullorum, (1) jam depositis armis, jam Compostellanis solutis ab anathemate, jam sancto fœdere pacis, & militibus Episcopi Ecclesiam & turres habentibus, jam pro argento & pro ceteris datis obsidibus, scilicet quinquaginta filiis meliorum Compostellæ. Veniunt inquam & jurant Episcopo & Reginæ fidelitatem, & obsequium, nec se colligere proscriptos nisi jussu Episcopi & Reginæ. Condonatur itaque eis pœna participii & consensus conspirationis & facinoris, & assequuntur misericordiam ab Episcopo, & Regina, & ab omnibus Gallæciæ Principibus. Ingreditur Episcopus Compostellam, & magno gaudio suscipitur: potitur apice sui honoris, & expulso odio conspiratorum sedet in solio suo: jubet Ecclesiam B. Jacobi quæ combusta fuerat, reædificari, signa quæ liquefacta fuerant fieri, & Palatia sua renovari: datur argentum à Compostellanis, & quæ ablata fuerant redduntur Episcopo & Reginæ.

Quod Episcopus ivit in expeditionem usque Segobiam, ut recuperaret honorem B. Jacobi in Portugalia. Cap. 117.

Non post multum temporis Regina discedente in expeditionem contra Regem Aragonensem, proficiscitur cum ea Episcopus coadunato suo exercitu, & omnes Consules & omnes Principes Gallæciæ. Secutus autem est eam Rex filius suus cum pedagogo suo habens in comitatu suo Adelfonsum Comitem Limiensem, Comitem Guterium, Fredenandum, Veremudum filios Comitis Petri, Gumiz Nuniz, & quam plures Baronum Gallæciæ cum multo milite. Tandem perventum est in Campaniam, & coadunatis Legionen-

(1) *Hic ut supra cap. 15. num. 5. Auterium legere oportet.*

Anno
1118.

nensibus, Campestribus, Castellanis, Asturicensibus, itur in *Extremitatem*. Prædictus autem Episcopus remansit Palentiæ, dato exercitu suo Reginæ, quia patiebatur in tibia sua, & quia noluit interesse prædis & rapinis pauperum. Accepto tamen consilio cum Clericis qui secum aderant, ivit *Segobiam*, certa de causa: nam idem Episcopus fecerat olim Mauricium Bracarensem Episcopum, Canonicum Ecclesiæ B. Jacobi, & dederat ei præstimonium medietatem honoris B. Jacobi, qui est Bracaræ & in confinio. Quo Mauricio violentia Regis Teutonicorum in Papam electo, alter in locum ejus Bracaræ electus est, videlicet *Pelagius Menindiz*, quidam idiota, qui eundem honorem B. Jacobi violenter detinebat. Archiepiscopus autem Toletanus determinaverat diem, in qua prædictus electus Bracarensis veniret Segobiam, ut ibi ab ipso Archiepiscopo consecraretur. Ad hanc consecrationem venit prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episc. ut coram Archiepiscopo ceterisque Pontificibus prædictum honorem B. Jacobi recuperare posset: sed cum ab Archiepiscopo differretur, & ante consecrationem Bracarensis electi judicium super honore illo non fieret orta seditione in eadem Civitate Segobiana contra Reginam ejusque exercitum, dilatatum est hoc negotium. Statutum est ab Archiepiscopo & à ceteris Episcopis qui intererant, videlicet Salmanticensi, Osmensi, Portugalensi, inter Episcopum B. Jacobi, & Bracarensem haberi judicium super hoc *Tude* Kal. venturi Septembris. Sunt etiam statuti judices Auriensis, & Lucensis Episcopi, & quamvis omnes hujus negotii diffiniendi causa statuto die Tudam convenissent; totum tamen negotium remansit indefinitum. (1) Revertente igitur Episcopo nostro Segobia, & Compostellam veniente, cum Canonicis suis consilium habuit,

(1) Vide libro seq. cap. 6.

buit, quo modo Ecclesiam B. Jacobi, Deo juvante, sublimare valeret: ad id namque ex quo fuerat Episcopus attentus anhelaverat, videlicet, ut Apostolica Ecclesia Archiepiscopatum vel aliud majus haberet: sed tanta, tamque ardua res non nisi per difficilia & in tempore, & in loco suo acquiri valet. Quomodo ergo Ecclesia B. Jacobi per prædictum Episcopum, gratia Dei adjutrice, Archiepiscopatum adeptâ fuerit, non supervacaneum, immo quam maxime utile dictaminis nostri stylo modernis atque posteris notificari habeo: quod alius liber, qui sequitur, evidentissime declarat. Hæc omnia propriis oculis inspexi, & ad utilitatem Ecclesiæ nostræ proprio stylo, Deo juvante dictavi: & quod propriis oculis non vidi, ab ipso Pontifice & à multis idoneis viris, sapienter & fideliter didici.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI
incipit liber secundus.

QUOMODO COMPOSTELLANA ECCLESIA
per Didacum prædictum Episcopum II. facta
fuerit Metropolis. Secundi libri series.

Incipit Prologus.

Humanas laudes oblivionis nube obtegere operæ pretium nequiquam arbitramur. Posteris enim quibus est animus virtutis adhærere quædam sunt rudimenta virtutis. Nempe cum posterior dies discipulus sit prioris, quanto magis priorum bene gesta doctrinam adhibent modernis. Quam in re propter obtrectatorum dentes qui bonorum gloriam corrodere non pertimescunt, antecessorum laudes elucidare non refugio. Nolo enim longa temporum intercapedine inglorium fieri, quod bene gestum lucem desiderat, stylumque memoriæ

Anno
1118.

expetit. Tuæ igitur sanctitatis hortatui obsequentes Reverendissime Pater Didace Sancti Jacobi Antistes, præcedentis libri seriem ex parte contexere studuimus. Ejusdem namque libri præcedentia Munio Minduniensis, & Hugo Portugalen-
sis Episcopi, viri scilicet prudentes ac reverendi scripserant. Stylo quorum ingenii mei scintillam adhibendo, quid, qualiterve in prædicta Ecclesia ut puta bonus agricola in vinea laboraveritis, & quomodo ante Episcopatum & in Episcopatu eam rexeritis, scribendo patefecimus. Deinceps qualiter eadem Apostolica Ecclesia, Deo juvante, & vestra solertia laborante, facta fuerit Metropolis, & qualiter eamdem in ceteris sublimando, contra sævissimas ingruentium persecutionum impugnationes protexeritis, dicere aggrediemur. Vobis autem diu & feliciter vivere, & Ecclesiæ vestræ diu feliciter præesse, mihi quoque de vobis laudem scribere, omnium bonorum tributor tribuat.

*Incipit liber secundus registri Didaci Ecclesiæ B. Jacobi
Episcopi II. Cap. I.*

Quicumque igitur fere usque ad tempus prædicti Episcopi in Ecclesia B. Jacobi cathedræ pontificali præfuerant: non tantum Episcopi, sed quasi Principes fuerant, præter *Dalmachium* bonæ memoriæ Cluniacensem Monachum, & paucos alios. Ex quo namque corpus B. Jacobi ibidem revelatum magnis innumerisque claruit miraculis, Hispaniarum Reges Ecclesiam B. Jacobi præ ceteris ob amorem tanti Apostoli honorabilem fecere, & Regii juris potestatem prædicto Apostolo circumquaque concessere. Quippe ut quæ tanti Apostoli præsentia ceteris apud Hispanos præcellebat Ecclesiis, Ecclesia eadem prædiorum, hereditatum, & ceterorum quæ fuerant Regii juris præcelleret & potestate. Tanto igitur honoris culmine Pontifices in Ecclesia B. Jacobi præditi præ-
ce-

ceteris Episcopis Haspaniæ regiam potentiam à Regibus habebant. Cum Rex Hispanorum ad extirpandam perfidorum Ismaelitarum gentem cum exercitu suo irrueret, Episcopus Ecclesiæ S. Jacobi cum toto sui Regni exercitu nullatenus se absentabat. Demum, ut verum plenius enucleemus, Pontifices Ecclesiæ B. Jacobi soliti fuerant militaribus armis protecti ad bella incedere, & Safracenorum audaciam durius retundere: unde apud Gallæcos inolevit hoc proverbium: Episcopus S. Jacobi baculus & balista. Nec mirum cum tunc temporis tota fere Hispania rudis & illiterata esset. Nullus equidem Hispanorum Episcopus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ matri nostræ servitii aut obedientiæ quidquam tunc reddebat. Hispania Toletanam, non Romanam legem recipiebat. Sed postquam A. Rex bonæ memoriæ Romanam legem Romanasque consuetudines Hispanis contraxit, ex tunc utcumque oblitterata: quadam nebula insipientiæ Sanctæ Ecclesiæ vires in Hispaniis pullulare cœperunt. Quid enim memorem rudes & imperitos anteriores Ecclesiæ B. Jacobi fuisse prælatos? Tempore siquidem Toletanæ legis quidam Cardinalis atque Legatus S. R. Ecclesiæ venit in Hispaniam ut videret quid scientiæ, quid Religionis, quidvè consuetudinis Ecclesiasticæ ibi haberetur. Cumque venisset in Gallæciam, nuntios suos ut decebat ad Episcopum loci illius Compostellam præmisit. Episcopus autem Compostellanus accersito uno de Thesaurariis Ecclesiæ B. Jacobi, ecce, inquit, adest Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, vade, & quantum obsequii impendit tibi Romæ, tantundem impendas ei Compostellæ: Quantum famulata est tibi Romana Ecclesia, tantundem famuletur ei Compostellana Ecclesia. Quod dictum nullo sale conditum, imo magno supercilii pondere suffarcinatum Romana Ecclesia usque in hodiernum diem habet præ oculis, & commemoratum, sæpius Ecclesiæ B. Jacobi obfuit & obest.

Anno
1118.

Ceterum eadem Ecclesia jugum de cervice sua citius, Domino juvante, excutiet: quamquam aliqua parte in tempore Domini Dalmachii Compostellani Episcopi jam excuserit, qui in Concilio Alvernæ apud Clarum Montem libertatem Ecclesiæ B. Jacobi adeptus est ab Urbano Papa presentia & consensu trecentorum Episcoporum. Qui Dalmachius à Cluniacensi Conventu assumptus, duobus tantum annis præfuit Episcopus Ecclesiæ B. Jacobi & mortuus est. Post hunc succēssit in Episcopum eidem Ecclesiæ Didacus secundus, de quo quædam ad memoriam revocare duximus non incongruum.

De ingenio & moribus Didaci II. Episcopi. Cap. 2.

Igitur Gallæcia oriundus fuit, natus probis secundum sæculum parentibus: pater ejus nomine *Gelmirus*, miles ac præpotens fuit temporibus Didaci Pelagides, Compostellani Episcopi: à quo Episcopo habuit & rexit Castellum nomine *Honestum* & honorem ei circumquaque adjacentem, *Iriam*, & ei adjacentia, *Amæam*, *Pistomarchos*. Quem Episcopum prædictus Rex Alfonsus expulit ab Ecclesia B. Jacobi, & diu tenuit captum in compedibus, imposito ei nomine proditoris: Quidam enim ejus inimici invidiæ zelo dixerunt, quod Gallæciæ Regnum prædere Regi Anglorum & Normannorum & auferre Regi Hispanorum satageret. Quod circumquaque vulgatum utrum verum fuerit, an non, non est modo nostræ materiæ. Hujus Didaci Episcopi tempore Didacus ille, de quo agimus, bonus adolescens fuit, eruditus literis in Ecclesia B. Jacobi, & adultus in curia hujus Episcopi: sed postquam ut prælibavimus Episcopus ille privatus fuit honore suo, & Dalmachius succedens ei in Episcopum persolvit jura naturæ, A. Rex bonæ memoriæ, & Comes Raymundus gener

ner ipsius Regis, qui tunc Gallæciam, & Portugalensem terram & honores possidebat & regebat; videntes hunc adolescentem perspicacem, bonis moribus adornatum, veloci ingenio præditum, cum consilio Canonorum præfererunt eum Ecclesiæ & honori B. Jacobi præpositum. Cui præfuit & dominatus est quinque (1) annis, sic ut de gradu in gradum, de bono in melius, de virtute in virtutem ascenderet. Cumque postea Clerus & populus Ecclesiæ B. Jacobi eligeret sibi Episcopum, consilio ejusdem Regis A. & Comitis Raymundi atque Gallæciæ Principum prædictus Didacus electus est in Episcopum. Prius tamen quam à laicali manu acceperat Ecclesiam & honorem Ecclesiæ B. Jacobi, reddidit B. Toletano Archiepiscopo & Romanæ Ecclesiæ legato coram Episcopis Gallæciæ qui interfuerunt electioni ejus, videlicet D. Auriensi. P. Lucensi. A. Tudensi. G. Minduniensi, & Principibus Gallæciæ, Clero, atque Populo Compostellæ. Quæ autem & quanta in Episcopatu suo fecerit, licet paginæ nostræ series superius partim retulerit, nihilominus tamen quædam nunc memorare supervacaneum non putamus.

Quomodo idem Episcopus aspiraverit ad adipiscendum Archiepiscopatum. Cap. 3.

Fuit namque in Ecclesiasticis & in sæcularibus negotiis vir perspicassimi ingenii, & quoniam Ecclesia B. Jacobi rudis & indisciplinata erat temporibus illis: applicuit animum ut consuetudines Ecclesiarum Franciæ ibi plantaret. Quod nimium laboriosum fuit ei, ut bonus tamen agricola spinas & tribulos extirpando, filices atque urticas evellendo utilia plan-

(1) Quatuor tantum dicuntur lib. I. cap. 7. & infra cap. 91. quadriennium. Quintum forte numeravit inceptum.

Anno
1118.
Lib. I.
c. 20.

plantarum seminâ collocat. Constituit Canonicos prætaxato numero, scilicet septuaginta duos, qui non ingrederentur chorum B. Jacobi nisi in superpelliciis, & in capis, cum prius non rasis barbis, capis dissutis & variatis, rostatibus pedibus, & hujusmodi ad modum equitum Clericos Ecclesia B. Jacobi haberet. Convenientibus quoque eis in unum, scilicet in refectorium, alii esuriebant, & alii splendide epulabantur, & ut quisque abundabat divitiis, ampliora & pretiosiora fercula sumebat. Sed prædictus Episcopus omnibus Canonicis æqualem portionem dari constituit, & sic consuetum schisma ab eis removit. Prius septem aut duodecim hebdomadarii erant qui præerant altari B. Jacobi, & ad eòs quasi ad Dominos omnia oblata ad Clericos pertinentia confluebant: ipse vero Episcopus unicuique Canonico suam septimanam in altari distribuit. Quid in his moror? Factorum ejus copia nostrum exuperat stylum. Ceterum cum multis atque diversis modis sublimaret, Deo juvante, Ecclesiam B. Jacobi, ex quo fuit Episcopus ad quid præcipue anhelaverit, quid totis viribus animi exoptaverit, silentio minime committo.

2 Consideravit, quod ubicumque terrarum alicujus Apostoli corpus requiesceret, ibi aut Papatus, aut Patriarchatus, aut ad minus Archiepiscopatus erat, excepta Ecclesia B. Jacobi. Quod quasi opprobriosum atque injuriosum ei videbatur: præsertim quoniam B. Jacobus consanguineus Domini fuerat unus de familiaribus ac præcordialioribus discipulis Domini. Assumpto enim Petro & Jacobo & Joanne Dominus noster utpote specialioribus ac præcordialioribus amicis suis transfiguratus est coram eis in Monte Thabor. Cumque etiam mater filiorum Zebedæi petivisset à Domino ut duo filii sui, scilicet, Jacobus & Joannes, unus sederet ad dexteram ejus & alius ad sinistram in Regno suo, orta est contentio inter ejus discipulos.

los, Quis eorum videretur esse major, præcipue aut Petrus, aut Jacobus, aut Joannes. Verum enimvero qui prius fuerant Episcopi in Ecclesia B. Jacobi, excepto fere Dalmachio bonæ memoriæ, qui per articulum temporis ibi vixit, non ad adipiscendum Archiepiscopatum, nec ad ceteras Ecclesiæ dignitates adipiscendas anhelaverant, sed in armis & in militia versabantur. Proinde hunc prædictum Episcopum amplius & attentius laborare oportuit, quatenus Ecclesia B. Jacobi debito claresceret honore. Hæc igitur compunctus intentione olim Romam petierat, & Papam Paschalem obnixius precibus compulerat, ut inferret Archiepiscopatum Ecclesiæ B. Jacobi: sed quoniam tunc id impetrare non potuit, vix & cum magno sudore *Pallium* impetravit (sicut superius in hoc Registro scriptum est) quod erat jam signum & desponsio futuræ rei. Ait denique ei Papa Paschalis: Digna quidem, charissime Frater, intentio tua: magna exaudienda est petitio tua, si tempus ac locum nobis Dominus dederit. Dignum namque est, ut Ecclesia B. Jacobi Archiepiscopatu aut etiam majori dignitate decoretur.

3 Verumtamen unum quid ad hoc impetrandum admodum impediēbat, videlicet Romani resistentes huic petitioni ajebant, hætenus Compostellana Ecclesia superba & arrogans nobis extitit, hætenus Romanam Ecclesiam non ut Dominam, sed quasi sibi comparem respexit, & invita famulata est ei. Iste tamen Episcopus quoniam tantam humilitatem, tantumque obsequium nobis exhibet, cum humilitas vincat omnia, humilitate & obsequio suo si perseveraverit in posterum nostro consensu voti sui compos esse poterit. Verebatur siquidem Romana Ecclesia ne Compostellana Ecclesia tanto subnixâ Apostolo adeptis juribus Ecclesiasticæ Dignitatis, assumeret sibi apicem & privilegium honoris in occidentalibus Ecclesiis: & sicut Ro-

Anno
1118.

mana præerat Ecclesia & dominabatur ceteris Ecclesiis propter Apostolum, sic & Compostellana Ecclesia præesset & dominaretur occidentalibus Ecclesiis propter Apostolum suum. Quod Romana Ecclesia & tunc nimium verebatur, & usque hodie veretur & præcavet in futurum. Sed prædictus Episcopus cum Canonicis suis quot quibusque modis illius odii & invidiæ stimulos quando Romæ interfuit, removerit, quod quibusque modis per nuntios suos postea Romanam Curiam visitaverit, quantaque humilitate, quantumque obsequium Dño. Papæ atque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus impenderit, exitus rei patefaciet. Adeptus est igitur Cardinalias in Ecclesia B. Jacobi & ceteras Ecclesiasticas dignitates.

4 Verum ad Archiepiscopatum animus ejus semper anhelabat. Defuncto postea prædicto Paschali Papa, (1) & Joanne Gaetano S. R. E. Cardinali & Cancellario ad Papatum promoti, (2) qui & *Gelasius* dictus est, prædictus Episcopus propositum suum nihilominus oblitteravit. Cumque tunc temporis duo de Canonicis Ecclesiæ nostræ Hierosolymam adirent, scilicet, Petrus Didacides, & Petrus Anaiades, alter Cardinalis, & alter Thesaurarius, injunxit eis Episcopus ut cum Papa Gelasio de adipiscendo Archiepiscopatu tractarent. Ipse namque Gelasius cum fuisset Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, multotiens cum prædecessore suo id negotii tractaverat, & quid cuique Ecclesiæ Hispaniarum congrueret, callebat: ad quem cum prædicti Canonici venissent, et cum eo super hoc colloquium haberent, arripuit sermonis initium dicens: Scio Fratres, scio quid quæritis, videlicet Bracarensem Ecclesiam Archiepiscopatu vultis spoliare, & B. Jacobi Ecclesiam sublimare. Ego quidem cum prædecessore meo sæpius idem tractavi. Si quando vel quo modo juste fieri posset, nunc tempus advenit: peperit enim. Bracarensis Ec-

Ecclesia flagitiosum scandalum in Romanam Ecclesiam scilicet Mauritium, qui incestavit thorum Matris suæ S. R. Ecclesiæ, & sacrilego Teutonicorum Imperatori consentiens, statutus est ab eo in Ecclesia idolum ad interitum & ad confusionem suam: (1) quem omnis Catholica abominatur atque detestatur Ecclesia. Ceterum vos non causa hujus legationis, sed peregrinationis vestræ huc venistis. Ite ad Sepulchrum Domini quo ire proposuistis: & quidem si nuntios suos ad nos Episcopus vester super hoc miserit, plenarie & pro velle suo ei respondebimus. Verumtamen quid mecum locuti fueritis, quidve animi me circa id negotii habere comperti estis, Domino vestro renuntiate. Ego quoque literas meas ei mittere, minime recuso. In hæc itaque verba Papa Gelasius prædicto Episcopo misit literas suas.

Literæ Papæ.

5 **G**elasius Episcopus servus serv. Dei. ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened. Licet gravioribus negotiis constituti, veteris tamen dilectionis & amicitie non possumus oblivisci. Ideoque fraternitatem tuam literis præsentibus visitamus, rogantes ac monentes ut Romanæ Ecclesiæ multis aggravatæ, multisque distractionibus fatigatæ, memoriam habeas, & tam ejus quam nostris opportunitatibus debita caritate subvenias. Communes filios P. Cardinalem, & Petrum Thesaurarium tuæ benevolentie commendamus, ut pro amore nostro eos de charis habeas chariores. Dat. Ferentini XVI. K. Julii. (Anno 1118.)

Quod

(1) A die 9. Martii Anni Domini 1118. Mauricius (Burdinus etiam vocatus) in Sedem Apostolicam fuit intrusus.

*Quod Prior, & Cardinalis missi ad Papam, capti fuerunt
in via. Cap. 4.*

Visis igitur hujusmodi Papæ Gelasii literis prædictus Episcopus quanto gaudio gavissus fuerit, quamque ad percipiendum suæ spei effectum amplius anhelaverit, liquido patebit: gavissus est namque, quod Joannes Gaietanus qui & *Gelasius*, prius Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, & Romanarum consuetudinum peritissimus juste & canonice promotus fuerat in Romanum Pontificem. Qui Gelasius fere totius orbis Ecclesias earumque Pastores noverat, & quid cuique congrueret bene sciebat, præcipue Hispaniarum Ecclesias eorumque Rectores in promptuario sui pectoris habebat. Inter quas Ecclesiam B. Jacobi Apostoli, utpote dignissimam & excellentissimam aliarum, diligebat & venerabatur, & eam ampliori dignitate prout dignum & justum foret, sublimare volebat: tum propter præsentiam & amorem tanti Apostoli, tum aliis de causis. Ejus quoque Pastorem prædictum Episcopum quodam amoris privilegio amplectebatur, & ejus petitioni citius volebat condescendere. Denique prædictus Episcopus accessit majoribus & prudentioribus Ecclesiæ suæ Canonicis, & Prædictis Papæ Gelasii literis in publicum relatis, super hoc negotii ad quod anhelabat, cum eis consilium habuit, & ait: Nostis fratres quanto tempore & quanto labore desudaverim ad sublimandam Ecclesiam B. Jacobi. Nostis etiam ad quid præcipue jam diu anhelaverim, videlicet ut Ecclesia B. Jacobi in Archiepiscopalem sublimaretur dignitatem: verum hoc desiderium meum tam magnum atque tam dignum, cum Deus voluerit, effectu neutiquam carebit. Jam fratres tempus est petendi & accipiendi, quærendi & inveniendi, pulsandi & aperiendi. Ego quidem libentissime præsentiam Gelasii Papæ, qui & Ecclesiæ nostræ & noster ami-

cus est, adirem, & credo Ecclesiæ nostræ Archiepiscopatum ab eo impetrarem: sed iter mihi utrinque obtrusum est. Hinc enim nostrum mare Oceanum Piratæ Ismaelitarum non minus quam cum viginti navibus obsident: illinc propter guerras & Regni Hispaniæ perturbationes, per terram minime patet nobis aditus. Ad hæc A. Rex Aragonensis Ecclesiæ nostræ & nobis inimicatur, & per Regnum suum transeundi licentiam interdicit. Quapropter accipiendum est nobis consilium, quos ex Canonicis nostris ad Gelasium Papam latenter & sub specie peregrinorum mittere destinemus.

2 Accepto itaque consilio Petrus Prior Ecclesiæ nostræ nepos Episcopi, & alter Petrus Cardinalis S. Felicis, (1) Legationis officium accipiunt. Interdicitur eis ne suum iter quoquo modo aliis patefaciant, sed caute & clam ad viam se præparent: & quoniam tanta tamque ardua res absque magna impensa & absque largissimæ benedictionis fructu fieri nequibat, consilio Episcopi & Canonicorum suorum confringitur aurea tabula quæ fuerat prioris atque minoris altaris: Id autem sedulo tunc cavebant, ne resciretur: verebatur enim Episcopus & Canonici, ne illi tam Canonici quam cives, qui erant exules à Compostellana Urbe propter supradictam seditionem, & in partibus Campaniæ atque Castellæ morabantur, talia præscirent; & ut Ecclesiæ B. Jacobi ejusque Episcopo obsessent, atque iter Legatorum impedirent, prædonibus Regis Aragonensis rem prout gerebatur patefacerent. Multi enim sunt qui gaudent obesse aliis, licet non sibi prosint, ut aliorum suffocent utilitatem. Quod præcipue faciunt Galliciani. Denique prætaxati Nuntii paratis quæ tanto itineri neces-

(1) *Ambrosius de Morales*, Cardinalis S. Jacobi felicis Legationis, &c. *Deest. Jacobi in codicibus: ubi tam hic, quam infra cap. 7. Cardinalis S. Felicis Petrus dicitur: nec ibi adest Legationis vox; quæ hic observationem præbuit correctioni. Vide Tom. præc. in vita D. Gelmirez n. 94.*

Anno
1118.

saria erant, datisque sibi ad ferendum ab Episcopo & ab iis Canonicorum qui interfuerant, centum & viginti unciis de aurèa tabula, iter suum aggrediuntur. Fertur ad ora vulgi illos U. Reginam adire, quæ eo tempore Hispaniæ Regnum tenebat: cujus consensu atque consilio hæc fiebant. Ceterum *nihil opertum quod non reveletur, neque occultum quod non sciatur*: aliquis enim illius consilii per omnia particeps, rem ut gesta fuerat & ut gerebatur, supradictis exulibus prænuntiavit: at illi continuo notum faciunt hominibus Regis Aragonensis, qui tenebant Castellum nomine *Castrum Soricis*, per quod prædicti nuntii transituri erant. Est enim in medio publicæ viæ. Quid plura? Postquam nuntii, scilicet uterque Petrus, alter Ecclesiæ nostræ Prior, & alter Cardinalis, venerunt Castrum Soricis, licet sub specie peregrinorum iter agerent, statim Aragonenses prædones in eos manus injecerunt: auferuntur eis centum & viginti uncix auri: auferuntur eis equitaturæ, vestes, argentum, monetæ, & quæcumque necessaria itineri præparaverant. Prior quoniam potentior & famosior erat, utpote nepos Episcopi S. Jacobi, compedibus astringitur: Cardinalis autem, quoniam Sacerdos erat, & minus potens, per triduum aut per quatrimum retentus, permissus est abire: qui veniens *Cæsaraugustam* ad Regem Aragonensem, Prioris, suamque captionem ei nuntiavit, & quid amisissent. Eo tempore Rex ille Aragonensis *Cæsaraugustam* cum exercitu Francorum obsederat. Post hæc autem cepit eam, Sarracenis coactis fame ad deditionem. (1) Denique cum neque sua, neque aliorum intercessione, ut Prior solveretur apud Regem impetrare posset, Alpes transiit, & Papam Gelasium quem *Magalone* apulisse audierat, adiit, suos, sui que complicitis casus referens. Cur autem Papa ille Gelasius Romanam deseruerit, & ad Galliarum partes navigio transmeaverit, causa hæc est.

(1)
Capta
Cæsar
augus
ta 18.
Dec.
1118.

Quare Papa Gelasius Roma aufugit? Cap. 15.

Postquam Joannes Gaietanus, qui & Gelasius, à Clero & Populo Romano in Romanum Pontificem electus & consecratus fuit, Henricus Teutonicorum Rex, & Romanorum Imperator, quem papa Paschalis, quia in se manum mittere ausus fuerat, & Romanæ Ecclesiæ multa adversa intulerat, excommunicavit; ut audivit Paschalem jura naturæ persolvisse, celeri cursu Romam venit. Regalia namque & Ecclesiastica sibi mancipari, & manu teneri donec pro consilio & velle suo Pontifex ibi fieret, satagebat. Ut vero audivit Joannem Cardinalem & Cancellarium Romanæ Ecclesiæ jam Papam esse, *Gelasium* nomine, moleste tulit: nihilominus tamen ad Urbem properat. Quod ut nuntiatum est Papæ Gelasio, & Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, videlicet Teutonicorum tyrannum ex improvise tamque celeriter Romam advolare, timor irruit in eos. Porro illius tyrannidem atque impiam persecutionem noverant, & ne quid mali in Romanam Ecclesiam moliri auderet, verebantur: prædictus tamen Teutonicorum tyrannus audita electione & consecratione Gelasii Papæ, sub specie pacis & amicitiae nuntios suos misit ad eum, simulans ejus canonicam electionem atque consecrationem sibi perplacere. Ceterum aliud machinabatur: parabat namque ei laqueos, ut manus in eum mitteret, quatenus eum vel à Papatu expelleret, aut captum injustæ factionis fœdera secum inire cogeret. Quod postquam compertum est Gelasio Papæ, relicto prædicto tyranno Romæ, navim cum quadam parte Cardinalium ceterorumque Romanorum ingreditur, & per Tiberim se alto pelago committit, adimplens quod ait Dominus in Evangelio: *Si persecuti vos fuerint in una Civitate, fugite in aliam.* Deinde applicuit cis Rodanum *Magalone*. Cumque apulisset, inito consilio cum Cardinalibus & cum Provincialibus

Anno
1118.

bus Episcopis se Alvernix apud *Clarum Montem* celebraturum Concilium Kalendis Martii diffinivit. Misit itaque nuntios suos in Aquitaniam, in Franciam, in Normaniam, in Flandriam, in Angliam, & circumquaque: de Cardinalibus autem suis unum nomine *Deusededit* misit in Hispaniam, qui Hispanix Episcopus ad prædictum Concilium invitaret.

Quod D. Auriensem Episcopum, & Giraldum ad Papam G. mittere voluit. Cap. 6.

Postquam Prioris atque Cardinalis supradicta captio prædicto Episcopo S. Jacobi relata fuit, propemodum indoluit: tum propter nuntiorum infectam legationem: tum propter tantæ pecuniæ amissionem. Ipse quidem Episcopus eo tempore *Tudem* adierat habiturus judicii examinationem cum Pelagio Bracarensi Episcopo super media parte *Corneliana*, & ceteri honoris qui est S. Jacobi in Portugalia circa Bracaram, præsentibus ibi Judicibus Episcopis Didaco Auriensi, P. Lucensi, A. Tudensi, ex jussu B. Toletani Archiepiscopi & Romanæ Ecclesiæ legati. Illam namque medietatem quæ sua erat, prædictus Episcopus S. Jacobi Mauricio Bracarensi Archiepiscopo, qui eodem tempore à prædicto Teutonicorum tyranno erectus in idolum incestabat thorum matris suæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, dederat in præstimonium. (1) Quam medietatem successor ejus Pelagius violentia fultus retinebat. Qui causa hujus examinationis veniens, noluit tamen inire judicium, nec etiam transmeare Mineum, sed veniens usque ad ripam Minei ait: qui tenet nunc, teneat: Ego enim neque *Tudem* transmeabo, neque eorum Episcopo-

(1) Vide supra lib. 1. cap. 81. num. 3. & cap. 117. de Concertatione inter Compostellanum & Bracarensem.

coporum iudicium inibo. Inde reversus Bracaram, violenta manu invasit aliam prædicti medietatem honoris quæ erat Canonicorum S. Jacobi.

2 Post hæc Episcopus noster inde rediens cum Episcopo Auriensi, atque Tudensi, & cum quibusdam Canonicorum Ecclesiæ nostræ consilium habuit, quatenus licet Prior nepos suus & Petrus Cardinalis, tot tantisque amissis capti & detenti fuissent, ab incœpto minime desisteret. Stabilitur itaque ut D. Auriensis Episcopus, & ego *Girardus* Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus, qui prioribus negotiis interfui, & hujus paginæ seriem contexui, Papam Gelasium causa Archiepiscopalem adipiscendi dignitatem adiremus. Nesciebamus tamen adhuc quod Papa Gelasius Theutonicorum tyrannum fugiens cis Rodanum, videlicet *Magalone*, applicuisset. Dantur nobis centum prædicti auri uncix, & cum hac benedictione iter ad Dominum Papam aggredimur. Ceterum magna nobis cautela ne hæc res sciretur cavendum erat. Verum enimvero quidam Canonicorum nostrorum specie tenus præcordiales & amici Episcopi, si quid inde comperirent, prædictis exulibus eflueret. Unde Boetius nulla pestis, inquit, efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus: qui etiam itinere nostro comperto, ut nobis quoque sicut prioribus nuntiis fecerant, pedicam præpararent, literas suas ad *Castrum Soricis*, ad *Villam Francam*, *Najaram*, *Gronium*, *Stellam*, ad *Pontem Reginæ*, *Pampiloniam*, *Jacam*, miserunt, in hæc verba: Quicumque aditus Regni Regis Aragonensis tenetis; quicumque utilitatem vestri Regis quæritis, ecce Didacus Auriensis Episcopus, *Girardus* Didascalus (1) Episcopi S. Jacobi cum infinita pecunia Papam Gelasium adeunt. Cavete ne quoquo modo per Regnum Aragoniæ tran-

(1) *Vide infra cap. 56. num. 3.*

Anno
1118.

transeant. Bene quidem actum est quod priores nuntii in Castro Soricis capti sunt, & multo melius & utilius vobis erit si isti capti fuerint, qui etiam ad damnum Regis Aragonensis transalpinare moliantur.

2 His atque aliis Aragonenses prædones animati, quam accurate quamque sedulo viarum aditus excubabant, credi difficile est. Nos autem adhuc modica itineris parte profligata, cum venissemus ad Sanctum Facundum, audito atque comperto tam obstinate, nocte dieque parari nobis insidias, decrevimus potius ab incœpto pedem retrahere, quam nos atque nostra in fauces hiantium hostium iri perditum. Moliebamur tamen per devia sub paupertino habitu transire, & quia Papam Gelasium Magalone applicuisse jam audieramus, pro amore B. Jacobi iter tam arduum, tamque laboriosum aggredi minime repudiabamus. Sed communicato cum Regina Urraca consilio nostro, ne hoc fieret omnino prohibuit. Nos vero propemodum moleste ferebamus, si tantum negotium nobis commissum ita penitus infectum remaneret. Tandem accepto consilio accersitur à Regina B. Prior Carrionensis, & negotii nostri series ei aperitur. Quid plura? Precibus Reginae & nostris vix impetravimus, ut Papam Gelasium prædictus Prior vice nostra adiret, & cur ab incœpto destitissemus ei patefaceret: negotium etiam Ecclesiae nostrae, scilicet de Archiepiscopatu, quantum posset ad effectum promoveret. Libere enim per Regnum Regis Aragonensis quasi Cluniacum adeundo transire poterat. Cœnobium namque S. Zoyli, cui præerat, erat in potestate Regis Aragonensis. Prius tamen quam iter illud aggrederetur, oportuit ut Petrum Priorem Ecclesiae S. Jacobi, nostrique Episcopi nepotem, qui adhuc in Castro Soricis captus tenebatur, à captione illa liberare eniteretur: nimirum illi atque Monachis suis Castrum Soricis, ubi erat spelunca latronum, immo tabernaculum dæmo-

moniorum, impune adire & de Prioris liberatione agere licebat. Quem cum à vinculis illis, datis pro eo sexaginta mar-
cis argenti abstraxisset, literas quas ferebamus, & quinquaginta uncias auri, & mulam meam prædicto Priori Carri-
nensi *Palentiæ* dedimus, & sic ad Papam Gelasium iter ad-
gressus est. Nos autem ad propria reversi sumus.

De adventu Romani Cardinalis Deus dedit in Gallæciam.

Cap. 7.

Eodem tempore prædictus Cardinalis, scilicet *Deusdedit*, quem, ut prædiximus, ad invitandos Hispaniarum Episco-
pos ad Concilium Alvernix Papa Gelasius miserat, Eccle-
siæ B. Jacobi appropinquabat, & cum eo Petrus Didacides
Cardinalis S. Felicis, qui de captione Castri Soricis olim
evaserat, & Papam Gelasium adierat relatis ei viæ suæ in-
fortuniis. Qui Cardinalis *Deusdedit* à prædicto Episcopo S.
Jacobi honorifice cum processione in Ecclesia ejusdem Apos-
toli susceptus est & accurate procuratus. Denique idem Car-
dinalis literas quas Papa Gelasius mittebat singulariter Epis-
copo S. Jacobi ei ostendit, quæ sunt hujusmodi.

*Gelasius Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Com-
postellano Episcopo salutem & Apost. benedict. Veteris cha-
ritatis dilectionem nolumus oblivisci, quæ qualis erga te jam
dudum fuerit, ipse melius in tabula cordis leges. Vocaturi
igitur ad Concilium quod Kal. Martii auxiliante Deo, Alver-
nix celebrare deliberavimus confratres nostros Episcopos His-
paniæ Te solo excepto convisitamus, quia illius Regni nego-
tia in manibus tuis pendent. Nuntios nostros quos pro hac
vocatione dirigimus, tuæ benevolentix commendamus. Memento
villani, amicus & medicus in necessitate probantur. Data
Magalone XV. K. Decemb. (Anno 1118.)*

Anno
1118.

De apparatu ejusdem ad Concilium: de Cardinali facto Canonico, & de morte Papæ Gelasii. Cap. 8.

Visis his literis, & pro earum intellectu accepto consilio Episcopus noster cum Romano Cardinali & cum quibusdam Canonorum suorum ad Concilium quod Papa Gelasius Alvernix apud Clarum Montem se celebraturum K. Martii disposuerat, proficisci proponit: quippe ipse Episcopus ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum obnixius anhelabat, & ideo aspersum, vel laboriosum quid aggredi minime recusabat. Æstimabat enim si prædicto Concilio interesse valeret, Papam Gelasium petitioni suæ satisfacturum: pro eo neque guerrarum & discordiæ in Hispania tumultus, neque Regis Aragonensis odium, eum ab itinere revocabat. Præmisit tamen literas suas ad Episcopum *Jaccensem*, & ad Priorem *Najarensis*, ut sibi apud Regem Aragonensem licentiam transeundi per Regnum suum impetrarent. Ipse Episcopus interea quæ tantæ viæ necessaria erant præparat, & Canonicos suos prudentiores, qui secum ituri essent, ad laborem itineris invitat. Interim Cardinalem *Deusdedit*, utpote Cardinalem Romanæ Ecclesiæ, atque nuntium Gelasii Papæ quem Episcopus causa tanti negotii impræsentiarum adire disponebat, Canonicum Ecclesiæ B. Jacobi una cum Episcopo nostro facimus, eique hebdomadam suam ad altare ceu alii Canonico concedimus, quod Ecclesiæ nostræ atque Episcopo nostro admodum fore profuturum animadvertimus. Hoc est enim vulgare proverbium: Qui me diligit, & meos. Hi sunt Canonici qui cum Episcopo ad Concilium Alvernix vestibibus atque divitiis pollentes, ceterisque quæ tanto itineri tantoque negotio necessaria erant abundantes, viæ destinantur: videlicet D. *Auriensis* Episcopus, Canonicus noster, Petrus *Gundesindides* Cardinalis & primicerus, P. *Cresconides* Archidiaconus. B. *Thesaurarius*,

rius, & frater ejus P. Stephanides. M. frater D. Auriensis Episcopi, & ego Girardus. Nobiscum quoque qui non erant Canonici, scilicet Magister Raucelinus, Robertus Salernitanus Medicus, & ceteri Clerici cum sua turba militum atque clientum.

2 Postquam Episcopus noster una nobiscum venit ad S. *Facundum*, Deusdedit Romanus Cardinalis, qui ibi eum præstolaturus erat, jam præcesserat. Audierat namque quod Rex Aragonensis per Regnum suum transeundi licentiam Episcopo S. Jacobi nequaquam concedebat, quod ut Cardinalis impetrare valeret, citius maturaverat: verum præter spem ei accidit: nam neque prætaxatam licentiam adeptus est, & sibimetipsi etiam timuit. Exploratores enim Regis Aragonensis, ut ipse Cardinalis mihi postea retulit, ejus suppellectilia atque sarcinas invaserunt, dicentes: Innotuit nobis Episcopum S. Jacobi velle transalpina, & infinitam pecuniam aliam secum delaturum, aliam huic Cardinali ad transferendum jam commisisse. Quidquid igitur pecuniæ Episcopi S. Jacobi vobiscum deferretis (sic enim præcipit Rex noster) ne vestra amittatis, nobis attribuite. Cumque Cardinalis assereret se nullam nisi suam deferre pecuniam, vix exploratoribus verbis ejus acquiescentibus per Regnum Aragonensis tyranni calle citato præterit. Jam tunc fama malum, quo non aliud velocius ullum mobilitate viget, circumquaque volitabat Papam Gelasium jurâ naturæ persolvisse. * Quod & Cardinali metum penitus incusit, & Episcopum nostrum ab itinere Alverniensis Concilii revocavit.

3 Atamen quoniam usque ad Campaniam idem Episcopus jam venerat, Reginam U. adire eidem Episcopo visum est congruum. Illa quidem tunc temporis *Burgis* erat, & à S. *Facundo* usque Burgis via satis periculosa, & prædonum manibus plena habebatur: per aliquantum itaque temporis

*
D. C.

*
Obiit
29.
Jan.
1119.

Anno
1119.

commoratus apud S. Facundum, assumpta manu comprovincialium militum venit usque *Palentiam*, ibidem ferme per mensem moratus, conductu *Palentini* Episcopi atque militum *Reginæ Burgis* pervenit, & à *Regina* honorifice susceptus est. Eodem tempore *Guterrus Fredenandides* Comitem *Petrum Gundisalvidem* * ceperat, & in *Castello Masselliæ* eum captum tenebat. Comes iste P. ut rumor ajebat, firmissima amoris catena U, *Reginæ* obsequi solitus erat, & ab eà *Castellam*, & non modicam partem *Campaniæ* tenebat: ob hoc ejus captio mœrorem atque tristitiam *Reginæ* generaverat. De cetero cum diutius *Burgis* moraremur, ecce *B. Prior Carrionensis*, quem ut supra dixi ad *Papam Gelasium* vice nostro misimus, advenit, referens dissolutionem *Papæ Gelasii*. Retulit etiam nobis quomodo *Guido Vienensis* Archiepiscopus frater *Comitis Raymundi* electus & consecratus fuisset in *Romanum Pontificem*.

*
DeLara.

Electio & consecratio Calixti Papæ. Cap. 9.

Defuncto enim *Papa Gelasio*, & ejus corpore in *Cluniacum* delato, comprovinciales Episcopi ad exhibendum obsequium ejus exequiis illo convenerunt. Cumque *Romanæ Ecclesiæ* Cardinales qui aderant, una cum Episcopis *Romanæ Curia Ostiensi*, & *Portuensi*, & cum compluribus *Romani populi*, quem sibi in *Romanum Pontificem* eligerent plenius pertractarent, advenit prædictus *Vienensis Ecclesiæ Archiepiscopus*, & hunc aut *Pontium Cluniacensem Abbatem*, filium *Merguliensis Comitissæ*, in *Romanum Pontificem* eligi *Papa Gelasius* adhuc vivens, jam tamen in confinio mortis positus, *Clero ac Populo Romano* prædixerat. Iste quidem *Archiepiscopus* regio ortus genere, prudentia, humilitate, castitate, ceterumque morum honestate erat perspicuus: adversum quoque *Teutonicorum Imperatorem* consanguineum suum tempore *Papæ Paschalis*, atque *Gelasii* ad tuenda *S. Ecclesiæ jura*

im-

immobilis permanserat. Papæ etiam Paschali dudum, quoniam prædicto Teutonicorum tyranno assentabatur; eumque utpote sacrilegii reum non excommunicaverat, cum Galliarum Episcopis in faciem restittit: & nisi prout justitia dictabat anathematis gladio Imperatorem tandem percussisset, in eundem Papam Paschalem ipse Archiepiscopus & Romanæ Ecclesiæ legatus adhibitis sibi Galliarum Episcopis exerto justitiæ gladio gravius insurgeret: proinde Cardinalibus Episcopis atque aliis visum est, hunc Viennensem Archiepiscopum idoneum Romanæ Ecclesiæ præesse, & eam à tot tantisque procellis confluentibus Deo auctore tueri, atque custoditis justitiæ terminis, illum nec adversis frangi, nec prosperis extolli. Verum enimvero quoniam innumero equitatu Principum Burgundiæ scilicet contribulum suorum circumvallatus erat, necesse fuit ut equitatu suo ignorante in Romanum Pontificem eligeretur. Cardinales itaque Romanæ Ecclesiæ, Episcopi, ceterique Romani qui aderant, eum à comitatu suo semoventes, panicisque alloquentes licet renitentem, licet indignum se vociferantem, unanimiter in Papam eligunt. (1) Quod cum contribulibus atque militibus suis qui cum illo Cluniacum venerant, compertum fuisse, armata manu impetu facto irruunt, fractis januis ad locum ubi hæc semotim agebantur veniunt, & eum violentia abstrahunt, pluviale, stollam, & ceteras Romani Pontificis vestes quibus indutus erat frustatim dissecant, dicentes, proh pudor! Ut quid Romani Pastorem & Dominum nostrum nobis auferre & non solum Viennensem Ecclesiam, verum etiam totam Burgundiam, atque Franciam tanto patròno privare moliantur? Eligant sibi alium quem velint in Romanum Pontificem, nos nostrum Pontificem eis non damus: alioquin si sciant, caveant sibi. Equidem ut verum fatear, in eà die pene Cluniaci claustra Romano sanguine maduere. Tandem tran-

(1)
Die 1.
Febr.
1119.

Anno
1119.

sacta turba, sedatisquē Archiepiscōpo suo vindicato Allobrogibus, Cardinales, & ceteri qui paulo ante aciem gladii fugientes latitaverant, ad Ecclesiam B. Petri conveniunt, & quid super his acturi sunt consulunt. Post hæc, accepto consilio, omnes illius nefandæ violentiæ actores, nisi satisfaciunt, à liminibus S. Ecclesiæ remouent. Quod cum audissent Allobroges jam defervescente ira, jam violentiæ reos se agnoscentes tamquam inviti & coacti ad satisfactionem eadem die redeunt. Reddunt quod abstulerant, laudant quod prius omnimodo abdicaverant: Romani cum gaudio recipiunt Pontificem suum, & eum in Papam consecrant, vocantes nomen ejus *Calixtum*. Postea Portuensis Episcopus cum quibusdam Romam mittitur, ut Papæ Gelasii obitum nuntiet, & Catholicis Romanæ Ecclesiæ fratribus Calixti Papæ electionem atque consecrationem notificet. Quod ut innotuit & Clero Populo Romano admodum eis perplacuit laudantes, atque confirmantes quod fratres sui tam utiliter Romanæ Ecclesiæ providerant, & tam idoneum Postorem sibi prælegerant. Postquam hæc atque hujusmodi prædictus Prior Carrionensis nobis enucleavit (ipse namque dissolutioni Papæ Gelasii, & electioni Papæ Calixti interfuerat) prædictus Episcopus S. Jacobi quamquam ut prædiximus ad sublimationem Ecclesiæ suæ satis anhelaret, multo magis audita electione atque consecratione Calixti Papæ ad id aspiravit. Quippe inter prædictum Viennæ Archiepiscopum & hunc Ecclesiæ S. Jacobi Episcopum magnæ dilectionis connexio à præteritis fuerat, tum quia olim ambo simul Romam adierant, & invicem B. Petri Apostoli dogma adimpleverant, *unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes*, tum quia frater suus Comes Raymundus, quem nimium dilexerat, in Ecclesia B. Jacobi sepultus est: tum quia nepotem suum filium Comitis Raymundi Regem A.

in Ecclesia B. Jacobi prædictus Episcopus baptizaverat, & in Regem unxerat: his atque alijs de causis Papa Calixtus Ecclesiam B. Jacobi Apostoli ejusdemque loci Episcopum paterno dilectionis affectu amplectebatur, & si locus aut tempus concederet, eam sublimare intendebat. Eodem tempore nobis adhuc Burgis morantibus Allobrox quidam vir potens nomine Robertus cognomine Franciscus leuir Papæ Calixti causa orationis Ecclesiam B. Jacobi adibat, per quem Papa Calixtus prædicto Compostellanæ Ecclesiæ Episcopo hujusmodi literas misit.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. benedict. Hunc virum nobilem & familiarem nostrum, pro quibusdam negotiis ad te direximus, quem rogamus, ut honeste suscipias, & his quæ tibi ex parte nostra dixerit fiducialiter acquiescas. Per ipsum etiam si Romanæ Ecclesiæ consilio, vel auxilio indiges, nobis significare procures, quia nos te sicut filium in Christo charissimum & juvare, & fovere in quantum permiserit Dominus parati sumus. Dat. apud oppidum Cris- tam VI. non. Martii. (Anno 1119.)

Quod ad Papam Calixtum Girardus missus est. Cap. 10.

Visis Papæ Calixti literis prædictus S. Jacobi Episcopus quanto gaudio gavissus fuerit, quantoque desiderio ad salutandum Papam Calixtum per nuntium suum anhelaverit, sequentia indicant: accepto namque consilio cum Regina Episcopus, quem ex suis Clericis qui cum eo erant mitteret, tractavit. Verum quoniam tam difficile, tamque periculosum, erat per Regnum Regis Aragonensis, immo per medium Scyllæ, atque Caribdis transire, quem illo iturum Episcopus & Regina destinaverant; ut illuc ire vellet aut auderet apud eum multis precibus vix impetrare valere. Denique Episcopo

Anno
1119.

nostro reverso cum Regina *Palentiam*, & dehinc ad S. Facundum, ut ego *Girardus*, de quo prius prædestinatum fuerat; ad Papam Calixtum proficiscerer, penitus sancitum est. Et quidem ego præcipue amore B. Jacobi, & nostri Episcopi hortamine tam periculosum quid & tam arduum audaciter aggressus sum. Commisimus autem pecuniam huic negotio necessariam, scilicet arcam auream novem marcharum, centum morabitanos, CC. & XI. solidos Pictavienses, sexaginta solidos Mediolanensis monetæ, XX. solidos de Tolosanis, & cetera, Bernardo Carrionensis Ecclesiæ Sacristæ ad transalpinandum. Ego autem commissis equitaturis meis prædicto leuiro Papæ Calixti, qui jam à S. Jacobo redibat à S. Facundo rediens Palentiam, & cum Regina ad rem pertinentia loquutus, per devia viam aggredior paupertino latens habitu, assumpta via cum duobus peregrinis laboris atque consilii complicibus. Post hæc venimus ad *S. Dominicum*, & ab hinc per ardua montium, per concava vallium, præter præruptas rupes *Caratiæ*, iter agentes, & per valles *Angulanæ* transeuntes *Citragonium* publicæ viæ reddimur. Deinde die latitando, & nocte transcurrendo evasimus, & per portus sidereos transalpinavimus. Quantum vero corporis mei laborem, quantumque animi mei anxietatem in hac Caribdis evasione passus fuerim, cum recordor, vivit Dominus & vivit anima mea, intra memetipsum totus contremisco, & contremiscens exhorresco: absit ut stylo percurram ea quæ mens mea pro laboris quantitate & anxietate ad memoriam vix audet revocare. Tandem veniens *Morlanum*, Bernardum prædictum Sacristam cum Stephano Cluniacensi Camerario ibidem diutius præstolatus sum. Ipsi enim, licet Cluniacenses Monachi, per Regnum Aragonensis tyranni transire metuebant. Tanta inhumanitas in Aragonensibus prædonibus versabatur! Cum prædicti Monachi moræ nimis indulgerent, arrepto itinere Calixtum Papam cum Episcopo Ma-

galonensi : quem apud *Montem Pesulanum* inveni , adeo. Ille quidem ab Alvernia , ubi cum Uvilielmo Duce Aquitaniæ colloquium habuerat , per montana quæ sunt inter *Podium* & *Nemausum* remeabat. Quem cum ex parte Episcopi S. Jacobi & Reginæ U. & nepotis sui Regis Ildefonsi salutassem , uniuscujusque esse ipsi audire sitienti , diligenter explicui. De nepote autem suo quoniam hunc propemodum diligebat , qualiter se haberet , an adhuc cepisset *Alcala* , quod olim obsederat & jam ceperat , ei propensius præcrutanti sufficienter responsum est. Inter cetera Ecclesiæ B. Jacobi & ejus Episcopi frequentius memoria habita est. Quid plura ? Quantum potui de sublimatione Ecclesiæ nostræ & Episcopi nostri cum Papa Calixto sæpius pertractavi , Romani etiam Cardinales , scilicet *Boso* & *Deusdedit* , prout poterant mihi opitulabantur. Diligebant enim Ecclesiam B. Jacobi & ejus Pastorem cum ovibus suis : ceterum petitioni nostræ valde oberat , quod Papa Calixtus erat adhuc quasi novitius , & licet diversis de causis Ecclesiam B. Jacobi sublimare & decorare cuperet , absente tamen propria persona Episcopi nostri , absentibus comprovincialibus Episcopis Archiepiscopatum de loco ad locum trasferre non præsumebat. Protelavit tamen petitioni nostræ responsionem usque ad Concilium quod K. Julii *Tolosæ* celebraturus erat. Iterum obviabat petitioni nostræ quod inter Papam Calixtum & Pontium Cluniacensem Abbatem , in quo negotii Ecclesiæ nostræ summa partim sita erat , non nimis firma amicitia habebatur. Ideo Papa petitionibus prædicti Abbatis in pluribus nequiquam condescendebat. Interea Monachus quidam Hispanus natione , Burgundio nomine , missus à Bernardo Toletano Archiepiscopo & S. R. E. Legato , venit ad Dominum Papam qui literas à Rege Ildefonso nepote Domini Papæ se habere ajebat. Porro Toletanus Archiepiscopus literas illas sub

Anno
1119.

persona pueri Regis A. fieri jusserat, & in his multa in Ecclesiam S. Jacobi, multa in ejus Episcopum conquerebatur: simulata namque ratione Rex puer Papæ patruo suo conquerebatur dicens, se puerum patre atque tutore carentem per Episcopum S. Jacobi Hispaniæ Regnum amittere, & eum in quibuscumque poterat sibi adversari: nisi igitur Dominus Papa utpote patruus suus, utpote patronus & protutor suus, ei auxilii manum misericorditer porrigeret, citius à Regni culmine per Episcopum S. Jacobi decideret: adiciens etiam cetera quæ silentio præterire utilius credo. Visis his literis quanto mœrore usque in quartum diem Papa secum fuerit, quantas lacrymas nepotis sui pietate compunctus effuderit, modo referre non est hujus negotii. Hæ autem literæ nulli nisi præcordialissimis Papæ ostendebantur. Quas cum quadam die Abbas Cluniacensis ad videndum forte sibi retinisset, ostendit etiam eas & mihi. In quibus quid animi erga Ecclesiam B. Jacobi, & erga ejus Episcopum Toletanus Archiepiscopus haberet satis comperi, & earum quoque intellectum consociis meis & coadjutoribus, scilicet P. Anayade, A. Didacide qui Hierosolymis redeuntes apud S. Egidium in Curia Domini Papæ me invenerant, enarravi.

Responsio Calixti Papæ de Archiepiscopatu. Cap. II.

* Die 6. Junii 1119. Celebrato denique *Tolosæ* Concilio, * nobisque cum Abbate Cluniacensi, & cum Episcopo Lascurrensi insistentibus, ut quidnam animi Dominus Papa circa petitionis nostræ intentionem haberet, nobis enuclearet, ab eo tandem audivimus: Romana Ecclesia, filii in Christo charissimi, multis distractionibus fatigata, multisque adversitatibus olim concussa est. Cui auctore Deo in adversis me, licet indignum, præesse & ejus oppressionibus sub-

ve-

venire propemodum tripudio. Meminerit autem prudentia vestra Episcopum S. Jacobi Dominum vestrum ex parte nostra rogare & admonere, ut facultatibus suis quibus Deo gratias & B. Jacobo satis abundat, Romanam Ecclesiam adjuvare procuret. Rogamus & eum, ut nepotem nostrum Regem Ildefonsum, sicut ab ejus rudimentis incepit, viriliter atque constanter adjuvet, & Regnum Gal-læciæ quod avus suus Rex Adefonsus apud *Legionensem* Civitatem me & Dño. vestro præsentate ei attribuit, sal-tim deinceps ei vendicet: quod si libera fronte eum ad-juverit, & nos libera fronte petitionibus ejus condescen-demus. Sed, ut nobis relatum est, quantum potest adver-satur illi. Quod si ita est, & nobis & amicis nostris in eum odium generatur. Olim siquidem Ecclesiam B. Jacobi & prædictum ejus Episcopum paterno dilectionis affec-tu amplexatus sum. Igitur ut pristinus amor inter nos ampli-us vires habeat, prædicto nepoti nostro, utpote pater & protutor ejus auxilii vires præbeât. Petitioni autem ejus, scilicet ut Archiepiscopatum Bracaren-sis Ecclesiæ B. Jacobo conferremus, impræsentiarum nullatenus condescendere possumus: absente enim ejus persona, absentibus com-provincialibus Episcopis, tanta res nequaquam fieri potest. Ceterum si Tolosano Concilio interfuisset, huic ejus petitioni satisfacissemus. Itaque si Ecclesiam B. Jacobi sublimari desiderat, admonete eum, ut ad nos venire festinet: proinde ut desiderium ejus perfectius compleatur, Concilio quod in festivitate B. Lucæ Evangelistæ *Remis* celebrare deliberavimus, interesse maturet.

2 Hæc atque alia postquam Papa Calixtus nobis aperuit, ne eo insalutato reverteremur, viginti uncias auri, ei attribuimus, arcam vero auream cum prædictis morabitanis, & cetera, Cluniacensi Abbati ad reservandum commenda-vimus. Post hæc reversi sumus acceptis à Papa Calixto hujusmodi literis.

In-

Invitatio Episcopi ad Remense Concilium. Cap. 12.

3 **C**alixtus Episcopus servas serv. Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ante susceptum Apostolicæ Sedis ministerium fraterna te charitate dileximus: nunc divina dispositione in ejusdem regimine constituti, tanto amplius te diligere volumus, quanto plenius id facere commissa nobis administratio persuadet. Quamobrem fraternitatem tuam literis præsentibus visitantes, rogavimus atque monemus, ut secundum concessam tibi à Domino facultatem matrem tuam Romanam Ecclesiam studeas adjuvare. Nos enim & te & Ecclesiam tuam, in quantum permiserit Dominus, honore debito volumus honorare. Rogamus etiam pro Rege nepote nostro, ut eum pro dilectione nostra ita viriliter & constanter adjuves & substentes, quatenus te nos libentius in tuis possimus petitionibus exaudire. Quæ minus literis continentur, filiis suis & fidelibus utrinque Petro, Girardo & A. plenius referenda commisimus. Concilio quod præstante Deo Remis in festivitate B. Lucæ celebrare disposuimus fraternitatem tuam interesse mandamus, si quo modo fieri possit. Quod si præpeditione canonica fueris præpeditus, priusquam montes transeamus nostro te conspectui repræsentes. Datis Tolosæ II. idus Julii. (Anno 1119.)

De Apparatu Episcopi ad Remense Concilium.

2 **P**ostquam Episcopus una cum Canonicis Ecclesiæ B. Jacobi has Papæ Calixti literas vidit, cum quibusdam Canonicorum suorum ad eum ire destinavit: nimirum ad sublimationem Ecclesiæ suæ propensius anhelabat. Sed quoniam per medias acies Hispaniæ prædonum, per municipia tyrannorum, per Aragonensis Regis Regnum transire non era ei oport-

portunum, quamquam Dominus Papa per Lascurrensem Episcopum & per alios nuntios, Aragonensi tyranno imperasset prædicto S. Jacobi Episcopo per Regnum suum transeundi licentiam dare, navigio in Galliam proficisci visum est sibi congruum. Duas itaque naves, quas vulgus Galeas vocat, viæ fecit præparari. Præparantur naves, præparamur & nos ad capessendam viam. Tantum autem negotium inconsulta Regina fieri non decebat. Mittuntur ergo ad eam duo Canonici nostri, scil. P. Gundesindides Cardinalis, & P. Judex, qui iter Episcopi ad Papam ei dicerent, & quibus honorem Ecclesiæ B. Jacobi & ejus Castella Episcopus commendat, eidem consilium suum communicent. Quidam Canonici nostri ne Episcopus hoc iter aggrediretur dissuadebant. Regina quoque postquam itineris audivit apparatus, considerans, totam fere Gallæciam per absentiam Episcopi S. Jacobi desolari, & absente tali pacis tutore atque patrono Gallæciam truculentæ rabiei morsibus dilaniari, prædictum Episcopum prædictum iter aggredi penitus dissuasit atque prohibuit. Quidam etiam instillaverant Reginæ quod prædictus Episcopus Galliarum partes idcirco adire volebat, quatenus Hispaniæ Regnum Regi A. filio Reginæ adductis secum ejusdem Regis contribulibus liberum conferre moliretur: quod Regina propemodum metuebat. Hæc dissuasio atque prohibitio Episcopo & compluribus Ecclesiæ nostræ Canonicis valde molesta fuit. Præterea XX. naves Sarracenorum quæ captivatum & trucidatum Christianos venerant, tunc temporis Provinciæ B. Jacobi applicaverant. Qui à flumine Dorio usque ad Uliam, & ab Uliam usque ad Asturias, & ultra usquequaque Oceani maris litora depopulantes, Christianos hos interficiebant, alios captivabant, maris confinia circumquaque, utpote Domini maris, pro suis habebant. Tandem Episcopus noster dissuasum Reginæ & quorundam nostrorum Canonice, metuendo etiam ne in manus Ismaelitarum incideret, ab itinere quod se fac-

Anno
1119.

turum in Galliam prædestinaverat, pedem retraxit.
 3 Verum enimvero vocationem Calixti Papæ ad Remense Concilium, & ejus promissa spernere, aut irrita fieri, nullatenus oportebat. Quispiam autem Canonicorum Ecclesiæ B. Jacobi, quem fama quancumque nominis celebrem fecisset, per fauces hiantium, per medium Hispaniæ Caribdis transire nullo modo præsumebat. Forte tunc temporis Hugo Portugalensis Episcopus, qui Ecclesiæ B. Jacobi olim fuerat Archidiaconus, Compostellam venerat, & cum Episcopo nostro Ecclesiæ nostræ negotia assidue tractabat. Hic cum Calixti Papæ prædictas literas vidisset, & Episcopi nostri intentionem Remense Concilium adeundi cassatam comperisset, quadam animi audacia excitatus, & ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi anhelans, per medios classes prædonum ad Papam se iturum spondet intrepidus. Prius tamen quoniam Bracarensis Ecclesiæ Archiepiscopatus absente persona Episcopi nostri qui petebat, absentibus comprovincialibus Episcopis qui concederent, nullatenus acquiri poterat; quatenus Emeritanæ Ecclesiæ Metropolim aut aliam Ecclesiasticam dignitatem ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi adipisci anhelaret, cum prædicto Ecclesiæ nostræ Episcopo & cum quibusdam Canonicorum consultum atque sancitum est. Qualiter itaque prædictus Portugalensis Episcopus per Regnum Aragonensis tyranni paupertino latens habitu transierit, & quid deinceps egerit, sequens pagina Deo juvante indicabit.

Quod Portugalensis Episcopus ad Papam Calixtum missus est. Cap. 13.

Prædictus itaque Portugalensis Episcopus tantum laborem, tamtamque corporis sui abjectionem minime refutans, pannosis atque villisimis indumentis indutus,
 iter

iter ad Papam Calixtum aggreditur. Habebat autem socium itineris atque negotii A. Petridem, Ecclesiæ B. Jacobi Canonicum, quem prædictus Compostellanus Episcopus illi adhibuerat. Ceterum Portugalensis Episcopus, utpote vir cauti & sciti consilii, præire atque citius accelerare cum duobus clientibus suis audacter præsumpsit; nunc eques, nunc pedes, per civitates & per Municipia præteribat: nunc cæcus, nunc claudus, nunc facie quasi paralysi detorsa, nunc aliis modis prout sibi operæ præterium videbatur alternatus, inimicorum suorum intuitus fallebat. Videbant eum tam amici quam inimici ejus, & non agnoscebant, reputantes eum pauperem & mendicum & obprobriosum. O felicem hominem! Quem B. Jacobus Apostolus sic protegebat, ut ab inimicis suis videretur, & ab eis non agnosceretur, per medios hostes & per nefandissimos prædones transibat, & nullus ei quidquam oberat. Prædictus autem A. cum venisset *Burgis* captus atque ibidem renatus est, ablatis quæ secum ferebat. Porro Portugalensis Episcopus jam perendie (1) præterierat bona fortuna, cum ipsi latenter præpararentur insidiæ. Etenim ut compertum est illum *Burgis* jam præteruisse, his qui ad ejus captionein anhelabant valde molestum fuit.

Post hæc idem Episcopus veniens *Gronium* (2) inter alios latitans peregrinos apud quemdam burgensem hospitatus est: qui attentius intuens eum, quippe in Archidiaconio & in Episcopio illum noverat, & ei sæpius famulatus fuerat, vocavit eum in partem remotiorem, & ait illi: Quis enim es latitans sub veste pannosa? Numquid tu es H. Portugalensis Episcopus? Cumque se Episcopum esse

(1) Perendie hic non post cras, sed præterita jam die significat.

(2) Supra etiam *Gronium* legimus cap. 6. inter *Najeram* & *Stellam*: ibi hodie *Logroño*.

Anno
1119.

se abdicaret, & alium se esse simularet, ait illi burgensis: Agnosco te pater Episcopo, non enim facies dissimulata, nec vestis pauperrima potest te mihi alium facere. Olim quidem novi atque dilexi te, utpote tam probum tamque honestum Episcopum, modo quoque dilectionis tuæ mancipio ne timeas. Confitere mihi causam tui itineris. Cur enim paupertino lateas habitu? Videlicet ut quasi mendicus pertranseas mihi liquido patet; metuis metuenda, & non immerito alium te simulas: noster enim Rex Aragonensis interdixit omnibus Ecclesiæ B. Jacobi Clericis transitum per Regnum suum, & interminatus est janitoribus suis, ne quis illorum hac transierit. Tu vero B. Jacobi Apostoli confissus suffragiis accepto à me consilio prospere Deo juvante pertransibis. Cumque hæc & alia prædictus burgensis Portugalensi Episcopo narrasset, videns Episcopus se deprehensum, & paupertatis atque peregrinationis suæ illi patuisse figmentum, respondit: Ego quidem H. Portugalensis Episcopus, olim si bene memineris tuus intimus & præcordialis fui amicus: verum quoniam probatio dilectionis est exhibitio operis, quod hætenus dilectio mea tibi parcius profuit, amodo vita comite abundantius supplebit: & quoniam te in commissis fidelissimum dudum expertus sum; itineris mei secreta bona fide tibi aperire non hæsitabo. Ades; Deo juvante Papam Calixtum, missus à Compostellano Episcopo causa Ecclesiam B. Jacobi sublimandi, videlicet ut Bracharensis, vel Emeritana Metropolis in Ecclesiam B. Jacobi transferatur. Præterea Papæ Calixto supplicabo pro Sede mea Portugalensi Ecclesia, cui Bracarensis & Colimbriensis Episcopi propriæ dioceseos Parochias auferunt, ut dictante justitia de Parochiis injuste sibi ablatis reintegretur. De cetero vivit Dominus & vivit anima mea, quoniam neque à Regina U. neque à filio suo Rege A. neque ab Infantisa Portugaliæ missus proficiscor

in Franciam aut Burgundiam : hoc enim pertimescit Rex vester Aragonensis, & hac de causa interdixit Clericis S. Jacobi transitum per Regnum suum. Veretur namque ne exercitus Francorum in Regnum suum veniat, & vendiceret sibi Regni principatum.

3 Hæc autem utque hujusmodi Episcopo atque burgensi invicem clanculo referentibus, Episcopus magna animi perspicacitate suffragatus marcam argenti, quam secum habebat, dat amico atque hospiti suo, accipiens ab eo fidem, ne cui quidquam de via sua aut de negotio suo pro-palet. Deinde accepto ab eodem consilio, lætus & tamen adhuc pavidus discedit, ac veluti columba manibus accipitris labefacta, rapidissimo, sed tamen timidissimo volatu, secât aera; sic Episcopus per Regnum Aragonensis tyranni, immo per medium Caribdis gressu festino transcurrit. Postquam autem venit *Morlanum*, sicut qui naufragium evadit, per biduum sese ibi refocillavit. Verum illa refocillatio penè fuit illi disturbatio: cum enim jam abiisset, ecce in crastino Aragonenses persecutores qui audierant Portugalensem Episcopum absque licentia Regis Aragonensis per Regnum ejus transire, requirebant eum ut caperent. Sed qui liberavit Daniele[m] de lacu leonum, & tres pueros de camino ignis, ipse eripuit Portugalensem Episcopum de manibus Aragonensium persecutorum. Postea Portugalensis Episcopus venit usque ad *Cluniacum*, & invenit ibi Papam Calixtum: tradidit ei literas prædicti Compostellani Episcopi, & quæ necessaria fuere ut adderentur, palam ac secreto insuper addidit. Prædicto etiam Cluniacensi Abbati literas & intersignia quæ necessaria erant contulit. Sane necesse erat ut Abbas Cluniacensis Hugonem Portugalensem Episcopum sciret esse nuntium Episcopi S. Jacobi, ut pecuniam, quam sibi reservandam commiseramus, ei attribueret. Quod ita factum est.

Anno
1119.*De Schismate & reconciliatione Calixti Papæ , & Cluniacensis Abbatis. Cap. 14.*

Inter Calixtum Papam & P. * Cluniacensem Abbatem olim quasi simulata dilectionis species fuerat. Electo namque & consecrato Guidone Vienensi Archiepiscopo , & Cluniaci in Papam Calixtum ceteris tam Romanis , quam Allobrogibus , quam Aquitanis Clericis ac laicis qui interfuerant , electionem & consecrationem ejus approbantibus , prædictus Abbas Cluniacensis electionem aut consecrationem ejus nec laudare , nec reprobare voluit : sed ait præcurrant Nuntii Romam , qui fratribus nostris in Christo dissolutionem Papæ Gelasii notificent : notum quoque faciant illis quid de confratre nostro Vienensi Archiepiscopo à Romanis Cardinalibus , ab Episcopis , à Clericis , etiam à laicis Cluniaci factum fuerit. Quod si Clerus , & Populus Romanus illius electionem atque consecrationem laudaverint , post illos nostra interest laudare , & eorum ditioni obedire. Hanc Cluniacensis Abbatis sententiam plures Galliarum Episcopi collaudabant. Postquam itaque Clerus ac Populus Romanus Calixti Papæ electionem atque consecrationem conlaudaverunt , & Mauritium , scilicet Teutonici tyranni idolum execrati sunt , Abbas Cluniacensis & ceteri Episcopi aut Abbates Galliarum Calixtum Papam , utpote ad Apostolici culminis dignitatem juste promotum , venerati sunt. Ea propter tamen Papa Calixtus prædictum Cluniacensem Abbatem usque ad id temporis neutiquam sibi præcordialissimum habuerat , neque ejus petitionibus quandoque assensum præbuerat. Quid enim memorem controversiam super *Merguliensi* Ecclesia inter Cluniacensem Abbatem & Episcopum *Magalonensem* , & Calixtum Papam Magalonensis Episcopi parti propensius faventem?

Quid-
* Pontius vocatur *suprad.* cap. 9.

Quidve memorem cimiterium Metropolitanæ *Auxensi* Ecclesiæ S. Mariæ à Papa Calixto concessum, & Privilegiorum auctoritate in posterum sancitum, quod antiquitus fuerat S. Aurentii Cluniacensis Monasterii? Ut in his, & sic in pluribus aliis.

2 Postquam autem Calixtus Papa secundo anno sui Pontificatus venit Cluniacum, honorificentissime ab ipso Abbate & à Cluniacensi Conventu susceptus est: & Nativitatem Domini solemniter, usque ad Epiphaniam Domini ibi commorans, celebravit. Die vero Epiphaniæ Domini Calixtus Papa venit in Capitulum præsentem Abbatem cum tanta tamque gloriosa caterva Monachorum. Tunc magna caritatis gratia compunctus prostravit se humi cum lacrymis coram Abbate & Cluniacensi Conventu: prostraverunt namque se Abbas & Monachi misericorditer Papæ supplicantes, ut surgeret: denique erexit se Papa, erexit se quoque Abbas cum Monachis: tunc Papa manu silentium indicens ait: *Fratres, atque filii in Christo charissimi, ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Bonum est atque salutare in una charitatis gratia nos cohabitare: bonum est nos utpote diversa membra uni capiti, scilicet Christo, subservire, & uno corde & una anima unum corpus esse in Christo: sicut enim ait B. Jacobus Apostolus: Ubi fuerit zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus pravum. Simus autem, sicut ait B. Petrus Apostolus, non vacui, nec sine fructu in Domini nostri Jesu Christi cognitione. Sed habeamus patientiam, in patientiam vero pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore vero fraternitatis Charitatem. Et B. Joannes Apostolus: Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Dominum, diligat & fratrem suum. Hæc propterea fratres dixerim, quoniam circa vos per aliquantum temporis dilectionis gratiam ad plenum non exhibui, nec in quibusdam prout oportuit vobis satisfeci. Demum expertus indefessæ chari-*

Anno
1120.

ritatis obsequia à vobis S. Romanæ Ecclesiæ ex summa dilectione plenius impendi, & omnibus Christi fidelibus charitatis viscera à vobis exhiberi, tripudio charitatis vestræ me participem fieri: desidero me confratrem & commilitonem vestrum haberi: video enim quia charitatis vestræ excellentia totum fere mundum subjugavit. Si quid minus diligendo vos usquemodo circa partem vestram deliqui, pœniteat modo. Abbatem Cluniacensem præcordialissimum meum, Monachos Cluniacenses familiarissimos meos fore propemodum volo: majora negotia Romanæ Ecclesiæ quæ his in partibus definienda fuerint, consilio vestro præcipue definiantur, persona mea arbitrio & consilio vestro suppeditetur. Hæc atque alia hujusmodi coram Abbate & coram Cluniacensi Conventu Calixtus Papa referens, in manu Abbatis totiusque Conventus sese posuit, & orationum atque beneficiorum Cluniacensis Conventus confratrem & participem se fieri expostulavit. Recipitur Calixtus Papa in consortium & in participium orationum & beneficiorum Cluniacensis Monasterii: fit igitur inter Calixtum Papam & P. Cluniacensem Abbatem, atque Cluniacensem Conventum tanta dilectionis unitio, tanta charitatis connexio, ut eis fieret cor unum, & anima una. Enimvero ut verum fatear, omnes Galliarum Ecclesias sanctitate ac charitate Cluniacense præcellit atque supereminet Monasterium. Ea propter Calixto Papæ operæ pretium erat Cluniacense Monasterium esse sibi præcordialissimum, utpote cameram & assedam suam, nempe ad confundendum matris Romanæ Ecclesiæ incestatorem, scilicet Burdinum Teutonici tyranni Idolum; ad refrænandam ejusdem tyranni tyrannidem, Abbas Cluniacensis cum Cluniacensis Monasterii Conventu Romanæ Ecclesiæ utilis & necessarius erat, necnon ad confirmandum S. Ecclesiæ statutum, & ad extirpandum pestiferæ hæreseos simulacrum.

De impetratione Archiepiscopatus. Cap. 15. de

Hoc dilectionis charitatisque mutæ fœdus inter Calixtum Papam & P. Cluniacensem Abbatem ut vidit Portugalensis Episcopus, magno gaudio gavisus est. Quippe in Abbate Cluniacensi spes atque anchora negotii sui sita erat, cujus petitioni, immo & consilio Calixtum Papam modo facile satisfacturum animadvertibat. Venit ergo ad prædictum Abbatem, & ait illi: Nunc, nunc, reverendissime Pater, tempus est Ecclesiam B. Jacobi sublimandi; dum Papa Calixtus in manibus vestris est. Pulsentur aures illius precibus: dum tempus habemus, maturemus. Beatus namque Jacobus impetravit pro nobis. Nimirum priusquam inter Papam & Abbatem fieret tanta dilectionis connexio, Portugalensis Episcopus de Archiepiscopatu Compostellanæ Ecclesiæ conferendo mutire vix præsumeret. Quippe antequam in Curiam Papæ venisset, Romani tam Cardinales, quam ceteri, adventum prædicti Compostellani Episcopi nimio præstolabantur desiderio, utpote magna & innumera ab eo munera accepturi. Postquam autem venit Portugalensis, referens Episcopum S. Jacobi ad Calixtum Papam impræsentiarum nullatenus venire posse, tum quoniam Aragonensis tyrannus per Regnum suum transiendi minime ei licentiam concedebat, tum quia XX. naves piratarum Ismaelitarum mare Oceanum tenebant obsessum; Romani prætaxata spē cassari moleste tulerunt. Aiebant enim, Compostellanus Episcopus divitiarum atque honoris culmine pollens Romanam floci pendit Curiam. Cum enim tantum quid, videlicet Archiepiscopatum, in Ecclesiam suam transferri expostulet à Dño. Papa, & invitatus ut ejus petitioni satisfaceret, Remensi Concilio interesse noluit: præterea nec puppe per undas, nec pede per terras ad Papam se posse venire delegavit: quinimo per Portugalensem Episcopum nuntium

Anno
1120.

tium suum Bracarensem Archiepiscopatum absente persona sua, absentibus Comprovincialibus Episcopis, absque Regio consensu in Compostellam transferri efflagitat Ecclesiam, quod vix magna humilitate, magnoque impetrare valeret obsequio. Ipse quoque Calixtus Papa à pristini gradu amoris, quem circa Episcopum S. Jacobi habuerat, aliquantisper declinabat.

Verum enimvero dilectionis fœdus inter eum & Cluniacensem Abbatem factum, causam nostram secundavit, & Ecclesiæ nostræ utilitatis fructum generavit. Etenim Abbas Cluniacensis audita Portugalensis Episcopi ratione Calixtum Papam adiit, & ait illi: Precor atque supplico, Sanctissime Pater, majestati tuæ, ut Ecclesiam B. Jacobi Apostoli sublimare, ejusque Episcopi amicissimi tui justo digneris condescendere desiderio. Quod prædecessores tui, scilicet, Paschalis, atque Gelasius implessent, nisi tempus vel locus defuisset: ipse Deo auctore, adimpleto. Ipse B. Jacobus petit tibi Metropolim suæ Ecclesiæ. Quod si nec precibus, nec consilio meo acquiescere digneris, saltem B. Jacobi acquiesce petitioni. Ad hæc uniuscujusque Apostoli Ecclesiæ ubicumque terrarum Ecclesiastica pollet atque gloriatur dignitate. Sola B. Jacobi Ecclesiæ in Occidentali latens plaga, Episcopio tantum contenta est. Ceteras etiam Comprovinciales Sedes hereditatis suæ fundo sitas, & ob hoc tantum sibi subditas, hereditatio jure, non aliqua Ecclesiastica præcellit dignitate. Quod si Bracarensis Ecclesiæ Metropolim in Compostellanam transferre Ecclesiam, vel Archiepiscopatum quem dudum tempore Teodemiri Regis Gothorum Lucensis habuit Ecclesiæ, prædictæ B. Jacobi Ecclesiæ conferre non sedet in conspectu tuo; saltem Emeritensis Ecclesiæ Metropolim, quæ Sarracenorum feritati depopulata christianæ fidei cultum amissit, Compostellanæ Ecclesiæ B. Jacobi in posterum donare, &

Apos-

Apostolicam Ecclesiam Archiepiscopatus dignitate sublimare digneris.

3. Postquam his atque aliis Abbas animum Papæ emolliuit, adhibito sibi Portugalensi Episcopo ad Cardinales convertitur, iis pollicitans, alios deprecans blanditiis, ut omnes unanimiter pro sublimatione Ecclesiæ B. Jacobi Calixto Papæ supplicent. Intererant Curiæ Papæ quidam Allobroges viri potentes atque nobiles contribules Papæ, scilicet Dux Burgundiæ Guido de Albione, & ceteri quam plures Ecclesiæ B. Jacobi confratres, qui B. Jacobum olim adierant, & seipsos ipsi Apostolo subjugaverant. Propterea Ecclesiam B. Jacobi usquequaque diligebant, & ejus Episcopum. Hi postquam de Metropoli ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi adipiscenda audire, omnes cum Abbate Cluniacensi & cum Episcopo Portugalensi ante pedes Papæ proni corruerunt, misericorditer Papam interpellantes, ut Ecclesiam B. Jacobi Emeritensi dignetur Archiepiscopatu decorare. Adiciunt quoque à pedibus ipsius Papæ se non evulsum iri, donec suæ petitioni condescendat. Quis tam ferreus qui Abbatibus Cluniacensis, Episcopi Portugalensis, tantorumque Burgundiæ Principum humi prostratorum, tam dignis precibus non acquiesceret? Ipsi quoque Cardinales obnixius Domino Papæ supplicantes orant, ut Emeritana Metropolis in Compostellanam transferretur Ecclesiam. Tunc Papa aperiens os suum dixit: Surgite Filii in Christo charissimi, surgite: magnum quidem est quod petitis, sed dignum est ut impetretis. Compostellana Ecclesia Metropolitana Emeritensis Ecclesiæ Deo auctore decorabitur dignitate. Quo audito surgit Abbas Cluniacensis, surgit Episcopus Portugalensis, surrexere & alii Burgundiæ Principes, osculato pede Papæ gaudentes, atque gratias agentes. Quotquot etiam erant in Curia illa, audito quod Calixtus Papa Ecclesiam B. Jacobi in Ar-

chiepiscopatum sublimaret, propemodum gavisi sunt.

De aliis Nuntiis & benedictione missa Dño. Papæ. Cap. 16.

Interea prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus P. Fulconidem, & A. Petridem ejusdem Ecclesiæ Canonicos misit ad Calixtum Papam, ut una cum Portugalensi Episcopo Ecclesiæ suæ tractarent negotia: moleste namque ferebat Portugalensem Episcopum quasi solum transalpinase: prædictus A. qui olim Burgis captus fuerat, à captione jam evasserat. Qui duo sub specie latentes peregrinorum per Aragonensis Regis Regnum nimia hiemis ingruente intemperie transeuntes, ad Curiam Papæ usque perveniunt, & inveniunt Portugalensem Episcopum lætum & hilarem, & voti sui fere jam compotem. Cum enim Papa Emeritanam Metropolim Compostellanæ Ecclesiæ jam concessisset, adhuc Portugalensis anhelabat quatenus prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus Legatione super Emeritensem & Bracarensem Provincias fungeretur. Ad supradictam Metropolim, & ad Legationem adipiscendam, prædicti nuntii cum Portugalensi Episcopo pro posse suo laboraverunt. Quibus impetratis, hi duo videlicet P. & A. ad Ecclesiam B. Jacobi quam citius remittuntur, nuntiantes Calixtum Papam Emeritensem Metropolim in Compostellanam Ecclesiam transtulisse, & Episcopo S. Jacobi Legationem vice sua super Emeritensem & Bracarensem Provincias commisisse. Quod ut Compostellano Episcopo Compostellanæque Ecclesiæ Canonicis innotuit, quanto gaudio tripudiaverint, stylus meus pernarrare non sufficit. Hoc autem non nisi majoribus atque valentioribus Canonicis notum fiebat. Quibus etiam ostensæ sunt literæ Cluniacensis Abbatis, & Portugalensis Episcopi, in quibus Episcopum S. Jacobi vocabant *Archiepiscopum*, & *S. Romanæ Ecclesiæ Legatum*: nempe Portugalensis Episcopus in Curia Papæ remanserat, & benedic-

tionem ab Ecclesia B. Jacobi Papæ & Cardinalibus mittendam præstolabatur. Et quidem prædictam Arcam auream cum centum morabitanis, & L. solidos Piæaviensibus, & alios C. morabitanos, quos secum tulerat in dativum jam habebat: ad complementum autem benedictionis CC. & LX. marcas argenti addi oportebat. Ea propter inito consilio ab Episcopo S. Jacobi & à supradictis ejus Canonicis, visum est eis ea de Thesauro S. Jacobi accipi. Paucis itaque admodum hujus consilii complicitibus mensa rotunda argentea, quæ vulgo intremissa vocabatur, quæ fuerat Almostani Regis Saracenorum continens XL. marcas argenti, Crux aurea, & Casula aurea, quæ Rex Ordonius dederat B. Jacobo, necnon Corona aurea ad complendum prædictæ benedictionis dativum confringuntur, ut transmittantur. Hæc omnia quoniam ad complendas CC. & LX. marcas argenti non sufficiebant, ipse Episcopus de proprio XL. addidit marcas argenti. Quomodo autem tot & tanta mitterentur, subtilissimo egebat ingenio. Tunc temporis Navis quædam Normanorum institorum quæ vento exagitata barbarorum Oceano Agarenorum oberraverat, Castellò Honesto applicuerat, & in Normaniam repedare properabat. Per hos institores prædictus S. Jacobi Episcopus supradictam pecuniam se missurum simulavit, videlicet sapienti usus consilio: gens namque Galliciana hujusmodi consiliorum secreta scire inhiat, & eorum perpauca sunt qui commissæ sibi fideliter retineant. Idcirco sciti fuit consilii, ut aliud eis specie tenus ostenderetur, & aliud fieret. Recedentibus denique Normanigenis fama sæpius ficti significatrix osseruit Episcopum prætaxatam pecuniam navigio transmisisse in Normaniam, & à Normania Cluniacum, sicque quorundam Concanonicorum nostrorum delusa est dolosa intentio, qui si rescivissent rem prout gesta fuit, utpote pleni rimarum, citius efflueret. Tandem compluribus Gallicianis accepta cruce Hierosolymam adeuntibus prædictus Episcopus vir perspicassimi ingenii,

Anno
1120.

prædictam pecuniam duobus articulis atque admodum versipellis, scilicet P. fratri arcario, & P. Joannide qui postea factus est noster Canonicus, ad deferendum commisit. Illi autem consilio & admonitione ipsius Episcopi sub specie pœnitentiæ alii X. auri uncias, alii VIII. alii VIII. alii V. & sic de ceteris sub fide distribuerunt. Quot cuique uncias auri ad deferendum commendaverunt, à tot eum pœnitentiæ annis solverunt. Papæ subtilissimi atque perspicacissimi ingenii dispositio! Sic per Aragonensis tyranni Regnum indemnes transierunt, & usque ad montem Pesulanum prædictam pecuniam detulerunt. Quam ibidem Monachi Cluniacenses accipientes, sicut stabilitum fuerat, Cluniacum asportarunt. Ubi cum prædictus uterque P. Abbatem Cluniacensem, Episcopum Portugalensem, Stephanum de Bisontio Calixti Papæ Camerarium invenisset, Prædictam benedictionem eidem Stephano Camerario vice Papæ tribuerunt. Post hæc cum Episcopus Portugalensis reverti vellet in Hispaniam, sed per Aragonensis tyranni Regnum repedare non auderet, (quippe pluribus in locis paratæ erat insidiæ), privilegia Emeritanæ Metropoleos in Compostellanam Ecclesiam translata, atque Legationis Episcopo S. Jacobi commendatæ translata per hos prædictæ benedictionis latores ad Ecclesiam nostram transmisit, quæ sunt hujusmodi.

Privilegium de Archiepiscopatu Emeritensis Provinciæ.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo, salutem & Apost. benedict. Omnipotentis dispositione mutantur tempora, & transferuntur Regna. Hinc est quod magni quondam nominis Nationes detritas & depressas, exiguas vero quandoque legimus exaltatas. Hinc est quod in quibusdam Regionibus Paganorum

tyrannide potentiae christianae dignitas conculcatur: in quibusdam item christiani nominis potestatem Paganorum feritas occupavit, sicut & Emeritanæ Civitati constat peccatis exigentibus accidisse. Cum enim inter nobiles Hispaniarum Civitates & ipsa nobilis appareret, ita divina dispositione mutatis temporibus Moabitarum, sive Maurorum est tradita potestati, ut in ea & Pontificalis gloria, & christianæ fidei dignitas deperierit. Ipsæ quoque suffraganeæ Civitates, exceptis dumtaxat tribus, Colimbria videlicet & Salmantica, atque Avila, in quibus adhuc per Dei gratiam Episcopalis Cathedra perseverat, eadem tyrannide occupatæ, à sua similiter gloria exciderunt. Ceterum in mutatione hac Nos ex consueta Sedis Apostolicæ dispensatione juxta fratrum nostrorum consilium & honori Dei & animarum saluti duximus providendum, ne aut illis Christianorum reliquiis proprii capitis deesset unitas, aut tam nobilis Ecclesiæ Pontificalis omnino deperiret auctoritas. Ob majorem igitur B. Jacobi Apostoli reverentiam cujus glorioso corpore vestra Ecclesia decoratur, & ob præcipuam personæ tuæ dilectionem, supplicante Nepote nostro Illelsono Hispaniarum Rege, & fratribus nostris H. Portugalesi Episcopo, ac P. Cluniacensi Abbate, necnon & Laurentio Ecclesiæ vestræ Canonico, præfatæ Metropolis dignitatem honorabili ac Cleri & populi multitudine abundanti, Compostellanæ Sedi auctore Deo concedimus: ejusque suffraganeos qui vel modo sedes proprias obtinent, vel in futurum (Domino miserante) obtinuerint, tibi, charissime frater, & Coepiscope Didace, tuisque successoribus, Metropolitanano jure ordinandos regendosque subijcimus, & in Civitatibus illis quæ proprios olim Antistites habuerunt, si Cleri & populi multitudo & vota meruerint Episcopos ordinandos, liberam vobis concedimus facultatem. Vestra igitur interest ita deinceps Ecclesiam Romanam diligere, ita in ejus obedientia

Anno
1120.

& fidelitate persistere, ut in ejus benevolentia & liberalitate Archiepiscopi constituti, hujus gratia dignitatis inveniamini digniores. Si qua ergo in futurum Ecclesiastica Sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverint, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat, & à Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in extremo examine districti ultioni subjaceat: obedientibus autem atque servantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

	FIRMAMENTUM			Ego Ca-
TIBUS EUM.	SS.	SS.	EST DOMI-	lixus
	PETR.	PAUL.		Catho-
	CALIX-	TUS		lica
	PP.	II.		Ecclesiæ
	-NEWIL SAN			Episc.

Benevalete.

Datis Valentia per manum Grisogoni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarii IV. Kal. Martii, Indiæ. XIII. Incarnationis Dominicæ anno M.C.XX. Pontificatus autem Domini Calixti Secundi anno II.

C De Suffraganeis Episcopis. Cap. 17.
Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis G. Colimbriensi, J. Salamanticensi salutem

tem

tem & Apostolicam benedictionem. Commissi nobis officii auctoritas nos compellit, ut pro Ecclesiarum omnium statu solícite per Dei gratiam existamus. Idcirco fratres charissimi tam vobis quam vestris Ecclesiis duximus providendum, ut secundum Suffraganeorum Episcoporum consuetudinem caput ad quod debetis recurrere habeatis. Porro solícitudinem hanc venerabili fratri nostro & Coepiscopo Didaco Compostellano providimus injungendam. Præcipimus itaque fraternitati vestræ, ut ei super vos & reliquos vestræ Provinciæ Episcopos & Parochias Archiepiscopo ex liberalitate Sedis Apostolicæ constituto plenam deinceps obedientiam & reverentiam deferatis, & B. Jacobi Compostellanam Ecclesiam matrem vestram in posterum cognoscatis. Dat. apud Castrum Cristam VI. nonas Martii. (Anno 1120.)

De Legatione Bracarensis & Emeritanæ Provinciæ.

Cap. 18.

2 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Dilectis fratribus & Coepiscopis, Abbatibus, Clericis, Principibus, & ceteris fidelibus per Emeritanam, & Bracarensem Provincias constitutis salutem & Apostolicam benedictionem. Antiqua Sedis Apostolicæ institutio exigit, & charitatis debitum nos compellit, eos qui & prope & qui longe sunt positi visitare, & salutem omnium solícite providere. Quamobrem filii in Christo charissimi necessarium duximus venerabili fratri nostro D. Compostellano Archiepiscopo in partibus vestris vices nostras committere, qui una vobiscum quæ apud vos fiunt Ecclesiastica negotia diligenter audiat, & opportunitatibus vestris & Ecclesiarum vestrarum sedula sustentatione provideat. Rogamus itaque universitatem vestram & præcipimus, ut eum tamquam Vicarium nostrum reverenter suscipere atque debita ei humilitate obedire sicut B. Petri filii procuretis. Præterea cum opportunitas Ecclesiasticæ utilitatis exegerit, ad ejus vocationem conveniatis, & Synodales cum eo conventus ad honorem Domini celebretis, quatenus

nus collaborantibus vobis corrigenda corrigere, & confirmanda possit per Dei gratiam confirmare. Dat. Valentia III. K. Martii. (Anno 1120.)

Speciales literæ Calixti Papæ ad Compostellanum Archiepiscopum.

3 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Et personam tuam & commissam tibi Ecclesiam quanta dilectionis gratia complectamur, operum exhibitio manifestat. Tibi enim super Emeritanam & Bracarensem Provincias vices nostras commisimus, & B. Jacobi Ecclesiam Metropolitanæ dignitatis gloria decoravimus. Hortamur itaque fraternitatem tuam, & monemus in Domino, ut Romanæ Ecclesiæ beneficium recognoscas, & injunctam tibi obedientiam, ita, cooperante Deo, adimplere studeas, quatenus & illis quorum tibi cura commissa est salubriter providere, & B. Petri semper possis gratiam promereri. Datis Valentia III. K. Martii. (Anno 1120.)

Quod ab hac die vocatus est Archiepiscopus. Cap. 19.

Hæc Privilegia translata maximo cum gaudio Compostellæ VIII. Kal. August. suscepta, in ipsa solemnitate passionis B. Jacobi coram omni Clero & populo in ejusdem Apostoli Ecclesia excelsa voce lecta sunt. Ab hac die prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus habitus atque vocatus est Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus. Nempe nativitatis Dominicæ anno M. C. IV. ex quo à Papa Paschali pallium Romæ adeptus fuerat, quot quibusque modis potuit ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum aspiraverat. Sæpius namque Romanam Curiam per amicos & per nuntios suos visitando, excellentissimum Romano Pontifici atque Cardinalibus uni-

ver-

versæque Romanæ Curie exhibuerat obsequium, sicut superius partim scriptum est, Quid enim memorem, quot & quanta de Thesauro B. Jacobi, & complura de suo, ut hoc tam sanctum & tam iustum desiderium suum effectui manciparet, expendit? Quidve memorem tot & tam asperos labores atque timores Canonicorum suorum quos ipse frequentius ad Romanam mittebat Curiam, ut hoc nancisci valeret? Quorum quidem non modicam partem ego quoque Girardus expertus sum. Denique prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus tantam Romanæ Ecclesiæ exhibuit humilitatem, quatenus licet præ ceteris Hispaniarum Ecclesiis honore & divitiis sua polleret Ecclesiâ, omnes tamen humilitate & obsequio circa Romanam Ecclesiam transcendit. Quapropter testante Scriptura quæ ait: *Humilitas vincit omnia:* & alio in loco: *Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur,* Apostolica B. Jacobi Ecclesia per humilitatem exaltata est. Nimirum omnipotens, cujus nutu disponuntur omnia, ita disponi voluit, ut qui hanc plantaverat vineam, ipse de fructibus ejus comederet, & in ejus gloria delectaretur: utputa prædictus Archiepiscopus olim hanc vineam plantaverat, & sæpius magno cum labore excoluerat, & in ejus tempore B. Jacobi Ecclesia hujus vineæ frutu gloriosa in Metropolitanam sublimata est dignitatem. Ipse quoque Archiepiscopus ad majoris culmen dignitatis, S. R. E. Legatus super Emeritensem & Bracarensem Provincias. O utinam divitiâ pietas tam prompto tamque utili agricolæ vivendi spatium longius concedat, quatenus Deo auctore Ecclesiæ B. Jacobi consilio atque labore ejusdem agricolæ, ipsius quoque temporibus in majorem sublimetur dignitatem! O utinam quod adhuc intendit & desiderat vita sibi comite Compostellana adipiscatur Ecclesia! Amen.

De redivtu Portugalensis Episcopi, & de data Cruce. Cap. 20.

Circa id temporis prædictus Portugalensis Episcopus, redi-
 pedarens volens in Hispaniam cum B. (1) Cardinali atque Le-
 gato Rom. Ecclesiæ à Papa Calixto ad Hyberos misso, us-
 que ad *Olorensem* Civitatem reversus est, ubi correptus fe-
 bribus aliquandiu morabatur. Denique sanitati restitutus cum
 per Alpes ad Hispaniam reditum faceret, præsensit pluribus
 in locis præparatam esse sibi pedicam. Quippe cum eo
 ibant exploratores ob hoc à Rege Aragonensè & ab Epis-
 copo Jaccensi missi, qui illius adventum vel *Jaccæ* vel *Stel-
 læ*, vel alias prænuntiarent, ut caperetur. Prædictus autem
 Cardinalis animabat eum ut secum veniret in Hispaniam. Sed
Pampilonensis, atque *Lascurrensis* Episcopi, quibus Arago-
 nensis Regis tyrannus admodum nota erat, Portugalensi Epis-
 copo dissuadebant, ne in manus inimicorum suorum præ-
 cius incideret. Enimvero nec Romani Cardinalis præsentia,
 ceterorumve Episcoporum, nec pontificalis ejus dignitas li-
 berarent eum ne caperetur: supra modum enim Rex Ara-
 gonensis Ecclesiæ B. Jacobi clericos habebat odio: Sipienti
 itaque usus consilio Portugalensis Episcopus confestim iter
 suum reciprocatur, rediens ad Civitatem *Auxum*, & ab Auxo ad
Labordensem Civitatem. Tunc depositis pontificalibus vestibus
 cum duobus vernulis, adhibito sibi quodam indigena, qui &
 barbaram linguam Blascorum, (2) & viam per invia noverat,
 Alpes ingreditur: inde per *Ispuciam*: & per *Navarram*, &
 per *Viscayam*, & per *Asturiam* præter mare quod extremis
 Hispaniæ rupibus alliditur; nunc eques, nunc pedes præ-

(1) *ii Bosso vocabatur.*

(2) *Vasconum lego: nam etsi Blascon in Gallia sit, non ad rem, eum
 Insula extra viam; nec peculiari, uti Vascones, lingua gaudeat, sed Gallis
 vernacula.*

terit. In illis montium remotis atque in viis locis, homines truces, ignotæ linguæ, ad quolibet nefas prompti habitant, nec immerito locis asperrimis atque inamœnis homines efferi atque effrænes habentur: quippe hæc semita invia per rupes, per dumeta, per loca deserta viam ostendebat. Præterea mare ibi quædam brachia sua ad determinandum Provincias porrexerat, & iter illac agentibus chaos magnum firmatum est. Verum enimvero Portugalensis Episcopus nec locorum asperitatem, nec incolarum atrocitatem, nec brachiorum Oceani circumquaque porrectorum tumensævitiã pertimescens, beati quippe Apostoli Jacobi confusus suffragiis, per devia montium, vallium, atque marium, *Carrionem* usque pervenit. Sicque publicæ viæ redditus præduce Dei gratia incolumis Compostellam usque remeavit: ubi à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & S. R. E. Legato & ab ejusdem Ecclesiæ Canonicis honorifice cum processione susceptus est. Deinde super altare B. Jacobi bullata supradicta privilegia Archiepiscopatus & Legationis obtulit. Nempe Papa Calixtus prædicto Portugalensi Episcopo vices suas commiserat, videlicet, ut ipse Portugalensis Episcopus vice Domini Papæ Emeritensis Metropoleos & Legationis super Emeritensem & Bracharensem Provincias Privilegiis super altare B. Jacobi oblatis Compostellanæ Sedis Archiepiscopum cum cruce investiret. Quod ita factum est: nempe hoc unum nos latebat, crucem ad deferendum ante se à Papa Calixto prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & S. R. E. Legato fuisse concessam. Sed tunc nobis innotuit.

2 Præterea Portugalensis coram Archiepiscopo ejusque Canonicis qualiter in adeptione Archiepiscopatus atque Legationis per annum se habuerat, quot & quanta passus fuerat, enarravit. Dixit etiam quantum adhuc addi oportebat, ut quæ minus fuerant, complerentur: scilicet

Anno
1120.

prædicta arca aurea novem marcarum cum daretur à Portugalensi Episcopo & ab Abbate Cluniacensi Papæ Calixto credita & recepta est, quasi tota aurea, verum pars interior erat argentea. Quo comperto ad complementum XX. auri uncias Portugalensis dare pepigerat. Præterea quarta pars auri quod receperat Stephanus de Bisontio Cameraarius Papæ, scilicet ducentas uncias, falsa esse comperta fuerat. Ea propter L. uncias auri dari oportebat, necnon dispensam itineris atque laboris quam dispenderat Portugalensis Episcopus, scilicet XXX. auri uncias. Hæc omnia videlicet C. auri uncias prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum ad complementum dare oportebat & dedit. Præterea idem Archiepiscopus Portugalensem Episcopum utpote pro tanto labore largius remuneravit. Ei namque atque vernulis suis contulit indumenta: ipsi etiam annulum pontificalem, præstimonia, & cetera retribuit: nimirum ex quo prædictus Archiepiscopus à Papa Paschali pallium adeptus fuerat, multa aurea & argentea & cetera pretiosa ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia Archiepiscopatum haberet, distribuerat. Nempe Romano Pontifici, Romanis Cardinalibus, ceterisque in Romana Curia, necnon Canonicis, atque amicis suis, ad hæc iterum laborantibus, sæpius magna atque innumera distribuendo ad quod diu anhelaverat effectui mancipaverat: plurima quoque ut adepta possidere & cetera adhuc adipiscenda valeat adipisci, prædictus Archiepiscopus & S. R. E. Legatus frequenter distribuit. Utinam vita diutius comite per Dei misericordiam utpote fidelis dispensator, in opus simile plurima dispenset atque distribuatur: quatenus ejus temporibus Compostellana B. Jacobi Ecclesia ad majorem sublimetur dignitatem.

De Navibus Sarracenorum captis ab Iriensibus. Cap. 21.

A Temporibus A. Regis bonæ memoriæ Sarraceni ab *Hispani*, ab *Almaria*, *Olisbona*, & à ceteris locis mari finitimis navigio in Gallæciam venire consueverant. Ecclesias destruere ac comburere, & quæcumque inde abstrahere, homines alios trucidare, alios vinctos ducere, mulieres, parvulos, captivare, cetera quæ sibi necessaria erant in prædam ferre, vineas, arbores succidere, domos incendere, castella etiam, sicut in Sancta Maria de Lancata, & in Sancto Pelagio de Luto accidit, crebris assultibus invadere atque irrumpere, erat eis præmanibus. Hac de causa à medio Aprilis usque ad medium Novembris littora Galliciani maris deserta & depopulata erant. Tantum Sarracenorum audacia hæc frequentabat! Qua propter prædictus B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus dolore paterno compunctus, quoniam in partibus Gallæciæ homines nautice artis periti non habebantur *Arelatum*, *Genuam*, & *Pisam* nuntios suos miserat, qui ad se peritissimos navium artifices illinc venire facerent. Quid plura? Genuensis nomine Augerius peritissimus navium artifex duas naves quæ vulgo Galeæ dicuntur, in *Iria* composuit: in quarum compositione Archiepiscopus multam pecuniam multasque dispensas expendit. Eodem igitur anno quo factæ fuerunt, Irienses jussu & admonitione Archiepiscopi cum navita suo prædicto Augerio armati naves ingrediuntur, terram Sarracenorum adeunt, & versa vice trucidant, captivant, incendunt, succidunt. Denique quibusdam Sarracenorum navibus captis, destructis atque succensis, alias secum adducentes, aurum, argentum, Captivos, vestes abundantius defferentes, ad propria revertuntur. Ex tunc Ismaelitæ B. Jacobi provinciam nisi in multitudine navium invadere non audebant. Quodam denique tempore Sarraceni Hispanenses, & Olisbonenses in viginti navibus

Anno
1120.

Provinciam B. Jacobi invadunt, & multitudine sua vallati circumquaque depopulantur: paucos tamen homines captivavere; alii enim ad montana confugerant. Tandem ceteris ad propria redeuntibus quatuor naves remanserant, hic in insulis, scilicet Ouras, Salvara, Flamia, (1) moræ indulgebant. Quod cum comperisset prædictus Compostellanæ Sedis Archiepiscopus S. R. E. Legatus propere Iriam adiit, Irienses convocat, jubet atque suadet eos ut instructis navibus Archiepiscopi atque suis Sarracenos perditum eant. Milites etiam suos hortatur, ut una cum Iriensibus in Sarracenos vires suas experiantur. Tunc Irienses instructis navibus alto se committunt, & circumquaque per insulas Ismaelitarum naves requirunt. Quas ut invenerunt, cis Castellum S. Pelagii de Luto, quippe applicuerant litori, & necessaria sibi in naves comportabant, & crebrescente jam crepusculo ne noctu aufugerent, aditus maris excubantes possederunt. Mane autem facto Irienses unanimiter accensi & præparati ad bella facto agmine, Sarracenorum naves invadunt. Quos cum vidissent eminus Sarraceni perpeti cursu ad se venientes, tonsis incumbunt, ad arma concurrunt, nec segnius ad bella parantur. Ceterum Irienses utpote aggressores audacius irruunt in Agarenos, vasto impetu ferreis rostris navium naves gentilium feriunt, sauciant, dissipant, & eodem congressu in eorum naves insiliunt: hos trucidant, alios in altum projiciunt, aliis utpote captivis miserentur: Ismaelitæ autem alii bellare, alii remigare, alii natando fugere tentabant. Interea quædam navis Sarracenorum velocior ceteris, ab ipsis navibus Iriensium elabitur, & sic aufugit; aliæ vero tres à Christianis retentæ sunt. Interempti sunt

(1) Libro 1. cap. 103. Aonios dicitur, & apud Plinium Aunius: vulgo de Ons. Salvara hodie Salvora ad ostium fluminis Ullæ. Cap. 109. n. 5. additur Laonia, quæ forte hic Flamia.

sunt ibidem XVI. Sarraceni , captivati centum minus duobus , præter arma & spolia , Christiani etiam qui à Sarracenis captivi deferebantur , soluti sunt. Tandem Irienses cum tribus captis navibus , cum captivis Ismaelitis , & cum spoliis multitudine ad propria cum gaudio reversi sunt. Horum omnium quintam partem prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato , utpote Domino suo , cum his quæ ei ex navium suarum proprietate debebantur dederunt. Utinam alii atque alii Sarraceni sæpius tali omine captivatum Christianos veniant , ut quod Christianis facere consueverant , amodo in Agarenos convertatur.

De couto inter Ullam & Tamarim. Cap. 22.

Eodem tempore Regina U. venit in Gallæciam , ut quasdam discordiæ faces jam non modicum accensas extingueret. Quod patrocínio atque consilio prædicti Compostellanæ Sedis Archiepiscopi & S. R. E. Legati partim effectui mancipavit. Interea cum Regina Compostellæ indulgeret moræ , Archiepiscopus ad sublimationem & augmentationem Ecclesiæ B. Jacobi tam in sæcularibus , quam in Ecclesiasticis propensius anhelans , cum Regina consilium habuit , ut cautum inter Ullam & Tamarim prædictæ Ecclesiæ conferret. Quippe Compostellana Ecclesia circumquaque potestatem & imperium habebat , sed cautum inter Ullam (1) & Tamarim nondum habuerat. Quod ut fieret magnum & difficile ad impetrandum erat. Igitur ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia cautum inter Ullam & Tamarim in posterum habeat , prædictus Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopus & S. R. E. Legatus dedit Reginx U. de Thesauro S. Jacobi mensam argenteam sexaginta marcarum , & X. marcas argenti de suo. Dedit autem Re-

(1) Ullam al.

Anno
1120.

304

HISTOR. COMPOST.

gina hujusmodi cautum Ecclesiæ B. Jacobi inter Ullam & Tamarim scriptis firmis atque indissolubilibus, videlicet, si quis aliunde veniens inter Ullam & Tamarim absque Sajone Compostellani Archiepiscopi pigneraret, ut prædam inde abstraheret, vel alio modo cautum infringeret; pariet VI. millia solidos Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, ejusque Canonicis. Quod si aliquis de iis qui inter Ullam & Tamarim morantur absque Sajone Compostellani Archiepiscopi inter Ullam & Tamarim pigneraret, vel alio modo prædictum cautum infringeret, persolveret quingentos solidos prædicto Archiepiscopo ejusque Canonicis, quod in serie testamenti à Regina U. super hoc dati firmius atque plenius scriptum reperies. Dedit præterea eadem Regina Ecclesiæ B. Jacobi, scilicet Archiepiscopo ejusque Canonicis, terram de *Dormiana* per terminos suos cum hominibus & cum caractere suo, sicut in scriptis horum resonat. Medietatem quoque Insulæ *Laoniae*, quam predecessor bonæ memoriæ Didacus Episcopus amisserat, & aliam medietatem ejusdem Insulæ qua Ecclesia B. Jacobi in his guerrarum temporibus caruerat, utramque medietatem Insulæ *Laoniae* prædicta Regina Ecclesiæ B. Jacobi, scilicet Archiepiscopo ejusque Canonicis, scripto firmo atque indissolubili contradidit. Horum omnium scripta atque testamenta in Catalogo B. Jacobi reservata habentur. Ut hæc, sic & alia consilio atque prudentia prædicti Archiepiscopi & S. R. E. Legati B. Jacobi Ecclesia citius adipiscatur.

De ædificatione Honesti. Cap. 23.

Quamquam prædictus Archiepiscopus S. R. E. Legatus ad ædificationem & ad sublimationem Ecclesiæ suæ totus anhelaret, ut supra prætaxavimus, sæcularia tamen prout decebat proinde pertractabat, videlicet, ut Ecclesiastica tota animi intentione disponderet, & sæcularibus

bus quantum suam intererat curam adhiberet. Abolevit quoque quantum potuit pravās atque abolendas consuetudines: ex præcepto namque Regis Hispaniæ rustici à *Triacastella* usque ad Oceanum mare conveniebant ad ædificandos muros Castelli nomine *Honesti*, qui sine calcis linimento constructi ex minutis lapidibus trabibus interpositis ruinam assidue minabatur: verebantur nimirum Hispani, ne Anglici vel Normanigenæ, sive aliæ barbaræ gentes ex hac parte navigio Gallæciam aggrederentur. Quippe Honestum quasi quædam clavis atque sigillum est Gallæciæ: quod si extræ gentes hunc locum sibi præriperent, munitione ibidem composita, Gallæciam invadere atque depopulari præmanibus haberent: quod Hispaniæ Rex veritus dederat edictum, ut agricolæ à ripa fluvii nomine *Issi* usque ad mare, bis in anno ex consuetudine *Honesti* muros facile casuros atque ruinosos reædificatum tempore stabilito convenirent. Quod reædicatoribus his laboriosum atque difficile nimium & plusquam nimium erat. *Cresconius* tamen bonæ memoriæ Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus idem Castellum turribus excelsis atque muro firmissimo partim munierat: successor quoque ejus *Didacus* Episcopus ejusdem Castelli partem ædificaverat: nihilominus tamen prædicti coloni certis temporibus reædificatum muros & turres confluerè cogebantur: unde prædictus Archiepiscopus & S. R. E. Legatus admodum compatiens, participato consilio cum Adefonso Catholico Rege Hispaniæ, & cum genero ejus Comite Raymundo totius Gallæciæ Domino, necnon cum Canonicis B. Jacobi & cum Principibus Gallæciæ, prædictum Castellum firmissimo muro clausit & turribus excelsis munivit, sicut res indicat usque in hodiernum diem. O quam misericorditer! O quam gloriose egit, qui Gallæciæ colonos tanto labori obnoxios liberavit atque regii edicti consuetudinarium opus obliteravit!

Quod Sarraceni voluerunt aggredi Honestum & de compositione majoris turris. Cap. 24.

Quodam denique tempore Sarracenorum multitudo navigio Gallaciam aggreditur, & debellato, capto atque destructo Castello S. Mariæ de Lanzada ad debellandum & capiendum Honestum animos intendunt. Quippe tanta erat eorum audax multitudo! Quod ut innotuit prædicto Archiepiscopo, in ipsa solemnitate passionis B. Jacobi dum Matutinas psallerent, cursu percito velocissimum equum ascendens tribus tantum comitatus militibus Honestum adiit, ut priusquam Sarraceni Castellum invasisissent aut obsedisissent, Castellum ingredi posset, ceteri milites Compostellæ Cives eum post sequi sunt. Quod Ismaelitarum audaciam hebetavit. Sequenti tamen nocte eorum Princeps qui lingua sua Alcaida dicitur, liburnum conscendens cum XX. peritissimis atque expertissimis viris venit exploratum situm loci, munitiones Castellum, bellatorum multitudinem, ut si quæ minus firma comperiret, proximo diluculo cum exercitu suo debellare Castellum acceleraret. Sed ut satis circumquaque exploravit, & eo Archiepiscopum cum bellatorum multitudine adventasse præsensit, reversus est, & sic à proposito destitit, non ausus prædictum Castellum aggredi. Ea propter Archiepiscopus ab hac die secum excogitans pertractavit ut prædictum Castellum firmiter muniret. Verèbatur enim ne aut Sarraceni, aut aliæ gentes ex insperato prædictum Castellum ingrederentur, & circum circa B. Jacobi Provinciam impie edomarent. Accepto itaque consilio cum Canonicis suis & cum Gallaciæ Principibus turrim aliarum excellentissimam atque firmissimam in medio Castellum composuit: in cujus compositione maximos equidem sumptus fecit: nimirum fecit eam supereminentem ceteris, utpote caput & dominam totius Castellum, sicut enim aquila ceteras aves præcel-

lit atque dominantur, sic turris illa ceteras turres Castellii illius præcellit eisquæ dominatur. Scitum sane consilium: ceteras turres totumque Castellum turris illa, si necesse fuerit tuebatur, nec Sarracenorum aliarumve gentium incursus formidabit: & si quandoque S. Jacobi Archiepiscopus vel ejus Canonici ad prædictum Castellum venerint, sive (quod absit) inimicorum suorum impetum ab urbe sua declinaverint, in turre illa commorantes, utpote Domini, utpote fundi possessores, toti Castello præerunt & dominabuntur: versatilis equidem est rota fortunæ: nunc blanditur: nunc aspera minatur: ideo quisque quod sua refert operari satagat.

Quod construxit nova Palatia. Cap. 25.

Prædictus Archiepiscopus Ecclesiam B. Jacobi & in Ecclesiasticis & in sæcularibus valde sublimavit, augmentavit atque ditavit: magnæ equidem prudentiæ, magnæque perspicacitatis vir ad Ecclesiastica peritus, & ad sæcularia satis providus, sicut usque in hodiernum diem patet. Præterea quoniam Palatia sua, in quibus Compostellæ morabatur, minus idonea erant (quippe illo confluebant Reges, Consules ceterique Præmures undecumque ad Compostellanensem venissent urbem) decebat ut Palatia idonea, immo regalia haberet, utpote S. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus. Fecit itaque Palatia secus Ecclesiam B. Jacobi, ampla atque excelsa, idonea itaque atque regalia, quæ turbam Principum atque populorum, ut decet, capere sufficiant. In ejusdem quoque Palatii pilari fecit fieri puteum magnæ profunditatis miro artificio, ut res indicat: sic namque consuetudo est ut in regalibus Palatiis aquam ad hauriendum præsto habeant pluribus usibus profuturam. Et quia ab his palatiis procul erat Chorus Ecclesiæ B. Jacobi, & laboriosum valde erat illi assidue descendendo & ascendendo ire ac redire; composuit Ca-

Anno
1120.

pellam suam sursum super porticum ante quam fit moneta in fronte Ecclesiæ B. Jacobi dextra egredientibus ab eadem Apostolica Ecclesia. Deinde consecravit eamdẽ Capellam in commemorationem B. Pauli Apostoli, B. Gregorii, B. Benedicti, & B. Antonini: prius namque antea quam fieret præsens B. Jacobi Ecclesia, altaria S. Benedicti, & S. Antonini fuerant in turribus, quas ad munitionem Apostolicæ Ecclesiæ fecerat *Cresconius* Episcopus ante veterem B. Jacobi Ecclesiolam. Has turres prædictus Archiepiscopus destruxerat, construendo hanc insignem Apostolicam Ecclesiam: ob hoc ipse B. Benedicto, & B. Antonino honoris vices recompensavit, ut quia eorum altaria destruxerat, eorum commemoratio in prædicta Capella haberetur, quod ita factum est.

De Concilio Compostellæ celebrato. Cap. 26.

Anno
1121.

Transacto aliquanto tempore prædictus Compostellanæ Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus, V. idus proximi Januarii Concilium Compostellæ ex præcepto Domini Papæ Calixti celebrare stabilivit. Episcopos itaque & Abbates cum Principibus, super quos S. R. E. Legatione fungebatur, literis suis ad Concilium vocavit, videlicet P. Lucensem, M. Minduniensem, P. Astoricensem, D. Auriensem, A. Tudensem, P. Bracarensem, G. Collibriensem, G. electum Salamanticensem, P. electum Avilensensem, & eorum Abbates. Ex quibus quidam cum prædicto Concilio non interessent, nec pro se nuntios mitterent, sententiam in eodem Concilio super eos promulgando, Pontificale atque Sacerdotale Officium eis interdixit, donec ei satisfacerent.

De literis Domni Papæ. Cap. 27.

Eodem tempore Papa Calixtus ex dilectionis affectu prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato has subscriptas misit literas.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato, salutem & Apost. bened. Speciali fraternitati tuæ statum nostrum, & quæ circa nos sunt, pro dilectionis affectu decrevimus specialiter indicare. Nos siquidem postquam in Urbe honorificentissime suscepti fuimus, in Beneventanas partes, & inde in Apuliam usque Barum descendimus. Apuliæ Ducem, Capuæ Principem, & alios Comites & Barones terræ in homagium & fidelitatem suscepimus. Ad Urbem postea prospere redeuntes, B. Petri Ecclesiam quam fideles nostri de inimicorum manibus liberaverant, visitavimus. Super altare B. Petri Missarum solemnia celebravimus, & in eadem Ecclesia Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum ordinationes largiente Domino fecimus. Nunc secure atque pacifice per Dei gratiam in Lateranensi Palatio permanemus. Rogo itaque frater charissime, ut Matrem tuam Romanam Ecclesiam, sicut bonus filius diligas, adjuves, & sustentas. Sane dilectissimum nepotem nostrum Illesonsum Regem dilectioni tuæ attentius commendamus, rogantes, ut eum secundum datam tibi à Domino sapientiam consiliari studeas & juvare: per hoc enim personam tuam nos præcipue diligemus, & in tuis te petitionibus libentius audiemus. Præterea præsentium latorem D. Abbatem amore nostro amplius habeas commendatum. Dat. Laterani II. Kalend. Januarii.

De literis Patriarchæ. Cap. 28.

Has quoque literas misit eidem Archiepiscopo Veramundus Patriarcha Hierusalem.

De oppressione Civitatis Hierusalem.

Veramundus Dei gratia Patriarcha Hierusalem & G. Prior gloriosissimi Sepulchri, & Conventus Canonorum ejusdem

Anno
1121.

loci, Didaco Dei nutu S. Jacobi Archiepiscopo, & S. R. E. Legato, & Venerabili ejusdem Sedis Canoniorum Collegio, cum omnibus sibi subiectis Abbatibus, Clero, Baronibus, & populo, videre bona Domini in terra viventium. Vestrae bonitatis & prudentiae fama saepe ad nostras aures pervenit; sed nuper adveniente fratre nostro R. & eadem nobis referente, & his majora, ardentius vestrae sanctitatis amor in cordibus nostris inolevit: & quia nuntios suscepistis, & eos honeste tractastis, beneficia exhibuistis, in nostri loco ob amorem Dei & gloriosi sepulchri reverentiam verbo & actu, ut pius Pater, apud ceteros profuistis; cernui supplicamus innumeras gratias Deo & vobis referimus, & ut eadem faciatis humiliter vestris affusi genibus postulamus. Sed quia vobis haec recompensare nequimus, pro vobis ut pro statu Ecclesiae vestrae assidue orare decrevimus, & eadem a vobis accipere obsecramus. Orationibus namque vestris & armis temporalibus muniri, elemosynis vestris ceterorumque fidelium sanctis exhortationibus vestris esurientes refici exoramus: neque hoc sine magno mœrore scripsimus: nostris enim exigentibus peccatis solito crebrius diversis plagis Deo permittente affligimur. Caelum namque quadriennium est atque more solito non dedit nec terra nostra fructum suum. Si quid terra, etsi parum produxit, locusta & bruceus, cujus non erat numerus, spicas cum stipulis consumpsit. Quid referemus hostiles incursus? Undique Sarracenis vallamur. Ab Oriente namque est Babylon: ab Occidente Ascalon: in litore maris Assur: Damascus à Septentrione. Quid perfida regna & cetera innumerabilia sine intermissione nos impugnantia narremus? Quotidie invadimur, quotidie trucidamur, captivamur privati capitibus, feris & avibus tradimur, ut oves vendimur. Quid multa? Pro nomine Jesu antea quam Civitatem Sanctam Hierusalem, & Crucem dominicam, & Sanctissimum Christi Sepulchrum deseramus, mori parati sumus. Quare quid in tanto discrimine positus necessarium sit, compuncti

misericordia perpendite. Clarissime Archiepiscopo vestris prostrati genibus, effussis lacrymis, heu quantis! vos efflagitamus, nobis subvenite. O gloriosissime athleta Dei! Moveant vos preces nostræ: moveat vos lamentabilis clamor Monachorum, Canonicorum: moveant vos lacrymæ viduarum, & orphanorum: audite gemitus compeditorum: perveniat ad vos lamentabilis planctus pauperum per plateas Hierusalem jacentium: descendat ad intima cordis incomparabilis labor militum, heu paucorum! Quid passiones dicemus peditum! Inclusi sunt in turribus, & in muris Hierusalem, & in terræ cavernis, quotidie pro vobis orantes & vestrum auxilium expectantes, quasi columbæ ad fenestras suas, soli Domino vacantes: quibus potestis respicite oculis super omnia sacrosancta loca Dominicæ Passionis, Resurrectionis, & cetera, vestras excitent mentes. Venerabilis pater cur in Hierosolymis pro nomine Jesu dubitatur mori, ubi Dei filius pro nobis non dubitavit expui, crucifigi? Ad hoc Deus suum negotium credimus vos reservavit explendum. Ergo dilectissime frater, cum clero & populo vobis commisso, laborate ut in exercitum Christi veniatis nobisque celerrime succurratis, aut si ipsi venire non potestis, transmittite quos valetis. Deo teste, neque hoc sine magno mœrore scripsimus. Nemo enim à muris Hierusalem aut à ceteris locis audet exire, nisi cum armata manu militum, aut peditum, spatio unius miliarii & eo minus. Quibus cogimur dividere quæ solebamus comedere. Certe usque ad portas Hierusalem Saraceni venire vox trepidant: quare si venire dissertis, timeamus plangetis planctu magno super mortuos Hierusalem, heu sero! quia non fuit qui adjuvaret: nec immunes nostræ mortis eritis, quia advocati succurrere noluitis nil vero jam nobis restat nisi mortem subire, aut si licuerit, fugiendo marte transire: quod absit. Quid agendum sit, attendite: si enim clamorem nostrum non audissetis, aut nuntios, vel cartas

Anno
1121.

nostras non vidissetis, forsitam aliquam excusationem haberetis sed amodo qualem? Venite, venite. Quicumque in nostrum auxilium venerint, omnium peccatorum unde pœnitentiam acceperint, vincula auxilio Dei relaxamus, & imponimus super humeros Agni qui tollit peccata mundi. Quanta benedictione qui venientes, aut venire volentes adjuvant aut eis sanum consilium veniendi dant, aut eorum causas in pace custodiunt, sunt replendi, perpendite: quanto vero gladio anathematis disturbatores aut causarum eorum raptores sunt feriendi, ut justus iudex animadvertite. Valet.

De discordia & reconciliatione Archiepiscopi & Reginæ.

Cap. 29.

Eo tempore Regina U. venit in Gallæciam, ut quorundam Principum rebellionem obtunderet, & Gallæciam œstro discordiæ accesam sedaret. Cœpit itaque Comitem M. & compedibus coercuit, donec per manum prædicti Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopi, Castilla ei reddidit, & pecunias exolvit immensas. Post hæc Regina Compostellæ diutius moræ indulgente, discordiæ scintilla cœpit pullulare inter Archiepiscopum & Reginam. Aiebant enim quod Regina dolose machinaretur captionem vel necem Archiepiscopo, si posset. Hujus rumoris causa Archiepiscopus armata militum ac civium manu circumvallabatur. Hujus doli argumenta quidam de familia Reginæ cum forte aulæ secretiora, utpote intestinus adisset, audierat, & ea cuidam præcordiali suo de familia Archiepiscopi serio narraverat. Cum autem fama super hoc crebrescere, quæsitum est, à quibus tanti mali incendium exortum fuisset. Tunc prosiluit in medium ille de familia Archiepiscopi, miles videl. & quid, vel à quo, vel qualiter audisset patefecit: quippe malebat prodere consilium, quam Dñm. At ille qui Regii doli argumenta prius propalaverat, videns

pœnam merito sibi adhibitam, si accusatorio suo assensum præberet, & tanti facinoris auctorem se profiteretur, cœpit attentius detestari & jurare se numquam talia protulisse. Quid plura? Non imperante Archiepiscopo, sed neque prohibente, duellum inter eos judicio Reginæ commissum & potito denique Archiepiscopali milite victoriæ triumpho, & Reginæ milite (cassatis Archiepiscopi precibus) juste excæcato, quod antea de proditione sub velamine referèbatur, remota suspicione revelatum palam habetur. Regina tamen quibuscumque modis poterat se talia nec molitam fuisse nec voluisse asserebat. Tunc ut nebulam quæ inter se & Archiepiscopum erat funditus removeret, precibus supplicare cœpit Archiepiscopum, adhibitis sibi adiutoribus Henrico Abbati S. Joannis de Angliaco, & Stephano Cluniacensi Camerario, magnæ scientiæ atque auctoritatis viris. Per hos Regina pacis confœderationem inter se & Archiepiscopum reformari anhelavit. Sciebat enim quod nisi per Archiepiscopum, Gallæciæ Regnum nullatenus habere poterat: propterea tam pro se, quam per dictos coadjutores, quam per alios, satagebat quatenus Archiepiscopi patrocinio nequaquam careret. Horum atque aliorum supplicationibus interpositis, Archiepiscopus Reginæ precibus condescendit. In præsentia itaque ac testimonio Abbatis Angliacensis, atque Camerarii Cluniacensis, qui tunc temporis Compostellæ aderant. Regina concordiæ fœdus cum Archiepiscopo stabiliendo sanxit, & se ei fidelem & amicam coram prædictis testibus fore spondit: & addidit quoque prædicto Archiepiscopo totius Gallæciæ dominium. Omnes Principes suos ei hominum facere jussit, & ita factum est. Profecto ex præcepto Reginæ Arias Petrides Princeps Lupariæ, Fredenandus Joannis, Veremudus Suarizi, Joannes Didacides ceterique Principes Gallæciæ, fecerunt hominum prædicto Archiepiscopo &

Anno
1121.

S. R. E. Legato, & se & sua ejus dominio fideliter suppo-
suerunt, hunc Dominum, hunc Patronum, hunc Regem,
hunc Principem salva fidelitate Reginae, cujus nutu hæc
fiebant, sibi proponentes. Addiderunt & quod si Regina
injuriam vel violentiam in Archiepiscopum facere præsu-
meret, omnes prout eis præcepisset Archiepiscopus rebel-
les Reginae adversarentur, & fidele hominum Archiepis-
cupo exhibentes fideliter obsequerentur. Quod ita fore ab
eis jurejurando sancitum est. Precibus quoque Reginae hu-
jus foederis conditioni additum est, quod si Regina ho-
rum rea quolibet dolo haberetur, Abbas Angliacensis, &
Camerarius Cluniacensis, utpote tantæ reverentiæ, tan-
tæque scientiæ personæ, Domino Papæ, Abbati Clunia-
censi, Episcopis, Regibus, atque Principibus terræ, tanti
foederis seriem, tantæque proditiōis abhorrendum facinus
proclamarent; ut universos Reginae, utpote tanti foederis
violatrici, infestos facerent. Ipsius quoque Reginae compulsi
precibus idem foedus sanciendo fidei osculum dederunt
Archiepiscopo, paciscentes, si Regina hujus foederis rea
foret; quibuscumque modis possent, tamquam prose ipsis,
tantum nefas ulcisci anhelarent, & Archiepiscopo auxi-
lium pro posse suo præberent.

De destructione Castellum Ranetæ, & alterius in ripa Issi.

Cap. 30.

Ex hoc autem foedere inter Archiepiscopum & Re-
ginam, fidelitatis atque amicitiae gratia radeo convaluit,
quod Gallæciæ Regnum à rebellium tyrannorum rabie
Archiepiscopus eripuit. Castella quoque quæ Ecclesiæ B.
Jacobi inutilia & Reginae infesta erant, fundo tenus di-
ruit. In *Taberolo* namque Federnandus Petri Consulis fi-
lius Castellum nomine *Ranetam* composuerat. Cumque

B. Jacobi Ecclesiæ in quibusdam adversaretur, ab Archiepiscopo dirutum est. Præterea Comes M. qui per manum Archiepiscopi Reginæ evaserat vincula, Regni ambitione accensus, quod Reginæ captione coactus dederat, pronus ad omne nefas adipisci nitebatur. *Castellam* (1) itaque, atque *Deciam*, montem *Rosum*, Lemavos, horumque affinia, guerræ stimulis inquietabat: quorum quidem non modicam partem violenter adeptus est. Composuit quoque Castellum in ripa *Issi*, quod honori B. Jacobi & publicæ viæ iter agentibus quasi latro in silva insidiabatur, utpote prædonum atque latronum domicilium. Cum autem inter Reginam & filium ejus Regem A. pacis atque dilectionis fœdus Archiepiscopi instinctu restauraretur, causa Comitum M. extirpandi rebellionem, mater cum filio Gallæciam adiit. Deinde deprecatorias Archiepiscopo literas direxerunt, quatenus ad edomandam prætaxati tyranni sævitiam, auxilii magnum porrigeret. Archiepiscopus itaque collecta Compostellæ civium multitudine, adscitis Gallæciæ Principibus qui ejus dominio suberant cum innumero militum atque peditum, Castellum in ripa *Issi* obsessum atque destructum properat: quod effectu nequaquam caruit. Eadem namque die qua obsessum est, Compostellani crebro assultu expugnantes, nec vulneribus armorum, lapidumve cedunt: nec obsessorum audaciæ parcunt: instant, irruunt, & sanguinem obsessorum sitibundi requirunt. Tandem sauciatis atque peremptis intus quam pluribus, Compostellani uno impetu portas & muros Castelli irrumpunt, & Castellum ingrediuntur: hostes capiunt, eorum spolia diripiunt, & Castellum funditus destruunt. Hujus rei eventum Archiepiscopus ceteris Gallæciæ Principibus dedit in exemplum, ne Castella prope honorem Ecclesiæ B. Jacobi ædi-

(1) *Territorium scilicet in Auriensi Diocesi ita nominatum.*

ficare præsumant, neve cui obsequi debent, rebelles existant. (1)

De posterioribus juramentis factis contra priora. Cap. 31.

Quoniam Regina prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum posteriora prioribus contraria totiens sibi facere coegerat juramenta; duxit operæ pretium à Papa Calixto hujusmodi literas habere, quæ etiam priora sancirent, & posteriora, utpote violenter extorta juramenta irrita haberi facerent.

De confirmatione prioris juramenti & cassatione ceterorum.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. dilectis fratribus & filiis Episcopis, Principibus, Comitibus, Militibus, & ceteris fidelibus per Hispaniam, salutem & Apost. benedict. Egregiæ memoriæ Illelonsus Rex defuncto genero nobilis recordationis Raymundo Comite, fratre nostro, filium ejus Regem instituit, & Regnum ei per juramenta potentium stabilivit, prout vos ipsi certius cognovistis: postea vero ipsius pueri Regis mater, prædicti Regis filia, cum eum coronari fecissent, alia juramenta prioribus contraria violenter extorsit, & ad filii sui destructionem maternæ pietatis oblita, conatus sui molimine intendit. Quod profecto quam impium sit, & omni rationi contrarium, omnis ratione utens facile potest advertere. Nec puer enim avi sui beneficio tam irrationabiliter defraudari, nec mater adversus filium tanta debuit nequitia animari, ut per eam quod filio juraverant, ad aliud cogerentur. Apostolica igitur auctoritate præcipimus, ut pro sequentiis juramenti extorsione, quæ à prædicta Regina facta est, nullus omnino dimittat.

(1) Hic nescio qua Exscriptorum oscitantia intrusum pactum Mauritii Bracarensis positum, lib. 1. cap. 81. num. 3. pag. 145.

quin filio ejus, primum observet inviolabiliter juramentum, Cum enim post jusjurandum legitime factum, aliud fieri non debuerit, quod postea contra illud extortum est minime observandum est. Dat. Veneriis IV. non Martii. (Anno 1121)

Consilium B. Romani Cardinalis. Cap. 32.

Bosso S. R. E. Cardinalis, Apostolicæ Sedis servus & Legatus, D. Compostellano A. salutem. Visis dilectionis tuæ literis, & auditis Portugalensis Episcopi verbis sicut nobis retulit peroptamus: sed summopere tibi cavendum est, ne inconsulte incipias, quia undique tibi parantur insidiæ. Quo circa nostro potissimum utere consilio, sicut venerabilis frater noster Portugalensis Episcopus ex nostra parte tibi significabit. Crucem vero quam ut nobis fieri faceres, tibi per eum mandavimus, te ut diligenter & cito fiat, multipliciter rogamus. Ut autem concordiam & pacem cum Regina facias consilium damus, salvo tamen ordine tuo atque honore. Quod vero tibi mandavimus, ut Legatos ad Concilium mitteres, ideo facimus, ut consilium quod per Portugalensem tibi dirigimus, per eos intimaremus. Vale.

De amicitia D. (1) Romani Cardinalis. Cap. 33.

Didaco S. Jacobi Dei gratia Reverendissimo Archiepiscopo cunctis vitiis inimico D. S. Laurentii in Damaso Card. salutem puramque amicitiam. Quantum vestræ dignitati dilectissime Domine fidelis in omnibus extiterim, & proficuo vestro diligentissime studuerim, quamvis corporali sejungar absentia, & devote studebo dum vixero, incognitum non esse vobis existimo, ex quo in sancto contubernio vestro me fratrem annumerare dignati fuistis. Nunc autem quia quodam spatio terrarum divi-

di-
n. (1) *Deus dedin; de quo supra cap. 8.*

ANNO
1127.

dimur ad invicem, & facies vestras diu desideratas videre nequimus, de sospitate vestra aliquid intimare literis remissis non dedignemini, & negotia vestra quibus consilia vel auxilia subministrare potero, Canonico vestro mittere non pigritemini, quoniam operam libentissime dabo. Præterea quemadmodum frater fratres, & Canonicus Canonicos, sicut amicus amicos suppliciter exoro, ut illud quod vobis commisi, pro solita vestra benignitate erga me faciatis per hujus Cartulæ delatorem, & pro dilectione nostra sibi faciatis honorem. Petrum Cardinalem & Robertum Salernitanum saluta.

De amicitia P. Clun. Abbatis. Cap. 34.

Reuerendissimo totisque visceribus amplectendo patri Domino D. S. Jacobi Archiepiscopo & S. R. E. Legato frater P. fratrum Cluniaciensium servus indignus. Devotissimæ voluntatis obsequium, & fideles orationes vestra fidelis devotio & sincera dilectio quam erga nos habetis, multum nos vobis efficit debitores: referunt namque nobis fratres nostri à vobis venientes, quoniam nos semper in corde & in ore vestro sumus. Qua de re rogamus, ut Omnipotens Deus qui cordi vestro hanc inspiravit voluntatem, precibus & meritis Beatæ Dei genitricis Mariæ & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & B. Jacobi, ante cujus sacratissimum corpus præsidetis, facultatem vos videndi nobis concedat, & antea quam de hac vita excamus nos ore ed os loqui permittat. Itaque tam nos quam cuncta congregatio nostra in orationibus & eleemosynis & in cæteris beneficiis vestri memores, semper sumus, & vobis Omnipotens Deus auctor pacis & amator pacem & prosperitatem concedat suppliciter rogamus. Scire autem volumus quoniam loco charissimi fratris nostri Domini Dalmacii, de cujus desolatione multum dolemus, præsentium latorem domnum Hugonem quem plurimum diligimus, ad vos direximus, per quem etiam

etiam quoniam præcordialissimus noster est, omnem opinionem placitæ voluntatis vestræ nobis mandare poteritis. Christus Jesus Pontifex Summus, Pontificium vestrum in pace gubernare & sublimare dignetur. Valet.

De amicitia G. Ducis Aquitanie, & de ceteris.

G. (1) Dei gratia Dux Aquitanorum Jacobitano Archiepiscopo gloria & honore coronari. Prudentiam vestram nolo lateat, quia Regina nihil omnium quæ coram vobis, & ut scitis, se facturam mihi promisit, executæ est: quare repatriare, festinavi. In redditum autem ad vos venire & vobis loqui non ausus fui, tum ipsius Reginæ, tum Regis Aragonensis metu: quod ægre passus sum. Nunc autem pervigilem vestri curam, quem multum diligo, quod re ipsa experiri poteritis qui omnes, quos Hiberia continet vestri ordinis dignitate & potentia præcellitis, rogo ut Dei primum & mei gratia, & quia justum est, Reginæ filium sustentetis & defendatis, & ne exheredetur faciatis: relatum est enim mihi quia Rex & Regina pacificati sunt, & ut eum perdant confœderari. Nunc igitur æternam gloriam vobis in orphano illi opitulando adquirite, & de hoc ipso cum Petro Gallicien- si Comite, & omnibus prædicti pueri amicis, loquimini: & si communicato nostro, & eorum consilio eum defendere volueritis, laudo, ut in manu vestra & custodia remaneat. Si autem evidentia vestra viderit eum nec refugium, nec auxilium illud habere posse quomodo securus sit & in honore, amicitiam vestram supplex deprecor, ut eum mihi navigio mittere satagatis. Ego enim, si vixero, ut avi sui hæres sit faciam. Quare de duobus istis, scilicet utrum eum manu tenebitis & protegetis donec veniam, an audito il-

10-

(1) *Guillelmus VIII. Aquitanie Dux.*

lorum quos dixi consilio videns non bonum eum apud vos esse, mihi mittendum disponetis, scripto mihi citissime resignate. Vigeat dignitas & probitas vestra.

Item de amicitia B. Romani Cardinalis.

3 **B**osso S. R. E. Cardinalis & Apostolicæ Sedis Legatus, venerabili fratri & amico suo charissimo D. S. Jacobo Archiepiscopo salutem. Familiarissimam nobis amicitiam vestram, Romanæ Ecclesiæ, nobis, satis utilem & honestam esse comperimus: idcirco eam intima charitate & celebri memoria retinemus. De liberalitate vestra, charitate & reverentia à vobis B. Petro & nobis exhibita, per nuntium nostrum fidelia præconia Domino Papæ mandavimus. Quod valde gratanter Dominus Papa suscipiens, sicut Clericus vester Laurentius, qui Curie intererat, vobis referre poterit, Coram omni Curia sua abunde gratias retulit, & circa vos & circa Ecclesiam vestram totius benevolentia benignitatem se exhibiturum promisit. De laboris nostri & exercitus Dei processu, sed & de Concilio quod apud *Tolosam* in Dominica sexagesimæ (1) (Deo annuente) celebrare disponimus, venerabilis frater noster *Magalonensis* Episcopus has vobis literas deferens, sicut familiaris noster nobis familiariter referet: pro quo rogamus, ut reverentiam & obsequium gratiam illi nostra charitate exhibere curetis, per quem etiam cum redierit, omnem voluntatem vestram, & quidquid solertia vestra ex nobis placuerit, per literas vestras nobis intimari rogamus.

(1) *Dies omnino diversus ab altero Concilii Tolosani vulgati: annus præcipue. Innuvit ergo Bosso Cardinalis Tolosanum Concilium aliud post annum 1119. de quo solum apud AA. mentio.*

Litteræ quas misit Flandrensis Comitisa Archiepiscopo pro nepotibus suis.

4 **A**rchiepiscopo S. Jacobi speciali Domino suo C. Flandrensi Comitisa salutem cum dilectionis obsequio. Prosperitate si fruimini, vobiscum gaudeo: adversitatem vero si quam patimini, vobis condoleo: ait enim Apostolus: *Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus.* Multimodas dilectæ Dñe. grates nobilitati vestræ confero in hoc quod filios (1) fratris nostri Comitis R. ut relatum est mihi, admodum, ut exigit adolescentia eorum, & ut compeit nobilitati vestræ, benigne & misericorditer educatis. Nunc exoro bonitatem vestram, quatenus quidquid circa pueritiam eorum existit, si placet vobis, per scriptum nobis notificetis.

Consecratio M. Spinarensis electi in Abbatem. Cap. 35.

Eodem tempore Martinus S. Andreæ Spinarensis Monasterii electus, quod in Astoricensi situm est Diœcesi, ad Compostellanam venit Ecclesiam, ut à prædicto Archiepiscopo, & S. R. E. Legato, consecraretur in Abbatem: nempe Astoricensis Episcopus in prædictum inimicitias exercebat electum: ob hoc ejus electionem cassari, & eum Ecclesiastica adstruebat prælatione indignum. Sed electus ad Compostellanam convolvit Ecclesiam. Tunc Archiepiscopus, ne quasi injuriam videretur inferre Astoricensi Episcopo, misit ad eum literas suas, quibus Spinarensis electi adventum, adventusque causam significavit. Denique addidit si Astoricensis Episcopus aut alius sive Clericus, sive Laicus, prædictum haberet impetere Spinarensem electum, determinato tempore Archiepiscopi adiret præsentiam, ibique utrorumque causa justissime examinare-

(1) *Alfonsum scil. & Sanciam, Raymundi Comitis, & Urracæ filios.*

Anno
1121.

retur. Sed cum ad electi impetitionem neque Episcopus, neque alter accessisset, misit tamen ab Episcopo ne consecraretur literis, quia nemo per literas accusat, à prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato supradictus electus consecratus est in Abbatem.

De Adventu Reginæ in Gallæciam. Cap. 36.

Idem Archiepiscopus per eadem tempora Reginam tam per literas, quam per nuntios, sollicitavit, ut in Gallæciam rediret. Conflaverant enim quidam Principes, discordiæ potius quam pacis amatores, rebellionem in Reginam & in ejus fautores. Construxerant quoque Municipia, & prout vires eis suppeditabant concordiam vertebant in discordiam. Ceterum Archiepiscopus usquequaque illis oppositus efrænem illorum audaciam tutudit, & pacem quanto magis potuit reformavit. At ubi Regina cum filio suo (tunc temporis enim pacis fœdere connectebantur) venit in Gallæciam Archiepiscopus cum exercitu suo & cum Compostellanis Castellum quod Comes Munio in ripa *Issi* construxerat, obsedit, & destruxit, necnon cetera Castella quæ tyrannica ejusdem Comitis vel aliorum tenebat rebellio, capta, & quædam destructa sunt. Tandem Regina venit Compostellam cum filio suo & cum Gallæciæ Principibus.

De adventu B. Cardinalis Compostellam, & de consecratione Abilensis electi. Cap. 37.

Quo tempore Bosso S. R. E. Cardinalis & Legatus, B. Jacobi limina visitavit, & ab Archiepiscopo prout decet honorifice susceptus est, & cum eo G. *Lascurrensis* Episcopus; huc quoque ceteri confluerunt Episcopi, videlicet, P. Bracarensis, A. Tudensis, D. Auriensis, P. Lucensis, M. Minduniensis, H. Portugalensis, P. Segoviensis, S. Abilensis electus, ut à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo; utpote Suffraganeus ejus,

con-

consecraretur in Episcopum: de cujus electione quoniam illum sorte fuisse electum ajebant, cum diutius tractaret, & coram tot idoneis Sanctæ Ecclesiæ columnis diffiniret, adhibito prædicti S. R. E. Cardinalis & Legati assensu, supradictus electus à Compostellano Archiepiscopo, & ceteris Episcopis consecratus est in Episcopum. Qui cum consecraretur hanc promisit obedientiam Compostellanæ Ecclesiæ ejusque Archiepiscopo: *Ego Sancius Abilensis Ecclesiæ ordinandus Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus constitutam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ Compostellanæ, rectoribusque ejus in præsentia Dñi. Archiepiscopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & supra Sanctum altare propria manu firmo.*

De Concilio apud Sanctum Facundum celebrando. Cap. 38.

Post ejus consecrationem Romanus Cardinalis & Legatus, Compostellanus Archiepiscopus & Legatus cum ceteris Episcopis, Regina & filius ejus Rex A. cum Gallæciæ Principibus de statu Sanctæ Ecclesiæ & Hispaniæ Regni admodum pertractaverunt: ad cujus rei dispositionem sanctius confirmandam eundem Cardinalem apud S. Facundum octavo Kal. proximi Septembris Concilium celebraturum statutum est. Ad quod Concilium omnes Episcopi & Abbates à Burgis usque ad Oceanum vocati sunt. Sed cur S. Jacobi Archiepiscopus, & ceteri complures, ab hoc consilio se absentaverit, sequentia indicabunt.

De fœdere Archiepiscopi & Reginæ. Cap. 39.

Inter prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum S. R. E. Legatum & Reginam U. quanta concordiæ fœdera sæpius jurejurando sancita fuerint, paucis sæpius perstrinximus: timore namque & suspitione ne muliebris animus ad solita arma, scilicet ad fraudem, convolaret, Archiepiscopus titillans inter se

Anno
1121.Supra
e. 29.

& Reginam fœdera pacis iterum atque iterum juramentis renovaverat, & renovata confirmaverat: hoc modo omnes fere Gallæciæ, Campaniæ, & Castellæ Principes illexerat, & eos jurejurando sibi obligaverat, si Regina prædictum Archiepiscopum vel caperet vel ab honore expellere tentaret, omnes qui jurejurando ne hoc fieret sanxerant, unanimiter Archiepiscopo opitularentur, & Reginæ adversarentur. Verum quis in Gallæcia veri & sancti amator? Quis justitiæ ceterarumque virtutum ibi sectator? Ibidem fere omnes comites fortunæ virtutum contrario sectantur, pauci admodum qui fideles habeantur: non est qui sectetur bonum, non est usque ad unum: quorum perfidiam expavescens Archiepiscopus, & quantum suæ possibilitatis erat præcavens in futurum En. Angliacensem Abbatem ipsius Reginæ contribulem, & S. Cluniacensem Camerarium acceperat hujus fœderis testes, & fide data confirmatores. Quidam quoque Cluniacensis Monachus, Girardus nomine, nuper inter Archiepiscopum & Reginam sanxerat fœderum connexiones, adeo quod Archiepiscopum reddiderat de timido fortem, de suspecto constantem. Quid non audet muliebris vecordia? Quid non præsumit serpentis versutia? Quid non aggreditur sceleratissima vipera? Quid audeant, quid præsumant, quid aggrediantur muliebria figmenta, Evæ protoparentis nostræ satis indicant exempla. Ruit in vetitum audacissimâ mens muliebris: sacrosancta violat, fasque nefasque confundit.

Quando Archiepiscopus precibus Reginæ ivit in Portugaliam. Cap. 40.

Cum itaque prædicta Regina ad contundendas sororis suæ Reginæ Portugalæ vires, *Tudem* ire disposuisset, supradictum Archiepiscopum, utpote Dominum & Patronum suum, utpote fidelissimum adjutorem & protectorem suum blandis-

simis aggreditur precibus ut secum illo ire, non recuset, ascito sibi exercitu suo & Compostellanis. Difficile quidem erat Compostellanos contra legis & plebis scita sua Tudem usque in expeditionem compellere. Sed tamen condescenderunt Archiepiscopi precibus ac muneribus, & cum eo omnes usque Tudem venerunt. Hoc autem Archiepiscopus attentius laboravit fieri, ut & Reginae fidele & utile exhiberet obsequium, & debellatis ejus hostibus pacem reformaret Gallæciæ. Nempe Portugalensis Regina Tudem, & circumquaque olim invaserat, sibi que ea mancipaverat. Quæ ut novit adventum Compostellani Archiepiscopi & Reginae, ejusque exercitus, extemplo coadunato exercitu suo castrametata est in altera ripa Minei. Hinc exercitus Archiepiscopi & Reginae considebat, illinc Portugalensium. Tunc Archiepiscopus, si Portugalensium, inquit, exercitum invadendi nobis detur copia, victoria est in manibus nostris. Ceterum Mineus utrumque disternat exercitum, & hostibus nostris est tamquam murus: quare Compostellani & Irienses navigio tentent fluvium superare, & Insulam quæ Portugalensibus habetur propior (erat enim in medio fluminis Insula) præocupare festinent, alii navibus, alii natando superent fluvium. Hoc consilium profecto placuit Reginae & Principibus ejus: nec mora, Compostellani & Irienses cum electissimis militum naves conscendunt. Portugalensium quæ per Mineum discurrebant, invadunt carinas, & prædictam Insulam audaci occupant congressu. Quod ut vident Portugalenses admirati effrænem Compostellanorum audaciam, castra deserunt, & in fugam versi sunt. Tunc exercitus Archiepiscopi & Reginae fluvium transmeant, & Portugalicæ fines ingrediuntur, seseque ad prædam accingunt. Quid plura? Incendunt, rapiunt, & terram hostium hostiliter invadunt. Tandem Archiepiscopus ut cum Compostellanis ad urbem suam redeat Regnam compellat. Postquam, inquit, nostrorum supe-

Anno
1121.

326

HISTOR. COMPOST.

peravimus acies inimicorum, ac superatas dispersimus, postquam Portugaliæ fines præter spem ingressi sumus, res ipsa exigit, ut cum Compostellanis ad propria revertar: mea namque non interest prædis atque incendiis interesse. Oportet ut Ecclesiasticis operam adhibeam. Ad hæc Regina: Sanctissime (inquit) atque Reverendissime Pater & Domine, tum consilium, atque auxilium ad tantam nos promovit palmam victoriæ, quod & nostra recuperavimus, & quæ inimicorum fuerant possidemus: sola tui præsentia perterrefacit, & enervat nostrorum potentiam inimicorum. Quod si ad propria revertens te absentaveris, profecto nobis timendum est. Etenim inimici nostri vires resument, & victoriæ nostræ finis erit inglorius. Compostellani (non est enim Civium diutius in Castris morari) redeant ad propria: tui consilii & auxilii præsens nos dextera protegat & tueatur. His atque aliis Reginae precibus condescendit Archiepiscopus, & reversis Compostellanis remansit in Portugaliâ cum militibus suis: ad quem B. S. R. E. Cardinalis & Legatus eo tempore hujusmodi direxit literas.

Invitatio ad Concilium. Cap. 41.

Bosso S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo salutem. Dilectionis vestræ literis gratanter acceptis de prospero Regis & Reginae eventu Omnipotenti Domino gratias agimus: de industria, vestri quoque jurè, consilio & auxilio circa eosdem ad honoris vestri augmentum noster accenditur animus. Præterea memoriæ non excidat quod de disponendis negotiis Ecclesiasticis, & emendandis tot in partibus Hispaniæ enormitatibus ad B. Jacobi & vestrum specialiter consilium accedentes, Concilii locum & diem statuimus, ad quod sicut præsentialiter ore ad os, ita quoque præsentiam vestram literis præ-

sentibus auctoritate Apostolica invitantes rogamus, & in fidelitate Romanæ Ecclesiæ exhortamur, ut ab eodem Concilio nulla unquam occasio vos retinet: scientes quod si vos non adesse contigerit, & Concilium per vestri absentiam remanserit, vobis tantum Ecclesiæ detrimentum proculdubio adscribetur, & in futurum vobis hoc obesse timemus. Burdinum à Domino Papa captum * & Romam sicut meruit deportatum, ab his qui se vidisse testantur, audivimus.

*
Mens.
April.
Anno
1121.

De captione Archiepiscopi in reditu à Portugalia. Cap. 42.

Post hæc non modica parte Portugaliæ vendicata, Archiepiscopus & Regina obsederunt ipsam Portugaliæ Regiæ in Castro nomine *Lantasio*, & castra usque ad *Dorium* protenderunt. Illis quoque diebus idem Archiepiscopus recuperavit in Portugalia honorem B. Jacobi, scilicet *Bracaram*, medietatem *Cornelianæ*, & cetera: & recuperata distribuit villis suis. Archiepiscopo *Compostellano* in Portugalia morante in castris fama mali præsaga futuri murmurabat Regiæ *U.* machinari captionem Archiepiscopo. Quod cum plurimum instillatione audisset Archiepiscopus, utpote tantum tamque abominabile nefas, credere abhorruit. Ipsa quoque Portugaliæ Regina ei per nuntios suos indicavit captionem & modum captionis, inquiens: Caveat sibi Archiepiscopus etenim nisi caverit, soror mea proculdubio capiet eum. Quia intimi qui hujus consilio interfuerunt facinoris, ipsi mihi ejus enucleaverunt modum captionis. Qua propter ad quolibet meorum, ne capiatur; confugiat Castellorum. Sin autem in navibus meis ad suam repedet civitatem: alioquin ex quo *Mineum* transmeabit, mancipabitur captioni. Hæc & his familia cum audisset Archiepiscopus noluit animum ad hæc credenda inducere; neque obsequio Regiæ se absentare: sed ait: Regina ut à me hanc suspicionis removeret nebulam, mul-

Anno
1121.

tis pacis ac dilectionis fœderibus jurejurando confœderata est. Præterea inter me & se tot tantosque hujus fœderis adhibuit testes & compactores, quod insani est animi talia credere. Sane ubi sanxi cum ea fœdus concordiæ, obnixè & fideliter ei famulatus sum, & famulabor. Quare ergo in tantum prorumpet facinus? Quare opus Judæ Iscariothides incurreret? Quare Deum & homines sibi infestos redderet? Quod si habet pro constanti in me manus injicere, & tamquam secunda Iezabel persequi utriusque terrarum Ecclesiæ membra; en melius est me sine culpa incidere in manus ejus, quam fœdera quæ cum ea stabilivi videar transgredi: potens est enim Deus me liberare de manibus ejus. Tandem Archiepiscopo & Regina cum exercitu suo à Portugalia revertentibus ventum est Limiam, & per Cellamnovam ad Castellam, quæ est in ripa Minei: tunc Regina, utpote doli artifex, magistra sceleris, præcepit diluculo, milites Archiepiscopi Mineum transmeare: ipsa vero cum Rege filio suo & cum Archiepiscopo post remansit: hoc autem machinabant, ne cum manus injiceret in Archiepiscopum, milites tanto facinori possent contraire.

2 Itaque ut Mineum transmeavit exercitus, & in altera fluminis ripa tentoria posita sunt, statim prædicta Iezabel in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum manus injecit. Proh nefas! Nil veretur, nil erubescit mens pestifero illita veneno, nil abominabile refugit. Primo Archiepiscopus ne tantum aggredereetur nefas, nec sic à fide & veritate exorbitaret, cœpit eam admonere. Ceterum *in malivolam animam non intrabit sapientia & qui nocet noceat adhuc, & qui sordescit sordescat adhuc.* Audita Archiepiscopi nefandissima captione, mox Archiepiscopus Bracarensis, & Episcopus Auriensis, qui cum eo erant, perterrefacti fugam iniere. Hujus sceleratissimæ proditionis habuit Regina complices & coadjutores Comitem

Rodericum qui perendie Hierosolymis redierat, Frede-
 nandum Joannidem, Joannem Didacidem, Joannem Ra-
 miridem, Oduarium Ordonidem, Ariam Petridem, & ce-
 teros qui omnes ab Archiepiscopo tenebant præstimonia
 dato juramento se fore amicos ejus & fideles: fecerant in-
 super Archiepiscopo hominum hoc modo, si Regina in
 eum injicere manus, vel expellere ex honore præsumeret;
 omnes unanimiter cum quibuscumque possent Archiepisco-
 pum, utpote Dominum & Patronum suum, adjuvarent in-
 festi Reginæ. Quantam in Clericos, & in Milites, atque
 in famulos Archiepiscopi prædam ac dehonestationem fe-
 cerint proditores; ex ipsius capitis quilibet potest concipere
 lassione. Capti sunt cum Archiepiscopo tres fratres
 ejus Munio Gelmirides, Petrus, & item Petrus, & alii
 complures. Captus est etiam cum eo Veremundus Suari-
 des.

3. Deinde ducitur Archiepiscopus ad Castellum Jo-
 annis Didacides, nomine *Orgilionem*; & abhinc sub tutela
 ejuslem Joannis, remotis jam à se Clericis & militibus
 suis, exceptis duobus, aut tribus, transfertur ad Castellum
 nomine *Ciram*: hoc siquidem prædictus Veremundus licen-
 tia Archiepiscopi & B. Jacobi Canonicorum in terra ejus-
 dem Apostoli construxerat: sed nunc captione coactus Re-
 ginæ contulerat. Postquam rumor tanti sceleris Compos-
 tellam pervolavit, et in festivate *S. Mariæ Magdalene*
 cum Missarum celebrarentur solemnia universorum animos
 concusit, quantus moeror, quanta moestitia in Ecclesia
 B. Jacobi fuerit, meus utique stylus non sufficit enarrare.
 Confestim tota Civitas convolat ad Ecclesiam, fient, eju-
 lant tantam in Dominum & in Archiepiscopum suum frau-
 dem intentam: Regnam apostatricem pacis, & fidei vio-
 latricem, & totius Hispaniæ perturbatricem appellant.
 Quidam nisi absolvat Archiepiscopum propemodum ei mi-

Anno
1121.

nantur. Coadunatis denique clero & populo in unum consultitur, & ad Reginam ex communi consensu quatuor ex Cononicis & totidem ex civibus delegantur, sciscitaturi quare Archiepiscopum ceperit, vel super ejus libertatem quid animi habeat. Sed cor ejus tamquam cor Pharaonis induratum est. Sitit pecuniam, sitit & anhelat cruenta ejus rabies perdere B. Jacobi honorem. Sed Deus protegit sperantes in se. Postquam Clero & Populo Compostellæ renuntiatum est, quid animi haberet Regina circa Archiepiscopum, statim Canonici conveniunt in canonicam: adstringunt se juramento, ad liberationem Archiepiscopi omnimode se elaboraturos, & tam hereditates, quam facultates, si necesse sit, pro eo daturus. Quod etiam laicos ad idem valde animavit. Quis lacrymas totius Civitatis enumeret? Quis gemitus & obsecrationes quotidie in Ecclesia pro Archiepiscopo dicere sufficiat? Quis Clerum ac populum in mœrore etiam & angustia fuisse nesciat? Omnia plena lacrymis, omnia dessolata, omnia Pastore viduata videres.

4 Postquam Regina nocte Compostellam ingressa est; altera die in qua erat *solemnitas B. Jacobi*, omnes Canonici deposito vultu & habitu solemnibus, nigris induti sunt cappis, & tristitiam repræsentantes lugubriter se habuerunt: quod valde fuit molestum Reginæ ejusque complicibus. Si quidem tantus Cleri ac populi tumultus in Apostolica sæpe fiebat Ecclesia, quod tanti sceleris auctores poenam in caput suum reversuram verebantur. Deinde Canonici ac Cives ingenti supplicatione & obsecratione adeunt Reginam, ut quid de Archiepiscopo sit responsura respondeat. Ipsa quidem jam adepta erat *Castella B. Jacobi*, scilicet *Honestum*, & *S. Mariam de Lanzada* à *Unionem Gelmiride* fratre Archiepiscopi, quem cum Archiepiscopo ceperat. Tunc Jezabel Clero ac populo quasi satisfaciens respondit: Ecce, in-

inquit, cum Archiepiscopo placet fœdus inire, & ejus liberationem diffinire: videlicet aut de omnibus de quibus eum in causam vocavero Archiepiscopus mihi affatim respondeat, & satisfaciat, aut suæ captivæ calunnia suo & Canonicorum juramento sepulta misericordiæ meæ attendat examinationem: horum unum eligit: alioquin in tempore captivæ mancipetur. Hoc autem dolose agebat, ut interim ad Castellum S. Mariæ de *Oteres* (1) eum transferri faceret, & honorem B. Jacobi fundo tenus pessundaret: Canonicos etiam & Cives alios vinculis mancipandos, alios omnibus expoliandos facultatibus, alios ab Ecclesia expellendos satagebat. Hujus bipartitæ rationis relatores Canonici cum civibus mittuntur ad Archiepiscopum, quibus vetuit Regina ne de ceteris cum Archiepiscopo haberent colloquium, neve amplius quam prædictam binembrem rationem cum eo loquendi eis daret licentiam. Insuper misit cum eis speculatorem, scilicet Fredenandum Petridem Clericum suum, qui & eorum interesset colloquio, & ne amplius minusve cum Archiepiscopo miscerent colloquia, pervideret. Ut autem Archiepiscopus impiissimam Reginæ examinationem audivit, opus, inquit, in is nobis est consilio. Porro inquirunt ei, nec consilium nec colloquium amplius habendi vobis conceditur licentia. Tunc Archiepiscopus, Omnipotens, inquit, qui contritos & contribulatos respicit, consilium & auxilium nobis administrabit. Hæc autem quæ mihi retulistis mala sunt, id est, ut aut captivæ mancipatus honore & rebus meis expoliatus contra leges & contra Canones cum Regina ineam judicium: aut tanti sceleris quod in me perpetratum est, proclamatione juramento sopita Reginæ animadversionem quasi misericordiam indeterminate & sine replicatione suscipiam, quæ quidem

(1) De Autares, ut lib. I. cap. 90. num. 3. prænotavimus.

miseriordia impietas, immo scelus potius vocanda est. Qualem enim misericordiam circa Sanctam Ecclesiam ejusque membra habeat, ne longe petantur exempla, hujus rei effectus in me perhibet testimonium: horum igitur neutrum mihi utile est: non est enim sanæ mentis aut tanti sceleris in Sanctam Ecclesiam perpetrati calumniam juramento contra Canones sopire, aut manifestam Jezabel impietatem pro misericordia habere. Dum hæc agarentur B. S. R. E. Cardinalis & Legatus misit has literas Archiepiscopo.

Consolatoriæ literæ ad Archiepiscopum in captione.

5 **B.** S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico in Christo charissimo D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato, salutem & liberationem. Captionis vestræ fama primum non credita, sed postmodum certa relatione audita, vehementi mœrore tristes existimus, nec minus de tam subita & inhonesta doli perpetrati miramur. Nos quidem super tanta B. Petri & Romanæ Ecclesiæ in persona vestra facta injuria, Ecclesiasticæ ultionis justitiam exercere statim ut audivimus condigna animadversione volumus: sed quibusdam amicis vestris & qui de hoc infortunio dolent non modice, quique de vestra liberatione spem habentes laborant, suadentibus, usque ad Concilium hanc vindictam distulimus. De cetero in eo qui dixit *confidete, ego vici mundum*: confidenter confidite: est enim & erit Ecclesiæ & vestra oratio ad Deum pro vobis. Per latorem præsentium, vel per quemlibet vestrum, quid nos agere super hac causa velitis, citò scribite.

De solutione Archiepiscopi.

6 **I**nterea Reginæ filius Rex A. proditiose Archiepiscopi captioni, utpote qui eum baptizaverat, & in Regem unxerat,

rat, admodum condolens, quomodo absolveret tractabat: tanto quidem sceleri interfuerat, sed nec prohibere potuit. Ipsi quoque parabantur vincula, sed peracta Archiepiscopi captione. Cum Comite itaque P. nutritore suo, & cum Comite M. & quibusdam aliis Gallæciæ Principibus colloquio habito, Compostella egressus est, eorumque Castra quæ in ripa Tamaræ fixa erant, adiit: quippe inter se sicut præviderant, si Rex à matre sua rebellionis causa sejungeretur, volente nolente Regina protinus absolveretur Archiepiscopus: quod haud aliter fuisse indicat rei exitus. Postquam enim in Compostellana Urbe nuntiatum est filium à matre discordiæ causa discessisse, Comitumque tentoria adiisse, statim maternæ tyrannidis ausus contritus & confusus est. Jazabel tanti sceleris rea cum complicitibus suis ad B. Jacobi Ecclesiam confugit. Sic rota fortunæ volvitur: animati exanimantur, exanimati animantur. Pars Reginæ confunditur & trepidat: Regis & Archiepiscopi pars extollitur & exultat. Quantum tumultus, quantum discursus, quantumve animus persequi homines Reginæ, spoliare, capere, omnibus fuerit, etiam qui viderit vix enarrare sufficit. Concurrent omnes in Ecclesiam ad Reginam contumeliæ verba in eam jacentes, & nisi absolvat Archiepiscopum majora ei minantes, omnes uno ore, una voce absolvi citius Archiepiscopum unanimiter proclamant. Quid plura? Regina prorumpit in lacrymas: hinc metu, hinc prodicionis suæ cassatione: jurat se coactam tantum nefas perpetrasse: & totius facinoris culpam in complices suos transfert. Exclamat Archiepiscopum absolvi; & sceleratissimæ captionis auctores vinculis debere mancipari. Dum hæc ita se haberent, ecce Joannes Didacides in cujus tutela Archiepiscopus captus tenebatur: hic adductis secum quibusdam Archiepiscopi contribulibus captis, venerat ad Urbem, ut cum Regina haberet colloquium, quomodo in proxima nocte Archiepiscopus ad Castellum S. Mariæ de Oteres (quod

est

Anno
1121.

est in Valle Carceris) captus duceretur. Sed aliter Omnipotentis pietas prædestinat fieri: aliter humani impietas generis fore opinatur. Igitur Clerus & populus Joannem circumvallantes, & quasi captum ducentes, quantotius Reginæ intonant, ut remota ambage, velit nolit, Archiepiscopum jubeat absolvi, alioquin ipsa cum Joanne periculo succumbat. Tunc Regina coacta & nolens jussit absolvi Archiepiscopum. Joanne itaque populi multitudine circumvento, & ne aufugiat juramento astricto, itur properanter illum absolutum.

7 Ergo Regina cum complicibus suis nolente & coacta, absolutus est Archiepiscopus. Quo ingrediente Compostellam, licet non diutius quam per octo dies captioni mancipatus fuisset, quantum tamen gaudium, quanta lætitia in universis fuerit, Maronis facundia referendo succumberet. Si quid est universi sexus & ætatis, veniunt ei obviam; & fassis præ gaudio lacrymis, Patronum & Archiepiscopum suum videre & alloqui sitiunt: quem paulo ante dolebant ablatum, jam jam restituto congaudent. Gaudet tota Civitas, & quasi superato Caribdis naufragio tripudiat. Universus quoque Clerus solemniter præparati cum summo processionis honore honorificentissime eum susceperunt. Ipse denique completa oratione ante Apostolicum altare osculatisque fratribus, Reginam intra altaris ambitum latebras habentem adiit, & ait illi: "Scio quidem Regina quia pessimorum coacta consiliis, nefas hoc aggressa fuisti: hoc me latet quam in hoc scelere causam habueris. Pius autem & misericors Dominus, apud quem nihil est impossibile, me ab hac liberavit captione: cuius exemplum imitando (ait enim: *Dimittite & dimittetur vobis*) quantum mea interest, quod in me egisti, si pœniteas, tibi dimitto & condono. Det quoque tibi Deus animum, ut Castella B. Jacobi quæ violenter & injuste à nostris extorsisti, nobis reddas, & nobiscum pacem

„cem habeas.” His ita peractis postquam alter alterque dies processit, Archiepiscopus cœpit Reginam frequentius appellare, ut pacem secum iniret, & Castella B. Jacobi redderet. Verum Regina vehementer sitiēbat pecuniam, & B. Jacobi Castella retinere ardebat: hæc est causa quare inter eos præcipue pullulaverit discordia, & maxima Gallæciæ pars guerrarum pessundata fuerit aculeis. Tamen Archiepiscopus sæpius Reginam interpellavit de pace & de concordia. Illa, ut est indomitus mulieris animus, nunc mille tam Clericos quam laicos dari sibi requirebat juratores, nunc totius civitatis & suburbii clerum ac populum: nec hoc nec illud, quoniam immensæ non dabatur ei copia pecuniæ, effectum habebat. Postquam Archiepiscopus Reginæ animadvertit animum, nec Castella reddere, nec sine immensa pecunia posse eam sedari intellexit, protinus cum Rege puero filio ejus pacem stabilivit, & ad recuperandum B. Jacobi honorem quanto magis potuit aspiravit. Præterea adscivit sibi plures Gallæciæ Principes, scil. Petrum Froylaz, & Munionem, & Guterrem, & Gumez Consules, Ariam Petridem Lupariæ Dominum, qui juramentum & hominum pro Regina Archiepiscopo fecerat, & ob hoc ei adhibebat, Veremundum Suarez & ceteros, insuper Reginam Portugalæ T. & Comitem Fredenandum: hos & alios habuit Archiepiscopus coadjutores ad recuperandum & ad tuendum B. Jacobi honorem. Interea S. R. E. Papa Calixtus eidem Archiepiscopo has direxit literas.

De Episcopis suspensis quia non interfuerant Concilio, & de Bracarenſi Archiepiſcopo à legatione ſubtracto. *Cap. 43.*

*
Supra
c. 26.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. bened. Dignitatem & honorem tibi & Compostellanæ Ecclesiæ pro bono & utilitate concessimus: si fratres illi tuis nolunt obedire mandatis, nos gravamur. Et tu quidem jam de ipsis justitiam ex parte fecisti: * hortamur tamen fraternitatem tuam, ut Colimbriensem, Lucensem, & Minduniensem, seu alios Episcopos, iterum diligenter commoneas, quatenus tibi studeant, obedire humiliter: quod nisi infra quadraginta dies post commotionem tuam fecerint, nos ex tunc datam in eos à te sententiam, donec satisfaciant, auctore Domino confirmamus. De Bracarenſi autem charitati tuæ taliter respondemus. Sicut in partibus nostri fama est, & sicut in missis ad nos per P. Canonicum & Capellanum tuæ Ecclesiæ, literis ostendisti, Ecclesiam Bracarensem opprimere, & tibi ejus dignitatem vindicare, nimium concupiscis. Idcirco ejusdem fratris in parte hanc inobedientiam toleramus, donec te ipse auxiliante Deo aut per vos ipsos ad nostram præsentiam veniatis, aut sufficientes pro vobis in causa hac nuntios transmittatis. Terminum autem præsentationis hujus sequentis anni nativitatem B. Joannis Baptistæ deliberavimus. Prædictum nuntium tuum qui pro te fideliter laborasse cognovimus, dilectioni tuæ commendamus, rogantes ut eum pro amore nostro de caro deinceps habeas cariorem. Datis in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii (Anno 1121.)

Familiares literæ D. Romani Cardinal. ad Archiepiscopum.
Cap. 44.

Didaco Dei gratia Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato D. * S. R. E. Cardinalis, salutem & prosperitatem. Sciat is quod viso vestro nuntio admodum gavisus sumus, & pro Ecclesia B. Jacobi sicut decebat cum sociis & amicis nostris multum laboravimus; de cetero vobis mando sicut vester confrater & per omnia vobis fidelissimus, quatenus amodo Domino nostro C. & Curiaë ita serviatis, ut & quæ obtinetis obtineatis, & quæ nondum habetis habeatis. Me autem pro Ecclesia B. Jacobi incessanter & fideliter laborare, ne dubitetis. De rebus meæ Hebdomadæ quam in potestate vestra dimisimus, rogo ut per primos romarios qui ad nos venerint, mihi mittatis. Petrum autem vestrum Canonicum pro vobis & pro Ecclesia sua multum desudavisse in Curia, ne dubitetis: ob quam causam ut tum amodo cariores habeatis rogamus: Valete. Per eum mihi VII. aureos ad sedandam Curiam, quam nimis iratam invenerat, accomodasse ne dubitetis.

*
Deus-
dedit.

De amicitia P. Cluni Abbatis.

Reverendissimo patri & in Christi charitate nobis conjuncto Dño. D. S. Jacobi Archiepiscopo & S. R. E. Legato. Fr. P. * Clun. fratrum servus indignus, devotissimæ voluntatis obsequium & fideles orationes. Charitas quæ in corde vestro specialiter ardet, nequaquam erga nos & omnem congregationem nostram novit tepescere, vel frigescere, sed quodam nos semper præcipuæ dilectionis privilegio conatur diligere. Quamvis enim multarum tribulationum anxietate, curis & sevisimis fatigemini guerris; & cum innumerabilium curarum anxietatibus gloriosa mens vestra pulsetur, & reddatur anxia; ita tamen nos benignissime ac devotissime pio amore specialiter am-

*
Pon-
tius.

Anno
1121.

plectitur, utpote quæ in solidissima petra, quæ Christus est, firmiter est fundata, ut vos, pater charissime, præcordialiter ac singularem gaudeamus habere charum atque fidelem. Unde gloriosissimam celsitudinis vestræ humiliter ac sincere imploramus excellentiam, quatenus domum Dei & B. Petri Apostolorum Principis, cujus ministerium Deo auctore suscepimus, sicut jam amare cœpistis, diligenti instantia ametis, ac pietatis studio amando sustentetis, ut per ejusdem patroni intercessionem & meritum fructum æternæ mercedis possitis adipisci perpetuum. Et hoc quoque non ambigat veneranda nobilitas vestra, nos omnino esse præcordialem ac singularem amicum vestrum, & in Christi charitate dilectionis vestræ conglutinatum atque complexum, & in orationibus atque in ceteris beneficiis nostris, semper vestri memores sumus: & licet corpore à vobis absentes, spiritu tamen sumus præsentés. Desideramus etiam, & si Deus concesserit omnino rogamus, ut domum Cluniacensem quandoque per vos visitare dignemini, quoniam volumus vos videre, & amplecti: optamus ut pariter nos videamus, qui pariter nos amamus, & tota congregatio nostra vestra sit, cujus vos totum esse beneficii & devotione eximia ostenditis.

Item prædictus Card. ad Archiepiscopum.

D. Compostellano Dei gratia venerabili Archiepiscopo D tituli Laurentii & Damasi S. R. E. Cardinalis, indissolubile amoris vinculum. Quanta dilectione, quantaque diligentia missi negotii vestri charissime laboravimus, novitii nuntii satis narrare serio possunt. Mandamus itaque vobis, ut si quando negotia quælibet instant vobis, uti fratribus nostris mittere non pigritemini, quoniam vestris semper imperatis sumus obedire parati: & solícite curam de negotiis vestris quasi de propriis nostris quotidie gerimus. Vestram igitur benignitatem suppliciter

ter exoramus, ut quod apud vos est de Hebdomada nostra, per hujus Cartulæ delatorem, sive per alium fidelem nuntium mittere curetis, & ut hunc honorifice tractetis valde flagitamus. Præterea magnitudini vestræ, ut nostros dilectissimos fratres ex parte nostra salutetis, oppido supplicamus.

Familiares literæ Calixti Papæ ad Archiepiscopum.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Miles iste fidelis noster Guido votum habuit beatissimi Jacobi Apostoli Ecclesiam visitandi. Rogamus itaque dilectionem tuam, ut quandiu ibi fuerit, eum pro amore nostro commendatum habeas. Si qua vero nobis significare volueris, ei fideliter committere poteris. Dat. Lat. III. Non. Julii.

De Capitulis Concilii apud Sanctum Facundum celebrati.
Cap. 45.

B. S. R. E. Cardinalis & Legatus Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellano Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato salutem. Literis nostris per Portugalensem Episcopum dilectioni vestræ directis, latore præsentium Romano milite à Dño. Papa ad Sanctum Jacobum orationis gratia veniente, præsentem iterum literas fraternitati vestræ transmittimus, ut per eum & vestram & pueri Regis voluntatem, & esse Domino Papæ per nos referenda scribatis. Concilii nostri apud S. Facundum (1) capitula quæ per Portugalensem vobis transmissimus, ita per ditionis vestræ partes teneri & observari præcipite, quemadmodum in Concilio sunt à nobis Apostolica sanctione firmata.

De

(1) Concilii, indicti, pro die 25. Augusti hujus anni 1121, ex c. 38.

*De P. Bracarenſi Archiepiſcopo factio Canonico in Eccleſia
B. Jacobi. Cap. 46.**
Pela-
gius.
*
C. 43.

Circa id temporis P. * Bracarenſis Archiepiſcopus venit Compoſtellam: hunc à Compoſtellani Archiepiſcopi legatione pro re ad tempus ſubtractum, prænotatum eſt. * Miſſis namque Clericis ſuis ad Papam Calixtum, relatiſque quodam verſipelli argumento inter Compoſtellanum Archiepiſcopum & Bracarenſem inimicitiiſ, pro re ad tempus ab ejus legatione, ut ſuperius patet, Bracarenſis ſubtractus eſt. Præcepit quæque Papa eidem Bracarenſi per literas ſuas, ut honorem B. Jacobi in Portugalia, quem prædeceſſor ejus M. Bracarenſis Archiepiſcopus ab eodem Compoſtellano Archiepiſcopo habuerat in præſtimonium, & quem iſte violenter retinebat, redintegraret. Ea propter Bracarenſis Archiepiſcopus cum Compoſtellano Archiepiſcopo & S. R. E. Legato D. fœdus ſtabilivit dilectionis, & factus Canonicus Eccleſiæ B. Jacobi medietatem prædicti honoris ab eodem Compoſtellano Archiepiſcopo recepit in præſtimonium, quatenus aliam medietatem pro poſſe ſuo tueretur, ſicut in hoc ſcripto reſonat.

*Ego P. Bracarenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus perſona videlicet mea, non Eccleſia, ſicuti confrater & Concanonicus veſter, ſuſcipio à vobis Dño. D. Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopo & S. R. E. Legato, & ab Eccleſia veſtra in præſtimonio, medietatem de Eccleſia Sancti Victoris, quæ dicitur Bracara, & medietatem S. Fructuſi, cum Villa Moon-
telios, & medietatem de Villa Corneliana cum omnibus appenditiis eorum, tali tenore, ut in vita mea teneam hæc omnia prædicta, & ad obitum meum Eccleſia veſtra ſuſcipiat ea, & quiete poſſideat à ſucceſſoribus meis: aliam verò medietatem de hiis omnibus quam vos tenetis ad præſens, ad-
jubare, defendere & amparare ad utilitatem veſtræ Eccleſiæ.*

siæ. Ego P. Dei gratia Bracarensis Ecclesiæ Archiepiscopus propria manu confirmo. Hugo Portugalensis Episc. & Petrus Prior Bracarensis Ecclesiæ & Nunus Bracarensis Ecclesiæ Diaconus & Canonicus scripsit & confirmavit. Aliam scripturam habetis consimilem.

De G. Salmanticensi Episcopo. Cap. 47.

G. * quoque Salmanticensis Ecclesiæ electus, à Papa Calixto Romæ in Episcopum consecratus, prædicto Compostellanæ Archiepiscopo & S. R. E. Legato hanc obedientiæ sanxit subjectionem.

*
Geraldus.

Ego G. Salmanticensis Ecclesiæ Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus constitutam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ Compostellanæ rectoribusque ejus in præsentia Domini Archiepiscopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & supra Sanctum altare propria manu firmo.

Ad Cardinalem B. de solutione Archiepiscopi. Cap. 48.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili dilecto in Christo filio B. Presbytero Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato salutem & Apostolicam benedictionem. Sape tibi scripsisse meminimus voluntatem fratrum nostrorum esse, ut ad eos quantotius remeares. Verumtamen quia emergentia negotia nos compellunt, adhuc tibi quædam pro temporis opportunitate injungimus, per quæ diutius oportet te immorari. Significatum siquidem nobis est, quia nobilis memoriæ Ildefonsi Regis filia Urraca Regina, charissimum fratrem nostrum Didacum Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopum & nostrum etiam in Provinciis quibusdam Legatum dolo & proditione quadam ceperit, eumque Castellæ Ecclesiæ cum honoribus in illius dare potestatem coegerit: neque tamen sic eum à captione dimisserit: quod profecto piaculum nulloatenus à Dei est Ecclesiâ tolerandum. Nosti enim à Domino

de

Anno
1121.

de Sacerdotibus dictum: Qui vos spernit me spernit, & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Præsentibus igitur literis dilectioni tuæ præcipimus, ut eandem Reginam remota dilatione commoneas, quatenus prædictum fratrem nostrum liberum omnino dimittat. Castella & honores Ecclesiæ cum sua integritate restituat, & de tanta præsumptione Deo ejusque Ecclesiæ satisfaciat. Quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam adimpleverit, sollicitudo tua convocatis aliis fratribus & Episcopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferat, & in tota ejus terra divina omnia officia, præter infantium baptisma & morientium pœnitentiam, interdicit, donec quod tam pessime factum est, Ecclesiæ judicio plenarie corrigatur. Dat. Melfiæ. Nonis Octobris. (Anno 1121.)

Ad Toletanum Archiepiscopum de eodem.

2 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri B. Toletano Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato salutem & Apostolicam benedictionem. Egregiæ memoriæ Ildefonsi Regis filiam Urracam Reginam manus suas ad novum & pessimum facinus extendisse audivimus, & vehementius contristati sumus. Significatum nobis est siquidem, quod charissimum fratrem nostrum Didacum Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopum, & nostrum etiam in quibusdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Castella Ecclesiæ cum honoribus in illius dare potestatem coegerit, neque tamen sic eum à captione dimisserit. Quod profecto piaculum nullatenus à Dei est Ecclesia tolerandum. Nosti enim à Dño. de Sacerdotibus dictum: Qui vos spernit me spernit: & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. Præsentibus ergo literis fraternitati tuæ præcipimus, ut eandem Reginam, remota dilatione, commoneas, quatenus prædictum fratrem nostrum liberum omnino dimittat, Castella & honores Ecclesiæ cum
sua

sua integritate restituat, & de tanta præsumptione Deo ejusque Ecclesiæ satisfaciat. Quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam adimpleverit, fraternitas tua convocatis aliis fratribus & Coepiscopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferat, & in tota ejus terra Divina omnia officia, præter infantium baptisma & morientium pænitentias, interdicat, donec quod tam pessime factum est, Ecclesiæ judicio plenarie corrigatur. Dat. Melfiæ Nonis Octobris.

Ad Episcopos Hispaniæ de eodem.

3 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per Hispaniam, salutem & Apostolicam benedictionem. Quotiens nova & viris Catholicis non ferenda per alicujus nequitiam oriuntur, manu sunt celeri extirpanda, ne vires in posterum, quod absit, sumant: ad quæ sollicitiores existere nos oportet, quoniam licet indigni, Dei & Christi ejus locum in Ecclesia obtinemus. Significatum siquidem nobis est, quod Urraca Regina charissimum fratrem nostrum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, & nostrum etiam in quibusdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Castella Ecclesiæ cum honoribus dare in illius potestatem coegerit, neque tamen sic eum à captione dimiserit. Quod profecto piaculum nullatenus à Dei est Ecclesia tolerandum. Præsentibus itaque literis vobis præcipiendo mandamus, ut quando vel à fratre nostro Bernardo Toletano Archiepiscopo vel à filio nostro Bosone, Presbytero Cardinali, quibus hanc causam commisimus, vocati fueritis; remota dilatione in unum convenire curetis, & eorum consilio in eandem Reginam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferatis, & in tota ejus terra divina omnia, præter infantium baptisma & morientium pænitentias, interdicitis officia, donec prædictum fratrem nostrum liberum prorsus dimittat, Castella &

Et honores Ecclesie restituat, & de tanta præsumptione Deo ejusque Ecclesie satisfaciat. Dat. Melfie nonis Octobris.

Ad Reginam de eodem.

4 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Illustri Regine Urracæ salutem & Apostolicam benedictionem. Nisi gravissimam præsumptionem tuam corrigere summa cum festinatione curaveris, omnino tibi timendum est, ne Dei judicio gravissime feriaris: etenim manus tuas in Dei & Christi ejus Vicarium, venerabilem fratrem nostrum Didacum Compostellanæ Ecclesie Archiepiscopum, & nostrum in Provinciis quibusdam Legatum; diceris extendisse, cui etiam amicitiam securitatemque promiseras. Cum scriptum sit de Sacerdotibus per Prophetam: Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. Et iterum ipse Dominus dicit: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Ex nobis ipsis perpendere possumus, quantum nequitia hæc Omnipotentè debeat Domino displicere, qui vel læsionem quamlibet in oculorum nostrorum pupillis absque gravi non possumus angustia tolerare. Ne igitur timenda illa divini judicii sententia feriaris, literarum tibi præsentium auctoritate præcipimus, ut prædictum fratrem nostrum, remota dilatione, liberum prorsus dimittas, Castella Ecclesie cum honoribus quos abstulisti, restituas; & de tanto facinore Deo, ejusque Ecclesie, humiliter satisfacias: alioquin pro certo cognoveris quoniam qui Sacerdotem suum oculi sui pupillam constituit, super te graviter ulciscetur; & nos per nos ipsos & per fratres nostros ipso auxiliante, tam de persona tua, quam de factoribus, & de tota terra tua, eam justitiam faciemus, quod alii exemplo tuo in posterum talia non præsumunt. Dat. Melfie nonis Octobris.

Ad Regem de eodem.

5 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Charissimo nepoti suo Il. strenuo & glorioso Hispaniarum Regi, salutem & Apostolicam benedictionem. Omnipotenti Deo & Domino nostro Jesu-Christo gratias agimus, qui nos ægritudine gravissima laborantes, secundum miseracionum suarum multitudinem pristinae restituit sanitati: gratias etiam ei referimus quia infra urbem & extra urbem necnon & per totam Italiam fideles Ecclesie ita nobis uniti sunt, quod omnes nostrae parent humiliter voluntati. Verumtamen unum est super quod vehementissime contristamur, quia sicut audivimus Mater tua Urraca Regina, nec Deum timens, nec beatissimo Apostolo ejus Jacobo reverentiam exhibens, in Dei & Christi ejus Vicarium venerabilem fratrem nostrum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, & nostrum etiam in Provinciis quibusdam Legatum, te praesente manus suas sacrilega praesumptione extendit. Quanto autem dilectionis affectu idem frater noster te amplexus fuerit, & quo te olim amore educaverit, tua non debet nunc oblivisci nobilitas. Noveris etiam Dominum in Evangelio dicere: Ego diligentes me diligo, & honorificantes me honorificabo. Si ergo praedictus frater à pueritia personam tuam dilexit, si eam in quantum potuit sublimavit, & si per te multa & gravia perpessus est; tu eum fili charissime diligas & honores, & per te ac per fideles tuos omnino studeas ut à captione liber penitus dimittatur, quatenus exemplo hoc personae alicae te amplius diligant, vehementius de tua bonitate confidant, & se libentius pro tuo servitio defatigent. De cetero dilectionem tuam rogamus, ut saepe nobis statum & incolunitatem tuam literis & nuntio intimare procures, quia si juvare te sufficienter non possumus, tuo tamen successui congaudemus: etenim te tamquam charissimum ac specialem Ecclesiae filium

Anno
1121.

Et tamquam carnem nostram, vera dilectione diligimus, et nostrum tibi consilium et auxilium libentissime ministrabimus. Omnipotens Dominus beatorum Apostolorum suorum Petri et Pauli, necnon et Jacobi precibus, ad honorem suum, et tuam salutem, personam tuam, et regnum conservet, et te ad vitam pervenire faciat sempiternam. Datis Melfæ Nonis Octobris. Literas alias quas matri tuæ mittimus, ei per tuum facias nuntium præsentari.

De reconciliatione Archiepiscopi, et Reginae, et Regis pueri.
Cap. 49.

Has quidem literas miserat Papa Calixtus Bosoni Romano Cardinali & Legato, Bernardo Toletano Archiepiscopo & Legato, ceterisque per Hispaniam Episcopis, necnon Reginae tanti sceleris auctori, & Regi filio suo ad deliberationem & restitutionem prædicti Compostellani Archiepiscopi & S. R. E. Legati. Idem namque Archiepiscopus jam nefandæ mancipatus captioni, direxerat nuntios ad nepotem suum P. Beati Jacobi Ecclesiæ Decanum, qui in Francia philosophicam disciplinam adiscebat, & indicaverat ei captionem, modum, & causam suæ captionis. Qui assumptis secum quibusdam Canonicis, qui secum studium frequentabant, venit *Cluniacum*: post hæc consilio atque auxilio Abbatis Cluniacensis, Conventusque, necnon Principum Franciæ atque Burgundiæ, qui summa dilectione Compostellanum amplectebantur Archiepiscopum adiit Papam Calixtum, ostendens ei ejusmodi piaculum quod Urraca Hispaniæ Regina fecisset in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum. Suo itaque & consociorum suorum instinctu, & quoniam inter Papam Calixtum, ante Papatum & in Papatu, & inter Compostellanum Archiepiscopum ante Archiepiscopatum & in Archiepiscopatu, indissolubilis fructificabat charitas dilectionis:

præ-

præterea quoniam justitiæ exigebat ratio, Papa prædictas per Hispaniam delegaverat literas. Quibus visis, Regina tanti sceleris auctor, satisfacere ac reconciliari Archiepiscopo satagebat: blanditiis atque pollicitis, ut est argumentum mulieris, eum convertere elaborabat: sed postquam nec precibus nec pollicitis potuit eum immutari, protinus convertitur ad arma, congregat exercitum, venit ad Castellum *Ciram*, & ab hinc *Taberos*, quasi Saliniensem invasura pagum, de hinc celerrimo procinctu conscendens Montem Sacrum con-sedit ibi cum exercitu suo. Cum ea erat Comes R. Comes M. Menendus Nunizi, & complures Gallæciæ Principes cum phalangibus suis. Quod ut novit Archiepiscopus, confestim coadunato exercitu militum ac peditum & Compostellanorum ad radicem montis con-sedit ejusdem. Rex quoque puer Reginæ filius, Comes Petrus, Varemundus Petrides, Arias Petrides, & plures Gallæciæ Principes cum immensa militum atque peditum multitudine in duplum majori quam Reginæ. Stabat utrinque exercitus: illi montis cacumina quæ occupaverant possidendo: isti ut eos ab ejusdem montis vertice dejicerent bellando. Quod quidem erat difficilimum atque periculosissimum. Ceterum Regi & Archiepiscopo eorumque exercitui bellorum stimulos subministrabat, quod Regina in ejusdem montis crepidine Castellum machinabatur ædificare.

2 Primum itaque armatæ utrinque phalanges bellorum inter se habuere congressus, & noctis intercedente crepusculo utrobique quibusdam prostratis ab incepto destiterunt. In crastinum tamen bellum indicitur, & uterque ad bella animatur exercitus. Tunc Archiepiscopus, ut vidit inter matrem & filium bellum futurum, & plurimum utrinque populum periturum, paterna compunctus est pietate: intendit animum ad pacis fœdera, & qualiter utrorumque dirimantur acies pertractat. Rogat Regem puerum pro pa-

Anno
1121.

ce, rogat ut matri suæ reconcilietur. Mittit quoque nuntios ad Reginam, & ne se & suos eat perditum consulit. Ostendit ei maxima præ manibus, nisi resipiscat, discrimina, & terrendo eam nimis, ad pacis conatur inclinare reconciliationem. Sed cor ejus obduratum erat & impœnitens. Deinde Archiepiscopus convocat potentes atque peritos utriusque exercitus: ac inito cum eis consilio, omnimodis eos hortatur ad pacem. Quid plura? Ex utraque parte ducentos astringit juramento, qui pro posse nitantur ad pacis reformationem, & bellum quod erat præ manibus exterminent. Magna Archiepiscopi prudentia, tantorumque virorum utrinque stragem divertere & discordiam in contraria commutare. Hi ducenti consilio & auxilio Archiepiscopi statuunt X. Judices, qui jurejurando inter Regem & Archiepiscopum & inter Reginam justitiæ causas certius examinent, & examinatas dictante justitia dividant. Sancitum est etiam, quod quisquis sive Rex, sive Regina judicium eorum subire nollent, nec quod ipsi judicarent adimplere, justitiæ transgressor haberetur: idcirco omni subterfugienti justitiam adversentur: justitiam vero sectanti sicuti Domino suffragentur: quod sic fore jurejurando stabilitum est. In primis itaque prædicti judices dijudicantes, præcipiunt ut Regina Castella B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzata*, quæ violenter retinebat, Archiepiscopo sine protelatione restituat. Addunt insuper quod Regina Domnum Archiepiscopum & honorem B. Jacobi, quem propter Archiepiscopi captionem amiserat, recuperet. Verum enimvero quoniam Archiepiscopus fidei & veritatis justitiam in Regina modicam habebat, ne à judicii sententia pedem retrahat, juramentum, atque firmitatis scriptum habetur inter Archiepiscopum & Reginam quasi veritatis anchora. Hoc est autem scriptum & conventio inter Archiepiscopum & Reginam.

Juramentum Reginae.

3 **E**ra MC.LVIII. Ego Regina Domina Urraca do fidem meam vobis Domno Didaco Archiepiscopo & S. R. E. Legato per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod sim vobis fidelis Domina & amica, sicut bonus Rex suo bono Archiepiscopo in tota vita mea, augmentando vestram utilitatem, & destruendo vestrum malum, & defendam vitam vestram & membra & honorem quem habetis vel habituri estis pro posse meo contra omnes homines & supra omnes homines sine arte & malo ingenio: & neque per me, neque per meum consilium sitis captus, nec de vestro honore expulsus, & numquam faciam placitum cum aliquo homine ad detrimentum vestrum, & Civitatis B. Jacobi in tota vita mea, & si aliquod malum fuerit mihi dictum de vobis vel non habeam inde curam, vel vos ad rationem ponam, & accipiam inde judicium quod dederint mihi isti qui sunt in hoc placito vestri & nostri homines, & recepta emendatione in tempore & loco convenienti stem in omni vita mea in prædicto placito, & numquam veniatis in expeditionem nostram, neque in Curiam meam, nisi quando volueritis, & dem vobis prædicto Archiepiscopo Dño. D. Castra vestra feria VI. in octavis istius natalis Dñi. videlicet Honestum, & S. Mariam de Lanzada, & quod in hoc pacto mihi absolveretis, sit absolutum.

Nos sexaginta Barones & milites Reginae Domine U. juramus vobis Archiepiscopo Domno Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, si Regina Domina Urraca vobis quod superius dictum est non adimpleverit, nos stemus vobiscum sine mala arte & malo ingenio.

4 **S**icut Regina in hoc scripto pepigerat, ex parte adimplevit: Castellum namque *Honesti* in prætaxata VI. feria prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato reddidit. Verum enimvero Castellum S. Mariæ de Lanzada in sequenti die reddidit.

De miraculis quæ facta sunt in captione Archiepiscopi presentibus Sarracenis, & de quodam eorum sanitati restituto.

Cap. 50.

Hoc autem quod in prædicti Compostellani Archiepiscopi & S. R. E. Legati prædicta captione acciderit, ad memoriam revocare non incommodum arbitror. Sarracenorum Rex Ali nomine, qui & citra mare & trans mare Hiberiæ sceptrum habet in Agarenos, miserat Ismaelitas nuntios viros discretos atque illustres ad Reginam Urracam ejusque filium legationis gratia. Qui cum iter carperent ad occidentem, audito quod Regina cum filio suo in Gallæciæ moraretur finibus, vident peregrinos Christicolas quam plures ad B. Jacobum orationis causa euntes & redeuntes: & admirantes sciscitantur Centurionem Petrum nomine, quem Christianum præducem & mantentorem inter christianos habebant, qui & eorum lingua satis peritus erat; quisnam, inquirunt, iste est quem Christianorum multitudo tanta frequentat devotione? Quis iste tantus & talis, quem innumeri Christicolæ transpyrenæi & citra repetunt orationis gratia? tanta est euntium ad eum & redeuntium multitudo, ut vix pateat nobis liber callis ad occidentem. Respondetur illis, hunc esse B. Jacobum Domini & Salvatoris nostri Apostolum, Joannis Apostoli & Evangelistæ fratrem, & utrumque Zebedæi filium, cujus corpus in Gallæciæ finibus habetur humatum, quem Gallia, Anglia, Latium, Alemaniam, omnesque Christicolarum

rum Provinciæ, & præcipue Hispaniâ veneratur, utpote patronum & protutorem suum. Discit insuper stirps Ismaelitica, quod idem Jacobus Hierosolymis sub Herode passus, & Gallæciam fuerat advectus.

2 Cum autem ventum fuisset Compostellam, qui prius super auditis mirabantur, apostolicam conspicientes basilicam magno percutiuntur stupore. Pappæ inquit, quam nobile, quamque gloriosum Jacobi vestri præcellit ædificium! Infra & citra nostrum mare non vidimus huic comparandum. Per Masomet, magna ei gloria collata est, si tantum pollet in superis, quam præclarum eum habetis in terris! Quid igitur patrocinii, quid auxilii colentibus se & venerantibus impartitur? Ad hæc Centurio lingua Ismaelitica: Tantam, inquit, à Domino nostro Jesu-Christo meritis & intercessionibus suis consequitur gratiam, quod per Dei misericordiam cæcis visum, claudis gressum, læprosis aliisque diversorum morborum generibus compeditis, salutem largitur. Subvenit atque opitulatur omnibus se devote deprecantibus, & transpyrenem & citra innumeris miraculis pollet. Hos enim compeditos, & carceri mancipatos liberavit, alios diuturno languore detentos sanavit: illis in difficilimis opem præstitit: ubique terrarum Omnipotens Deus meritis & intercessionibus B. Jacobi miracula sua ostendit. Ob hoc corpus ejus tanta frequentat multitudo, ob hoc innumeri opem ejus indubitanter exposcunt. Ad hæc stupent atque mirantur Ismaelitæ, & nihil ajunt suum scilicet Masomet, nil tale posse fatentur. Centurio quidem utpote vir eloquentissimus atque prudentissimus, gentilium assidue confundebat incredulitatem, & Christianorum fidem laudibus & veritatis assertionem extollebat, verissimis atque evidentissimis argumentis adstruebat Gentiles ignorantia nibe cæcatos varioque delusos errore. Contra hoc Ismaelitæ nullatenus præsumebant repugnare,
cum

cum & præ oculis veritatis haberent indicia, & tanta B. Jacobi obtupescerent gloria.

3 Interea loci prædictus Archiepiscopus à Regina capitur: B. Jacobi Ecclesia sedet in tristitia: Clerus ac populus nimia afficitur molestia: turbantur pacifica, & tanto facinore Apostolica mœret provinciâ: tristibus commutantur læta, adversis obnubilantur prospera. Tunc Ismaelitæ, qui prius contra veritatis argumenta vix mutire audiebant, audito quod Apostolicæ Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus à Regina captus sit proditione, insultantes ajunt: Apostoli Jacobi Archiepiscopus Romanusque Legatus, Apostolicæ Ecclesiæ Pastor & protector, captus tenetur à femina. Magnum atque abhorrendum piaculum. Apostolus igitur Jacobus qui ut fatemini cæcis visum, claudis gressum restituit, si potens est, absolvat eum à muliebribus vinculis; si potens est compeditos solvere, infirmos sanitati restituere, omnibusque se depositibus prout astruebatis opem ferre, subveniat ministro suo, qui subvenit transpyrenæis: qui subvenit universis, subveniat si potest suo Pontifici, quem tanta Christicolarum frequentat atque precatur multitudo, potentiæ suæ vires in suo ostendat Episcopo, si potens est. Liberet eum, reddat atque restituat Ecclesiæ suæ, ut præesse, protegere, pacificare sicut heri & perendus valeat Ecclesiam & Provinciam suam. Liberet eum ne Ecclesia sua mœrore tabescat, & tabescendo in ecclipsim decidat. Quid multis immoror? Argumentosa Gentilium eloquentia versa vice Christicolas impugnabat, & nisi Apostolus, impræsentiarum suffragaretur, quasi tipsanas desuper pilo feriente Christi fidem contundebant. Centurio tamen B. Jacobi patrocinia devote poscentibus nullatenus deesse fiducialiter affirmabat. Quid inquit verbo fari, quidve de Dei prædestinatione nobis prodest discutere? Altitudo divitiarum sapientia

tiæ & Scientiæ Dei multa fieri permittit, ut in his virtutis suæ gloriam meritis & intercessionibus Sanctorum suorum ostendat: impios in Sanctos Dei sævire, & nequitia suæ argumenta effectum permittit habere, ut impius in impietate sua pereat, & justus per Dei gratiam justitiæ suæ fructum percipiat, unde Psalmographus: *Vidi, inquit, impium superexaltatum & elevatum, & pertransiit & ecce non erat. Item: Non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.*

2 His atque aliis cum fidelium oratio protenderetur assidue, transactis octo diebus Archiepiscopus, ut supra perstrinximus, à Reginæ captione liberatur. Cui à captione redeunti occurrunt obviam Clerus & Populus Compostellæ, & remota mœstitiæ nube gaudium & exultatio exoritur. Gaudet Compostellana Ecclesia Pastore soluto, & tota Civitas magno tripudiat gaudio. Ad hæc Ismaelitæ: Quidnam hoc est, inquirunt, cur universorum animos tanta percurrit lætitia? Cuive tanta processionis gloria præparatur? Audiunt à Centurione: Beatus Jacobus Apostolus Archiepiscopum suum à mulieris liberavit vinculis, & eum sanum & incolumen suæ restituit Ecclesiæ. His auditis Ismaelitæ obstupefacti supramodum admirantur. Vere, ajunt, Jacobus Apostolus eum liberavit, & à persequentibus eum tutavit: vere divina virtus diabolica cassavit argumenta, & Serpentis annihilavit versutias. Stultè Christicolarum rationes antea expugnabamus: stulte in Apostolum Jacobum convitia jaciebamus. Merito habetur atque collaudatur à Christianis Patronus & protector, quibus suffragari non desinit, utpote pius atque tempestivus auxiliator. Jam Christicolarum atque Gentilium * licet fide dissentiant, ratio tamen concordat, & ab utrisque laus B. Jacobo persolvitur multimoda. Fiunt tam Gentiles quam Christiani admiratores atque laudatores tanti miraculi, & nul-

cap.

42.

n. 4.

lus

(*) *Supple mentes, vel quid simile.*

lus illorum per B. Jacobum factum fuisse ambigit.

5. Post hæc eisdem Ismaelitis Compostellæ diutius moræ indulgentibus in cujusdam eorum cervice apostema exortum contumuit, quod insanabile atque mortiferum penitus videbatur: hujusmodi enim solet vitæ aditus præcludere. Eandem autem domum in qua & ipsi hospitabantur, quædam frequentabat vidua, quæ cereis & oblationibus Apostolica quotidie visitabat limina, & orationibus insistens sæpius ibidem pernoctabat. Quod Ismaelitæ conspicientes sciscitantur quo & quare vidua illa tanta solitudine defferret supradicta? Responsum est eis: Quod B. Jacobi Apostoli clementiam pro remedio animæ suæ, & parentum suorum, ceterorumque fidelium, his atque aliis exoraret. Forsitan & Gentilium perfidia hujusmodi improperare atque derideret auderet hostias, nisi evidentissimum apostolicæ virtutis miraculum in prædicta Archiepiscopi & Legati deliberatione vidissent. Jam vero nec miraculo derogare, nec Apostoli gloriam minuere præsumebant: at ille iu cuius cervice apostema extumescebat, obsecro, inquit, intercede pro me ad Apostolum vestrum, cujus patrocinia petentibus præsto esse videmus: precare ut & mihi dignetur esse propitius, quandoquidem potens est per Dei misericordiam. Fer quoque ad ejus altare pro me hunc cereum (& dedit) & supplica ei ut ab hujus apostematis tubertate me reddat incolumen: Ad hoc vidua præ gaudio subridens: ait Gratias ago Deo & B. Jacobo, qui vobis suæ virtutis patefecit mirabilia, & veritatis lumen; non tamen adhuc ad plenum vobis ostendit: & accipiens cereum cum eodem cereo illius apostema tetigit factò desuper signo Crucis; deinde abiit ad Ecclesiam, & more solito obtulit oblationes: orationem fecit: explèta oratione cereum quem acceperat ab Ismaelita obtulit, orationibus orationem addidit, supplicans B. Jacobo ut prædictum Ismaelitam incolumitati restituat, eumque per Dei misericordiam ab apos-

tematis peste mortifera liberum reddat. Vix peracta oratione apostematis conglutinatio exinanitur. Ismaelita incolumitati restituitur. Remanet tamen cicatrix, signum videlicet exinanitæ pestis. Magna & ineffabilis Dei misericordia quæ per Crucis signum, quod gentibus secundum Apostolum est stultitia, salutis remedia ipsis etiam gentibus conferre non refutat. Magna quoque B. Jacobi Apostoli clementia, qui pro quibuscumque opem sibi deposcentibus Dominum suum exorare eisquæ salutis gratia subvenire non destitit.

6 Postquam Ismaelita præsensit B. Jacobi patrocina & mortiferi apostematis pestem exinanitam, ipsi & complices sui præ nimietate gaudii obstupefacti lætantur, tantique miraculi virtutem admirantur. Ostendunt Centurioni ceterisque Christicolis quid qualiterve acciderit, & Apostoli virtutem medicinæ suffragium prævenisse conclamant. Quid plura? Collaudatur atque magnificatur à fidelibus & ab infidelibus B. Jacobus Apostolus, ut puta patrocinator clementissimus: profitentur omnes in publico Apostoli Jacobi per Dei gratiam mirificam potentiam, & dignis efferunt eum præconiis. Demum Ismaelitæ inquirunt, sicut fama nobis retulerat, magnam hujus Apostoli clementiam in Archiepiscopi vestri solutione, & in sodalis nostri apostemate mirificam quoque virtutem vidimus, & testimonium perhibemus: merito à Christianis Transpyrenæis & citra orationis gratia requiritur: merito tanta devotione à Christicolarum multitudine exoratur: merito Patronus, & Protector à Christianis appellatur & habetur. Mirabamur quæ est peregrinorum euntium atque redeuntium frequentiam: mirabamur tantam in terris huic Apostolo collatam gloriam: mirabamur non miranda, obstupebamus non stupenda: non est igitur operæ pretium tanta Apostoli Jacobi silentio claudere miracula: fient profecto ista palam per universam nationis nostræ Provinciam, & hujus Apostoli in gente nostra narrabuntur patrocina:

gloriam illius atque virtutem longe lateque vulgabimus : præcones erimus veritatis & eorum quæ vidimus veridici relatores : efferemus prout dignum est Apostolum Jacobum : referemus ejus magnalia , Evangelistæ facti in Dei omnipotentis magnificentia , & in Apostoli sui clementia. O quanta Dei pietas , qui per Apostolum suum etiam infidelibus miracula potentia suæ exhibet ! O quanta Dei benignitas , qui misericordiam suam fidelibus & infidelibus tempore necessitatis non dedignatur largiri , de qua scriptum est : Speciosa misericordia Dei tempore tribulationis , quasi nubes pluvia in tempore siccitatis. Quam misericordiam nos quoque præsto habere in omnibus & ubique mereamur , ipso propitio qui est fons misericordiæ.

De Castello Pharo recuperato. Cap. 51.

INterea Archiepiscopus licet immanium præpedine detineretur negotiorum , utpote tantarum tempore tribulationum , ad nanciscendum B. Jacobi Castellum *Pharum* nomine , intendit animum. Nempe admodum utile animadvertens recuperatis jam aliis & hoc recuperari , quod Regina dolose machinando olim extorserat ab eo , & odii fomite quod exercuerat in Archiepiscopum , commendavit cuiquam suorum Principum. Qui tamen Decurio præcipiente Regina juramentum atque homagium fecerat Archiepiscopo , scilicet idem Castellum se pro parte & obsequio B. Jacobi fideliter retenturum. Non multo temporis intervallo Veremundus Petri Consulis filius ceperat eundem Dominum & possessorem Castelli proditione : quem compedibus vinctum dura captionis coercuerat poena , ut Castellum ab eo extorqueret hac injuria. Cum autem ille Castellum protellaret deditionem , trabe pectori ejus superposita ni citius Castellum sibi reddatur , oculorum effossionem Veremundus ei profecto minatur , sicque proditione voti sui compote Petri-

des prædictum adeptus est Castellum. Quo agnito Archiepiscopus modo multa polliceri Veremundo cœpit, modo multa minari, ut sic B. Jacobi ab eo habeat Castellum. At vero Veremundus nec pollicitis Archiepiscopi, nec minis accomodat animum, nec spiritualement, nec materialem ejus metuit gladium. Quippe tantum taleque Municipium retinere utilius opinatur. Tandem Archiepiscopus ut videt Veremundum à proditiosa Castelli usurpatione nullatenus desistere, coadunato exercitu ad Castelli tendit obsessionem. Quod ut citcumquaque innotuit, Fredenandus ejusdem V. frater, & Munio Consul, levit ipsius, ambo videlicet Municipis Archiepiscopi & fideles, adeunt Archiepiscopum: ineunt cum eo colloquium de Veremundi reconciliatione, & de Castelli redditione: hinc enim cogebat eos sanguinis propinquitas, hinc Archiepiscopi obsequialis fidelitas atque utilitas: multis quidem atque diversis inter Archiepiscopum & Veremundum disputant colloquiis, ut & ille reddat Castellum, & Archiepiscopum habeat sibi retributorem & amicum. Quod tyrannica Veremundi audacia penitus renuit. Ob hoc Archiepiscopus multo magis in iram exasperatus, nisi Castellum sibi reddatur citius absque dilatione, obsessionem minatur, & parat usque ad deditonem. Quid plura? Veremundus invitus atque coactus reddidit Castellum Archiepiscopo, & ipse dedit hoc ad custodiendum cuidam Ecclesiæ B. Jacobi Archidiacono, cui nomen Petrus, Patronimicum autem Cresconides. Veremundum siquidem jam sibi reconciliatum Fredenando fratre ejus & Munione Consule ejusdem leviro, causam illius cum Archiepiscopo pertractantibus & pro eo interpellantibus, sedavit datibus aliisque præstimoniiis.

2 Deinde Archiepiscopus consilio habito cum Canonicis dederat idem Castellum Fredenando ejusdem Veremundi fratris. Hic Archiepiscopo ut puta ejus militiæ princeps obsequeretur, & ab eo plurima habebat præstimoniam. Juravit tamen idem Fredenandus, & hominum fecit Archiepiscopo, videlicet

Anno
1121.

cet Castellum hoc se pro B. Jacobi jure & obsequio habiturum, & Archiepiscopo vel Canonicis postquam postularent absque controversia redditurum. Denique idem Fredenandus cum adiret Portugalliam commendavit idem Castellum Comiti M. le-viro suo, accepta ab eo (1) quod postquam præciperet reddi, illud absque aliqua contradictione Archiepiscopo vel ejus Ca-nonicis redderet. Post hoc temporis intervallum processerat, & ad recuperandum Castellum Archiepiscopus propensius an-helans, tam per literas quam per nuntios prædictum Fredenan-dum jam Consulem in Portugallia sollicitavit de Castelli red-ditione. Qui jurisjurandi & hominii, quod Archiepiscopo fe-cerat, non immemor, Comiti M. jusserat reddere Castellum Archiepiscopo. Verum ille Castello privari, utpote tali muni-cipio, molestius tulit. Demum Archiepiscopus intonat Comiti M. qui ab eo plurima & largiora præstimoniam habebat, aut Castellum reddat sibi remota protelatione, aut Archiepiscopum habeat inimicum ablata sibi B. Jacobi præstimoniorum uber-tate, quod immanissimi causa efficiens damni ei fieret: prop-terea Comes M. nolens, immo invitatus atque coactus, reddit Castellum Archiepiscopo. Archiepiscopus vero commendavit hoc cuidam Proceri suo: sicque actum est, ut & ea Castella quæ in captione amiserat, & cetera post deliberationem suam prædictus acquireret opitulante B. Jacobo Archiepiscopo, quæ usque in hodiernum diem præsidio atque cautela ejusdem Archiepiscopi sunt juris & proprietatis Beati Jacobi.

De Concilio Compostellæ celebrato Cap. 52.

Anno
1122.

Eodem tempore prædictus Archiepiscopus & Legatus, licet ingruentibus undique persecutionum tumultibus, Bracaren-sis & Emeritanæ provinciarum Episcopos & Abbates vocavit ad

(*) *Deest fide, vel securitate.*

ad Concilium , utpote ad Dei anhelans servitium , & ad corroborandum Sanctæ Ecclesiæ statum. Huic itaque Concilio interfuere D. Auriensis Episcopus , A. Tudensis Episcopus , G. Colimbriensis Episcopus , H. Portugalensis Episcopus , M. Minduniensis Episcopus , S. Abilensis Episcopus , & eorum Abbates. Salmanticensis Episcopus expulsus erat à Sede sua & profugus : Rex namque Aragonensis expulerat eum , & in ejus Ecclesia idolatras & Ecclesiæ Sanctæ inthronizaverat incestatores. Qui Salmanticensis cum prædicto diutius Compostellæ moratus Archiepiscopo ejusdem licentia perendie cum Regina discesserat : acceperat quoque dona ab Archiepiscopo , & Capellam ad celebrandum pontificale officium. Lucensis autem Episcopus qui eodem tempore obsequabatur Regi in urbe sua commoranti , misit ad Concilium Abbates & Clericos suæ Dioceseos , qui ejus excusarent absentiam. Interfuerunt omnes Abbates & Clerici Astoricenses privati Pastore : nuper enim Pastor eorum persolverat juramentum. Bracarensis Archiepiscopus quoniam circa id temporis in Numantiæ morabatur finibus , nec huic poterat Concilio interesse , direxit huc Abbates & Clericos suæ Metropoleos : & ibidem de Ecclesiæ suæ finibus cum Portugalensi satis disceptavit Episcopo. Celebratum est autem hoc Concilium Compostellæ Consilio Regis & Regiæ mediante Quâdragesima in Era I. C. L. X. (*) VIII. idus Martii à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & Legato. Tanta Cleri ac populi Principumque Gallæciæ convenit multitudo , quod vix in Apostolica , licet magnæ sit quantitatis , contineretur Ecclesia. In eodem equidem Concilio propensius pertractatum est de statu Santæ Ecclesiæ propter persecutionum tumultus per nimium tunc vacillante , & de pacis stabilitate.

Quod Dominus liberavit eum de manibus Sarracenorum dum adhuc esset in juventute. Cap. 53.

Anno
1122

Magna omnipotentis Dei pietas , magna Domini qui *novit eos qui sunt ejus* misericordia , qui Compostellanum Archiepiscopum & Legatum , à manibus Jezabel , ut prenotatum est , B. Jacobo Apostolo patrocinate , liberavit. Nempe potentiae Dei dextera quam plures & difficilimos idem Archiepiscopus evasit angustiarum laqueos , ut supra partim diximus. Eadem quoque & cetera sub uno ad memoriam revocare operæ pretium arbitror : nollo inquam stylus meus inertiae arguatur. Cum igitur idem Archiepiscopus *ante Episcopatum* post primam videlicet honoris B. Jacobi præposituram , * in procinctu cum Comite R. & cum optimatibus Gallæciæ ad extirpandam tenderet perfidiam Gentilium , Sarraceni collectis undique viribus , Christicolarum Castra prope *Olisbonam* circumdantes , immensa obsederunt bellatorum multitudine. Tanta confluerat incredulæ gentis multitudo , tanta convenerant Barbarorum agmina ad Christianorum perniciem impetum facturi. Denique cum Christianorum alios cæderent , alios vinculis manciparent ; ipse licet inermis protegente eum Omnipotentis dextera , à telorum grandine , à tanta sanguinis effusione , immo ab ipsis Sarracenorum manibus , liber & incolumis evasit. Illud enim Davidicum habuit in corde & in ore : *Dominus eripuit me de medio inimicorum meorum.* Et illud Salomonis in Canticis canticorum de Divina protectione & ineffabili gratia Domini : *Læva ejus sub capite meo , & dextera illius amplexabitur me.*

*
Circa
Ann.
1095

Quando aliis ruentibus de opere B. Jacobi in sede sua remansit incolumis.

*
Post
Ann.
1100

Transacto quoque non modico temporis intervallo , videlicet *cum jam Episcoparet* , * quadam die consederat in
fa-

fabrica Ecclesiæ B. Jacobi super crates in sublimi cum copiosa
 populi multitudine: dumque ibi plurimorum; utpote in præ-
 sentia Episcopi B. Jacobi, diffinirentur causæ, inter cetera
 ipse Episcopus militem quendam reatu furti arguebat. (hujus
 namque noxæ participes præcipue semper habuit exosos; & à
 Gallæcis tales aucupium penitus resecare visus est). Prædicto
 itaque milite ab Episcopo ducto in causam, & de furti com-
 missione appellato, subito crates nimio pondere corruunt in
 inum: corruit & ipsa multitudo populi, alios semineces, alios
 fractis cruribus, vel tibiis sive brachiis, utpote tanto præci-
 pitio collisosi videt. Episcopus autem cum uno tantum socio
 super quendam partem trabium quasi in aere pendens, divina
 eum protegente gratia incolumis remansit: alii omnes collissi
 ruerunt. Ipse uno tantum comite in sede sua resedit. Post hæc
 appositis scalis atque testibus Episcopus cum suo sodali ad
 ima incolumis deducitur: cunctisque admirantibus in tanto
 periculo stetit illæsus. Miles quem superius in causa pro furto
 ab Episcopo ductum meminimus, collisus graviter, fracto
 crure atque tibia, adducitur ad Episcopum: quem cum vidisset
 Episcopus pessima collisione flagellatum, divina, inquit,
 ultione actum est. Ego quidem pro furti calumnia in te ani-
 madvertère, volebam: Deus autem Justus Iudex in te exercuit
 suam sententiam. Absit ut post Divinam in te ultionem, hu-
 mani examinis flagello feriaris. Scriptum est enim: *Non judi-
 cabitur his in idipsum.* Cessa igitur frater ab hac nequitia, &
 ille, ait, qui te suæ correptionis virga percussit, consoletur
 te, utpote piissimus Pater, baculo paternæ sustentationis.
 Gratias uterque agamus Deo de ineffabili consilii sui magni-
 ficentiâ: me piissimi patris clementia in tanto periculo con-
 servavit illæsum: te læsit ut ab incepta nequitia respicias
 in posterum: maxima Dei pietas, maxima ejus patientia qui
 neminem vult perire, sed omnes homines vult salvos fieri.

Anno
1122

Quando apud Iriam ruente Palatio incolumis evasit.

Circa
Ann.
1107

3 **I**TEM quadam die idem Episcopus apud *Iriam* in excelso residebat solio; causasque publicas dictante justitia examinabat, maxima quidem hominum illuc convenerat multitudo, ut putā ad tanti viri præsentiam; alii ut de acceptis injuriis justam reciperent satisfactionem, alii advocati ut satisfacerent; ceteri ut Legum & plebis scitorum diffinitiones & justitiæ perciperent exercitationes. Miles quoque quidam præpotens intererat, quem Episcopus propter incestam consanguinitatis copulam gladio percusserat anathematis, & à liminibus Ecclesiæ sequestraverat. Hunc Episcopus intendens à tanti incesti revocare facinorē, evangelizabat ei verba vitæ & disciplinæ: hinc terrebat eum gehennæ incendiis, & nisi resipiscat perpetuis cruciatibus mancipandum astruebat: hinc si resipiscat æternæ vitæ beatitudinem & in cælesti gloria felicem pollicebatur mansionem. Dum hæc aguntur & miles de consanguinitatis copula à Præsule arguitur, subito corruit solium tecti, atque parietum, solutis compagibus ruunt omnes in præcipitium; trabium, tegularum, lapidumve pondere obruti, colliduntur tantæ ruinæ congerie, alii fractis cruribus vel brachiis, alii toto corpore collisso semineces. Fit confluxus populorum ad tantæ ruinæ sonitum: curritur utrimque ad pontificalis Palatii præcipitium; alii parentes, alii amicos, alii natos flendo & ejulando sub lapidum aggere, sub fragmentorum congerie requirunt, inventos etiam semineces abstrahunt: pars autem illa solii in qua Episcopus solus in scamno suo residebat, firma istetit atque illæssa, nec corruentis Palatii strage aliquatenus labefacta. Ex consuetudine equidem habetur Episcopum S. Jacobi præ nimia honoris excellentia, nisi alius intersit Episcopus, aut Rex, aut alia excellens persona, solum in sedili suo sedere. Præ-

dictus Episcopus ea die Missam de Resurrectione Domini celebraverat. Hunc ergo in tanto periculo sibi habuit propitium, cui laudes & orationes persolverat, sacrosanctum offerendo Sacrificium, Divina namque protectus gratia corruente undique Palatio, ceterisque prostratis, solus in sede sua illæssus atque incolumis permansit, ac tantum solii salva parte, in qua ipse residebat. Scriptum quippe est: *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate. Et: Custodit Dominus omnes diligentes se.* Miles, quem supra meminimus, postquam de ruinæ congerie graviter collissus evasit, mox Episcopi prostratus pedibus, abrenunciat illicitæ consanguinitatis copulæ, & in quo prius incorrigibilis fuerat, jam gerens pœnitentiam orat atque precatur dari sibi pœnitentiam. Ad quem Episcopus: Nosti (inquit) fili carissime, quanta circa cordis tui duritiam usque modo fuerit misericordia Domini: ipse enim peccatorem non vult perire, sed magis ut convertatur & vivat; ipse quoque quem diligit castigat, flagellat omnem filium quem recipit. Ut ergo fili super te peccatore pœnitentiam agente majus gaudium sit in Cælo quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia, accipe pœnitentiam & convertere ad Dominum Deum tuum; & ipse convertetur ad te. Ipse equidem castigavit te, quia te diligit: flagellavit, quia ut filium recipit. Hæc sunt flagella paternæ pietatis: hæc sunt verbera Divinæ correctionis: noli spectare flagella iracundiæ ne thesaurizes tibi iram in die iræ. Quid plura? Miles accepta ab Episcopo pœnitentia, ab illicita consanguinitatis copula revocatur. Hæc dies bina nobis præbuit trophea: bina contulit Ecclesiæ gaudia; & de Episcopi in tanto periculo incolumitate, & de militis ab illicita copula pœnitentia.

Anno
1122

Qualiter evasit à captione Ariæ Petrizi.

Anno
1110

A
Cap.
49.

4 **I**DEM quoque Episcopus post aliquantum temporis Gallæcia discordiæ facibus accensa; quantum ad reformationem pacis anhelaverit, luce clarius patet. Cum enim post mortem Regis bonæ memoriæ Domini Alfonsi, quidam nequitix complices Gallæciam guerris tumultuari sitientes, obsedissent in Castello Minei Regem puerum, Comitum Raymundi, & Reginæ Urracæ filium, & Comitum Comitis P. Nutritii Regis uxorem, pluresque Gallæciæ optimates, sicut in priori libro dictum est, Episcopus & eos absolvere, & pacis jucunditatem revocare intendebat. Porro necessarium ducens (1) inimicitarum aculeos, conspirationum molimenta, proditorum incentiva, rescare. Verum enimvero cum prædictis obsessis abominabilis Ariæ Petride ejusque complicum proditione Episcopus captione mancipatus est. Quo capto Reges, Principes, Duces, Marchiones honoris sui primatum usurpare nitebantur: plures, tam proditoris auctores, quam ceteri, ad vendicandum sibi B. Jacobi honorem animabantur, sed qualiter immensa Dei clementia ejusque mirifica misericordia à perjuratorum proditorum manibus eum liberavit, nostrum quidem est mirari, Divinæ autem providentiæ est talia operari. Ipse qui ait: *Confidite, ego vici mundum*, eripuit eum de manibus inimicorum suorum, & super inimicos suos excelsum fecit eum. Superius quidem hæc breviter scripta sunt: sed & cum ceteris hic annotari arbitror opportunum, ut visso à quantis eum Dominus eripuit periculis, ceteri amplius confidant de misericordia Domini.

Qua-

(1) Ducebat legendum. vel aliquid deesse fatendum est.

Qualiter evasit à bello de Angos.

5 **D**enique soluto Episcopo ceterisque demum solutis, unctoque ab eo prædicto puero Compostellæ in Regem, & sic Gallæcis pace confœderatis; idem Episcopus cum Rege puero & cum Gallæcorum Principibus properat in procinctum, nempe à non modica citra pontem *Gronii* parte Regni Regem expellere Aragonensem, quam violenter atque fraudulentè usurpaverat, justum & sanctum fore arbitrabatur: justitiæ etenim est unicuique attribuere quod suum est. Ceterum postquam ad fontem *de Angos*, prope scilicet Legionensem civitatem, ventum est, adest eis obviam Aragonensis cum copiosa militum atque peditum multitudine: bello utrinque conserto prostratisque utrinque quam pluribus Gallæcorum, alii interempti, alii capti, alii in fugam versi sunt. Belliger Aragonensis priusquam phalanges suæ bellum conseruissent, decem audacioribus atque fortioribus sui procinctus id negotii injunxerat, ut circumspicerent & explorarent qua parte belli consisteret Episcopus B. Jacobi. Insuper addidit atque indixit, ut persequerentur eum donec caperent. Si enim Compostellanæ Ecclesiæ Episcopus caperetur, sperabat Aragonensis Gallæciam facile se invassurum, statimque juri suo vindicaturum. Quidni? Episcopus Gallæciæ tutor, protector, atque patrocinator erat: ceteris ad discordiæ tumultus ruentibus, bellaque & seditiones concitantibus, ipse reconciliator, ipse pacis justitiæ atque veritatis amator constantè permanebat. Gallæciæ Regnum licet ex parte divisum, consolabatur atque consolidabat: idcirco his qui omnia turbare, omnia pessundari sitiunt, odio habebatur: ceteris qui his contraria sectantur, ut Pater & Dominus diligebatur. Potito Aragonensi tyranno victoriæ palma, licet quibus Rex injunxerat Episcopum circumquaque sollicitus require-

Anno
1122Anno
1111

1111

rent,

Anno
1122

rent, & in ejus captionem animosius ruerent, ille tamen qui non deserit sperantes in se, qui diligit diligentes se, præsto ei affluit: nimirum à persecutoribus tutavit eum, à faucibus hiantium; à dentibus leonum eripuit eum, per medias hostium acies, per medias bellatorum phallanges, per ipsos sequentium gladios, protegente cum Divina potentia incolumis evasit. Ei igitur à quo omne bonum procedit Episcopus tantum ascribens patrocinium, ajebat: *Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.* Relectis tandem his qui à bello evaserant, pluribus tamen amissis, sicut in primo libro patet, * ad propria reversus est.

*
C.73.

Qualiter evasit de incendio turris, & de medio inimicorum suorum.

Anno
1117

LApso præterea non modico tempore Clerici atque Civés Compostellæ in ipsum conspiraverunt & conjuraverunt Episcopum: sæpius eum expellere ab Episcopatu moliti sunt: sæpius cum Regina molimenta prodicionis in eum machinati sunt: sæpius Reges & Principes in eum surrexerunt: sed Dominus erat ei adjutor, nec timebat quid sibi faceret homo. Cum autem conspirationis & conjurationis seditonarii, complices iniquitatis suæ, casses penitus cassari doluissent, facto impetu insurrexerunt in Episcopum, & in Reginam, lapides, tela, ignem in eos jacentes, mortemque omnimodis comminantes. Sed qualiter fortis dextera justiciæ, cui omnia possibile sunt, eripuerit eum ab obsidione & incendio turris, qualiter per medios hostium circumstantium cuneos eum deduxerit, qualiter ab ipsis insecutorum sanguinem ejus sitiens pugionibus, eum liberavit, qualiter de medio inimicorum suorum per medium etiam excubiarum eum extraxerit, qualiter deinde super inimicos suos excelsum eum fecerit, humani capacitas ingenii non sufficit intelligere, nedum ad ple-

plenum describere. Verumtamen quantum ingenii mei situla capere sufficit; historiæ series in priori libro indicat. Verba Domini sunt hæc: *Si habueritis fidem tanquam granum sinapis, dicetis huic monti transfert te, & transferet se.* Cum enim justus ex fide vivat habens quidem omnia & abundans, non est dubium quin vivat in eo qui dixit: *Ego sum via, veritas, & vita.* Ipse viam servorum suorum in pacem dirigit, ipse veritatem sectantes tuetur atque custodit; ipse vita viventes à dextris & à sinistris protegit. Episcopus hanc viam tenuit, hanc veritatem dilexit, hanc vitam desideravit: ab eo igitur quem dilexit dilectus est, ab eo protectus est, ab eo super inimicos suos excelsus factus est.

7. Regina quoque in eundem & in Episcopatu & in Archiepiscopatu plurima machinata fuerat: ipsa nimirum Ecclesias ubique per Regnum suum auro, argento, & quibusque pretiosis expoliaverat: Civitates, oppida, Castella, villas, ut res usque in hodiernum diem ostendit, pessundarat: pacem & justitiam, earumque collegas effugaverat. Cum ejus indeffessa voracitas Regnum pessundedisset Hiberum, restabat Ecclesia B. Jacobi, & ejus honores in quibus prædicta Jezabel deprædare ardebat: idcirco inter eam & hujus Ecclesiæ Pastorem sæpius pacis dirumpebantur foedera: ipsa enim assidue ad rapinam & ad excidium anhelabat: Archiepiscopus lupinam rabiem ab ovili suo arcere, beluinos dentes ab Ecclesiæ suæ corpore amovere, velut strenuis Pastor viriliter elaborabat. Sed cum muliebris animi molimenta sæpius cassarentur, nec vi, nec dolo rabiem suam fera crinis satiare quivisset, ad majora nequitiae argumenta intendit animum. Scriptum est enim: *Instantia concupiscentiæ transvertit sensum.* Demum tanto dilectionis foedere Regina confœderavit sibi Archiepiscopum, tot tantisque juramentis obligavit se illi, quod omnia fraudis amor

Anno 1122. limenta crederentur abesse, sese etiam Archiepiscopo admodum exhibuit obnoxiam: Archiepiscopus credens omnem iniquitatis filicem ab ea funditus eradicatam credebat se illi: nempe verum est illud poeticum: Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu: obsequabatur ei propensius, opitulabatur attentius, & in Gallæcia & etiam in Portugallia finibus: quod superius in hoc libro stylo meo dilucidatum est. Quid multis immoror? dum redirent à Portugallia Regina tot fœderibus, totque juramentis spre- tis, nec dominium nec homines verita nefandissima pro- ditione cepit Archiepiscopum, & inclusit in municipiis suis. Post hæc ad rapinam & excidium Canonicorum atque Ci- vium, immò totius honoris B. Jacobi, jam voti sui com- pos animatur: nil sibi obfuturum esse capto capite, sed omnia in manibus suis fore opinatur: polluitur animus ejus sacrilegio sceleratissimæ voluntatis spoliandi Deum & ho- mines: Dicit enim B. Augustinus: *Perfecta voluntas facien- di reputabitur pro opere facti.* Item: *Voluisti, sed non po- tuisti, sic annotat Deus quasi feceris quod voluisti.* Perjuriis facinora conglutinat, sacrilegiis sacrilegia accumulatur: Sed qui tres pueros de camino ignis ardentis liberavit, quique B. Petrum de carcere Herodis eripuit, ipse Archiepiscopum ab execrabili captione Reginæ abstraxit. Miro equidem & inef- fabili modo, illa nolente, illa renitente, liberatus est. Miran- tibus quoque & his qui interfuere, & absentibus qui audire modum solutionis illius ex improvise & inopinato, voluit sic fieri divina providentia, ut octavo die à captione carcere li- beraretur. Noluit quod summæ tantum fuerat potentia, humanæ adscribi audaciæ. Miratus est & ipse Archiepis- copus (sicut ab ore ejus sæpius audivimus) Dei virtutem tam efficaciter, tamque celeriter sibi fuisse propitiam, non suis meritis, sed divinæ adscribens miserationi. Pius & misericors Dominus, qui eum de tot tantisque libe- ra-

ravit angustiis, noluit servum suum deserere in vinculis mulieris Babiloniæ: noluit Apostoli sui Ecclesiam tali Præsule privari: noluit eam leonum atque luporum dentibus dilaniari: noluit sacra & non sacra à perditissimis perditum iri. Mira & ineffabilis Dei dispensatio! qui servos suos ab impiis patitur premi & affligi, ut ostendat in eis brachium supernæ virtutis, relaxat fræna iniquorum, ut augeatur fidelibus suis retributio meritorum. Crescente enim persecutionis pugna, crescit & victoriæ palma: unde scriptum est: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Et in alio loco: *Vincenti dabo edere de ligno vitæ.* Forte & efficax tui brachium Domini in solutione Archiepiscopi, maximum equidem & abhorrendum piaculum in Christum Domini talia fieri; abominabilius, & execrabilius fuerat hoc facinus, efficacius & admirabilius fuit in eo miraculum mirifici omnipotentatus: idcirco cum hoc excellentiori atque admirabili patrocinio in nefandiori atque execrabiliori piaculo, cetera quæ prædicta sunt ad memoriam revocare volui. Omnes itaque qui de misericordia Dñi. confidunt, audiant & intelligant efficacem superni patrocinatus circa Archiepiscopum magnificentiam, & glorificent Patrem qui est in Cælo & in terra.

De conductu aquarum quæ profluunt ante Porticum Ecclesie

B. Jacobi. Cap. 54.

Inter cetera prædicti Archiepiscopi & Legati opera, quoddam nobile & præclarum opus oblivione non debet obnubilari: exigit enim ipsius operis admiranda utilitas, ut quanto per se jucundatur non inglorium, tanto per me laudibus efferatur ad plenum. Quæ digna sunt laude dignum est præconando memoriæ commendare. Cum igitur Archiepiscopus indefessa solitudine pervigil comperisset B. Jacobi peregrinos pernitiâ substinere aqua-

Anno
1122.

rum inopiam, paterna pietate compunctus indoluit. Noverat illud Apostoli: *Si compatimur, & conregnabimus*. Compatiebatur peregrinis qui ad Apostolicam venientes Ecclesiam, die ac nocte aquam ad hauriendum, seu aliis usibus necessariam requirebant, nec inveniebant: sæpius necessitas compellebat eos aquam emere ab hospitibus, seu ab aliis dato pretio, & quod ad victus emptionem reservabant, in aquæ usus partim consumebatur: hi vero quibus pecuniæ deerat marsupium, sæpissime tolerabant acerrimam aquarum penuriam. Nimirum tanta ad B. Jacobi Ecclesiam confluit peregrinorum multitudo! Diu Archiepiscopus adhibere remedium excogitavit, sed arduum, immo difficillimum erat. Tandem hortatu, & admonitu, jussu, & ostensu ejus Bernaldus Ecclesiæ B. Jacobi Thesaurarius cœpit aquæductus componere: per milliarium igitur fere extra suburbium Compostellæ aquæductus atque meatus subterranei componuntur. Magno labore, maximo pecuniarum erogatu, aquarum cursus & ad Ecclesiam dirigitur, & cavato atque composito alveo adducitur. Postquam autem ventum est prope Ecclesiam S. Martini, secus videlicet domum Petri Anaiade, ab hinc lignæ canales ferro & plumbo consolidatæ suscipiunt aquarum torrentem, & partem ejiciunt ante porticum Apostolicæ Ecclesiæ, partem in Clastrum S. Martini Monachorum usibus profuturam. In eodem quoque Monasterio tanta sustinebatur aquarum penuria, quod etiã ad abluendum manus, nisi aliunde efferretur, aquam non haberent, harum autem aquarum tanta manat abundantiam, quod & Monasterio S. Martini sufficit, & ante B. Jacobi Ecclesiam torrente impetu profluit, per ipsas ligneas canales ejicitur in cavatum lapidem miræ magnitudinis, quem ipse Archiepiscopus olim ad hunc usum jusserat fieri, ad hunc quidem usum, sed in alio loco, videlicet in Claustro Canonicorum B. Ja-

cobi : indefessæ namque strenuitatis in agro Domini operarius Claustum Apostolicis Canonicis præclarum & elegans scilicet opus ædificare toto animi nisu desiderabat, & per subterraneos meatus aquam adducere in Claustum ad opus Canonicorum, sicut ante porticum Ecclesiæ B. Jacobi usque in hodiernum diem adducitur & profluit : sed guer-rarum tumultibus præpeditus quoniam id operis differebatur (quod tamen tempore suo construere ardentius sitiebat) aquarum receptui exposuit lapidem illum utilem & necessarium, pluribusque profuturum. Recipit igitur lapis ille aquas per subterraneos meatus adductas, & quotquot habent necesse indeficienter propinat. Tantarum aquarum affluentia admodum congratulantur peregrini : vocant eas aquas B. Jacobi, quasi sanctificatas & saluberrimas & ad humanos usus divinitus præparatas. Quantam autem utilitatem, quantamque admirabilis spectaculi hæc aqua præbeat excellentiam, nisi qui viderit quispiam, nequit satis mirari. Quæ ut frigidior & limpidior emanet, fecit ejus alveum Archiepiscopus cooperiri lapidibus, & desuper humo usque ad ortum fontis, à quo derivatur : frigida itaque atque limpidissima emanans, profuit peregrinorum haustui, ceterorumve usui utilissima. Habemus ex Evangelio *duo in lecto unus sumetur & alius relinquetur : duo molentes unus sumetur, & alius relinquetur : duo in agro, unus sumetur & alius relinquetur*, in agro scilicet in ministerio Sanctæ Ecclesiæ tamquam in agro Domini operatur, qui tantam sollicitudinis curam Ecclesiam cui præest exhibet, tanta agrum sibi commissum sollicitudine excolit, ut decet : videlicet excolenda excolendo, extirpanda extirpando, renovanda renovando, ædificanda ædificando : talis profecto operarius, utputa fidelis servus & prudens, adveniente nocte, hoc est, sæculi adversitate, permanens in fidei constantia & bonorum operum exercitio, ad vitam as-

sumitur æternam, dum alii decidunt & relinquuntur ad pœnam. Prædictus Archiepiscopus & in Ecclesiasticis & in sæcularibus quantum sua interest & quantum nostræ capacitatis est, tantam & solitudinem ut agro Domini viriliter exulto, peractoque, tandem hujus vitæ feliciter curriculo, cum his qui assumuntur, ad æternam assumatur & ipse vitam.

De ædificatione Ecclesiarum & Palatiorum Cap. 55.

Construxit quoque idem Archiepiscopus Ecclesiam S. Pelagii de Ante altaria secus Ecclesiam B. Jacobi destructa vetustissima & ignobili Ecclesiola, quæ prius ibi fuerat. Item in Compostella funditus renovavit Ecclesiam S. Michaelis, Ecclesiam S. Felicis, Ecclesiam S. Benedicti. Super porticum etiam Ecclesiæ S. Jacobi, per quam itur in *Villare Miluorum*, ædificavit altare in honore Beati Benedicti, Beato quoque Paulo, quoniam raro in Ecclesiis Hispaniæ ejus memoria habebatur, & B. Antonino, & B. Nicolao. Super porticum quæ ducit ad torrentem aquæ secus monetam, altare construxerat Beato quidem Benedicto & B. Antonino honoris vices recompensare satagebat, quorum altaria in quadam turri secus vetustam B. Jacobi Ecclesiolam fuerant, quod in præcedentibus apertius scriptum est.* Vetustissimam quoque Ecclesiolam S. Thomæ de Ouria, quæ penitus ruinam minabatur, destruxit, & aliam ibidem novam ædificavit in Castello *Honesto* præter cetera ab eo ibi constructa, quæ supra notavimus, ædificavit optima Palatia: Ecclesiam autem quam ipse in eodem Castello fecerat, quoniam humilis & parva erat, & pedibus super muros Castelli euntium conculcabatur, dirui jussit. Deinde aliam Ecclesiam majorem, excelsam, & eminentem, ibidem ædificavit. Utile & congruum arbitratu talem Ecclesiam, talia Palatia in *Honesto* ædificari, in quibus B. Jacobi Archiepiscopus honorabiliter cum Clericis

*
C. 25.

cis & militibus suis, ut decet eum, aliquoties commorarentur. In tempore quidem guerrarum Honestum est quasi thesaurus & camera Compostellani Archiepiscopi & Canonicorum ejus. Decebat itaque excelsa & insignia habitacula ibi fieri, ut & Deus digne ac venerabiliter in habitaculo suo adoraretur, & in ceteris ædificiis B. Jacobi ministri venerabiliter pausarent. Apud *Iriam* quoque ampla & magna Palatia ab antecessore suo bonæ memoriæ Domino Didaco Episcopo ædificata habebantur: in his solebat & ipse Archiepiscopus ante Archiepiscopatum hospitari, sed ingruente guerrarum tumultu, crebrescente per Gallæciam proditiōnis muscipula, revocavit ad memoriā olim quemdam Episcopum B. Jacobi, nomine *Gudesteum*, dolo & proditiōne à Principibus Gallæciæ ibi fuisse interemptum: nimirum ad vacandum & serviendum Deo liberius quadragesimale observabat Iriæ jejunium, à militibus & à familia sua segregatus. Intempestæ igitur noctis silentio sceleratissima proditorum manus irruens in dormitorium præter Ecclesiæ parietes, ubi cum Canonicis dabat membra quieti, Proh nefas! Episcopum digladiaverunt. His ad memoriā revocatis Archiepiscopus guerrarum temporibus duxit operæpretium *Patronum* commeare, ubi erat populosa domorum multitudo. Sæpius enim cum in prædictis hospitaretur Palatiis, milites ac familia ejus ad propinquas Patroni commeabant domos, & dominum suum cum paucis Clericorum & cum cubiculariis quasi in solitudine relinquebant. Experto credendum est: multotiens cum eo ibi fui, & quod scribendo perhibeo vidi, & sæpissime hostium incursus ex improviso formidavi. Ea propter Archiepiscopus, sano potitus consilio Patronum commeavit, ibique suam commutavit mansionem: & quoniam non decebat in minus idoneis eum habitare ædificiis, construxit idonea Palatia secus Ecclesiam Patroni, quam & ipse quodam

Anno
1122.*
Lib.
I.
cap.
2.

dam Presbytero bonæ memoriæ Pelagio dispensatore fecerat. * In his Palatiis Archiepiscopus tamquam cohabitantium multitudine vallatus, suisque militibus stipatus, usque in hodiernum diem per Dei misericordiam comite salutæ sæpius habitat. Sic habitet, sic ædificet, sic valeat Deo donante diutius.

De convenientia Archipresbyteratum Salagiæ, Bisancos, Trasancos, Lavacencos, & Arros, inter Archiepiscopum & M. Mindun. Episcopum. Cap. 56.

Inter prædictum Archiepiscopum, Compostellanæ Ecclesiæ Canonicos, & inter Minduniensem Episcopum, & Minduniensis Ecclesiæ Clericos, super quibusdam Archipresbyteratibus, videlicet Bisancos, Trasancos, Salagia, Lavacencos, quæstio temporibus scilicet bonæ memoriæ Regis Adefonsi sæpius fuerat ventilata. Compostellana namque Ecclesia abstruebat hos Archipresbyteratus ad suam pertinere Diœcesim, & Minduniensis ad suam: qua in re noster Archiepiscopus ut adipisceretur quod suæ Ecclesiæ esse astruebatur, frequenter Clericos suos Romam delegando non modicas expenderat pecunias, sæpius in præsentia Papæ Paschalis id negotium prolatum atque ventilatum fuerat, sæpius ipse Papa literas suas hujus rei causa ad Compostellanam & ad Minduniensem direxerat Ecclesias, necnon ad Comprovinciales Episcopos, sicut in primo libro plenius scriptum est. * In multis quoque Conciliis per Hispaniam celebratis in præsentia Romanorum Cardinalium & Legatorum super hoc multoties conventum est, sed non discussum. Denique ex sententia Romani Pontificis apud *Astoricam* ad hoc diffiniendum Compostellanos & Mindunienses convenire Clericos sancitum est: hujus rei iudicio Burgensi Episcopo prædestinato iudice, sed Minduniensibus deficientibus, & se à Compostellana Ecclesia

violentiam pati causantibus, hæc quæstio remanserat indiscussa. Verumtamen Compostellanæ Ecclesiæ Canonici, Mindunienses iudicio superatos, & prædictos Archipresbyteratus dictante justitia se vindicasse, abstruebant. Hujus rei diffinitio ingruente per Hispaniam guerrarum tumultu multis temporibus sopita remanserat: nunc Compostellana, nunc Minduniensis hos Archipresbyteratus vendicabat Ecclesia, sed sæpius Compostellana, utpote columna justitiæ & Ecclesiastica atque sæculari potentia magi suffulta. Ipse quoque Clerus ac populus qui in hac Dioceseos parte habebatur, quodam inobediendiæ evagabatur, supercilio, quoniam geminam gloriabatur se habere matrem. Tandem M. * Compostellanæ Ecclesiæ Thesaurario Minduniensi Ecclesiæ Episcopo, lapsoque non modici temporis, curriculo inter nostrum Archiepiscopum eundemque Episcopum prædicti negotii cœpit agitari quæstio. Sed Archiepiscopus videns id negotii olim indiscussum, diutius protelari, atque utrique Ecclesiæ animarum damnum magis magisque multiplicari; paternam habuit in his dispensationem: accersito namque M. Minduniensi Episcopo inconcussam imponere huic rei stabilivit diffinitionem. Ex beneplacito itaque utriusque, videlicet Compostellani Archiepiscopi & Legati ejusque Canonico-
rum, & Minduniensis Episcopi ejusque Canonico-
rum, statutum est atque conventum, ut Compostellana Ecclesia quiete & inconcussa habeat imposterum hos duos Archipresbyteratus *Salagiam* & *Bisancos*: Minduniensis vero, sive Vallibriensis Ecclesia, quiete & inconcussa habeat imposterum hos duos Archipresbyteratus *Trasancos* & *Lavacencos*, & *Arros*. Quod ne quandoque vel quoquomodo inquietetur aut concutiatur, firmissima utrinque scripturæ auctoritate corroboratur hoc modo.

*
Mu-
nio.

*Convenientia inter Archiepiscopum & Minduniensem
Episcopum.*

2 **N**os inferius scripti videntes Domnum Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & Legatum, & Domnum Munionem Vallibriensem Episcopum, dissidentes & inter se altercantes super quibusdam Archipresbyteratibus, scilicet *Salagia*, *Bisancos*, & *Trasancos* usque ad *Lavacencos* & *Arros*, de quibus sæpius ventilata fuerat querimonia inter Domnum Didacum præfatum Archiepiscopum & Domnum Gundisalum Minduniensem Episcopum antecessorem prædicti Episcopi Domni Munionis temporibus Regis Aldefonsi bonæ memoriæ, in generalibus videlicet Conciliis, necnon & in præsentia Domini Papæ Paschalis, diuturnæ fratrum fatigationi & dissensionis compatiendo, finem tanto negotio imponere operæpretium duximus: ab ipsis siquidem & à suis Canonicis rogati & invitati in unum convenientes hoc negotium fraternæ dilectionis affectu discutendum eorum consensu suscepimus: nostri enim officii est schismatis seminarium destruere, & charitatis plantarium studiosa sollicitudine inter discordantes fundare. Perspectis igitur utriusque Ecclesiæ rationibus, hujusmodi convenientiam inter eos firma in perpetuum stabilitate facimus, ut imposterum Ecclesia B. Jacobi duos Archipresbyteratus, videlicet *Salagiam* & *Bisancos* perpetuo jure habeat & absque ulla repetitione possideat: & Vallibriensis vel Minduniensis imposterum Archipresbyteratus videlicet *Trasancos*, *Lavacencos*, & *Arros* perpetuo jure habeat, & absque ulla repetitione possideat. Adjicimus etiam in hac convenientia, ut de honore B. Jacobi Vallibriensis vel Minduniensis Ecclesia omnia illa Vota quæ sunt in toto Episcopatu Vallibriensi vel Minduniensi in perpetuum habeat, & quiete &

libere ævo perenni possideat, præter candelam quæ fit Cm. librarum per libram XXV. solidorum, quam annuatim Ecclesie B. Jacobi exolvat. Similiter adjicimus quod Vallibriensis Ecclesia in Tomini Compostellano Archiepiscopatu tributa Ecclesiarum quæ Tertias dicimus, nullatenus exigat, & è converso Compostellana Ecclesia in omni Episcopatu Vallibriensi tributa Ecclesiarum, quæ Tertias dicimus, nullatenus exigat. Hanc itaque diffinitionis convenientiam & literis nostris confirmamus, & propriis sigillis munimus, ut ab hinc & deinceps prætaxata querella inter Compostellanam & Vallibriensem Ecclesias perpetuo silentio sopiatur. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ diffinitionis paginam sciens contra veam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & Sanguine Dei & Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat: cunctis autem hæc observantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Facta diffinitionis convenientia sub Era M.C.LX.* & qt. V. Kalendas

*
Anno
1122.

darum Septembris. Qualis est ista talis habetur in thesauro Vallibriensis Ecclesie.

Ego Munio Vallibriensis Ecclesie indignus Vicarius hoc scriptum propria manu confirmo. Ego Petrus Archidiaconus Vallibriensis Ecclesie conf. Ego Arias Sisnandizi, qui tunc temporis Vallibriensis Ecclesie Archidiaconus eram in Salagia, conf. Petrus Prior conf. Veremundus Archidiaconus qualiscumque Presbyter, cognominatus Adefonsus, conf. Ego Alderetus conf. Ego Petrus confirmo. Pelagius conf. Martinus conf. Petrus Presbyter conf. Froyla Presbyter conf. Petrus

Anno
1122.

Presbyter Primi Clerus conf. Didacus Oduarizi conf. Julianus
Archidiaconus c. Guido Archidiaconus c. Petrus Joannis c.
Petrus Abba c.

Pactum M. Vallibriensis Episcopi.

Ego Munio Vallibriensis Episcopus promitto vobis
in fide Christi & in rei veritate Domno Didaco Compostellanae
Ecclesiae Archiepiscopo & S. R. E. Legato, ut ab hac
hora in antea sim vester fidelis amicus, defendendo vitam
vestram, & membra, & honorem quem habetis vel habitu-
ri estis, deprimendo malum vestrum in omnibus & per om-
nia sine arte, & malo ingenio secundum posse meum: si ve-
ro (quod absit) vobis exilium aliqua vi, vel violentia, aut
expulsio honoris, evenerit, vel corporaliter vobiscum eam
quo ieritis, vel juxta consilium vestrum me disponam: &
hoc attendam vobis viventi dum vixero adjuvante divina
gratia, sic Deus me adjuvet & haec Santa Evangelia. Quid-
quid vero de hoc pacto fide Christi stabilito absolveritis,
absolutum sit. Consilia quae mihi dixeritis, non discoope-
riam ad damnum vestrum. Ego M. indignus Episcopus hoc
scriptum propria manu confirmo. Petrus Vallibriensis Ar-
chidiaconus conf. Arias Sisnandici Vallibriensis Ecclesiae &
Archidiaconus conf. Qui interfuerunt de Canonicis B. Ja-
cobi Arias Gundisalvides similiter conf. Petrus Gundesindi
similiter conf. Petrus Eliae Archidiac. conf. Petrus Cresco-
nides Archidiac. conf. Petrus Anaiades conf. Petrus Astrua-
rides c. Arias Munionides c. Giraldu Magister c. (1) Bernal-
dus Bernaldici conf. Adefonsus similiter conf. Petrus Step-
hanni conf. Petrus Fulco conf. Petrus Pelagides conf. Pelagius
Muniz conf.

No-

(1) *Hic ipse Auctor est qui haec scripsit: latine hic Magister dicitur:
grace vero Didascalus supra cap. 6.*

*Notitia vestimentorum; Librorum, aliorumque ornamentorum
Ecclesie quæ fecit Archiepiscopus. Cap. 57.*

Ea quoque quæ ipse Archiepiscopus ad interiores Ecclesie suæ usus atque ornatus, scilicet vestimenta, ceteraque ornamenta, emit, lucrificavit, acquisivit, vel fieri fecit, hujus operis serie commemorare non est incommodum: quæ enim per se, vel per auctorem, lucis memoriale merentur, oblivionè sepelirè argumentum est culpæ. Multa equidem in adhibenda Ecclesie suæ cura, prout res atque utilitas expostulavit, Archiepiscopus expendit: plura vero, atque majora, sicut rei veritas testatur, acquisivit: pensandum est quibus temporibus, quotque, quibusque persecutionibus Ecclesiam suam B. Jacobo suffragante patrocinii parma protexerat, quot & quanta ad expugnanda persecutionum argumenta expendit; quot & quanta acquisierit. Hæc ergo quæ sequens patefacit series, prædictus Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus, vestimenta, atque ornamenta Ecclesie lucrificavit, emit, vel fieri fecit: videlicet quatuor citheras græco exercitio compositas, quatuor capas pontificales, & alias capas XII. serico textu pretiosas: duo paria vestimentorum pontificalium cum omnibus quæ ad ea pertinent: tria vero dedit, unum Hugoni Portugalensi Epo. qui fuerat olim Ecclesie B. Jacobi Archidiaconus, aliud dedit Munioni Minduniensi Episcopo, ejusdem Apostol. Ecclesie olim thesaurario: tertium G. Salmanticensi Episcopo suo suffraganeo: præterea duas Dalmaticas, unam Planetam nigram, de purpura textus Evangeliorum, duos argenteos, alium aureum, quam jam destructam ipse Archiep. restauravit, Missale argenteum, Epistolarium argenteum, Syon argenteum, balteum aureum, capas II. argenteas, in una quarum perhibetur esse caput B. Jaco-

Anno
1122.

bi, aliam capsam, eburneam, aliam metallinam deauratam
miro artificio cum vitro sculptam: aliam capsam auream
satis pretiosam, quam emit Archiepiscopus ter mille soli-
dis, & postea contulit Dño Papæ Calixto, Lignum Do-
mini argenteum quod dedit ei Regina U. Regis Adef.
filia; Crucem auream quam ipse dedit Bosoni Romano
Card. & Leg. & postea in Taurina Civitate Episcopo:
Calices tres argenteos, & unum aureum quod pro utilitate
quoque Ecclesiæ suæ dedit Dño Papæ: thuribulum au-
reum quod pro utilitate quoque Ecclesiæ suæ impendit,
aliud thuribulum aureum quod postea in loco prioris
Dño Papæ restituit. Tres urceolos argenteos, unum Anti-
phonarium, unum Officiarum, & unum Missale, tres
Bréviales, unum Quadragesimale, duos Benedictionales,
Librum Pastoralem, Librum de Vita Episcoporum, Cano-
nes, alium Librum ex diversis sententiis, alium Librum
de Fide S. Trinitatis, & de aliis sententiis, alium Librum
majorem per totius anni circulum.

Has subsequentes literas misit Papa Calixtus eidem Ar-
chiep. pro deliberatione P. * Bracarenis Archiep. quem
T. * Portugalensis Regina vinculis mancipatum cap-
tum tenebat. Cap. 58.

*
Pela-
gii **
Taras-
sia

Calixtus Episcopus servus servorum Dei D. Compostellano Ar-
chiep. salutem & Apost. Benedic. Pervenit ad nos quod Portu-
galensis Regina T. fratrem nostrum P. Bracarensem Archiep.
ceperit, eumque adhuc in captione detineat. Unde nostras & li-
teras dirigentes præcepimus, ut usque ad proximum B. Jacobi
Apostoli & Thomæ festum liberum illum cum hominibus & rebus
suis, quietumque dimittat, alioquin ex tunc in eam & in fauto-
res ejus excommunicationis sententiam dedimus, & in tota terra
ejus divina officia, præter infantium baptisma, & morientium

pœnitentias, interdiximus, donec fratrem ipsum dimittat, & Romanæ Ecclesiæ de hac injuria satisfaciat. Præcipimus ergo, frater, fraternitati tuæ, ut eamdem T. per literas & nuntios tuos commoneas, & nisi juxta literarum nostrarum mandatum constituto termino eundem fratrem nostrum dimisserit, congregatis fratribus & Coepiscopis illarum partium, nostram hanc sententiam per tuam & ipsorum Parochias nuntiari facias, & firmiter observari. Datum Anagninæ VIII. Kalend. Octobris.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiep. salutem & Apost. benedic. Frater iste quem ad nos misisti Giraldus viva nobis voce narravit, quod cum muliere quadam rem diu habuerit. Post aliquantum vero temporis uxorem duxit, quæ prioris mulieris consanguinea in gradu tertio reperta est. Quod si se causa sic habet, fratribus nostris visum est, ut uxorem illam debeat prorsus dimittere. Cum enim illicitas omnino contraxerit nuptias, licitum postea potuisse consequi matrimonium non videtur. Dat. in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii.

Qualiter Regina U. insidiabatur Archiepiscopo. Cap. 59.

Multa inter Archiepiscopum & S. R. E. Leg. Dida- cum, & inter Reginam U. reconciliationis statuta fuerant: multa, ut in priori & in hoc consequenti, libro scriptum est, pacis foedera præcesserant. Equidem postquam Regina tam detestandum facinus, proh nefas! videlicet mittere manum in Christum Domini quorundam flagitiosorum instric- tu ausa fuerat, inter eos quasi amicitiae habebatur imago; & suspicionis utrinque nebula volitabat. Archiepiscopus tantum expertus piaculum, licet prædicto ipse & Regina confœderarentur pacto, nec Reginæ tamen se usquequaque credebat, nec ejus multimodis rationibus spem fidei adhibebat: regia jura, debitumque obsequium;

ne-

Anno
1123.

nequaquam ei subtrahebat, secundum Evangelium: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Ceterum Regina, utputa tam execrabilis noxæ conscia, hujus reatus nitebatur omnimodis abolere chirographum. Nunc verbis dulcifluis, nunc immensis Archiepiscopum alliciebat promissis, Gallæciæ Regnum ejus ditioni subjiciens: Consules ac Principes ejus imperio subjugans: licet enim cum filio suo Rege A. pacis fœdera jam inisset, licet eum cum omni potentatu suo sibi obnoxium, utpote filium suum, haberet; Archiepiscopi tamen prudentiam admodum sibi necessariam animadvertibat, nec siue ejus auxilio Gallæciam suo posse penitus frænare imperio videbat. Præterea Comitem P. Froylaz ejusque filios, vinculis manciperat, & egebat præcipue consilio & auxilio Archiepiscopi ad vendicandum honores illorum compeditorum, & Castellum *Lupariæ*, in quo Arias Petrizi rebellabat: neque hoc Castellum obsidere, nec ad deditionem cogere, nec ceteros Gallæciæ conspiratores pessundare, nisi per Archiep. poterat: quippe cujus prudentia, cujus potentia altius eminebat. Si Reginae adversari inciperent, tota fere Hiberia rebellione quateretur. Hac igitur causa Regina compulsa ad occidentales Gallæciæ revertitur partes: prius tamen iterum atque iterum nuntios, scilicet Episcopos, Consules, Principes, Cives, direxit ad Archiep. in hæc verba. "Didici Reverende Pater quorundam relatione, & quibusdam conjecturis, animum tuum pro facinore quod pessimorum persuassionibus in te præsumpsi, à me alienatum, & prudentiæ tuæ excellentiam de fide mea diffidere: qua de re venio ad paternitatis tuæ gremium satisfactura, & prout jusseris, noxam illius piaculi abolitura, te patrem, te patronum super omnes Hesperia Pontifices ac prudentes mihi præpono: tuum consilium, tuumque auxilium usquequaque mihi necessarium video,

" nec

»nec nisi te amico & coadjuctore Gallæcos proditiōnis ac
 »rebelliōnis face partim succensos, edomare possim. Hæc
 atque alia iterum, iterumque immensis adornavit promis-
 sis, & tandem Legatorum prudentia cooperante, Archie-
 piscopi animum aliquatenus lenivit. Quid plura? Consu-
 litur, stabilitur quo fœderis pacto, timoris atque suspi-
 cionis nebula ab Archiep. removeatur, vel quomodo præ-
 teriti facinoris calumnia sepeliatur, aut de simili Regina
 molimento deinceps cavere ac pertimescere Archiepisco-
 pum opus non haberetur. Inter Archiepiscopum itaque &
 Reginam eorumque homines tantum ac tale fœderis sancit-
 ur pactum, quod nec Archiepiscopum Reginae insidias vel
 machinamenta imposterum oporteat pertimescere, nec Regi-
 na de Archiepiscopi auxilio desperare: neque si vellit ter-
 giversari, ut est animus mulieris, pedicam Archiepiscopo
 valeat intendere: omnes enim Episcopos Regni sui Regina
 dat Archiepiscopo in fidei astrictionem, hac videlicet con-
 ditione, si Regina violari, aut machinari deinceps in Ar-
 chiepiscopum tentaret aliud quam in subsequenti scripto
 resonat, vel si ejus personam, vel honorem illius invadere
 præsumeret, prædicti Episcopi in ipsam Reginam ejusque
 Regnum anathematis promulgarent sententiam, Divinum pe-
 nitus interdicens circumquaque officium, excepto Bap-
 tismo & Pœnitentia, donec resipiscat, & Archiepiscopo
 satisfaciat. Omnes quoque Consules ac Principes Regni sui
 Regina in hoc pactum jurejurando astrinxit hoc modo, si
 ipsa aliter quam in sequenti scripto patet, in Archiepisco-
 pum facere præsumeret, omnes cum Castellis, & Muni-
 cipiis, & honoribus suis, Reginae adversentur, & pro
 Archiepiscopo ad rebellione commoveantur donec Regi-
 na satisfaciat Archiepiscopo sanciendo hujus fœderis pac-
 tum, definitum atque statutum est, Episcoporum literas
 uniuscujusque sigillo munitas ad Dominum Papam ipsius
 fœ-

Anno
1123.

fœderis seriem continentes deferri, & scripto atque sigillo ejus muniri: sententiam quoque ejus addendam, quod quisquis prætaxati fœderis fidem transgressus foret, Apostolica, donec satisfaceret, nultaretur sententia. Qui vero ut habet fœderis series custodiret & adimpleret, perenni benedictione donaretur. Hoc est pactum fœderis inter Archiepiscopum & Reginam.

Forma securitatis quam præstitit Regina Archiepiscopo.

*
Anno
1123.

2 **E**ra I. C. LXI. * quot VI. Kalendas Aprilis. Ego Regina U. promitto & afirmo vobis Archiep. S. Jacobi D. Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, ut ab hac die sim vobis fidelis Dña & amica sicut bonus Rex suo bono Archiepiscopo in tota vita mea indeantando vestrum prode, & deretrando vestrum malum, & defendam vitam vestram & membra & honorem quem habetis vel habituri estis pro posse meo contra omnes homines & super omnes homines sine arte & malo ingenio, & neque per me neque per meum consilium sitis captus, vel mortuus, vel de vestro honore expulsus, & nunquam faciam pactum cum aliquo homine ad detrimentum vestrum, & si aliquod malum fuerit dictum mihi de vobis, vel non habeam inde curam. vel vos ad rationem ponam, & accipiam, inde judicium quod dederint mihi isti qui sunt in hoc pacto & voluerint concordiam inter me & vos de meis & vestris hominibus, recepta & emendatione in loco & tempore convenienti stem vobis in prædicto placito, & hoc totum compleam sine arte & malo ingenio: & si, quod absit, ab aliquo fueritis captus, modis omnibus nitar & intromittam me ad absolutionem vestram, & vestri honorem, & rerum vestrarum recuperationem, & ad hanc fidelitatem confirmandam do vobis Comitem Domnum P. Gunsalvizi & inferius suscriptos, ut si ego non attendero hoc pactum, ipsi stent vobiscum
cum

cum honoribus suis, donec correxero: etsi isti fuerint mortui vel expulsi, qui successerint dent vobis ad faciendum supradictum pactum.

3 Nos Archiepiscopi & Episcopi infra scripti promittimus & affirmamus, quod si Regina, quod absit, non attenderit supradictum pactum, steinus cum Archiepiscopo ad detrimentum & damnum Regiæ, excommunicemus eam illico & ejus & terram & Episcopatus nostrum præter Baptismum & Pœnitentias, donec corrigatur.

Quæcumque hæctenus fuerunt inter me & vos sint condonata & absoluta deinceps, & quidquid de hoc pacto absolveritis sit absolutum. Consimile scriptum tenet Regina. Episcopus Munio Vallibriensis confirmo. Episcopus Alo Astoricensis confirmo. Joannes Ramirizi juro. Guterre Horca juro. Petrus Guterrizi juro. Joannes Didaci juro. Ferdernandus Joannes juro. Cetera scripta atque placita quæ inter Arhiepisopum & Reginam usque ad hoc pactum præcesserant, irrita & cassa haberi diffinitum est. Hoc solum firmiter teneri: hoc solum fideliter custodiri sancitum est.

Literæ Calixti Papæ missæ Archiepiscopo super commissio-

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. S. Jacobi Archiep. & Legato R. E. salutem & Apost. benedic. Perspectis Lucensis Ecclesiæ ejusque Episcopi nuntiis agnovimus dilectionem vestram, Legatione vobis digne à nobis olim tradita, nescio quorum perversorum impedimento minime fungi: unde valde doluimus & miramur nostrâ in vestris partibus in tantam devenire tribulationem. Quapropter eandem Legationem sicut prius vobis confirmamus, & quasi filium charissimum monemus, ut nostrâ in vestris partibus peragatis, & quæ corrigenda sunt, corrigatis, emend-

Anno
1123.

detisque hujus sacræ sedis licentia & auctoritate. Valet.

*Ego Cardinalis Deus dedit S. Laurentii conf. Joannes
Cardinalis. Petrus Cardinalis conf. Data apud Laternum
II. Nonas Martii scripta per manus Ugonis Subdiaconi.*

*Quod acquisita per Prælatum literarum memoriæ sunt
tradenda. Cap. 61.*

Verba
Archi.

Dominus ac Redemptor noster volens iter nostræ opera-
tionis inofenso pede dirigere, docet nos, ne qui ad exem-
plum bonæ actionis pastorali cura ceteros debemus instrue-
re, aliquando bona quæ agimus occultantes lucernam sub
modio convincamur abscondere: *Nemo* (inquit) *accendit lu-
cernam, & ponit sub modio*: sicut enim lucerna, quæ sub
modio est, nullum alium locum, præter eum in quo est,
illuminat, sic & qui clam bene operatur, neminem præ-
ter se ipsum exemplo sui ipsius informat. Iterum ne si ope-
ra bona nostra humanis præsentetur obtutibus, quasi lucer-
nam supra candelabrum positam ventus elationis extingue-
ret; arrogantiam declinare docuit, cum subiunxit: *Cum om-
nia bona feceritis, dicite, servi inutiles sumus*. Eo igitur cal-
le quo docuit, & quomodo docuit, incedere cupientes, si
quid dignum memoria in Episcopatu vel Archiepiscopatu
nobis seu antecessoribus nostris contigerat, necnon etiam
quantum unusquisque Ecclesiæ cui præsumus prodessemus,
ne oblivionis fieret obsoletum fuligine, dignum duximus in
hujus libri seriè ad ædificationem sequentium compillare. Bene
autem officium hujus libri cum Etymologia sui concordat
vocabuli, cum sane hac de causa *Registrum* quod *retrogesta*,
vel *res gestas* contineat appelletur. Donet autem Dominus
nobis, quibus vineam suam locavit agricolis, ne sicut in-
fructuosa ficulnea terram inutiliter occupantes hujus distric-
tæ animadversionis sententia feriamur *malos male perdet*,

& cetera, sed ut talentum duplicatum Domino fideliter ap-
portantes ista voce Dominica consolemur: *Euge serve bone*
&c. Jam demum quod per nos nostra noviter acquisivit Ec-
clesia, sequens necesse est ut demonstret scriptura.

Urraca siquidem Dei ordinatione Hispaniarum Regina,
omnes hereditates quas sibi Dña. Tigría contulit, he-
reditario jure possidendas Ecclesiæ nostræ contradidit, ut
quia tantum ac talem hereditabat Apostolum, peccatorum
suorum percepisset remedium. Hujus facti æmula Dei æmu-
latione prædicta Tigría dimidietatem aliam, quam sibi
servaverat, huic similiter Ecclesiæ post mortem suam statuit
relicturam.

Acquisitio quadrundam hereditatum.

Hæc sunt nomina hereditatum quas Regina Domina
Urraca & Tigría Enxemeniz dant Ecclesiæ B. Jacobi
& vobis Dño. Archiepiscopo D. *Bastavales*, *Dayam*, *Ner-
vimes*, *Cirquites*, *Dormia*, *Queygid*, *Gandera*, *S. Ju-
lianum*, *S. Eulaliam*, *S. Vicentium*, Monasterium de *Vil-
larino*, quod est in ripa Minei cum hereditatibus suis,
in Salnes de Monasterio de *Supratello* portionem nostram
de *S. Maria de Tralegio*, de *Sancta Maria de Cendam*, de
S. Mamete de Alamir, & alias hereditates, similiter man-
do & dono vobis quas debeo habere pro aliis meis here-
ditatibus, quas vendidit frater meus Petrus Enxemeniz sine
meo consilio & voluntate in Salnes, *Superata*, *Guldrega-
nes*, *Truanes*, pro quibus debeo ego Trigria Enxemenizi me
prius integrare & postea dividere alias cum fratribus meis.
De omnibus his præfatis hereditatibus ego Regina D. Ur-
raca & D. Tigría damus & concedimus Ecclesiæ B. Jacobi
& vobis Archiepiscopo nostras portiones.

Marina Rabinadiz dedit B. Jacobo & Domno Archie-
piscopo & ejus Canonicis Villam quamdam cum homi-

Anno 1123. nibus & hereditatibus suis, quæ vocatur *Savardes*.

Juramentum Reginæ quod præstitit Archiepiscopo. Cap. 62.

Postquam igitur Venerabilem Dñum. D. jam tunc temporis Compostellanæ Sedis, primum Archiep. nec non & S. R. E. Leg. Regina Dña. U. proh nefas! fecerat sub custodia detineri, Compostellana manus de suo Pastore liberando sollicita unanimiter nitebatur ut eum quem illa male ceperat, vellet nollet dimitteret: cujus insidias cum sibi multo ante intendi cognosceret, noluit tamen ab ejus servitio aliquatenus declinare, sed ejus jussis obtemperans, suo cum exercitu in Portugalenses hostes sequitur profecturam & sperantem quod quia illum in terra sua capere non poterat, in Portugalia, ubi tot vires sibi non suppeterent, licentius posset. Eo igitur ut diximus per Dei misericordiam ab ejus manibus liberato, quoniam indignum fuerat ut carcelari manciparetur custodiæ cui Deus contulerat potestatem ligandi solvendique in Cælo & in terra, restabat inter eum & Reginam pacem conciliari, quæ etiam super eo solvendo querebatur se vim coactionis à suis hominibus pertulisse. Sopita demum inter eos omni hac in perpetuum querela, & ne fide media foret amplius super his conquestura, vulnus tamen tacitæ simultatis in abdito sui conservabat pectoris. Sed quis non credit quod tunc mala femina lædit, quando flens jurat, nec enim perjuriam curat. Cum enim aliquanto post adveniens, Gallæciam visitaret, quosdam qui per Archiepiscopi liberationem sibi vim intulerant, Regiæ Majestati causabatur obnoxios, utpote qui temerario ausu conspirationis in eam non solum ab hereditatibus proscribi, verum etiam plecti debuissent sententia capitali. Tunc quia justum erat, ut de quacunque impeterentur causa, ad hanc illis ejus auxilium non deesset, pro illis à Regina violenter impetitis justæ defen-

fensionis scutum opposuit, ut si quæ in eos intentarentur, sicut intentabantur, adversitatis spicula, illa unus pro omnibus paratus exciperet. Tandem itaque exilium, proscriptionem hereditatum, & si quæ sint similia quæ regia animadversio ad vindictam fieri postulat, CCC. marcis & eo amplius de suo redimens, ad amorem suum suorumque Reginam studuit revocare. Deo autem gratias quia adeo illum intra gremium suæ dilectionis ex tunc & modo Regina confoveat, ut cui libentius consiliorum suorum committat arcana, quippe in quo potius confidat, non habeat. Etenim gratiam in oculis Regum invenire non nisi donum Dei est. Post confectam interea inter eos pacem & juris jurandi robore stabilitam, Arias Petrizi Dux Castellii *Lupariæ*, quoniam Regina socerum ejus Comitem Dñum. P. cum filiis & uxore in vincula conjecerat, in rebellionem conversus est: ad cujus Castellii obsidionem dum Regina milites suos circumquaque diffunderet, quia non se facile præbebat asultui, cominus à facie ejus Castellum aliud statuit obfirmare.

2 Circa quod opus dum argumentosa existeret, quidam de militibus Archiepiscopi illam adeunt colloquutum, sperantes eam erga illum priorem animum non mutasse, credentesque se parti ejus feminam invenire, virum firmissimum reppererunt: En, inquiunt, Regina, nisi tuæ displiceat Majestati Archiepiscopum illum D. semper tuæ voluntati contrarium, captum dabimus, vel occisum. Quos torvo vultu Regina respiciens, non solum sacrilegii scelus execratur auditum, sed accitis qui stabant testibus unum eorum, videlicet Petrum Garcionem, qui prolocutor extiterat, quæ soli sibi dixerat, coram illis, ut professio reum faceret, iterare compellit: qui convictus ex ore proprio abominabilem protulisse, captus, & catenatus, atque in carcerem retrusus, in foveam incidit, quam prætendit:

ce-

ceteris quia id constanter negaverant, satisfactioni militiæ reservatis. Inquisitus autem ab eadem Regina quo ordine id inordinatum fieri statuisset, insinuat: Cum, inquit, de Castello suo *Honesto* regrediens paucis, ut assolet, comitatus, *Iriam* tetendisset, communi deliberaveramus assensu, ut potius morti quam capturæ eum manciparemus. Si autem eo in loco in quo sperabamus, nec hoc nec illud contingeret, strenuitati meæ injunctum iri hujus rei caput esse depono. Etenim circa noctis medium ipso & ejus cubiculariis resolutis in somnum, armata manu furtim per loca quæ bene noveram, cameram introgressus, voluntatis meæ proculdubio compos existerem. Postquam ergo tam detestandum facinus & quonam modo fieri debuisset, Regina considerat, Tu ne es, inquit, quem nudius tertius majorem domui suæ præfecerat, quem præ ceteris diligebat, cui etiam intima consilia sua credere consueverat? Vere *inimici hominis domestici ejus*, quia *qui edebat panem ejus ampliavit adversus eum supplantationem*. Quamvis autem Regina, qui & quales adversus mortem Archiepiscopi conspirassent, primo per Bernaldum Ecclesiæ nostræ Thesaurarium, & Fernandum Petrizi ejusdem Reginæ Cancellarium, ei notificare satageret, & ut sibi de eis præcaveret, iterum per Comitem Dom. R. pietate solita commoneret, beneficium tamen quod unicuique eorum Archiepiscopus præstiterat, de eis talia credere non sinebat. Quosdam enim ab ipsis rudimentis infantie paternæ dilectione usque ad provectum militiæ alendos susceperat: quosdam adultos ætate armaverat, & quæ militare officium exigit, equos, arma contulerat: quibusdam se ipsum & curiam suam eorum arbitrio disponenda commiserat: & quoniam bona pro malis perfectorum est reddere, nec adhuc nos humana fragilitas ad perfectionis culmen permittit ascendere, à tramite tamen non declinavit justitiæ,

qui mala pro malis noluit compensare. Dicit enim Augustinus: "Reddet Deus mala pro malis, quoniam justus est: »bona pro malis, quoniam bonus est: bona pro bonis, »quoniam bonus & justus est: mala pro bonis non, quia »injustus non est." Temporalem igitur vindictam in eos quantum licuit, executus, eorum domos & hereditates depopulando diruit, destruxitque funditus: & quoniam hereditatum destructio non satisfaceret ultioni, complices & conspiratores tanti sceleris quos apprehendere potuit, in carcerem retrudi fecit: elapsos vero per fugam, usquequo satisfacerent, anathematis vinculo colligavit.

3 Ecce dum brevilocus esse studui, causas & eorum nomina prætermisisse me memini: sed hoc peccatum facile veniam meretur, quod peccatum non esse verissima ratione colligitur, Si vero peccatum esse constiterit, ecce stylus præ manibus est, & lingua cum animo dictantis paret obsequio, ut sine deformitate tractatus apponi possint quæ apposita non sunt: quamvis enim neuter eorum suo proprio designetur vocabulo, non minus tamen enormitas sceleris apud aures vulgi eorum infamiam sineret promulgari. O utinam nec tantum scelus aggredi unquam voluissent, nec de se nobis tam lugubrem materiam præstitissent! Quantum enim inceptio pravæ voluntatis differre habeat à perfectione operis, ex verbis possumus colligere Augustini, qui dicit: Voluntas perfecta reputabitur pro opere facti. Si iterum qui, secundum Joannem, fratrem suum odit ad mortem, homicidii reatu constringitur; quanto magis isti voluntatem suam jam ad effectum quantum in eis est perducere cupientes, duplicis reatus macula offuscantur, qui & de Patre patricidium, & de Domino notam prodicionis incurrun. Vellim utique si possem tantum dolorem ad memoriam nolle reducere, qui me & ceteros qui recte sapiunt, cogit in gemitus & lacrymas prorumpere. Quis enim

enim non profusis lacrymis sicco oculo transeat; cujus recolentis verba singultus non intercidat, in quo solò salus consistit patriæ, per quem status roboratur Ecclesiæ, ausu sacrilego necem sui Domini quempiam pertentare? Quorum intentio hunc rei exitum prætendebat, ut quia non erat alter qui se murum pro domo poneret Israel, eo sublato Pastore, Dominicum gregem acephalum invenirent, & tunc domos continuare & hereditates suas propagare liberius possent. O vere Judæ similes! qui si ad effectum perduxissent quod volebant, in nullo prorsus peccatum esset dissimile, nisi quod ille Deo, hi mortem homini machinabantur. Cupio autem uniuscujusque causam qua id ausus fuerit explicare, qui plerumque interrogati se accusant, dum se cupiunt excussare, & sic eo magis viliores appareant, quanto pro tam vili causa in tam excellentem virum necem fuerint demoliti: ponamus vero quod juste conspirationis eos causa extimulaverit, quod tamen non esset eorum justæ defensionis occasio, quoniam ibi jus suum perdit, justitiæ ubi contra defensorem justitiæ manum suam inconsulte quærit extendere: legimus enim quod perentes arcam Domini casuram voluerunt erigere, sed quia inconsulte manum suam apposuerunt bobus calcitrantibus periere. Si autem mortis sententiæ deputati sunt, qui cadentem satagebant erigere, quali sunt digni supplicio, qui arcam Domini firmiter stantem ad ruinam voluerunt impingere? Ecce dum præscrutandæ veritatis gratia sententiarum pelagus evitare percupio, figenda est ancora ne viribus eloquentiæ meæ cum voluero ad portum enatare non possim.

Cum igitur Petrus Garcio, ut diximus, ab Archiepiscopo haberetur inter charos charissimus, qui & tanto postea majori fuit odio dignus, quanto ultra speratum inter inimicos de amicissimo factus est inimicus, terram quæ vo-

catur *Cordarium* de manu Archiepiscopi suscepti in præstimonium : quam potestatem dum in tyrannidem convertisset & de substantiis pauperum hydropisim avaritiæ suæ explere nullatenus potuisset, videns quod nihil profecisset admonitionibus, eo usque pati voluit Archiepiscopus, quamdiu ejus imperium non esset oppressio pauperum : nec mora sublato honore cœpit inhumanius insanire & furere, atque complices & coadjutores factionis indesinenter inquirere. Convinctus ergo tanti facinoris prius à Regina captus est: deinde Dño. Archiepiscopo Procerum Gallæciæ consilio & justitiæ regula exigente, ab ipsa Regina redditus in ergastulo carceris *Honesti* nomine, condigna eum & socios poenitentia subsequente ab Archiepiscopo missus est. Ad ultimum post diurnam carceris macerationem duo millia solidorum Dño. Archiep. in suam redemptionem contulit : & sic eum Archiepiscopus tali juramento sibi reconciliavit: *Juro ego Petrus Garcio cum XII. juratoribus, in primis per Omnipotentem Deum, & cetera per quæ vulgaris usus fidem exigit juramenti, quod terram Reginae Dmnæ U. sive homines, dicto vel facto nullatenus impugnem : neque terram præsentis Archiep. Dñi. D. in cujus potestate sum, neque terram Fernandi Joannis, sive fratris sui Petri Mariscot, vel eorum homines, tam terram populatam quam depopulatam, & ab isto Natali Domini quod est sub Era I. C. LXII. (*) usque ad aliud Natale, anno videlicet completo, non requiram nec habeam dominium alicujus qui in vestram terram guerram moveat : finito vero hoc anno si Dñm. habuero, qui contra omnes vos vel contra quemlibet vestrum guerram faciat, & cum eo me guerra illa invenerit, taliter cum Domino meo contra vos veniam, ut salva fide Domi-*

(*) LXI. legendum (anno scil. 1123.) ut præcedentia & subsequentsia firmant.

Anno
1123.

mini quantumcumque potuero honorem & utilitatem vestram sicut dominorum sine fraude & malo ingenio præterdam. Præterea do Ariam Petrizi ad fidem, ut si de prædicto pacto perjurus extitero, ipse non recipiat me in terram suam, sed disturbans me, adjuvet vos, ego autem deinceps sim perjurus, & omnes qui mecum jurant, & insuper persolvam tria millia solidorum unde fidejussores jam dedi.

De confirmatione legationis. Cap. 63.

Licet Archiepiscopus D. inter tot tribulationum turbines positus vexaretur, & sæcularium negotiorum difficultatibus undique circumveniretur, de proficuo tamen & exaltatione suæ Ecclesiæ plurimum sollicitus, legatos suos P. Fulconis, & P. Heliæ, alterum Ecclesiæ B. Jacobi Capellanum, alterum vero Archidiaconum, Romam cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis & cum suis & ex parte Regis & Regiæ supplicatoriis literis, necessariis itineris sibi traditi, destinavit, & per eos Legationis suæ, quam Toletanus perturbaverat, confirmationem Rege & Regina supplicante, & sua familiaritate & obsequio subveniente, hujusmodi literis à Dño. Papa sibi missis impetravit.

2 *Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratribus & Coepiscopis, Archiepiscopo Bracarensi, Episcopo Colimbriensi, Portugalensi, Tudensi, Auriensi, Vallibriensi, Lucensi, Astoricensi, Avilensi, Salmanticensi, Abbatibus, Præpositis per Emeritanam & Bracarensem Provincias constitutis, salutem & Apostolicam Benedictionem. Antiqua sedis Apostolicæ institutio exigit &c. Ut supra Cap. 117. n. 2. Dat. in burgo S. Fabiani III. Kal. Decembris. (Anno 1123.)*

3 Per eos etiam Legatos Dominus Papa tale privilegium ipsi Compostellano direxit, per cujus auctoritatem ob B. Apostoli Jacobi reverentiam, & ob sui nepotis Ildephon-

phonsi Regis præcipuum amorem, & ipsius Compostellani specialem dilectionem, concedit & confirmat B. Jacobi Ecclesiam Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem, prius sibi ad tempus concessam, quiete & absque calumnia obtinere & perpetuo possidere.

4: Ecce Privilegium de confirmatione translationis Metropolitanæ dignitatis quæ Emeritanæ Sedis fuerat, in Sedem B. Jacobi translata.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Archiep. ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum. Potestatem ligandi atque solvendi in Cælis & in terrâ, &c. (ii).

Celebratio Concilii. Cap. 64.

Compostellanus igitur literis Domini Papæ Calixti de legationis suæ confirmatione visis & acceptis, Episcopos & Abbates per Emeritanam & Bracarensem Provincias constitutos ad Concilium invitavit, quibus omnibus præter Bracarensem & Colimbriensem ad ejus invitationem Compostellam gratanter confluentibus, Concilium ibidem Domino Rege Ildéfonso cum Principibus & fere omnibus terræ potestatibus præsentibus, *mediante Quadragesima* celebravit: in quo nimirum Concilio ipse de proficuo & honore S. Ecclesiæ juxta datam sibi à Domino facultatem fratribus venerabilibus Astoricensi, Valibriensi, Abilensi, Lucensi, Salmanticensi, Tudensi collaborantibus, prudenter & laudabiliter tractavit. Bracarensem verò & Colimbriensem, quia nec ad Concilium venire, nec excusatorias personas mittere voluerunt, Canonicas indutias infra quas in suam præsentiam satisfacturi de culpa

(1) *Intrusa hic Bulla, suo mota loco. Eam sequenti capite cum modo impetrationis reperies.*

Anno
1124.

pa venirent, cominuni supradictorum fratrum consilio & rogatu concessit: quod quia facere noluerunt, Canonica eos sententia transactis ipsis induitiis, multavit.

2 Et post equidem hujus Concilii celebrationem proxima Pentecoste præfactus Rex jam juvenis, novis armis ab altari B. Jacobi, Compostellano consulente, & ipsa arma benedicente, acceptis, Montani honoris quem Ecclesia Compostellana diu amisserat, medietatem ipsi Compostellano & suæ Ecclesiæ reddidit, facto etiam de hac medietate privilegio, propria manu roborato, & super altare B. Jacobi oblato, se aliam eidem Ecclesiæ medietatem suo honore & suo posse crescente, redditurum, in manu Domini Compostellani & super altare B. Jacobi Clero & Populo vidente & audiente firmiter promisit. Compostellanus autem hoc dono à Rege accepto, X. argenti marcas non in pretium, sed ex sola charitate, & dilectione, ipsi Regi hilariter largitus est: ipsius quoque Regis Consiliariis qui suam partem in hoc negotio juverant & sustentaverant, magnum pecuniæ pondus munifica manu erogavit. Contulit etiam ipsi Regi XXX. marcas argenti, & mille solidos cum tribus optimis sonipedibus; sed hoc fecit occulte propter Reginam, quæ tunc temporis eidem Regi filio suo penitus desidebat; metuebat enim ne ipsa Regina hujusmodi largitiones suboleret, & inde sibi infesta & irata efficeretur.

3 Interea idem Archiepiscopus, Metropolitana Emeritanæ Sedis Dignitate sibi & suæ Ecclesiæ ad tempus collata, donec videlicet Emeritana Sedes Christianorum potestati & dominio redderetur, exemplo boni & discreti pastoris cœpit secum tractare & sollicitus esse quomodo præfatam dignitatem suæ Ecclesiæ in perpetuum posset vindicare & retinere. Recondiderat enim in armariolo suæ mentis illud verbum Sapientis: *Melius esse omnino honorem non acqui-*

rere, quam acquisitum per desidiam & negligentiam amittere: noverat etiam gravissimum & intolerabilem casum esse de praelatione in subdionem, de dominio in servitutem, de divite cultu in nuditatem, & idcirco metuens ne sua Ecclesia supradicta dignitate privata & exuta de Metropolli efficeretur Suffraganea, Legatos suos Petrum Fulconis Cardinalem, & Petrum Heliae Archidiaconum suum (*) cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis, omnibus necessariis totius itineris eis ambobus ad plenum collatis, Romam destinans, Dñm. Papam per literas suas suppliciter & humili voce rogavit, quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem, quam Compostellanæ Ecclesiæ (ut dictum est) ad tempus concesserat, eidem Ecclesiæ ob B. Jacobi reverentiam in perpetuum obtinendam atque possidendam concederet, & concessam auctoritatis suæ privilegio sanciret & confirmaret. Amicos quoque suos & familiares, quos tunc temporis Romæ habebat, literis suis destinatis, obnoxius deprecatus est, quatenus sui fautores & adjectores in hoc negotio esse satagerent. Legati ergo post immensos itineris labores & multas anxietates Romanam tandem pervenere, & majorem quadringentorum aureorum partem primum Dño. Papæ ipsius pedes deosculantes, & eum ex parte Domni Archiepiscopi Didaci humiliter salutantes præsentaverunt: deinde minorem partem Cardinalibus & Romanæ Curie primoribus prout melius noverant esse distribuendos, distribuerunt. Postremo qualem quantumque dilectionem Compostellanus Archiepiscopus erga Dñm. Papam & Romanam Ecclesiam gereret, & quam devotus & quam paratus ad eorum servitium & voluntatem exequendam & ad exhibendam Romanæ Ecclesiæ obedientiam esset, viva voce exposuerunt. Ad hæc literas quas ex parte ipsius Compostellani Ad Dñm. Papam secum tulerant in Curia recitandas dederunt. Literis ergo recitatis &

*
Vide
Cap.
præc.

Annò
1124:

verbis Legatorum auditis velle & petitiò Dñi. Compostellani universis innotuit. Erat autem illius velle & petitiò, ut præfacta Dignitas in Compostellanam Ecclesiam perpetualiter transferretur, & translátam Apostolicæ auctoritatis privilegio sanciretur & confirmaretur. 1124

1124. Domnus itaque Papa consilio cum Cardinalibus & cum Romanæ Curie Optimatibus inito Dominum Compostellanum in suis petitionibus exaudiendum esse ob B. Jacobi reverentiam, & ob fidelitatem & dilectionem quam erga Romanam Ecclesiam gerebat, communi omnium astantium assensu decrevit. Vocatis itaque Legatis quibus consilium cum Cardinalibus cepisset, talibus verbis seriatim eis aperuit: Quantam dilectionem, & quam devotam voluntatem Dominus vester Compostellanus Archiepiscopus, noster specialis amicus, erga nos & Romanam Ecclesiam gerat, universis Romanæ Curie personis satis manifestum est: nam licet sit localiter à nobis multum remotus, præsentem se tamen nobis & animi charitate & frequenti benedictionum exhibitione exhibet: unde apud nos exaudiri, & petitionem suam quamvis arduam, impetrare omnibus bonis Romanæ Curie unanimiter volentibus & consulentibus, profecto meruit. Metropolitanam siquidem Emeritanæ Sedis dignitatem quam Compostellanæ Ecclesiæ ad tempus concesseramus, eidem Ecclesiæ ob Dei & B. Jacobi reverentiam & ejus amorem in perpetuum concedimus, & illam concessionem auctoritatis nostræ privilegio communi fratrum consilio stabiliter & firmiter sancimus, & confirmamus. Illud autem privilegium ad Dominum vestrum feretis dissigillatum, ea videlicet de causa, ut ipse & sui boni Clerici privilegium illud legant, & diligenter inspiciant, utrum aliquid sit in eo ad stabilitatem & firmitatem addendum vel excludendum & meliorandum. Quod si quid in eo corrigendum & meliorandum viderint, ad placitum suum corrigant, &

emendent. Postea Dominus vester correctum & emendatum nobis remittere studeat, & nos Privilegium illud impresso nostræ auctoritatis sigillo sigillabimus, supra memoratam dignitatem in Compostellanam Ecclesiam Apostolica auctoritate perpetualiter transferentes.

His auditis Legati Domni Compostellani pedes Domni Papæ humiliter osculati sunt, immensas ejus majestati grates ex parte Domni Compostellani referentes, & fidelem obedientiam cum reverentia ex parte Compostellanæ Ecclesiæ pro tanti beneficii collatione eidem pollicentes: postea paucis diebus evolutis promissum privilegium de manu Domni Papæ accipientes ad propria cum gaudio reversi sunt & privilegium dissigillatum Domino suo læta manu præsentaverunt. Cùmque Dominus Archiepiscopus super absentia Sigilli non modicum miraretur, Legati causam quare illud Privilegium dissigillatum attulissent, his verbis ipsi exposuerunt: Venerabilis Pater, Dominus Papa Te & tuam Ecclesiam sicut nos ex ipsius verbis plane perpendimus, internæ dilectionis brachiis amplectitur, & te inter familiarissimos amicos suos, & specialissimos filios ob benevolentiam & fidelem obedientiam quam sibi & S. R. E. studeas exhibere pro certo habet, & ut tibi pateat ipsius dilectionem per operis exhibitionem erga te veram esse & sinceram, istud Privilegium destinavit tibi dissigillatum, ut si quid in eo addendum, vel removendum unde firmiter & stabiliter efficiatur videris, addi pro velle tuo vel remove-ri facias. Et postquam id ad libitum tuum correxeris, statim ei remittere studeas, & quale ei remiseris, tale tibi ob Dei & B. Jacobi reverentiam, & ob tui præcipuam dilectionem ab eo sigillabitur & confirmabitur. Hoc audito Compostellanus non modico gaudio repletus Clericos suos meliores & familiares illico convocari jussit, quibus ad ejus invitationem libenter confluentibus præcepit quatenus dili-

Anno
1124.

diligenter inspicerent, utrum aliquid in eo Privilegio addendum esse viderent, quo addito, vel excluso privilegium stabilius & firmitus efficeretur: illi autem illius præcepto obtemperantes, supradictum privilegium legerunt & relegerunt: quæ in eo corrigenda & melioranda invenerunt, prout melius potuerunt, emendaverunt. Correcto, aut emendato Privilegio, quia Dnus. Compostellanus Dni. Papæ dilectionem & benevolentiam pro tanti beneficii & tantæ dignitatis collatione erga se & Ecclesiam suam, magnam esse cognovit, illud Gregorianum memori mente recolens: *Probatio dilectionis exhibitio operis est*, trecentas auri uncias ipsi Papæ & ceteris Romanis suis familiaribus ex charitate & benevolentia direxit, legatos quoque suos P. Fulconis Cardinalem, qui Privilegium attulerat dissigillatum, & Adefonsum Petridem B. Jacobi Canonicum, Romam cum ipso Privilegio remisit: benedictionem autem supradictam non ipsis Legatis commisit deferendam, sed potius peregrinis notis & fidelibus: metuens ne si ipsi legati eam secum deferrent, incurso captionis in itinere periculo eam omnino amitterent: Aragonensis quippe Rex Dno. Compostellano. Dñæ. Reginæ U. causa, quam manu tenebat, & cui amicabatur tunc temporis, mirabiliter inimicabatur, & quoscumque de Gallæcia aut Castellana patria in itinere deprehendere poterat, omnes præter Hierosolimitanos, male tractare & expoliari faciebat; sed unus peregrinorum XXVII. uncias auri quas in capa sua deferrebat consutas cum ipsa capa à latronibus in itinere exutus amisit: quarum amissio maximo impedimento & maximæ disturbancei Legatis Domini Compostellani postea extitit: nam cum Romam pervenissent, & supradictum Privilegium à Dno. Papa sigillatum esset & confirmatum, pecuniam illam quam à peregrinis salvam acceperant, Dno. Papæ & aliis quibus distribuenda erat distribuerunt. Sed unde

de XXVII. uncias quæ in itinere amissæ fuerant restaurarent, non habuerunt : & quia ad Dominum suum redire nisi illis XXVII. unciis restauratis non audebant , fere per unum mensem solliciti & anxii Romæ morati sunt. Dominus enim suus Archiepiscopus per obedientiam eis injunxerat , ut illis trecentas auri uncias Dño. Papæ & aliis suis amicis integras impartirent.

6 Erant autem tunc temporis duo Canonici B. Jacobi, P. Astrarides , & Pelagius Joannides in partibus illis , qui in Apuliam & in Siciliam biennio jam transacto profecti fuerant , auxilium ad opus Ecclesiæ B. Jacobi à fidelibus petitori. Et illi equidem duo Canonici finibus illarum Provinciarum , quærendo quod dictum est perlustratis , in patriam suam reverti jam disposuerant , & revertentes *Papianam* usque jam pervenerant. Quod cum Dñi. Compostellani supradicti legati supradicta de causa Romæ commorantes comperissent , inito consilio inter se statuerunt , ut altero eorum , Petro Fulconis scilicet Cardinali , Romæ remanente , alter scilicet Adefonsus Petrides ad eos Papiam veniret, XXVII. uncias auri quæ sibi de trecentis unciis defecerant, mutuatorie vel aliquo alio modo ab eis extorturus. Qui cum ad præfatam civitatem pervenisset , quam cito suos concanonicos ibi invenit : totam rem sicuti gesta erat , & quare venisset , eis seriatim narravit. Illi vero nihil de ejus verbis dubitantes constituerunt , ut alter sui cum ipso Adefonso Petride ad supradictum Cardinalem Romam veniret, quidquid ipsi Legati postulabant executurus : & cum Adefonsus Petrides Romam cum ipso suo concanonico reversus esset, ipse & Petrus Fulconis Cardinalis XXVII. uncias auri ab illo acceperunt , & eas Domino Papæ , & aliis quibus erant distribuenda , distribuerunt , & sic trecentæ uncia auri quas Dominus Compostellanus Domino Papæ ex caritate & benevolentia destinaverat , completæ sunt. Erant autem ducentæ

earum de Thesauro B. Jacobi , centum vero de facultate & proprietate Domini Compostellani. Deinde Privilegium de perpetua translatione Emeritanæ Dignitatis in Compostellanam Ecclesiam cum Pallio ejusdem Dignitatis de manu Dñi. Papæ accipientes , ad propria cum gaudio reversi sunt. Est autem exemplar illius Privilegii infra subscriptum hoc modo.

Compostellana Ecclesia Metropolis in perpetuum.

7 **C**alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum. Potestatem ligandi atque solvendi in Cælis & in terra B. Petro ejusque successoribus Auctore Deo principaliter traditam illis Ecclesia verbis agnoscit , quibus Petrum Dominus est alloquutus : Quæcumque ligaveris super terram , erunt ligata in Cælis , & quæcumque solveris super terram , erunt soluta & in Cælis. Ipsi quoque & propriæ firmitas & alienæ fidei confirmatio eodem Deo Auctore præstatum cum ad eum dicitur : Rogavi pro te , ut non deficiat fides tua Patre , & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Oportet ergo nos , qui licet indigni B. Petri residere videmur in loco , prava corrigere , recta firmare , & in omni Ecclesia ad interni arbitrium judicii sic disponenda disponere , ut de vultu Dei judicium nostrum prodeat , & oculi nostri videant æquitatem. Fraternitatis igitur tuæ petitionibus annuentes Compostellanæ B. Jacobi Ecclesiæ , cujus in ea venerandissimum corpus est positum , ob ipsius à Deo dilecti Apostoli reverentiam Archiepiscopalis Cathedralis dignitatem , quam ei ad tempus concesseramus donec Emeritana Civitas Christianorum dominio redderetur , præsentis pagine auctoritate in perpetuum obtinendam confirmamus , ut eadem opulentissima quondam , & famosi nominis Emeritana Civitas , quæ nunc peccatis exigentibus ab impiâ Sar-
ra-

racenorum tyrannide possidetur, Compostellanæ Civitati sicut suæ Metropoli perpetuis maneat subiecta temporibus. Omnem quoque Pontificalis officii plenitudinem quam Emeritanæ Ecclesiæ Antistites antiquitus habuerunt, Compostellanæ Præsul Ecclesiæ integre deinceps quieteque obtineat. Suffraganei vero Episcopi Emeritanæ Metropolis, Salmanticensis, Abilensis, Colimbriensis, & ceteri qui olim ejusdem Emeritæ subiecti fuisse noscuntur, Compostellano Archiep. cujus consecratio ad Romanam tantum spectat Ecclesiam, tamquam Metropolitanæ proprio obedientiam & reverentiam prorsus exhibeant. Ipse autem illos consecrandi, eorum Ecclesias disponendi, eos ad sua Concilia convocandi, & cum ipsis Ecclesiastica diffiniendi negotia, liberam omnino habeat auctoritate Sedis Apostolicæ facultatem. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hujus nostræ constitutionis temerator extiterit, nec post commonitionem secundam vel tertiam resipiscens humiliter satisfecerit, à communionem Sacratissimi Corporis & Sanguinis Domini & ab Ecclesiæ liminibus arceatur. Datum Laterani per manum Aimerici S. R. E. Diac. Cardin. & Cancel. VIII. Kal. Julii Indictione II. Incarnationis Domini anno millesimo centesimo vigesimo quarto, Pontificatus autem Domini Calixti Papæ anno sexto.

SS.	SS.	Ego Calistus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus Conf.	Circum Crucem, signum Calisti: Firmamentum est Dominus timentibus eum.
PETR.	PAUL.		
CALIX-	TUS		
PP.	II.		

Benevalete.

Discordia inter Toletanum, & Compostel. Archiep. Cap. 65.

Eo tempore quo supra memorati Legati pro hoc privilegio insignillando & confirmando Romam profecti sunt,

maxima dissensio inter Dnum. Compostellanum & Dnm. Toletanum exorta erat. Toletanus etenim totius Hispaniæ Legationem diutine obtinuerat : sed Domnus Papa Calixtus ipsius legationis partem Toletano substractam Dno. Compostellano ob B. Jacobi reverentiam & ob fidelem obedientiam quam Romanæ Ecclesiæ assidue exhibuerat, tunc temporis contulerat, & vices suas in duabus Provinciis, Bracarensi videlicet & Emeritana, exequendas, ipsi Compostellano commiserat : unde Toletanus non modica ira accensus, & vehementi mœrore affectus, ita graves inimicitias in Compostellanum exercebat, ut & ipsius Legationem quibuscumque modis poterat impugnando conturbaret, & Emeritanam Dignitatem à Dno. Papa illi jam concessam, violenter atque impudenter usurparet. Salmanticensem namque Episcopum, cujus ordinatio & consecratio ad Dnum. Compostellanum Canonica institutione pertinebat, quia ipsius Suffraganeus erat, absque consilio & voluntate comprovincialium & contra Sanctorum Patrum instituta atque Sacrorum Canonum decreta, consecravit & ordinavit. Episcopos quoque, & Abbates, & personas Ecclesiasticas Dno. Compostellano ut Legato & Metropolitano obedire volentes, neglecta justitiæ regula & inconsiderata ambitione interdicebat. Bracarensi etiam & Colimbriensi literas suas direxit, in quibus utrumque, ne Dno. Compostellano aliquo modo obedirent, omnimodo prohibebat. Ipsi etiam Compostellano ne absque suo consilio Concilium celebraret per hujusmodi literas mandavit & interdixit.

Incipiunt literæ Toletani ad Compostellanum de interdictione Concilii. Cap. 66.

2 **B**ernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus & S. R. Eccles. Legatus, dilecto in Christo fratri & Coepiscopo Compost. Didaco salutem. Vestræ dilectionis literas nobis delegatas vidimus, in quibus vos mediant-

diante Quadragesima Compostellæ Concilium celebrare disposuisse, & consecratum nostrum, Salmantinum scilicet. Episcopum advocasse, nobis innotuistis. Miramur unde admodum super vestræ calliditatis sensum tam præsumptuose vos agere, præsertim cum vos ignarum non credimus literas Dni. Papæ Calixti Archiepiscopis per Hispanias constitutis, atque Episcopis, Abbatibus, & Præpositis Clericali & ordini atque laicali generaliter destinatas vidisse, in quibus nec vestri, nec alterius personam excepit, ut mihi tamquam Romanæ Sedis Legato & Romani Pontificis Vicario obedientiam & reverentiam exhiberent, & vocati ad Synodum, ut quæ emendanda essent nostri consilio emendarent, unanimiter accederent. Contra hujusmodi institutionis auctoritatem hætenus nullum à Dno. Papa decretum huic auctoritati contrarium recepimus. Videtur etiam nobis vos contra Sanctorum Patrum diffinitiones & venerandarum legum sanctiones agitare, & Sacrorum Canonum præcepta violenter cassare: quia quod vestrum non est, nec etiam ad vos pertinet, in nostræ legationis Catalogo non jussus, non rogatus præsumitis usurpare: unde ex parte B. Petri Apostolorum Principis vobis interdiciamus, ut absque nostri consilio nostraque jussione præcedente generalem Synodum nullo modo celebrare præsumatis. Episcopis denique, & Abbatibus Bracarensis Ecclesiæ ditioni subditis nostræ societatis participare volentibus, ne vestræ intersint Synodo omnino prohibemus.

2 Quod vestris in scriptis vos & Ecclesiam vestram nos gravasse ac injuriasse de Salmantini Episcopi consecratione nobis imponitis, nostra conscientia ut in aliquo vobis injuriam fecissemus nequaquam accusat. Quod enim fecimus, Romanorum Pontificum auctoritate, Dni. scilicet U. & P. necnon Gelasii, & Dni. C. qui totius orbis Christianitati modo præsidet, egimus: qui inter cetera privilegio suo

Anno
1124.

nobis misso & dato inseruit sic affirmans: *Illarum etiam Civitatum Dioceses, quæ Sarracenis invadentibus Metropolitanos proprios perdiderunt, vestræ ditioni eo tenore subijcimus, ut quoad sine propriis extiterint Metropolitanis, tibi ut proprio subjaceant & obediant.* Hac vero auctoritate fulti dictum Episcopum, quia nostræ potestatis erat, nullam vobis nec Ecclesiæ vestræ injuriam facientes ad Pontificii honorem sublimavimus. Constat nimirum vos multo majorem nobis injuriam intulisse, qui dum nostrum vos fingebatis amicum, nostræ Ecclesiæ dignitatem & honorem totis viribus clam & furtive imminuere, & insuper subripere, & si possibile esset auferre, operam dedistis. Insuper etiam Abilensem Episcopum juri Ecclesiæ nostræ deditum, contra fas & contra legem consecratis: cujus electionem sortilegam non canonicè à Clericis, immò ab inereditissimis laicis factam refutavimus, & canonicè cassavimus. Omnibus etiam patet quantam in hoc sustinimus injuriam: proinde vestræ suggerimus & suggerendo præcipimus strenuitati, ut de his omnibus nobis satisfactorius Dominica prima post Octavas Paschæ Legionem veniatis, & pro Primate obedientiam quam Sacri Canones Metropolitanis Primatibus suis exhibere præcipiunt, nobis exhibeatis: si autem statuto die ad nos venire contempseritis, proculdubio sciatis nos Canonicam in vos extorquere sententiam.

His literis ampullosis & arrogantia atque garrulitati plenis Dñus, Compostellanus à tramite veritatis non devians, justitiæ & rationis regulam solícite observans, hujusmodi literis humilibus & rationabilibus more probi & sapientis viri respondit.

Incipiunt literæ Compostellani ad Toletanum de responsione interdictionis, & aliorum sibi ab illo obceptorum.

3 **F**ratri in Christo dilecto Dño. B. Dei gratia Tolet-

letanæ Sedis Archiepiscopo, & S. R. E. Legato, D. divino nutu Compostellanæ Sedis Archiepiscopus, & ejusdem S. R. E. Legatus, quæ agenda sunt subtilius inspicere, & inspecta sollicitius & firmiter observare. Literis vestræ prudentiæ diligenter inspectis, quanto inconstantia atque levitatis venturo vestri sensus maturitas agitur, evidentissime deprehendimus: Camerarius siquidem vester Dnus. P. Cluniacensis Monachus, quasdam nobis ex vestra parte literas, quas adhuc habemus, nuper detulit: in quibus continebatur, quod quæcumque ex vestra parte nobis promitteret & astrueret, pro certo haberemus. Ipse autem inter cetera quæ coram Domina Regina, & coram Dno. Munione Vallibriensi Episcopo ex vestra parte nobis nuntiavit, & nobis promisit, duo præcipue, ipsis præsentibus affirmavit: vos, scilicet de Salmantini Episcopi consecratione minus canonica, juste & canonice nobis velle satisfacere, & ipsum Salmantinum ad faciendam nobis debitam professionem ut dictanti & deleganti venturum esse. Cujus legationis dulcedine, & etiam Dni. B. Nepotis vestri, qui cum Capellano Dni. Papæ in nostram Curiam venerat precibus, sed maxime vestri amore, persuasi, inducias ipsi consecrato de facta interdictione usque ad festum S. Stephani concessimus. Nunc autem alias longe ab illis literis diversas & omnino contrarias à vestro nuntio suscepimus, in quibus manifeste apparet vos nos solum male actorum necdum poenitere, verum etiam ipsa male acta importune velle defendere. Quod quantum sit vestræ personæ & dictu & factu absurdum, & regulæ justitiæ omnino contrarium, etiam minus eruditus clarius luce manifestum est. Unde super vestra prudentia, quæ & nostram Legationem spreto Dni. ad Papæ edicto turbare totis nisibus contendit, & nostræ dignitatis jura usurpare non desinit, non irrationaliter demiramur, cum vos non solum de collata nobis Archiepiscopatus dignitate, verum etiam de nostræ Lega-

tionis confirmatione per Dni. Papæ literas dudum nobis delegatas, sæpenumero certus factus sitis.

4 Miramur etiam qua fronte de Abilensis Episcopi consecratione, cujus nos redarguitis, mutire audeatis: cum & ipse nostræ Ecclesiæ suffraganeus sit, & ipsius electio à novem Episcopis & duobus Archiepiscopis, necnon à Romano Card. Bosone, qui Ecclesiæ Rom. Legatus ad nos venerat, canonice discussa, canonica inventa sit, & ab omnibus canonice approbata. His præmissis pauca vobis de interdictione nostri Concilii, non ampullose, neque irrationabiliter respondemus. Cum Romanorum Pontificum Dñi. Urracæ Dñi. P. Dñi. C. privilegiis & auctoritatibus nos & Ecclesiam nostram ab omnium Prælatorum ditionibus, solius Dni. Papæ ditione excepta, absolutos & omnino liberos esse constet, nos neque ut Primati, neque ut Legato, neque ut Archiepiscopo vobis obedituros esse proculdubio noveritis. Ad hæc vestræ memoriæ suggerimus, quod ad colloquium inter nos & vos Dña. Regina mediatrice apud Legionem determinato tempore constitutum, eramus ituri, & pacem atque pristinam amicitiam sapientium consilio vobiscum reformaturi: sed auditis literarum vestrarum ampullis, & falsis imposturis; nec vestrum colloquium adire, nec vobiscum ullam amicitiam reformare statuimus, nisi prius de Salmantini Episcopi consecratione, & de ceteris injuriis, quæ patentes sunt, nobis satisfacere studueritis. Harum autem nugarum & imposturarum culpam non vobis, qui tantæ discretionis & tantæ perspicacitatis antehac esse solebatis, sed vestris consiliariis vestram gravitatem ad illicita per ambitionem impellentibus, merito imponimus. Postremo vestræ discretionis suggerimus, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate necnon ex parte Dni. Calixti Papæ suggerendo præcipimus, ne nostram Legationem, aut nostri Archiepiscopatus dig-

nitatem conturbare, aut usurpare amplius præsumat. Eodem fere tempore quod D. Compostellanus supradictas literas ad Toletanum direxit, Legatos suos Romam destinavit Dno. Papæ C. super ipso Toletano juste & rationabiliter conquesturus, quod suæ dignitatis terminos in Salmantini consecratione contra Sacrorum Canonum decreta usurpasset, & in subtractione Collimbriensis, & aliorum Episcoporum, atque Abbatum patenter & manifeste injuriasset. Cujus literis & querimonia auditis Dnus. Papa Calixtus literas suas ad Salmanticensem quantotius remisit in quibus ipsi Salmanticensi Apostolica auctoritate mandando præcipiebat, & præcipiendo mandabat, quatenus Compostellanae Ecclesiæ tamquam suæ Metropoli & Compostellano Archiep. tamquam suffraganeus suo Metropolitanano dilectionem & fidelem obedientiam remota omni occasione exhiberet. Literarum autem ad ipsum Salmantinum à Dno. Papa directarum exemplar infra subscriptum est.

Incipiunt literæ Dni. Papæ Calixti ad Salmanticensem de obedientia Dño. Compostellano exhibenda.

Cap. 67.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri M. * Salmanticensi Episcopo salutem & Apost. bened. Quoniam in Hispaniarum partibus Compostellana Ecclesia ob venerandum B. Jacobi Apostoli corpus gloriosa & insignis habetur, nos eam ex Apostolicæ Sedis gratia confovere & in melioris status prærogativam decrevimus adaugere. Ideoque dignitatem Emeritanæ Metropolis eidem Compostellanae Ecclesiæ perpetuis temporibus possidendam contulimus. Tibi ergo dilecte frater qui Emeritanæ Ecclesiæ subiectus esse dignosceris, mandamus, quatenus venerabili fratri nostro D. Compostellano Archiepiscopo tamquam proprio Metropolitanano tuo subjectionem & obedientiam satagas exhibere.

Mun-
nioni.

Anno
1124.

bere Dat. in territorio Ortensi VIII. Kal. Julii. (Anno 1124.)

2 Visis his literis Salmanticensis Compostellam venit, & fidelitatem atque obedientiam cum reverentia Dño. Archiepiscopo & B. Jacobi Ecclesie ejusque rectoribus canonicè promovendis super altare B. Jacobi promisit, & propria manu his verbis firmavit. *Ego M. Salmanticensis Ecclesie Episc. subjectionem & obedientiam cum reverentia à SS. Patribus constituta secundum præcepta Canonum Ecclesie B. Jacobi ejusque rectoribus in præsentia Dñi. Archiepiscopi D. perpetuo exhibiturum promitto, & super Sanctum altare propria manu firmo.*

3 Alias similiter literas Colimbriensi direxit, in quibus itidem ei Apostolica auctoritate præcipiebat, ut fidelem obedientiam Dno. Compostellano tamquam S. R. E. Legato & suo Metropolit. exhibere omnimodo satageret. Illarum quoque literarum exemplar hoc modo subnotavimus.

Incipiunt literæ Dñi. Papæ Calixti ad Colimbriensem de obedientia Dno. Compostellano ut Legato & suo Metropolitano exhibenda.

*
Gundisal-
vo. 11

4 *Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri G. * Colimbriensi Episcopo salutem, &c. (1)*

Quod Archiepiscopus laboravit multum in acquirenda Metropolitana Emeritanæ Sedis dignitate, & quomodo Compostellanos Cives ad jurandam justitiam compulit.

Cap. 68.

Quamvis autem Dnus. Compostellanus in supra memorata dignitate ad utilitatem & honorem suæ Ecclesie acquirenda laboravit, & quot & quanta de proprio & B. Jacobi The-

(1) *Ut supra num. 1.*

sauro erogaverit, aut in Romano itinere captis suis Legatis inrecuperabiliter amiserit, si ego per singula explicare & ad memoriam reducere tentavero, si Maronica vel Tulliana facundia mihi inesset, minime ad id sufficere posset: multis enim difficultatibus circumveniebatur, quibus & in hoc & in aliis Ecclesiasticis negotii impediabatur. Regis quippe Aragonensis guerra eum ineffabiliter disturbabat, cujus metu ipsius Legati nisi cum summo periculo & summo timore Romam adire non audebant. Dissensio quoque Regis A. & Reginae U. in quorum servitio eum multa expendere oportebat; discordia etiam Procerum Gallæciæ & devastatio ipsius terræ, quæ totius honoris B. Jacobi redditus fere annullaverant. Sed quamvis Dnus. Compostellanus tot & tantis difficultatibus esset circumventus, Ecclesiastica tamen negotia propter sæcularia, nec sæcularia propter Ecclesiastica minime prætermittebat: sed utraque sicut sibi & suæ Ecclesiæ utilia fore noverat, discrete & sapienter tractare & disponere vigilantia cura satagebat. Videns itaque Compostellanam Civitatem pravis & perversis moribus implicitam esse atque corruptam, & nisi aliquod ei remedium conferretur, funditus perituram, Optimatibus Cleri, atque Populi illius Civitatis in unum convocatis hujusmodi orationem in eorum præsentia habuit: Ego D. licet indignus hujus Sedis primùm Episcopus, deinde sive Deo jubente, sive permittente ejusdem Sedis multo sudore & multo labore effectus Archiepiscopus, in regimine hujus honoris diutine laboravi, & multis quibus erat nocendum rationabiliter nocui, multis vero quibus erat subveniendum charitatis debito persuasus subveni. Indignos etiam nobilitando & dictando, dignos etiam ignobilitando & deprimendo justitiæ metam transgressus erravi, unde me in conspectu divinæ majestatis & in vestri omnium præsentia culpabilem esse confiteor. Nunc vero vellem per Dei misericordiam vitam & mores meos

Anno
1124.

in melius corrigere & emendare, & justitiam integram atque inviolatam observare, & manutenerere. Sed quia hoc per me solum sine vestro auxilio facere non possum, vestri omnium, tam Cleri quam populi universitatem obnixius deprecor, quatenus me in hoc negotio pro vestrarum animarum salute & æternæ vitæ retributione adjuvetis, & vos justitia observaturos esse & manutenturos, sicuti ego vobis promitto, in manu mea promittatis, & de illa promissione jusjurandum mihi scribi faciatis. Ideo autem volo ut vos justitiam juretis, & juratam manuteneatis, quia video fidem, probitatem, & ceteras bonas artes à nostris Civibus evanescere, & video fraudes, dolos, rapinam, violentiam, & aliorum scelerum urticas increscere, quæ nullatenus extirpari possunt absque falce justitiæ. Audito hoc sermone Compostellani qui aderant, tam Clerus quam populus, unanimiter responderunt se in hoc & in aliis negotiis quæ sibi utilia fore non dubitarent assensum ei præbituros & obedituros: juraverunt igitur justitiam & de illo jurejurando hujusmodi scriptum fieri fecerunt.

De justitia in Compostellana Civitate servanda.

Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus volens destruere & eradicare prorsus pravas consuetudines quæ videbat fieri in Compostellana Civitate, promittit coram omnibus in rei veritate & in fide Christi, ut justitiam tenens & observans Compostellæ, ab ea propter pecunias seu gratiam & odium in nullatenus declinet, & ut omnino hæc justitia observetur mandat, quod Villicus Civitatis jurejurando firmet quod justitiam teneat, & ab ea neque amore, nec odio, neque pecunia, neque rogatu alicujus personæ à justitia deviet. Et similiter in detruncando & cæcando & in suspendendo, prout justitia exegerit, nullatenus deviet, sed æqua lance & justo judicio unicuique prout justum fuerit reddat, & hoc scriptum

tum à Dno. nostro confirmatum, & alios bonos foros nostræ Civitatis semper custodiat, & in robore teneat. Similiter mando & præcipio quod Judices loci sancti jurejurando super altare firmènt, quod justitiam teneant; & bonas consuetudines Civitatis observent, & à justitia neque gratia, neque odio, neque pecunia deviant, & in judiciis neque personas, neque vultum potentis considerent, sed inter divites & pauperes juste & viriliter deliberent. Si vero Villicus Civitatis, vel Judices ab hac promissione veritatis deviaverint, advocati bis & ter, digne satisfaciant: quod si renuerint, perjurium incurrant, & honore careant, & quod contaminaverint dupliciter componant, & hoc judicium sit omnibus parochianis & decimariis Ecclesiæ B. Jacobi, id est, infra miliaria Civitatis, noto die sub Era I. C. LXIII. (1) & quot XVIII. K. Februarii. Nos homines Compostellæ jurejurando firmamus quod manuteneamus & defendamus justitiam à Domino nostro judicatam, & ab ejus Villico & judicibus. Ita quod neque pecunia, neque parentela à supradicta justitia deviemus, & in judiciis adjuvando vel disturbando adinvicem offerationes nullatenus accipiamus: & similiter seniores Canonice promittunt hoc in rei veritate & in fide Christi salvo suo ordine Dni. nostri & omnium Canoniorum: si vero nos homines Civitatis ab hac promissione deviaverimus, post binam & trinam admonitionem, emendemus. Sin autem perjurium incurrans, & quod contaminaverimus dupliciter componamus, & hujus promissionis consuetudo descendat ad omnes successores meos & vestros, ita quod in perpetuum teneatur.

De

(1) Era 1162. Anno scil. 1124. (non 25.) absdubio legendum: ex consequentibus enim patet vivere Calixtum Papam, qui die 13. Decembris ejusdem anni obiit.

*De sacrilegio Comitis P. in Ecclesia Compostellana commisso
& de satisfactione ejusdem. Cap. 69.*

Comes Petrus iræ fervore accensus, Comitem Adefonsum ante januam altaris B. Jacobi, diabolo instigante, percussit, & magnum dedecus Deo & ipsi Apostolo nefario ausu intulit. Unde postea pœnitentia ductus, in præsentiam Dni. Archiepiscopi cum sua uxore venit, & tantum dedecus quod Deo & B. Jacobo Apostolo intulerat, & alia multa crimina, quæ diabolico instinctu perpetraverat, illi manifestans, pœnitentiam & consilium ad salutem suæ animæ ab eo petivit. Archiepiscopus vero ipsius animæ utilitati sagaciter providens, condignam ei pœnitentiam secundum Sacrorum Canonum decreta injunxit, & ut aliquem honorem Deo & B. Jacobo in remedium supradicti dedecoris, & aliorum peccatorum conferret, salubri admonitione suasit. Ipse autem Comes & sua uxor, ipsius Archiepiscopi consilio acquiescentes, Monasterium de Corispindo cum tota sua creatione & tota Villa, B. Jacobo & suæ Ecclesiæ perpetuo possidendum contulerunt, & privilegium inde factum jussu & consilio Dni. Archiepiscopi propria manu roboraverunt.

Adventus Romani Legati in Hispaniam. Cap. 70.

Aliquanto temporis curriculo elapso, postquam Venerabilis Archiepiscopus plurimorum obsequiorum exhibitione & firmæ fidelitatis promissione à Dno. Papæ Calixto impetravit, quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compostellanam Ecclesiam perpetuo transferret, & perpetuo translata auctoritatis suæ Privilegio confirmaret, quidam Romanæ Ecclesiæ Cardinalis *Deusdedit* à latere ipsius Papæ delegatus in partes Hispaniarum venit, Hispanæ Regionis Ecclesias solícite visitaturus, & earum saluti atque utilitati sagaciter pro-

provisurus : cui venienti præfatus Papa Burgensis Ecclesiæ Legatos, qui tunc temporis Romæ aderant, commisit, & ei per obedientiam Apostolica auctoritate præcepit, ut Burgensis Ecclesiæ suæ quæ pastoris fulcimento viduata in magno labore atque tribulatione diutine permanserat, utilitati provideret : & ipsius electum, cujus electio jam quinquennis erat, in Episcopum consecrari satageret. Cardinalis itaque supradictus Hispanas partes ingrediens, ad Burgensem Civitatem Burgensis Ecclesiæ Legatis comitantibus venit, & ipsam Ecclesiam magnis persecutionibus atque tribulationibus laborantem, & fere desolatam invenit : unde vehementi mœrore affectus, & exemplo boni patris pia compassione repletus, ipsius Ecclesiæ statum in melius mutare, & ejus electum ad Dei honorem & ipsius Ecclesiæ utilitatem in Episcopum consecrari præcipere necessarium duxit. Sed quia ipsa consecratio Aragonensis Regis metu, qui ipsum electum impugnabat, in partibus illis fieri non poterat, ipsi electo Compostellam ire, à Domino Compostellano se præcipiente ordinandum, injunxit. Ipse enim Cardinalis Compostellam iturus erat, & de ejus consecratione, & aliis multis negotiis ex præcepto Dni. Papæ Calixti cum Dno. Compostellano acturus : & Ecclesia quidem Burgensi, & aliis quæ suo itineri adjacebant, visitatis, tandem Compostellam perveniens à Dno. Compostellano benigne & honorifice susceptus est : & per octo dierum spatium ibi comorans à Dno. Compostellano egregie procuratus est. Cum ergo Cardinalis & Dnus. Compostellanus in colloquium venissent, & de statu Hispanarum Ecclesiam diligenter egissent; ipse Cardinalis Burgensis Ecclesiæ calamitati & miseræ condolens Dno. Archiepiscopo Apostolica & sua auctoritate præcepit, & eum charitative rogavit, quatenus Burgensis Ecclesiæ electum in Episcopum consecrare studeret, & causam quare hoc negotium illi potius quam

Anno
1124.

quam alii à Dno. Papa injungeretur insinuavit. Hoc & aliis negotiis Compostellæ deliberatis accepta à Dno. Compostellano benedictione, Compostella egressus, Bracaram, & per partes Portugalenses in Campanas partes profectus est, & apud *Vallem olivi* Concilium convocatis fratribus divina præveniente gratia celebravit. Cui nimirum Concilio Burgensis Ecclesiæ electus cum ceteris fratribus interfuit. Finito autem Concilio ipse Cardinalis comitante ipso electo *Setpuliæ* Castrum adiit, ibique tales literas Burgensi electo de sua consecratione ad Dnum. Compostellanum tradidit.

Incipiunt literæ Cardinalis Romani Deuseddit ad Dominum Compostellanum de Consecratione Burgensis electi.

2 **D**euseddit Sanctæ R. E. Presb. Card. & Hispaniarum Legatus Didaco Dei gratia Compostellano Archiep. & S. R. E. Legato, salutem & puram amicitiam. In quanto labore atque miseria Burgensis Ecclesia hætenus fuerit, vestram prudentiam latere non credimus. Quapropter fraterna dilectione per obedientiam quam S. R. E. debetis præcipue vobis dirigimus, ut advocatis Coepiscopis fratribus vestris Dnum. Simeonem Burgensis electum Ecclesiæ cum quibus Epis. volueritis salva Sanctæ Matris nostræ Rom. Eccl. reverentia, ad quam in omnibus Burgensis Ecclesia spectat, quæcumque die post Purificationem S. Mariæ ad vos venerit, in Episcopum consecretis: fidelitatem vero quemadmodum antiqua exigit consuetudo suscipiatis. Valet.

3 Visis hujusmodi literis Dnus. Archiepiscopus meliores & discretiores suæ Ecclesiæ personas in Cameram suam convocari jussit: & ostensis eis literis & mandato Romani Card. quid sibi de illo mandato & de petitione Burgensis electi consulerent, ab eis inquisivit. Illi vero

Cle-

Clerici sapientes & discreti, quia ipse Archiepiscopus in proximo Concilium erat celebraturus, & laudaverunt & consulerunt, ut Burgensem electum usque ad Concilium retineret, & Episcopos ad ipsum Concilium confluituros de mandato Cardinalis & de ejus consecratione consuleret. Quorum consilio Dnus. Archiepiscopus acquiescens ipsum electum usque ad celebrationem Concilii Compostellæ retinuit & eum in multis necessitatibus munifica manu adjuvit. Postquam itaque statuta dies Concilii impleta est venerabilibus fratribus Asturicensi, Minduniensi, Lucensi, Salmanticensi, Scemurensi, Portugalensi, Tudensi, convenientibus, Dnus. Archiepiscopus Concilium in Dominica *Misericordia Dñi*. (1) Compostellæ celebravit: & hæc capitula in eo supradictis fratribus assentientibus & unanimiter collaudantibus sancivit, & confirmavit.

Celebratio Concilii. Cap. 71.

Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus Concilium in Dominica *Misericordia Dñi*. * convocatis fratribus Asturicensi, Lucensi, Vallibriensi, Tudensi, Portugalensi, Scemurensi, Salmanticensi, Burgensi, Compostellæ celebravit: & in eo de honore atque utilitate S. Matris Ecclesiæ juxta datam sibi à Deo facultatem supradictis fratribus cum suis Abbatibus XXVII. atque religiosis personis & bonis Clericis, unanimiter collaborantibus tractavit: & quoniam peccatis exigentibus Regnum Hispaniæ adeo turbatum vidit, quod etiam Ecclesia Dei, destructa Christiana Religione, periclitaretur, & fere jam ad defectum redacta esset, placuit ei ut universali Synodo, pro Ecclesiæ statu, pro Regni tranquillitate, hæc capitula subscribere, & subscripta confirmare. *Mandamus ergo & Apostolica auctoritate constituimus, ut*

*
Dca.
2.
post
Pas-
cha,
die
20.
Apr.
Anno
1124.

(1) *Dominica Misericordia Dñi. fuit 20 April. anno 1124.*
Tom. XX. Ggg

Anno
1124.

superna juvante clementia, Pax Dei quæ apud Romanos & Francos & alias fideles nationes observatur, in toto Hispaniæ Regno ab omnibus Christianis inviolabiliter teneatur, à primo videlicet die Adventus Domini usque ad Octavas Epiphaniæ, à Quinquagesima usque ad Octavas Paschæ, à Rogationibus usque ad Octavas Pentecostes, in jejuniis quatuor temporum, in vigiliis, & festivitibus B. Mariæ, & B. Joannis, & Apostolorum, & in festivitate Omnium Sanctorum, quæ celebratur Cal. Nov. ita ut nullus hominum, licet habeat cum alio homine homicidium, vel aliam quamlibet inimicitiam, præsumat eum occidere, vel capere, vel aliquo modo ei nocere. Episcopi, Præshyteri, Abbates, Monachi, & Monachæ, & omnis ordo Ecclesiasticus Ecclesiæ, & res Ecclesiasticæ, & boves quorumcumque fuerint, omnibus diebus in pace permaneant. Peregrini, Mercatores, non capiantur, neque pignorentur, nisi propria culpa dies & constituta tempora pacis sicuti determinata sunt, & per juramentum confirmantur, qui vero hanc pacem per juramentum confirmare noluerit, excommunicetur donec juret: & qui eam violare præsumpserit, Episcopus cum toto Episcopatu suo eat super eum ad destructionem ipsius & honorum suorum, donec satisfaciat, & Dominus ejus cujus ipse fuerit, auferat ei præstimonium suum, & nullus ullus deinceps eum colligere præsumat, donec de violatione pacis juste & canonice satisfaciat. Si autem aliquis de euntibus super eum, in hac obedientia mortuus fuerit, ita sit absolutus ab omnibus suis peccatis de quibus pœnitentiam jam adcepit vel acceperit, ac si in Hierosolymitano itinere mortuus esset, nisi excommunicatus sit. Similiter si aliquis armis abrenuntians pro obedientiæ & supraddictæ pacis observatione ab inimicis suis mortuus fuerit, supraddictam remissionem habeat, & qui eum interfecerit homicidium Domini terræ duplicet, & pœnitentia ejus duplicetur, & nunquam in patria sua pœniteat, sed eat in exilium, & qui eum

ceperit, curtaverit, excæcaverit vel aliquod malum fecerit, quod prius parabat in duplo componat. Si vero aliquis in tali peccato absque pœnitentia mortuus fuerit, non sepeliatur, sed in domo sua putrescat, & non inde abstrahatur. Principes autem terrarum, milites, vel pedites in supradictis diebus arma sumere non præsumant, nisi contra Paganos, aut patricæ invasores, aut supradictæ pacis violatores. Cetera Capitula quæ in præterito Concilio constituimus, iterum confirmamus.

Confirmatio Electi Burgensis.

In ipso quoque Concilio omnes Episcopos qui aderant super consecrationem Burgensis electi interrogavit, literas Dñi Cardinalis eis ostendens, & Burgensis Ecclesiæ labores atque tribulationes exponens: ipsi vero Episcopi Burgensi Ecclesiæ, quæ tandiu viduata pastore permanserat condolentes, Dño Archiepiscopo unanimiter laudaverunt & consuluerunt, quatenus illius Ecclesiæ utilitati misericorditer provideret, & ejus electum in Dei obsequium & suæ animæ salutem in Episcopum consecraret. Quorum petitioni ipse condescendens Burgensem electum III. die post finitum Concilium, Asturicensi, Minduniensi, Portugalensi, Episcopis coadjuvantibus in Episcopum solemniter consecravit: eique obedientiam & fidelitatem Sanctæ R. E. juxta quod antiqua consuetudo exigit, promittere & propria manu super sacrosanctum altare firmare fecit; deinde ipse consecratus accepta à Dño. Archiep. licentia, ad propria cum gaudio remeavit.

Acquisitio. Cap. 72.

Interea ipse Archiepiscopus de utilitate suæ Ecclesiæ sine intermissione sollicitus Villam quæ dicitur Sinales, quæ est secus S. Christinam de Noya cum sua tota creatione & familia, non tamen totam, sed de tribus quartis medieta-

Anno
1124.

tem, à Dña. Aurodona Didaci factò cum ea de medietate alius Villæ, scilicet *Lustris*, commercio, quam medietatem in sua vitâ tantum teneret, ad opus suæ Ecclesiæ satis solerter acquisivit, ipsa autem mortua illa medietas de supradiçta Villa Ecclesiæ Beati Jacobi hereditario jure reformaretur.

Acquisitio.

2 **Q**uidam præpositus nomine Didacus Presbyter ejusdem venerandi Archiep. villicationem apud S. Mariam de Nevar tunc temporis tenebat, & cum ipse Presbyter jam tædio villicationis tenendæ afficeretur, ad Dñm. Archiepiscopum spontaneâ voluntate venit, & cum eo statuit, ut medietatem de omnibus rebus & hereditatibus quas in ipsa villicatione acquisierat, Dño. Archiepiscopo & B. Jacobi Ecclesiæ in perpetuum possidendam concederet: aliam vero medietatem jure hereditario possidendam sibi retineret. Acquisierat autem in supradiçta villicatione Ecclesiam S. Michaelis de *Rozuan*, quæ ipsi Ecclesiæ S. Mariæ de Nevar adjacet, & alias hereditates, quæ in confinio & circuitu ipsius Ecclesiæ sunt. Et ipse quidem Archiep. solers & discretus has acquisitiones stabiles & inconvulsas permanere volens, Cartas mercatrices de ipsis acquisitionibus fieri, & eas ab illis qui hujusmodi pacta secum statuerant, roborari & firmari, & ipsas Cartas in Thesaurò B. Jacobi reservari, fecit.

De Concordia Regis, & Reginae Matris suæ. Cap. 73.

Eo fere tempore Toletano Archiepiscopo Domno B. cum quo Dnus. Compostellanus acrem & diutinam confliktionem pro suæ Ecclesiæ exaltatione habuerat, defuncto, (1) Rex A. & Regina Dña. U. ejus Mater, qui ab invicem diutinae dissenserant, eodem Compostellano cum suis amicis mediant-

(1)
Obit.
Bern.
Tolet.

diante & sedulo machinante, concordēs & amici facti sunt: & facta equidem ipsa concordia hujusmodi literas quorundam æmulorum stimulatione & machinatione ad ipsum Compostellanum direxerunt.

Literæ Regis & Reginae ad Dñm. Compostellanum.

2 **A.** Et U. Dei gratia Hispaniæ Rex & Regina, Carissimo Domino D. Compostellano Archiep. Sanctæque R. E. Legato, in Christo vivere. Noverit Sanctitas vestra amicitiae nexu nos indissolubili conjunctos esse. Honorem vero Toletanæ Ecclesiæ quem & longo diminuere seu anihilare perturbando studuistis tempore, ut deinceps nullatenus perturbetis dicimus & monemus, ne præfata suo Ecclesia intermissione careat, quod absit, honore. Valete.

Re sponsio Dñi. Archiep. ad supradictas literas Regis & Reginae.

3 **D**idacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S.R.E. Legatus, venerandæ Dominæ suæ Reginae Dñæ. U. & filio suo Regi Dno. A. sic terrenum Regnum regere, ut non amittatis æternum. Literis vestræ celsitudinis læta manu acceptis diligenter inspeximus. Sicut autem discordia, quæ inter vos peccatis nostris exigentibus hucusque emerit, fuit destructio pauperum, & omnium Ecclesiarum, ita concordia quam inter vos noviter Dei præveniente gratia factam esse agnovimus, est firmamentum Sanctæ pacis & fundamentum Christianæ Religionis. Et quia hoc semper palam atque lætenter optavimus, quod jam Deo juvante fieri novimus, inde Deo & B. Jacobo qui vestros ad hoc inspiravit animos, innumeras grates referimus. Unde nos etiam nimium lætari, exultare, & congratulari vestra non dignetur dubitare clementia. De diminutione autem Toletanæ Ecclesiæ, quam ne nos vellemus nobis per easdem literas intimastis,
Deus

Anno
1124.

Deus novit quia nec illius nec alterius Ecclesiæ proprium honorem aliquando minui volumus, nec volumus. Quod si nostri vel Ecclesiæ nostræ æmuli nos lacerando & dilaniando apud nobilitatem vestram de nobis aliquid ratiocinantur, non faciles aures vestras morsibus obrectatorum nostri gratia commodare velitis. Sed si aliquid sentiendo asserunt in vestram regalem discretionem veniant, & nos secundum vestrum consilium eorum importunitatibus satisficiemus. Mementote etiam quia inter cetera quæ nobis regia vestra prudentia dixit, hoc se facturum spondit, Ecclesiam scilicet nostram nunquam minuere, sed semper defendere, exaltare, & augmentare nostri semper suffulti auxilio & consilio. Si autem nos de Romanæ Ecclesiæ dignitatibus aliquid Deo volente habuimus, habemus, vel habituri sumus, vestri semper suffulti auxilio & consilio fecimus & faciemus. Suario Froilati nostræ domus villicum vobis mittimus, ut quod in literis non continetur, excellentiæ vestræ ore proprio referat: per ipsum autem cor vestrum & voluntatem nobis revelate: quia parati sumus omnia quæcumque nobis injunxeritis, pro posse nostro facere & adimplere. Omnipotens Deus amore & intercessione Beatissimi Jacobi Apostoli personam vestram & Regnum conservet, & ad vitam faciat vos venire sempiternam. Amen.

Literæ Cardinalis missæ Archiepiscopo. Cap. 74.

Iisdem fere temporibus Sanctæ R. E. Card. *Deusdedit* hujusmodi literas ad Dnum. Archiepiscop. Roma direxit. Venerabili D. Compostellano Archiepiscopo ac fideli S. R. Ecclesiæ Legato D. tituli Sanctorum Laurentii atque Damasi Card. indignus felicem suæ prosperitatis inquisitionem. Summa dignitas vestra charissime deprehendere sciat nos divina propitiante clementia sanos & incolumes esse, & præsentiam nostram in servitio vestro dum vixerimus
pros-

prosperè adfuturam : quam siquidem in proximo in vestra melioranda legatione clementissime ac in renovandis privilegiis vestris volumus ut cognoscatis pro quibus nempe has dirigimus literas , ut festinos ad hæc curanda Romanæ Curie per nos illico delegetis nuntios. Præterea felicissime Dñe. pietatem indissolubilem vestram flagitamus , ut casublam de qua sæpissime vos rogavimus , per eosdem vel per alios fideliter nobis dirigatis nuntios , quatenus vos vestrosque amicos in obsequio vestro communiter , uti debemus , obligare possimus. Insuper piissime pater flagitamus , ut cunctam Deo devotam congregationem ex nostra parte salutetis , & hunc Cartulæ delatorem honorifice suscipiatis. Valet.

Responsio Dñi. Archiepiscopi ad præfatum Cardinalem de supradictis literis.

Dno. venerabili & patri reverenti Dei gratia S. R. E. Card. Deusdedit , D. Compostellanorum humilis minister, fideles orationes & devotum obsequium cum reverentia. Quod vestræ industriæ excellentia vivit , valet , & divina propitiante gratia prosperitate & incolumitate perfruatur , ultra quam credi potest nostro cordi gaudio est , & vestræ equidem discretionis refert , non dubitare nos & nostram Ecclesiam de nostris tamquam de vestris propriis succesibus mera veritate & remota omni simulatione gaudere , & devotas Divinæ Omnipotentis gratias inde referre : nos enim & nostra Ecclesia in vestræ sanctitatis benevolentia atque dilectione constanter permanemus , & divina auxiliante gratia ita permansuri sumus , ut numquam ab ea aliqua occasione intercedente avelli possimus. Vestram itaque venerandam celsitudinem obnixius efflagitamus , ut nos & nostram Ecclesiam mutui amoris munere recompensare , & boni patris atque fidelis amici exemplo nos diligere & caros atque speciales filios habere ,

Di-

Anno
1124.

424

HISTOR. COMPOST. I

Divino & B. Jacobi amore dignemini. Ad hæc vestræ memorix beatitudini suggerimus nostram devotionem vestræ hebdomadæ substantiolam per Legatos quos nuper Romam misimus vestræ Sanctitati fideliter direxisse: quos ut benigne & ut honorifice suscipiatis, & nostras vices apud Dñm. Papam sollicite agatis, vestram discretionem summopere deprecamur. De Casubla autem cujus mentionem nobis per vestras literas fecistis, ad præsens fieri non potest quod postulatis, quia quando vestræ Sanctitatis literæ ad nos pervenerunt, Legati nostri jam diu iter Romanum arripuerant. Vestri gratia estote memores nostri non immemorum vestri. Valeat paternitas vestra.

De fabricatione Galeæ contra Sarracenorum incursus.

Cap. 75.

Post Archiepiscopatus adeptionem idem Archiepiscopus Amorræorum guerram suæ terræ circa maritimas partes multum nocere annuatim videns, ad exaltationem Christianorum & depressionem Sarracenorum solerti & valde utili consilio usus est: biremem namque (quæ vulgariter *Galea* vocatur) multo sumptu fieri fecit, factamque cuidam juveni nomine Fuxoni Pisana Civitate oriundo, probo & nauticæ artis peritissimo, tradidit, cum qua Amorræorum terram navigio inquietaret. Præfatus itaque juvenis accepta Galea & facta fidelitate Dño. Archiepiscopo terram Sarracenorum per mare inquietare cœpit, & inde multa spolia multasque prædas cum captivis divina gratia auxiliante adduxit: & sic providentia & consilio Dni. Archiepiscopi terra maritima quæ à Sarracenis per singulos annos prius fuerat deprædata & devastata, penitus secura permansit, & Sarraceni qui ejus terræ prædones & devastatores annuatim extiterant, Christianorum præda per Dei gratiam facti sunt. In tempore quoque sui Episcopatus

duas

duas Galeas eadem intentione fieri fecit. Sed Patroniensium quibus ad custodiendum ab illo commissæ fuerunt culpa & negligentia destructæ & annullatæ sunt, ante tamen quam destructæ essent, Amorræis multa incommoda intulerunt: Christianis vero plurima commoda contulerunt.

Anno
1124.

Tunc temporis Romanæ Ecclesiæ Cardinalis D. has literas ad Compostellanum direxit. Cap. 76.

Didaco reverentissimo ac gloriosissimo Compostellano Archiep. necnon S. R. E. Legato, Deusdedit S. R. E. tituli S. Laurentii Cardinalis, desideratam in Christo visitationem. Hoc quod vestra admirabilis pietas ex me affectuose audire desiderat, primitus studeo significare. Sciat claritas vestra charissime me sanum incolumemque esse, & beatæ memoriæ Calixtum ex hac vita honeste proculdubio migrasse: * quapropter divina pietas præclara non multum suam Ecclesiam pastore viduatam sinivit: sed *Honorium* cito in eadem constituit Præsulem, ad quem venerande amice consulo vobis honestos citius destinare Legatos, ut de bono in melius privilegia utique vestra per me nostrosque amicos renovare possitis. Præterea clementissime pater magnitudinem vestram captamus sollicitare, ut Casublam diu à nobis desideratam per eosdem Legatos, vel per alios quos agnoveritis esse fideles, nobis protinus mittere studeatis, quatenus nostrum fidele servitium ad honorem vestrum & B. Apostoli Jacobi, omniumque Canonicorum communiter valeatis habere.

*
Die
13.
Dec.
Anno
1124.

Compostellanus ad supradictas literas taliter respondit.

Domino venerabili & patri reverenti Dei gratia Matris nostræ S. R. E. Legato & Cardinali D. Didacus Compostellanorum humilis minister, desideratam præsentis & futuræ

Anno
1125.

vitæ felicitatem. Nos & nostram Ecclesiam vestræ tanquam nostræ propriæ saluti & prosperitati mera veritate & absque omni simulatione congaudere, & vestræ adversitati atque tribulationi, si adessent (quod absit) eodem modo condolituros esse, vestra refert non dubitare, cum vestram discretionem minime lateat, qualem quantamque erga se dilectionem nostra devotio gerat: & nos equidem in vestra benevolentia atque amore fideliter persistentes ad vestrum servitium atque vestram voluntatem pro posse nostro exequendam devote accincti clementiam vestram obnixius deprecamur, quatenus non ad nostri obsequii raritatem vel parvitatem, sed potius ad puri & veri amoris impendium respiciatis, & nostras & nostræ Ecclesiæ vices in Curia & apud Domini Papæ majestatem boni patris & patroni exemplo agere studeatis. De cetero vestræ memoriæ beatitudine suggerimus nostram mediocritatem vestræ celsitudinis literas III. Nonas Augusti recepisse, & eas læto & jucundo animo perlegisse. Nos autem Legatos nostros cum benedictione nostra & vestræ hebdomadæ redditu XV. diebus post Pascha transactis Romam miseramus, quia de morte Domini & patris nostri venerandæ memoriæ Papæ Calixti jam audieramus, & idcirco donec illis Legatis redeuntibus alios miserimus, vestræ petitioni ad præsens consulere non valemus. Interim gratia vestri estote nostræ parvitatæ memor, vestræ dignitatæ numquam immemores. Valeat paternitas vestra.

De fabricatione Campanarum majorum & minorum. Cap. 77.

Interea venerabilis Archiepiscopus de utilitate & honore suæ Ecclesiæ plurimum sollicitus ornamenta quæ suæ Ecclesiæ necessaria & honesta esse perpendebat, acquirere vel emere vigilantibus & indefessa cura satagebat. Suam igitur Ecclesiam bonis & competentibus signis indigere aspiciens, quemdam

dam Magistrum ultra Portensem significæ artis peritum talia-
ta & solidata retinuit : & duo majora signa , duo vero minora
ad decus & utilitatem suæ Ecclesiam fieri præcepit. O discre-
tum & sapientem virum , qui numquam sæcularibus negotiis
emergentibus Ecclesiastica neglexit , nec sæcularia ad se per-
tinentia Ecclesiasticorum solitudine prætermisit.

Celebratio Concilii. Cap. 78.

Item Venerabilis Archiepiscopus Regnum Hispaniæ ex dis-
cordia A. Regis & matris ejus Reginæ U. conturbari & de-
vastari non modicum dolens , & utilitati atque honori Sanctæ
Ecclesiæ paterna solitudine providens , Episcopis & Abba-
tibus & aliis Religiosis personis invitatis , Comitibus quoque
& Principibus convocatis , Concilio in tertio (1) anno sui Ar-
chiepiscopatus XV. K. Februarii Compostellæ celebravit : in
quo primum de Ecclesiasticis negotiis , deinde de pace inter
supradictum Regem A. & suam matrem Reginam , ut & inter
ceteros Principes invicem discordantes , provide & sagaciter
tractavit. Postremo expeditionem super Mauros ad depressio-
nem & confusionem paganismi , & ad exaltationem atque ædi-
ficationem Christianismi , in eo Concilio viva voce prædica-
vit , laudavit , & commendavit , & omnibus in eam expedi-
tionem accepta pœnitentia ituris plenariam omnium suorum
peccatorum absolutionem auctoritate Omnipotentis Dei Patris
& Filii & Spiritus Sancti & Beatorum Apostolorum Petri
& Pauli atque Jacobi , omniumque Sanctorum concessit :
cujusmodi etiam Cartam de illa plenaria absolutione ad Re-
ges & Comites ceterosque Principes , ad milites quoque &
pedites direxit , ut visa plenaria absolutione , in supradic-
tam

(1) Quintus jam fœbat annus , à die 25. Jul. anni 1120 in quo capit
appellari Archiepiscopus , ut supra cap. 19. liquet.

Anno
1125.

tam expeditionem ad Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem libentius & devotius irent. Archiepiscopis quoque, atque Abbatibus, ceterisque Sanctæ Ecclesiæ præpositis, hanc Cartam omni populo prædicare, laudare & exponere, & eos ad supradictam expeditionem omnibus modis animare præcepit.

*Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus, Venerabilibus & dilectis in Christo fratribus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, universisque Sanctæ Ecclesiæ Præpositis, Regibus quoque, Comitibus ceterisque Principibus, & omni populo Christiano, ita sobrie & juste & pie temporalibus uti, ut per Dei gratiam æterna mereantur adipisci. Fraternitatis vestræ charitas dilectissimi audit Apostolum clamantem, & nos ad somni de-
 vitationem sic vocantem: Hora est jam nos de somno surge-
 re, cujus voci nos obedire æquum & saluberrimum est, tum quia quod in baptismo promissimus, male vivendo mentiti sumus: tum quia nostrum finem & diem districti judicii appropinquare videmus. Ecce Fratres charissimi Dñs. ad januam stans clamat: Si quis mihi ostium aperuit, intrabo, & cum eo cœnabo, & ipse mecum. Non ergo nostri cordis aures ad ejus voces obduremus, ne nobis ab eo terribiliter & rationabiliter dicatur: Vocavi & renuistis: pulsavi ad ostium vestrum, nec mihi aperuistis: abjicientes itaque opera tenebrarum & importabile diaboli jugum, justitiæ operibus instudeamus, & arma lucis, juxta Apostoli monitionem, unanimiter induamur, & quemadmodum milites Christi & fideles Sanctæ Ecclesiæ filii iter Hierosolymitanum multo labore & multi sanguinis effusione aperuerunt; ita & nos Christi milites efficiamur, & ejus hostibus debellatis pessimis Sarracenis, iter quod per Hispaniæ partes brevius, & multo minus laboriosum est, ad idem Dñi. sepulchrum ipsius subveniente gratia aperiamus. Quisquis autem hujus militiæ*

par-

particeps fieri voluerit omnium suorum peccatorum recorderetur & ad veram confessionem & veram pœnitentiam venire festinet; & postea acceptis armis ad Castra Christi in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem procedere non differat: quod si ita fecerit, nos & nostri fratres venerabiles Coepiscopi, Abbates, & aliæ Religiosæ personæ, in Concilio quod juxta Domini Papæ edictum XV. Kal. Februarii Deo auctore Compostellæ celebravimus, nobiscum residentes, eum ab omnibus suis peccatis quæ à fonte Baptismatis usque ad hodiernum diem diabolo instigante perpetravit, Omnipotentis Dei & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli atque Jacobi, omniumque Sanctorum auctoritate absolvimus. Illis vero qui his Christi Castris interesse noluerint, vel non potuerint, per obedientiam præcipimus & interdiciamus, ut nullum malum terris & honoribus sive aliis rebus eorum, quamdiu in Dei servitio permanserint, temerario ausu inferre, neque eorum personas sive facultates capere aut inquietare illo modo præsumant. Quod si nostrum Edictum in hæc contempserint, auctoritate Dei Patris Omnipotentis & Filii & Spiritus S. & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, atque Jacobi, omniumque Sanctorum, eos excommunicamus & anathematizamus, & à liminibus S. Ecclesiæ sequestramus, ita ut si infirmi fuerint, non visitentur donec satisfaciant, & si mortui fuerint, non sepeliantur. Et si quis Princeps vel Dñs. solidatas aut alia beneficia eis contulerit, dator & acceptor anathema sit. Si quis autem vir, aut femina, ad supradiicta Castra ire non potuerit, si secundum posse suum armatos milites vel pedites pro se miserint, accepta ut supradiictum est pœnitentia, eandem ei plenariam absolutionem in nomine Domini concedimus: quicumque vero nostrum præceptum observantes athletas Christi in exercitum Dñi. euntes vel inde redeuntes honoraverit, adjuverit, & manutenuerit, in præsentis vitæ transcursu bonæ actionis fructum per-

Anno
1125.

430

HISTOR. COMPOST.

*cipere, & in futuro æternæ beatitudinis præmia mereantur
obtinere. Divina Omnipotentia benedictionis suæ gratia vos vi-
sitet, & animos vestros ad eundem in hunc Dei exercitum in-
flammet & inspiret, ipso præstante cui est honor & gloria in sæ-
cula sæculorum. Amen. Quicumque S. Ecclesiæ Prælati sunt, cum
hanc Cartam viderint, eam in Dei obsequium & suorum pecca-
torum remissionem Regibus, Comitibus, ceterisque Principibus,
militibusque & peditibus viva voce prædicare, laudare & expo-
nere summa cum sollicitudine studeant. Hoc quoque Nos & Sy-
nodalis Conventus universitas mandamus, ut quicumque in hanc
expeditionem tantam & tam salubrem pro suæ animæ remedio &
salute iverit, absque licentia & consilio Pontificum & Principum
inde reverti non præsumat.*

Literæ Domini Papæ Archiepiscopo destinatæ. Cap. 79.

Post celebrationem Concilii supradiçti Honorius Romanus
Papa venerandæ memoriæ Papæ Calixti successor hujusmodi
litteras Dño. Compostellano destinavit.

*Honorius Episcopus servus servorum Dei. Didaco Ar-
chiepiscopo Compostellanæ Ecclesiæ salutem Apostolicamque
benedictionem. Vestra siquidem fili (1) præsentia hunc Sacerdo-
tem Bernardum nomine, vestris de partibus ad nos usque per-
venisse, & de vobis multa nobis bona quam maxime retulisse,
proculdubio noscat, atque eum in præsentia nostri à militibus
Salmantinis, imo Dei inimicis, qui quamdam Ecclesiam quam
ipse pro posse regebat, inhumanus invaserunt, & ei cuncta sua
bona rapuerunt, fore conquestum: quocirca obedienciæ jussionem
vobis imponimus, vosque utpote nostrum filium rogamus obnixè,
quatenus Salmantinum Episcopum, qui vobis Suffraganeus est,
Apostolica sententia admonere minime recusetis, ut præfa-*

(1) Frater legerem.

æ Ecclesiæ huic Clerico bona sua faciat restitui, in eosque raptores quod Canonicum est exhibere neutiquam præmittat: quod si facere contempserit, Canonica justitia feriatur. Vos autem rogamus, ut huic ad tantam paupertatem perducto aliquantulum pro Dei misericordia succurrere dignemini. Datum Laterani Kal. Maji.

Quod invasit F. Joannides Compostellanos, & à Rege vocatus ad Curiam ejus ivit. Cap. 80.

Decurso postea non longi temporis spatio F. Joannides S. Pelagii de Luto Dominus, tyrannica feritate & avaritiæ stimulis incitatus, Compostellanæ Civitatis Burgenses nefandâ prodicione captioni mancipavit, & eos in carcere retrusos diversorum tormentorum illatione ad redemptionem inhumanus & intolerabiliter cogere cœpit: quorum captioni quamdam causam fictitiam & falsam prætendebat, se videlicet à Compostellanis maximas injurias & multiplicia dedecora pertulisse, quæ ajebat se inulta relinquere non posse. Eorum autem captione comperta Dominus Archiepiscopus in omnibus negotiis tam sæcularibus, quam Ecclesiasticis, peritissimus, & virorum illustrium celeberrimus, missis ad eum bis & ter & quater Legatis discretis & sapientibus viris, cur talem injuriam & tantum dedecus B. Jacobo & sibi intulisset ab eo expostulavit, & per ipsos Legatos ei mandavit, & obnixius rogavit, ut pro Dei & B. Jacobi amore hominum & fidelitatem quam sibi fecerat & jurejurando firmaverat, ad memoriam reduceret, & terminis justitiæ observatis, captos suos sibi immunitè & absque omni pretio solveret. Ille autem ad ejus mandata ferro & saxis surdior, nec Dominum scelerum & impietatum ultorem timuit, nec reverentiam B. Jacobo aut ipsi Archiepiscopo exhibuit, quia nec captos liberare, neque errata corrigere voluit. Unde Dñs. Archie-

Anno
1126.

chiepiscopus non modicum commotus, in primis ipsum & omnes sibi subditos, & totum ejus territorium Omnipotentis Dei & omnium Sanctorum auctoritate excommunicavit, & omnia Divina, præter Pœnitentiam & Baptisma, per totam ejus terram officia interdixit. Deinde cum ipse diabolica fraude deceptus excommunicationem omnino contemneret, & ejus metu nihil facere vellet, Dñs. Archiepiscopus rationis & justitiæ defensor & manutentor, immenso exercitu tam militum quam peditum congregato, honorem ejus terra & mari hostiliter invasit. Castrorum munimina acerrime oppugnavit, Villas & hereditates ipsius, & totum honorem ad eum pertinentem, præda & incendio funditus devastavit. Præterea totum exercitum in terra ejus tamdiu dietari & manere fecit, donec supradictus tyrannus necessitate contrictus pacem cum eo reformavit, & quos captos tenebat, absque ulla redemptione libere & solute abire permisit. Ad hoc vetus hominum & veterem amicitiam cum Dño. Archiepiscopo firmavit, & se in ejus præsentia ad satisfactionem venturum esse Compostellam usque promisit.

2. Dum ipse Archiepiscopus in tali expeditione pro tuitione justitiæ & sui decoris vindicatione laboraret, jam de morte Dñæ. Reginæ Urracæ per nuntios & per famam certus erat, quæ VI. Idus Martii debita naturæ in Era M. CLXIII. * in Campaniæ partibus persolverat: ab illa tamen expeditione voti sui compos, & hostis triumphator, Compostellam reversus, de ipsius Reginæ obitu certior factus est: ibi enim regales nuntios Minduniensem, scilicet Episcopum, & alios probos viros in sua Curia reperit, mortem Reginæ veram esse sibi nuntiantes, & se ex præcepto Regis obnixè & humiliter deprecantes, quatenus maturato itinere *Legionem* proficisceretur, ut ipsum Regem ibi coronaret, & consilium de administratione & re-

*
Obitus
Urracæ
Reginæ.
Anno
1126.

conciliatione & dispositione Regni ad honorem & utilitatem Sanctæ Ecclesiæ ei conferret. Legionensis etenim Civitas jam tum temporis regalis juris erat, quia eam consilio & auxilio Civium & Principum terræ acquisierat. Audito Nuntio Domini Regis A. Dñs. Archiepiscopus quæ itineri necessaria noverat fore omnibus convenientibus & abundanter apparatus, iter Legionense feria VI. ante Ramos palmarum cum majoribus & honestioribus suæ Ecclesiæ personis ovan- tur aggressus est. Compostella igitur taliter egressus ad *Lucensem* Civitatem in die Sabbati perveniens à Dño. Petro Lucensi Episcopo & ipsius Civitatis Clero atque populo in processione benigne & decenter susceptus est: ibique Dominicam Palmarum solemniter celebravit. Postera die à Lucensi Civitate egressus cum ad *Asturiensem* Civitatem V. feria Dominica Cœna pervenisset, ibi à Domino Alone, ipsius Civitatis Episcopo, & Clericali atque laicali multitudine, similiter cum processione accuratissime receptus est, & Chrismate atque Oleo consecrato, totum officium ad illum diem pertinens more Ecclesiastico ipse complevit. Asturicensi quoque Civitate, Minduniensi, Asturicensi, Lucensi Episcopis comitantibus egrediens, in vigilia Dominicæ Resurrectionis *Legionem* tandem perveniens à Dño. D. ipsius Civitatis Episcopo, & ab Ovetensi, qui ibi tum temporis aderat, & à Clero & populo, & totius terræ optimatibus cum insigni processione gratanter & honorifice susceptus est, ibique Paschalem solemnitatem cum gaudió celebravit. Altera die vigilia & Missa pro anima Reginæ Dominæ Urracæ, quæ ibi tumultata jacebat, celebrata, Pontificalibus insignibus ornatus, ad sepulchrum ejus cum Crucibus & thuribulis veniens, debitas obsequias pro remedio & salute ejus animæ Ecclesiastico more peregit.

3 Rex vero qui cogente necessitate tum temporis Legionem aberat, audito ejus adventu Legatos suos ad eum quamtotius destinavit, summis & indefessis precibus eum deprecans,

quatenus ad se usque *Scemurensem* Civitatem ire dignaretur, neve itineris labore aut longitudine gravaretur. Legatione Dñi, Régis audita III. die Dominicæ Resurrectionis ipse Archiepiscopus cum Episcopis Minduniensi, Lucensi, Asturicensi, Ovetensi, Legione egressus, iter *Scemurense* cum innumero Militari & Clericali comitatu est aggressus, & ad ipsam Civitatem ita appropinquans, à Dño. Rège & Toletano Archiepiscopo, & ab omnibus Episcopis, qui in Curia Régis aderant, Clero quoque & Populo Civitatis obviam ei exeuntibus, cum magna & mirabili processione accuratissime & honorificentissime est susceptus, & in Palatiis Regalibus ipso Rege jubente hospitatur: quippe ipse Rex cum amoris privilegio, utpote suum patrinum & patrum, & patrem spiritualem, & suum coronatorem, ita diligebat, ut suam honorificentiam ipsius honorificentiam prorsus postponeret, & universis suæ Curiaë ministris illi magis quam sibi servire & placere præciperet: in tanta etiam gratia & in tanto honore eum habebat, ut nunquam ad suam Curiam eum venire permetteret, sed potius ipse Rex ad ejus Curiam bis vel ter quotidie veniret: & quandiu in Curia ejus moratus est, Rex ei sua propria Palatia in quibus hospitaretur ubique concedebat, & ut supradictum est, causa reverentiæ exhibendæ, & negotiorum in ejus præsentia, & juxta ejus consilium & arbitrium, diffiniendorum, ad eum in suum hospitium semper veniebat. Toletanus quoque Archiepiscopus, & Episcopi Segoviensis, Palentinus, Salmanticensis, Abilensis & alii supradicti omnes ad ipsius Curiam quotidie veniebant, tum quia Sanctæ R. E. Legatus erat, tum quia ipso apud Regem pro eis intercedente suas petitiones à Rege impetrabant.

Qualiter emit à Regina U. Castrum de Cira. Cap. 81.

Hoc quoque cum supradictis ne veritatem taceamus, annotare curavimus, quod Dñs Compostellanus litigium acerrimum & gravissimam discordiam cum Regina Dña U. post mortem ejus patris venerandæ memoriæ Regis A. aliquando occulte, aliquando manifeste semper habuit. Regina ei quorundam ejus æmulorum stimulis & consiliis incitata, ad ejus depressionem & depositionem latenter anhelabat, & alium ei in honore substituere & subrogare causa extorquendæ pecuniæ non modicum æstuabat. Ille vero ab ipsius dolis & proditiombus discreti & sapientis viri more summopere sibi cavebat: & ne illa in se aliquo modo prævalere posset, amicorum & subditorum præsidia circum se jugiter habebat. Quamvis tamen ab illa indesinenter vexaretur & inquietaretur, vir summæ prudentiæ & mirabilis perspicacitatis, ad honorem suæ Ecclesiæ augmentandum & ampliandum pervigili & indefessa cura conabatur. Videns igitur quoddam Castrum nomine *Ciram* cum suis appenditiis suæ Ecclesiæ utilissimum, & opportunissimum esse, utpote in medio honoris B. Jacobi situm & fundatum in toto cum amicis suis consilio Castrum illud in hereditatem B. Jacobo CL. marcis argenti ab illa comparavit, & scriptum de venditione & de emptione ipsius Castri ab ea extorsit: quod scriptum ipsamet accepta supradicta pecunia propria manu confirmavit, & roboravit. Postea litigio & dissensione inter eos ut prædictum est diutius durante, Regina Castrum illud à Dño Archiepiscopo in pheidum petivit, cujus petitioni ipse condescendens, municipium illud quod petebat illi concessit, ea videlicet conditione & eo pacto, ut cum ipse vel suus successor Castrum suum recuperare vellet, ipsa Regina Dño Archiepiscopo, aut suo successor, quod suum erat, &

Anno
1126.

436

HISTOR. COMPOST.

quod emerat, quiete & absque ulla rebellione redderet.

2. Post multum vero temporis contigit Dñm Compostellanum Legatos suos Ariam Muninz Archidiaconum, & Ariam Gundisalvidem Cardinalem in Campaniæ partes ad Reginam destinasse: qui illuc pervenientes eam admodum ægrotam & in puncto mortis positam invenerunt: ante etenim adventum Legatorum jam suæ domui disposuerat, & recordans pacti quod cum Dño Compostellano de Scirensi Castro pepigerat, illud Castrum B. Jacobo & Dño Archiepiscopo postposita omni occasione reddi mandaverat: quando etiam Legatos vidit, suam mandationem ratam & inconvulsam esse volens, ipsos Legatos præfatos Castro & suis appenditiis coram omnibus investivit: per eos quoque Legatos & per quemdam militem Joannis Didacide, qui tum temporis in Curia ejus aderat, ipsi Joanni Didacide sub cujus jure & dominio prætaxatum Castrum tenebatur, mandavit, ut ipse Joannis Castrum Dño Archiepiscopo pacifice & absque ulla adversatione reddere non differret. Literis igitur ab ipsa Regina ad Joannem Didacidem super tali legatione acceptis, supradiçti Legati Domini Compostellani ad Dominum Regem apud S. Facundum venerunt, & quod de Scirensi Castro & honore Regina mandaverat ipsi Regi seriatim & veraciter narraverunt. Rex vero Legatorum verbis indubitanter credens, quod sua mater Regina de illo Castro mandaverat, libenti animo concessit & confirmavit. Nuntium etiam cum suis literis ad Joannem Didacidem direxit, ei mandans & obnixius rogans, quatenus Scirensæ Castrum juxta Dominæ Reginæ edictum Dño Compostellano incunctanter reformaret. Ipsi quoque Compostellano per literas mandavit, ut si Joannes Didaci de redditione Castri sibi præsumeret adversari, congregato exercitu assultum in eum faceret, & Castrum ei violenter auferret. Joannes vero Didaces literis & nuntio

Re-

Re-

Regis visis, nec edictum Reginae; nec Regis mandatum complere voluit, sed Castro contra jus retento, Regis & Reginae voluntatem & dispositionem omnino contempsit: unde cum Dñs Archiepiscopus vellet eum armata manu invadere, & eum in jus venire cogere; ipse Joannes hominum & fidelitatem Dño Archiepiscopo fecit, ei promittens & jurans se in praesentiam Dñi Regis iturum, & si ipse Rex praeciperet, Castrum Dño Archiepiscopo sine fraude redditurum. Recepto igitur hominio & fidelitate ab illo, Archiepiscopus sibi placere respondit quod ipse in praesentiam Regis iret, & se numquam Castrum velle habere nisi Rex juberet.

3 Eodem tempore quo Dñs Compostellanus ad invitationem Regis Legionem profectus est, ipsum Regem coronaturus, & consilium de administratione Regni & dispositione, ut supra dictum est, ei daturus, Joannes Didaces iter ejus praecedens, & in praesentiam Regis ipso Compostellano ignorante & absente, veniens, a Rege, tam per se, quam per amicos suos impetraverat, ut Rex Scirense Castrum in pheodum sibi concederet, & hominum atque fidelitatem ipsi Regi pro eo Castro jam fecerat & juraverat. Unde Dñs Compostellanus in praesentiam Regis postea veniens magnum conflictum & acerrimum jurgium cum ipso Rege & cum Joanne Didacide habuit: nam cum Castrum quod suum erat, & quod Dña Regina moriens B. Jacobo & sibi reddiderat, a Rege peteret, Rex ei respondit se Castrum illud Joanni Didaci in pheodum teste Curia jam dedisse, nec se illi amplius posse auferre, quod hominum & fidelitatem pro illo Castro ab ipso Joanne jam recepisset. Quo audito Compostellanus multas causas & multas rationes & publice & privatim Regi ostendit, quibus B. Jacobum & se injuriatum & gravatum esse universis Curiae Baronibus satis manifestum erat. Postea Re-

gem & per se & per amicos obnixius rogare & deprecari cœpit, quatenus divinam omnipotentiam injuriarum vindicem, boni & justi Regis exēplo timeret, & B. Jacobo reverentiam in suorum peccatorum remissionem exhiberet, neve ut è tramite veritatis & justitiæ pravōrum consilio & suassione deviaret. Pulsabat bonus pastor ad ostium, ut suarum ovium Pasqua ampliarentur, & à lupina rapacitate non devorarentur: clamabat ad ostium, sed nequaquam exaudiebatur impediēte consilio malivolorum & cupidorum. Rex etenim illi ita clamanti & pulsanti respondit: se nunquam militem suum Joannem scilicet Didaci illo Castro ablato expoliaturum, neque se quod coram omnibus Curix primoribus fecerat, inconstantis & levis viri more aliquatenus cassaturum. Cognita & visa Regis pervicacia, & importunitate, Compostellanus vehementi mœrore affectus cœpit, secum solícite tractare & excogitare, qualiter cor ejus contra se induratum posset emolire & evincere, & à tanta pertinacia revocare. Assēclas igitur & proximos ejus pecunia corrupit, & Majorino domus Regis decem marcas, alii vero Consiliario ejus & omnium negotiorum consultori & dispositori alias X. prōmisit, ut sibi in hoc negotio faverent, & se ad justitiam conquiendam adjuvarent. Quibus ita allectis & sibi adjunctis Regem similiter pecunia aggressus est, & promissis ei L. marcis argenti supradictis fautoribus adjuvantibus & rogantibus justitiam tantummodo de injuria sibi illata ab eo postulavit.

4. Rex vero partim pecuniæ promissione mutatus, partim fautor Domini Compostellani supradictorum consilio & precibus inflexus, taliter ipsi Compostellano respondit: Pater venerande, ego multum vellem B. Jacobum & vestram Sanctitatem justitiam vestram habere: sed in militem meum multum timeo offendere: timeo & vulgi & totius

Curia^e blasphemiam, si illud quod tam nuper institui, tam cito cassavero. Si tamen vestra discretio tale consilium mihi posset dare, quomodo vestram justitiam vobis possem restituere, & militem meum pacatum retinere, libentissime facerem Divino & B. Jacobi amore. His verbis Regis Dñs Compostellanus respondit: Nos equidem divina omnipotentia & B. Jacobo de cujus meritis confidimus adjuvantibus, tale consilium vobis dabimus. Hoc dicto consilium illud his verbis illi aperuit: Omnes Pontifices & Principes atque totius Curia^e optimates in praesentiam vestram venire crastina die jubeto: te & illis in unum convenientibus, ego querimoniam meam super vobis & Joanne Didaci coram universis faciam, & justitiam de injuria a vobis, & ab ipso mihi illata, exigam. Facta autem mea querela, & audita mea atque ejus ratione, ipsos Pontifices, Consules, & Curia^e Potestates seorsum abire jubete, ut ipsi nostras rationes diligenter discutiant, & discussas veraciter judicent. Sic nimirum justitiam meam vobis inculpato, poterò ego habere, quia revera me in ablatione Castri invenient gravatum fuisse. Hujusmodi consilium Regi placuit non modicum, & ideo postera die ab eo fuit ad effectum perductum. Cum ergo Dñs Compostellanus rationem suam & Joannes Didaci suam coram plenaria Curia refulissent, Pontifices, Consules & Principes qui aderant, Rege jubente seorsum abierunt, & rationes utriusque discutientes Dñm Compostellanum à Castro suo injuste & irrationabiliter exutum fuisse invenerunt: judicaverunt igitur unanimi sententia ut Rex militem suum alio modo sedaret, & suum Castrum Dño Compostellano omnimodo reformaret. Hoc judicium Regi satis placuit: tum quia justum erat, tum quia se à milite suo jure calumniari non posse videbat. Militem itaque illum alio sibi honore in hereditatem collato, & mille & quingentis solidis Jacensis monetae impen-

Anno
1126.

sis sedavit, & Castrum suum Dño Compostellano in perpetuum restituit. In eadem Civitate quamdam Villam optimam & agricultoribus aptissimam nomine *Archilinos* à sorore Regis Infanta Dña. Geloira Rege confirmante & laudante in hereditatem B. Jacobo, & suæ Ecclesiæ sua prudentia & sua sagacitate acquisivit. Compostellanus igitur recuperato suo Castro cum suis appenditiis, & æmulis atque adversariis suis triumphatis, ad propria cum gaudio remeavit. Laudetur custos virtutem dans sapienti.

Permutatio Castri de Faro pro terra Taberioli. Cap. 82.

Eodem tempore Dñs. Compostellanus cum in Regali Curia cum Rege moraretur, ipse Rex eum apud Castrum nomine *Terram* (1) obnixius deprecatus est, quatenus facto secum concambio Castellum *Farum* cum suis appenditiis pro terra *Taberioli* cum suis antiquis terminis & honoribus ei attinentibus sibi conferret; Compostellanus autem inuito cum majoribus suæ Ecclesiæ personis, quæ secum aderant, consilio, petitioni Regis assensum præbuit; tum quia Castrum supradictum, scilicet *Farum*, ab honore B. Jacobi nimium remotum erat, & nihil fere utilitatis ipsi Compostellano, excepto solo nomine, conferebat, immo pro eo custodiendo & vigilando plurima stipendiariis militibus unoquoque anno erogabat; tum quia terram *Taberioli* & ad eam pertinentia, utilia sibi & opportuna; utpote B. Jacobi honori adjacentia, & circa fluvium *Ullæ* sita sciebat, & quia terra illa cum suis antiquis terminis & suo caractere multo melior & multo major erat quam illa quæ ad Castrum *Farum* pertinebat, & de hujusmodi equidem concambio scriptum à Rege magno & rogatu

ha-
(1) *Hodie Castro-Tierra, in Regno Legionensi ad occidentalem Exle fluminis ripam.*

habuit ipsius Regi manu coram universis Curialibus firmitum & roboratum.

2 Ecclesiam quoque quæ est in terra Gentinis, *S. Anastasiam* nomine, à Veremudo Petride ipse Compostellanus acquisivit, quia ille Veremudus Petri Comitis filius illam Ecclesiam B. Jacobo & ipsi Compostellano in remedium suæ animæ & retributionem vitæ æternæ in perpetuum concessit.

3 Duas etiam hereditates in terra Salnensi à Dña. Majora Ariade sua cognata habuit, quas ipsa Dña in sua morte B. Jacobo & suæ Ecclesiæ similiter pro salute & remedio suæ animæ perpetualiter tribuit. Supradictam vero Ecclesiam & illas duas hereditates cuidam suo Cardinali Petro Fulconis in pheidum ipse Compostellanus munificè manu tradidit, quia ipse Cardinalis in ejus servitio & in itinere Romano multum & fideliter laboraverat.

Qualiter per Nuntios visitavit Curiam Romanam. Cap. 83.

Longo temporis intervallo ante supradictum concambium decurso, Dñs Compostellanus Legatos suos Pelagium Astraride, & quemdam suum Clericum nomine Sesnandum, in Curiam misserat, quorum alter in itinere ægrotans illuc pervenire nequaquam potuit; alter vero postquam ad Curiam pervenit, ibidem diutine ægrotavit, & de negotio cujus causa missus fuerat nihil omnino impetravit. Totam etenim Curiam tum temporis invenit contra Compostellanum turbatam, quia ejus æmuli, Toletanus Archiepiscopus, & Colimbriensis Episcopus, ibi tunc aderant, & multa fictitia atque falsa de Compostellano auribus Dñi Papæ & per totam Curiam instilaverant. Eorum igitur ægritudine & impedimento comperto, ipse Compostellanus alios nuntios Petrum Fulconis Cardinalem & Capellanum, & Pelagium Didacidem, Canonicum, illuc

Anno
1126.

442

HISTOR. COMPOST.

cum sua benedictione remisit; qui Curiam adversum se similiter turbatam invenerunt: sed tamen multo sudore & quorundam Domini Compostellani amicorum interventu, Dñm Papam & totam Curiam sedaverunt: & ipsis sedatis literas hujusmodi ex parte Dñi Papæ ad ipsum Compostellanum attulerunt.

2 *Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. benedict.* Nuntios cum literis à tua fraternitate nobis transmissos, qua debuimus charitate suscepimus. Ceterum quoniam multa nobis incumbebant negotia, & propter novitatem nostram, tuis postulationibus in præsentì non potuimus respondere. Prævideat autem discreta fraternitatis tuæ prudentia, ut dignitate Pallii, quod signum humilitatis est, concessa tibi à Sanctæ Matris tuæ Ecclesiæ Romanæ clementia, uti studeas, non abuti. Dat. Laterani III. Idus Januarii.

3 Has alias literas attulerunt alii Legati ad ipsum Compostellanum à Curia nihilo impetrato redeuntes.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. benedict. Quamvis de persona tua sinistra quædam & superstitiosa nostris sint auribus nuntiata, quia tamen devotissimum te Romanæ Ecclesiæ filium profiteris, nos te vera volumus diligere charitate, & delatori alicui facilem de persona tua nolumus præbere auditum. Tu vero ita humiliter & devote te habeads, ut plenariè gratiam B. Petri & nostram valeas retinere. Data Laterani III. Idus Julii.

4 Ista vero direxit A. Cardinalis S. R. E. & Cancellarius.

Charissimo amico suo Didaco Dei gratia venerabili Compostellano Archiepiscopo A. Ecclesiæ Romanæ Diaconus Cardinalis & Cancellarius & L. frui panis salutis. Gratias vobis tamquam patri & amico referimus pro exeniis

nobis à vestra paternitate collatis. Pro honore & servitio vestro laboravimus, & usque ad terminum quem postulastis juxta posse quod nobis Deus dederit laborare nullatenus desistemus. Valet.

Qualiter turrim Taberoli cepit. Cap. 84.

Mortua Regina Domina Urraca filio ejus Alfonso in Regem sublimato, & jam militaribus armis instructo, multi Gallæciæ Principes regales honores quos tenebant, eo aufereute amittere metuentes, contra jus & fas ei rebellaverunt. Omnes tamen, excepto Aria Petride qui supradictæ Reginæ proditor & rebellis fuerat, & ipsum Regem in pueritia proditorie cœperat, Compostellano mediante & consulente ipsi reconciliati sunt, & ei hominum & fidelitatem fecerunt. Arias autem Petrides in Castro *Luparia*, quod regale erat, cum toto honore ad id Castrum pertinente, & in aliis Castris, scilicet S. Joanne de *Penna Cornaria* & turre *Taberoli*, quam ipse proditor ibi construxerat, Regi rebellare præsumpsit, neque ei hominum facere aut aliquid servitium exhibere dignatus est. Unde Rex iratus quia majoribus negotiis emergentibus ad eum perdomandum in Gallæciam venire non poterat, Dñm Compostellanum suum patrinum & fautorem fidelem, quem & ipse toti Gallæciæ præfecerat, per literas suas & per nuntios obnixius rogavit. Comiti quoque Dño G. cui totum honorem præfati proditoris concesserat, per literas suas mandavit & præcepit, ut in suum ipsum proditorem & nequaquam unânimiter, insurgerent, & ablatis ei honoribus quos tenebat, munimina jam supramemorata congregato toto suo posse tamdiu obsiderent, donec eum ad veram deditionem compellerent, & omnino destruerent, & exhereditarent. Auditis mandatis Regis, & visis ejus literis cum nuntiis, Dñs Compostellanus & supradictus Comes

inito consilio unanimiter statuerunt, ut Dñs Compostellanus turrem *Taberioli* magno exercitu tam peditum, quam militum, congregato, tandiu obsessam teneret, donec eam caperet, & captam omnino destrueret. Ipse vero Comes Castrum *Lupariam*, natura & arte munitum, & alia Castra ita obsessa teneret, ut nec illuc alicui intrare, nec illinc exire, sive cibaria aut arma intromittere, liceret. Compostellanus igitur universis suis militibus & peditibus convocatis, Compostellanis etiam civibus admonitis & præceptis, quatenus huic negotio interesse non differrent, turrin Taberioli, vallo atque fossa munitam, obsedit, eam ferro & flamma acerrime impugnavit: machinamentum etiam bellicum (quod à vulgo *Gatus* vocatur) fieri fecit: quod ad turrin admoto ipsam turrin in circuitu subcavari, & inde lapides quadratos subduci iussit. Sic ipsam turrin magno labore & magna difficultate ad ultimum cepit, captamque omnino destruxit. Milites Ariæ Petrides qui intus erant rebellantes triginta numero & sex, omnes capti sunt. Arma militaria & triticum, & cetera quæ ibi continebantur, omnia militibus in prædam facta sunt. Sic Compostellanus capta turre, victor & compos voti cum gaudio & lætitia ad propria remeavit. In prædicta turre Dñs Compostellanus duos milites ex suis clientulis, valde nobiles, morte amisit: undè ipse dolens & tristis diu fuit.

2 Ante autem prædictæ turris destructionem duo Castra, quorum unum, nomine *Grallariam*, Comes M. in ripa Issi fluminis ad impugnationem & devastationem honoris B. Jacobi, alterum vero Comes F. Comitis Petri filius in terra Taberioli apud Ranetam eadem de causa construxerat, funditus & radicitus destruxerat.

2 Decurso aliquantuli temporis intervallo præfatus Papa, scilicet Honorius, hujusmodi literas ad Dñm Compostellanum direxit, quarum adlatores, fuerunt Petrus

Fulconis Cardinalis & Capellanus, & Petrus Gudesteides Anno
 Canonicus. 1126.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili
 fratri Didaco Compost. Archiep. salutem & Apost. bened.
 Nobilis & famosa Compostellana Ecclesia pro reverentia B.
 Jacobi Apostoli à Religiosis viris & Christiani. nominis ama-
 toribus honoratur. Quia igitur divince dispensationi placuit
 te ad tantæ Ecclesiæ regimen convocare, fraternitatem tuam
 exhortamur in Domino, ut ita sapienter, mansuete, & cum
 humilitate personam tuam regas, & quæ fuerint agenda per-
 ficias, in quatenus Deo & B. Petro Sanctæque. R. E. & Popu-
 lo tibi commissio gratas effici merearis. Literas & Nuntios
 tuos paterna charitate recepimus. Ceterum quid tuis postula-
 tionibus respondeamus, consilium nondum habuimus.

Qualiter in Portugaliã ivit cum Imperatore, & de ejusdem
 Imperatoris ingratitude erga eum. Cap. 85.

Anno integro & dimidio post mortem Reginæ Dñæ Urracæ
 transacta * in Era I. C. L. IIII. quot Idus Martii, (1) Rex A.
 illius Reginæ filius, jam XX. & unum annum habens, Rege
 Aragonensium à Castella vi expulso atque fugato, immensam
 cum suâ amita Portugalensi Regina, nomine T. discordiam ha-
 buit. Illa enim fastu superbix elata terminos justitiæ egredie-
 batur, & nullum Regi servitium de Regno quod ab illo tenere
 debebat, exhibere dignabatur: immo viris, armis, atque opi-
 bus potens, fines Gallæciæ armato exercitu invadebat, & Civi-
 tates, atque Castra Portugalix adjacentia, Tudam scilicet, &
 alia, suo juri atque dominio violenter subjugabat: municipia,

(1) Era & mensis tempus, indicant quo Urraca R. obiit (ut ex cap. 80.
 constat num. 2.) non vero quod à morte illius fluxerat. Vel Eram 1165.
 oportet substituere.

Anno
1127.

etiam nova in ipsa terra ad inquietandam & ad devastandam patriam, & ad rebellandum Regi ædificari faciebat. Unde Rex A. & fere omnes Hispaniarum Principes ejus parti faventes non modicum irati sunt. Rex vero ad partes Gallæciæ accedit, & Principes totius terræ atque potestates in expeditionem super illam Reginam evocavit. Compostellanum quoque qui majoris posse quam omnes Gallæciæ primores erat, obnixius interpellavit, quatenus sibi ad sui Regni acquisitionem, & suorum hostium confutationem auxiliaretur. Cujus rogationi Compostellanus zelo justitiæ assensum præbens; universos milites & pedites, qui sui juris erant, in unum convocavit: & Compostellanos Cives partim vi, partim precibus ad eundem secum in illam expeditionem coegit. Congregato igitur magno exercitu Regem A. contra præfatam Reginam euntem in Portugaliæ comitatus est: ibique per sex hebdomadas Villas devastando, Castra & Civitates obsidendo & capiendo, cum toto suo posse in magno labore atque periculo moratus est: nec tamen inde prius rediit, neque exercitum suum redire permisit, donec terra fere tota devastata fuit, & ipse concordiam inter Regem & Reginam suo consilio atque solertia reformavit. Pacificata igitur tota terra, & concordia stabili atque firma inter illos reformata, Dñs Compostellanus cum magno gaudio remeavit ad propria. Regem quippe summum sibi amicum & familiarem esse mera veritate & semota omni simulatione æstimabat: tum propter tanti servitii & multorum aliorum præcedentium exhibitionem: tum quia ejus patrinus erat, & eum in Regem unxerat, eumque in militem ante altare B. Jacobi propriis manibus armaverat. Compostellanus ita secum æstimabat: sed Rex aliter in animo habebat: nam susurrone & detractores malivolentia atque invidia ducti in Compostellanum facta

conspiratione unanimiter insurrexerunt, & eum mortalibus & falsis criminibus apud Regem accusantes, ipsi Regi consulerunt, ut eum in primis caperet, captumque toto honore & omni pecunia expoliaret. Deinde totum illius honorem in quinque partes divideret. Rex autem eorum perfidiam & malivolentiam adversum Dñm Archiepiscopum plane perpendens; & eorum detractiones fictitias & falsas esse minime dubitans; consiliis illorum & suasionibus divino & B. Jacobi timore noluit ex toto assentire. Respondit enim se numquam manus suas ad tantum facinus extendurum esse: nec animam suam patrini sui & patris spiritualis captione pollutum ire. Addidit etiam quod numquam honorem ei in tota vita sua auferre, nisi tale quid adversum se committeret, propter quod juste & rationabiliter ab honore privari deberet. Quo audito susurrões illi & proditores non modicum contristati; Regi consulerunt, ut immensum pecuniæ pondus ab eo saltem exigeret: quorum consiliis & voluntatibus Rex se assensurum promisit, non tam eorum instinctu, quam necessitate pecuniæ coactus: pecunia enim quæ sibi ad pacandos milites stipendiarios tunc temporis multum necessaria erat, admodum indigebat. O invidia! quæ quælibet & quanta facinora tu tractas & machinaris, nec lingua potest explicari nec mente cogitari. Invidia primo homini cladem mortis intulit; unde Apostolus: *Invidia Diaboli mors intravit in orbem terrarum*: invidia stimulante Judæi Regem suum, scilicet Christum, turpissima morte ausi sunt condemnare: invidia stimulante susurrões & detractores venenoso ore insurrexerunt in Compostellanum, nihil mali ab illis meritum: quorum alii erant nobiles milites extra civitatem morantes ipsius alumni, & ab ipso ditati, & nobilitati: alii, Cives Compostellani ipsi jurejurando astricti, quibus ipse multa contulerat beneficia: alii erant Clerici, & Ecclesiæ Canonici, quos

Anno
1127.

quos ipse in Curia sua ut filios spirituales enutriverat, & enutritos in tempore opportuno ad honores & dignitates promoverat. Per illos ergo proverbium Pigmaleonis in Dño Compostellano completum est: Sunt colla fracta multa propter bona facta.

Qualiter Imperator pecuniam ab Archiepiscopo violenter extorsit. Cap. 86.

Interea Rex A. Portugalensi pago prudentia & consilio Dñi Compostellani, ut dictum est, acquisito, & pacificato, Compostellam citato calle adivit, quem ipse accurate & honorifice recepit, universis etenim totius Civitatis Clericis, Abbatibus cum suis Monachis in unum convocatis, & capis sericis indutis pomposam & insignem ei processionem fecit, & magnam honorificentiam atque reverentiam ei exhibuit, & postea eum usque in tertium diem splendide & abundanter procuravit. Rex vero tertia die sui adventus in thesaurum B. Jacobi cum paucis veniens, hujusmodi orationem ad Dominum Compostellanum privatim habuit: Pater venerande industria vestra, ut ego bene novi, & in actu jam sæpenumero probavi, me à principio mei Regni non modicum dilexit, in mea benevolentia atque amore, remota omni simulatione, constanter permansit, mihi servire & meis mandatis obedire statuit sollicite: quos ego amavi, amavit, & quos ego habui odio, & ipse habuit. Quid plura? pes mihi atque oculus extitit, meæ utilitati paterno affectu in omnibus providit, unde maximas grates vestræ magnificentia meritis refero, & clementiam vestram ut in his firmiter perseveret obnixius efflagito. Volo etiam & summo opere deprecor, ut sicut me hucusque adjuvistis & manutenuistis, ita modo adjuvetis, & de vestra pecunia mihi ad præsens conferatis, quia magnis necessitatibus & ponderosis negotiis sum circum-

cum ventus, quæ nequaquam expedire valeo, nisi cum vestræ discretionis consilio & auxilio.

2 Postquam Rex finem loquendi fecit, Dñs Compostellanus quamvis eum scilicet loquutum fuisse non dubitaret, & proditionem superius taxatam per amicos suos subolevisset, ei benevole respondit: ait enim, quod in ejus amore atque benevolentia semper manere vellet, & quod nulla occasione se ab ejus fidelitate atque servitio aliquando averteret. Deinde trecentas ei marcas argenti fratrum consilio promisit, quibus suas necessitates relevaret, & sua negotia expediret. Ad hujus muneris oblationem Rex diutissime siluit, & nullum verbum ei tunc respondere voluit, quia munus sibi oblatum pro minimo habuit. Interpositis tamen multis sermonibus tandem respondit, quod extra thesaurum exiret, ut consilium cum suis Secretariis, qui nobis adversabantur, de oblatione illius muneris iniret. Tunc Dñs Compostellanus ipsius animum perpendens, & regali dignitati reverentiam exhibens eum taliter alloquutus est: Domine Rex si vestræ celsitudini placeat, ego seorsum discedam, & vos consilium cum Secretariis vestris in ite quid mihi debëatis respondere. Rege autem respondente ad sibi placere, ipse Compostellanus à Thesauro discedens, Chorū B. Jacobi intravit, ibique regale responsum cum quibusdam sũe Ecclesiæ personis, & aliis paucis viris, diu expectavit. Tunc Rex consilio cum adversariis & proditoribus Domini Compostellani in ito, ipsi Compostellano per eosdem adversarios mandavit, quod sexcentas argenti marcas sibi conferret, & se quos vellet de Civitate capere permittèret. Tunc Dñs Archiepiscopus per eosdem nuntios Regi mandavit, ut eos sibi nominatim exprimeret quos capere vellet. Ille autem nominavit Dominum Bernaldum B. Jacobi Thesaurarium, & Petrum Stephanidem ejus germanum, & Gundisalvum Pelagiadem ipsius nepotem,

amicos, scilicet, & familiarissimos Dñi Archiepiscopi, quod ipse nullo modo capi permetteret nec consentiret.

3 Auditis eorum nominibus Archiepiscopus non modicum contristatus respondit: Quod nec illos nec aliquem alium de Civitate, sive Clericum sive laicum, nec vilissimum totius honoris B. Jacobi rusticum capi permetteret, nec ei licentiam capiendi daret. Hoc audito Rex indignatus, complicibus nefandæ proditiõis instigantibus, illi mandavit quod mille marcas argenti sibi tribueret, vel totum B. Jacobi honorem dimitteret. Dixit tamen se aliquam partem ex illo honore illi relicturum esse, ubi bene vivere posset, & se honorifice procuraret. Tunc ipse Archiepiscopus omnes suæ Ecclesiæ personas & Canonicos ad se convocavit: quibus Regis legationem & petitionem seriatiim revelavit. Illis autem stupentibus & mirantibus super regalem petitionem, Dñs Archiepiscopus taliter loquutus est: Fratres charissimi, animadvertite quod Rex occasionem quærit adversum nos, quia nos habemus malivolos & proditores in ejus Palatio, quorum instinctu & consilio vult nobis incommodare, & hoc ab honore privare: & vos fratres amodo providere Ecclesiæ vestræ consulite: pastorem vobis eligite, quia ego me ipsum ab honore depõnam priusquam talem pecuniam persolvam, quia nescio unde tantum pondus pecuniæ habere possem. Dignitatem tamen meam aut ordinem, neque pro Rege, neque pro aliqua potestate dimittam, immo Omnipotenti Deo in eis quamdiu vixero serviam. Tunc omnes astantes tam Canonici quam alii ad hæc verba Archiepiscopi cœperunt flere & dicere: Cur nos Pater vis deserere? Cur nos vis desolatos relinquere? Lupus enim rapax tuum gregem invadet, & sibi diripiet: manus suæ crudelitatis in tuum ovile extendet, & illud prorsus ab omnibus suis facultatibus exuet. De duobus malis levius est eligendum, malum est ut tan-

tam pecuniam Regi promittere, sed pejus est te tuum honorem dimittere. Si enim honorem dimiseris, quoscumque hucusque nutrivisti & manutenuisti & ditasti, omnes modo ad nihilabuntur: Ecclesia tua destruetur. Oppone ergo te murum pro domo Israel: resiste lupo venienti, ne videaris mercenarius esse, & non pastor: labora pro ovili tuo: consolare Ecclesiam tuam: labora pro justitia: attende ipsam veritatem in Evangelio sic prædicantem: *Beati qui persecutionem patiuntur*, & cetera. Attende Prophetam negligentibus pastoribus sic comminantem: *Væ vobis Pastores, qui pascitis vos ipsos, & non oves*. Accingere ergo gladio tuo pater, *viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine Dominum*. In eo qui dixit *ego sum*, *confidite*, confidenter confide, quia numquam te adhuc deseruit, & in nostris magnis necessitatibus jam multotiens tibi subvenit. Pecuniam illam quæ à te expetitur promitte; nos omnes ad eam reddendam, Deo annuente, tibi auxiliabimur, quia melius est ut partem aliquam de nostro tibi spontanea voluntate conferamus, quam ut totum per vim Rege auferente amittamus.

4 Illis universis hæc & his similia dicentibus, & suum Dominum ad sui honoris retentionem animantibus; adversarii ejus à Rege missi in Chorum venerunt, qui & dixerunt: Dñe Archiepiscopo aut cito responsum Regi date, aut ipse Legatos suos ad Civitatem capiendam, & sibi appropriandam modo mittet. Hoc audito Dñs Archiepiscopus animum suum communi omnium consilio ut unanimi voluntatem mutavit, & mille marcas argenti Regi promisit, eo tenore scilicet, & eo pacto: Ut neminem de toto honore B. Jacobi nec de Civitate caperet, nec ei in aliquo incommodaret. Tali pacto inter Regem & Archiepiscopum jam stabilito & firmato, adversarii ejus & proditores tam Clerici, quam laici, sed præcipue Clerici, eum in hono-

re remanere videntes, & inde pernimum dolentes, Regem in domo cujusdam burgensis Compostellani adierunt, & eum ad cassandum præfatum pactum compellere voluerunt, dicentes: Domine Rex tu es deceptus, & omnino delusus: Archiepiscopus & sui consultores mira arte & mira calliditate te deceperunt: tantulum enim pecuniæ quod promisit, uno tibi momento dare possêt, & tria tanta si vellet. Nostro igitur consilio acquiesce, & pactum quod cum illo egisti festina cassare, & nos tibi pro honore quem ei dimisisti, tria millia marcarum puri argenti conferemus, & in tuo servitio atque fidelitate deinde constanter permanebimus: quod si ita facere volueris, maximum proficuum inde habetis, quia adepta tali & tanta pecunia, Regnum tuum poteris acquirere & pacificare, milites tuos honeste pacare, superbiam & contumaciam inimicorum tuorum edomare & deprimere. Illis hæc & similia dicentibus & Regem ad cassationem pacti instigantibus, ipse Rex respondit: Sinite me modo & consilium cum aliquo meorum fidelium inibo, quid vobis super hac vestra suasionem debeam respondere. Ad hoc illi responderunt: Cum quis tu consilium inire? Omnes Principes & Potestates tuæ Curie magis favent ejus parti quam tuæ, magis elaborant ad eum de tuis manibus liberandum, quam ad tuum proficuum ab illo extorquendum: omnes quippe jam, aut date pecunia, aut promissa corrupit, & sibi ad suam utilitatem contra te alligavit: fac ergo sicuti nos tibi consulumus, & accipe pecuniam quam tibi promittimus. Ad hoc Rex respondit: Quamvis quidquid vos dicitis verum esse mihi videatur, vestro tamen consilio non acquiescam, donec consilium ab aliquo meorum fidelium super hoc accipiam.

5 Hoc dicto Rex discedens quemdam Comitem, Hierosolymitanum probum & honestum virum, seorsum vocavit, eumque per fidem & per amicitiam quam sibi debebat

bat & per hominum, quod sibi fecerat, rogavit & monuit, quatenus sanum sibi & rectum consilium super quodam negotio daret, neve à tramite veritatis aliqua occasione devia- ret : & Comite quidem promittente & jurante Regi sic fore, taliter Rex loquutus est : Ego jam pactum cum Archiepiscopo propter mille marcas argenti feci, & totum honorem suum ei reliqui : sed sunt quidam ejus adversarii & malevoli qui ei inimicantur, ut ego bene novi, qui me ad cassationem illius pacti compellere volunt, & ob id tria millia marcarum argenti puri mihi promittunt, ut totum honorem B. Jacobi ei auferam, & sibi conferam. Ego autem illis respondi, quod numquam illud facerem donec consilium cum aliquo meo fideli inirem, & modo volo ut tu meæ utilitati provideas, & in animo tuo consideres utrum illud pactum cassare debeam, an ita sicut jam coepi & promisi teneam. Ad hæc Comes ille respondit : Domine mi Rex, qui tale tibi consilium dat, te decorare & infamem esse desiderat : proditores illi istud tibi consulunt, non ut tuæ utilitati provideant, sed magis ut Archiepiscopo incommodent, cui multum nocere vellent, si possent. Nescis tu quod qui Archiepiscopum persequitur, Dominum & B. Jacobum & ejus Ecclesiam persequitur ? Ego Matrem tuam Reginam Dominam Urracam vidi eum persequentem & multis modis injuriantem, & etiam captioni proditoriae mancipantem. Sed Deus & B. Jacobus eum de ejus manibus ipsa nolente extraxit, & de multis aliis periculis visibiliter liberavit : postea pene totum Regnum suum propter illud peccatum amisit, quia videlicet manus suas ad tantum nefas extendere præsumpsit. Deum ergo ante oculos mentis tuæ propone : reverentiam B. Jacobo exhibe : pactum quod cum Archiepiscopo jam fecisti & firmasti, si potes emenda in melius, & corrige, quia certe nimis grave est & intolerabile : quod si emendare & alle-

viare nolueris, noli saltem deteriorare, quia timeo ne Deus tibi irascatur, & tantam injuriam in te ulciscatur.

6 His auditis Rex consilium illius Consulis sanum esse & sibi utile perpendens, & proditores contra Archiepiscopum invidia atque malivolentia æstuare non dubitans, consilio Consulis acquievit, & pactum quod cum Archiepiscopo fecerat, juxta eorum instinctum cassare noluit: immo illos proditores quasi iratus adiit, & eos ne talia sibi amplius suaderet, comminando prohibuit, dicens: Nolo juxta vestrum consilium facere, quia magis esset mihi ad dedecus & damnationem, quam ad salutem & honorem. Timeo Deum & B. Jacobum offendere, & infamiam & blasphemiam tam nobilitatis, quam vulgi incurrere: quiescite ergo & nolite amplius tantum nefas mihi suadere. Compostellanus igitur comperto Regis animo prænominatam pecuniam, partim de propria facultate, partim de aliena, ipsi Regi contulit, à Canonicis etenim suæ Ecclesiæ partem pecuniæ habuit, quam illi sibi in auxilium sicut promiserant spontanea voluntate contulerunt: burgenses quoque aliam partem ei tribuerunt: sed alii gratis alii mutuo. Ubi vero nec ejus facultas, nec Canonicorum, nec burgensium dona, aut mutuamina ad complendum millenarium marcarum numerum non suffecerunt, ipse Archiepiscopus communi consilio & assensu fratrum quod ipsius numeri completioni defuit, per honorem B. Jacobi tam nobilibus quam ignobilibus petendo acquisivit, & sic Regi integrum promissum, mille scilicet marcas argenti, contulit. Hoc autem fecit, non quia suæ personæ captiōnem, aut sui honoris amissionem pertimesceret, sed quia metuebat ne ipse Rex manus suæ crudelitatis ad novum & inusitatum facinus extenderet, & Ecclesiam B. Jacobi invadere & dissipare præsumeret, & ejus honorem laicis potestatibus, sicut cum proditoribus jam disposuerat, distribueret.

*Qualiter Archiepiscopus super præmisso excessu Imperatorem
ad satisfaciendum induxit* Cap. 87.

Ante tamen quam Rex Compostellana Civitate egredere-
tur, cum Archiepiscopus in magna tribulatione & gravi an-
gustia versaretur, quia præfatam pecuniam quam Rex pro-
ditorum instinctu absque dilatione postulabat, reddere non
poterat, ipse Archiepiscopus Regis impietatem & nequitiam
in animo suo & corde volvens, & considerans, plane ani-
madvertit quod Rex perpetuam suæ animæ damnationem in-
cursurus esset, si in tali & in tanto peccato absque pœni-
tentiâ & satisfactiōe debita naturæ persolveret, Illud igitur
Dominicum præceptum: *Dilige proximum tuum sicut te ip-
sum* ante oculos mentis revocans, perituræ ejus animæ con-
doluit, tum quia eum à se baptizatum semper dilexerat, &
in Regem unxerat, & coronaverat, & postea adultum pro-
priis manibus ante altare B. Jacobi in militem armaverat,
tum quia Regis Adefonsi nepos & Comitis Raymundi atque
Reginæ Dñæ Urracæ filius fuerat, qui multa beneficia ante
suum obitum Archiepiscopo contulerunt. His de causis & præ-
cipue fraterna charitate compulsus Regem seorsum vocavit,
& eum pœnitere & se in melius emendare his verbis obni-
xe monuit: Peccatis in conspectu Domini magnum dedecus
& magnam injuriam Deo & B. Jacobo versutia diabolica de-
cipiente intulisti: Ecclesiam Beatissimi Apostoli juxta præ-
vorum consilia absque ulla ratione violenter invasisti & ex-
poliasti. Resipisce ergo & age pœnitentiâ, quia nisi re-
sipueris, & errata correxeris, perpetuum tuæ animæ detri-
mentum digno Dei judicio patieris. Nonne novisti tu quod
sicut Deus est omnium bonorum retributor, ita est om-
nium injuriarum jussus & districtus ultor? His auditis Rex
timore percussus, quia id quod Archiepiscopus dicebat

Anno
1127.

verum esse & indubitabile sciebat, hujusmodi responsum dedit: Domine Archiepiscopo, quomodo possum ego pœnitere? pecuniam istam non possum dimittere, quamvis me non dubitem eam à vobis injuste suscipere: si enim eam dimiserò, unde meas necessitates relevem, unde stipendiariorum meos sedare possim, non habeo: quomodo ergo pœnitere possim, nec video, nec videre queo: à vobis enim & ab aliis Ecclesiasticis personis audivi, quod peccatum non relaxatur, nisi ablatum restituatur.

Ad hæc Archiepiscopus: Venite in Capitulum in meam & fratrum præsentiam, & Deo adjuvante dabimus tibi consilium quid possis facere in tanti sceleris remedium. Postera die Rex in capitulum cum paucis suæ Curia optimatibus & familiaribus venit: in cujus & omnium fratrum præsentia ego & alii viri probi atque auctoritati Archiepiscopum propriis auribus audivi taliter fuisse locutum: Domine Rex, ego te tui avi venerabilis memoriæ Regis Adefonsi, & Comitis Raymundi patris tui, & matris tuæ Reginae Dominae Urracæ amore semper dilexi, & adhuc diligo, & ideo rectum & sanum consilium tibi dare volò. Alii Reges tui antecessores, viri timorati & Religiosi, istum locum & istam Ecclesiam præ aliis omnibus Hispaniæ locis & Ecclesiis divino & B. Jacobi amore dilexerunt, & honoraverunt, & exaltaverunt: istam Ecclesiam publicis & privatis largitionibus munifice ditaverunt. Castra, honores, Villas, & possessiones huic Ecclesiæ in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem largiti sunt: aurea & argentea vasa, Cruces pretiosas, Capas sericas, aulæa serica & deaurata, & cetera ornamenta quæ ad Dei honorem & S. Ecclesiæ orationem pertinent, huic Ecclesiæ pro salute & remedio suæ animæ contulerunt: Tu autem non solum eorum vestigia sequi, & exempla imitari temerario ausu neglexisti, verum etiam eorum elemosynas & beneficia huic Ecclesiæ

nutrici tuæ , à qua & à me , licet indigno , & à fratribus multa beneficia habuisti , violenter abstulisti : nec Deum ante oculos mentis proposuisti , nec reverentiam B. Jacobo , cujus corpus venerandum in hac Ecclesia tumulatur , exhibuisti. Considera ergo & perpende quantam inferni januam tuæ animæ patefeceris : considera quantum erraveris , quantumque sceleris diabolico instinctu perpetraveris : si in tanto scelere impœnitens , nec satisfaciens , morte occupatus fueris , nequaquam Deum facie ad faciem videbis : in hac etiam præsentī vita corporis tui damnum divina ultione inferente patieris , nisi pœnitentia satisfacere Deo & B. Jacobo festinaveris. Meo igitur consilio acquiesce : festina pœnitere , & pœnitendo Deum & B. Jacobum tibi reconciliare , & sicut Ecclesiam B. Jacobi tantæ injuriæ illatione dedecorasti , ita eam honora & consolare alicujus muneris aut Beneficii collatione : honora eum de tuo corpore ; corpus tuum in ea tumulandum tui patris exemplo nobis promitte , & concede : si huic nostro consilio acquieveris , & ita facere volueris , nos & fratres tantum scelus tibi condonabimus , & pro te ad Deum & B. Jacobum unanimiter intercedemus.

3. Tunc Rex Archiepiscopum vera eloquentem , & justa petentem remota dubitatione intelligens , hoc modo breviter respondit : Si ego scirem & securus essem quod vos & ista Ecclesia talem ac tantam mihi misericordiam , & talem honorificentiam mihi exhiberetis , qualem & quantam meo patri exhibuistis , ego assensum vestræ petitioni libentissime præberem , & meum corpus & meam animam in vestras manus commendarem. Ad hæc Archiepiscopus , quidquid honorificentia: tuo patri quantum ad corpus , & quidquid beneficiorum & orationum pro ejus anima facimus , id totum tibi & pro salute tuæ animæ faciemus , & deo amplius , quia majora tibi beneficia sunt neces-

Anno
1124.*
Ray-
mun-
dus
Co-
mes.

saria quam patri tuo : quamvis enim sis juvenis , & parum adhuc in hoc sæculo vixeris , majora peccata tua levitate incurristi , quam pater tuus , licet in hac vita diutius mansisset. Pater namque tuus * bonus homo fuit , & religiosus , & sapiens , & in omnibus actibus suis Deum timens , & ejus præcepta adimplens ; & ideo pro certo habeo quod ipse in sinu Abrahamæ requiescit in Paradiso. Ipse enim sua peccata , & in sanitate , & infirmitate mihi confessus est , & ei pœnitentiam dedi : & sicut tu majora scelera fallente Diabolo commisisti , ita majora beneficia sunt tibi magis necessaria , quam illi. Promittimus ergo tibi præter illud quod patri tuo facimus , tertiam partem Missarum , quas Clerici à me & à meis successoribus ordinandi celebraverint , & quod in Generalibus Synodis tuæ animæ mentionem faciamus , & pro ea orationem specialem ad Deum fundamus ; & post obitum tuum Missam in unaquaque hebdomada pro animæ tuæ remedio specialiter celebretur in ista Ecclesia.

Hoc audito Rex præ gaudio ita respondit : Quidquid vos dicitis & promittitis bonum mihi & utile videtur : unum quid tamen est super quo ego non modicum gaude-rem , si illud à vobis impetrare possem. Vellem enim , si Domino & B. Jacobo & vobis placeret , istius Ecclesiæ *Canonicus* fieri , & in omnibus ejus eleemosynis , Missis , & orationibus , & aliis beneficiis tamquam unus ex Canonicis , & in vita , & in morte consors & particeps fieri. Si enim *Canonicus* hujus Ecclesiæ factus fuero , meos æmulos & adversarios constantius & rationabilius contundere & deprimere poterò , & ejus jura , Deo adjuvante , defendere. Tunc Archiepiscopus & Canonici , qui capitulo intererant , petitionem Regis laudaverunt , & ei illam unanimi assensu tribuerunt. In illo igitur Capitulo factus est Rex Ecclesiæ *B. Jacobi Canonicus* , & panem in Canonica , &

hebdomadam in altari, & cetera Ecclesiæ beneficia, sicuti quisque Canonicorum habet, ei concesserunt. Rex autem recepto Canonicatu & Ecclesiæ beneficio, corpus & animam suam in manus Archiepiscopi & Canonicorum commendavit, & quod corpus suum ubicumque moreretur ad Ecclesiam B. Jacobi tumulandum deferri faceret, in manus Archiepiscopi & coram toto Capitulo promisit.

5 Hoc facto quidam Canonicorum non ab Archiepiscopo, nec ab aliquo Canonicorum præmonitus, in medio Capituli surrexit, & dixit: Domine Rex, nostræ Ecclesiæ in Capitulo beneficium recepisti, ecce quasi unus ex nobis factus es: Anniversarium tuum annuatim oportebit nos celebrare, si regulam justitiæ & Sanctorum Patrum exempla sequi & observare voluerimus: tu quoque tui patris & matris & bonorum Regum atque Principum qui corpora sua & animas suas personis Ecclesiasticis & Ecclesiis commendaverunt, vestigia sequi & exempla imitari accurate debes: boni etenim Reges & boni Principes Ecclesiæ in quibus sunt tumulandi, de suis facultatibus vel honoribus aliquid pro sui anniversarii celebratione promittunt & conferunt: & nos equidem volumus, & te deprecamur, ut ad tuæ animæ utilitatem & salutem, eorum vestigia sequaris, & aliquem honorem vel hereditatem huic Ecclesiæ pro tuo anniversario celebrando pollicearis. Ad hoc Rex: Sinite me modo: vestram petitionem justam esse & rationabilem & mihi utilem esse video. Ego consilium mecum & cum meis familiaribus inibo, & tractabo quid vobis & vestræ Ecclesiæ possim promittere & dare pro anniversario meo, & postea responsum vobis dabo.

Qualiter Imperator Castrum S. Georgii Ecclesiæ Compostellanae donavit.

6 **T**unc Archiepiscopus, & alii qui Capitulo intererant,

de alijs negotiis, & de alijs causis agere, & multos ac diversos sermones interserere, sicut solet fieri in tali conventu, cœperunt. Postquam autem Rex illis ita loquentibus diutissime siluerat, à nemine conventus, à nemine interrogatus taliter locutus est: Domine Archiepiscopo, jam providi & mihi consului & inveni quid vobis & vestræ Ecclesiæ pro meo anniversario annuatim celebrando possim dare: Castrum *B. Georgii* cum omnibus suis appenditiis vobis ob id promitto, & concedo quiete, & absque omni calumnia in perpetuum tenendum atque possidendum, & Comes Rodericus qui illud Castrum modo à me tenet, hominum & fidelitatem vobis de illo Castro faciat, ut in morte mea illud vobis liberum & solutum omnimodo dimittat: & si Rodericus Comes mortuus fuerit, vel Castrum quoquomodo amiserit, & alius Princeps à me acceperit, priusquam accipiat hominum & fidelitatem similiter vobis & vestræ Ecclesiæ faciat, ut illud Castrum vobis absque ulla rebellionem tradat: & si Comes Rodericus, aut alius Diabolo suadente aliter fecerit, quod absit, mihi ut sui Domini proditores habeantur, & pro perjuris & proditoribus à cunctis teneantur, & ego vestram paternitatem obnixe rogo ut eos excommunicetis & maledicatis & à liminibus S. Ecclesiæ tandiu sequestretis, donec præfatum Castrum, sicut prætaxatum est, in vestras manus & in vestrum & vestræ Ecclesiæ jus omnimoda reddant: quod si metu excommunicationis se corrigere & Castrum reddere noluerint, vos & amici vestri congregato exercitu & posse vestro, eos invadite & persequimini, donec supradictum Castrum cum suis pertinentiis vobis Ecclesiæque vestræ reddant. Ego autem Notario meo testamentum vobis de illo Castro facere præcipiam, & factum propriis manibus roborabo, & roboratum super *B. Jacobi* altare in vestris manibus offeram. Altare vero die Comes Rodericus, licet invitus, Rege cogente, hominum atque

fidelitatem de illo Castro & suis appenditiis Dño. Archiepiscopo fecit. Postea Rex juxta suum promissum testamentum de supradiçto Castro ab ejus Notario factum, & ipsius manibus roboratum, super altare B. Jacobi & in manibus Archiepiscopi, coram Canonicis, & multis aliis, obtulit : duo etiam scripta de corporis sui promissione & de Canonicatu, & de beneficii Ecclesiastici receptione, fieri fecit, quorum unum in Thesauro B. Jacobi cum Privilegio Castri custodiendum tradidit, aliud vero in repostaria sua secum deferri fecit.

Promissio medietatis terræ de Montanis.

7 **F**acta hujusmodi de Castro promissione, Rex in eodem Capitulo coram universo Conventu taliter locutus est: Ego jam medietatem de terra Montanorum vobis & vestræ Ecclesiæ dedi; & testamentum de illa integra vobis feci: nunc autem aliam medietatem, sicut jam promisi, promitto, & illam vobis sicut aliam jam dedi, dabo quamcitus potuero, quia istam Ecclesiam cujus Canonicatum & beneficium jam recepi & habeo, præ omnibus Hispaniæ Ecclesiis diligam & diligo, & eam contra suos adversarios & æmulos pro posse meo defendam & manutenebo. Postquam Archiepiscopus à Rege talia audivit, benivolentiam Regis erga se & suam Ecclesiam magnam esse perpendens, hujusmodi orationem habuit. Domine Rex antequam Portugaliæ cum nostro exercitu introissemus, super Reginam Tarassiam ituri, ego & vos colloquium in terra *Taberoli* seorsum habuimus, in quo vestram personam & vestram domum in meum jus & in meam potestatem prorsus concessitis, ut quos ego vellem inde abjicere, abjicerentur; & quos vellem recipere, reciperentur: adversarios quoque meos & proditores exhonorastis, & eorum honores, *Capellaniam*, scilicet & *Cancellariam*;

mihi

Anno
1127.

mihi aut cui vellem tradidistis, & modo nisi vestræ majestati displiceret, vellem scire utrum fîcte, an simulatorie, an mera veritate & remota omni simulatione feceritis. Ad hæc verba Archiepiscopi Rex Adefonsus respondit: Quoquomodo tunc fecerint, sive fîcte, sive non fîcte, quidquid vobis tunc concessi, modo gratanter concedo & confirmo. Regnum meum & domum meam pro velle vestro disponite, & honores vestrorum adversariorum, scilicet Capellaniam, & Cancellariam habete, & cui volueritis tribuite. Tunc Archiepiscopus Domino Regi gratias de tanti muneris collatione coram omnibus retulit, & Capellaniam in suam restituit; Cancellariam vero Dño Bernaldo B. Jacobi Thesaurario & familiari suo contulit. Ego qui hæc scripsi, partim ea propriis oculis vidit, partim à Dño Compostellano & ab aliis probis & honestis viris veridico relatu audivi, & sicut tunc temporis gesta sunt, ita meo stylo juxta modulum meæ possibilitatis seriatim descripta sunt: nihil enim ibi ex mea parte addidi, nihil de visis, sive de auditis scienter prætermisi. Ego quoque & multi alii eum magni doloris & angustię gravitate oppressum, & de pacto quod cum Rege de tanta pecunia fecerat pœnitentem postea vidimus, quia eam sicut promiserat reddere non poterat, semper enim publicę utilitati magis quam privatę studuit providere: unde à cunctis non modicum laudandus est, à successoribus solícite imitandus.

Soror Imperatoris Sepulturam in Ecclesia Compostellana elegit. Cap. 88.

Cum Dominus Archiepiscopus summis precibus à Rege impetrasset, ut Corpus suum B. Jacobi Ecclesię tumulandum, ut supradictum est, concederet, Sororem ipsius Regis Infantam nomine Doñam Sanciam, quæ tum temporis ad illum venerat,

honores ad se pertinentes acquisitura & receptura, adiit, eamque obnixius rogavit, ut corpus suum ad exemplum Regis sui fratris B. Jacobi Ecclesiæ sepeliendum concederet: cujus petitioni illa libenti animo assensit, quia illam petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem esse intellexit. Quoddam etiam Monasterium Legionensi Civitati adjacens opulentum, & magnos honores habens, S. scilicet *Michaelem de Escalata* pro Tricenario & Anniversario suo B. Jacobi Ecclesiæ perpetuo possidendum & tenendum promisit.

Promissio T. Reginae Portugalensis de eligenda sepultura in Ecclesia Compostellana. Cap. 39.

Postquam Archiepiscopus duo supradicta, alterum à Rege, alterum ab Infanta ejus sorore se impetrasse vidit, literas suas ad Portugalem Reginam Doñam T. Regis materteram in hæc verba direxit: Venerabilis Regina. Nobilitati tuæ præsentium destinatione innotescimus, Regem nostrum Dñm Adelfonsum, atque Infantam ejus sororem, nostro consilio suis animabus providentes, corpora sua B. Jacobi Ecclesiæ tumulanda concessisse, & partem de suis honoribus eidem Ecclesiæ pro sua animarum salute & remedio promississe: quapropter tuam prudentiam monendo rogamus, ut corpus tuum ad eorum exempla supradictæ Ecclesiæ tumulandum promittas, & promissum concedas. Visis his literis Regina præfata Archiepiscopi petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem esse non modicum gavisa est; & quod Archiepiscopus per literas ab ea petiit, gaudenti animo & lato vultu uno Cardinalium B. Jacobi præsentem & aliis multis personis illi concessit, & partem magnam de suo honore eidem Ecclesiæ in morte sua se daturam coram omnibus promisit.

De recuperatione Monasterii S. Pelagii de Cercedello.

Cap. 90.

Compostellanus suæ Ecclesiæ honorem augere summa intentione volens, gravem & diutinum conflictum cum Veremudo Suariz, & cum Adefonso Oduariz, & eorum gentibus habuit, de quodam Monasterio S. Pelagii de Cercedello. Veremudus enim & suæ gentes Monasterium illud pro hereditate habere & possidere volebant, ita ut Ecclesia B. Jacobi nihil juris sibi haberet. Archiepiscopus autem noluit illis consentire, quia sciebat illud Monasterium ad Ecclesiam B. Jacobi non ex toto, sed partim pertinere. Venerunt ergo multotiens in præsentiam proborum & discretorum virorum, tam Clericorum, quam Laicorum, ut illud negotium diffinirent, & numquam diffinire potuerunt. Ad ultimum tamen Archiepiscopus eos aliquam justitiam in Monasterio habere sentiens noluit eos omnino ab illo Monasterio abalienare & gravare, ut pote Deum timens, sed potius convenientiam & concordiam cum illis fecit, medietatem illius Monasterii & ejus appenditorum ipsis concedens, aliam vero medietatem Ecclesiæ B. Jacobi in hereditatem retinens, & super hoc habetur scriptum in Thesauro ab illis factum, & roboratum, & ipsi ab eo habent aliud scriptum factum & roboratum.

Præilegium de bonis non occupandis decedente Archiepiscopo. Cap. 91.

Sicut ego qui hæc scripsi, à Dño Compostellano non semel, sed sæpenumero, audivi, quod Hispanorum Regum consuetudo fuit, ut mortuo Ecclesiæ B. Jacobi Episcopo Vicarios suos in Compostellana Civitate & per totum ipsius Apostoli honorem constituerent, & electione successuri Episcopi ad libitum suum

honorem triennium vel quadriennium potestative obtinerent. Ipse equidem Compostellanus, sicut ego ab eo accepi, Ecclesiam & totum honorem B. Jacobi quadriennium integrum ante suam electionem Regibus consentientibus & volentibus non tyrannice tamen, sed canonice tenuit & rexit: regales vero Majorini neglecta justitiæ regula, fas & nefas confundentes, Villas violenter deprædabantur, pauperes & egenos contra jus & fas obprimebant, nobiles & ignobiles pro velle suo tractabant, & suis facultatibus atque hereditatibus expoliabant. Quid plura? totam terram in suum jus & in suam potestatem redigebant, & redactam omnino confundebant. Compostellanus hanc pravam & intolerabilem consuetudinem abolere & extirpare volens, in tempore Dñæ Reginæ Urracæ per se & per suos amicos dando, pollicendo, serviendo & deprecando multum laboravit, ut privilegium de libertate Ecclesiæ & totius honoris B. Jacobi ab illa extorqueret. Illa vero ejus precibus condescendens, & multorum obsequiorum ab illo sibi impensorum reminiscens, cuidam Cardinali B. Jacobi Ecclesiæ nomine P. Didacide illud Privilegium scribere jussit, ut scriptum confirmaret, & roboraret: sed antequam scriptum esset illa Regina morte præventa est, & ita Compostellanus Privilegium illud in ejus tempore habere non potuit. In tempore quoque A. Regis Reginæ filii, multa incommoda & multa damna pertulit, & immensam pecuniam expendit, ut præfatum privilegium ab eo extorqueret. Rex autem ejus intentionem bonam & justam esse perpendens, ejus petitioni multis de causis tandem condescendit. Compostellanus enim incomputabilem pecuniam illi tribuens taliter eum affatus est: Ego te baptizavi, & patrinus tuus sum & fui: te in Regem tempore opportuno unxi & coronavi: te in militem ante altare B. Jacobi propriis manibus armavi; tibi à pueritia tua usque ad exaltationem tuam fi-

Anno
1128.

deliter servivi, & tua commoda meis semper præponebam, multorum inimicitias pro tuo servitio & fidelitate quam erga te tenebam, multoties incurri: horum omnium more discreti & sapientis viri deberes reminisci, & mihi aliquid horum omnium servitiorum aliquomodo recompensare, & si ego tibi nullum servitium fecissem, & tale quid à te peterem in Dei obsequium & tuorum peccatorum remissionem & pro salute tuorum parentum, istud à te impetrare debuissem. Audita hujusmodi ratione Compostellani tam justa & tam rationabili, Rex hujusmodi privilegium de libertate Ecclesiæ & totius honoris B. Jacobi illi fieri, jussit & propria manu roboravit & confirmavit.

Tenor Privilegii. Cap. 92.

*V*eneranda & gloriosa meorum prædecessorum Catholicorum Regum, venerabilis memoriæ Adefonsi mei avi, & aliorum liberalitate & devotione Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli dignoscitur esse fundata, atque ædificata, & multiplicium honorum collatione ditata & exaltata, & in jus atque potestatem Episcoporum & Canonicorum absque ulla laicalis personæ participatione, vel dominio perpetualiter tradita. Sed quia temporibus quorundam parentum & antecessorum meorum, ea quæ ad Dei & B. Jacobi honorem bene instituta & ordinata fuerant, propter guerras & pravas inolentes consuetudines destruebantur, & Canonici ejusdem Sancti Loci, necnon & sui honoris pauperes maximum damnum & suarum rerum detrimentum patiebantur, & etiam, quod deterius erat, mortuo ejusdem Sedis Episcopo Regis Vicarius ab eo missus omnes Ecclesiæ possessiones invadebat, & immisericorditer destruebat; idcirco ego Adefonsus Dei gratia Hispaniarum Imperator una cum conjuge mea Regina Donna Berengaria precibus Domni Didaci præsentis Archiepiscopi, & suorum Canonicorum

rum rogatu , prædictas pravas consuetudines præsus destrue-
re & extirpare volens , & bona exempla & meorum prædeces-
sorū instituta non irrationabiliter sequens , hujus Privilegii
firmitatem ad Dei & B. Jacobi Apostoli honorem propria vo-
luntate (non aliqua necessitate cogente) in Dei obsequium , &
animæ patris mei remedium , cujus corpus in eadem Eccle-
sia honorifice jacet tumulatum , & pro meæ animæ salute , &
meorum peccatorum remissione , cujus corpus in Ecclesia , ipsa,
me promittente , constat tumulandum esse , & pro omnium pæ-
rentum meorum refrigerio & absoluteione , quos Deus in hoc
delinquentes ab omnibus peccatis suis misericorditer absolvat ,
facere & firmare decrevi : ut cum præsens Archiepiscopus no-
mine Didacus , vel quislibet ejus successor debita naturæ per-
solverint , non ego aut aliquis alius meorum successorum , vel
aliqua sæcularis persona ullum jus aut ullam potestatem in
tota B. Jacobi Ecclesia , vel in ejus Castellis & honoribus
ad eam pertinentibus habeamus , nec aliquem habere permitta-
mus , sed tota Ecclesia & omnis ejus honor in ejusdem Ec-
clesiæ Canonicorum arbitrio & dispositione quiete & absque
ulla invassione permaneat & consistat , donec digna & sanc-
ta atque religiosa ab ipsis Canonicis Archiepiscopi fiat elec-
tio. Quod si ego aut aliquis meorum successorum huic nostræ
institutionis paginæ obviare vel contraire præsumperit , Om-
nipotentis Dei Patris , & Filii & Spiritu S. & B. Jacobi
Apostoli atque omnium Sanctorum auctoritate excommunicetur ,
anathematicetur , & à Sacratissimi Corporis & Sanguinis
Domini nostri Jesu Christi participatione alienus efficiatur ,
& cum Datan & Abiron quos terra vivos absorbit , in inferno
sepeliatur , & cum Juda Domini sui proditore particeps ef-
ficiatur , donec resipuerit , & ad condignam satisfactionem
redierit : omnibus autem hoc observantibus sit pax , salus &
lætitia , quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant , &
apud districtum judicem præmia æternæ pacis invenient. Hæc

Anno
1128.

Scriptura supradicto modo nostra auctoritate sancita & confirmata per omnia sæcula sæculorum maneat inconvulsa. Facta hujus privilegii Scriptura apud Secobiam in Era ICLXVI. & qt. VIII. K. Junii.

Ego A. Dei gratia Hispaniæ Imperator quod fieri mandavi proprio robore confirmo.

Comes Pétus de Lara confirmo.

Comes Rudericus de Asturias, Alferiz Regis conf.

Comes Bernardus conf.

Comes Suarius conf.

Rudericus Martiniz conf.

Pétus Lopez conf.

Rudericus Veremuiz Majordomus Regis conf.

Ramirus Froilaz conf.

Raimundus Toletanus Archiepiscopus conf.

Pétus Segoviensis Episcopus conf.

Bernaldus Segontinus conf.

Bertandus Oxomensis Episcopus conf.

Sanctius Avilensis Episcopus conf.

Pétus Didaci conf.

Pétus Braoliz conf.

Federicus Fernandiz conf.

Gutierre Ermeilidez conf.

Fernandus Petriz conf.

Bernardus Ecclesiæ B. Jacobi Thesaurarius, & Regis Cancellarius conf.

Cidi testis, Velidi ts. Belidi testes.

Iterum de Monasterio de Zeredello. Cap. 93.

Supradicto negotio de Monasterio S. Pelagii Circidiliensis inter Archiepiscopus & Veremudum Suariz & alios milites definito, quidam Abbas nomine Veremudus qui illud Monasterium per

tenebat, acceptis cartariis suis præsentiam Regalem adiit, & super Compostellano & præfatis militibus graviter conquestus est, se à suo loco & sua hereditate injuste & irrationabiliter ejectum esse coram universis Baronibus qui Curix intererant viva voce affirmans. Rex vero quia jam eum senem & debilem & multis angustiis circumventum vidit, ejus miserix compassus, hujusmodi cartam ad Dominum Compostellanum de eo Abbate in suum Monasterium restituendo direxit, ut videlicet in tota vita sua haberet, post mortem vero ejus sicut jam fuerat diffinitum ita permaneret.

2 A. Dei gratia Hispanix Imperator, Venerabili Dño. Didaco, eadem gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, salutem multam. Sapiatis quia vidi istum Abbatem Veremudus cum grande rancura de sua hereditate, & mostravit mihi suas Cartas & ad meos Barones, & vidimus quia magnum tortum habet, & modo sapiatis quia dedit mihi illam hereditatem & suo cartario: & si Veremudo Suariz vel alius calumniat illam hereditatem, veniat ad me & habeat judicium cum illo Abbate & mecum: nunc autem mitto eum ad vos ut recipiatis de eo toto Cartario de illa hereditate in mea vice, & mittite illum in suam hereditatem, & vivat in ea per totam suam vitam, & facite integrare de quanto ei perdiderunt, & amparate & defendite eum de totis hominibus in meo loco: & si vos nolueritis eum amparare, ego commendabo eum alteri qui eum bene amparet, & suos parentes, & totas suas hereditates, & ista causa non fallat quia justitia est, si vos me amatis. Valete.

3 Postea ipse Abbas sui facti & suæ querelæ poenitens à Rege, rediit & in præsentiam Archiepiscopi veniens omnes Cartas quas de illo Monasterio habebat Dño. Archiepiscopo contulit, eum obnixius rogans & deprecans quatenus præfatum Monasterium sibi in vita sua concederet, &

vic-

viſtum & veſtitum & cetera neceſſaria ibi habere poſſet illo vero mortuo, id Monasterium ad Eccleſiam B. Jacobi ſicut jam fuerat diffinitum rediret. Archiepiſcopus autem acceptis ab illo omnibus Cartariis dedit illi Monasterium, ut in vita ſua teneret & neceſſaria inde haberet. Poſt mortem vero ejus Eccleſiæ B. Jacobi ſolutum & liberum ab eo & ab omni parentela ejus recuperaret, & recuperatum quiete & abſque omni calumnia poſſideret, & ſuper tali promiſſione & convenientia ſcriptum fieri fecit, factumque propria manu roboravit, & roboratum Dño. Archiepiſcopo in teſtimonium & confirmationem talis pacti tenendum & habendum tradidit.

Hoc privilegium fecit Dñs. Archiepiſcopus Canonicis de ſuis anniverſariis, & eorum redditibus.

Cap. 94.

Quoniam Prælatorum eſt juſtitæ jura uſquequaque exercere, & ad honorem Omnipotentis Dei & ad communem utilitatem confirmare, bona inſtituta conſervare & augmentare, & horum contraria extirpare & adnihilare, idcirco ego Didacus Dei gratia Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopus & S. R. E. Legatus divina diſponente clementia propria voluntate & integra mea prudentia cum omni noſtrorum Canonicorum Conſilio & aſſenſu rationabiliter decernimus, & firmitatis ſcriptura perenniter in hunc modum affirmamus, videlicet ut poſt uniuſcujuſque noſtri Canonici obitum, eorum facultates à nullo occupatæ violentè diſſipentur, ſed ſicut ipſi ſupradiſti Canonici per ſuas mandationes ordinaverint, ita pro poſſe compleantur, & à nullo violentur. De cetero quod ad Anniverſale meum annuatim devote celebrandum pro animæ meæ remedio Canonice B. Jacobi attribui, vel Deo adjuvante attribuerò, vel ip-

ipsi Canonici, seu burgenses vel quilibet alii pro suis anniversariis similiter attribuerunt, vel deinceps attribuerint, prout Canonorum Conventus in Capitulo ad communem utilitatem competenter disposuerit, vel alicui nostrorum Canonorum obtinere præceperit, remoto odio & amicitia, munere, & parentela cum Consilio Archiepiscopi & Decani ita dispensetur & incommutabiliter obtineatur. Si forte Reges, Consules, terræ Principes, seu Milites magnos honores, veluti Castella, possessiones, & hujusmodi pro suis anniversariis Ecclesiæ B. Jacobi attribuerint, parato prius de ejusdem honoribus Canonicis annuatim bono prandio, quod superfluerit per medium inter Archiepiscopum & Canonicos æque dividatur, eo pacto quod si quis Sajo tam meus, quam Regius, quodlibet hoc Deo datum donum violare præsumpserit, si intrando diruperit, & illæsus evaserit, D. solidos & vobis, & nobis persolvat. Si vero ibi mortuus fuerit, nihil pro eo persolvatur. Si vapulaverit, omnia lucretur. Si deforis proterve & sine petitione justitiæ quidquam invaserit, LX. solidos nobis, & vobis exolvat, & rapinam in duplum componat, & hoc post partem Canonice firmum semper permaneat, & nulla impediante vel cogente persona ratum & inconvulsum persistat, quod si nos, seu successores nostri, vel quælibet persona hoc scriptum ad communem utilitatem factum violare tentaverit, sui honoris periculum incurrat, anathemati subiaceat, & ab Omnipotentis Dei conspectu dimoveatur & cum Juda Filii Dei proditore in æternæ damnationis supplicio perenniter mortificetur, & pro temeritatis ausu parti Canonice B. Jacobi solidos XX. mille persolvat, & quod in calumniam miserit, in duplo componat, & hoc scriptum perenniter in robore maneat. Amen. Facta Carta in Era ICLXVI. Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus anno XXVIII. sui

Anno
1128.

sui (1) Pontificatus hoc scriptum proprio robore conf.

Ecclesiam quoque S. Mariæ de *Argalo* jam detritam, & ruinæ proximam, atque in loco non idoneo fundatam, in locum competentiore & meliorem transtulit, & translata à fundamentis ædificavit, & satis meliorem fecit.

Idem quoque Archiepiscopus hanc scripturam firmitatis & Cartulam Donationis communi fratrum assensu & Consilio B. Jacobi Hospitali fieri fecit de quodam scil. terreno quod jacet in Palatii pomerio ad construendam ibi Ecclesiam in pauperum & peregrinorum sepulturam.

Ego Didacus Dei gratia Compostellanæ sedis Archiepiscopus una cum ejusdem Ecclesiæ Canonicorum Conventu ad Dei & B. Jacobi Apostoli atque Omnium Sanctorum honorem fecimus textum firmitatis, & Cartulam Donationis, de quodam nostræ Ecclesiæ terreno, quod jacet in pomerio Palatii, quod spontanea voluntate per hanc Scripturam firmitatis damus & concedimus Ecclesiæ B. Jacobi Hospitali ad construendam Ecclesiam quamdam ad utilitatem & salvationem pauperum & peregrinorum qui jacent jam ibi sepulti, & ad sepulturam aliorum qui adhuc ibi sunt tumulandi, ut ab hac præsentis die & deinceps præfati Hospitalis pauperes tam præsentis quam futuri, prædictam Ecclesiolam habeant & per cuncta tempora perenniter possideant. Quod si aliquis homo contra hoc nostrum factum venerit, pariat parti Hospitali solidos mille, & quod calumniaverit dupliciter componat, & hoc nostrum scriptum semper maneat firmum. Facta Scriptura die XIII. K. Augusti Era I. CLXVI. Didacus præfatus Archiepiscopus quod fieri jusit robore suo conf. anno sui Pontificatus XXVIII.

IN

(1) Nonnulli hic Codices depravati, qui tamen ex sequenti Scriptura (ubi Era 1166. & annus Pontif. 28. sibi constant) facile & firmiter corriguntur.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Incipit Prologus tertii libri Archiepiscopatus Domini Com-
postellani Didaci.

Quoniam virorum illustrium gesta & probitates ab interi-
tu oblivionis, nequaquam defenduntur, nisi per scrip-
turam aut alio modo memoriae commendentur; ideo Domi-
nus Compostellanus Registrum fieri jussit in quo omnia quæ
bene gesit, aut per industriam suæ Ecclesiæ acquisivit, ma-
jori parte descripta continentur. Divisit Registrum illud in
tres libros; quorum primus, Episcopatus liber; alii duo Ar-
chiepiscopatus, non irrationabiliter intitulantur. Illa enim
gesta quæ ipse in tempore Episcopatus, aut Archiepiscopatus
gesit, vel acquisivit, in illo Registro, ut dictum est, descripta
sunt. Placuit verò illi illos tres libros sic intitulari, ut si quis
aliquid in eis quæserit, ex ipsa intitulatione facilius invenire
possit.

*De Consilio Claustrorum & officinarum ædificandorum ab Ar-
chiepiscopo cum fratribus inito. Cap. I.*

Quadraginta & sex anni ab inchoatione novæ Ecclesiæ B.
Jacobi transacti erant, (1) & major ipsius Ecclesiæ pars
per Dei gratiam jam erat completa: illa tamen Ecclesia
nullum adhuc Claustum, nullam competentem officinam
habebat; nec erat ædificiis ornata, aut decorata, sicut ul-
tra portuenses Ecclesiæ, quæ minoris honoris sunt, & pau-
ciores redditus habent. Peregrini autem tam Ecclesiastici
quam laici ad Beatissimi Apostoli limina orandi causa con-
fluentes, hospites suos & Clericos interrogabant ubi Claus-
tra

(1) Ergo anno 1082. sub Rege Alfonso VI. inchoata à Didaco I. Com-
postellano Episcopo.

tra & Officinæ Ecclesiæ B. Jacobi essent. In circuitione totius Ecclesiæ vagabantur explorantes ubi Claustra & Officinæ haberentur, & quia nullum Claustrum ibi videbant, nullam Officinam condecentem inueniebant, Prælati & dispensatoribus Ecclesiæ palam detrahebant. Quæ res postquam ad aures Compostellani pervenit, non modicum inde contristatus universo fratrum Conventu in Capitulo convocato, hujusmodi orationem habuit: Fratres, nostra Ecclesiæ non nostris sed Dei gratiâ & nostri Patroni Beatissimi Apostoli Jacobi meritis maximi & celeberrimi est nominis, & ultra portus & citra portus pro ditissima & nobilissima reputatur: nullum tamen Claustrum, nullam bonam officinam adhuc habet: quælibet Sedes ultra portus pulchriora & valentiora ædificia habet quam nostra, sicuti ego ante Episcopatum & post, commodis nostræ Ecclesiæ exigentibus peregre profectus in multis & diversis locis propriis oculis vidi, & vos qui peregre profecti estis, quod ego dico verissimum esse, æque ut ego nostis: & certe tam Sanctum locum, tam divitem & tam famosum, carere ædificiis & officinis, & mihi & vobis maximum dedecus est: quapropter vestræ fraternitatis dilectionem obnixius imploro, ut citius consilium unanimiter ineamus, quomodo Claustra & officinas convenientes ad Dei & nostræ Ecclesiæ honorem ædificemus, quatenus misericordiam apud Deum bene operando citius consequamur, & ut neque à vicinis, neque ab extraneis justo ore vituperemur. Et ego quidem, si meo consilio acquiescere vultis, C. marcas puri argenti ad illud opus incipiendum promitto, quarum triginta propria manu modo dabo, alias vero finito uno anno: & quibuscumque modis illi operi adjuvare poterò, sive per me, sive per meos amicos terminis justitiæ observatis adjuvabo. In morte autem mea centum vacas quas habeo, illi operi pro remedio meæ animæ in perpetuum dimittam, ut eas & earum fructus quiete & absque ulla calumnia habeat, & numquam

quam aliquo auferente amittat. Postquam Compostellanus hujusmodi orationem finivit, totus Conventus Fratrum ejus animum & intentionem uno ore laudavit. Et se ad illud opus incipiendum & peragendum libenti animo auxiliaturum esse promisit. Tunc Archiepiscopus eorum responsioni vehementer congaudens, duos ex illis probatos & discretos, Decanum scilicet Dominum Petrum Helix & Cardinalem & Primi Clerum Dominum Petrum Gundesindidem elegit, quibus curam illius operis incipiendi & tenendi commisit. Illi autem Præfato suo obedientiam hilariter exhibentes, supradictum opus incipiendum & disponendum coram omnibus susceperunt. Hoc statuto & confirmato omnes à Capitulo lætis animis digressi sunt.

De Aria Petride. Cap. 2.

Arias Petrides unus ex strenuis & industribus Gallæciæ militibus extitit. Non fuit tamen magnæ nobilitatis, sed multum animosus & facundus, ita ut candida verteret in nigra, & nigra in candida. Fuit etiam dolosus, & pessimus simulator, contra Regem & Reginam, & alios Gallæciæ Principes, semper proditorie egit: & in eorum rebellionem permansit. Contigit autem filiam Petri Comitis nomine *Ildariam* in uxorem duxisse, cujus mater Comitisa Domna *Major* ipsius Ariæ socrus cum persolutis naturæ debitis Compostellam delata esset honorifice tumulanda, supradictus Arias inter ceteros Principes & milites, qui ejus sepulturæ interfuerunt, more gentis pullatus venit: quem cum Archiepiscopus, qui ei sua nequitia exigente semper fuerat inimicus, vidisset, seorsum vocatum taliter alloquutus est, eum ad mutationem & correctionem suæ vitæ, more boni & providi pastoris, volens invitare: "Aria Petrides, pauca vitia sunt quæ peccatis tuis exigentibus & Diabolo decipiente non incurreris, perjurus, falsus testis, cupidus, raptor, subdulus, simulator,

De morte Comitis Petri de Trava & relictis ab eò Ecclesiæ.
Cap. 3.

Petrus Comes vir discretus & sapiens & magnæ potentie, & ejus uxor Comitisa Dña Major similiter sapiens & discreta, Minduniensis Ecclesiæ Parochiani solebant esse: & suam confessionem illius loci Episcopo facientes, poenitentiam suam ab illo accipiebant, & illi more subditorum obediētes erant: eleemosynas quoque & suas beneficia præfata Ecclesiæ & ejus Episcopo disponenda & distribuenda pro remedio suæ animæ conferebant. Illud tamen contrā Sacrorum Canonum auctoritatem & SS. Patrum institutionem faciēbant: quia testantibus Sacris Canonibus nec Episcopo, nec alicui Presbytero alius Episcopi, vel Presbyteri Parochianum nisi ex illius consensu recipere licet. Et quia Compostellanus supradictum Comitem & suam uxorem, planè errare & matrem suam Compostellanam Ecclesiam ignoranter dereliquisse vidit, idcirco multas & diversa colloquia cum illis habuit, & tandem illis prædicavit, donec eis Minduniensem Ecclesiam & ejus Episcopatum derelinquere, & Compostellanam Ecclesiam Parochianos esse fecit. Salutifera itaque Dominii Compostellani prædicatione & admonitione facti sunt filii Compostellanæ Ecclesiæ, & sua corpora cum suis animabus in manu ipsius Compostellani commendaverunt, ut ipse eis ad suam salutem & ad suam utilitatem consulere. Accidit autem ut Comes supradictus ad mortem Compostellæ agrotaret, mortem sibi imminentem videns, Dño Compostellano & ipsius Comitissæ uxore cum filiis suis presentibus domui suæ diserneret. Illa autem dispositio, & tota ejus mandatio, ejus uxore & suis filiis pariter auctorizantibus, in manu ipsius Compostellani dimissa est, & pars equidem illius mandationis in morte Comitis completa est, alia vero pars

Anno
1128.

usque ad mortem Comitissæ complenda restitit. Accidit autem ipsa Comitissa non post multum temporis debita naturæ persolvere, in cuius obitu tota Comitissæ mandatio, sicuti ipse Comes & ejus uxor Comitissa & eorum filii concesserant & affirmaverant, prorsus completa est. Reliquerunt autem Comes & Comitissa pro suarum animarum salute & remedio Villas, hereditates, Ecclesias, Monasteria, & multa alia in manu Domini Compostellani, & Petri Gundisalviz Cardinalis pro ipsius velle & arbitrio disponenda, & distribuenda. Sunt autem nomina earum Villarum, hereditatum, Ecclesiarum, & Monasteriorum in eorum mandationibus, quas supradictus Cardinalis tenet scripta & denotata. Et qui sufficienter & plenarie scire voluerit quæ & quanta supradictus Comes & Comitissa pro suarum animarum remedio in sua morte distribui commendaverunt, ad eorum mandationes recurrat, & ibi omnia inveniet: eorum autem mandationes huic libro annotari nolumus, nimiam prolixitatem devitantes. Comes autem præfatus & Comitissa omnia supra memorata Ecclesiæ B. Jacobi in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem conferre volebant. Sed Compostellanus illud injustum esse & à ratione alienum videns, illis salubriter consuluit, ut Ecclesias & alia in Minduniensi Episcopatu acquisita, Minduniensi Episcopo & ejus Ecclesiæ pro suarum animarum salute dimitterent: quæ verò in Lucensi Episcopatu acquisierant, Lucensi Ecclesiæ; & quæ in Auriensi Episcopo, Auriensi Episcopo; similiter quæ in Tudensi Parochia, Tudensi Episcopo, & sic de ceteris quibuslibet Comitatibus acquirunt, illis sibi mandavit, ut eorum obsequio præfatis Episcopis dimitterent. *Recuperatio dependitorum in Asturiis. Cap. quinquagesimum.*

Post venerabilis recordationis Regis Adefonsi obitum multæ tribulationes, & multæ discordiæ, per totius Hispaniæ Regnum ita obortæ sunt, ut tota terra prorsus conturbaretur, &

& de optima & copiosissima in pessimam & flagitiosissimam converteretur: unde contigit, ut Ecclesia B. Jacobi honorem quem in Episcopatu Asturicensi habebat, per multos annos amitteret, & nihil fere proficui inde haberet. Postquam autem illa calamitas in tranquillitatem divina pietate conversâ est, Dominus Compostellanus ad illum honorem recuperandum multis modis enisus est: quem denique multo labore recuperatum Joanni Cidiz qui moratur in burgo B. Jacobi nomine *Kakabelos*, comisit tenendum, & habendum per conditionem hanc subscriptam.

In Era. M. C. LXVI. & quot III. Nonas Novembris Ego Joannes Cidiz & uxor mea Maria Constantiz, & filius meus Giraldus Clericus vobis Dño Didaco Compostellanae Sedis Archiepiscopo, & omnibus vestrae Ecclesiae Canonis, facimus pactum vel placitum per scriptum firmissimum, ut in domibus & curtis B. Jacobi morando vestrae Ecclesiae hereditates quae in Asturicensi sunt Episcopatu, quas nobis datis, laboremus, & aedificemus, & plantemus, & tam de vestris, quam de nostris duabus hereditatibus *Roboredo inferiori* & *Roboredo superiori*, quos vobis & vestrae Ecclesiae jure hereditario perpetuo damus & concedimus, & etiam de omnibus aliis vestris hereditatibus quas hodie habemus & in jure nostro sunt, de pane & vino, & omnibus quae ibi habuerimus, vel Deo donante, acquirere poterimus, demus vobis tertiam partem, duabus nobis partibus reservatis, & de votis B. Jacobi habeatis vos duas partes, & nos tertiam, & teneamus praedictas hereditates in omni vita nostra, quamdiu vobis & vestrae Ecclesiae Dñis absque alio Domino fideliter servientes obedientiam & reverentiam exhibuerimus. Si vero nobis defunctis noster filius ad hoc servitium idoneus fuerit, omnes hereditates in vita sua teneat praedicta ratione servata. De aliis vero hereditatibus, quas deinceps Deo juvante acquirere potuerimus, tam de fructu, quam de hereditate, vobis

Anno
1128.

vestræ Ecclesiæ tertiam partem perenniter tribuamus, & nobis duas partes reservemus: quod si nos mentiosi fuerimus, & si hoc pactum excesserimus, pariamus parti vestræ..... & hoc scriptum semper sit firmum. Nos superius nominati, quod fieri jussimus propriis manibus confirmamus.

Missio Nuntiorum ad Papam. Cap. 15.

Mortuo Beatissimo Papa Calixto II. Dñs. Compostellanus Legatos suos ad ejus successorem nomine Honorium destinavit; qui infecto illo negotio, cujus causa ierant, regressi sunt: eos tamen benigne & honorifice suscepit, & per illos Dño. Compostellano mandavit, quod Legatum de latere suo in Hispaniam dirigeret, qui ad ipsius Compostellani velle & consilium, & sæcularia & Ecclesiastica negotia tractare disponeret. Compostellanus vero illum Legatum ultra promissum tempus morari videns, alios Legatos ad præfactum Papam Honorium, & ad Cancellarium suum amicum A. * direxit: qui hujusmodi literas ad ipsum Compostellanum ex parte Cancellarii detulerunt.

CANA
3611*
Aimericum

Literæ Cardinalis ad Archiepiscopum.

Carissimo amico Didaco Compostellano Archiepiscopo A. Diaconus Cardinalis & Cancellarius salutem. Sani, Deo gratias, & incolumes sumus: status autem Dñi Papæ & S. R. E. in debita soliditate persistit, nec animus ejus adversus vos est mutatus. Speramus vero quoniam de latere suo in proximo ad partes vestras Legatum est misurus, qui voluntatem ejus plenius vobis apperiet.

Hoc privilegium fecit Compostellanus fieri Hospitalis B. Jacobi procuratori, in testimonium suæ promissionis, quæ promissio continetur in ipso privilegio subscripto,

Cap. 6.

Nonnulli Cives Compostellana Civitate commorantes per populum susurraverunt, me Didacum Dei gratia Compostellanum Archiepiscopum, accepta pecunia Procuratorem in Hospitali B. Jacobi, & ad libitum instituere, & ad libitum inde excludere: unde multi illud ratum esse opinantes, suas eleemosynas & beneficia ipsi Hospitali multoties subtrahebant. Ego autem eorum suspicionem prorsus à me amotam esse volens hoc scriptum fieri facio, in quo divinæ omnipotentis & B. Jacobi Apostolo & omnibus Sanctis promitto, me numquam Procuratorem in ipso Hospitali accepta pecunia positurum esse aut exclusurum, sed potius quamdam personam sapientem, & discretam quæ sit Religiosa, & procuratori pauperum necessaria, fratrum, & quorundam Civium Deum timentium atque amantium consilio, considerabo, & eligam, in cujus manu & potestate totam illam domum cum suis redditibus quandiu vixero tenendam & procurandam dimittam: & amodo instituo, & precor, ut mei successores qui B. Jacobi honorem post me resturi sunt & disposituri, mea vestigia in hoc sequi studeant, & numquam Procuratorem in suprascripta domo accepta aut promissa pecunia promoveant, aut disponent, sed sicut suprascriptum est, personam idoneam & Religiosam eligant, quam illi domui absque ulla offeritione præponant. Si quæ vero Ecclesiastica sæcularive persona, diabolica fraude decepta huic scripto, & huic meæ institutioni contraire voluerit, sit maledicta & excommunicata, & à sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri aliena efficiatur, & sententiam illam à B. Petro Simoni Mago injectam, qua

Anno
1128.

dixit : *Pecunia tua tecum sit in perditionem* , inremediabiliter incurrat , & cum Dathan & Abiron , quos terra culpis suis exigentibus vivos absorvit , infernales pœnas sine fine sentiat , & etiam cum Juda sui Domini & Magistri proditore consortium habeat , nisi resipuerit , & errata cum digna satisfactione indifferenter correxerit . Omnes autem illi qui meam hanc institutionem observaverint & ita fecerint , illi accipiant benedictionem à Domino , & misericordiam à Deo salutari suo , & cum Abraham , Isaac , & Jacob fieri mereantur participes in Cœlesti Paradiso , & hic fructum bonæ actionis Domino largiente percipiant , & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant . Istud scriptum & privilegium supramemoratæ institutionis Adefonso Rege , venerabilis memoriæ ducis Raymundi & Reginæ U. filio , in Legionensi Civitate , & apud Toletum Regnante , à me Didaco Compostellanæ Sedis I. Archiepiscopo factum est in Era ICLXVI. & quot Kal. Decembris . Erat autem tuum temporis illius Hospitalis Procurator Domnus Petrus à vulgo Rex Mancipium vocitatus . Didacus præfatus Archiepiscopus quod fieri jussit proprio robore confirmat anno sui Pontificatus XXVIII.

Profectio ad Concilium. Cap. 7.

Adefonsus Hispaniarum Rex venerandæ memoriæ A. Regis nepos , & illustris Reginæ Domnæ U. & egregii Ducis Raymundi filius , totam fere Hispaniam post mortem sui avi , & suæ matris conturbatam esse videns , Concilium in *Palentina* Civitate prima hebdomada Quadragesimæ Era ICLXVII. * celebrare disposuit . Omnes igitur Hispaniæ Episcopos , Abbates , Comites , & Principes , & terrarum potestates , ad id Concilium invitavit , ut juxta eorum Consilium & arbitrium urticas scelerum quæ post mortem sui avi præfati Regis , & post obitum suæ matris prædictæ Reginæ in Hispania exortæ fuerant , fal-

*
Anno
1129.

falce justitiæ extirparet, & prava in directâ converteret. Audita cujus invitatione Compostellanus quæ suo itineri necessaria erant citius apparavit, & illis apparatis, iter quantotius arripuit. Cumque jam in ipso itinere esset, quorundam relatu audivit Concilium supradictum usque mediantem Quadragesimam esse dilatum. Domum itaque reversus, Legatum suum ad Regem direxit, ut certum celebrandi Concilii diem ab eo inquireret. Nuntius autem diversis impedimentis in itinere detentus, diutine moratus est. Interea ipse Compostellanus alium Nuntium à Rege habuit, qui sibi ex parte ipsius Regis annuntiavit, & obnixius rogavit, quatenus ad Concilium remota omni occasione Palentiam properaret. Ipse vero audito Nuntio Regis necessaria itineri pro angustia temporis apparavit, quam melius, & quam honestius potuit: & ipsis apparatis viam suam cum gaudio tenuit, & cum Rex, & Toletanus Archiepiscopus, & omnes Episcopi, atque Abbates, Consules, Principes, aliæ potestates, & totum Concilium ipsius adventum cognoverunt, eum præstolari decreverunt: ipse autem maturato itinere incedens, *Ostorgiæ*, (1) *Legione*, & apud S. Facundum cum pomposa processione & magna honorificentia receptus est. Cum vero Palentiam appropinquasset, Rex cum suis Consulibus, Principibus, universisque potestatibus, & multo militum comitatu, obviam ei exivit, & eum honorifice & accurate recepit. Interim Toletanus Archiepiscopus & omnes Episcopi, qui aderant, Abbates, atque Clerici, insignem processionem apparaverunt, & eum gaudenter & exultanter susceperunt.

2 Cumque jam hospitatus esset, & Rex ad suum Hospitium ire vellet, Compostellanus ipsi dixit: Domine Rex ad vestrum Hospitium cum gaudio ite, & in pace quiescite: ego autem sumpto prandio illuc ibo seorsum vobiscum tracta-

(1) *Astoricæ intellige.*

Anno
1129.

taturus & depositurus ea quæ in Concilio sunt dicenda & sancienda. Cui respondens ait: Pater venerande melius puto ego, & honestius esse, me ad vestrum Hospitium ire, quam vos ad meum venire: quia vos modo venistis fatigatus ex itinere. Hoc audito Compostellanus respondit: Domine Rex voluntas vestra fiat. Sumpto igitur prandio Rex ad ejus Hospitium cum paucis venit, & cum pauca cum eo loquutus esset, totius Concilii jus in manu, & in potestate ejus commendavit, ut quidquid ipse tractaret & disponderet, sancitum & firmum maneret. Tunc ipse Toletanum & alios Episcopos qui aderant ad suum Hospitium invitavit, & Consilium cum eis de futuris actibus Concilii iniit. Postera die Compostellanus Regi ad se venienti, Consilium quod cum Toletano & Episcopis de actibus Concilii inierat, illi revelavit. Rex vero eorum sanctionem laudans, & confirmans, cum Toletano & aliis Episcopis rogavit eum, quatenus celebrata Missa, Sermonem in generali Concilio faceret, & actus Concilii omnibus propalaret. Ipse autem juxta Consilium Regis & Episcoporum totum fecit, & actus Concilii universis insinuavit, qui actus in hac pagina continentur subscripti.

Decreta Pontificum.

Quia in Ecclesia Dei & in pauperibus Christi multa mala fieri videmus, & Regnum Imperatoris nostri Dñi. A. filii Comitis Raymundi & Reginae Domnæ U. à quibusdam pravis hominibus distrahi & minui, & diversis modis corrumpi dolemus; idcirco ego Raymundus Toletanæ Sedis Archiepiscopus & Primas, ac S. R. E. Legatus, una cum Pontificibus, quorum inferius nomina scripta esse videntur, & Imperatore nostro A. præsentate atque favente, firmam unitatis stabilitatem inter nos facere salubre duximus. In qua siquidem indissolubili vinculo charitatis statuimus, ut

dein-

deinceps, & virtute concordia uniti & circa salutem fide-
lium prout decet laboremus, & supradicti Imperatoris nos-
tri ejusque Regni provida circumspectione, auctore Deo, in-
vigilemus.

Pro statu igitur S. Ecclesie, & totius Regni salute Con-
cilium celebrantes Palentie, inter cetera hæc sequentia una-
nimiter statuimus: ut nullus proditorem publicum, & latro-
nem, raptorem, perjurum, & excommunicatum secum ha-
beat, vel apud se retineat. Præcipimus etiam, ut nemo Eccle-
siam infra octoginta quatuor passus jure hereditario possideat,
neque ullam potestatem ibidem exerceat, sine Vicario sui
Episcopi. Oblationes excommunicatorum, & decimæ non susci-
pantur. Principes terrarum sine justo judicio non expolient
populum, qui sub eis est. Ecclesie non dentur laicis pro præsti-
monio, vel villicatione. Concubinae Clericorum manifestæ eji-
ciantur. Ecclesie & hereditates, & familiae, quæ fuerint
Sedium, & Monasteriorum, ubicumque fuerint, eis restituân-
tur. Monachi vagi ad propria Monasteria reduci compellan-
tur, nec Episcopi eos retineant sine licentia suorum Abbatum.
Nullus excommunicatus alterius recipiatur. Adulteros, &
incestuosos, omnino separari jubemus. Ut Clerici per manus
laicorum Ecclesias nec suscipiant, nec possideant, neque
Vicarii Episcoporum consentiant. Ut Episcopi, dissidentes ad
Concordiam pro debito sui officii compellant. Clericos, Mo-
nachos, viatores, mercatores, peregrinos sancta limina
petentes, & mulieres, si quis invaserit, Monasterio, vel exi-
lio, deputetur. Portaticum nemo suscipiat, nisi in illis locis
in quibus accipi solebat temporibus Regis Domini A. & eodem
modo boves nemo rapiat, vel pignoret, vel furetur, sed
stent in pace in toto Regno. Regi omnes sine dolo & pravo in-
genio, seu consilio, fideliter obediant; quod qui non fece-
rit, excommunicetur. Clericis nemo expeditionem, seu ar-
morum gestationem, vel aliquid, quod contra Canones sit,
exi-

exigere præsumat. Laici tertias Ecclesiarum, seu quascumque oblationes, nulla occasione possideant, sed in dispositione Episcoporum cuncta quæ Ecclesiarum fuerint habeantur. Hic. Qui falsam monetam fecerint excommunicentur, & à Rege effosionem oculorum patiantur.

4 Celebrato autem Concilio, & Te Deum Laudamus juxta Synodalem morem cantato, Compostellanus consilio fratrum à Rege petiit quatenus ea quæ ad suum & suorum successorum jus in Emeritana Civitate pertinebant, ad Dei & B. Jacobi honorem sibi conferret. Rex autem ejus petitioni justæ & rationabili libenti animo condescendit, & hoc privilegium ei de illo donativo promissionem fieri fecit, sicuti in subsequenti Scriptura continetur.

5 Quia ex deliberatione S. R. E. prout decet supernæ dispositionis dispensatorio ordine, patruus meus beatæ recordationis Papa Calixtus, meritis & reverentia beatissimi Jacobi Apostoli, Dignitatem Archiepiscopatus Emeritensis Ecclesiæ in Compostellanam Ecclesiam habendam perpetuo transmavit, idcirco ego Adfonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator una cum conjuge mea Regina Domna Berengaria, Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Principum terræ consilio qui Palentino Concilio interfuerunt, ad Dei & beatissimi Jacobi Apostoli Patroni nostri honorem & debitam sublimationem, salubre duxi hanc seriem testamenti facere de Civitate Emeritensi, nunc temporis à Sarracenis possessa, quam Dei opitulante potentia in proximum nos credimus habituros, devicta & expulsa Sarracenorum infideli spurcitia, in qua siquidem serie omnia præfatæ Civitatis quæ ad regale jus pertinent, vobis Dño. Didaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, & vestræ Ecclesiæ, vestrisque successoribus, cum omnibus suis antiquis terris & debitis castris ceterisque appenditiis jure hereditario perenniter possidenda pro remedio animæ meæ, avorum, parentumque meorum. do., & devota mente

confirmo: & sicut avi & proavi mei magnificis donis, videlicet Castris, & aliis diversis pensionibus S. Jacobi Ecclesiam amplificare & augmentare ad salutem animarum suarum summo opere studuerunt, ita confidens de Dei misericordia prædictum locum Apostoli sublimare & exaltare eos imitando cupio, & promitto. Si quis vero contra hoc factum meum venire tentaverit, à Sacratissimi Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu Christi participatione alienus existat, & cum Juda sui Domini & magistri proditore consortium habeat: omnibus autem hoc observantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Facta serie testamenti Era MCLXVII. qt. VIII. Kal. Aprilis. Ego Adefonsus præfatus Imperator una cum conjugè mea, quod fieri mandavi proprio robore conf.

6 His peractis Compostellanus Regi valefacere, & repatriare statim voluit: sed Rex eum non modicum rogavit, quatenus se usque Carrionem comitaretur: ille vero ejus voluntatem jocundo animo exequens, Carrionem cum eo adiit, ubi cum magna & insigne processione à Clero & populo receptus est, inde cum gaudio & lætitia ad propria remeavit, & in Sabbato Palmarum Sedem suam eum comitibus suis itineris exultanter & honorifice intravit.

Acquisitio Calicis aurei. Cap. 8.

Beati Jacobi Ecclesiæ Thesaurarius nomine B. Hierosolymam ire in Dei obsequium & suorum excessuum remissionem disposuit: cumque præparatis sibi necessariis ipsum iter aggressurus esset, Compostellanus suam Ecclesiam multa detrimenta per ejus absentiam incursum esse videns, & ipsius Ecclesiæ opus ejus magisterio multum indigere non dubitans, eum ab illo itinere revocare, & revocatum retinere omni-

Anno
1129.

nino decrevit: illi namque consuluit, ut quidquid sancto Sepulchro, & aliis sacris locis Hierosolymæ adjacentibus propria manu erat collaturus, totum illud per fideles nuntios illuc destinaret; & de impensa quam in via erat factururus, quoddam ornamentum honorabile & pretiosum ad Dei & B. Jacobi honorem & servitium emeret, & emptum in ipsius Ecclesiæ Thesauro reponeret, eo videlicet pacto ut numquam inde aliqua occasione abstraheretur, nec venderetur, nec daretur: & cum Archiepiscopus fratrum consilio in tali negotio laboraret, contigit Dominum Regem A. quemdam calicem aureum honorabilem & pretiosum, in quo septingenti morabitini continebantur, quem ipse Rex A. Toletano Archiepiscopo imminente sibi necessitate acquisierat, per quemdam suum ministrum nomine Albertinum Compostellam misisse vendendum: hoc autem ideo fecit quia nullum locum in tota Hispania, ubi melius venderetur, esse noverat. Quem Calicem postquam Compostellanus tam bonum & pretiosum esse vidit, præfato Thesaurario consuluit, ut illum Calicem ad Dei & B. Jacobi honorem, & in sui itineris redemptionem, emeret, & matrem suam ipsius Apostoli Ecclesiam decoraret. Thesaurarius autem Domini Compostellani consilium salubre & utile esse videns, illi non dissensit, sed ejus præcepto hilari animo obtemperans, Calicem supradictum, centum puri argenti marcis emit, & Ecclesiam suam juxta Domini Compostellani & Fratrum consilium inde decoravit. Quo facto, eum in plenario Conventu ab omnibus peccatis absolvit, sicuti illi qui in itinere Hierosolymitano laborantes absolvi solent, & totum Ecclesiæ B. Jacobi opus illi in suorum peccatorum remissionem, tractandum & disponendum & anteriorandum commisit. O virum providum & venerabilem! Nec in prosperitate, nec in adversitate, honoris & exaltationis suæ Ecclesiæ umquam oblitus est, sed mera veritate, & semota omni simulatione, & per se & per amicos

suos ad ejus tuitionem & honorificentiam semper conatus est.

Acquisitio Aquæmanilis. Cap. 9.

Cum supradictus Thesaurarius in Curia Regali ante Hierosolymitani itineris dispositionem, Dñi Compostellani consilio moraretur, & apud *Toletum* esset; quoddam Aquamanile de christallo pretiosum, & optime laboratum in Toletana Ecclesia vidit, & quia noverat Toletanum illud Aquamanile multum diligere, non est ausus illud ab illo petere, metuens se suæ petitionis repulsam passurum esse: idcirco auribus Regis secreto instillavit, ut illud à Toletano peteret, & sibi pro munere conferret. Rex autem ejus petitioni libenti animo condescendens, aquamanile à Toletano petivit, & habuit, & habitum Thesaurario, qui tunc temporis ipsius Regis Cancellarius per Domini Compostellani manum erat, gaudenter contulit. Thesaurarius vero Matrem suam B. Jacobi Ecclesiam supradicti aquæmanilis, & alius minoris, ejusdem tamen generis collatione in Dei obsequium & suæ animæ remedium decoravit. Compostellanus quoque quemdam ejusdem generis Calicem pretiosum & laboratum optime, cujus opus materiam superabat, eodem fere tempore sicut multa alia ornamenta, prius contulerat, suæ Ecclesiæ contulit.

Detraçtio D. Compostellano per multos facta. Cap. 10.

Defuncto venerandæ recordationis Papa Calixto, Honorius in honorem, Curia exigente, ei successit. Apud quem ænuli & detractores, invidia atque malivolentia ducti Dñm. Compostellanum graviter accusaverunt, eum in suis indumentis, & oblationibus peregrinorum recipiendis Apostolico more uti imprudenter: astruentes unde ipse Apostolicus ira commotus, & in Compostellanum aliquantulum est conturbatus.

Anno
1127.

tus. Sed cognita rei veritate, quam ipse Apostolicus per vicinos Episcopos Compostellane Sedis adjacentes, & per peregrinos, exploravit; proprium etiam Legatum ipsius rei exquirendæ causa à Romana Civitate (Compostellano ignorante) Compostellam direxit, & æmulorum detractorem, Episcoporum & ipsius Legati testimonio, omnimodo falsam esse probavit: unde ejus animus sedatus est, & ab indignatione contra Compostellanum habita revocatus. Cum autem ipse Compostellanus suorum adversariorum figmenta & detractores multorum relatione cognovisset, & se apud Dominum Papam ab eis graviter accusatum esse subolevisset, Legatos suos Canonicos & Cardinales Petrum Fulconis, & Martinum Petridem, partim ut invidorum detractiōni obviarent, partim ut totius Hispaniæ Legationem à Domino Papa sibi postularent, misit: qui Legati in Curiam venientes, benedictionem quam secum tulerant, CCC. scilicet Almorabitanos, juxta præceptum Domini Compostellani sapienter diviserunt: ducentos etenim & viginti morabitanos Domino Papæ contulerunt; octoginta vero in sedanda Curia erogaverunt, & præter equidem supradictam Apostolici benedictionem, & Curie sedationem, decem & quatuor marcas argenti, & decem aureos, partim in procurationem præfatorum Legatorum, partim in rebus ad eorum iter pertinentibus erogavit. Cumque sui itineris causam exposuissent, & imposturam detractorum omnino falsam esse multis modis ostendissent, Dñs Papa benivole respondit, multum sibi perplacere Dñm Compostellanum Hispaniæ Legationem habere, sed id adpræsentiarum fieri non posse: ait enim quod ipsa Legatio cuidam Cardinali Romano in Curia concessa fuerat, & ipse Cardinalis iter suum in Hispaniam jam diu arripuerat. Promisit tamen quod in ejus Cardinalis reversione, super Dñi Compostellani postulatione consilium haberet, & inde hujusmodi literas per supradictos nuntios ipsi Compostellano destinavit.

2 *Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Super eo quod Nos, & Sanctam Matrem tuam Romanam Ecclesiam visitasti, fraternitati tuæ grates referimus: nuntios autem tuos ad Nos directos benigne recepimus, & quod in tuis continebatur literis diligenter attendimus. Verum Nos dilectum filium nostrum Hu.* Cardinalem Presbyterum de latere nostro ad partes Hispaniæ missum destinavimus, & ei vices nostras commisimus. Tua ergo fraternitas illum benigne recipiat, honeste pertractet, & in negotiis Ecclesiasticis ad honorem Dei & B. Petri ei diligenter assistat. Ceterum cum ad nos Dño præstante redierit, super his quæ dilectus noster filius Rex A. & nuntii tui pro te postularunt, consilium habebimus. Bracarensi autem Archiepiscopo, ut de præsumptione quam in consecratione Colimbriensis Episcopi commisit, proxima Dominica quæ legitur: Ego sum pastor bonus, ad nostram præsentiam veniat responsurus, per scripta nostra mandavimus.*

Hum-
bertus
sive
Huber-
tus

Alias etiam literas direxit Regi A. qui ipsam legationem per scriptum suum ipsi Compostellano postulaverat, quarum exemplar tale fuit.

Literæ Papæ ad Regem.

3 *Honorius Episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio A. illustri Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem. Quanto affectu quantaque devotione avus tuus illustris memoriæ Rex A. B. Petrum, & S. R. Ecclesiam dilexerit, interroga seniores tuos, & dicent tibi, quod ob hoc victoria sibi à Cælesti numine præstita Sarracenos Christiani nominis inimicos sæpe præliando devicit. Quod autem ipsius inhærendo vestigiis Ecclesias & Ecclesiasticas personas veneraris & diligis, gratulamur, & ut de bono in melius proventum percipias, divinæ clementiæ supplicamus. Hubertum*

Cardinalem Præbyterum de latere nostro ad partes Hispaniæ delegavimus, & ei vices nostras commisimus: tua ergo nobilitas pro reverentia S. Petri & nostra, benigne recipiat, ut Regiæ potestatis fretus auxilio enormitates Regni tui Sancti Spiritus gratia cooperante corrigit, & quæ bene sunt statuta confirmet. Verum cum ad nos (præstante gratia) redierit, super eo quod pro fratre nostro Didaco Compostellano Archiepiscopo postulasti, liberius poterimus habere consilium. Pro charitate autem tua præfato Legato nostro mandamus, ut M. Auriensi Archidiacono pro quo rogasti justitiam faciat.

*
Pela-
gio.

4 Bracarensi quoque Archiepiscopo P. * per alias literas mandavit quatenus ad Misericordias Domini (1) in Curia esset, de usurpata consecratione Colimbriensis electi respondere paratus. Supradicti etenim Legati Dñi Compostellani super eo coram universa Curia graviter conquesti fuerant, quia ipsum Colimbriensem Compostellanæ Ecclesiæ suffraganeum, neglecta Sacrorum Canonum regula, & contempto S. R. E. Privilegio consécratione præsumpsit.

Et istæ sunt literæ Dñi Papæ ad Bracarensem.

5 **H**onorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Placuit Romano Pontifici Compostellanam Ecclesiam honorare, & venerabili fratri nostro Didaco Archiepiscopo Emeritanæ Metropoli suffraganeos concedere: verum defuncto Colimbriensi Episcopo G. præfatæ Metropolis suffraganeo Episcopum in eadem Ecclesia post habita Sedis Apost. reverentia, tua fraternitas prout accepimus consecrari præsumpsit: & quia injuriam venerabili fratri nostro Didaco Comp. Archiep. super hoc

(1) Eadem quæ supra Ego sum Pastor bonus, scilicet Dominica 2. post Pascha.

hoc irrogatam, & contemptum S. R. E. indiscusse præterire non possumus, fraternitati tuæ mandando præcipimus, quatenus proxima Dominica qua legitur Ego sum pastor bonus, de tantis excessibus ad nostram præsentiam venias respondere paratus.

Constructio Monasterii de Canogio. Cap. 11.

Ex quo Dominus Compostellanus ad Pontificii culmen divina disponente gratia intronizatus fuit, locum Sanctimonialibus aptum, & competentem per totum B. Jacobi honorem, & per Gallæciam more discreti & sapientis pastoris studiose quæsivit. Hoc autem ideo faciebat, quia nec in toto ejus pontificio nec etiam in tota Gallæcia aliquod Monasterium, ubi Sanctæ & Religiosæ Sanctimonialibus habitarent, tum temporis habebatur, & quia meliorem & talem locum qui sibi placeret alias invenire non potuit, Ecclesiam S. Mariæ de *Canogio*, quæ erat parvula & vetustate fere annullata, funditus destruxit, & majorem atque meliorem Ecclesiam de proprio ibidem reædificavit: (1) in qua Sanctimonialibus boni testimonii feminas Deo servituras, collatis eis, tam ad victum, quam ad vestitum omnibus necessariis, in tempore sui Archiepiscopatus collocavit. Ideo autem illum locum illis Sanctimonialibus aptum esse providit, tum quia Civitati proximus erat, & sub tutela B. Jacobi Apostoli positus: tum quia ipsas Sanctimonialibus beneficiis atque eleemosynis Civium in urbe commorantium adjuvandas & sustentandas esse arbitratus est. Illæ autem Sanctimonialibus supradictum Monasterium in

(1)
Vide
lib. I.
c. 21.

Anno
1129.

Extorsio pecuniæ facta per Regem. Cap. 12.

Postquam A. Hispaniarum Rex nepos venerandæ memoriæ
Re-

Anno
1129.Lib.2
c. 86.

Regis A. (cum quo Compostellanus stabilem habuerat pacem & fidelem amicitiam) matre sua Reginae Domna U. defuncta Regnum Hispaniae obtinuit, numquam Compostellanam Ecclesiam suae matris exemplo impugnare & inquietare destitit: cumque post ipsius Ecclesiae expoliationem (quae superius * plenarie descripta est) à Castellanis partibus in Gallaciam negotiis emergentibus venisset, Compostellanum ita gravi aegritudine laborantem invenit, ut nullus eum ab ea aegritudine aestimaret amplius esse convaliturum. Cupiditatis tamen stimulis agitatus, & necessariorum indigentia coactus, pecuniam per suos internuntios Albertinum Legionensem, suum secretarium: & suum Majorinum Rudericum Veremudidem, ab illo occulte postulavit. Cumque Archiepiscopus animum ejus ab illa postulatione consumptis multis precibus revocare non posset, nec se aliter nisi pecunia ei collata evasurum esse sentiret, septuaginta marcas puri argenti ei contulit, & postea tale pactum cum eo ad ultimum coram praefatis viris stabilivit, ut centum marcas annuatim ei conferret, ut nec se aut suam Ecclesiam impugnaret, aut inquietaret, nec aliquid amplius à se postularet: & cum finitis omnibus guerris suum Regnum sedatum & quietum haberet, omnem illam pecuniam, quam tali conditione ab illo annuatim acciperet, ipsi Compostellano, si viveret, vel suo successori, & Ecclesiae B. Jacobi in pecunia vel honore usque ad brevissimum quadrantem restauraret. Cumque tale pactum inter Regem & Archiepiscopum secretae firmitatis esset, ipse Archiepiscopus praefatum virum Albertinum suum fidelem amicum in manu ipsius Regis statim posuit, qui ei de illis centum marcis annuatim responderet, & debitor esset. Ideo autem Compostellanus tale pactum cum Rege fecit, quia melius & honestius esse putavit centum marcas argenti annuatim persolvere, quam dedecus & expoliationem suae Ecclesiae assidue sustinere.

Qualiter Rex Archiepiscopum voluit privare moneta, & privilegio ei concesso ad opus Ecclesiæ S. Jacobi.

Anno
1126.

Cap. 13.

Circa idem tempus prædictus Rex A. quorundam pravorum consiliariorum instinctu compulsus, moneta Compostellanæ Civitatis, quam suus avus Rex Adefonsus Sanctæ Ecclesiæ exaltator & patronus, ad opus Ecclesiæ B. Jacobi ædificandum & peragendum, pro sua & suorum parentum animabus in perpetuum concesserat, & privilegium de illa concessione B. Jacobi Ecclesiæ fecerat, & factum propria manu roboraverat, & roboratum in manu Domini Compostellani super sacrosanctum altare B. Jacobi ex sua parte offerendum apud Segoviensem Civitatem submissis poplitibus tradiderat, * ei violenter auferre voluit. Sed Dñs Compostellanus ejus pravam voluntatem videns, & lupo venienti non ut mercenarius, sed ut bonus pastor viriliter resistens, supradictum privilegium quod in Thesauro B. Jacobi repositum servabat, illi coram cunctis astantibus ostendit, & in ejus præsentia in B. Jacobi Ecclesia recitari fecit. Ille vero viso & audito privilegio à pravo proposito destitit, & sic moneta sub jure Domini Compostellani in adjutorium operis Ecclesiæ B. Jacobi totaliter remansit, & privilegium à suo avo Rege A. datum & sancitum, confirmavit, & propria manu roboravit. Sic contentio de moneta Compostellanæ Civitatis inter Regem & Archiepiscopum habita omnino sopita est.

*
Lib. I.
c. 29.

Creatio Honorii in Papam, & missio Legati in Hispaniam, & celebratio Concilii. Cap. 14.

Defuncto venerandæ memoriæ Papa Calixto, Honorius miræ industriæ & magnæ probitatis vir, Romanæ Sedis Epis-

Anno
1129.

copatum Curia exigente obtinuit : & ille Humbertum venerabilem virum Cardinalem & Presbyterum à suo latere in partes Hispanas destinavit, ut fratribus in unum convocatis Concilium ibi celebraret, & quæ bene statuta erant, communi eorum consilio & adminiculo confirmaret : prava vero in melius mutando corrigeret. Hic Cardinalis Compostellam veniens à Domino Compostellano benivole & accurate est receptus, & diligenter atque honorifice pertractatus : ibique VIII. dies est commoratus : unde discedens Portugalam adiit, & flexo itinere, *Carrionem*, ubi cum Rege, qui per V. Hebdomadas Compostellæ apud Dñm Archiepiscopum moratus fuerat, & cum ipso Archiepiscopo Concilium celebrare prius statuerat, tandem pervenit : & Rex equidem & ipse Cardinalis primum per se proprio ore, & postea per suas literas & nuntios, Dñm Compostellanum ad illud Concilium invitaverunt, & eum ut ipsi Concilio interesse studeret, magnopere deprecati sunt. Hoc autem ideo faciebant, quia Concilium ipso Compostellano absente parum valiturum esse proculdubio noverant. Sed Compostellanus gravi ægitudine tum temporis laborabat, unde Clerus & populus vehementer dolebat, sed licet ponderosa infirmitate detineretur, quæ eum à calumnia Concilii satis excusare poterat, Concilio tamen non tam propter invitationem Regis & Cardinalis, quam propter S. Ecclesiæ honorem & utilitatem interesse decrevit. Paratis itaque quæ sibi esse necessaria in itinere noverat, iter cum optimatibus sui Cleri, Cardinalibus, & Archidiaconibus, & aliis multis honestis personis, gaudenter arripuit. Cumque magna multitudine Cleri comitante *Legionem* appropinquaret, Rex Adefonsus de ejus adventu per viatores certificatus, cum Consulibus & potestatibus & magno militum comitatu obviam ei exivit eumque cum magno gaudio & magna honorificentia recepit. Interim Legionensis Episcopus & sui Clerici se appa-

Anno
1130.

verunt , & Archiepiscopum cum insigni & pomposa processione receperunt. Finita vero processione , Rex eum ad suum Palatium proprio ore invitavit , & ipso die splendide & abundanter procuravit. Sumpto autem prandio , Rex & ipse Compostellanus quodam conclave ambo soli ingressi sunt , & colloquium de multis rebus ibi habuerunt. In quo colloquio Rex Dñm. Compostellanum obnixius deprecatus est , quatenus sibi consilium & auxilium ad suum Regnum acquirendum & obtinendum conferret , & cum Archiepiscopis , Episcopis , & terræ potestatibus de statu ipsius Regni in Concilio ageret : & quia se suam uxorem non legitime , utpote propinquam suam (1) habere sciebat , Dñm. Archiepiscopum obnixius deprecatus est , ut si ipsius rei mentio in Concilio fieret , se & per se & per suos amicos adjuvaret & manuteneret. Compostellanus autem audita ejus postulatione & prece , sic fore pollicitus est.

2 Altera die Abbas S. Facundi & Monachi illius loci cum Clericis qui ibi aderant , magnam illi processionem fecerunt , & ejus adventui non modicum congavisi sunt. Sequenti die burgo S. Facundi egressus , tandem *Carrionem* pervenit , ubi ab Episcopis qui ad Concilium confluerant , & à Clericis & Priore S. Zoyli cum Monachis illius Monasterii facta magna processione honorifice & exultanter est receptus , ibique quandiu Concilium duravit hospitatus. Postera die Rex Adefonsus & ipse Compostellanus cum Romano Cardinali & Legato , & cum Tarraconensi Archiepiscopo , quandam secretam domum ingressi sunt , ubi quid in Concilio essent stabilituri & sancituri studiose providerunt & pertractaverunt. Quibus prævisis & pertractatis , fratribus

(1) Nulla de hac necessitudine apud alios ejus ævi mentio: nec si Præsulibus nota , tan alto eam silentio ferent , uti illicitum *Marris* connubium , eis refragantibus solum ostendit.

Anno
1130.
bus in unum convenientibus , Concilium in Monasterio S. Zoili II. Nonas Februarii (1) celebraverunt , in quo multa ad honorem & utilitatem S. Ecclesiæ & Hispani Regni pertinentia stabilierunt & confirmaverunt. Sunt autem depositi in eo Concilio tres Episcopi , Legionensis , Salmanticensis , Ovetensis , & Abbas Samonensis. Legionensi est subrogatus Dñus. Arias Cardinalis Ecclesiæ B. Jacobi , & Canonicus , consulente & laudante Dño. Compostellano , in cujus manu & potestate totum Concilium Regis & Romani Cardinalis concessione positum erat. Salmanticensi autem Adefonsus Petrides ejusdem Ecclesiæ Canonicus , eodem Compostellano cum Rege & Romano Cardinali machinante , fuit substitutus. Rex autem Adefonsus & Cardinalis Romanus tantam honorificentiam Dño. Compostellano exhibuerunt , quod totum Concilium in manu & potestate ejus posuerunt , ut quidquid vellet disponere & sancire , sanciret & confirmaret , & quod vellet rationabiliter cassare & irritum facere , omnino faceret.

3 Celebrato itaque Concilio , antequam Compostellanus à Rege discederet , suæ Ecclesiæ honori & utilitati secundum boni pastoris consuetudinem sagaciter providens , ab ipso Rege postulavit , quatenus duas villas quæ Ecclesiæ B. Jacobi juris erant , *Kakavellos* , & *Lendicos* , ita sibi cautaret , ut nec Sagio , nec aliquis alius homo in eas intrare præsumeret , violentiam aut injuriam incolis ipsarum villarum illaturus. Postulavit etiam ab eodem Rege , ut quamdam hereditatem apud *Talaberam* , quæ Civitas *Toleto* adjacet , pro salute & remedio suæ animæ sibi conferret , unde tantum olei quod B. Jacobi Ecclesiæ illuminationi per hye-

(1) Die 4. Feb. Era 1168. anno 1130. celebratum Concilium Carriense , ut ex originali scriptura constat apud Colmenates in Historia Segoviensi pag. 116.

hyemale tempus abundaret, haberi posset: in tempore etenim hyemis pauci peregrini B. Jacobi Apostoli limina visitant itineris difficultatem, & hyemis asperitatem pertimescentes; & cera, quam afferunt Ecclesiæ illuminationi sufficere non potest. Rex vero illius petitiones justas & rationabiles esse intelligens, supradictas villas pro voluntate ipsius Compostellani firmiter cantavit, & hereditatem oleariam apud supradictam Civitatem Ecclesiæ B. Jacobi in perpetuum obtinendam concessit. Tunc Dñs. Compostellanus duos Canonicos P. Stephanidem, & F. Petridem in manu Regis posuit, qui promissam hereditatem de manu Regis reciperent, & receptam alicui homini illius Civitatis, qui oleum ad Ecclesiam B. Jacobi annuatim deferri faceret, obtinendam & custodiendam locarent. His & multis aliis quæ hic scripta non sunt à Rege impetratis, ad propria cum gaudio remeavit, quem Clerus & populus suæ Sedis cum ineffabili exultatione & facta insigni processione recepit.

Depositio quorundam Episcoporum & creatio Epi. Salmant.
Cap. 15.

In Karrionensi Concilio à Romanæ Sedis Legato Card. & Presbytero Dño. Humberto, Archiepiscopis, Episcopis, atque Abbatibus Hispaniæ in unum convocatis, Adefonso etiam Hispaniarum Rege & multis Comitibus, aliisque potestatibus præsentibus, solemniter tres Episcopi (ut jam superius diximus) juste & rationabiliter fuerunt depositi, Ovetensis, Legionensis, & Salmanticensis, qui B. Jacobi Ecclesiæ Suffraganeus erat; & ne Salmanticensis Ecclesia viduata & inconsulta & absque Patrono diu permaneret, Rex Adefonsus & Dñs. Compostellanus Consilium inierunt, ut ipsius viduitati paterno affectu subvenirent, & pastorem ei ad suam gubernationem & ad suam salutem

Anno
1130.

500

HISTOR. COMPOST.

deputarent. Adefonsum igitur Petridem B. Jacobi Apostoli
Canonicum, probum & honesti testimonii virum, Regis
& Dñi. Compostellani assensu & toto Synodali Conventu
laudante & consulente, in Episcopum elegerunt: cujus
electione Salmanticenses Clerici non modicum congavisi
sunt. Cumque Dñs. Compostellanus, finito Concilio & fac-
ta illa electione, cum Regis licentia & amicitia ad pro-
pria honorifice & exultanter remeasset, ipse Rex suas lite-
ras per suos Nuntios ad eum incunctanter destinavit, eum
obnixius rogans & summopere deprecans, quatenus præ-
fatum electum in Episcopum consecraret. Compostellanus
vero audita Regali petitione, & agnita ejus voluntate, quia
Salmanticensis electi, utpote suffraganei sui, consecratio ad
eum spectabat, Episcopos Minduniensem, Lucensem,
Abilensem, Portugalensem, Tudensem, & Abbates to-
tius provinciæ per literas suas invitavit: ad cujus invitatio-
nem eorum universitas læto & hilari animo Compostellæ
convenit. In primis igitur electum illum Episcopis & Ab-
batibus, innumera Cleri atque populi multitudine præsentibus,
in Dominica qua legitur *Ego sum Pastor bonus*, conse-
cravit, & in sua consecratione Metropoli suæ Ecclesiæ
B. Jacobi Apostoli, & Domino Compostellano fidelitatem
& devotam obedientiam, præsentibus supradictis Episco-
pis, sicut Ecclesiasticus mos exigit, promisit, & super
altare B. Jacobi Apostoli coram omnibus propria manu ju-
ravit. Peracta ejus consecratione, postera die Concilium in-
cœpit, quod trium dierum spatio duravit: in quo nimirum
Concilio omnia Karrisonensis Concilii acta, viva voce præ-
dicavit, sanxit & confirmavit. Ex parte etiam sua multa ad
honorem & utilitatem Sanctæ Ecclesiæ pertinentia addidit,
& instituit, quæ omnia universitas Synodalis Conventus,
utpote utilia & honesta, unanimiter laudavit, & aucto-
rizavit. Finito vero Concilio Episcopi & Abbates & Clerici
qui

qui aderant, *Te Deum Laudamus* lætis animis Ecclesiastico more cantaverunt, & postea unusquisque accepta à Dño. Compostellano benedictione, & licentia, ad propria exultantes & hilariter reversi sunt.

Captio Archidiaconi per R. Comitem & animadversio Archiep. in eundem quousque satisfaceret. Cap. 16.

Quidam B. Jacobi Apostoli Ecclesiæ Archidiaconus nomine A. Munincides, Archidiaconatum suum in terris S. Georgii, Travæ & Ferrariæ ad Castra pertinentibus, sub Comite Ruderico Petri Comitis filio tenebat, & quia Clero & populo illarum terrarum, qui erant idiotæ & fere indisciplinati, veritatem austere prædicabat, & eos ut vir bonus & discretus Sacræ Scripturæ præceptis instruere & illuminare volebat, multi ex illis terris, tam milites, quam rustici, diabolico instinctu stimulati in eum insurgentes captioni mancipaverunt, & eum dehonestantes & verberantes, & à suis equitaturis & vestimentis cum suis sequacibus privantes, in carcerem immisericorditer retruserunt: quod Dominus Compostellanus audiens, inde nimis contristatus, inito Capitulo cum suis Canonicis, & accepto consilio ab illis, omnes Crucifixos totius Ecclesiæ in terram deponi præcepit: Canonicos pullatos & vehementi dolore affectos, & sedibus suis descendere & divinum officium sub silentio in choro celebrare fecit, terras illas super nominatis Castris appendentes, in quibus ipsi malefactores habitabant, in tanti sceleris ultionem excommunicavit, & anathematizavit. Comes autem excommunicationem & ipsius Compostellani inimicitiam valde metuens, Archidiaconum captum statim solvi, & de omnibus rebus quas amiserat reintegrari præcepit, deinde Compostellam venit, se de tanto scelere purgaturus, & justitiam erga Compostellanum, & prædictum Archidiaconum plenariam exe-

Anno
1130.

cuturus. Cumque in colloquium venissent, multis litigiis & contentionibus de dedecore Ecclesiæ illato, & de injuria Archidiaconi inter se diu habitis, Comes juxta judicium & consilium virorum illustrium qui aderant, se Archidiaconi captionem nec scisse, nec consuluisse, nec præcepisse super textum Evangeliorum in Choro B. Jacobi coram Clero & populo propria manu cum aliis XI. nobilibus, Garsia Petride, Petro Gutierrezide, Petro Diaco, Pelagio Curvo, Salvatore Nuncide, Aria Munincide, Petro Munincide, Martino Sanciade, Joanne Gutierrezide, Nunu Pelagide, Sarraceno Muncide, juravit. Promisit etiam & similiter juravit, quod rusticos illos qui præfatæ captioni interfuerant, & Archidiaconum dehonestaverant, cum omnibus suis possessionibus & hereditatibus in manum Dñi. Compostellani traderet, ut justitiam talem qualem sibi placeret, de eis acciperet. De militibus autem, qui erant nobiles & potentes, promisit & juravit, quod eis præstima sua, quæ à se tenebant, omnino auferret, & eos à se tandiu excluderet, donec plenariam justitiam erga Dominum Compostellanum & suam Ecclesiam exequeretur. Hoc facto Comes & Dñs. Compostellanus invicem reconciliati sunt, & facti boni amici, & Dñs. equidem Compostellanus tam asperam de Comitè & illis malefactoribus justitiam accipere voluit, ut ipse, & sua Ecclesia, & sui Canonici inde honorati essent, & ut alii perterriti suas manus ad tantum scelus deinceps extendere non auderent.

Ordinatio de statu terræ facta per Archiepiscopum, & Barones Gallæciæ. Cap. 17.

Supradictus Comes, scilicet Rudericus Petrides, & alius Comes Sarriensis, nomine Rudericus Velaz à captione Ruderici Comitæ Asturicensis Hispaniarum Rege Dño. abstrahente & solvente egressi, Garsias quoque Petrides, præfati Comitæ fra-

frater, hi tres cum suis Baronibus & aliis potestatibus in præsentia Dñi. Compostellani, Rege jubente, Compostellæ convenerunt: quorum adventu audito & cognito F. Joannides pro se & socero suo Comite Gomicio, & multi alii terrarum Principes ibidem congregati sunt. Quos omnes cum Dñs. Compostellanus in sua præsentia congregatos vidisset, omnes Gallæciæ terras crudeli tyrannide oppressas & aggravatas esse videns, & urticas scelerum falce justitiæ extirpare volens, prædicavit eis, & consuluit, & multis modis admonuit, ut bene statuta per suas terras confirmarent, & prava in melius corrigerent: illi vero omnes ejus consilio & admonitioni acquiescentes, in manu illius promiserunt & juraverunt quod juxta ejus consilium facerent, & quæ injuste & violenter facta fuerant, in melius emendarent: & Dñs. equidem Compostellanus coram eis promisit quod per totam terram suam similiter faceret, & super his promissionibus & juramentis tale decretum communi assensu & unanimi voluntate fecerunt, cujus exemplar inferius subscriptum est.

2 Archiepiscopus Domnus Didacus, & Comes Rudericus Petrides, Rudericus Velaz, Comes Garsias Petrides, F. Joannides, cum suis Baronibus & potestatibus in Curia B. Jacobi Apostoli constituerunt, ut pignerationes & prædas quæ per tetras suas juste vel injuste factæ fuerant per suos Vicarios & Rectores, ab illo die in quo decretum tale ab illis factum fuit, usque ad decem dies, emendarent, & reintegrari facerent, & de illis pignerationibus quæ ab illo die in antea factæ essent, directum per suos Sagiones facerent & acciperent; & qui directum ab illis Sagionibus peterent, & ipsi Sagiones ad directum eos applicare non vellent, illi Sagiones totam illam calumniam de suo proprio componerent & reformarent. Statuerunt etiam, ut qui ab illo die sine Sagione pignerarent, pignerationem totam duplicarent, & LX. solidos parerent: & qui

Anno
1130.

qui Sagionem petierit, si censu & hereditate ita investitus fuerit, ut suum directum habere possit, Sagio ad pignendum ei detur. Si vero instabilis & censu omnino vacuus fuerit, fideatorem tribuat: & si fidiatorem habere nequiverit, illa pignera in vicaritate usque ad novem dies ponantur, ita ut unusquisque directum suum plenariæ consequatur. Addiderunt etiam, ut mercatores per terras suas non pignerarentur, nisi debitores aut fidiatores esse probarentur, & qui aliter faceret, illa pignera dupplaret, & LX, solidos pareret. Ad hæc unanimiter sanxerunt, ut si quis latronem cognitum & convictum in casa alicujus hominis cum suo furto testatus fuerit; aut directum de eo faciat, aut de illa calumnia calumnianti respondeat: & si villanus fuerit, vicinos suos ad eum capiendum festinanter convocet, & si villanum illum habuerint suspectum, ipse villanus se de illa suspitione juxta proborum virorum judicium purget, & si aliquis militis filius, alterius militis casam cum furto, vel rapina intraverit, Dño. domus furtum illud & rapinam suo jure teneat, aut fidiatorem pro illis ab ipso recipiat, ut injuriatus plenariam justitiam habere queat. Hoc facto militis filium dimittat abire liberum, & si illum in alio loco contestati fuerint, ipse filius militis de tota illa calumnia respondeat, & in terra de *Pistomarcis* & de *Novi*, & de *Amaea* ex parte Archiep. D. Saniz, O. Martiniz, P. Didacidi Canonicus, fuerunt Rectores & Judices constituti. In terra vero de *Montanis*, & de *Dubria*, & de *Lajas* A. Alvitiz. G. Froiaz, O. Gutierrez, fuerunt constituti Rectores, & Justitiæ Judices. In terra autem de *Coronato*, P. Froiaz, O. Muñiz, & Cardinalis Doñs P. Gund. Et super *Vereda*, U. Suariz, O. Vimarazi, P. Pelaiz de Sindilli. In Civitati B. Jacobi Decanus Doñus. P. Anajaz, judices P. & P. G. A. Palaez, Ad. Arias. Ambo Comites supradicti, & eorum Barones, & aliæ potestates quæ aderant,

in

manus Dñi. Compostellani promittentes juraverunt, quod Rectores & Judices per omnes suas terras similiter constituent, qui ad exemplum ipsius Archiepiscopi justitiam judicarent & observarent.

Coertio prædonum quorundam. Cap. 18.

Cum prænominati Comites cum suis Baronibus, & Garsias Petrides, & Fernandus Joannides, & aliæ potestates justitiam in manu Dñi Compostellani promittendo jurassent, & jurando promisissent, Garsias Petrides, frater Comitis Ruderici Petride, nondum tribus diebus post juramentum peractis, perjurii reatum incurrit, quia quod coram universis juravit, observare omnino neglexit. Mercatores enim Anglicos & Lotarienses, qui ad portum B. Jacobi Apostoli cum suis mercibus vendendis navigio venerant, in via quæ *Patrono* viatores Compostellam ducit, armata multitudine invasit, eosque à jumentis & à mercibus quas Compostellam apportabant vendendas, omnino expoliavit: quod cum Dño Compostellano nuntiatum fuisset, non modicum contristatus est. Cor tamen virile habens, & vindictam de tanta injuria à Dño & B. Jacobo Apostolo non desperans, Majorinum suæ Curiaë, suam neptem pro conjugè habentem, Pelagium Curvum nomine, & universos Civitatis burgenses, & suæ Curiaë milites ipsa hora armari præcepit, ut raptorem illum cum suis sequacibus festinanter insequerentur, ut tantum dedecus excussa præda in eum ulciscerentur. Majorinus autem prædictus & alii omnes, tam burgenses, quam milites, ejus præceptis sine mora obedientes, unanimiter armati sunt, & illi jam montes cum tota rapina ingredienti occurrunt, & cum eo acriter & viriliter oppugnantes, Dño Deo, & B. Jacobo Apostolo, cui ipse raptor tale dedecus intulerat, adjuvantibus, victoriam adepti sunt. Totam

Anno
1130.

igitur prædam quam ducebat , quæ fere pretium erat XXII. millium Marcarum , in fugam verso, abstulerunt : viginti quoque equitaturas , tam mulos & mulas , quam equos , & clypeos , & enses , & alia multa spolia quæ solent acquiri in tali victoria ceperunt : pars militiæ ejus graviter vulnerata à bello discesit : alia pars captivata , & Compostellam adducta. Sic præfatus Majorinus & Compostellani adepti tanta victoria , cum magna exultatione & gaudio redierunt ad propria : & unicuique institorum quæ sua erant , Dño Compostellano jubente , reddita & confirmata sunt. Ipse autem Compostellanus tali victoria vehementer congavisus est, tum quia miseris institoribus , qui sua amiserant , multum condolebat ; tum propter justitiam quæ nuperrime jurata fuerat , & tam cito violata erat.

Acquisitio Castri de Faro. Cap. 19.

Circa idem tempus , quo supra descriptum bellum gestum est , Comes Rudericus , Petri Froilæ Comitis & Domnæ Majoræ Comitisæ filius , Castrum quod *Faro* nuncupatur , B. Jacobi Apostoli Ecclesiæ in Dei obsequium & suorum excessuum remissionem , Domini Compostellani exhortatione , monitione , & prædicatione , cum totis suis appenditiis contulit : eo tamen tenore & conditione , ut Castrum illud in sua vita quasi pro feodo ab ipso Archiepiscopo obtineret , in morte autem sua ipsum Castrum liberum & solutum ipsius Apostoli Ecclesiæ perpetuo possidendum & habendum relinqueret. Addidit etiam , ut si legitimum filium habere non posset , aliud Castrum , quod *Spelunca* nuncupatur , eidem Ecclesiæ & ejus Archiepiscopo similiter possidendum & habendum conferret , & de hujusmodi donativo Privilegium fieri jussit , quod roboris firmitudine munitum & confirmatum , in altäre B. Jacobi Apostoli præsentis Domini Compostellano , & aliis multis ex

Ca-

Canonicali conventu , in testimonium suæ donationis propria manu obtulit. Vicarium quoque suum qui illud Castrum tum temporis sub suo jure tenebat , hominum & fidelitatem nobis pro ipso Castro facere compulit.

Visitatio Monasterii S. Pelagii de Antealtaria. Cap. 20.

Inter cetera honesta atque laudabilia , quæ Dominus Compostellanus in tempore sui Archiepiscopatus provide & sagaciter constituit , constitutaque confirmavit , unum quid fecit unde meus animus eum divinæ Omnipotentiae ineffabiliter placere non ambigit. Monasterium etenim S. Pelagii de Antealtaria mortuum Deo , & vivens mundo , à turpi & enormi vita quam ducebat , ad honestam & regularem vitam suæ solertiae acumine & ingenii sedulitate convertit. Quidam enim Abbas P. nomine , in illo Monasterio erat , qui dum esset juvenis sub Monachali habitu & B. Benedicti Regula satis probus & industrius fuit , atque per bonam continentiam , quæ ei inesse videbatur , ad Abbatiae dignitatem Conventu volente & consulente promotus fuit. Adepto autem Abbatiae honore ita nequam & incontinens effectus est , ut nullus supra. Fuit enim avarus bonis , meretricibus largus , ingluviosus , & adeo luxuriosus , ut filios & filias in Monachali habitu , & Abbatiale dignitate generaret. Substantiam Monasterii , unde Conventus honeste vivere & sustentari debebat , glutonibus pro vana laude , & concubinis suis pro earum attractione dispergebat. (1) Cujus nequitia cum Domino Compostellano nonnullorum relatu esset comperta , ejus animæ damnationi & perditioni non modicum condolens , eum publice , & privatim , & per se , & per alios , & in generali capitulo usque septies castigavit , & monuit , ut vitam suam

(1) *Vide Tomo præcedenti pag. 24.*

Anno
1130. suam tam foedam, & tam infamem in melius mutaret, & emendaret. Ille autem quod Dominus Compostellanus exigebat, verbo semper promittebat, & numquam ad effectum ducebat. Unde Compostellanus eum omnino incorrigibilem, & intractabilem esse videns, & inde vehementer dolens, generale Capitulum in illo Monasterio tenuit, in quo nimirum Capitulo cum praefatus Abbas à legitimis & idoneis testibus publice esset accusatus; & septuaginta concubinas habuisse convictus, Dominus Compostellanus eum à dignitate Abbatiae & ordine ipso, se ipsum damnante, & indignum judicante, privavit, & praestimonium ei in honore ipsius Abbatiae, ad necessaria vitae tribui praecipit. Quo facto alium Monachum juvenem probum, & honestum, & boni testimonii virum, R. nomine universo Conventu laudante, & volente eligi praecipit, & electum jurare coegit, ut ordinem Monasticum, & B. Benedicti Regulam pro modulo suae possibilitatis observaret, & Monachis sibi subditis, prout melius posset, observare faceret. Deinde ipsos Monachos ipsi electo fidelitatem & obedientiam in sua manu jurare compulit, & quod numquam peculiaria haberent, aut irregulares pileos in suis capitibus solito more deferrent: sed tales quales Regulares Monachos decent. Deinceps ipsum electum in Abbatem ante Altare B. Jacobi Apostoli consecravit, & consecrato fidelitatem & obedientiam prout ordo rationis exigit, sibi met jurare super Altare B. Jacobi Apostoli fecit. Sic Dominus Compostellanus pravas praefati Monasterii consuetudines, & damnabiles enormitates extirpavit, & regularitatem atque morum honestatem in eodem seminavit. (Didacus ergo vir probitatis maximae, tanta taliaque fecit, quae nullus fecerat ante.) *

Schis-

* Desunt in altero exemplari: in altero aliter: Sit laus ergo viro probitatis &c.

Schisma Anacleti II. Cap. 21.

Defuncto bonæ recordationis Papa Honorio, * duæ electiones in Romana Ecclesia factæ sunt. Una Catholica & Canonica, alia violenta & schismatica : & quia Dominus Compostellanus prorsus ignorabat quis electorum esset Catholicus & canonicè electus, Nuntios suos P. Fulconis Capellanum & Cardinalem, & M. Petridem Cardinalem, ad Curiam direxit de præfatis electionibus qualis esset Catholica inquisituros : & illi equidem Nuntii Dño Papa Innocentio visitato & salutato, cujus bona & justa fuerat electio, ad propria revertentes præsentia scripta ad Dominum Compostellanum attulerunt, & eum ex parte ipsius Papæ benigne salutaverunt. Istud autem totum fecit Dominus Compostellanus, quia volebat scire quis electorum esset Catholicus, ut ejus parti fa-
veret, & debitam ei obedientiam exhiberet.

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Carissimus frater noster Didacus Compostellanus Archiepiscopus graviter adversum te conqueritur, quod Villas B. Jacobi quas ab eo in beneficium suscepisti, eo siquidem tenore ut quacumque hora idem Archiepiscopus illas à te repeteret, libere ei & absque molestia aliqua redderes, quod etiam per scriptum diceris roborasse, à te sæpe repetitas per violentiam detines. Per Apostolica igitur scripta fraternitati tuæ mandamus quatenus Villas, & alias B. Jacobi possessiones præfato modo susceptas, jam dicto venerabili fratri nostro Didaco Archiepiscopo absque difficultate aliqua reddas, nec ulterius contra ejus voluntatem detineas. Ad hæc mandamus tibi ut Vota fidelium, quæ B. Jacobo per Parochiam tuam debentur, juxta antiquam consuetudinem, absque contradictione dari & persolvi permittas.*

*

Die
14.
Feb r.
Anno
1130.

3 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Prædecessor noster felicitis memoriæ Papa Honorius pro excessu & contemptu S. R. E. quæ in consecratione Colimbiensis Episcopi commisseras, ut præterita Dominica qua legitur: Ego sum Pastor bonus, ad suam responsurus venires præsentiam, fraternitatem tuam per Apostolica scripta vocavit: tu vero nec venisti, nec responsales qui causam tuam agerent ad Sedem Apostolicam misisti: & qui tantum excessum præterire non possumus indiscussum, per præsentia tibi scripta mandando præcipimus, quatenus proxima B. Mariæ Purificatione, super his ad nostram præsentiam venias respondere paratus.*

Confirmatio Regalis Privilegii facta per Papam, ne bona (vacante Ecclesia) occupentur. Cap. 22.

I*nno*centius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Sancta Mater Ecclesia, quæ admodum in spiritualibus sine ruga, & macula, & schismate, in unitatis perpetuæ splendore clarescit, ita in temporalibus nullis gravaminibus affici, nullius angariis perturbari, nihil debet extraordinarium sustinere. Expedi enim ut omnis Ecclesia in sui status prærogativa immobiliter perseverans, libera & immunis ab hujusmodi vexatione permaneat. Prævum igitur usum, & iniquam consuetudinem, quæ olim in Compostellana B. Jacobi habebatur Ecclesia, quoniam post mortem Compostellani Pontificis redditus Episcopatus in regios deducebantur usus, & viduata pastore & per longa tempora Compostellana vacabat Ecclesia, à carissimo filio nostro Adefonso Rege damnatam, & Regalis Decreti auctoritate cassatam esse gaudemus: quod autem constitutum est ut defuncto Episcopo in ipsa Ecclesia, non protrahatur, sed libera
fiat

fiat electio, laudamus, & auctoritate Apostolica confirmamus.
Dat. Jænue III. Non. Aug.

Anno
1130.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Pro subjectione & obedientia B. Petro & S. R. E. à fraternitate tua impensa, & xeniis nobis à munificentia tua transmissis, dilectioni tuæ gratiarum persolvimus actiones. Nos enim personam tuam vera in Domino charitate diligimus, & pro reverentia B. Jacobi Apostoli, & amore tuo libenter Compostellanam Ecclesiam honoramus. Postulationes siquidem tuas per Nuntios M. Archidiaconum, & P. Presbyterum nobis expositas pro tempore novitatis nostræ ex parte admisimus, & ubi scriptura opus fuit, Apostolica scripta direximus. Præfatum autem Presbyterum tuæ Ecclesiæ Capellanum, qui pro utilitate Compostellanæ Ecclesiæ tuoque servitio plurimum laboravit, fraternitati tuæ attentius commendamus. Datum Jænue III. Non. Augusti.

Privilegium de confirmatione Votorum.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis per Hispaniam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Reges, Principes, & alii Dei fideles pro peccatorum suorum remissione, & animarum salute, B. Jacobo Vota voverunt, & ut absque molestia solverentur annuatim statuerunt. Ut ergo participes ipsius beneficii existatis, fraternitati vestræ per præsentia scripta mandamus, quatenus ad præfata Vota solvenda nullum impedimentum faciatis, sed ut libere & absque molestatione aliqua persolvantur, secundum antiquam consuetudinem permittatis. Datum Jænue III. Nonas Augusti.

Intrusio Anacleti in Papam. Cap. 23.

Post obitum beatæ memoriæ Papæ Honorii maxima dissensio de substitutione alius Papæ in Romana Civitate exorta est. Cum enim major & melior pars Cleri atque populi in unum convenissent, & quemdam Sancti Angeli Diaconum Cardinalem, honestum & probati testimonii virum, & bonum Clericum, nomine Gregorium, communi assensu & unanimi voluntate in Papam elegissent, quidam schismaticus Presbyter & Cardinalis Petri Leonis filius, Portuensem Episcopum solum & alios schismaticos, tam Clericos quam Laicos, per potentiam & nobilitatem suam, & paternæ pecuniæ abundantiam, sibi ascivit, & associavit: quorum favore & benivolentia data & promissa pecunia acquisitis, se ab eis in Papam eligi fecit: quod idolum formatum præfatum electum à Civitate ejecit, & in Sede Apostolica quasi Papa remansit: quia plane noverat Domini Compostellani favorem & benivolentiam ad retinendum Papatum fore sibi necessarium, & per se & per ejus consilium & potentiam alios Hispaniarum Episcopos ad sui favorem acquisiturum, hujusmodi literas deprecatorias ad eum per proprios Nuntios, non rogatus, neque aliqua legatione præmonitus, destinavit. Compostellanus autem eum schismaticum & non canonice electum sciens, literas ejus omnino vilipendit, nec visis ipsis literis à tramite veritatis deviare voluit.

Et ecce literas quas Dño Compostellano supradicta de causa direxit.

2 *Anacletus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Communem Matrem Sanctam Romanam Ecclesiam præ-*

præcipuis semper studiis adjuvisti & prædecessoribus nostris in supremis semper necessitatibus subvenire attentius procurasti. Unde Dñs. & nutritor noster Sanctæ recordationis Papa Paschalis, & alii post eum Romani Pontifices, fraternitatem tuam præ ceteris dilexerunt, & præclaris gratiarum actionibus adornarunt. Nos igitur & meritorum tuorum memores & veteris amicitie, quam cum genitore meo bonæ memoriæ Petro Leonis specialiter habuisti, attentius recordantes, post Apostolorum Petri & Pauli Ecclesiam personam tuam & commissam tibi B. Jacobi Apostoli Ecclesiam principalius diligere, & præstante Dño. cupimus honorare. Tua itaque strenua sollicitudo more solito & nunc ad B. Petri servitium accingatur, & in præterita dilectione ac fidei constantia perseverans Romanam Ecclesiam amplius pro nobis diligere studeat, & propensius adjuvare. Porro ad fraternitatem tuam literas misimus, actionem ordinis nostri & perpetrati à falsis fratribus scandali continentes. Rogamus ergo, ut coram omnibus qui in partibus tuis sunt, publice legi facias, & ad partes alias dirigas transcribendas. Nuntios præterea tuæ fraternitatis usque ad nos dirigere nullatenus differas. Datum Romæ apud S. Petrum IIII. idus April.

Has alias literas de suæ electionis actione eidem Compostellano direxit, ut per Hispanias destinaret eas legendas.

3 **U**niversus Romanæ Urbis Clerus & populus Compostellano Archiepiscopo Didaco, & omnibus fidelibus ad quoscumque literæ istæ pervenerint, salutem in Domino & Spiritum fidei, & intellectus. De obitu bonæ memoriæ Papæ Honorii, licet ad vos fama referente pervenerit, ne tamen aliquo mentiente fallamini; & ne pro certis dubia recipere cogamini, seu quæ post ejus obitum in Urbe contigerint, sicut vidimus & audivimus dilectioni vestræ literis duximus intimandum. Ægrotante siquidem Laterani jam dicto Papa cum de ejus

Anno
1130.

morte magis quam de salute sperare possumus, quorundam consilio ad Monasterium S. Gregorii delatus est. Cumque se in mortem ex tunc infirmitas tendere videretur communi Cardinalium & Episcoporum consilio statutum est, ut quia Urbs multis erat odiis & inimicitiis scissa, & Clericorum omnium Romanorum corda plurima erant amaritudine conturbata, de substituendo, si ille deficeret, Romano deberemus Pontifice cogitare: quod quidam consilium approbantes, astruebant juxta sententiam Canonum vivente Romano Pontifice, & eo de more non sepulto, non deberi de succedentis electione tractare: cui sententiæ licet fratrum pars necessitatem temporis, Urbis odia, partium studia, Ecclesiæ discrimina prætendentes, resultarent dicentes, oportere pro necessitate & tempore Canones temperari; tamen post hæc & alia sub districto anathemate stabilitum est ab omnibus, ut in sepulto Papa nulla de personæ alicujus electione mentio penitus haberetur. Sane die altera cum rumores multi & diversæ hominum opiniones in Urbe enormiter ebullirent, cucurrit populus estimans Papam vel jam mortuum, vel tunc mori. Convenimus nos in Secretario Monasterii ejusdem, & tractare cœpimus quid super his agere deberemus. Visum demum fratribus omnibus est, ut personæ octo eligerentur quæ de electione tractarent, & sequentis deberent Pontificis personam eligere: ita tamen quod si inter se de persona concorditer convenire non possent, aliqui de fratribus adhiberentur qui eos deberent in personam præstante Domino concordare. De loco quoque in qua fieri deberet electio, est diutius disceptum. Post multa itaque inter nos conditum est, ut convocatis fratribus omnibus ad Sanctum Adrianum deberemus cum electoribus convenire, si munitiones quæ juxta ipsam Ecclesiam sunt, in potestatem Cardinalium redderentur. Missi sunt tunc duo de Cardinalibus, qui prædictas munitiones reciperent: sed cum eas jam præ manibus haberent, à quibusdam Episcopis qui dex-

tro imo utroque genu claudicantes in partem aliam tendebant, inhibatum est: quod utique fratres nostri malæ mentis esse indicium attendentes, pars major & sanior ad prædictum Monasterium non sunt amplius ausi redire.

4 Obeunte itaque Papa IV. (1) feria post datos Cineres circa solis occasum, ostia omnia clausa sunt, & nullus Cardinalium est ad eum intrare permissus. Mane factò in prædicto Secretario quatuor Episcopi, quibus nulla vel minima est in electione potestas, & Cardinales rarissimi, convenerunt, ibique iterum sub anathemate statutum est, ut nisi Papa honorifice sepulto & fratribus ceteris, maxime illis qui ad hoc electi erant, undique convocatis, nullus sermo de electione fieret; & cum Papam adhuc vivere prædicarent, subito per laicorum manus mortuus miserabiliter defertur: non deponitur feretrum, nec ulla ei obsequia fiunt, sed recto gradu, sicut vilissima bestia in Clastrum trahitur, & in vilissimum sepulchrum immergitur. Sicque non cooperto corpore, contempto ipsorum eorumdem juramento & anathemate, Aymirici quondam Cancellarii dolis & astutiis debriati, cum nimia festinantia, sicut inter se condixerant, fraudulenter conveniunt, non convocatis neque interrogatis fratribus, contradicente Cardinali S. Susannæ P. Pisano, qui tunc aderat, seorsum sicut scriptum est colligentes se ad altare, aliud in tenebris & maledictionis titulum eligere volentes, Diaconum S. Angeli sibi in Simulacrum & in idolum zeli ausu temerario fabricaverunt: & quia nimirum à sæculo non est auditum, & omnibus est horribile, quorundam laicorum paucitas subito de sepulcro abstractum mortuum Papam ante plasmatum idolum à sæpe nominato Monasterio S. Gregorii difugiens, Late-

(1) Variant Codices in feria; altar IV. alter V. cum tamen VI. fuerit, scil. dies 14. Februarii anni 1130. biduo ante Dominicam 1. Quadragesimæ.

Anno
1130.

teranum deduxit, ita ut in basilicam Salvatoris mortuus & vivus simul intrarent: ibique corpore Pontificis non sepulto, immo in vilis tumuli angustia sine cooperimento & obsequio male deposito, fabricatum idolum ad palatia miserrima festinatione deduxit, ibique Spiritus erroris tandiu latuit, donec Leo Fraiapanè cum filio ejus Ottone & fratre Cencio facta fidelitate ad unitatem & obedientiam Romanæ Ecclesiæ ad servitium Dñi. Papæ Anacleti rediit.

5 Deo autem gratias qui infestos illos, (1) quia ex tunc in Urbe apparere ausi non sunt, sed infra trans Tiberim miserrime latitant. Ceterum exceptis quinque suum Papam habere volentibus, priores Cardinales cum reliquis Cardinalibus ad quos cum Clero Romani Pontificis spectat electio, Diacones cum Subdiaconibus & cunctis Ecclesiæ Romanæ Ordinibus, Archipresbyteri, Abbates, cum omni Romanæ urbis Clero & populo, qui apud S. Marcum convenerant, obitum Papæ expectantes, ut eum sicuti mos est, antiquam juxta Romani ordinis normam honorifice sepelirent, audito quia Papa Honorius jam esset mortuus & sepultus, deliberato consilio expetente populo cum honoratorum consensu pari & communi voto Dñm. Petrum filium Petri Leonis, Cardinalem Presbyterum tituli S. Calixti in Papam Anacletum præstante Dño. unanimiter concorditer ac feliciter elegerunt, & ad B. Petri Apostoli Basilicam in hymnis & laudibus, sicut consuetudo Ecclesiæ est, per viam Sacram deduxerunt, atque in sacratissimam ejus cathedram imponentes secunda Dominica XL æ venerabilis senex P. Portuensis Episcopus & plures diversarum Regionum Episcopi eum in Romanum Pontificem ad altare B. Petri celeberrime consecrarunt: unde secundum antiquam Romani ordinis normam coronata est Civitas, lætitia fuit in Clero, exultatio in populo, miseris & oppresis dulce solamen. Hunc itaque

(1) Confudit, vel quid simile supplendum.

Papam canonice electum, regulariter substitutum Ecclesia Romana cognoscit, alium nescit, alium prorsus reprobat, & abdicat. Ad hæc, universitati vestræ notum esse volumus, quia Dominus noster Papa Anacletus cum fratribus nostris P. Portuensi Episcopo, & aliis vicinarum Civitatum Episcopis, necnon Cardinalibus, & universo Clero Romano in unum sæpius convenientes, illos quondam fratres qui auditum à nobis in Romana Ecclesia scandalum commiserunt, per honestas Laicorum & Clericorum nobilium personas ad Matris Ecclesiæ gremium & fraternitatis unitatem quartum vocavit: verum illi in cordis sui perfidia obstinato animo perdurantes, non solum nostra & Ecclesiæ monita contempserunt, sed ad schisma jam & ad erroris defensionem, quod hæreticum est, processerunt. Proinde nos coadunato fratrum nostrorum Episcoporum Cardinalium cum omnibus Palatii ordinibus, Abbatum quoque omnium, & Priorum qui Romæ sunt, cum Archipresbyteris & cuncto Clero, conventu plenario laudantibus universis in eosdem schismaticos excommunicationis sententiam Spiritus S. iudicio promulgavimus. Monemus igitur vos & tamquam B. Petri filios & fideles exhortamur, ut eos tamquam schismaticos & excommunicatos omnimodis devitantes, quod à nobis & ab Ecclesia factum est, ratum habere ac præstante Domino unanimiter servare curetis.

Absque titulo in Codicibus: sed distinctionis gratia, & ob argumenti differentiam, numerum Capiti imponimus, & adjicimus.

Cap. 24.

Portugalensis Infans, Enrici Comitis filius nomine A. acquisita Portugalensi patria, & Fernando Petride, Petri Comitis filio, qui relicta sua legitima uxore, cum matre ipsius

Infantis Regina Tarasia tunc temporis adulterabatur, (1) & toti illi terræ principabatur, vi ablata, magnam dissensionem & magnam guerram cum Rege A. Raymundi Comitis, & Dñæ. Reginæ U. filio habuit. Ipse etenim Infans vitio superbiæ elatus Regis dominationi subjici noluit: sed adepto honore contra eum arroganter intumuit. Cumque Rex in Campanis & Castellanis partibus diversis negotiis detentus, utpote contra Aragonensem Regem, & Comitem Larensem P. Gundisalvidem, qui cum matre ipsius Regis adulterine concubuerat, & ex ipsa Regina adulterinos filios & filias genuerat; pugnaturus in Gallæciam venire nequiret, ut eum expugnaret, Dño Compostellano, Consulibus, Principibus, & ceteris terræ Potestatibus per Nuntios suos mandavit, ut ei obviam irent, & eum quibuscumque modis possent impugnant. Comites ergo & Principes & aliæ Potestates regali edicto obtemperantes, congregatis suis exercitibus contra eum profecti sunt, nec tamen contra eum quorundam fradulentia prohibente pugnauerunt. Compostellanus vero gravi infirmitate tuum temporis laborans in illam expeditionem ire non potuit. Majorino igitur suo & universis militibus suis præcepit, ut cum militibus & aliis Principibus in auxilium Regis irent. Compostellanos quoque Cives & ex sua parte & ex parte Regis rogavit, & rogando præcepit, ut in illam expeditionem proficiscerentur: illi autem rebelles extiterunt, nec ejus, nec Regis mandato obedire voluerunt: unde Rex non modicum in eos commotus est, & valde iratus. Reversus autem ab illa expeditione Rex Nuntios suos pro Dño Compostellano & pro Comitibus & ceteris terræ Potestatibus direxit, & eos ad se ad *Legionensem* Civitatem convocavit, ut de statu Regni & terrarum pacificatione cum eis ageret.

Com-

(1) Vide Tomo præc. in Vita D. Didaci Gelmirez n. 222.

2 Compostellanus igitur visis Nuntiis Regis, quæ suo itineri necessaria esse cognoverat, incunctanter apparavit, & illis apparatis viam suam cum majoribus suæ Ecclesiæ personis arripuit. Cumque Legionem appropinquasset, Rex de ejus adventu certificatus cum magno Potestatum comitatu obviam ei exivit, & eum gaudenter & honorifice recepit. Dominus vero Arias Legionensis Episcopus qui Canonicus & Cardinalis Ecclesiæ B. Jacobi fuerat, magnam ei honorificentiam, exhibuit, & convocato Clero atque Populo eum cum magna processione suscepit. Facta autem processione Palatia sua ei evacuavit, & habitanda quandiu ibi cum Rege moraretur, illi tradidit. Postera die Dominus Compostellanus summo mane surrexit, & Palatium Regis cum magno Clericorum & militum comitatu adivit. Cumque in præsentia Regis venisset, Rex aliquantulum commotus ait illi: Pater venerande, ego debeo ad vos ire, & vestrum Palatium visitare, & vos venitis ad me: numquam amplius ad Palatium meum veniatis, quandiu hic moratus fueritis: ego enim ad vestrum Palatium quotidie ibo, vestro alloquio & vestro consilio secreta usurus, & pro velle vestro omnia dispositurus: Ego enim vestram personam debeo honorare & amare, quia meus Pater spiritualis estis, & me in fonte Baptismatis regenerastis, in Regem unxistis, armis militaribus decorastis, & multiplicia beneficia vestra sponte in vestra Ecclesia mihi contulistis. Dominus Compostellanus audita Regali voluntate ad Palatium Regis numquam ibat, sed Rex cum Comitibus & Potestatibus ad Palatium ejus quotidie veniebat. Ibi Rex cum Dño Compostellano & cum Comitibus & aliis Potestatibus de suis negotiis & de pacificatione terrarum publice egit, & universis qui aderant firmiter præcepit, ut unusquisque justitiam in suo honore teneret & exerceret, neve pauperes aut Ecclesias aliquo modo opprimeret aut injuriaret: quod si illud facere præsumeret, nec sui juris

esset, nec in honore suo permaneret, sed sicut proditor ipsum honorem inrecuperabiliter amitteret. Hoc autem edictum exiit à Rege Dño Compostellano seorsum laudante, & consulente. Compostellani quoque burgenses qui cum Archiepiscopo iverant, iracundiam Regis, quam propter negligentiam præfatæ expeditionis incurrerant, consilio & rogatu ipsius Archiepiscopi promissis trecentis marcis puri argenti, sedaverunt: quarum centum Dñs Compostellanus eorum Civium amore, burgenses vero ducentas se daturos esse promiserunt. His ita dispositis & confirmatis Archiepiscopus cum gaudio & lætitia, & Regis amicitia remeavit, ad propria, quem gaudenter & honorifice sua suscepit Ecclesia.

3 Interea quidam miles nomine M. Petrides, qui quoddam Castrum in terra B. Jacobi ædificaverat, quemdam civem Compostellanum captioni mancipavit, & illo in Castro captum tenuit: unde Compostellani non modicum indignati ad id Castrum diruendum ire disposuerunt. Compostellanus vero audita sui civis captione, vehementer iratus fuit, & Majorino suo & universis suis militibus & Compostellanis civibus præcepit, ut assultum in illud Castrum facerent, & pugnando omnino destruerent, & captum civem liberarent. Illi autem illius præcepto obedientes, & Castrum obsidentes, tandiu expugnaverunt, donec illud bellando ceperunt quod cum cepissent, lapidem super lapidem in eo non reliquerunt. Unde tota terra lætata fuit, & gratiarum actiones de ejus destructione Divinæ Omnipotentis retulit: ex illo enim Castro multa detrimenta & multa mala terræ adjacenti quotidie inferebantur, & pauperes in circuitu commorantes intolerabiliter opprimebantur.

Cap. 25.

Juxta humani deliberationem arbitrii visum est illis qui veritatem mendacio fulciri nolunt, Innocentium Romanum Pontificem post obitum Papæ Honorii canonica electione subrogatum fuisse : alium vero Antipapam , P. Leonis filium ambitionis & invidiæ stimulis agitatam , per violentiam suorum qui plures & ditiores in urbe manebant , justitiæ normam penitus negligentem , non honoris , sed pestilentiæ Cathedram arripuisse : quo factò Dominus Innocentius malignantium furori resistere non valens , universa fere comitante Curia Genuam navigio venit : ibique primum Compostellani Archiepiscopi nuntii benedictionem spontaneam , scilicet XL. Marcas puri argenti deferentes , ei cum gaudio occurrerunt : quos honorifice susceptos , eorum petitionibus benignam aurem accommodans , jocunde remisit. Post aliquantum vero temporis favente sibi Ludovico Francorum Rege , & universis Archiepiscopis , & Episcopis Franciæ servitio ejus obedientiæ devotis , contigit eum Galliarum partes intrasse : ubi secundo Dñs Compostellanus pro negotiis Ecclesiæ suæ Legatos ad eum destinare curavit. Decurso autem cujusdam spatii curricula , nuntiis ad propria redire volentibus Dñs Innocentius Compostellano tamquam speciali filio & familiari Apostolicæ Sedis amico , statum suum & totius Curix præsentibus literis intimare voluit. Bracarensem etiam Archiepiscopum super cujus injuria Dñs Compostellanus conquestus fuerit , literis suis responsurum vocavit.

Has literas misit Dñs Innocentius Compostellano Archiepiscopo.

InnoCentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili
2 Tom. XX. VVV li

Anno
1130.

li fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Prædecessores nostri Apostolici viri Romani Pontifices personam tuam, & Compostellanam Ecclesiam, devotam B. Petri Sanctæque R. E. filiam, dilexerunt, & Nos ipsorum vestigiis nihilominus volumus inhærere, ac preces tuas in his quæ possumus & debemus, admittere. Statum igitur Ecclesiæ & nostrum tibi tamquam Catholico viro, & familiari Apostolicæ Sedis amico duximus intimandum. Celebrato itaque solemniter apud Clarum montem præteritis B. Martini octavis Concilio, carissimus filius noster Ludovicus Francorum Rex, apud S. Benedictum super Ligerum nobis lætanter occurrit, & inde usque ad Civitatem Aurelianensem, Nos animo jucundo deduxit. Postmodum vero illustris Rex Anglorum Henr. apud Carnotum præsentiam suam humiliter nobis exhibuit, & suum consilium & auxilium ad Ecclesiæ liberationem promittens nobis & fratribus nostris de bonis suis solatia ministravit. Peractis itaque cum præfatis Regibus quæ ad utilitatem Dei spectare cognovimus, Leodium properamus: ibi enim gloriosus filius noster Lothar. Romanorum Rex, de pace Ecclesiæ & salute Regni, cum Archiepiscopis, Episcopis, & Principibus terræ suæ nobiscum disposuit pertractare. Bracarensi autem Archiepiscopo qui præfixo à nobis termino Purificatione scilicet S. Mariæ, nec ad nos venit, nec responsales misit, proximam B. Lucæ festivitatem inducias dedimus. Communes vero filios nostros P. Presbyterum Ecclesiæ B. Jacobi Capellanum, qui pro honore Compostellanæ Ecclesiæ plurimum laboravit, & G. ejusdem Ecclesiæ Canonicum, tua fraternitas pro reverentia B. Petri & nostra habeat commendatos. Datum Catalauni XIII. Kal. Martii. (Anno 1131.)

Bracarensi Archiepiscopo.

3 **I**nocentius Episcopus servus servorum Dei. Venera-
bi

bili P. Bracarenſi Archiepiſcopo, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Pro exceſſu & contemptu S. Romanæ Eccleſiæ, quam in conſecratione Colimbriens ſis Ep̄iſcopi commiſſeras, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta Nos præcepiſſe memini- mus, ut præterita B. Mariæ Purificatione ad noſtram veniret præſentiam reſponſurus. Tu vero pejora pejoribus addens tam à nobis quam à prædeceſſore noſtro felicis memoriæ Papæ Honorio evocatus, nec veniſti, nec aliquos ad nos qui cauſam tuam agerent, tranſmiſiſti. Per repetitas igitur literas tibi mandando præcipimus, quatenus proxima B. Lucæ feſtivate noſtro te conſpectui repræſentes, de tantis exceſſibus reſpondere paratus. Dat. Catalauni XIII. Kal. Martii.

Cap. 26.

Circa idem vero tempus S. Hieroſolymitanus Patriarcha, totuſque Dñici. ſepulchri Conventus, P. fratrum Cluniaceniſium Abbas, & ſancta ejuſdem loci Congregatio, Compoſtellano Archiepiſcopo pro beneficiis ſibi jucundo & charitativo animo sæpe collatis gratias referentes, præſentia ſcripta delegaverunt.

S. * Dei gratia Hieroſolymorum Patriarcha, totuſque Dñici ſepulchri Canonicorum Conventus, Didaco ejuſdem gratia Archiepiſcopo de S. Jacobo, fratri & amico ſuo, ſalutem cum fide- li orationum munere.

*
Ste-
pha-
nus.

Paternitati veſtræ emeritas laudes & gratias exolvimus de ſubventione & beneficio veſtro nobis charitative sæpius collato: ſed & nunc pietatem veſtram efflagitamus, quatenus hujus præſentium latori Aymerico fratri & Concanonico noſtro viſcera clementiæ veſtræ aperiatis, eumque cum ſuis quandiu circa vos fuerit honorifice ſuſcipiatis. Illud enim proculdubio ſciatis, quia quod à vobis huic fieri exigimus, vobis, & veſtris, ſi opus fuerit, rependemus. Item rogamus, ut ei Eccleſiam de Nogueres quæ in veſtra Dioceſi eſt cum omnibus apenditiis

Anno
1131.

suis, necnon eleemosynas quæ in affinitate vestra nobis largiuntur, ei salva reverentia vestra subdi faciatis, atque eum majoribus vestris tam Clericis quam Laicis commendetis. Valet: pro nobis, qui pro vobis oramus, orate.

Cluniacenses.*
Pe-
trus
Ven.

2 **R**euerendissimo & dilectissimo nostro Domino Didaco Compostellano Archiepiscopo, frater P. * Cluniacensis Abbas, salutem & spiritualem dilectionem non prout debemus, sed prout possumus. Iterum ac sæpius vestram reverentiam salutantes gratias agimus tantæ dulcedini, tam ferventissimæ, tam perseverantissimæ dilectioni, qua nos nostraque fovetis, sustentatis, & cor nostrum totius congregationis nostræ magis quotidie, vestri amoris desiderio inflammatis. Itaque vestri per omnia memores nos esse sciatis, rogantes ut & vos nostri & fratrum nostrorum memor semper sitis in Domino, & solitam rebus nostris quæ circa vos sunt benignitatem impendere non desistatis.

Cap. 27.

His vero quæ supra taxata sunt peractis, Dñs. Papa Innocentius Lotharium Romanorum Regem ejusque Optimates de pace Ecclesiæ & salute Regni alloquuturus *Leodium* ire non distulit. Celebrato itaque solemniter ibidem colloquio, pertractatis & illis quæ ad utilitatem Ecclesiæ & honorem Dei spectare cognovit, lætanter in Galliam reversus est. Habito deinde cum fratribus suis Cardinalibus Episcopis communi consilio pro unitate Ecclesiæ servanda, & schismate reseccando, generale Concilium *Remis* celebrandum indixit. Quapropter quemdam Romanæ Ecclesiæ Subdiaconum G. nomine, qui Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, ad tanti Conventus celebrationem vocaret, de Latere suo in Hispaniam transmittere curavit: per quem

quem Dño. Compostellano tamquam Catholico & prudenti viro præsentia scripta iterum mandavit. Quia vero indecens erat Romanæ Ecclesiæ Legatum à tanti nominis viro immune discedere, Dñs Compostellanus decem puri argenti marcas ipsi abeunti pro expensis charitative contulit: necessitates autem multiplices Dñi Papæ considerans, ejusque angustiis opportunè subvenire desiderans, per supradictum Legatum XX. marcarum solamen illi liberaliter exhibuit.

Hæ sunt literæ Dñi Papæ ad Compostellanum.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Pro unitate Ecclesiæ conservanda, & schismate quod nuper in Sancta Dei pullulavit Ecclesia resecano, utile duximus consilio fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium proxima B. Lucæ * festivitate Remis præstante Domino Concilium celebrare. Ideo fratres & filios nostros Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, & alios Religiosos ac sapientes viros Alamanicæ, Lotharingicæ, Franciæ, Normanicæ, Angliæ, & Hispaniæ convocare decrevimus. Per præsentia igitur scripta & carissimum filium nostrum G. Sanctæ R. E. Subdiaconum fraternitati tuæ mandando præcipimus, quatenus omni occasione remota præfato termino ad nostram præsentiam venias, ut tuo & aliorum fratrum nostrorum freti consilio valeamus, & errata corrigere, & quæ ad honorem Dei statuenda fuerint suffragante ipsius gratia stabilire. Prædictum vero filium nostrum G. quem paternæ affectionis brachiis amplexamur, tibi, quem specialiter diligimus, attentius commendamus, rogantes, ut eum pro reverentia B. Petri, & charitate nostra benigne recipias, & honeste pertractes. Dat. Beluaci XIII. Kal. Junii. (Annò 1131.)

*
Anno
1131.

De Cancellario.

3 **C**arissimo Patri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo A. Sanctæ R. E. Diac. Card. & Cancell. salutem & dilectionem. Personam vestram sicut à retro temporibus pure dileximus, sincera charitate diligimus, & ad honorem Compostellanæ Ecclesiæ & vestrum libenti animo intendimus. Hujus itaque charitatis fiducia inducti, charissimum nostrum G. Sanctæ R. E. Subdiaconum, quem Dominus Papa pro B. Petri servitio duxit ad partes Hispaniæ delegandum, vestræ benignitati attentius commendamus: ipsi namque vestram benivolentiam exhibendo multorum qui sunt in Curia servitium habere poteritis.

De Cardinali Humberto Literæ.

Carissimo & in Christo plurimum dilecto fratri Didaco Compostellano Humb. Sanctæ R. E. Presb. Card. salutem & dilectionem. Ad exortandam fraternitatem tuam tanto securiores, quanto tuam personam arctioris charitatis brachiis amplexamur. Carissimum itaque nepotem nostrum præsentium latorem G. Sanctæ R. E. Subdiaconum, quem Dominus Papa de sua honestate confisus tamquam familiarem ad partes Hispaniæ de latere suo transmittit, dilectioni vestræ attentius commendamus, rogantes, & eo qui est inter nos charitatis amore firmiter obsecrantes ut eum benigne tractetis, & honoretis, & quantum nos diligatis, in ipso ut præsumendo loquar efficaciter ostendatis. Quid enim honoris, & benivolentiæ erga eum exhibueritis, tamquam si nobis faciatis gratum habebimus, & ipse vobis & Ecclesiæ vestræ quoniam ibi carus habetur, bene poterit largiente Domino deservire.

De Navi structa. Cap. 28.

Post obitum bonæ memoriæ Regis A. Dño Didaco Archiepiscopo Compostellanæ Sedis Cathedram obtinente, sicut
in

in præcedenti volumine scripsimus , violenta Sarracenorum manus Gallæciæ fines piratico navigio invadere cœpit , & Christianæ Religionis statum non mediocriter labefactare annuatim consuevit. Tantæ igitur afflictioni prædictus pater misericorditer condolens , peritos artifices non parvo pretio conduxit , & duas miræ velocitatis naves nimio laboris exercitio & magno pecuniæ detrimento apparare non distulit : quibus diligenter instructis Christianorum humilitas viribus , animisque receptis , illos frequentes hostium impetus viriliter depulit , eosque sæpius impugnando feliciter expugnavit. Post longum vero temporis spatium , tum hostium incuria , tum lignorum corruptione , navibus dissolutis , hostilis furor acrius insurgens , & pejora pejoribus addens , Christianum populum B. Jacobi servitio devotum , navali bello inquietare non distulit : partes namque maritimas furtivis incursibus aggrediens , viros ac feminas , universa illorum substantia direpta , partim occisioni tradebat , partim captivitati mancipabat : feminas quoque , tam virgines , quam nuptas , libidine stimulante turpiter maculabat : unde præfati viri prudentia tantam inimicorum rabiem avertere cupiens , juvenem quemdam qui in construendis navibus ceteris excellentior tum temporis habebatur , aliosque diversarum Regionum artifices largo munere donatos adhibuit , qui navem egregiam subtili artificio compactam excellenti pulchritudine præditam , ventis & fluctibus aptam cum nimia diligentia perficere studuerunt. In cujus perfectissimo apparatu Dñs. Compostellanus LX. marcas argenti purissimi pro dilectione proximorum expendere non recusavit. Multa tamen & præcipua navis instrumenta gratis acquirere non cessavit. Navis itaque strenuis instructa bellatoribus , hostes fugavit , spolia diripuit , eorumque Regnum usque ad Atlanticum mare confidenter invasit. Innumera vero Sarracenorum multitudo captivata , pretiosis divitiis & auro purissimo mil-

le scilicet septingentis morabitinis, ceteraque magni pretii suppellectile navis onerata, incolumis ad Portum per gratiam Apostoli cum triumpho rediit. Cum autem ad partitionis regulamentum ventum est, Dño Archiepiscopo pro decima parte, quam secundum divisionem habiturus erat, tredecim marcæ argenti collatæ sunt, quædam & non parvi ponderis munera quæ tantæ honestatis virum decebant, propter personæ suæ honorificentiam de communi oblata charitative recepit.

Hæ sunt literæ Bracarenis Archiepiscopi. *Cap. 29.*

Venerabili Dño Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo P. Dei gratia Bracarenis Ecclesiæ minister, salutem in Christo & dilectionis affectum. Quanto intimæ dilectionis affectu vos diligimus, & commodum vestrum, vestrorumque amicorum, augmentari optamus, non literis vobis explicare valeamus. Ceterum si locus idoneus, vel tempus congruum nobis daretur, quod verbo tenus asserimus, semotis ambagibus in obsequio vestro comprobaretur. Quoniam vero Bracarenis Archiepiscopatus Vota vestro Clerico Dño. P. Ferdinandi, vestroque Canonico, commissistis, Nos satis ducimus esse jucundum, & summo opere laudamus. Hoc prætermisso, quærimus utrum vota de terra Ferdinandi Menendiz, quæ olim in beneficium à vobis suscepimus, suprataxato P. cum ceteris votis commendetis, an vos habere velitis: quod inde vobis visum fuerit, vestris literis nobis remandate: quippe vota illa terra Ferdinandi Menendici nunquam habuit Portugalensis Episcopus. Vale.

2 Transacto interim parvi temporis spatio præfata navis piratica, quæ vulgo *Galea* dicitur quam Dominus Archiepiscopus diligenti studio & magno pretio construi, & apparari fecit, strenuis armata juvenibus, ad partes Sarracenorum expugnandas remenso equore properavit: capti-

vata vero hostium multitudine, immenso auri pondere capto, sericis indumentis, ceterisque non parvi pretii spoliis violenter arreptis, cum triumpho & gaudio ad solitum Iriæ portum incolumis rediit. Facta autem juste & regulariter divisione, Dñs Archiepiscopus XXV. marcas argenti, & unum Maurum, magno pretio redimendum, pro parte sua juxta æquitatis regulam habuit.

Per Provincias. Cap. 30.

InnoCentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Didaco Compostellano Archiepiscopo, Ariæ Legionensi, & P. Lucensi Episcopis, salutem & Apostolicam benedictionem. Inspec̃tis fraternitatis vestræ literis vesaniam atque inobedientiam illius Ovetensis manifeste cognovimus, qui nimirum quoniam peccatum peccato adjicere minime formidavit, & contra interdicti sententiam primum per legatos nostros in eum datam, & postmodum nostra auctoritate firmatam, Episcopale officium celebrare tentavit, Nos eum auctoritate Spiritus S. excommunicationi subjicimus, & ut ab eo tamquam ab excommunicato abstineatis, sollicitudini vestræ mandando præcipimus. De cetero super amore & reverentia quam erga Sanctam R. E. & nos ipsos geritis, multimodas vobis gratias referentes vestram experientiam præsentibus literis commonemus, quatenus ad ea quæ B. Petro expedire noveritis, propensius intendatis, & pro ipsius servitio tamquam boni & devoti filii efficaciter laboretis. Dat. Pisis Kal. Martii. (1)

Literas per Provincias.

InnoCentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus per Toletanam, Bra-

(1) Innocentius Gallia peragrata, in Italiam rediit anno 1132.

Anno
1132.

530

HISTOR. COMPOST.

Bracarensem, Compostellanam Provincias constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Dilectionem vestram nolumus ignorare, quoniam in A. Ovetentis Ecclesie occupatorem pro eo quod contra prohibitionem Legati nostri consecrationem suscepit, & post suspensionem per Nuntium Sedis Apostolicæ in eum factam, & à nobis postmodum confirmatam, celebrare officium Episcopale tentavit; communicato fratrum nostrorum consilio excommunicationis sententiam promulgavimus: ideoque vestram presentibus literis duximus commonendam fraternitatem, quatenus vos ab ipso tamquam ab excommunicato solícite custodiatís, & subiectos vestros, ut ab eodem pariter se observent, nihilominus moneatis. Dat. Pisis Kal. Martii.

Didacus Dei gratia Compostell. Sedis Archiepisc. ivit ad Regem, & apud eum hoc Privilegium impetravit. Cap. 31.

R*egiam concedet majestatem Ecclesias Dei defendere, muneribus ditare, beneficiis ampliare, personarum dignitates relevare: quapropter ego Adefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator meorum antecessorum consuetudinem non irrationabiliter sequutus, una cum conjuge mea Regina Doña Berengaria vobis Doño Didaco Ecclesie B. Jacobi Archiepiscopo, omnibusque Dñis. & Senioribus ejusdem Ecclesie Canonicis, tam presentibus, quam subsequentibus, ob reverentiam gloriosissimi Jacobi Apostoli, & remedio animæ meæ, & parentum meorum, facio textum scripturæ firmitatis, scilicet, ut personarum vestrarum reverentiam nemo temerarie impetendo præsumat: domos etiam vestras quibus assidue moramini, nullus violare vel aliquid inde diripere audeat: anniversaria quoque Canonice vestræ & communes honores, singulorumque præstimonía, nullus invadere vel aliquid inde auferre tentet, licet habeat adversus Archiepiscopum causam injuriæ, sive etiam à quolibet Civium, vel militum, vel à*

qualibet alia persona, maximam toleret injuriam, prædictos tamen Canonorum redditus nullatenus invadere vel spoliare audeat. Si vero quisque aliquid horum supradictorum infringere tentaverit, secundum quod commisserit, canonico correptus judicio, injuriato, Ecclesiæque quingentos solidos persolvat. Ceteras omnium Canonorum hereditates vel possessiones ab omni subditiōe Sagionum excipio: res & facultates eorundem nemo rapere præsumat, licet sit debitor aut fidejussor, nisi prius semel & bis publice advocatus ad justitiam venire contempserit: alioquin quod rapuerit, vel ante advocacionem publicam pignoraverit, pro simplici duplum componat, & insuper injuriato LX. solidos persolvat. Testamenta etiam prædecessorum & parentum meorum, & mandationes Consulium, militum, seu quarumlibet personarum, quas ex proprio, vel ex meis regalibus in statu suo Ecclesiæ B. Jacobi contulerunt, vel contulerint, per omnia confirmo. Facta serie Testamenti apud Palentiam die Kal. April. Era I. C. LXXI. * Ego Adefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator una cum consensu Archiepiscopi Domni Didaci ejusdem Ecclesiæ, ceterorumque Hispaniæ Præsulium, & omnium Consulium atque Principum proprio robore confirmo. Didacus ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopus proprio robore confirmo. M. Auriensis Episcopus confirmo. P. Palentinus Episcopus confirmo. A. Legionensis Episcopus confirmo. P. Lucensis Episcopus confirmo.

Quando Archiepiscopus fuit ad Curiam Regis Dñi A.

Cap. 32.

Contigit Dñm Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum Regis Adefonsi Curiam adire, quatenus cum illo Ecclesiæ suæ negotia pertractaret: dumque apud eum Carrione moraretur, inter eundem Archiepiscopum & Bernardum Regis Cancellarium, præfatæ Sedis Canonicum, & Thesaurarium

Anno
1133.

rium, discordia hujusmodi emersit: asserebat namque Bernardus se honorem illum, Cancellariam scilicet per se ipsum & Regem Dominum A. non per Archiepiscopum adeptum fuisse: Archiepiscopus autem è converso dicebat se à Rege duplici honore, Capellanix scil. & Cancellariæ, liberaliter donatum esse. Bernardum vero prædictæ Ecclesiæ Canonicum & Thesaurarium dignitatem illam de manu sua præcipue & principaliter tenere. Deinde Doñs. Bernardus in præsentia fratrum suorum, Archidiaconorum, ceterorumque qui aderant Concanonicorum, à Dño suo Archiepiscopo benigne & amicabiliter conventus ab illa injuria desistere noluit. Tandem habito in præsentia Regis Concilio præsentibus Hispaniæ Comitibus & Baronibus, audientibus etiam Canonicis & Civibus, collatis utrinque rationibus Doñs. Bernardus juste & rationabiliter convictus ab injusto proposito destitit, & Dñm suum Archiepiscopum Rege præsentem, & annuente ceterisque justæ parti faventibus, de honoris illius jure investivit. Postmodum Archiepiscopus communicato fratrum suorum consilio, Doño. Bernardo Clerico, & Canonico suo secundum voluntatis suæ beneplacitum dignitatem illam, Cancellariam scilicet, ad tempus commisit, & sic controversia illa finem habuit. Postea Rex præsentibus suis Baronibus, astantibus etiam qui in comitatu Archiepiscopi erant Canonicis & Civibus, utrumque honorem, Capellaniam scil. & Cancellariam, sicut jam Dño Archiepiscopo concesserat verbi sui auctoritate, iterum concessit & confirmavit sub Era I.C. LXXI. & qt. Idus Martii anno sui Pontificatus XXXIII.

Hoc Decretum est datum. Cap. 33.

Hoc est Decretum, quod Canonici S. Jacobi Apostoli, & Judices, atque Cives Compostellæ per auctoritatem, &
con-

confirmationem Regis Doñi. Adefonsi, & Archiepiscopi Dom-
ni Didaci, deletis omnibus malis Foris, & reductis bonis,
semper conservandis, teneri statuunt: id est, de vino Cas-
tellano bono in Civitate adlato non minus VIII. quartis de-
tur pro marca: de alio vino bono per barcas allato, non
minus XII. quartis hic detur pro marcas: & ille qui emerit,
de unaquaque marcata unam quartam lucretur: ceteras quo-
que sine aliqua admixtione vendat fideliter per mensuram à
Concilio eis institutam: de vino de nostra terra, qui volue-
rit emere, det pro in carrega magna solidos III. & nobis
sine aliqua admixtione vendat III. pro duobus solidis, & sibi
lucretur mediam quartam. Rusticus vel civis qui duxerit il-
lam siceram sine aliqua admixtione, vendat, per se & det
III. canadas plenas per illam canadam ferradam Fredenan-
di Velasci, vel per similes, & de sicera bona de cuba de
ista Civitate det tres canadas pro nummo, & nemo præsu-
mat tabernam facere de illa sicera in cubas vel in cantaras:
magulanes & untiquitariæ intus & extra omnino projician-
tur, & non comparetur piscatum, nec carnem, nec maris-
cum, neque pulpos, neque locustas, neque lampredas, ne-
que ysces, neque poma, neque fructum, ad hoc ut lucretur
& vendat, sed tantum ut comedat: & ipse qui duxerit, com-
muniter vendat per se; & mercatores hujus Villæ qui ive-
rint ad illas marinas & fozes pro quolibet piscato non ven-
dant ad illum magulanem, nisi ipse per se vendat publice
tam civibus quam advenis. Similiter & ipsi qui abierint per
illas terras per vaccas & porcos, & pro diversis carnibus,
non vendant ad alios magulanes nisi civibus, aut carnizariis,
& ipsi carnizarii emant per Concilium, & tractent per diem
in foro, & vendant sine malo ingenio per pesum juridicum,
à Concilio eis institutum secundum veterem consuetudinem;
præter boves, quos non concedimus tractare, præter veteres,
& aratro inutiles.

Anno
1133.

534

HISTOR. COMPOST.

2 Adicimus etiam quod Caballos, & equas & boves & vaccas nemo audeat emere de sajonibus vel latronibus, vel raptoribus, vel de incognito homine absque fidejussore. Caseos, & manteiga vendant per pesum secundum antiquam consuetudinem. Dicimus etiam de piscibus, ut non minus V. magnos vesugos, vel mugiles vendant pro nummo, & de minimis X. temam grandem pro nummo: locusta pro nummo: pulpum grandem non amplius duobus denariis, mediocrem bonam amplius nummo: pexotas recentes vel falsas non minus tres pro nummo: ostreas magnas non minus L. sardinas non minus X. congrium de VIII. palmis, non amplius VII. denariis: mediocres bonos non amplius tribus nummis: lampredas non amplius tribus nummis: ircim maximum non amplius decem nummis: cordarium bonum cum pelle alba non amplius sex denariis: effolatum bonum pro tribus nummis, gallinam, maraticam, perdicem pro singulis nummis: leporem bonum pro duobus nummis: de ovis non minus XXX. pro nummo: cabritum bonum cum pelle non amplius tribus nummis: anserem bonam non amplius III. nummis: carnarium optimum non amplius VIII. nummis. Panadariae vero quae habuerint domos vel proprietatem ad complendum suum officium, comparent per illam taliam veridicam, & sine fraude faciant bonum panem, salgatum & limpdatum, de nummo uno vel mealia per pesum à Concilio eis datum: & completos suos foros non amplius lucretur quatuor nummis. Albergarii, monetarii & cambiatores, & cives non habeant marcas falsas, & libras falsas, & pesas: & albergarii non habeant panificas in domibus suis vel extra. Ceram vero, pigmentam, cuminos, & incensum, vendant per libras veridicas: fabri ferraduras cabalares & mulares optimas non amplius vendant duobus nummis pro parelio uno: mediocres vero tribus minutis: sacurem bonam non amplius VIII. nummis,

mis , ligonem bonum non amplius III. aradorium optimum non amplius tribus , mediocrem duobus : falcem rozadoriam optimam non amplius tribus , mediocrem duobus , falcem sectoriam pro nummo : saxium faucinum pro singulas & medaculas.

3 De calciamentis socos optimos cabrunos sine fraude non amplius VIII. nummis : osas bonas non amplius duobus solidis. Zapatones mulierum optimos XII. nummis non amplius. Zapatones bonos bobinos pro ad barraganes non amplius V. nummos , ceteros alios III. & tres secundum suum valorem , per optimas suffurtas pro tribus nummis , non amplius : reliquas pro nummo vel tribus obulis , vel duobus nummis secundum suum valorem. Zapatones cabrunos liadizos optimos non amplius XII. nummis. Jubemus etiam , & pariter confirmamus , ut corios de bobus & de vaccas , & pelles de cabrones , & de capris nulli nostri mercatores vendant ad illas barcas. Sajones , latrones , & mali non recipiantur in causis discutiendis : accusator & defensor cum singulis vel duobus amicis tantum ad complendum iudicium vel faciendam fidejussoriam ante Iudices , vel Vicarium Civitatis accedat , ne fratrem suum in negotio circumveniat. Iudices vero si res exegerit advocent sibi in auxilium de Clericis vel laicis quos sibi viderint utiles ad tenendam vel acquirendam justitiam. Albergarei non excedant terminum Minei in omni supradicta venditione , vel comparatione. Nullus faciat forciam vel fraudem venditori : forciam dico injuriatum ; sed tam emptor quam venditor qui contra supradictum Decretum egerit ambo quinque solidos persolvant , & venditores rei habeantur digni verberibus , & careant officio. Dicimus & confirmamus ut hujus rei publice reum nulla casa vel cautu teneatur. Omne consilium elegit idoneos viros , tres ad ponendum mensuram vini , scilicet Pelagium Astrarici cum Pelagio albo ;

Anno
1133.

Aloytum Candanatici , & Stephanum Pelaizi : & ad æstimandum panem , Froilam Rodesindici , Michaellem Martinizi , Ariam Guntadici , & ducant illam æstimationem panis , & ponemus illum pesum ; similiter & de illa carne , Pelagium Astrarici , Fernandum Justilaci , Joannem Arias , Pelagium Viliulfici , & secundum æstimationem ponemus illum pesum & illam petram de carne de porco , & de vacca : & cum necessitas fuerit augendi vel minuendi , neque augeatur neque minuatur , nisi consensu , & præcepto atque arbitrio Canonorum , Judicum , & Civium , atque Reſteris Civitatis .
Sub Era M. C. LXXI. quot Nonas Maii.

*Defuncto bonæ memoriæ Abilensis Ecclesiæ Episcopo Domino
Sancio , populus Civitatis has literas Domino
Archiepiscopo misit. Cap. 34.*

Didaco Dei Gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, omne Abilense Concilium tam Clericorum quam Laicorum salutem & devotam subjectionem. Abilensis Ecclesia filia vestra, Pontifice suo viduata, & propter hoc in mœstitiam dejecta, vestræ expectat consolationem paternitatis, vestræque implorat auxilium auctoritatis: nam sepulto Præsule nostro Dño. S. omnes unanimiter Archidiaconum nostrum Domnum *Eneconem*, qui aliquanto vitæ suæ ævo in nostra innocenter militavit Ecclesia, ad Episcopatum vobis confirmante elegimus, Regisque & Principum assensum quæsivimus, qui omnes concesserunt, nosque ad vestrum patrocinium miserunt. Igitur omni cum humilitate oramus, ut vester adsit assensus & confirmatio, & eum quem nos nobis necessarium cognovimus, sine dilatione consecretis, & nobis assensum, confirmationem, & tempus consecrandi renuntietis: mœstitia nostræ desolationis vestræ moveat viscera pietatis, ut eum nobis quanto-
tius consecretis, nec tot oves vestro jussui subditas, diu
-vca
si-

sine pastore esse sinatis : nam & veteris testamenti pagina testatur, ut si de panibus propositionis aliquis auferretur, citissime alius reponeretur. Valet, & si nostram diligitis salutem, quod nos certissime credimus, eum sine mora consecrate.

Has etiam literas misit Abilensis Ecclesiæ electus Compostellano Archiepiscopo.

2 **D**idaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, E. Abilensis Ecclesiæ in Episcopum ejus annuente auctoritate electus, fidele servitium & debitæ subjectionis obsequium. Postquam Pastorem nostrum Dominum Sancium Deus ab hoc sæculo vocare dignatus est, conventu factò omnis Clerus me ad Episcopatum elegit, populus petivit, Rex annuit, tamen si vestri commendat auctoritas judicii : & quoniam unus est Deus, unum Baptisma, una Ecclesia, & quia omnes unanimes esse, & unitatem in electione mei servare cognovi, electioni eorum, si vestræ adsit consensus sanctitatis, consentivi. Igitur vestræ paternitatis peto consilium, auctoritatis vestræ oro subsidium, quatenus mihi præfinitum tempus rescribatis, in quo ad Compostellanam Ecclesiam Matrem meam veniam, & ibi vestræ commendatus judicio sapientiæ, Episcopalem Dignitatem ordinis à Deo vobis mediante recipiam. Valet, & quid vestræ placeat sanctitati mihi rescribite.

Responsio Dñi Archiepiscopi Clericis & Laicis Abilensis Ecclesiæ filiis.

3 **D**idacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopi tam Clericis quam Laicis Abilensis Ecclesiæ filiis salutem, auxilium, & in Christo protectionem. Perspectis vestræ benivolentiæ literis quibus Ecclesiam Dei, Matrem videlicet vestram, orbatam proprio fore Pontifice conspectui nostro repræsentare

Anno
1133.

nime neglexistis ; quantum doloris & mœstitiæ nostræ pietatis viscera pulsaverit, vobis explicare nequimus : sicut enim filii & confratris nostri tanti Pontificis vita non minimum nostræ paternitatis ac dilectionis ardorem in personam suam habebat & retinebat, sic ejus mors sine nimia nostri cordis compasione à nobis tolerari non valet : quam plurimum namque laborem, immo maximas ac diversas calamitates pro Ecclesia sua constanter exceperit, & ad quantum tandem statuum eam viriliter sublimaverit, ferme omnibus est compertum ac divulgatum : sed quoniam nostri subsidii auctoritatem humiliter exposcitis, nostrique etiam solaminis pietate diligenter refici desideratis ; vobis petentibus quod justum & rectum visum fuit, non rationabiliter denegare valemus, juxta illud Evangelicum: *Petite & accipietis*, & cetera. Nec dignum ducimus oves nostræ ditioni à Deo concessas, sine ducis regimine diu permanere ; nos vero cum ad nos à Legato vestro perventum est, per nostri Archiepiscopatus confinia operi quod nostro ordini congruit, ad laudem & Dei honorem indesinenter desudabamus. Quapropter quia ad tantam rem sic subito peragendam, per nostra non tunc temporis expedita habebatur, summa cum benivolentia vobis præcipimus, quatenus ad B. Jacobi festum quod VIII. Kalend. August. præcipue celebratur, cum authenticis vestræ Ecclesiæ Clericorum, ac Laicorum personis, Ecclesiæ ac præsentiae nostræ prout decet præsentetur. Nec hoc vobis molestiam inferendo proponimus, sed ad vestræ Ecclesiæ decus, ei ipsi & nobis idoneum : interim tempus præparare congrue protelamus. Omnipotens Deus intercessionem B. Jacobi & meritis vos custodiat, & ab omnibus adversitatibus muniat & defendat. Amen.

Responsio ad Electum.

4 **D**idacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. filio suo dilecto E. Abilensis Ecclesiæ electo salutem & paternam in Domino dilectionem. Quoniam germanum vestrum Abilensis Ecclesiæ Pastorem, & filium nostrum, in vita summe dileximus, ejus obitum non minima cum tristitia toleramus: unde quod persona vestra vita & moribus maxime decoratur à nobis eam duplici dilectione teneri minime hæsitetis: illius namque præcordialis affectus quem ei dum vixit exhibuimus, vos exortem fieri non optamus. Itaque de electione vestræ personæ, si ita est ut literæ ad nostram præsentiam destinatæ sonant, & literarum lator asserit, non modicum congaudemus. Vos igitur tamquam specialem nostræ Ecclesiæ filium exhortamur; & in Domino monemus, quatenus ad B. Jacobi festivitatem quæ VIII. Kal. Augusti summa cum reverentia colitur, cum quadam vestrorum Canonicorum ac bonorum civium parte ad matrem vestram Compostellanam Ecclesiam, & nostræ personæ conspectum, nullatenus venire diferatis; nos autem inter agendum fratres & Coepiscopos nostros finitimos prout facultas tulerit, convocabimus, ut eis convocatis & fraterno interveniente amore consultis, & præfato die & tempore, Deo annuente, consecratio vestra, si fieri debet, juste & canonice fiat.

Has literas misit Rex Adefonsus per eundem electum Domino Archiepiscopo.

51 **A**defonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator, Venerabili Patri Dño. Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo in Christo vivere. *Sancium* Abilensem Episcopum mortuum, esse, & in ejus Episcopio fratrem ejus nomine Eneconem à Clero & populo electum, mihi que representatum, dilectioni

Anno
1133.

vestræ notifico, quem vestræ scrutinio discretionis confirmatum justitiæ causa & mei amore, multum enim in præsentī subditis suis eum utilem & necessarium causa regendi eos esse cognovimus, consecrare non differatis. Valet.

6 Hic est titulus electionis Domini Eneconis Abilensis Ecclesiæ Archidiaconi ad Episcopatus dignitatem promoti. Cum à Præsule Segoviensi Doño. P. & magno Clericorum Laicorumque Collegio *Sancius* Episcopus honorifice fuisset tumultatus, iste absque contradictione, parili consensu omnium qui præsentēs aderant, est electus. Nam omnes Clerici de ipsa Civitate, & multi alii ex Provincialibus qui ad Pastoris sui sepulturam convenerant, seorsum coadunati, studiose diligenterque cœperunt adinvicem scrutati & inquirere, si in eorum conventu reperiri posset qui idoneus foret in antecessoris defuncti locum succedere. Sed post multas & diversas opiniones tandem gratia Dei Omnipotentis concedente, omnes unanimiter super prædicto Enecone facti sunt concordēs: idcirco quia digne & laudabiliter Archidiaconatus officio fungebatur, & vitæ religiosæ morumque sublimitate præ ceteris præpollere videbatur, dignumque existimarunt, ut bonus frater imitans laudabilem vitam boni fratris, illi quoque pontificalis successor existere dignitatis. Hæc electio à Clericis primitus facta, valde complacuit omni populo qui erat congregatus in Ecclesia; & nemo extitit in tota concione plebis, qui contradiceret, & contraireret constitutioni electionis, sed omnes illum velle, illum desiderare fieri sibi Pastorem & Episcopum uno corde, una voce pariter conclamaverunt: & cum Clericis *Te Deum laudamus* canentibus, summa devotione manibus ad Cælum extensis, Dei omnipotentiam & misericordiam congäudentes glorificaverunt.

De consecratione ejus.

7 **P**ost obitum bonæ memoriæ Sancii Abilensis Episcopi Clerus & populus habito diligenter consilio Eneconem defuncti viri fratrem Archidiaconatus officio in eadem Ecclesia fungentem, Regis assensu, & Comprovincialium Episcoporum consilio ad ejusdem Ecclesiæ regimen unanimiter elegerunt, ipsumque concordi voce & pari consensu ab omnibus electum Dño. Didaco Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, ad cujus Metropolim pertinere dignoscebatur, sicut decebat, consecrandum præsentaverunt. Metropolitanus vero illius electionem diligenter exquirens, eamque legitimo præsentium testimonio & communi absentium scripto dignam & canonicam esse discernens, Regis etiam assensum literis cognoscens, Episcopos fratres suos, & Canonicos Munionen scilicet Vallibriensem, P. Lucensem, M. Auriensem, P. Tudensem ad ipsius electi consecrationem invitavit: ipsi vero pro B. Jacobi reverentia, & Archiepiscopi honorificentia ad præcipuam ejusdem Apostoli festivitatem, quæ VIII. Kalend. Augusti celebratur, libenter convenire nullatenus distulerunt. His itaque fratribus Compostellæ congregatis Dñs. Archiepiscopus habito cum eis sancto & religioso colloquio in ipso festivitatis die præfatum electum juxta Canonum instituta solemniter & honeste consecravit. Consecratus autem debitæ subjectionis obedientiam tamquam Suffraganeus Metropolitanæ subditus Prælato, sicut debuit promittere non recusavit, & se ipsum in prædictorum Episcoporum præsentia, omniumque qui consecrationi intererant subscripto fidelitatis juramento firmiter astrinxit.

Hoc est juramentum.

Ego *Ennecus Sanctæ Abilensis Ecclesiæ nunci ordinandus*
Epis-

Anno
1133.

542

HISTOR. COMPOST.

Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam à SS. Patribus constitutam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ B. Jacobi rectoribusque ejus in præsentia Dñi Didaci Archiepiscopi perpetuam me exhibiturum promitto, & super Sanctum Altare propria manu confirmo.

Omnis Clerus Salmanticensis Ecclesiæ has literas misit Dño. Archiepiscopo. Cap. 35.

Domino Venerabili, omniumque Patri carissimo Compostellanae Sedis Archiepiscopo Didaco, omnis Clerus Salmanticensis Ecclesiæ obedientiam cum fidei servitio. Ecce nos tui famuli, tuæque magnificæ pietatis, Reverende Pater obedire mandatis parati, sub importabili anxietate positi, discretionem tuæ dignitatis, supplici corde, humili voce rogamus, ut nobis miserearis, nos in quiete vivere patiaris. Modò autem pie pater tuæ dulcedini de primo Munionis adventu, quando de *Egitania* venit, volumus denunciare. Tali eum pacto recepimus, ut intra paucos dies aliqui Clericorum cum propriis marsupiiis atque cum eo usque in tuam præsentiam veniremus, idcirco ut de ejus electione quid laudares videremus, quod sibi placuit. Ipse vero nobis nescientibus clam recessit, quando huc venit: sed discedens à tua sanctitate, se coram nobis & laicis literas tuas & benedictionem dixit adipisci nobis, ut verum tuæ paternitati dicamus, displicuit quod aliquem nostrum non ut cum eo pepigimus advocavit, atque sociorum quidam, ut rectum Dñe disposuimus, non peregrini dixerunt; sed nostrum sine aliquibus non Romam petas. Ipse autem nobis incognitis cum solo quodam armigero recessit. Quando vero reiteravit, nos honorem ac dignitatem parabolis portare certificavit, seque liberum, nulliusque imperio submissum, nisi tantum Apostolico, non veris verbis demonstravit: nec mora multos Ecclesiarum beneficiis Barones muniri præcepit, quo scelere auribus nostris intonato,

eum

eum non esse concessum Salmantinæ Sedi legaliter putavimus: quadam vero diè ad eum venimus; privilegium ac dignitatem Ecclesiæ quæsivimus. Quo audito commotus ira, magis ac magis Clericos & Ecclesias in propatulo sub Laicorum manibus misit. Hæc scias non causa invidiæ, non inflatione superbiæ, non aliquo odio hæc de eo dixisse; sed tantum detrimentum S. Dei Ecclesiæ pati non posse. Ne igitur bone Pater nos velut gregem Pastore carentem relinquant, sed nostri potius miserearis, & accipe consilium etiam ab infimis, quid de nostræ Ecclesiæ angustiis agas: nam quidquid tuæ dilectio bonitatis jussit in rei veritate fideles ac certos, ut proprios filios, noverit. Valet.

De restauratione Canonice in melius, quoniam diminuta erat. Cap. 36.

Omnibus discretionis oculo eventus rerum intuentibus certis ac manifestis patet indiciis, quam sollicito & diligenti animo Dominus Didacus Compestellanæ Sedis primus Archiepiscopus Ecclesiam sublimare suam, & ad gradus altioris dignitatem extolerè studuit. Si enim recto comparationis modo præteritis instantia conferre velimus, prudentiam ipsius & facta laudare etiam invidentes, nullatenus desistemus. Sed quoniam longum & difficile est, omnia ipsius benefacta narrare; de pluribus saltem unum posteriorum memoriæ tradere non recusemus. Paulo altius itaque inchoantes *Cresconium* Episcopum, prædecessorem suum, virum famosum & nobilitate præclarum, qui tempore Regis Fredenandi strenuus in militia floruit, ad memoriam revocemus: cujus tempore licet Compostellana Ecclesia divitiis polleret, honoribus abundaret, soli tamen septem Canonici in ea servientes, nullius ordinis regulam, nec saltem habitu observantes, nec etiam tonsuram coronæ habentes, nec barbam deponere volentes, minus canonice degebat: & ut
etiam

Anno
1134.

(1)
Cap.
20.
lib.1.
n. 3.

etiam propinquius in medium proferamus exemplum, Dominus Didacus Pelaez Episcopus, qui tempore piæ memoriæ Regis A. multum claruit, & postea ejusdem honoris dignitate privatus extitit; XXIII. Canonicos, Ecclesiastici officii penitus ignaros in Ecclesia ipsa constituit. Postea vero Dominus Didacus ejusdem Sedis primus Archiepiscopus LXXII. (1) Canonicos literarum studiis eruditos, Ecclesiastici officii peritos, vita & moribus ornatos, Ecclesiæ servitio in perpetuum mancipavit, communesque redditus unde victum & vestitum sufficienter & honorifice haberent, in eorum potestate & providentia permisit. Quibus ita statutis & firmiter ordinatis universus Canonicorum conventus omnibus sibi necessariis suppetentibus in pace & securitate diu permansit. Decurso vero diuturni temporis spatio prædictum communis commodi statutum, partim ceterorum iniqua tolerantia, ab illo optimo & jucundo statu paulatim deflectere cœpit, & communis victus diminutus & fere ad nihilum redactus fuit: quo cognito pius & benignus Pastor, qui saluti omnium in temporalibus & spiritualibus consulere & providere debet, celebrato cum fratribus ex more conventu tanti seminarium scandali de medio tollere diligenter curavit. Habitaque prius cum Decano, & aliis majoribus, utili & honesta deliberatione præter panem, & anniversaria, & alia quæ frequenter Canonicis charitatis studio conferri solent, ad quotidianum coquina paratum XII. marcas singulis mensibus dari constituit, & se etiam in melius provecturum secundum tempus confidenter promisit: & sic restituto ex parte communis rei detrimento murmur & scandalum quod quotidie fraternam offendeat concordiam, penitus cessavit. Era M. C. LXXII. *

*
Anno
1134.

De Claustro consummando.

2 **I**n ipso etiam festivitatis die in quo Dominus Archiepiscopus Abilensem Episcopum, ut prædiximus, consecravit, & statum Canonice in melius commutavit, consulta præsentium Episcoporum diligentia de claustro inchoando & consummando, concordem & unanmem cum fratribus suis deliberationem habuit. Ipsum namque opus jam diu quorundam fratrum providentiæ suscipiendum injunxerat; sed aliis causis impediens neglectum & intermissum fuerat: tunc autem propensiori cura & ampliori diligentia eidem operi intendere quærens, duobus fratribus Archidiacono scilicet P. Cresconizi, & Cardinali Doño P. Gundesindiz, quorum consilio & sollicitudine feret, universi Conventus auctoritate injunxit, & ut tale consultum operis exhibitione firmaret, Dñs Archiepiscopus ad ipsius Claustrum fabricam C. marcas se daturum secundum diffinita temporis spatia charitatis studio promisit; de quibus pollicitis, ne tanti operis differretur inceptum, XXX. marcas simul dare in præsentem non distulit.

De restauratione Ecclesiæ & Canonice Patroni.

3 **N**otum omnibus & manifestum remoto ambiguitatis scrupulo constat Compostellanam Sedem ante Apostolici corporis inventionem, apud *Iriam* antiquis fundatam & constitutam fuisse: sed postquam gloriosissimum B. Jacobi corpus temporibus Teodomiri Episcopi divina præmonstrante gratia inventum fuit, prædicta Sedes, quæ tunc temporis Iriensis appellabatur, Regis privilegio, & Episcoporum consilio, totiusque populi assensu apud Compostellam, ubi pretiosa reperta fuerat dragma, non immerito translata est. Facta autem ex communi consulto Sedis mutatione, ipsa Iriensis Ecclesia tanti honoris

Anno
1134.

dignitate privata usque ad successionem Domni Didaci primi Archiepiscopi & à Religionis cultu penitus deflexit, & in temporalibus multum diminuta fuit. In tantam namque paupertatis angustiam locus ipse deciderat, quod pauci Clerici ibidem commorantes Clericalis officii penitus expertes, quadragesimali solummodo & Dominici Adventus tempore vix pauperem victum communiter habere poterant: Dominus vero Archiepiscopus ipsius Ecclesiæ destinationi compatiens, quoniam in summo honoris culmine prius claruerat, eam ex parte restituere conatus est, ibique XII. Clericos cum Priore suo, & officii sui exercitio competenter instructos Ecclesiastico cultui celebrando deputavit, eisque redditus communes cibis & indumento sufficientes pio charitatis studio dedit. Hoc itaque diligenter consummato quoniam bonum in melius semper proficere debet, aliud virtutis opus aggredi non destitit. Ecclesiam namque pauperrimam & parvam in litore *Saris* fundatam, ubi gloriosum Apostoli corpus in egressu navis depositum fuerat, pro tanti hospitis veneratione cum summa diligentia restituendam esse decrevit: & quoniam bene incepta jucundo exitu peragi solent, ipsius Ecclesiæ corpus cum tribus Capitibus consulta benignitatis suæ industria fundari non distulit. Tria namque altaria ibi ædificanda & honorifice celebranda, medium ad honorem gloriosissimi Jacobi Apostoli, cujus corpus ibidem hospicio receptum fuerat, reliqua vero duo angularia, unum B. Mariæ Matri suæ, alterum fratri suo Beato Joanni Apostolo Evangelistæ sanctæ devotionis affectu instituit. Quibus diligenter institutis Ecclesiam ipsam candelabris optimis, palliis; ceterisque Ecclesiastico cultui competentibus ornamentis, honorare & decorare pio charitatis amore studuit: & quoniam duplex bonum simplici prævalere solet, Dñs Archiepiscopus utriusque Ecclesiæ redditus, Iriensis, scilicet quam prius

prius restituerat, & istius quam postea ædificandam decreverat, recta divisionis regula distribuens, unicuique ipsarum XII. Canonicos ad honorem Dei servituros addixit, & sic utramque Ecclesiam & in temporalibus, & spiritualibus congrue restitutam soli Religionis cultui deinceps vacare studuit.

De discordia inter Archiep. & Comitem Ferdin. Cap. 37.

Transacto itaque parvi temporis spatio inter Dñum. Archiepiscopum, & Comitem Ferdinandum fœdus amicitiae firmatum invicem observantes, gravis & inexorabilis discordia emersit. Contigit namque quemdam Archiepiscopi militem ipsius Comitis Curiam adire, quem Comes quarundam criminationum arguens, sine conscientia Archiepiscopi cepit, captum in vinculis posuit. Quo audito Dñs. Archiepiscopus pro tanto dedecore ira commotus duos ipsius Comitis milites captos in custodia teneri jussit. His itaque peractis præfatus Consul furoris impetu ductus quemdam Archidiaconum P. Cresconiadem, cujus providentiæ ipsius Comitis terræ regimen commissum erat, violenter invasit, eumque captum in vinculis posuit, & in quodam Castro suo firmissimo tenuit. Postquam vero tam execrabile facinus Archiepiscopo & Ecclesiæ suæ innotuit, juxta Canonum regulam prædictum Comitem quatenus de tanta injuria satisfaceret semel. & iterum & tertio vocavit: sed quoniam toties vocatus satisfacere contempsit, Dñus Archiepiscopus cum universo Ecclesiæ Conventu publicam excommunicationis sententiam in illum protulit: quo facto Comes pœnitentia ductus tandem resipuit: & habito cum Archiepiscopo colloquio, Archidiaconum quem captum tenebat, reddidit. Postea vero in præsentia Archiepiscopi & omnium Canonicorum satisfactorius ad Matrem suam Ecclesiam quam offenderat humiliter venit,

Anno
1134.

primum pro compositione sacrilegii obsides secundum morem patriæ dedit, deinde pro humilitatis exhibitione se ipsum in potestate Archiepiscopi & omnium Canonicorum, quasi captum, humiliter obtulit. Tunc vero ad ampliorem satisfactionem Dñus Archiepiscopus cum universo Conventu Comitem ipsum dominio & potestati Archidiaconi tradidit: ipse etiam Consul ne amplius tale quid committeret, coram omnibus jurejurando firmavit. Restabat etiam inter eos quoddam indiscusum negotium de hominibus creationis quos prædictus Comes inter Uliam & Tamarim requirebat, unde non tantum inter eos, sed inter eorum prædecessores, odiosa contentio sæpissime fuerat: illa etiam causa, ut ajunt, præcipua extitit, quare Episcopus Doñs. *Gudesteus* quorundam violentorum manu apud Iriam peremptus fuit. Multi etiam nobiles propter eandem causam truncati, sive ferro perempti damnum corporis & pecuniæ detrimentum passi sunt: & ne tanti odii seminarium amplius pullularet, Dñus Archiepiscopus contentionem illam penitus diffinire volens Canonicorum consilio & Regis assensu Villam quamdam, quæ *Lubre* vocatur, prædicto Comiti tali tenore concessit, ut nec ipse, nec aliquis de ipsius cognatione, vel ejus heres creationem illam, sive ejus jus, sive etiam hereditatem præter Villam *Savardes* cum L. hominibus in honore B. Jacobi ulterius exigeret. Hoc autem concambium legitimo scripto & robore regio in perpetuum firmatum est. *

Pontificis, & Antipapæ Epistolæ. Cap. 38.

Tunc temporis vero dum illa supradicta gererentur, schisma quod in Ecclesia Dei jam diu pullulaverat, nullatenus deflexerat, sed de malo in pejus incrementum susceperat.

Pe-

* *Extat infra hac de re scriptura, cap. 40.*

Petrus namque Leonis, Rogerii Ducis favore, partim superba sui generis potestate, primæ Sedis Cathedram obtinens, multimoda verborum compositione causæ suæ justitiam arguere conabatur. Alter vero Innocentius ab Urbe violenter expulsus Pisis habitans adversarii partem attenuare, & suam verisimiliter approbare, non desistebat. Uterque autem partem suam tueri contendens Doño Didaco Compostellano Archiepiscopo, qui tunc temporis pro repellenda Sarracenorum rabie apud Castrum *Honestum* cum magno exercitu militum, & infinito numero peditum manebat, hujusmodi literas diversis nuntiis, quorum alter de altero ignorabat, eodem die simul delegaverunt.

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. De prudentia & honestate tua plurimum confidentes fraternitati tuæ statum nostrum breviter duximus intimandum. Post discessum itaque carissimi filii nostri Lotharii Imperatoris Augusti nos qui subjectis ovibus providere debemus, ne forte eædem lupis rapacibus viderentur exponi, de divinæ protectionis tegmine magis quam humani auxilii robore confidentes, cum ipsis in Urbe mansimus. Unde factum est, ut fideles nostri adversus hostes Ecclesiæ fortiores affecti, in B. Petri & nostra fidelitate firmiter perseverent. Denique postquam eos nostra corporali præsentia aliquamdiu defensavimus, ut fratribus nostris ad nos tutior & facilius pateret accessus, & laborantes opportunis solatiis confovere possemus, Urbe egredientes Pisas pervenimus: ibique cum fratribus nostris commorantes, quæ ad honorem Ecclesiæ pertinent propensius operamur. Miramur autem, quoniam elapso tanto tempore de statu & incolumitate tua nullam nobis certitudinem reddidisti. Ut igitur tuæ dilectionis affectus erga Matrem tuam Ecclesiam Romanam magis appareat, per exhibitionem operis id ipsum studeas demonstrare. Ad hæc filium*

Anno
1134.

lium nostrum latorem præsentium Astaldum, qui Sanctæ Dei Ecclesiæ admodum fidelis existit; dilectioni tuæ attentius commendamus, rogantes ut pro B. Petri reverentia & nostra charitate, benigne recipias, & ei in quibus oportuerit auxilia subministres. Data Pisis V. Nonas Maii.

3 Anacletus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco B. Jacobi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Propter nimiam charitatis dilectionem, qua personam tuam diligimus & ab ea vicissim diligi nihilominus credimus, Sedis Apostolicæ literas tibi jam frequentius destinavimus, fiduciam de te talem habentes, quod & tuis nos sæpius epistolis & nuntiis visitare deberes. Verum tu frater in Christo carissime nescimus quo torpore detentus nulla à te aliquando suscipere rescripta meruimus: proinde nos licet in his plurimum admirantes aliquantulum doleamus, non tamen desistimus quin & iterato te nostris literis visitemus, & de his quæ penes nos acta sunt vel aguntur, certiore reddamus. Siquidem post discessum Lotharii quem, sicut jam te credimus accepisse, divina nobis virtute cooperante non sine multa strage suorum ignominiose satis ac turpiter redire coegimus, hæresiarcha G. (1) quem intra perjuratorum nostrorum domos in primo factionis suæ nido intrusit, Clero in eum & populo reclamante quoniam in Urbe manere non potuit, navigio Pisas de nocte confugit, ibi vivens utcumque miserime latitat: nos per Dei gratiam cum fratribus & filiis nostris Episcopis, Presbyteris ac Diaconibus Cardinalibus, Clero urbis universo & populo, qui nobis, sicut ab initio fecit, individua charitate cohæret, sani & prosperi sumus: solemnitates Paschales antiqua prædecessorum nostrorum consuetudine, in Lateranensi Palatio, cum omnibus Civitatis nostræ Patritiis cum aliis anni festivitibus quiete ac paci-

(1) Gregorius antea vocabatur Innocentius,

cifice, honorifice ac devote peregrimus: basilicas S. Joannis, & S. Pauli Apostoli cum quibusdam munitiunculis aliis quas in adventu Lotharii inimici nostri invaserant, & de quibus multum gloriabantur, nuper recepimus, & in potestate nostra tenemus: illos perjuros nostros Leofraiapane & unum fratrem ejusdem (qui tertius promptiose ad omne flagitium audacissimus, cum viris bellicosis fere numero sexaginta sub ruina cujusdam Ecclesiæ Campanarii, quod de nocte suffoderant, obrutus est & extinctus) fidelium nostrorum præcipue carissimi filii nostri R. Siciliæ Regis auxilio de medio Ecclesiæ per Dei gratiam funditus extirpare disponimus; nam ita eos inclusos viriliter obsidemus, qui aut se de proximo nostris manibus reddet, aut sicut jam diximus, radicitus interibunt. In his igitur omnibus dilectissime frater largitori bonorum omnium Dño nobiscum pariter grates dignas exolvens, & inimicorum mendacia pro data tibi sapientia respuens, Deum Omnipotentem exores, ut imperfectum nostrum videant oculi nostri, & statum tuum & bonam quam erga nos voluntatem & animum geris, tuis ad nos missis, & per latorem præsentium frequentes Epistolis, & per alios Nuntios dirigas, ne juxta dictum Apostoli magis diligere, quam diligere videamur. Datum Laterani X. Kal. Maii.

De captione Bernaldi & Decani & de solutione eorum.

Cap. 39.

Notum & quampluribus manifestum est Doñum Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum Bernaldum & Petrum Helix à puero magna cum diligentia nutritivisse & erudivisse & eos tantæ dilectionis gratia amplecti, quod altero, scil. Bernaldo, adjunctis multis utilibus & honestis Ecclesiæ B. Jacobi beneficiis & honoribus Thesaurario constituto, alterum vero Petrum scil. Helix, & Archidiaconum, prædictæ

Ec-

Ecclesiæ ex insperato ordinavit Decanum : sed ut paucis multa restringantur, talem erga eos exhibuit dilectionis affectum, quod quidquid facturus vel dicturus esset, eorum specialiter consilio & arbitrio committere festinabat. Bernaldo etiam quem præ aliis mirabiliter diligebat, *Cancellariam*, consilium, familiaritatem, pariter & amorem Regis Doñi A. Comitum quoque & ejus Principum contulit honorifice ut haberet, spiritualis veluti confidens spirituali Pater in filio : prædicto etenim Archiepiscopo tanta ab Omnipotenti Deo erat collata potestas, quod & Capellaniam & Cancellariam Regis sibi possidendam obtinebat, & de omni Curia Clericatu provelle suo ordinabat. Qui cum in tanto dignitatis & honoris culmine se esse conspicerent, flatu superbiæ tumescentes, quibusdam machinationibus Decanus in urbe, Bernaldus in Regis Curia, ambo consanguinei, omnibus quibuscumque poterant modis quædam contraria & inconvenientia de eo latenter machinati sunt, jam contra eum elationis colla crebro erigentes.

2. Ut autem Archiepiscopo tam execrable machinamenti facinus paulatim pullulando conjecturali manifestatione innotuit, graviter toleravit, eorum potius stultis & inanibus condolens opinionibus, quibus cognitis, & sæpissime animo revolutis, quotidie spectabat, considerans eos tam honestissimi nutrimenti & accepti beneficii memoria ad emendationem, & correctionem leviter revocari. Sed quia diabolica versutia homini ad suadendum blandiri non desinit, eorum, proh dolor! frequentius ac manifestius excrevit superbia. His itaque gestis contigit Archiepiscopum ad Regem cum eo de quibusdam quæ sibi emergerant, tractaturum *Carrionem* ivisse, ibique Bernaldo consulendo, præcepisse, ut Cancellariam quam ei pro fidelitate & servitio tenendam dederat, sibi sine dilatione præberet, & ad Ecclesiam B. Jacobi, quæ eum nutriverat & honoraverat

regressus, Omnipotenti Deo & præfato Apostolo cum ceteris personis fideliter servire studeret: hoc enim modo & cordis ejus abscondita & fidelitatis debita jam penitus patefieri cupiebat. Bernaldus vero malæ opinionis conscius & tantæ fraudis ut erat commentor, hoc audiens tristissime tulit, & ab eo inducias ad accipiendum consilium quid inde facturus esset, postulavit: jam aperte demonstrans quod postea rei eventus experimento veritatis comprobavit. Interea trium dierum induciis habitis notos & amicos suos summopere rogavit, ut eorum consilio & auxilio à Rege impetraret, quod & Cancellariam & omne quod sibi dederat Archiepiscopus contra ejus velle possideret, soli Deo & Regi gratiarum actiones relaturus: interventibus quorum Rex aliquantulum assensum impertiens ad Archiepiscopum duos legatos, Albertinum scilicet & Fernandum Joannidem, eum ex parte sua rogaturos continuo direxit, quatenus Bernaldo Cancellariam non auferret, & eum quo melius amore dilexerat, deinde diligeret. Archiepiscopus vero providæ ut erat scientiæ subdolas Bernaldi machinationes aperte ac manifeste jam comperiens, eis hujusmodi dedisse perhibetur responsum, quod si Regiæ placeret dignitati Cancellariam quam Bernaldo tenendam commisserat reciperet, & de ea quod competens & honestum videretur juxta consilium & velle suum postea ordinaret. Rex vero videns Archiepiscopum constantiæ ac rationis tramitem persequentem, se ad eum ire ad Claustum S. Zoyli ipso die promissit, Bernaldum ad satisfactionem & ad ejus amorem & servitium ducturum. Constituto igitur die Rex Comitibus ac Principibus suis gloriose comitatus ad Archiepiscopum sicut prædixerat venit, & eum benigne ac reverenter ad rationem posuit, utpote cognoscere diligenter affectans, unde quod inter eundem Archiepiscopum & Bernaldum

Anno
1134.

discordiæ seminarium esse videbatur, evenerat : ipse enim ordine consideratis quæ ab ipsa pueritia erga Bernaldum Archiepiscopus exhibuerat, & quæ pro ejus amore sustulerat, non modicum mirabatur, unde inter eos hujuscemodi dissensio tam inopine subrepserat.

3 Cui Archiepiscopus ipsum rei ordinem quo prædicta dissensio oriretur seriatim aperire volens, quædam sibi de Bernaldo non auribus præcipienda, nedum credenda, esse dicta monstravit : quæ cum dulciter & sine scandalizatione experiri & eum ab errore ad viam salutis, & emendationis reducere vellet, nullum tam utilem & sine offensa experientiæ & emendationis modum eligere arbitratus est, quod data in ejus manu Cancellaria ad Ecclesiam suam reversus Deo ejusque glorioso Apostolo devota mente famularetur. Enimvero cum Rex Archiepiscopum tam juste ac rationabiliter loquutum fuisse cognovit, Bernaldum seorsum duxit, & eum, ut Rex postea confessus est, talibus fertur verbis convenisse : Quanto dilectionis vinculo Archiepiscopus te amplexus fuerit, quanto dudum amore educaverit, & quæ etiam erga te exhibuerit, & quæ pro te hucusque toleraverit, nullus Hispaniarum angulus ignorat : quapropter justum & consequens est te ei semper humiliter obedire, & ab ejus servitio & fidelitate numquam occasione aliqua velle animum remove. Eja igitur ad prædictorum memoriam animum revocans, redi ad integrum & ad servitium & voluntatem ejus exequendam, humilem & obedientem ubicumque potueris te præsentare : ego enim quod tanto & tam honesto viro liberaliter contuli, sine causa auferre, & te contra eum nullo modo valeo manutenere. Bernaldus undique se rationabiliter esse victum, & quod pectore versabat multo aliter quam putaverat evenire cognoscens, cum Rege ad Concilium unde exierat, non modicum tristis reversus est, & Dñm. suum Compos-

tel-

tellanum Archiepiscopum in præsentia Regis ejusque Comitum & Baronum quindecim quoque Ecclesiæ B. Jacobi Canonicorum, qui ibi aderant, illius honoris Cancellariæ scil. jure protinus investivit. Deinde Archiepiscopus sic juste & honorabiliter investitus, communicato fratrum suorum consilio eidem Bernaldo prærogativam illam, Cancellariam videlicet, ad tempus commisit, & sic controversiæ illius varietati pro velle suo finem imposuit.

De eodem.

4 **I**ta igitur de inimicis victoria & Regis gratia habita Doñs. Didacus Compostellanus Archiepiscopus ad propria honestissime reversus est, Bernaldo & multis aliis suæ Ecclesiæ personis pulchre & alacriter secum redeuntibus Rex interim sicut jam consilio suorum Baronum disposuerat, cum magno & innumerabili comitatu Principum, militum quoque, & peditum exercitu, super Sarracenos in expeditionem iter suum imperialiter direxit: qui deinde per singula reminiscens quæ Bernaldus contra Dñm. suum egisset, quibusdam ejusdem Bernaldi inimicis suggerentibus, pro justo & sibi nimis utili Bernaldum esse capiendum; partim quia contra Dñm. suum graviter erraverat & superbierat, ut sui erroris & superbiæ pretium cognosceret; partim ut eum ab omni quod videbatur habere totaliter expoliaret: quod ad effectum ductum iri quamtotius optans, Archiepiscopo quemdam suum Principem & Potestatem Fernandum Joannidem statim præmisit, ut Bernaldum sine dilatione capi, & omnem ejus pecuniam sibi præsentari faceret, prius tamen pro parte Ecclesiæ Honesti Castello, & omnibus B. Jacobi honoribus, quos ipse habebat, cum sua integritate in manu Dñi. Archiepiscopi deditis. Huic etiam addidit, quod si quod inde Archiepiscopo contrarium vel incommodum

Anno
1134.

unquam accideret, ipse sufferret, & hujus rei quam fieri mandabat actor & concessor semper existeret; timens ne hac occasione inventa quod fieri jusserat, Archiepiscopus facere negligeret. Quod cum Archiepiscopo ostensum fuisset, moleste tulit, & illud se esse facturum omnino negavit. Rex autem videns quod fieri præceperat in nullo completum fuisse: tres nuntios singulis vicibus succedenter ad Archiepiscopum misit, id ipsum quod prior dixerat & affirmaverat jam acrius & magis efficaciter dicentes & affirmantes: quod licet audivisset & de eorum relatione jussum & velle Regis sibi patenter innotuisset, tamen nihilominus quod pro priori misso fecerat Bernaldo, fecisse ostensus est. Non post longum denique temporis, Rex videns quod fieri mandaverat nequaquam factum fuisse, nimia commotus ira, ad Archiepiscopum iterum legatum, non longe post quos miserat, quintum remisit, jam non solummodo præcipiens, sed ei terribiliter quod subsequitur minans, hoc scilicet, quod nisi Bernaldum eo modo quo per Nuntios suos quinquies ei jam insinuaverat, captum in custodia poneret, omnem ejusdem Bernaldi pecuniam usque ad novissimum quadrantem ex suo ipse persolveret, & aliud forsitam pejus incurrere non dubitaret. Ut autem Archiepiscopus sibi & suæ Ecclesiæ magnum & sine remedio periculum & detrimentum cognovit imminere, nisi regiam protinus exequeretur voluntatem, tristis tandem & nimis invitus Bernaldum & cum eo Decanum ejus consanguineum capi, & eos captos honorifice & reverenter fecit custodiri. Notandum tamen Decanum non alia de causa captum fuisse, licet latenter & in quibusdam manifeste multoties contra Dñm suum egisset, nisi quod eo tempore Civitas quæ aliquantulum turbata erat, ejus consilio & machinatione magis turbaretur, & contra Dñm Archiepiscopum impetuose commoveretur. Posquam enim contra se nullum civium impetum de eorum captione

ortum fuisse comperit. Decanum protinus solvit, & eum honore & omnibus suis rebus integre & laudabiliter investivit.

Item de eodem.

Interea non multis evolutis diebus Dñm. *Guidonem* Romanæ Sedis Cardinalem & Legatum accidit Compostellam venisse, & Archiepiscopum cum magna indignatione ad rationem posuisse, utpote scire volens cur tam iniquum & tam periculosum genus culpæ fieri permiserat, præsertim cum forma & exemplum aliis esse debuerat. Cui Archiepiscopus hujus culpæ sicut erat. expers, libera respondens fronte, id facti cujus à Cardinali arguebatur, non suo sed Regis consilio & instinctu, sicut supradictum est, factum fuisse, & à nullo nisi ab eo emendari posse in præsentia Cardinalis coram omnibus affirmavit. Denique utriusque parti sermonibus inter se collatis ad Regem se iturum promisit, & cum eo pro posse laborare ut Bernaldus à captione solveretur: quod cum Regi dixisset, & eum ut Bernaldum solvi mandaret multis precibus rogavisset, Rex multum iratus jussit Bernaldum in manu Munionis Vallibriensis Episcopi illico tradi, & fideliter custodiri, affirmans nec per Archiepiscopum, nec per Cardinalem, nec per aliquem alium nisi per se ipsum unquam solutum iri: ipse enim turpe & inhonestum putabat rogatu & precibus alterius illum esse solvendum, nisi sola sui gratia qui eum capi jusserat: ubi autem jussum & velle Regis ita sicut ipse præceperat factum fuit, non longe post à præfato Cardinali *Legione* Concilium celebratum est, & in eo judicatum quatenus Dñs. Archiepiscopus Bernaldum omnibus quæ in captione amisserat investiret, & sic investitum pro Canonico & Clerico suo juste & canonice in Ecclesia sua judicaret: quod simul ac velut judicatum & laudatum fuerat, Archiepiscopus ad plenum complevisset,

Anno
1134.

licet omnem Bernaldi pecuniam, quæ ei ablata fuerat, Rex callide & ingeniose habuisset, tamen sicut pius & misericors pater Bernaldum sibi reconciliavit, & omnibus illis quibus secundum præceptum Cardinalis & ejus Concilii investiri debuit, eum fideliter ac inreprehensibiliter integravit. Hujus denique rei sic fine habito omnis controversiæ varietas, omnisque discordia atque contentio quæ inter eos fuerat, ut supradictum est, ita sedata atque sopita est, ut etiam ipse Bernaldus nullum post Deum patrem ac Dñm. sibi cognosceret, & affirmaret, nisi Domnum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, utpote ad memoriam reducens omnia quæ sibi à pueritiâ Archiepiscopus exhibuerat beneficia.

Carta contramutationis. Cap. 40.

Ego Fernandus Comes filius Comitis Domni Petri Froylazi, & Domnæ Urracæ Froylazi, (1) & omnis vox mea vobis Domino Didaco Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & Clericis & Canonicis ejusdem Ecclesiæ facio scripturam commutationis & textum firmitatis & cambiationis de mea portione Ecclesiæ S. Mariæ de Transmonte, etiam & de alia portione S. Pelagii de Lenes unde jam habetis aliam portionem de sorore mea Enxemena Petrizi, quam pro remedio animæ suæ B. Jacobo Apostolo dedit, quam siquidem prædictam nostram octavam cum omnibus adjunctionibus earum ubicumque invenire potueritis per omnes suos antiquos terminos, & cum omni creatione in *Transmonte*, & in *Amæa*, & in *Valeyron*, & in terra de *Nogia*, & in *Navaria*, & in *Pistomarchos*, & de Sto. Jacobo usque ad mare, quam habeo de successione matris meæ Doñæ. Urracæ, & de avo meo Comite Doño. Froyla Arias,

(1) *Peima uxor Comitis Petri de Trava.*

Arias, & de atavo meo Arias Tedonzi, & divisi cum fratribus meis Veremudo Petrici, & Comitisa Domna Lupa, & cum sobrino meo Sancio Sanchizi, qui acceperunt suas portiones, & divisiones in aliis terris, & ego solus accepi totam istam; & modo coram omni concilio præsentibus illis concambio vobiscum & contramuto ab omni integritate pro Villa vestra propria & hereditate vocata S. Eolalia de *Lubre*, & S. Tyrso, & S. Marina, & S. Petro de Ceruales cum omnibus adjunctionibus & appenditiis suis, præter L. homines villanos utriusque sexus quos mihi retineo ad populandum illam meam Villam *Savardes*. Ab hac præsentis die & deinceps habeatis, possideatis & omne velle vestrum de his omnibus quæ vobis do faciatis vos & omnes succesores vestri in perpetuum. Si quis autem, quod fieri minime credo, contra hanc scripturam commutationis & textum concambiationis ad irrumpendum venerit, vel venero, quisquis fuerit, pariat vel pariam vobis Archiepiscopo Domino Didaco & Clericis ac Canonicis ejusdem Ecclesiæ vel voci vestræ eandem hereditatem & creationem duplatam vel triplatum, & sit excommunicatus, & maledictus, & exolvat vobis vel voci vestræ X. auri talenta, & hoc meum factum semper sit firmum. Facta cartula commutationis III. Nonas Octobris Era I. C. LXXII. * Ego Fernandus Comes, quod sponte do & contramuto & concambio, proprio robore confirmo. Comes Dominus Munio Pelaizi confirmo. Comitisa Dña Lupa Petrici conf. Veremundus Petrici conf. Sancius Sanchizi conf. Urraca Petrici conf. Comitisa Dña Geloyra Petrici conf. Ilduara Petrici conf. Abbas Doñs. Suarius de Cinis conf. Abbas Doñs. Martinus de Moyrame conf. Petrus Gutierrez conf. Joannes Gutierrez conf. Froila Atanici conf. Sarracenus Munizi conf. Arias Munizi conf. Gunsalus Menindici conf. Rudericus Abbas Monasterii de Antelaltaris conf. Petrus Abbas Monasterii S. Martini conf. Joannes

Anno 1134. nes Abbas Monasterii S. Petri de Foris conf. Petrus Abbas de Monsontio conf. Veremundus Vallibriensis Archidiaconus conf. Gunsalus Prior de Nemenio conf. Aloitus Abbas de Villar Romazi conf.

Hoc est placitum super Scripturas & Colmelos S. Mariæ de Transmonte.

2 **E**ra M. C. LXXII. & quot XV. Kal. Nov. Ego Comes Fernandus Petrici cum filiis & filiabus meis, & omnis vox mea vobis Domno Didaco Dei gratia S. Jacobi Archiepiscopo & Clericis ejusdem Ecclesiæ, vel voci vestræ, facio pactum & placitum firmissimum super scripturas & culmelos de S. Maria de *Transmonte* & de S. Pelagio de *Lenes*, etiam & de nostra criatione ibi in *Transmonte*, & in *Anaea*, & in *Valeyron*, & in S. Christina de *Noya*, & de *Pistomarchos*, & de S. Jacobo usque ad mare quæ mihi evenerunt in divisione, partitioneque inter meos fratres & sorores, quos vobiscum contramutavi & concambiavi pro hereditate & Ecclesiis & creatione de *Lubre* præter L. Villanos quos mihi reservo ad populandum meam Villam de *Savardes*, unde damus vobis illas Scripturas quas habemus, & desuper facio hoc placitum, ut si magis invenire potuero dem vobis fideliter, & si invenire non potuero, & in aliquo tempore inventæ fuerint, aut vobis dentur, aut invalidæ contra vos habeantur & sine robore consistant: quod si mentiosus fuero & placitum non complevero, pariam vobis vel voci vestræ quod in contentione misero duplatum, & desuper X. talenta auri: hoc scriptum semper sit firmum. Ego Comes Fernandus & omnis vox mea hoc meum factum conf. Petrus Gu tierriزي conf. Sancius Sanchizi conf. Comes Munius conf. Comitisa Doña Lupa Petrici conf. Veremudus Petrici conf. Suarius Abbas Ciniensis Monasterii conf.

De Petro Infantione.

3 **J**uxta idem igitur tempus Dñs. Compostellanus quamdam portionem Ecclesiæ S. Mariæ de *Transmonte* videlicet de duabus partibus quartæ VI. integram ad Dei & suæ Ecclesiæ honorem à Petro Infantione tunc temporis ituro Jerosolymam provide & sagaciter impetravit, & pro confirmanda testamenti donatione III. marcas puri argenti ei in robore charitable & alacriter concessit, sub Era M. C. LXXII. * 2. qt. VIII. Kal. Decembris.

*
Anno
1134.*De morte Bernaldi. Cap. 41.*

Pacificato itaque Compostellano Archiepiscopo cum Bernaldo, & finitis inter se universis culparum odiis post omnia quæ Bernaldo fuerant, sicut paulo jam superius memoravimus juri suo restituta & fideliter integra, statim ipse Campanias inauspicato intravit partes, & flatu superbiæ sicut prius tumens Dñm. Compostellanum omnibus modis occulte iterum adversabatur & impugnabat: sed tamen omnia quæ Bernaldus de Archiepiscopi odio ferebat, proculdubio omnes falsa & non vera esse æstimabant: cumque celeri cursu *Burgos* venisset, adhuc erga Archiepiscopum corde turbatus, in eadem Civitate divino interveniente judicio, proh dolor! mortis debitum persolvit.

Dñs. Compostellanus tunc temporis misit Nuntios suos Romam; & has literas Dño. Compostellano inde detulerunt. *Cap. 42.*

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri *Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam*

Anno
1134.

562

HISTOR. COMPOST.

benedictionem. Quia filius pius matris suæ in necessitate possit æ oblivisci non debet, mirari nos non destitimus quoniam tanto tempore S. R. E. ministrare solatia distulisti. Verumtamen quoniam diversis occupationibus inretitum te fuisse accepimus, quod non voluntate, sed necessitate factum est, ex Apostolica mansuetudine indulgemus: credimus enim quoniam tantus est fervor tuæ dulcedinis, ut si tempus & facultas tibi suppeteret, profecto nihil deesset Romanæ Ecclesiæ quod tua liberalitas non suppleret. Affectum ergo tuæ charitatis propensius attendentes pro exeniis à devotione tua nobis transmissis grates referimus: magis etenim voluntatem quam facultatem attendentes, prædecessorum nostrorum inhærendo vestigiis personam tuam vera in Christo charitate diligimus, & volumus honorare, & si qua forte emergerint, quoniam mundus in maligno positus est, & homines pravi sunt qui honori B. Jacobi vel personæ tuæ contraire nitantur, nos profecto parati sumus & quæ tibi adversantur Apostolica auctoritate repellere, & eos quæ eundem locum B. Jacobi diligunt affectione paterna fovere. Tua itaque interest, ita in B. Petri servitio & amore persistere, ita te devotum & humilem B. Petri filium in omnibus exhibere, ut magis ac magis in tuis opportunitatibus exaudiri à Sede Apostolica & honorari merearis. Dat. Pisis.

Hæ sunt literæ Salmanticensis electi ad Dñm. Compostell.

Cap. 43.
Reverendissimo Dño suo Didaco Compostellano Archiepiscopo, Berengarius Archidiaconus & Imperatoris Cancellarius, salutem & obedientiam. Notum sit paternitati vestræ, me à Salmanticensi Clero & Populo honorabiliter susceptum, & juste canoniceque electum fuisse præsentem Archiepiscopo Toletano cum duobus Episcopis Segoviensi scilicet ac Scemorensi, quos mecum Imperator illuc misserat. Restat igitur ut diè certo ad vos veniam ordinandus & consecrandus, aut si forte negotio

aliquo exigente ad partes nostras appropinquaveritis, literis vestris mihi notificare curetis. Valet.

Hæ sunt literæ Cleri & Populi Salmanticensis Ecclesiæ ad Compostellanum destinatæ.

Reuerendissimo Dño suo Didaco Compostellano Archiepiscopo Clerici Salmanticensēs & populus salutem. Ne vestram lateat quod modo fecimus prudentiam, vobis notificare rectum esse duximus, nos Doñm. Berengarium, Archidiaconum & Imperatoris Cancellarium, elegisse juste & canonicè, quem nobis Imperator misit cum Toletano Archiepiscopo & duobus Episcopis, Segoviensi scilicet & Scemorensi. Istud autem idcirco fecimus quoniam ille Petrus in electione sua minime confidere ausus defecit; eum denique Ecclesiæ regendæ inutilem prorsus esse cognovimus: in cujus quoque Berengarii justam electionem jam pridem omnes concordēs fuimus, & Legionē ipsum Imperatori, Cardinali, Toletano Archiepiscopo petivimus, quem concessum nobis illi tradiderunt. Sed quod Comitis Petri Lupi timore tunc ausi non fuimus, modò miserante divina pietate perfecimus. Hunc igitur vestræ mittimus paternitati, quatenus ipsum benigne suscipiendo ordinetis & consecretis. Valet.

Literæ Toletani ad Compostellanum.

Reuerendo utinam propitio, R. Primas Hispaniarum Toletanæ Sedis Archiepiscopus, cum Coepiscopis P. Segoviensi, & B. Zamorensi, Doño. Didaco Compostellano Metropolitæ salutem & dilectionem. Quid actum sit in vestra Salmanticensi Ecclesia sub testimonio & præsentia nostri qualiter post suam tam longam miserabilem viduitatem, eam visitavit oriens ex alto, rectum esse duximus vestræ dilectioni significa-

Anno
1134.

ri: quippe cum vestræ specialis suffraganæ tam necessario proventui specialius vos oporteat congratulari: scitote itaque quia nulla interpretatione verborum satis vobis exprimere possumus in quantâ calamitate, sub qua gemebunda oppresione invenimus illam vestram Ecclesiam cum venissemus ad eam delegati ab Imperatore, qui auditis tot & tantis incommoditatibus illius Ecclesiæ misit nos ad urbem cum electo Berengario quem ipsi Salmanticenses elegerant in urbe Legionensi per electos Nuntios, scilicet per Archidiaconem, per Priorem, & Archiscolam, & cum consensu Imperatoris, & cum assensu G. * Romani Legati. Suscepto illo à me cujus Archidiaconus erat, adduximus electum ad urbem: susceperunt eum honorifice prædicti electores, & totum Salmanticense Concilium cum hymno Ambrosiano perducentes eum ad altare, excepto quodam homine absolute simplici, tali, qualem modo vobis exponere non quaerimus, & exceptis quibusdam perpaucis complicibus illius, qui eum sub umbra & imagine cujusdam pervasoræ & sacrilegæ electionis incathedraverant, ut sub tali occasione bona & patrimonium Ecclesiæ possiderent: sed Deo gratias prævaluit major & sanior numerus, ne dicamus pars, quia si affuissetis, quod nos maxime optaremus, totam Civitatem integraliter concordare videretis. Insuper quamvis cognovissemus illam laicalem & imaginariam electionem omnino umbram esse & falsitatem, tamen ut satisfaceremus intrusoribus laicis, & absolute simplici intrusso præsentavimus ei iudicium in vestra vel in Romana Curia. Cumque ipse in priori conventu respondisset se ad audientiam egressurum, qui per annum & eo amplius se occultaverat, ad ultimum tamen penitus defecit. Quod cum vidissent Clerus & cives illo reprobato susceperunt istum quem elegerant, unde nos qui rem totam ex toto cognovimus, vestræ consulimus dilectioni, ut istum suscipiatis & quæ no-

*
Guido
nis.

bis Incumbit necessitas, ordinetis & consecretis. Valet. Sigilo Scemorensis signavimus has literas, quia non habebamus ibi nostrum.

Literæ Imperatoris ad Archiepiscopum destinatæ.

4 *A.* Dei gratia Hispaniarum Imperator, Venerabili patri Doño. Didaco Compostellano Archiepiscopo: sic occupatione detineri Marihæ, ut possit orationi vacare Mariæ. Audistis sæpissime Salmanticensis Ecclesiæ & diuturnam oppressionem & calamitosam proprii pastoris viduationem, quod non aliorum quam mea ac vestra certum est contigisse negligentia. Concilia enim Legionensi Cleri, Salmanticensis & populi elegantiores aliorum consensu Domnum Berengarium Archidiaconum; Ecclesiæ suæ rectorem mihi, Cardinali, & Toletano Archiepiscopo obnixè petiverunt: quem nos ipsis libenti animo concessimus: quia vero plenariam res tunc efficaciam non habuit, impediente Comite P. Lupo, tandem miserandum illius Ecclesiæ quam pater meus ædificaverat clamorem perferre amplius minime valens, prædictum Berengarium familiarem, ut nostis, & Cancellarium meum Salmanticam misi, virum honestum ac discretum, cujus quoque reformandæ & regendæ Ecclesiæ ut ex ipsius indole perpendi poterat, utilem: Eum igitur à Salmanticensibus justè & canonice electum vestræ mitto discretioni ordinandum & consecrandum. Vos autem quis & à quo mittatur considerando, ipsum benigne & honorabiliter suscipiatis, & honorabilius remittatis, quoniam eum in collegio vestro manere modicum gaudere non debetis.

Hæc sunt nomina Episcoporum subscripta qui in ejus consecratione in Ecclesia B. Jacobi tunc temporis interfuerunt cum Dño. Didaco Archiepiscopo, G. Lucensis, P. Tudensis, Ennecone Abilensis, B. Cemorensis.

Anno
1135.

Hoc est juramentum quod ipse fecit super altare B. Jacobi.

5 **E**go Berengarius, Sanctæ Salmanticensis Ecclesiæ nunc ordinandus Episcopus, subjectionem & reverentiam & obedientiam à SS. Patribus constitutam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ B. Jacobi rectoribusque ejus in præsentia Dñi Archiepiscopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & super sanctum Altare propria manu confirmo.

De tabula retro Altaris facta. Cap. 44.

Dominus Compostellanus honorem suæ Ecclesiæ summa intentione augere & decorare tam in prosperitate quam in adversitate volens, quamdam retro Altaris B. Jacobi tabulam pretiosam & optimæ antiquitatibus laboratam, cujus opus materiam superabat, sicut alia multa ornamenta prius eidem Ecclesiæ contulerat, eodem tempore mirabiliter incœpit, & multo mirabilius consummavit.

Literæ Roma destinatæ Compostellano. Archiepiscopo.

Cap. 45.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Noverit tua dilectio quia & personam tuam fraternam charitate diligimus, & tuis petitionibus cum honore Ecclesiæ benigne volumus impertiri assensum. Verum sciendum est, quia sicut Sedes Apostolica aliis Ecclesiis sua jura non quærit auferrè, ita etiam quæ sua sunt non debet amittere: quia ergo Sacris Canonibus continetur, ut à proprio Metropolitano quisque suffraganeus consecretur, æquum esse cognoscitur, si hoc ipsum in persona Legionensis electi suo ordine conservetur: præsertim cum frater noster R. Toletanus Archiepiscopus pro eo
quod

quod Ariam Legionensem Episcopum absque mandato S. R. Ecclesiae, cujus erat suffraganeus, consecrare praesumpsit, fuerit ab Episcopali suspensus officio: idem consecratus pro eadem offensa in manu nostra Episcopatum per insignia pontificalia refutaverit. Aequanimitè ergo ferat tua fraternitas, si hujusmodi difficultatibus jus B. Petri minuendo materiam ministrare non volumus. De cetero filium nostrum P. Fulconem Ecclesiae tuae Capellanum, qui pro tuo honore atque servitio in Romana Ecclesia saepius laboravit, tibi què valde fidelis & devotus existit, tua benignitas attentius habeat commendatum: cujus rei experimentum eo hoc ad praesens volumus comprobare, ut videlicet ea quae de redditibus Capellaniae suae sibi sunt à fratribus imminuta, sicut per te & ipsos ei dicitur esse promissum, ipsi absque majori dilatione aequa recompensatione restitui facias; nos autem de his quae eidem contulisti devotioni tuae grates referimus, & ut caeptam erga eum benivolentiam læto & meliori fine perficias pariter deprecamur. Datum Pisis VI. Kal. Januarii. *

Anno
1135.*
Die
27.
Decemb.
1135.
* Guido.

- Literas Cardinalis Roma Compostellano Arch. destinatas.

Go * Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis Diaconus, Apostolicæ Sedis legatus, venerabili fratri & amico Didaco Compostellano salutem. Quam frequenter & quam devote P. Fulco Ecclesiae B. Jacobi Capellanus sicut bonus & utilis filius pro tuo servitio laboraverit, & nos aperte cognoscimus, & tu per exhibitionem operis potuisti plenius expediri. Quia igitur ratio postulat, ut qui gratum alicui impendit obsequium, dignum ab eo percipiat beneficium, dilectionem tuam rogamus, quatenus eundem P. quia (cetera desiderantur.)

De conspiratione facta. Cap. 46.

Inter cetera incommoda, sive adversa, quae in suis pastoribus

Anno
1136.
Deo

Anno
1136.

Deo jugiter servientibus Compostellana pertulit Ecclesia, D. venerabilis memoriæ divina clementia Archiepiscopus moribus decoratus, necnon literis ornatus, sustinuit plurima, & maxime à XXX. anno sui Archiepiscopatus, & supra, quando omnia membra sua exhibebat Deo justitiæ arma. Unde quidam Philosophus: Qui studiis improborum vivere conantur dissimiles, vix in mundo valent esse quieti & felices. Hic itaque Ecclesiam suam adeo feliciter decoravit, & moribus intruxit, ut quanto luna stellis lucidior existit, tanto eam, præter Romanam universæ Ecclesiæ in terra peregrinantis Dñam. & præter alias huic consimiles, in cunctis Dei gratia clarissime exaltavit; necnon etiam Canonicos quos sine bona morigeratione & omni sale sapientiæ conditos invenit, incultas eorum mentes imbre doctrinæ rigavit, & quosdam sibi acquiescentes doctrina & operatione conspicuos divina clementia reddidit. Hæc autem incommoda sive adversa prædicto Archiepiscopo illata idcirco memoriæ & literis mandavit, ut quoniam perire fragili poterant memoria, vivaci conservantur litera, & successores solite sibi caveant; quia secundum Gregorium, minus feriunt jacula quæ ante sunt prævisa.

2 Non manet ambiguum, immo plerisque declaratum, eo quod quidam Canonorum simili zelo seducti Patriarcharum contra patrem suum, velut contra Christum, prædictum egregium Archipresulem Dñm. eorum & patrem spiritualem deponere nulla exigente rationi machinati sunt. Hi autem non de quibuslibet Canonorum fuerunt, verum hi præcipue quos pater venerandæ memoriæ pro filiis adoptaverat, & adeo honoribus ac dignitatibus provexerat, quod in prosperitate temporali nemo eis sui ordinis in Hispania æquipollebat. De his proculdubio credebatur, quod nulla umquam adesset status humani mutabilitas, nulla temporis licet prolixi adesset diuturnitas, per quam memoria eorum ejus excideret benignitas; sed velut una ovis mor-
bi-

bida contaminat gregem, sic pravi consiliis & nefandis minorum Canonicorum fere corrumpunt societatem: & quoniam hæc quæ sub lingua dolose volebant, satagerè & perficere non poterant, allicientes blandis & fraudulentis verbis magnam partem civium, more sirenum, *adversus Dñm. & Christum* ritu judæorum & gentium in unum conveniunt, ut quod ii majores consilio disposuerant, cives effectu consummarent. Et sicut in Christi Jesu prodicione Sacerdotes, & Judæi consilio præcesserunt, & post gentes consilium consummaverunt; quia Pharisæi gladio linguæ Dñm. hora tertia crucifixerunt, & gentes opere hora VI: sic illi majores muneribus & consilio præcesserunt, & cives facto peregerunt, quod postea rei provabit exitus, sicut seriatim dicetur in sequentibus. Tunc pristina jura, & rectas institutiones subvertentes, legesque voluntarias urbi imponentes, quemdam civitatis Villicum admonuerunt, ut quod suum erat, & justo judicio datum, non acciperet, nisi illi communi consilio decrevissent, & in unoquoque die Veneris ad Ecclesiam, auctarium puldrorum (1) antiquitus vocitatum, armata manu euntes cum diversis telorum generibus reos innoxios censentes vivificabant, & colla innocentium premebant. Hoc autem ideo faciebant, quoniam sic juramento concatenati erant, ut non solum capitalem sententiam Villicum subire fecissent, verum etiam Dñm. & patrem reverendum secundum conspirationem adversus eum factam unanimiter lapidarent. Post hæc juramentum in platea palatii invitum & omnibus modis resistentem dedere coegerunt, ut decreta sua & voluntarias eorum leges non frangeret, & in tempore suo manenda firmaret, data conditione ut si cives jura & omnia sibi pertinentia violenter retinerent, bina vel terna advocacione Archie-

(1) *Vide pag. 42. & Tomo præc. pag. 224.*
Tom. XX.

Anno
1136.

chiepiscopi in concilio facta, nisi se emendarent, perjurium & corporis damnum incurrerent, & omnia quæ eum decebant Villicus ejus sine eorum advocacione exigeret; & è converso, si summus Pontifex juramentum scriptum non servaret, & quæ eorum essent retineret, vinculis perjurii non careret. Summus autem Pontifex juramentum omnimodo custodiens à perjurio extitit immunis; & illi perjurii sunt conligati vinculis, quoniam non pluribus decursis temporibus sua jura ac debita deinceps sicut prius retinuerunt, & Sacramentum juramenti datum fregerunt, & sic inde terius exigentibus meritis juste inciderunt, sicut dicit scriptura: *Qui in sordibus est, sordescat adhuc*, quos pater clementissimus, ut decet bonum pastorem, lucris animarum inhiantem decies ac vigesies in Concilio advocavit, atque ad rationem posuit, ut tanti juramenti memores essent, & sua ei sicut juraverant non denegarent, ipsi autem non tantummodo sua retinuerunt, verum etiam juramentum frangentes difficillime peccaverunt. Quid plura? Archiepiscopali nomine signatus erat, sed honore alienus manebat.

3 His demum peractis celeriter ad Imperatorem euntes occulte cum eo colloquium habuerunt; & quod horrendum est cogitatione, nedum admirandum actione, immensa munera, scil. tres mille marcas argenti Imperatori fraudulenter voverunt, ut pater illustrissimus & multorum indigentium baculus, honorem amitteret, & perpetuo exilio relegaretur. Quo audito Imperator succensus plurimo auri, argentique metallo, arcessitis Optimatibus; & Curia suæ Comitibus, de ejus abjectione & honoris privatione qualiter & quo modo, & quibus auxiliis eum expellere posset, diu solícite tractavit. Tunc Comites & Episcopi præsentés Imperatori consuluerunt, ut pro Cardinale, scil. *Guidone* nomine, legato Romanæ Ecclesiæ, quem jam

(be-

benè noverat, & nondum biennio transacto (1) Hispaniam visitaverat, & cui non erat cordi in partes Hispaniæ pre decem annorum decursum venire, sine mora, & remota omni occasione dirigeret. His peractis Cardinalis Apostolico suggerente jussu Imperatoris veniens occidentalem Ecclesiam visitavit, quem Imperator in Curia sua honeste suscepit, & de honoris expoliatione & fraudulenta Archiepiscopi depositione convocatis Curiae suæ familiaribus sedule tractavit, & noctibus atque diebus longum consilium cum Cardinali duxit. Tunc Cardinalis perpendens intra se, hoc negotium fieri juste non posse nisi Apostolico præcipiente & faventibus majoribus Romanæ Curiae, dixit quod in tantam & tam honestam personam non auderet manum mittere, quoniam nullam causam depositionis dignam adhuc invenerat: & licet inveniret, Papa ignorante sibi commissum non erat. Hoc audiens Imperator moleste sustulit, & cum Cardinale consiliatus fuit, ut quemdam suum Clericum facundum *Boso* nomine nuncupatum, Apostolico & suis notum Romam dirigeret, & circa consilium Papæ super hoc negotio faceret. Quo audito Imperator licet eum piguit, sermoni ejus acquievit, & ut Cardinalis dixerat sic fieri conlaudavit. Interim Imperator Cardinali intimavit, ut donec *Boso* Roma rediret, universas Hispaniæ Ecclesias peragraret, & Pastores regimen animarum tenentes ut interessent Concilio admoneret. Cujus consilio Cardinalis assensum præbuit, & Pontificatus atque Archiepiscopatus, necnon & Abbatias circumire cœpit, & post Compostellam cum magna pompa & longo ordine famulorum intravit: ibique XV. dierum spatio mansit, & Archiepiscopus serenissimæ memoriæ dignus, & innumeris epulis, & regalibus ferculis eum humiliter & cum magna reverentia procuravit.

Qui-

(1) Scil. anno 1134. ut cap. 39. num. 5. patet.

Anno
1136.

Quidam autem Canonici spurcissimis cogitationibus pleni, & edaci livore percussi, adeo auribus Cardinalis diu, noctuque super Archiepiscopo susurrabant, quod vix legatum Romanæ Ecclesiæ sumere cibum sinebant, & omnes amici Archiepiscopi stupebant, quid hæc tanta consilia tam diutina portendebant.

De violata Ecclesia. Cap. 47.

Interea abeunte Cardinali quidam laici consilio quorundam Canonicorum provocati, quos inter ceteros Canonicos dignitatibus & honoribus, ut prædictum est, adornaverat, & ut filios Kharissimos reputabat, qui jam conspirationem diu medietatem adversus Archiepiscopum fecerant, cum jam amplius pestiferum consilium à præfatis Cononicis exortum celare non possent, quod non sine magna proditione abominabiliter consiliati fuerunt, abominabilibus operis eructaverunt, & posteris & successoribus nefandum exemplum reliquerunt, & in hereditatem Dei, scil. in Ecclesiam B. Jacobi, venerunt, & sicut dicit David templum Dei violando polluerunt, & qui deberent esse Ecclesiæ excubatores atque defensores, facti sunt ejus destructores atque invasores. Quadam enim die dum præfatus pater gravatus ægritudine & senio, finito prædico sub quarto idus mensis Augusti in Era ICLXXIV. (1) in lecto secundum morem quiesceret, Villiellmus Siginides, hujus proditionis maximus incentor, existimans quod dormiendo liberius eum ignorantem cum aliis nefandis suffocare posset, nec in civitate esset qui factæ conjurationi resisteret, coadunata æpulonum & glutonum & ebriorum immanitate, &

(1) *Codices Eram habent MCLXXV. Anno 1137. Sed que præcedunt & sequuntur Eræ favent I. CLXXIV. anno 1136. Concilium quippe eo anno à Cardinali indictum (cap. præc.) in eodem celebratum. De illo autem statim sermo cap. 49. Idem constat ex consecratione Epi. Cæsaraugustani in eodem Concil. facta (anno 1136)*

magna civium parte, armata manu inſimul cum omnibus aliis cum jaculis, fuſtibus, & gladiis, & innumeris telis venit per medium Civitatis, & intravit in Eccleſiam fulminando, & lingua & manu terrendo. Quidam autem Canonico- rum ignorantes ad quid armata manu venirent, & ad quid faciendum anhelarent, perturbati tanto ſtrepitu venientium, & impetu armatorum, quosdam eorum interrogaverunt, & reſpondentes dixerunt quoniam congregati fuerant ut Curiam Archiepiſcopi violenter invaderent, & eum dormientem & ſuæ perniciæ ignorantem lapidarent, & omnes ſibi faventes in ore gladii perderent, & domos faventium funditus diruerent.

2 Tunc quidam repente veniens, illum à ſomno excitavit, & corpus ſuum eſſe dilacerandum & gladijs ſecandum ni evaderet, nuntiavit. At ille animadvertens illos carnifices, & ſanguinem ſuum ſitientes numquam læſiſſe, omnibusque modis eis profuiſſe, non tantummodo nuntianti credere noluit, verum etiam verbis redarguit. Iterum alter anhelando venit, & ſermonem priori ſimilem narravit: quo dicto celeriter rediens januam poſt ſe claudi precepit. Hunc redeuntem prædictus Villielmus magni doli commentor nequiſimus, ultra portam invenit, & crinibus ejus manus turpiter injiciens, caput Clerici ordinati gladio percuffit, & vulneratus & percuffus vix præ manibus ſeſe credentium ad altare B. Jacobi auſugere potuit. Tunc ad januam palatii cum ſecuribus & aſciis, & enſibus & omni genere armorum accedentes, adeo impellendo & portam tundendo percuserunt, quod ſudores ad inſtar fluminis manare cœperunt, nec ingredi unquam potuerunt: unde non aliter adverſus venerandum patrem fremebant & dentibus ſtridebant, quam leones qui longam famem patientes in cavernis clauſi, & ferreis vinculis colligati, viſis animalibus ululant, & carnibus animalium fauces replere deſiderant. At
ubi

Anno
1136.

ubi per inferiorem pallatii portam ingredi non potuerunt, per Ecclesiam B. Jacobi ascendentes januas palatii superiores cum bipennis & ensibus frægerunt, & descendentes in domos soleratas, ita præ pondere & armatorum multitudine tremendo sonuerunt solia, ut sonant fulgura & maxima cæli tonitrua. Tunc quidam Canonicus superna clementia allatus, vir & reverendus, Archiepiscopum admonuit, ut fugam iniret, vel ad altare B. Jacobi Apostoli confugeret, alioquin à carnificibus & ebriosis in eodem die acerrimum genus mortis subiret. Quo audito velociter exurgens & strepitus pedum superius ambulantium audiens, Canonico prædicto & aliis similia nuntiantibus, fidem adhibuit, & ut in lecto procubebat tantummodo ejusdem Canonici capæ coopertus, & in manibus duorum Canonorum fulsus abire cœpit invitus.

3 Illi autem ignominiosi membro & esca diaboli facti, Archiepiscopum abeuntem, & fugientem per plateam videntes omnes in solis desuper stantes, unanimiter projecerunt in eum lapides, & usque ad altaris B. Jacobi introitum insequuti sunt senem venerandum cum densitate lapidum & multitudine saxorum: cum tanta siquidem crudelitate & feroci asperitate lapides & saxa post Archipræsulem gloriosum à manibus sceleratorum volabant, quod lapides chori B. Jacobi collidentes & frangentes, in arenam redigebant, quorum nefandorum unus in scapuli religiosum patrem percussit, ictu cujus à manibus Canonorum sese deferentium lacrymabiliter cecidit: quem celeriter plangendo elevantes ad altare B. Jacobi venerandum, ubi corpus ejus est reconditum gloriosum & mirificum ubique terrarum, Archiepiscopum detulerunt, eumque sub cimborio altaris ponentes, januas altaris firmiter clauserunt, ibique obsessus & clausus formidabat; attamen in Dei misericordia sagaciter confidebat, quia non immemor illud

Augustini in armariolo cordis recondiderat : Quidquid justis irrogatur ab iniquis , non est poena criminis , sed examen virtutis : nam bonus est liber , licet serviat ; malus est servus , licet voluntatem suam quandoque perficiat.

De rapina indumentorum.

4 **I**nter hæc agendo quidam proditorum in Camera Archiepiscopi descenderunt , & indumenta sua , & Canoniorum cum eo manentium rapuerunt , & ceteri ad lapidandum Archiepiscopum sub altare B. Jacobi perrexerunt : hoc autem factum citius ita complentes & manibus plaudentes , cordeque lætantes , ad portam altaris pervenerunt : postquam autem cum omnibus armis ante januas ferreas altaris cuncti congregati fuerunt , & invenientes portas obseratas & trabibus firmiter clausas , nullatenus ad altare ingredi potuerunt , furentes & dentibus stridentes , super opus ejusdem Ecclesiæ ascenderunt , ut quem inferius occidere non potuerunt , lapides superius emitendo in mortem præcipitent ; qui cum sub altari obsessus maneret , quidam burgenses concordiam simulantes de proditione sua se dolere ostendentes , clementissimum patrem præmissis honestis Canonicis , qui cum eo in morte erant , ut ad portam veniret rogaverunt , ut colloquium de pacis tranquillitate & tanti belli sedatione cum eis haberet. Tunc Archiepiscopus interventu & consensu bonorum de morte sua dolentium ad portam veniens , colloquium cum eis habuit , & eos blando & mellifluo sermone rogavit , ut impetus proditorum & iras eorum quolibet modo mitigarent , & pacis concordiam penitus extorquerent. Archiepiscopus vero dum eos humiliter alloqueretur , quidam nefandorum dolose voluerunt eum occidere cum pugionibus , & telis inter ferrea ostia altaris : hoc Archiepiscopus prævidens , inde celeriter rediit , & sub altari occultari

Anno
1136.

voluit : quem videntes nefandi redeuntem superius in opere stantes post eum lapides emiserunt, & auriculam venerandi senis percuserunt. Hoc peracto refugium ad altare petiit, & inter pannos altaris, necnon ejus aræ plagendo & flendo, & amaros singultos emittendo sese occultavit. Quo occultato imbres lapidum ex unaquaque parte super Archiepiscopum & altare, & in circuitu ejecerunt, & partem cimborii venerandi Apostoli & ejusdem aræ & indumenta altaris fregerunt. In tempore hiemis Euro flante & Borea comitante non densiores atque spissiores guttæ aquæ funduntur, quam super altare & summum Pontificem & cimborium lapides fundebantur. Illi autem qui cum Archiepiscopo erant non habentes ubi latitarent & jactus & præcipitia lapidum ubi vitarent, ceterum corpus ictibus & verberibus exponebant, tantummodo capita occultabant. Nunquam pater piissimus in circuitu altaris requiem habere poterat : ubique mors lapidum & saxorum aderat. Si quanta & cuncta vellem detegere, quanta fecerunt adversus Archiepiscopum Villiermus proditor nefandus & multitudo perversorum, Deus est mihi testis, quod non esset major textus Psalmorum & Actuum Apostolorum. Quid aliud dicam ? Solâ Dei clementia, cunctis propitia, eum per quosdam Canonicos de prodicione sua moestificatos protexit, & à manibus inimicorum eripuit ; & gloriosi Apostoli intercessio, cujus Ecclesiam à principio vitæ suæ dilexit, & pluribus modis competenter decoravit.

De evasione Ecclesiæ, quando Archiepiscopus evasit ab Ecclesia. Cap. 48.

Interea magna pars Civium, necnon etiam Canonico-
rum, qui non consentierant consilio & actibus profano-
rum, in Ecclesiam intraverunt, & unanimiter cum con-

jugatis & viduis amarissime super persecutione egregii pastoris flebant, & Deum flexis genibus plorantes, atque pectora duriter percutientes rogabant, ut eorum mansuetus pastor & orphanorum & viduarum mirificus consolator, à manibus adversus eum insurgentium eriperetur, & à tanto impetu illæsus conservaretur: quibus consummatis, bello & impetui lapidum in circuitu altaris B. Jacobi desuper volantium semetipsos deposito pavore opposuerunt, & carnificibus ejus sanguinem sitientibus lamentantes dixerunt, quoniam hæc impietas super eos redundaret, & divina providentia in semine eorum ultionem tam corporalem, quam spiritualem exerceret. Hoc enim dixerat Dñs per Prophetam: *Vindicabo peccata parentum in filios usque in tertiam & quartam generationem.* Tunc coacti planctu & mœrore Canonicorum & Civium, de morte patris sui dolentium, & mulierum ab intimo corde longa suspiria trahentium, & inviti & defessi, cessaverunt à jactu lapidum; & de opere B. Jacobi descendentes, & singultus & clamores per diversas partes Ecclesiæ ab universis audientes, ab Ecclesia exierunt, & fatigati de persecutione venerandi senis quasi de victoria magni belli in domos suas redierunt, dolentes quia semivivum, & non occisum & frustatim divisum reliquerant, sicut apud se dolose disposuerant, lætantes & exultantes quia nemine resistente victoriam obtinuerant, & pene desideria sua perficientes impune in præsentem peccaverant, quod maxime ira Dei à Sanctis reputatur, sicut Augustinus testatur: Nihil est infelicius felicitate peccantium, qua nutritur pœnnalis impunitas, & velut hostis roborat mala voluntas. Postquam autem carnifices dentibus stridentes à domo Dei recesserunt; subito prædicti cives & eorum religiosæ conjuges cum quadam parte Canonicorum ferreas portas altaris aperuerunt, & Archiepiscopum in Curiam suam honorifice deferentes, & Deum

magnificantes collaudaverunt, qui suum custodem à morte conservaverat, & inter multitudinem lapidantium expirare non permiserat.

De Concilio Burgis celebrato. Cap. 49.

In qua siquidem Curia modico tempore à persecutione requievit, quoniam tempus generalis Concilii appropinquabat: quo instante, quodam Collegio Canonicorum comitatus & omnibus majoribus suæ Ecclesiæ personis assumptis, honestius ceteris Hispaniæ Episcopis ad præfinitum Concilium *Burgis* celebrandum, infirmus & à scelerosis in altare Sanctissimi Apostoli lapidatus tetendit, ut contumelias sibi turpissime factas Imperatori notificaret, & Legatus S. R. E. una cum ceteris Episcopis hos criminosos excommunicaret. In primo autem die Concilii quidam Canonicorum exurgens & manu silentium indicens, super Villielmo & ceteris carnificibus Ecclesiæ S. Apostoli lapidatoribus lacrymabiliter proclamationem fecit, qui Archiepiscopum senem reverendum, baculum Clericorum, & pauperum plurimorum sustentatorem, circa corpus & altare gloriosi Apostoli lapidaverant, & quosdam Canonicorum vulneraverant, & aram altaris pariter cum parte cimborii fregerant. Proclamatione autem facta Archiepiscopi, Pontifices & Abbates, & Clerici, & omnes Comites cum militibus in Concilio præsentibus, de tanto scelere illato tantæ personæ graviter condoluerunt, & sine mora velociter coram Imperatorem exurrexerunt, & una cum Legato Romanæ Ecclesiæ non tantum Villielmum hujus nequitæ principium, & turbam iniquorum, excommunicaverunt, verum etiam quicumque eos pravis rationibus muniendo defenderent, aut cibum cum eis caperent, seu consortium haberent, vel in consulendo, vel quolibet modo adjuvando, nisi ad satisfactionem peccatorum prodessent: insuper hoc edictum nullo modo frangendum inter se constituerunt,

ut licet quandoque pœnitere vellent, nisi præveniente morte numquam ad satisfactionem recipere præsumerent, sed ut decebat audientiam Romanam cum literis Compostellani Archiepiscopi de tanto crimine postularent. Postquam autem prohibitionem elevatis manibus & ceteris *Amen* respondentibus fecerunt, Villiellum seductorem nequissimum & suos impellendo, & excommunicando, à Concilio turpissime expullerunt, & Imperatori alacriter præceperunt, ut quod suum erat nullatenus facere declinaret, scil. ut vindictam corporalem daret, & non surda aure sermonem S. Augustini attenderet: *Quod non valent Sacerdotes corrigere rigore sermonum, hoc perficiant potentes severitate ultionum.* Præfatus autem Villiellus diabolica versutia præditus, cum quadam parte sacrilegorum lateri suo ubique cohærentium in Concilio affuit, & ut se excommunicatum & sibi faventem populum, & in simul cum omnibus aliis expulsus turpiter perspexit, non se fecisse pœnituit, sed expers factus, peccavit deterius, de quibus Salomon, *Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit*, sic & ipse post excommunicationem cœpit ampliora promittere, & in proposito proditionis genere intentius inhærere.

2 In sequenti vero die omnes secundum morem Concilio interfuerunt, & similem excommunicationem, necnon etiam asperiozem de Villiello & ceteris fecerunt. In eodem autem die finito Concilio, ecce quidam Pontifex, & Prior Cluniacensis fulgore scientiæ satis imbutus, & moribus decoratus, & personæ honestæ advenerunt, & quasdam literas à Cluniacensi Abbate delegatas, Archiepiscopo ignorante, Romano Cardinali occulte dederunt, ut propter Cluniacensis Cœnobii Pastorem & ejus congregationem Archiepiscopum Compostellanum dudum ad consortium eorum & orationibus & benefactis receptum, honestissime tractaret, & amore & eorum dilectione inter ceteros mag-

Anno
1136.

nam reverentiam cum humilitate exhiberet, alioquin proclamationem super eo Papæ faceret, si benivolentiam & obsequium non solito more exhiberet: & deinde alias literas similem materiam continentes, Archipræsule penitus nesciente, Imperatori præbuerunt. Postquam autem Imperator & Cardinalis literas sibi directas toto corde anxii, & furore magno commoti legerunt, prædictus Boso qui à Cardinali, & ab Imperatore dudum fuerat missus, cum literis sigillo Papæ impressis advenit, ut Archiepiscopum sicut Apostolicum humiliter attenderet, & omnia in Concilio secundum ejus consilium disponderet, & remota omni simulatione, consilio & auxilio adjuvaret. Quibus perlectis coram Imperatore & Cardinali vehementissime sunt indignati, & mente conturbati, quoniam eorum consilia pluribus diebus & noctibus dilatata inutiliter frustrabantur, & immensam pecuniam à proditoribus promissam numquam consequerentur.

3 His peractis quosdam de suis familiaribus Imperator Archiepiscopo suo patrino direxit: quibus directis, latenter cum eo colloquium ex parte ejusdem habuerunt, & innumerabilia convitia sibi & Cardinali super eo esse relata à proditoribus dixerunt: quo audito Archiepiscopus surrexit, dicens, quod nullo mediatore nisi facie ad faciem cum Imperatore loqueretur. Cui venienti Imperator assurgens honeste suscepit, & remotis omnibus, quæcumque sibi de eo dicta fuerant, ordine nuntiavit, & quod sibi ter mille marcas argenti sponderant, ut eum ab honore deponeret, & perpetuo exilio relegaret; sed ipsemet facere recusaverat, quia multa beneficia illi impenderat, & in fonte baptismatis eum regeneraverat, & coram Sanctissimi Apostoli corpore armaverat, & ad ultimum suo dominio totam Hispaniam per eum suppeditaverat: sed quia maxima bella & exercitus quotidie imminebant, quæ sine co-

bio.

pioso pecuniæ thesauro perficere non poterat, quia facultas placandi milites aberat, Archiepiscopo ex dilectione supplicabat, ut in annuo stipendio quolibet modo adjuvaret. Tunc Archiepiscopus ut hereditates ab avis suis B. Jacobo concessas privilegiis literarum confirmaret, ut non honorem, qui potius erat sarcina amitteret, sed ut in tranquillitate & pace Hispaniam protegeret, quadringentas marcas argenti promissit. Post hæc jam securus & cum Imperatore pacificatus, & unum cor & anima factus, ad hospitium suum est profectus.

De indulgentia ab Archiepiscopo data.

4 **I**n postero vero die suis Canonicis comitatus & proditoribus post tergum sequentibus ad ultimum diem Concilii advenit. Hos autem proditores Archiepiscopum sequentes, Episcopi cum Clericis, Comites cum militibus cum viderunt, his vocibus exclamare cœperunt: Ecce lupi agnum sequentes, ecce Pharisei Christum crucifigentes, & excommunicati Ecclesiæ hæretici proditores super patrem suum munera promittentes. His auditis obstupefacti linguæ eorum faucibus adhærebant, & exangues & ex omni parte irritantes ad Concilium ibant, quos exclamantes, & undiquè proditores irritantes, benignus Pater redarguebat, & ne eos oblatrent humiliter exorabat, quoniam si peccaverant, emendari, & corrigi poterant. Hi vero Canonici proditores videntes se turpiter dedecoratos, & suis consiliis delusos, ad Imperatorem & Cardinalem, cum quibus nefandam proditionem tractaverant, finito Concilio velociter cucurrerunt, ut pro eis apud Archiepiscopum intercederent, & pacem cum eo firmarent. Tunc venerandus pater odium reservare nesciens, interventu Cardinalis & Imperatoris pepercit, & pacem cum eis firmavit data conditione, ut non amplius ei derogarent, nec jam talia & horribilia in eum facere excogitarent: quod

si rursus tentarent, præteritorum non obliviscens dignam pro-
ditionis sententiam amisso honore subirent.

De reditione Compostellani.

5 **P**ost hæc Cardinalis supplicando, & exorando seor-
sum alloquutus est Archiepiscopum, ut qui omnibus ad se
venientibus necessitatem patientibus consueverat porrigere
manum, sibi indigenti non denegaret auxilium, & de divi-
tiarum largitati aliquid in eum extenderet, ut suffragio ejus
honeste in Romanam Curiam rediret. Tunc ad Romanæ Ec-
clesiæ decorem, & ut semper magnificaret Compostellanam
sedem, & quia numquam cessavit à largitatis bonitate, de
proprio trecentis aureis Cardinalem adjuvit ex charitate; &
sic adjutus, & filius ex dilectione & obsequio factus à parti-
bus Hispaniæ recessit. His omnibus ita decursis & hostibus
prostratis, & qui calcaneum erexerant contritis, cum deco-
re & honore & inimicorum conculcatione, necnon pompa &
magnifica gloria Archiepiscopus in Sedem suam feliciter re-
meavit.

De Consecratione.

6 **C**um autem Synodus celebraretur, Canonici Sara-
gocensis Ecclesiæ, qui fuerant orbatì à suo Pastore supplican-
tes cum electo coram Cardinali Romanæ Ecclesiæ astiterunt,
ut electum quem inter se canonicè elegerant, pontificalem
ordinem subire concederet, & Archiepiscopum Compostella-
num adiret, & una cum ceteris Archiepiscopis & Ponti-
ficibus devote rogaret, ut ad sacerdotalem ordinem electum
promoveret. Tunc Archiepiscopus, Cardinalis & Imperatoris
precibus commotus, supplicationi Archiepiscoporum & Ponti-
ficum acquievit, & electum in Concilio cum honore & reveren-
tia in Burgensi Sede honestissime præsentibus Episcopis, nec-

non compluribus Clericis sive potentibus & Optimatibus, consecravit.

7 Contigit equidem ut antequam generale Concilium fieret, quidam Pisanus ad limina B. Jacobi veniens de peregrinatione rediret, & quæ propriis oculis in altare B. Jacobi viderat & auditu perceperat de altaris B. Jacobi persecutoribus, & sui Pastoris lapidatoribus, & de conspiratione quorundam Civium facta adversus Archiepiscopum, sive Imperatore Archiepiscopi depositionem meditante, auri argentique magnitudine, Papæ per ordinem notificavit. Papa vero convocatis Cardinalibus & Romanæ Curia majoribus non sine magna contritione cordis atque dolore palam cunctis eodem ordine declaravit. His ita dictis Cardinales & ceteri majores ultra quam potest dici doluerunt, & flentes & suspiria trahentes exclamaverunt cum Papa dicentes: Hactenus Romana Ecclesia innumeras adversitates & erumnas pertulit, & nunc ad ultimum brachium dextrum amisit. Post hæc Cardinalis de Hispania remeans hæc eadem quæ dicta fuerant, Papæ & omnibus Romanæ Curia seriaticim narravit. Tunc adversus Imperatorem & eosdem proditores Papa terribiliter insurgere voluit: sed quia tunc temporis Romana Ecclesia persecutionibus coacta erat in adversitate, ne scandalum majus oriretur Ecclesie distulit facere, ut cum opportunum tempus immineret, terribilem ultionem excommunicationis exerceret: Veritas namque, ut dicit Scriptura, quandoque est occultanda, ut uberiora surgant semina: nam præpositus Damasci Paulum comprehendit, sed à fratribus per murum in sporta summisus evassit; & ut Evangelista testatur: Videns Jesus Judæorum turbas adversus se pro veritate commotas semetipsum abscondit, & à templo exivit. Sic & Papa in persecutione Romanæ Ecclesie recusavit juste sine fructu excommunicare, ut post in tranquillitate justius posset excommunicationem fructuosam facere.

Hæ sunt literæ Dñi Papæ directæ ad Archiepiscopum.

Cap. 50.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & apostolicam benedictionem. Universa Romana Curia & Ecclesiæ fideles nostri pro latore præsentium Aria communi filio nostro & Clerico Sedem Apostolicam suppliciter exoraverunt. Nos igitur eorum precibus diligenter annuentes fraternitati tuæ pro eodem Apostolica scripta dirigimus, rogantes mandando, ut eum benigne suscipiatis, eique pro B. Petri & nostra reverentia Ecclesiasticum Beneficium cum Præbenda in Compostellana Ecclesia in proximo concedas. Dat. in Bibione Castro VI. idus Ks. Mart. (i. e. post Kal.)

Hæ sunt literæ Cancellarii & Cardinalis ad Archiepiscopum missæ.

2 **K**arissimo patri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo, Cappellanis, (1) & Archidiaconibus, & aliis S. Jacobi Canonicis A Dei gratia S. R. E. Diaconus Cardinalis & Cancellarius salutem & dilectionem. A tempore Dñi. Papæ Calixti ex quo præstante Dño Romanæ Ecclesiæ militavi, quæ ad honorem Compostellanæ Ecclesiæ spectare cognovi, gratanter peregi. Sermo iste non est exprobrantis, sed charitatem mutuam renovantis: decet autem honestatem vestram, ut nostris postulationibus proportionabiliter respondere curetis. Per præsentem agitur apices unanimi vestram rogamus, quatenus Ariam latorem præsentium ad vos redeuntem, qui apud nos honeste conversatus esse cognoscitur, pro chari-

(1) Nominati ante Archidiaconos Capellani Cardinales significant, qui proprie sunt Apostoli Capellani. Vide pag. 94.

ritate nostra benigne recipiatis, & certum beneficium unde honeste possit vivere, eidem pro nostro amore donetis, ut de uno impenso beneficio duos, scilicet me & ipsum, obnoxios habeatis.

Literæ Cardinalis G. ad Archiepiscopum missæ.

3 **C**harissimo fratri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo, Capellanis, & Archidiaconibus, & ceteris Canonicis S. Jacobi Guido S. R. E. Diaconus Cardinalis salutem & dilectionem. Charitatem vestram nolumus ignorare, quoniam lator præsentium Aria pro eo quod in partibus Italiæ bene est conversatus, tam ab amicis nostris, quam à nobis valde diligitur & charus habetur, de quo nimirum plurimum gratulamur, tum pro ipsius amicitia, tum etiam quia in vestra est enutritus Ecclesia. Ipsum igitur dilectioni vestræ attentius commendamus rogantes, quatenus eum de cetero habeatis inter vos chariorem; & ut in vestris negotiis cum opportunitas exegerit nostrum & amicorum nostrorum consilium & auxilium propensius sentiatis, pro nostræ intercessionis precibus & præcipue Dñi. A. Cancellarii, qui pro eo rogat, eidem certum beneficium in Compostellana Ecclesia concedatis.

De solutione Concilii. Cap. 51.

Post solutionem generalis Concilii & reditum Dñi. D. summi & incomparabilis Archiepiscopi, circulus unius anni* nondum transierat, & Infans Portugalensis, qui conjurationem adversus Imperatorem cum Rege Garsia Aragonensi fecerat, postquam Imperatorem ab eodem Rege Garsia vexari audivit, ac ei magna negotia imminere cognovit, Regno Portugalsi contentum esse non pertulit, sed parato suo exercitu

Anno
1137.

terram Imperatoris intravit, & bellica manu *Tudensem* Civitatem violenter obtinuit, & quædam Castra furtim per quemdam Comitem accepit. Tunc quidam Dux Imperatoris fidelissimus, & omnis proditionis ignarus videns terram Imperatoris deprædatam, & Castra proditione capta, & Infantem Regnum ejusdem Imperatoris devastantem, & majora adhuc facere conantem, ad Imperatorem celeriter iens quæcumque facta fuerant ordine nuntiavit. Quo audito Imperator continuum iter diebus & noctibus agens à *Cemorensi* Civitate in *Tudensem* cum parvo numero suorum militum tribus diebus introivit, & Comitibus & Regui sui Principibus Legatos destinavit, ut cum omni agmine equitum & peditum quam citius possent venire nullatenus differrent, quatenus in principio metendi, & temporis æstivi terram Portugalensem intrantes, totam penitus devastarent. Comites autem & Principes jussa Imperatoris parvidentes visis ejusdem Nuntiis quam cito distulerunt ire, quin potius lætantur guerra imminente, quam pacis & tranquillitatis tempore. Prædicti autem Legati Compostella redeuntes Archiepiscopum ut cum omni æquitatu suo pergeret, solícite admonuerunt, & expensam ad opus Imperatoris exegerunt. Tunc Pater egregius, videlicet Archiepiscopus, duo millia solidorum ad expensam Imperatoris per eosdem Nuntios delegavit, & Principes & equites suos ad faciendum exercitum stipendiis placavit: in sequenti vero die quo se iturum disposuerat, quidam Legati Imperatoris ad Archiepiscopum venientes, dixerunt, Imperatorem pacem cum Infante firmasse, & magna dilectione & vinculo concordie ligatos esse omni tempore vitæ suæ, & in eodem die Imperatorem Compostellam venturum fore. Quo audito senex venerandus salutem amicorum & inimicorum providus ab expeditione requievit, & pulsantibus signis & sonantibus cimbalis totius Civitatis Abbatibus & Monachis, deinde Sacerdotibus & Canonicis, fulgentibus cunctis in au-

reis & purpure, sericisque vestimentis, Imperatorem cum magna pompa & summo gaudio & animi exultatione venerabiliter Compostellæ recepit, & illum splendidis & delicatissimis cibus, magnoque stipendio, videlicet quinque marcis argenti in singulis diebus per duodecim dies, exceptis Episcopis, Comitibus, & Principibus, copiosissime procuravit: quamtam namque benignitatem & totius cordis intimam dilectionem & amicitiam Imperator patrino suo cœpit exhibere, tenuitas mei ingenii non valet exprimere: magna siquidem inter eos erat amicitia, de qua summus Philosophus Cicero loquitur in suo libro: Amicitia omnes humanas res excellit, dissociata congregat, congregata conservat, & conservata in melius augmentat.

De promissione Imperatoris ad Archiepiscopum. Cap. 52.

His peractis quodam die Dñico. residente Archiepiscopo ex morte in Capitulo & ceteris Canonicis & idoneis & honestis Ecclesiæ personis Imperator comitatus Regni sui Comitibus, nec non etiam Principibus, subito affuit, & clara voce spirituali patri suo, seni venerando, omniumque indigentium baculo, cunctis audientibus, promisit à nutu & consilio suo nullatenus declinare, & per totam Gallæciam facere quidquid reverendus Pater sibi ipsi consuleret. Deinde hoc quod non est silentio tegendum, sed in sequentibus testimonium promissionis suæ in perpetuo manendum, remoto omni scrupulo adjunxit: in suis equidem temporibus hæc nefanda consuetudo & detestabilis inoleverat, quæ Ecclesiam gloriosissimi Apostoli, & ubique terrarum reverendi, turpissime dedecoraverat, videlicet, ut quodlibet tempus immineret, pecuniam Imperatori annuatim Archiepiscopus persolveret. Tunc Imperator animadvertens Compostellanam Ecclesiam, sceptrum & caput sui Imperii, tanto pondere nefariæ consuetu-

Anno
1137.

dinis oppressisse, & quam decorare, exaltare reverentiusque inter ceteras Ecclesias Hispaniæ debuerant tractare, mirum in modum conculcavisse, & in præsentia Comitum, potentumve Principum Imperii sui, audientibus cunctis hujus Ecclesiæ Canonicis, divina gratia & B. Apostoli reverentia commotus, & dilectione Archiepiscopi compunctus, promisit deinceps consuetam pecuniam ab Ecclesia non extorquere, neque semen ejus aliquid ab ea exigere. Promissione autem facta capellum cujusdam Comitum accipiens manuque patrini sui deosculata, capite flexo, illud in confirmationis signum Archiepiscopo humiliter præbuit, & terram *Montanorum*, quam B. Jacobo abstulerat, se redditurum in proximo penitus concessit, & quod verbis promisit, executione operis devote peregit: & ut sibi divina clementia de tam nefanda consuetudine indulgeret, ducentos aureos spondit se daturum per singulos annos, ut Claustum B. Jacobi fieret. Hoc audito, Archiepiscopus Deum interius exultans magnificavit, & ineffabili gaudio gaudere cœpit, tum quia Deus per suum senem & animarum Pastorem Compostellanam Ecclesiam in eodem die maxime sublimaverat, tum quia Imperator de tanto scelere Deo instigante recesserat.

De expulsionem malefactorum. Cap. 53.

His ita transactis Imperator reminiscens tanti sacrilegii execrabilis dictu & auditu horribilis contra Archiepiscopum commissi in Altare gloriosissimi & reverendissimi Apostoli, de carnificibus ultionem exercuit: quosdam enim acceptis domibus, necnon hereditatibus, cum semine eorum ire coegit in exilium; & quosdam turpiter captos, possessionibus & omnibus bonis expoliatos, reliquit; alios vero copia auri argentique affluentes, ostiatim mendicare permisit; & divites & locupletes, pauperes & inopes fecit, & diversis penuriis afflixit: qui vero fugam
inie-

inierant omnibus Imperii sui Baronibus injunxit, ut qui prius ab eis invenirentur nullo pretio redempti omni genere mortis acerrimo punirentur, vel capti ad eum perducerentur. Post hæc Imperator perpendens omnes cives à culpa sacrilegii non esse immunes, quoniam quidam carnifices facinus detestabile peregerant, ceteri autem iniquitati & consilio sacrilegorum consenserant & Archiepiscopum lapidari permittentes cum possent defendere non liberaverant, & sic utrique rei erant, quoniam quidam lapidaverant, alii autem non defenderant, Paulo attestante, quoniam qui faciunt & iniquitati consentiunt, morte digni sunt, voluit, ut burgenses qui in sacrilegio actu & consensu erant consortes, etiam pœna fierent participes. Cum autem omnes ad rationem poneret, & nequeuntes semetipsos aliqua ratione defendere infinitam pecuniam ab eis extorquere vellet, illico Archiepiscopus advenit, & Imperatorem supplicibus votis rogavit, ut eis indulgeret, & illius naturalis præcepti: *Quod tibi nos vis fieri, alteri ne feceris*, memor esset, & hominibus silvanis & montanis, & nulla ratione degentibus, & omni sensu privatis misericordiam & clementiam adhiberet. Quid dicant per singula quanta vir sanctus pater venerandus pollet misericordia! Illius semetipsum per omnia exhibebat discipulum, qui in Cruce pro carnificibus his verbis exorabat Deum: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Tunc prædictus Imperator intercessione & patrini sui sermone ad misericordiam flexus, civibus invitatus pepercit: & quos mendicare disposuerat, ab omni pecunia intactos reliquit. His omnibus ita decursis, & hostibus Archiepiscopi contritis à planta pedis usque ad verticem capitis, Imperator indisolubili vinculo dilectionis cum Archiepiscopo unitus, & unum cor & una anima cum eo perenniter factus, Compostella feliciter recessit.

2 Quibus transactis Imperator à Compostellana urbe

Ann^o
1138.

recessit, & discedens coram Comitibus & Hispaniæ Principibus, & B. Jacobi Canonicis cunctis assistentibus, necnon ejusdem Ecclesiæ Cardinalibus, & ceteris de quibus longum est numerare de singulis, reverendissimo Patri Didaco Compostellano Ecclesiæ Archiepiscopo firmissimæ promissit atque concessit, sicut prædicta series dictaminis resonavit, videlicet quod in totius vitæ suæ spatio aliqua adulatione à patrini sui dilectione numquam removeretur, nec quoniam inimicorum piissimi patris suggerente prædictum pactum frangeret. Sed fere biennio nondum peracto, * postquam in partes Campanorum pervenit, omnia promissa, verbaque dulciflua, oblivioni & ventis tradidit: quoniam profanos carnifices, & turbam iniquorum Antichristi membrorum, ad consilium & osculum recepit, quos Romanæ Ecclesiæ Legatus in Synodo damnaverat, & omnis cœtus Archiepiscoporum & Sanctorum Episcoporum, pariterque Abbatum, & etiam omnium orthodoxorum repudiaverat, & vinculo anathematis ferierat, & idem Imperator cum dedecore à Concilio ejecerat, & insuper prædictus Legatus secundum Canonum sententiam edixerat, ut quicumque non tantummodo osculum, sed etiam consortium & auxilium impertirent, vel quilibet Episcoporum vel Archipræsulum ad pœnitentiam admittere præsumerent, sententiam excommunicationis admittentes & consortium habentes subirent. Sed sicut ait Scriptura, *Facta majorum sunt exempla subditorum. Et Apostolus: Cum enim compatitur unum membrum, compatiuntur cetera membra*: Quis tantæ audaciæ existeret, ut cruentos proditores abjiceret, cum idem Imperator eos ad propriam Curiam advocaret, & consilium & auxilium ad libitum eorum præberet, & susurronibus & detractoribus gloriosissimi Archiepiscopi, senis venerandi, aures quotidie sine intermissione apponeret, qui eum lavacro sanctæ regeneratio-

*
In Au-
tum-
mo
Anno
1138.

tionis effuderat, & cujus patrinus ad sacros fontes extiterat, & coram Altari gloriosissimi Apostoli Jacobi insignibus armis decenter & viriliter armaverat, & diadema capiti imponens in Regem unxerat? quid amplius? Adeo gratuito corde & ultronea & spontanea voluntate inflammatus amore pecuniæ ardebat eorum susurrationem audire, veluti religiosus homo, cujus in Cælis secundum spiritum est conservatio, assolet insatiabiliter audire meliflua verba divinæ Scripturæ, quo nihil est ei charius sub sole: ait namque Scriptura: *Omne caput languidum & omne cor mærens: à planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas.* Hi autem prætaxati proditores tam de Laicis, quam de Clericis aggregaverunt sibi quosdam qui habebantur ubique Archiepiscopi familiares, & una ad Imperatorem sine mora pergentes, ut ab honore & dignitate eum privarent, & amicos & quoscumque ei consanguinitate conjunctos suppeditarent, infinita munera, scilicet duo marcarum millia promisserunt.

3 Quibus idem Imperator plerumque auditis, non minus æstuans amore pecuniæ, quam Crasus Dictator Romanus, cujus erat conditio quoscumque captos pro pecunia extorquere, & justitiam pro auro & argento vendare; quemdam Vicarium suum Compostellam Archiepiscopo velociter delegavit, ut Altaris munera & arca B. Jacobi intacta conservarentur, & eo absente nullatenus aperiretur, de qua in ejusdem Ecclesiæ opus incessanter consumebatur, quod à nemine avorum suorum, nec scilicet Adefonsi Regis venerandæ memoriæ, felicitis & Comitis Raymundi patris sui tempore umquam factum fuisse memoratur: quod cum reverendissimo seni seorsum esset intimatum, exterius hilarem vultum simulavit, sed interius (et ab eo cognovimus) maxima caligo tristitiæ animum ejus occupavit, tum quia B. Jacobi opus magnificentum deficeret, tum quia turba

Anno
1138.

Romariorum & peregrinorum B. Jacobi limina petentium hac de causa minime convenire, & diversis eleemosynis & muneribus unde ipsemet cum Canonicis, pariter cum egenis & viduis & pupillis affluenter debebat, & victum & vestitum ad commune commodum habebat, visitare denegarent.

4 His discursis, universis Canonicis in Capitulo congregatis, de Imperatoris legatione facta ad conculcamentum & detrimentum suæ Ecclesiæ non absque modico gemitu & animi dolore seriatim eisdem notificavit, & ut sibi consulerent erga facultatem & possibilitatem suæ discretionis unicuique benignissime præcepit. Interim dum hæc negotia consiliorum transirent, parvo temporis spatio decurso quidam Imperatoris Legatus subito ad Archiepiscopum intravit, qui Imperatorem in proximo Compostellam advenire remoto omni scrupulo nuntiavit. Is discedens, alter appropinquans non dissimilia Archiepiscopo narravit: deinde tertius sine mora accelerans, omni ambage postposita eundem Imperatorem Compostellam fore venturum, cumque Archiepiscopo super omnibus negotiis suis pariterque Ecclesiæ suæ se esse pertractaturum coram multis astantibus penitus cantavit. Pater autem religiosus & clementia & mansuetudine providus, tam suis quam exteris benevolus, & cunctorum ordinum Clericorum erga universos clypeus, & fortis baculus, Imperatorem ut Dñm. & suum Regem in omni obsequio paratus benignissime sustinere non differebat, & universa quæ sibi liberent honorifice cum summo gaudio & reverentia præparabat: prætaxatæ vero fraudis commentores, & erga patrem suum pro beneficiis ab ipsis fere cunabulis ab eodem sibi impensis quotidie ad aures Imperatoris Comitum, Principumve ubique derogantes, & de Archiepiscopo susurrantes, candida in nigra & nigra in alba mutantes, fraudulento &

sub-

subdolo ingenio intra se dolum sub lingua & in lingua machinantes perpenderit, quoniam Archiepiscopo ab honore & dignitate sua remoto, veluti ipsi consilio disposuerant, & Imperatorem paulo ante consuluerant, si alter in loco ejus succederet, ipse non tantummodo detrimentum incurreret verum unusquisque eorum honores & dignitatem cum divitiis ab ipso de Ecclesia collatis velociter amitteret, & semen eorum de die in diem de perditis bonis lugeret, & maledictionem diligentes & benedictionem fugientes super eos veniret, Psalmista de Juda & similibus teste, *Et dilexit maledictionem & veniet ei, & noluit benedictionem & elongabitur ab eo.*

5 Super his negotiis & nefandis consiliis, edictu, necdum etiam actu, quod est deterius, fugiendis, ad Imperatorem iterum pergentes, callide & fraudulenter suaserunt, ut Archiepiscopum reconciliando pacificaret, & concordiam, & indissolubilem amicitiam cum eo perpetim habendam firmaret, dicentes Archiepiscopum in omnibus & cum omnibus & præ omnibus carnem corruptibilem gestantibus eum sincere & absque simulatione, ut Dñm. & Regem & Imperatorem suum fortiter diligere, & quæcumque in conspectu suo placita forent fideliter peragere: & licet eum violenter ab honore vellet privare, nequaquam id fieri posset nulla exigente ratione: alioquin illum & totum Regnum & Imperium suum cum Episcopis sibi suffraganeis vinculo anathematis & justæ excommunicationis acerrime feriret, & peregrinos & diversas & exteras gentes in remissionem peccatorum B. Jacobum visitantes penitus removeret, & neminem defunctum terra susciperet. Imperator autem ad commodum honoris & dignitatis suæ eos sibi consulere protinus intellexit, & consilio eorum acquiescens, fidem & operam adhibuit. Tunc cupiditatis & avaritiæ facibus accensus & amore pecuniæ insatiabiliter

Anno
1138.

inflammatus, eosdem & quendam suum Vicarium familiarem Archiepiscopo suadendo destinavit, ut visceribus largitatis affluendo, sibi ad opus suorum militum & Regni sui Imperium acquirendum aliquid impertiret, & B. Jacobi Arcam jam diu intactam & à Vicario sub interdicitam aperiret, & magistros & artifices in opere B. Jacobi jugiter insudantes, de muneribus & Ecclesiæ eleemosynis de solidata prout ratio exigebat, largissime placaret, & de redditibus Ecclesiæ & ejus honore, tam intra quam extra, suum velle ut prius juste disponebat, apud se potestatem ubique exerceret.

De consilio sibi dato. Cap. 54.

Hæc autem legatione audita Cardinales, & Ecclesiæ majores & inferiores in Capitulo advocavit, & quæcumque sibi missa fuerant, non sine dolore, & cordis contritione per ordinem intimavit, & ut sibi consulerent unicuique pro ingenii sui facultate, & eorum ratione dulcissime commendavit. Hoc autem ipsi audientes & consilium interius solícite investigantes, ei consulerunt quatenus Imperatorem & ejus honorem & suam Metropolitanam Civitatem asperrime excommunicaret, & Ecclesia sua tot persecutiones nulla justitia cogente ulterius quotidie ab eodem Imperatore non toleraret: ipsi vero omnia sua relinquentes ubicumque ire vellet vel Romam vel in exilium, ut justitiam super hoc negotio acquireret, ei unanimiter adhererent, & in morte eum non dimittentes, animas suas cum eo insimul ponerent. Ipse autem de duobus malis minus solerter & sapienter eligens, animadvertensque & in memoriam cum majoribus suæ Ecclesiæ diu assidue evolvens quoniam si Regnum, & Hispaniæ Imperatorem gladio excommunicationis percuteret, Ecclesia inde detrimen-

mentum incurreret, & omnis turba fidelium B. Jacobum causa peregrinationis visitare recusaret, & quicumque defunctus inhumatus humi sine commendatione jaceret, & etiam deteriora in Hispania insurgerent, quæ vix cuncta enumerari possent, & virida cum siccis, & sicca cum viridis perirent; prædictum sprevit consilium. Tunc sui & suorum providus, & discretione & sapientia floridus, meditansque quod vulgus solitus est dicere, quod ira Regis nuntia est mortis, sanius & consiliûm utilius elegit, videlicet, ut Imperatoris fauces, aurum & argentum assidue sitientes, immensa pecunia sedaret, & post hæc Ecclesia quodam tempore quiesceret: non immemor enim facta Redemptoris condebat armariolo pectoris: nam cum Judæi lapides tollerent, & in Christum injicere vellent, semetipsum aspectui eorum subtraxit, & de Templo exivit, prævidens quod si ibi se mori permetteret, tanta messis fidelium, tam de Judæis, quam de gentibus, uti postea prædicatione ejus, non assurgeret.

De Pecunia. Cap. 55.

Dum autem hujuscemodi divortia cum suo capite pateretur Compostellana Ecclesia eosdem Archiepiscopi adversarios, necnon alios suos familiares, Imperatori destinavit, & per eosdem magnitudinem pecuniæ de proprio & possessione suæ Ecclesiæ, videlicet quingentas marcas argenti ad indigentiam explendam, & ad totius Imperii sui pacem revocandam, quantotius dari promisit. Hoc siquidem tenore, ut de exaltatione & honore suæ Ecclesiæ pariterque dignitate suæ personæ, ubicumque solícite tractaret, & quoscumque tam sibi adversarios quam Ecclesiæ suæ mente perspicaci & animo fideli quolibet tempore perpenderet, hos pro posse & facultate sua subverteret, & sibimet & Ecclesiæ suæ gratia & auxilio sui cõmitante vi-

liliter subpeditaret. Hanc præfatam promisionem per eosdem internuntios dum Imperator solerter audiret, recolensque beneficia fere à primordio suo ab Archiepiscopo & patrino suo sibi exhibita, & in opportuno tempore semper sibi collata, ultra quam dici potest hilaris effectus & animo & corpore quam maxime lætatus, indissolubile amoris vinculum erga se ipsum & Ecclesiam & Civitatem suam perpetim firmandum promisit : & licet temporum intervallo & locorum spatio corpore ab illo separaretur, tamen mentis dilectione nec adulatoribus, neque discordiæ seminariis, numquam ab eo segregaretur; & de regimine Imperii sui, & de dispositione honoris sui consilio & provida discretione & sapientia fretus cum eo ulterius vigilantè meditaretur, & animus ejus amodo quiesceret, quoniam mens sua pro eo indesinenter vigilaret: quod autem præfatis legatis sermone & verbis promisit, ut certius fieret, quodam internuntio suo has subsequentes literas destinavit.

Has literas Imperator misit Archiepiscopo. Cap. 56.

D. Venerabili Compostellanæ Sedis Dei gratia Archiepiscopo Adefonsus eadem gratia Hispaniarum Imperator salutem & perpetuam dilectionis copulam. Quanto amore vos noster complectitur animus, nec penna scribere, nec voce dicere possumus: quoties enim vestræ prosperitatis vestræque incolumitatis Nuntium audimus, nihil est quod nostris auribus possit accidere lætius: & quia tantæ dilectionis vinculo copulamur, vobis fideliter promittimus, quoniam vos & possessiones vestras semper manutenebimus, & ab hostium incursione pro posse nostro defendemus, & malefactores vestros ad dignam satisfactionem ulionis tormento venire cogemus: non enim pro vestrarum devastatione possessionum, vestroque contrario, minus

dolemus, quam si quis nostram propriam hereditatem, nostramque serenitatem devastaret & disturbaret inimicus. Sit igitur animus vester quietus, & totius expers anxietatis, quoniam mens nostra solicite vigilabit pro vobis. Ad colloquium quod in *Palentia* in festo S. Lucae Evangelistæ futurum decrevimus, propter frigus hyemis imminens, & longi itineris gravem laborem, non veniatis, sed in Villa vestra, quoniam ad vos in proximo venturi sumus, expectes. Valet.

Imperator misit has literas Canonicis, & Civibus.

2 **A**defonsus gratia Dei totius Hispaniæ Imperator omni B. Jacobi Canonicorum Conventui, & omnibus ejusdem Villæ burgensibus, & salutis & amoris, & fidei augmentum. Has literas dilectionibus vestris ut venerabilem Archiepiscopum Domnum Didacum me toto affectu mentis, toto corde diligere non ignoretis, mittere curavi. Hujus rei gratia per Imperialia jussa vobis præcipio, ut erga eum tales vos habeatis, ne fidem & dilectionem quæ à vobis illi debetur, violetis; & ut ei semper in omnibus & per omnia obedientes, ut convenit, maneatis: quisquis vero contra ejus justam voluntatem temerarie insurrexerit, tantæ ultionis pœnas quantum si mihi fecerit, recipiet. Cavete igitur, ne aliquid quod ultione dignum sit, contra eum facere præsumatis. Valet.

De Concilio. Cap. ult.

Quibus transactis negotiis, *Lascurrensis* Episcopus Romanæ Ecclesiæ Legatus, & à latere Dñi. Papæ Innocentii in Hispaniam missus, insperato Compostellam intravit, & Archiepiscopos, necnon Hispaniæ Episcopos, & Abbates Religiosos, & præcipue Doñm. Didacum Compostellanum Archiepiscopum, caput Hispaniæ, & suorum Episcoporum sibi suffragan-

Anno
1138. gantium Principem, si aliqua præpeditio corporis sui præpeditus non esset, & ire sine detrimento posset, in Quadragesimæ Dominica qua *Lætare Jerusalem* (1) universa cantat Ecclesia, in Urbem Romanam omni occasione postposita ad Concilium strenuissime invitavit, hac videlicet conditione, ut quoniam Romana Ecclesia quæ diu fuerat turbata ab ingratoque populo conculcata, divina clementia opitulante jam persistebat in pace & dilecta tranquillitate, venerandus Papa, Sanctæ Ecclesiæ Pastores curam animarum à Deo tenentes solícite advocabat, ut de statu Sanctæ Dei Ecclesiæ & suæ utilitatis, & totius Christianitatis relevatione, & Moabitarum oppressione, cum eis Deo propitiante, & opitulante, unanimiter tractaret, & tenebras ignorantie opere & sermone illuminando, viam veritatis & Sanctæ Religionis demonstraret.

Modico vacante spatio absque titulo sequitur

CHRONICON IRIENSE.

Cum Vandali, Silinqui, & Ugni spræta Gothorum & Suevorum societate in Africam transfretarent, tunc Gothi & Sævi ferocitate pleni super indigenas, Hispanos scilicet & Gallægos irruunt, & nimis devastant, & fünditus deprædantur per quinquennium, ita quod mulieres necatis filiis vescerentur: & tanta fuit calamitas, quod nullus poterat sustinere; sed placuit Deo, & tandem in concordiam pervererunt, quod indigenis tertiam partem relinquerent, & duas partes Gothi atque Sævi possiderent. Tunc voluntate Dei

(1) Diem hinc certum disces Concilii Lateranensis II. anno 1139. celebrati. Cum enim morte Anacleti anno 1138. Ecclesiæ illuxerit desiderata tranquillitas. Concilium eo anno indictum pro sequenti, in quo Dominica *Lætare*, i. e. quarta Quadragesimæ in die 2. incidit Aprilis. Pascha 23. ejusdem mensis.

& prædicatione Martini Græci Dumiensis Episcopi Mirus Suevorum Rex Catholicus factus est : & cum in possessionem suam Hyliam Castrum perveniret, quod nuper Hylia Trojani Regis filia cum Teucro Rege profuga possederat, quando has pervenerunt partes, placuit Deo, & illi, ut possessionem illam in Episcopatus honorem traderet : & accepto consilio ordinatus est ibi Episcopus primus *Andreas*, qui prius in Concilio Lucensi, postea in Bracarensi cum ceteris Episcopis, digne & honorifice consedit : quia duo Reges dominabantur Gallæciæ, Mirus Lucum, & Ariemirus Rex Bracaram obtinebat : qui Ariemirus post III. annum defunctus est, & Mirus Bracaram obtinuit, & fecit Concilium Bracarense II. ubi Andreas fuit in Era DCX. & Mirus Rex Sedi suæ Hiriensi contulit Diœceses, scilicet Morrarium, Salinensem, Moranam, Celenos, Montes, Metam, Mertiam, Taberiolos, Velegiam, Lourum, & Pistomarcos, Amaeam, Coronatum, Dormianam, Gentines, Celtigos, Barchalam, Nemarcos, Vimiantium, Salagiam, Bregantinos, Farum, Scutarios, Dubriam, Montanos, Nemitos, Prutios, Bisancos, Trasancos, Lavacengos, & Arros, & alias qui in Canonibus resonant.

2 Sed cum Leovegildus Arrianus contra Regem Francorum causam non bonam haberet, rogavit Mirum, ut cum eo contra Regem Franciæ ad Nemausum Civitatem properaret ; qui congregato exercitu abiit, & profecit, ita ut convenirent se cum Rege Franciæ, & cum redirent in via obiit memorabilis & inclitus Rex Mirus. (1) Tunc Leovegildus occupavit Gallæciam, & interea vexatur febribus : & cum audiret Leander Archiepiscopus qui à Constantino-politano Concilio venerat facta amicitia cum Gregorio Roma-

(1) *Bellum non cum Rege Franciæ, sed cum Divo Hermenegildo initum : & in eo obiit Mirus.*

manæ Urbis Diacono, abiit ad Leovegildum & prædica-
vit ei, ut relicta stultitia crederet in Sanctam Trinitatem,
& ipse obduratus non credidit ei, sed tradidit ei filium
suum Recaredum, quem Baptismatis unda perfunderet, ita
ut quod ipse Leander diceret & ordinaret, filius ejus liben-
ter conservaret : & post obitum ejus filius ejus elebatur in
Regno, & in Concilio Toletano fuit II. Episcopus Yliensis
nomine *Dominicus* & quia antea in Hispania hæresis Ar-
riana pullulabat, & in Gallæcia Prisciliana hæreses multum
regnabat, ea de causa Leander Hispalensis Archiepiscopus
ad Constantinopolitanam urbem profectus est, & cum auc-
toritate totius Concilii rediit, & hæresis illas destruxit, &
omnes earum sequaces, & convertit totam Hispaniam ad
fidem Catholicam, sub quo factum est apud Toletanam ur-
bem Concilium LXVII. Episcoporum regnante gloriosissimo
& sanctissimo Recaredo, ubi interfuit II. Episcopus Dñicus
Hiriensis Ecclesiæ.

3 Demum Sisnandus Rex in Regno successit, in cujus
Concilio *Samuel* III. Episcopus Iriensis interfuit sub Isidoro
Hispalensi Archiepiscopo. Defuncto Sisnando Cintila Rex
gloriosus in Regno constituitur, in cujus Concilio *Gutu-
marus* III. Iriensis Episcopus fuit. Mortuo vero Cintila
Recesvindus Rex in Regno elevatur ; sub quo Sindigis Dia-
conus in voce *Vincibilis* Episcopi Ecclesiæ Iriensis V. fuit
Sub Ernigio Rege in Concilio Toletano *Felix* Irien. Eccle-
siæ VI. Episcopus fuit : & sub Egica nobilissimo Principe
in Era DCCXXVI. in Concilio Toletano *Ildulfus*, cogno-
mento Felix, Irien. Episcopus VII. fuit. Egica defuncto
Vitiza ejus filius non bonus solium patris ascendit in Era
DCCXXXVIII. sub quo *Selvas* VIII. Iriensis Episcopus
fuit. Vitiza defuncto Rudericus pejor anteriore à Gothis
in Regno eligitur, sub quo *Leovesindus* VIII. Irien. Epis-
copus fuit. Tunc ingressus est Rex Sarracenorum nomine

Tarich Hispaniam. In Era DCCXLVII. & interfectus est Rudericus ultimus Rex Gothorum die V. feria in Era DCCXLVIII. cujus corpus sepultum est in Ecclesia in Visense Civitate, ubi scriptum est ejus Epitaphion: *Hic requiescit Rudericus ultimus Rex Gothorum.*

4 Tunc Pelagius Fasflaz Asturias invasit sub *Emila*, qui Iriensis X. Episcopus fuit. Postea Regibus nominatis Asturias obtinentibus, scilicet ejus filio Fasfla, & Adefonso Petri Ducis filio, & Froila filio ejus, & Aurelio, & Silone, & Mauergado, & Veremundo, cunctis defunctis Adefonsus Castus in Regno eligitur in Era DCCCXXVIII. Post *Emilam Romanus XI.* fuit Episcopus. Post Romanum *Agustinus XII.* Episcopus fuit. Post Agustinum *Honoratus XIII.* Episcopus fuit, tempore Regis Adefonsi Casti. Post Honoratum *Indiulfus XIII.* Episcopus fuit. Post Indiulfum, *Theodomirus XV.* Episcopus tempore Regis Adefonsi Casti. Sed cum Deus voluit revelari & notificari sepulchrum Beatissimi Jacobi Apostoli Theodomiro nobili viro & sanctissimo, notum fuit Regi Adefonso clarissimo viro & sanctissimo, & tota sponte cum summa reverentia venit causa orationis ad B. Jacobum Apostolum, & ibi cum lacrymis & assiduis orationibus multa obtulit dona, & tunc cautum ei fecit per *Siaoniam*, & per *Lestetum*, & per *Villam Astructi* secus Ecclesiam S. Michaelis, & inde in *Tamare*: & honorem & dignitatem Iriensis Ecclesie B. Jacobo & Theodomiro & successoribus suis perpetualiter contulit; & postea convenerunt sapientes viri & dixerunt ad invicem quo nomine vocaretur locus iste: quidam dixerunt *locum Sanctum*, quidam *Liberum donum*, quidam, *Compositum telus*, à quo dicitur *Compostella*, & qui voluerit dicere *Yriam* dicat propter *Yrin*, & qui voluerit dicere *Ylliam* dicat propter filiam *Trojani Principis*; & qui voluerit dicere *bisriam* dicat propter duo flumina, *Sare*, & *Uliam*; & *Theodomirus XV.* factus est primus Pontifex in Sede B. Jacobi

Anno
1137.

Apostoli, diebus Caroli Regis Franciæ & Adefonsi Hispaniæ Casti Regis. Deinde Adefonsus Castus in Austurias reversus, ut videret se cum Carolo Magno Rege Franciæ, mortuus est.

5 Cui in Regno successit Ranemirus filius Veremudi Principis nepos suus, filius fratris suæ Froilæ, cujus tempore defunctus est Theodomirus religiosus vir, & successit ei *Ataulfus* sanctus vir, & ordinatus est secundus Episcopus in loco sancto. Defuncto Ranemiro filius ejus Ordonius elevatus est in Regno: in cujus diebus Ataulfo mortuo, alter *Ataulfus*, bonus vir, consecratus est III. Episcopus: qui accusatus à III. servis familiæ Ecclesiæ, Dño. protegente expiavit se tauro feroce relinquire cornua in manibus suis in platea coram Rege & omni populo, & valedicens Regi, secessit in Austurias, & defunctus est. Eo tempore C. naves Normanorum in Gallæciam venerunt, & post triennium ad propria sunt reversæ.

6 Ordonio defuncto filius ejus Adefonsus, vir nobilis & clarissimus, elevatur in Regno: qui cum uxore sua Exemena Regina nobili, & cum filiis suis Garsia, Ordonio, Ranemiro, Froila, & Gundisalvo Diacono, in locum sanctum venerunt, & Ecclesiam mirabilem construere præceperunt: qui detulerunt secum suum Capellanum nomine *Sisnandum* de Levana, & ordinatus est IIII. Episcopus in loco sancto, & jam constructam Ecclesiam & bene ordinatam in

*
37. Era DCCCCXXVII. * II. Non. Maii. consecraverunt Pontifices, Sisnandus ejusdem loci Episcopus, Naustus Colimbriensis, Eleca Cesaraugustanus, Argimirus Lamecensis, Recaredus Lucensis, Gomadus Egidan. Theodomirus Visensis, Jacobus Cauriensis: & tam Ecclesiæ quam Pontificibus innumera obtulerunt Rex & Regina munera & dona, & testati sunt Ecclesiæ & Venerabili Episcopo Sisnando, & Clericis ejusdem Sedis. Deinde supradictus Sisnandus Pontifex,

vir religiosus ac castus ordinavit omnia bona quæcumque potuit scire & intelligere in Ecclesia sua tam de Clero quam de familia, & de omni bonitate, & etiam fecit Monasterium *Antealtarium* sub Abbate Ataúlfo, & Monasterium de Pinario sub Abbate Guto, ubi nunc est Ecclesia S. Martini, & Lovium ad susceptionem pauperum, ubi nunc Ecclesia S. Felicis est constituta; & sedes ad suscipiendos pauperes de familia tam viros quam feminas inter turre: & de redditibus Ecclesiæ pro posse sustentabat eos. Rex vero cum conjugē & filiis in Austurias rediit, & tandem ibi mortuus quiescit. Cujus filius Garsia in Regno eligitur sub Era DCCCCXLVIII. defuncto Garsia Ordonius frater ejus in regno elevatur in Era DCCCCLI.

7 Tunc Joannes Romanensis Præsul, qui post Beatum Petrum CXXXI, Romanam rexit Ecclesiam, cognita Sisnandi Antistitis sanctitatis fama literas ei per proprium portitorem direxit, ut pro eo B. Jacobum precibus peteret, quatenus ejus protector in isto & in futuro sæculo esset. Ad quem jam dictus Sisnandus Præsul proprium Sacerdotem nomine Zanellum cum gratiarum actione direxit, etiam & per eundem Ordonius Princeps eidem Dño Papæ munera & dona transmisit; qui Zanellus per spatium unius anni in Romana Curia honorifice moram egit, qui collecta multorum librorum multitudine cum gaudio ad propria rediit. Postea vero venerabilis vir sanctissimus Sisnandus Episcopus senio affectus moritur. Sepultus in pace audita canentium Angelorum multitudine, & dicentium: *Veni electe Dei, & intra in gaudium Domini tui.*

8 Post cujus obitum *Gudesindus* nobilitate probus, dimissa militia cum sæcularibus, totius connubii nescius, V. in Sede B. Jacobi consecratur Episcopus in Era DCCCCLVIII. Ordonius vero Rex Catholicus & orthodoxus post assiduas victorias quas de Sarracenis legit, & post diversas po-

pulationes Villarum & Urbium ab eo factas, II. Episcopatus primitus elevatos, scilicet Minduniensem, & Legionensem, & multas Ecclesias restauratas, & ditatas, omni probitate conspicuus *Neumantia* ægrotus, Legionem moritur. Quo defuncto frater ejus Froila successit in Regno in Era DCCCCLXII. qui Froila Rex Montanos B. Jacobo dedit. Mortuo *Gundesindo* Episcopo in Sede B. Jacobi Apostoli *Ermigildus* consecratur VI. Episcopus, qui ut fertur lumbos non habuit præcinctos, et si lucernam ardentem præ manibus habuerit Deus novit: cujus œconomus à quadam vidua VIII. filios habentem, vaccam tulit, & coquinæ cæcidendam dedit: quæ vidua cum lacrymis ad pedes Pontificis se projecit, sed nullam misericordiam consequuta est: dei ejus carne primo morsu accepto strangulatus miserabiliter obiit.

9. Froila defuncto Adefonsus supradicti Ordonii filius Regni gubernacula suscepit, quæ tenuit annis VI. mensibus VI. & assumpto Monachali habitu apicem regiminis sponte sua reliquit fratri suo Ranemiro, sicut ordinatum fuerat sub Era DCCCCLXVIII. Cujus tempore Abdirahman Cordobensis Rex cum omni exercitu suo fugatus & victus est. Qui rex ante accesserat ad B. Jacobum causa orationis, & obtulit ibidem Vota usque in Pisorga, ut singulis annis redderent censum Apostolicæ Ecclesiæ, & Deus magnam dedit ei victoriam. Post *Ermigildum* *Sisnandus* jam Diaconatus ordine functus, Menendi Comitum filius, in ordine in loco sancto VII. consecratur Episcopus. Hic nobilibus ortus natalibus cum parentum celsitudine divitiarumque opulentia eminentius extolleretur, sui ordinis immemor, & canonicæ censuræ expertus cum Rege Sancio accepto consilio propter hostilitatis diram sævamque incursionem Normanorum, ac Frandensium prædarum dispendio Gallæciam sæpe afficientium, ne forte beatissimi Ja-

cobi Apostoli venerabile corpus ob illorum hostium occupatione subito caperetur, largita architectis munificentia, ac plebibus labori implicitis, circumquaque eum locum sanctum mœnium, turriumque munitione ac profundis vallorum fossis aqua circumfusa, ut locus sanctus tutus esset, summopere cingi præcepit. Sed cum nimium sæcularis & potens erat, familiæ Ecclesiæ suæ oppressione imposita, ut sua Palatia & Monasteria alia, Ciniensem ac superatum, Canetamque strenue conderent, ast opes Ecclesiasticas male distrahendo parentibus incunctanter & immoderate largiretur & cum cuncta Regi Sancio nota fierent, sæpe ab eo, & à Dominis loci Sancti mōitus fuit, ut resipisceret, & se emendaret; sed quia superbus & alti sanguinis erat, emendari contempsit. His regiæ clementiæ revelatis, illum cepit Sancius Rex, tenerique præcepit: cujus loco sanctissimus vir, & illustri cognatione progenitus, *Rodesindus* in Sedē Apostolica VIII. levatur Episcopus. Sanctius vero Rex multas Ecclesias & Villas & Castella populatus est. Prælia multa gessit, & victor extitit; sed cum Portugalensis regionis Comitibus sub iuramenti vinculo firmæ pacis fœdus constituit, quidam Gundisalvus Consul inter cetera diversarum sepularum fercula, pestiferi veneni poculo infecta, paravit insumendam escam, & fraudulenter direxit: qua sumpta venenum se sumpsisse persensit: sed cum Legionem tenderet in via moritur, & in Monasterio de *Castrello* uxor sua Dña. Regina Gudo in ripa Minei eum honorifice sepelivit, ibique cum aliis Deo vota efficitur. Sed cum die Sabbati assidue deprecaretur Deum ante Altare stans, ecce Sanctius Rex vir sub præsentatur ei duabus catenis vincus, & à duobus diabolis tentus, qui dicit ei: Benefacis, & persevera. Sic fêcit ipsa per XL. dies, & in jejuniis & in fletu, & in elemosinis largiendis; & post XL. dierum spatium cum ipsa altero Sab-

bato recitaret, & stans ante altare, iterum vir suus descendit ante eam vestibus albis indutus, & pelle quam cuidam Sacerdoti ipsa pro ejus anima dederat, cœpit se gloriari, quia jam liberatus erat à potestate diabolica, & dixit multa de paradiso & inferno : sed cum ipsa voluit eum amplexarii & non valuit, partem pellis tulit, qua delata ad Monasterium S. Stephani de Ripa de Sili tantum invenerant minus de pelle Sacerdotis, quæ ab ipsa Regina ei fuerat data, quantum ipsa detulit ad Monasterium, vidente Abbate & cunctis Monasterii fratribus : & hoc fuit magnum miraculum.

11 Ad obitum Regis Sisnandus solvitur, & in vesperè natalis Dñi ad B. Jacobum venit, indutus armis & thorace, & nescimus utrum ante altare orationem fecerit, an non : Sed tracto ense violenter intravit dormitorium, ubi Rudesindus Episcopus cum aliis Dñis & senioribus dormiens jacebat : sed cum spiculo ensis coopertorium in parte levaret, Rudesindus Episcopus vir sanctus expergefactus & timidus, maledixit ei dicens : Qui gladio operabitur, gladio peribit : & elevatus abiit ad Monasterium suum Cellæ novæ, & ibi quievit usque ad obitum suum. Tunc Sisnandus tumidus & elevatus ad propriam rediit sedem, & cum ibi moraretur, die mediante XL. Dñca, ecce ante eum venerunt nuntii dicentes, quod Normani, & Frandenses, & gens multa inimicorum veniens de Juncariis volentes ire ad Iriam, quoscumque homines & mulieres in itinere inveniebant, ducebant captos, & terram vastabant & prædabant. Quo audito Episcopus Sisnandus, ut insanus armis indutus, cucurrit post eos usque in Fornelos, & intrans per medias acies cecidit.

12 Post obitum Santii filius ejus Ranemirus quinquennis puer in throno sublimatur regio in Era M. V. Hic cum paganis pacem habuit, corpus beatissimi Pelagii Martyris
pos-

postulans : quod receptum in maximo honore thecis argenteis tectum recondere præcepit. Mortuo Sisnando *Pelagius* Lucensis Episcopus Ruderici Comitis filius in locum sanctum VIII. à dominis & senioribus rogatus adducitur, qui sæcularis & non plene scientiæ conscius majores ab honoribus dejiciens, juvenes & pastores honoribus cœpit sublimare, spreta senum sapientium societate, & honores & dignitates Ecclesiæ cœpit destruere, & ad nihilum reducere. Sed cum Comites & potestates Gallæciæ patrem non bene rectum, nec filium flore juventutis adultum erga se amicos non senserunt, tunc accepto consilio Veremudum juvenem Ordonii Regis filium quondam apud inclytam B. Jacobi urbem educatum, in regiminis excellentiam sublimare conantur, in Era MXX. Hic Ecclesiam S. Benedicti in terra nostra propria Ecclesiæ nostræ cum familia Sedis fecit, & alia multa non incongrua gesit : qui Veremudus Rex accepto majorum consilio prædictum Pelagium Ruderici Comitis filium à Sede projecit, & in loco ipsius *Petrum*, cujusdam Martini filium, Monasterii *Mosontii* sapientem Monachum Antealtaris archisterii Abbatem venerabilem, & honoratum, à cunctis senioribus loci sancti digne electum X. Episcopum in Sede Apostolica consecrari præcepit; qui honores & dignitates, & familias Ecclesiæ, & redditus, & vota & omnem honorem, & bonum statum rectum reduxit. Sed cum Ranemfrus Rex hæc omnia audisset congregato omni exercitu disposuit se venire ad Gallæciam. Quo audito à Veremudo Rege & ipse adunavit totam Gallæciam, & simul de utraque parte convenerunt ad Portellam de Arenas juxta Montem rosam, & dimicaverunt ubi, & postquam dimicaverunt, & fuerunt separati, Ramius rediit in Legionem & post XV. sui regiminis annos vitam finivit. Veremudus vero profectus est antea ad Almezor Regem magnum Ismaelitarum, & cum Rex audisset

obitum Ramiri, vocavit Veremudum, & petivit ei, ut si suo adjutorio posset recuperare Regnum suum, quod daret ei aliquod servitium & concessa innumera paganorum multitudine restituit eum in regno suo.

Ante Prologum Historiæ Compostellanae, duo sunt in Codice membranaceo folia: secundo vacante; in primo sequens scriptum

CHRONICON.

In Era CCCC. cœperunt Gothi regnare usque in Eram DCCXLVII. qui per CCC. & L. II. annos & menses quatuor, & dies quinque Hispaniam obtinuerunt, donec ingressus fuit transmarinus dux Sarracenorum nomine Taric, qui Roderico ultimo Rege Gothorum die V. Feria, hora VI. Era DCC. XL VIII. interfecto, fere totam Hispaniam armis cepit, & tunc Sarraceni in Asturiis annos V. regnaverunt. Postea *Pelagius* expulsis inde Sarracenis annos decem & novem regnavit. *Fasila* vero post eum annos duos, menses sex regnavit. *Adefonsus* annos X. & novem, mensem unum, & diem unum regnavit. *Froila* annos XI. menses quinque, & dies XX. regnavit. *Aurelius* annos sex & menses sex regnavit. *Silo* annos novem & unum mensem, & unum diem regnavit. *Mauregatus* annos quinque & menses sex regnavit. *Veremundus* annos tres & menses sex regnavit. *Adefonsus* annos LII. & menses quinque, & dies XIII. regnavit. *Ranemirus* annos quinque & menses VIII. regnavit. *Ordonius* annos decem & septem regnavit. *Adefonsus* annos XL. regnavit. *Garsea* filius ejus annos tres & mensem unum regnavit. *Ordonius* frater ejus annos novem & menses VI. regnavit. *Froyla* annos VI. & menses sex regnavit. *Adefonsus* annos decem & novem, & mensem unum regnavit.

nos quinque & menses septem regnavit. *Sanctius* annos XII. regnavit. *Ranemirus* filius ejus annos XV. regnavit. *Veremudus* Ordonii filius annos decem & septem regnavit. *Adefonsus* filius ejus annos XX. & novem regnavit. *Veremudus* filius ejus annos novem regnavit.

2 *Fredenandus* annos XXVII. regnavit, qui in vita sua cum uxore sua nomine *Sancia* Regis *Adefonsi* filia, ad quam Regnum pertinebat, ipsum Regnum inter tres filios ejus, *Sancium*, scil. *Adefonsum*, *Garseam* divisit. Et *Sancio* primogenito totam Castellam cum *Asturiis* S. *Julianæ*, & cum *Cæsaraugusta* Civitate, & cum omnibus suis appenditiis, quæ tunc *Sarraceni* obtinebant, unde tum temporis ipsi *Mauri* tributum annuatim illi *Fernando* reddebant, in proprium rediit. *Adefonso* vero Legionem cum *Asturiis*, & Regno *Toletano*, quod tunc similiter *Sarraceni* obtinebant, sed tributum illi annuatim inde reddebant, tribuit. *Garsea* autem natu minori *Gallæciam* cum *Portugalia* & *Ispalensem* Regionem cum Civitate *Badalioth*, in propriam hereditatem concessit, licet tunc temporis à *Sarracenis* potestative tenerentur, qui supradicto Regi, scil. *Fernando*, sicut *Cæsaraugustani* & *Toletani*, tributum annuatim persolvebant. Omnia vero totius Regni *Monasteria* suis duabus filiabus, *Urrachæ*, scil. & *Geloiræ*, hereditario jure tenenda & possidenda concessit. Regno ita diviso & unoquoque fratrum suam partem jam tenente, *Sancius* primogenitus frater cum duobus fratribus singulis vicibus, pugnavit, & bello captos, alterum scilicet *Adefonsum*, *Toletum*; alterum vero, scilicet *Garseam*, *Ispalim* cum omnibus suis militibus in exilium abire permisit. Regno ita acquisito, & suo juri subjugato *Urracha* sua germana magni consilii femina, cum quodam *Comite* nomine *Petro Ansuriz* cum aliis suis proceribus in *Zamurensi* Civitate ei rebellavit. Hoc audito *Sancius* Rex totius Regni sui

posse congregato, Scemuram inauspicato obsedit. Dum ille in Castris suis moraretur, quidam miles Scemurensium Civium consilio & machinatione ab urbe exivit, & eum in Era M. C. X. die sabbati, proh dolor! proditorie interfecit. Regnavit autem menses VIII. & XXV. dies.

3 Eo mortuo Adefonsus ejus frater, qui ab illo in exilium Toletum expulsus erat, inde rediit, & fere totum Regnum patris sui sua strenuitate acquisivit. Quo audito frater ejus Garsea qui in exilium Ispalim abierat, ad fratrem suum Adefonsum, qui ut dictum est, Regnum acquisierat, cum magna satisfactione infortunatæ remeavit. Ipse enim Adefonsus suæ sororis Urrachæ consilio eum captum Feria III. idus Februarii Era ICXI. in carcere retrusit, & usque ad mortem eum ibi tenuit. Est autem mortuus ille Garsea die VI. feria XI. kl. Aprilis Era ICXXVIII. ad cujus sepulturam fere omnes Hispaniæ Episcopi & Abbates Legionem convenerunt, & eum honorifice regio more sepelierunt.

Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Rainerius qui postea in Papatum promotus fuit, Concilium ibidem celebraverat: cui Rex Adefonsus cum Comitibus & Principibus Hispaniæ, & ut supra dictum est, cum Episcopis & Abbatibus interfuerat. Fuit autem Adefonsus Rex vir illustris & magnæ potentæ & quasi magni consilii Angelus, & Catholicus, qui per sapientiam & strenuitatem suam totum Hispaniarum Regnum suo juri subjugavit, & terram Sarracenorum citra marinam tandiu inquietavit, donec partem ejus, scilicet *Toletum*, cum aliis multis Civitatibus & Castris suo regno adjunxit. Aliam vero partem tributarium sibi reddidit. Regnavit autem annos XLII. & in festivitate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in Era MCXLVII. debita naturæ in Toletana Civitate persolvit, in cujus obitu omnes Hispaniarum Comites, Principes, & Potestates, quos ipse in expe-
di-

ditione super Sarracenos convocaverat, milites quoque & pedites totius Regni ejus pariter interfuerunt. Illo autem mortuo filia ejus Urraca legitima ab eo genita totum regnum Hispaniæ obtinuit, quia ipse masculam prolem quæ sibi in Regnum succederet non habebat. Regnavit autem tyrannice & muliebriter X. & septem annos, & apud Castrum *Saldaña* VI. idus Martii in Era MCLXIII. in partu adulterini filii vitam infelicem finivit. Filius autem ejus A. nomine à Reimundo Burgundiæ Comite Palatino, quem Rex A. à Burgundia in Hispaniam venire fecerat, & cui totum suum Regnum jurejurando pollicitus fuerat, legitime generatus post eam ipsa invita regnavit. Erat autem parvæ ætatis cum regnum adeptus est, quia XX. & unum annum solummodo habebat.

Post modicum spatium vacans, statim sequens Archiepiscoporum catalogus:

Primus Archiepiscopus Didacus.

Secundus Berengarius.

Tertius Petrus Eliæ.

Quartus Bernardus.

Quintus Pelagius Camundus.

Sextus Martinus.

Septimus Petrus Gudestey.

Et inter hos duos fuit Fernandus dictus Cortes, electus & numquam confirmatus.

Octavus Petrus Suerii.

Nonus Petrus Muniz, qui est quartus Petrus.

Decimus Bernardus Secundus.

Hic explicit MS. Salmant. Reliqua alterius calami & atramenti.

Undecimus Joannes primus.

Duodecimus Egeas primus, qui rediens à Romana Curia unde ipsi provisum fuerat ante quam limina Ecclesiæ attingeret apud Montem Pesulanum diem clausit extremum.

Tertius decimus Gundisalvus primus.

Quartus decimus Rodericus primus de Ordine Prædicatorum.

Quintus decimus Rodericus secundus.

Recencioris manus sequentia:

Sextus decimus Berengarius secundus, Ordinis fratrum Prædicatorum, Sacræ paginæ professor de regno Franciæ diocesi Rutensi oriundus, cujus vitam inclytam & actus mirabiles sub compendio descriptam in I. folio libri hujus reperies, & principaliter quantum ad illa quæ per ejus industriam Primatiæ Compostellanæ & utilitatem totius Gallitiæ fuerint divinitus operata, qui annis quatuordecim Sanctam Sedem Compostellanæ Ecclesiæ admirabiliter rexit.

Decimus septimus Joannes.

Decimus octavus Martinus secundus, & fuit genere nobilium de Grez, & fuit electus in concordia per viam Spiritus Sancti: & quia Ecclesia erat reservata, fuit sibi provisum per Dñm Papam Benedictum.

Dñs. Joannes, qui fecit Castellum Ripæ fortis.

Dñs. Rodericus Ordinis Prædicatorum, & est sepultus in Monasterio Sanctæ Mariæ bonæ Vallis.

Dñs. Rodericus Patronus, qui multa bona acquisivit Ecclesiæ Compostellanæ.

Dñs. Joannes de Limia.

Dñs.

- Dñs. Martinus de Grez.
 Dñs. Petrus.
 Dñs. Gundisalvus secundus.
 Dñs. Gomezius Manrique, qui se & Ecclesiam bene rexit,
 & populum sibi commisum.
 Dñs. Sugerius oriundus de partibus Toletanis.
 Dñs. Alfonsus de Moscoso, Doctor in Decretis.
 Dñs. Rodericus bonæ memoriæ frater istius supradicti Alfonsi,
 si, qui Ecclesiam Compostellanam rexit quatuordecim an-
 nis cum dimidio, qui obiit vigesima sexta die mensis
 Aprilis Era Domini MCCCLXXXII.
 Dñs. Joannes Garsias Manrique.
 Dñs. Lupus de Mendoza, qui fuit alias Episcopus Mindo-
 niensis.
 Dñs. Alvarus de Hisorna, qui fuit Episcopus 1. Mindonien-
 sis 2. Legionensis. 3. Conquensis, & deinde Archiepisco-
 pus Compostellanus.
 Dñs. Rudericus de Luna.
 Dñs. Alfonsus de Fonseca, I. Hispalensis, deinde Composte-
 llanus, mox à Paulo II. eo renitente ad Compostellanam
 Ecclesiam translatus est: quam per varios casus & multa
 discrimina rerum ultra XL. annos adhuc rexit.
 Item Dñs. Alfonsus de Fonseca ejus Consobrinus de Eccle-
 sia Hispalensi ad Compostellam translatus, in I. anno cap-
 tus fuit per Bernardum Joannis in Villa Doncia anno
 Dñi. 1465.

RERUM NOTABILIVM ELENCHVS.

- A** bilensis Episcopus. pag. 323. y 536.
 Adefonsus VI. 17. 23. 42. 65. 67. 94. Obiit 96. 114.
 —VII. Gallæcia ei ab Avo concessa. 95. *Ætas, ibi.* Ordonius nutritor. 105. In Regem Gallæciæ unctus. 120. Ejus ad Epum. Compost. epistolæ. 209. 596. Comp. Rex salutatur. 211. A Compostella expulsus. 213. Ejus cum Matre concordia 225. Discordia. 333. Arma sumit benediçta. 396. Ejus cum matre concordia. 420. Ei succedit. 432. Pecuniam ab Episcopo Compost. extorquet. 448. 494. Fit Canonicus Compost. 458. Castrum S. Georgii donat. 460. Ejus Epistolæ. 469. Uxorem ejus propinquam esse non constat. 497.
 —Aragonen. Rex 98. 116. 122. 128. 140. 143. 150. 164.
 Aimericus Card. Rom. 480. 526. 584.
 Almir. 387.
- Alcala. 273.
 Almeria. 301.
 Almostam Rex Saracenorum. 291.
 Alvernia. 268.
 Amaea. 254.
 Amaranti. 175.
 Ambas mixtas. 106.
 Anacletus Antipapa. 509. 512. 550.
 S. Anastasia, villa 441.
 Angliacensis Abbas. 313. 324.
 Anglici Piratæ 134.
 De Angos, prælium. 122.
 Angullanævalles. 272. secund.
 Antealtaria Monast. 10. 507.
 S. Antoninus. 188.
 Aonios, insula. 197.
 Aquamanilis. 489.
 Arca B. Jacobi. 191. 594.
 Archilinos. 440.
 Archos. 476.
 Arelatensis Civitas. 301.
 De Argalo Ecclesia. 472.
 Aria, villa. 188.
 Arias Perez. 102. 107. 126. 131. 156. 335. 382. 389. Genus & mores. 475.
 Arouca, insula. 197.
 Arros. 81. 376.
 Astorica. 77. 128. 154. 433.

—Astoricen, Eps. 308. 321.
 359.
 Asturia. 298.
 Ataporca. 162.
 Avegundo. 73. 188.
 Aumentaria. 73.
 Auriens. Eps. 79, 147. 274.
 Autares Castellum. 170. 331.
 334.
 Auterium pullorum. 42. 249.
 Auxensis Ecclesia 43. 298.

B

Barbarios, villa pag. 73.
 Bastavales, villa. 287.
 Belyacum. 214.
 Benviver, villa. 71.
 Bern. Tol. Archiep. 74. & seq.
 116. 138. 163. Ejus epist.
 ad Compost. 173. Altera ad
 Epos. Gallæciæ. 183. Altera
 ad Compost. 184. Altera.
 190. Consecrat Brac. 250.
 De Compostellano conque-
 ritur. 274. 404. Obiit. 420.
 Bernaldus, Thesaurar. S. Jaco-
 bi. 391. 449. Fit Cancellar.
 Regius 462. 487. 532. 551.
 552. Obiit. 561.
 Bisanços. 75. & seq. 374.
 De Bisontio, Steph. 292.
 Biti, Castrum. 97.

De Boine. 59. 188.
 Boso, Card. R. 273. 317. 320.
 322. 332. 380. Alter 571.
 580.
 Bovadella, villa. 187.
 Bracarensis Metropolis. 258.
 275. 278.
 —Bracar. Archiep. Vide *Mau-
 ric. & Pelag.*
 Branderitium. 61.
 Budanense, Monast. 187.
 Burdinus, Antipapa. 186.
 Burgensis Eps. 30. 43. 77. 116.
 415.
 Burgos, Civitas. 157. 168.
 270. 281. 561.
 Burgundiæ Dux. 289.

C

Cacavelos, burgum. 64. &
 436. 479. 498.
 Caesar Augusta. 262. 582.
 Caldas de Cuntès. 189.
 Calistus Papa. 209. 270. 275.
 284. 309. Obiit. 415.
 Calix Aureus. 488.
 Calogo, Monast. 188.
 Callario, villa. 188.
 Campanæ. 426.
 Campaniæ territor. 43. 63. 69.
 590.
 Caneda. 189.
 De Canogio, Ecclesia. 58. 493.
 Ca-

- Canonici Compostellani. 55.
 Facti Epi. 145. 498. Archiepiscopi & Rex facti Canonici. 340. Auxilia petunt ab Italia ad opus Ecclesiæ S. Jacobi. 401. 544.
 Carantonia. 175.
 Caratiæ rupes. 272. secundo.
 Cardinales Compostellani. 33.
 Cum Mitris. 93.
 Carcedello. 189.
 Carrion. 130. 154. 157. 223. 299. 487. 496. 531.
 Carrion. Prior 266. 272.
 —Sacrista 272. secundo.
 Carrion. 62.
 Castella territorium Gallæciæ. 228. 246. 315.
 Castellani. 129. 150.
 Castrum Minei. 99. 126.
 Caturnicense Monast. 44.
 Cendam. 387.
 Cercedello, Monast. 464. 469.
 De Cesuris, Pons. 119.
 Cherusa, villa. 186.
 S. Christina de Noya. 73.
 Ciniensi Monast. 88. 91.
 Cira. 329. 347. 435.
 Circuitellum. 72. 85. 185.
 Cirquités, villa. 387.
 Cirues, villa. 72.
 Citragonium. 272. secundo.
 Clastrum. 545.
 Clemonium. 44.
 Cluniac. Abbas. 274. 275. 284. 288. 313. 524. 579.
 —Camerarius. 313.
 Cluniacum. 20. 45. 283. 346.
 Clusensis Abbas. 139.
 Compostellæ initia. 8. Muro & Turribus munita. 15. Villa Burgensis dicta. 48. Ejus hereditates. 85. Donationes Reginæ U. 125. Acquisitiones Epi. 185. Vide *Ecclesia*.
 Compostellanorum conspiratio. 217. 228. Excommunicati. 219. Insulam occupant 325.
 Concilium Burgense. 578.
 Carrionense. 75. 497.
 —Claromontanum. 20. 268.
 —Compostell. 308. 359. 395. 417. 427.
 —Apud S. Facundum. 323. 339.
 —Fusellense. 17.
 —Lateranense 11. 598.
 —Legionen. 78. 190. 557.
 —Palentin. 172. 182. 482.
 Ejus decreta. 484.
 —Remense. 276.
 —Tolosanum. 273. 320.
 Conimbric. Eps. 410. 441. 492.
 Cordarium. 18.
 Cornaria penna. 109. 218.

443. 476.

Corneliana, villa. 39. 145. 264.

Crendes. 188.

Crevia, insula. 197.

S. Cucufates. 38.

Curbeillon. 188.

Curvus, Pelagius. 505.

D

Dadin, villa. 70. lin. ult.

Data, villa. 126.

Daravus. 132.

Dayan, villa. 387.

Dena, villa. 171. 274.

Deus dedit, Card. 267. 268.

273. 317. 337. 414. 422.

425. De ejus casubla. 425.

Deza. 315.

S. Dominici Civitas. 272. secundo.

Dorma, villa. 387.

Dormiana, terra. 304.

Duellum. 313.

E

Ecclesia B. Jacobi. 8. Amplificata. 10. A. Mauris diruta.

14. Restaurata. 15. Villicis tradita. 18. Soli Papæ subjecta 21. Altaria consecrata.

53. Ejus Canonici. 55. Exaltati in Episc. 145. Igni tradita. 229. Metropolit. facta.

293. A prava servitute libe-

rata. 465. 510. Ejus claustra.

473 Personarum immunitas. 530.

Emeritensis Metrop. 282. in

Compostell. transfertur. 289.

Bulla. 292. 402. Civitas S.

Jacobob donata. 486.

Enricus Portug. Infans. 517.

585.

Episcopi. Vide *Irienses*.

Erens, villa. 175:

Eruedinum, Villa. 70.

De Escalata, Monast. 463.

S. Eulalia in Iria. 59.

—Villa. 387.

Ex-Episcopus. 28.

Extrema Durii. 130.

F

S. Facundi Ab. 116.

Farensis, pagus 71.

Farum 440. 506. vide *Phar*.

S. Felicis Card. Compost. 261.

267.

Figariola, villa. 174.

Figucirola, villa. 125.

Flamia, Insula. 197.

Flandrensis Comitisa. 321.

Forno, villa. 188.

Francia. Ibi Compostellani stu-

diorum causa missi. 346.

S. Fructuosi translatio. 36.

Fulco, Petrus. 290. 394. 401.

441. 490. 509. 567.

Fusim, villa. 72.

G

Galera biremis 199. 301.

424. 527. & seq.

Gallæci. 152. 161. 210.

Gallæcia, multa à Sarracenis
mala passa. 197.

Gandera, villa. 387.

Garcio, Petrus. 389.

Gatus, machina belli. 444.

Gelasius Papa. 253. 260. 263.

Gelmirez, Didacus ejus Parens.

19. 254. Ejus fratres Mun.

105. 133. 188. Gund. 215.

232. Canonicus Compostel.

20. Vicarius Præpositus. 20.

Iterum. 24. 255. Romæ ordi-

natus in Subdiaconum. 27.

Electus Episcopus Compost.

ibi. 255. Portugaliã adit.

35. Pallium obtinuit Romæ.

42. Altare S. Jacobi renovat.

51. Pontificalia erigit Pala-

tia. 59. 307. 372. Plures re-

novat Ecclesias. 59. Prodi-

tionem captus. 105. Ejus opera

in Cathedrali 137. Ejus Ser-

mo. 158. Alia exortatio 165.

Ejus decreta. 176. Ejus ope-

ra. 186. Naves construit.

198. A Conciliorum Con-

ventu belli tempore solutus.

202. Tunica & Stolla in quo-

tidiana conversatione ei à
Papa indulta. 203. Ejus ne-
pos P. 215. 232. 235. 261.
346. Compostella ei adver-
sa. 214. 231. Consuetudines
Ecclesiarum Franciæ in
suam traxit. 255. De transla-
tione Metropolis Bracaren-
sis cogitat. 258. 275. 278.
Regem Adefonsum VII. bap-
tizavit, & in Regem unxit.
271. 445. 519. 580. Emeri-
tensem Metropolim in suam
optat transferre Ecclesiam.
278. Obtinet, & *Legatus*
Apostol. efficitur. 290. In
Portugal. proficiscitur cum
exercitu & cum Regina. 325.
Ab ea iniquissime capitur.
327. 341. Ejus cum Regina
amicitia 349. 201. 384. Mi-
ra Dei providentia circa Ar-
chiep. 360. & seq. Aquam
conduxit à longe 369. Multa
donat Ecclesiæ 379. Legatio
Pontificia confirmata. 385.
394. Ejus cum Toletano dis-
cordia. 403. Compostellanos
urget ad justitiam. 413. Ex-
peditionem adversus Sarrac-
enos indicit. 428. Cancel-
larius & Capellanus Regis
462. Falso Romæ accusatus.
489. In eum conspirant Com-
pos-

postellani. 569. Eis indulget. 581.

Geloira Comitisa. 70.

—Infans 61.

S. Georgi, Castellum. 200.

Genua, Civitas. 198. 301. 521.

Girardus Bracar. Archiepiscopus. 35. 89.

—Canonic. Scriptor. 252. 265. 269. Romam petit. 272.

Goegildum, villa. 40.

Godegildus. 59.

Grallal, villa. 63.

Gralliararia. 444.

Granatensis Episc. 225.

Grandal. 175.

Gronium. 265. 281.

Guido Car. 557. 567. & 570.

Guillelmus, Aquitanix Dux. 319.

Guldreganes. 387.

Gundesindus Canon. 170.

H

Helix, Petrus. 55. 394. Decanus & Card. 475. 551.

Henric. Angliæ Rex. 522.

—Port. Infans. 517. 585.

Hierosolymit. expeditio Hispanis vetita. 88.

—Patriarcha. 309. 523.

Hispalis. 301.

Honesti Castellum, ædificatum. 15. 73. 304. & seq.

Honorius Papa II. 425. 430.
Hospitale S. Jacobi. 53. 472. 481.

Hugo Canonicus Compostellanus. 28. 34. 42. 146. 252.
Electus Eps. Portug. 147.
Romam petiit. 202. 278.
Regreditur. 298. 379.

Humbertus Card. R. 491. 496. 499. 526.

Humiliatorium. 41.

I

Ildaria. pag. 475.

Innocent. II. Papa 509. & seq. 521. 549. 561.

Iria. 6. Ibi occisus Eps. 16. Municipium. 43. 205. 245. 254.
Naves construit rostratas. 301. Ejus Palatia. 373.

Irienses Episcopi. 7. Theodominus 9. Adulfus I. & II. *ibi*. Sisnandus I. 10. II. 13.

Gundesindus. 11. Ermegildus. 12. Pelagius I. 13. II. 14. Petrus I. 14. II. 17. Vimara. 15. Instruarius. *ibi*. Gudesteus. 15. 373. 548.

Didacus I. 16. 23. 254. 305. 544. II. Vide *Gelmirez*. Dalmachius. 20. 257. Cresconius. 305. 543.

Irienses viri. 133. 199. 302. 325.

Isi, fluvius. 305. 315.
—Castellum. 115. 322.

J
Jaca. 265. 298.
—Eps. 268.

Jacobi Alphæi caput. 221.
S. Jacobus: ejus corpus Hispan.
translatum. pag. 6. Revela-
tum. 8. Ejus Altare renova-
tum. 51. So is patet Card. &
Episc 94. Vide *Ecclesia*. Mi-
raculose Saracenum in colu-
mitati restituit. 355.

Judices Gallæciæ. 506.
S. Julian. villa. 387.
Juvia, flumen. 80.
Juramenti cassatio. 316.

L
Labordensis, Civitas. 298.
Lagartones. 73.
Lagaztone. 72.
Lanciata, vel Lanchata, &
Lanzada. 133, 330.
Laniosum, Castellum. 327.
Laonia, Insula. 304.
De Lara Comes. 270. 518.
Lascurrensis Eps. 274. 276.
298. 322. 597.
Lavacencos. 81. 375.
Laurentius Canonic. 202.
Lauros, mons. 197.
Ledesma. 189.

Legio, Civitas. 95. 209. 217.
223. 275. 432.
Legion. Eps. p. 63. 64. 116.
139. Depositus. 498. 519.
529. 566.
Lendicos, villa. 498.
S. Leocritiæ Ecclesia. 59. 188.
Leodium. 522.
Lerez, Villa. 146.
Litnia. 204. 328.
Loix, villa. 188.
Lotharius Imperator. 522. 524.
Lovium, Monast. 10.
De Lua. 59.
Lubre, villa. 548. 559.
Lucensis Civitas. 121. 124.
208. 433.
—Episcopus. 182. 264. 359.
385. 529.
—Metropolis. 288.
Ludovicus Galliæ Rex. 522.
Lupariæ Castrum 109. 126.
204. 227. 443.
Lustris, villa. 420.
De Luto. 60. 132. 431.

M
Macenaria, Portus. 217.
Magalonensis Eps. 28. 320.
—Civitas. 262. 265.
Major, Comitisa, uxor 2. Com.
Petri. 99. & seq. 186. 188.
Ejus nomen. 190. 213. 475.
& seq.

S. Mames. 64.
 Maranes, villa. 174.
 Marin, villa. 174.
 Maurianum. 47.
 Maurin, villa. 69.
 Mauritius Bracar. 145. 184.
 Legionensem inuasit Eccle-
 siam 185. Caput Jacobi Al-
 phæi attulit in Hispan. 221.
 Antipapa. 250. 259.
 Mellidium. 211.
 Minduniensis Eps. G. 75. M.
 146. 201. 225. 432.
 Mitræ Card. Compost. 93.
 Monasteria hominum & femi-
 narum. 34.
 Moneta S. Jacobi. 65. 495.
 Monetæ. 272.
 Monsgaudii. 54.
 Monsontio. 560.
 Mons Pesulanus. 273.
 Mons sacer. 73. 85.
 Montanos, territorium. 18.
 200. 396. 461. 588.
 Morabitini. 291.
 Moralias, villa. 73.
 Morlanum. 272. 283.
 Mosiacum. 44.
 Munia. 70. 174.
 Munio Scriptor. 30. 31. 146.
 152. Electus Eps. Mindun.
 144. Ejus pactum cum Com-
 postell. 201. 375. 378. &
 seq. 557.

N
 Najara. 128. 143. 265. 268.
 Navarra. 298.
 Naves. Vide *Galera*.
 Nemausum. 273.
 Neorma, villa. 72.
 Nevar, & Nevara. 59. 420.
 Noya. 419.
 Nuptiæ incestæ. 91. 98.

O
 Octarium, villa 70.
 Ojames. 187.
 Olarios, villa. 175. 188.
 Olisbona. 360.
 Olorensis Civitas. 298.
 Olveira, villa. 72.
 Orcilion, Castrum. 123. 329.
 Ordonius Rex. 291.
 Oteres. Vide *Autares*.
 Ova, villa. 72.
 Ovar, villa. 71.
 Ovetensis Eps. 225. 498. 529.
 Ovetum. 124.
 Oxomensis Diœces. 63. Eps.
 139.

P
 Palatia. Eps. 59. 307. 372.
 Palentia. 272. 597.
 Palentin. Eps. 116. 139. 163.
 270. Vide *Conc*.
 Pampilona. 265.
 Pampilonensis Eps. Petrus. 57.
 298.

- Papia, Civitas. 401.
 Paratella. 59.
 Patroni Eccla. 59. 186. 373.
 505. Restauratur. 546.
 Paturnello. 59.
 Pausata, villa. 70. 72.
 S. Pelagii Abbas. 235.
 Pelag. Brac. Arch. 250. 264.
 340. à Regina captus. 380.
 528.
 Petrus Froilaz Comes de Trava
 70. Ejus cupiditas. 71. Custos
 Adef. VII. 97. 205. Ejus
 donatio. 174. 188. 477. Pactum
 cum Epo. 189. Ei machinationem
 Reginæ aperit. 195. 205. Filius
 erat Spiritualis Epi. & compater.
 205. Regina eum, & filios vinculis
 mancipavit. 382. Ejus sacrilegium.
 414. Obitus. 477. Ejus filii
 Froila 70. Veremudus. 190.
 356. 441. Ferd. 190. 217.
 249. 517. 558. Garsias. 505.
 506. Rodericus. 501. Ejus filia.
 Vide *Il-daria* Ejus soror. 174.
 Visclara. 188. Vide *Munina*
 Ejus uxor vide *Major*, &
Urraca.
 Petrus Gundisalvides, Comes
 de Lara. 270.
 Pharum, Castellum. 356.
 Pianela, villa 174.
 Pilonium. 61. 186.
 Pinarium, Monast. 10. 53.
 231.
 Pisa Civitas. 198. 301. 424.
 Pisata. 187.
 Pistomarcos. 254.
 Plantata. 63.
 Podium. 273.
 Pontius Abb. Cluniac. 270.
 284. 337.
 Portal, villa. 71.
 Portas, villa. 188.
 Portaticum. 61.
 Portugalensis Eps. 528. *Vide*
Hugo.
 Pravella, villa. 73.
 Pretia rerum. 533.
 Pullorum auterium. 42. 249.
- Q
- Queyximo, villa. pag. 387.
 Quintalna, villa. 70.
- R
- Ranerius Cardinalis. 24.
 Ranetæ Castellum. 314.
 Raymundus Galleciæ Comes.
 18. 20. 59. 60. 255. Obiit.
 64. Ejus laudes. 458.
 Remense Concil. 275. 525.
 Roboredo. 479.
 Romarizium villa. 70.
 Rosus, Mons. 315.
 Rozuan, Ecclesia. 420.

S. Rudesindus. 13.
 Rus. villa. 174.
 Ruvium. villa. 70.

S

Salagia. 75. & seq. 374.
 Salernitanus Medicus. 269.
 Salmant. Eps. 250. 341. 379.
 409. 430. 498. & seq. 542.
 562.
 Saltenses. 197.
 Salvara, insula. 197.
 Sancia, soror Imperatoris. 462.
 Sancius Regis A. Fil. 67.
 Santellas, villa. 189.
 Saracenorum Nuntii adeunt
 Compostellam. 350.
 Sari Ecclesia. 546.
 De Sarria Comes R. 200. 201.
 502.
 Saurdes. 548. 559.
 Sautum longum. 70.
 Secobia. 250.
 Sentia, urbs. 47.
 Severana, villa. 188.
 Siceranes, villa. 125.
 Siginides, Vilielmus. 572.
 S. Silvester Mart. 38.
 Sinales, villa. 419.
 Sobradello. 189.
 Soricis Castrum. 262. 265.
 Spinarensis Abbas. 321.
 Stella, Civitas. 265. 298.
 Suberoso. 216.

Superata. 387.
 De Superato, territ. 85. 64.
 Supratello., Monast. 387.
 S. Susana. 38. 53.

T

Taberiolum. 440. 443.
 Taberolum. 314. 347.
 Tabladella, villa. 187.
 Tabulatum, burgum. 65.
 Talabera. 498.
 Talega, mensura. 181.
 Tamaris. 125. 303.
 Tarracon. Archiep. 497.
 Terasia Regina Port. 216. 380.
 445. 463. 517.
 Termæ Compostellano conce-
 sæ. 204.
 Termarum Abbas. 109.
 Terra, Castrum. 440.
 Tigria, Domna. 387.
 S. Tirsi Ecclesia. 72.
 Tojobre. 73.
 Toletan. Archiep. 563. 566.
 Vide *Bern*.
 Tolosa. 44. Concil. Tolos. 273.
 Torania, villa. 216.
 Tralegio. 387.
 Transmonte. 558. 561.
 Trasancos. 75. & seq. 375.
 Trevonium. 125.
 Triacastella. 130. 173. 211.
 305.
 Truanes. 387.

Tude Civitas. 39. 145. 250.
264. 324. 445. Ejus Eps.
Canonic. Compost. 147.
264.

V U

Uallibriensis. Eps. 201.
Vellegio, villa. 188.
S. Verisimus. 70. 71.
Vesomanio, villa. 189.
Villabella. 72.
Villacobas. 72.
Villafranca. 125. 162. 265.
Villanova. 71.
Villaplatana. 72.
Villarino, villa. 387.
S. Vicentius, villa. 387.
Viniola. 62.
Viscaya. 298.
Ulia, vel Ulla, fluvius. 303.
Umia, fluvius. 188.
Unio, Villa. 188.
Vota S. Jacobi confirmata. 32.

511. 528.

Urraca Comitisa. 558.
Urraca Regina Filia Alf. VI.
18. 20. 124. Ejus pactum
cum Epo. Compost. 169.
196. 200. Episcopo satisfacere curat. 206. 212. Abbatissa conspirationis in Episcopum. 216. In Suberoso obsesa. 216. Male habitata Compostellæ. 231. 277. Archiepiscopum proditorie capit. 328. Ejus donationes. 303. 387. Obitus. 432. & seq. 518.

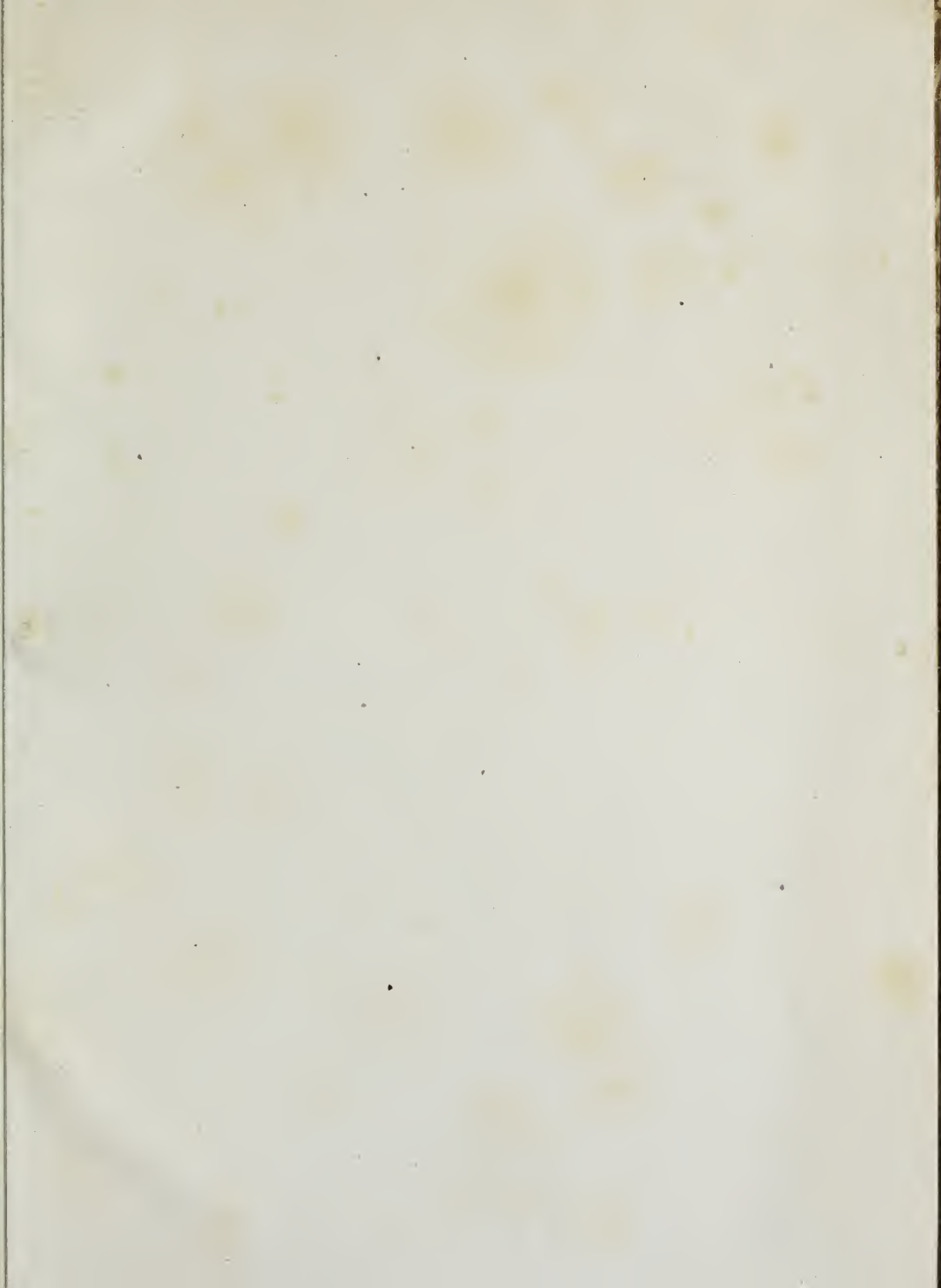
Urraca Ferd. Reg. F. 61.

Usurgecense, Monast. 44.

Z

Zamora, vel Scemura. 434.
S. Zoyli Monast. 266. 497.
553.

3610-845 c. 2

